R6634xL
33NA

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

R6634x1 334
35NA
Namalinganusasane

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

R6634xc1
33NA

334

SHRI JAGADGURU VISHWARADHYA JNANAMANDIR
(LIBRARY)
JANGAMAWADIMATH, VARANASI

❁ ❁ ❁ ❁ ❁

Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.

R66:34x1
33NA

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY.
Jangamwadi Math, VARANASI.
Acc No. 334

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಉಪೋದ್ಘಾತಪ್ರಕರಣವು

...ನೆಂಬ ಬೌದ್ಧ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗಿರುವದರಿಂದ ... ಬೌದ್ಧಮತ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಆ ...ಂಥವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದೊಡನೆ ಆಳುವವ ... ಚಾರ್ವಾಕಾದಿಗಳ ತೃಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊ ... ತಸೀಸರಿ ಗ್ರಂಥವಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವ ...ದಾಗ್ಯೂ ಉಭಯಥಾಪಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಿಗೆ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾ ...ಳವಂ ಪ್ರಕಟಿಸುವದೇ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾಯಿತು ಆದರಿಂದಲೇ ಈ ...ೋಶವು ಸರ್ವಜನ ಪರಿಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದರೊಳಗಿತ ...ಂದಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಆಯಾ ಪ್ರಕರಣಂಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ತದಭಿಮತ ...ಂ ಬಿಡದೆ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಾದಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ...ಗಳಂ ಬೋಧಿಸುವ ವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿಯೂ, ...ೇಶ ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾಗಿಯೂ. ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗಳಿಗತ್ಯಂತೋಪ ವಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜಕವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥವ ...ಸ್ತಿಕರಾದ ನಾವೆಲ್ಲರು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಯಿತು. ಮತ್ತು (ಅ ...) ಎಂಬುವಲ್ಲಿ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುವು, ಕ್ಷಯಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಾಸಸ್ಥಾನ ...ಣಾಃ) ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ರತ್ನಾಕರತ್ವಾದಿಗಳು. (ಶ್ರಿಯ್ಯಾ) ಎಂ ...ಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ. (ಅಮೃತಾಯ) ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸುಧೆ, ಈ ಮೇರೆ ...ಂ ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ, ಶ್ಲೋಕವು ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿ ಪರವಾಗಿಯೂ ಅನ್ವಯಿ ...ತೆ. ಹೀಗೆಯೇ ವ್ಯಾಕರಣೋಪಮಾನ ಕೋಶಾದಿ ಶಕ್ತಿಗ್ರಾಹಕ ...ಗ್ರೀಬಲದಿಂದ ಶಿವಪರವಾಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುಪರವಾಗಿಯೂ, ಬ್ರ ...ವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ...ನಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಸಿ ...ಗುವದಾಗಿ ಪ್ರಕೃತೋಚಿತವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿಯ...

...ದಿ. ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅಧ್ಯೇತೃಗಳಿಗಭಿ ...ತ್ತಾರಿಕೆ॥ ...ಮುಂಟಾಗುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಾನು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ ...ರಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ, ಸಹಾರ್ಥ... ...ವ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂ॥ ಸಮಾಹೃತ್ಯಾನ್ಯತಂತ್ರಾಣಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತೈಃ॥ ಸಂಪೂರ್ಣಮುಚ್ಯತೆವರ್ಗೈರ್ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಂ ॥೨॥

ಟೀ॥ ಅನ್ಯತಂತ್ರಾಣಿ-ಇತರರಗಳಾದತ್ರಿಕಾಂಡಿ, ವಾಗುರಿ, ಉತ್ಪಲ, ವಾಮನಾದಿ ಕೋಶಗಳನ್ನು * ಸಮಾಹೃತ್ಯ-ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ,ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ ಮಿತವಾಗಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನುತಿಳಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರತಿಪದಗಳುಳ್ಳವಾಗಿಯೂ ಇರುವ,ವರ್ಗೈಃ-ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಂಬಂಧಿ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ,ಸಂಪೂರ್ಣಂ-ತುಂಬಿಯಿರುವ, ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಂ=ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವೆಂಬಗ್ರಂಥವು, ಉಚ್ಯತೇ=ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ, ॥೨॥

ತಾತ್ಪರ್ಯವು॥ ಈ ಅಮರಕೋಶವು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದೊಳಗಿದ್ದ ವರರುಚಿಕೋಶ, ವಾಗುರಿಕೋಶ, ವಾಮನಕೋಶ, ತ್ರಿಕಾಂಡಿಕೋಶ, ಉತ್ಪಲಮಾಲಿಕೆಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡವಾಗಿಯೂ ಬಳಿಕ ಸಾಲದೆ ಇರುವ ಬಹುಪದಗಳುಳ್ಳವಾಗಿಯೂ, ಒಂದುಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರತಕ್ಕ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಂಪಾಗಿ ಒಂದೇಕಡೇಸಿಕ್ಕುವಹಾಗಿಲ್ಲದೆಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವದರಿಂದಲೂಸಹ, ಬಾಲಕರಿಗೆ ಸುಲಭವಲ್ಲದೆಯೂಇಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗದೆಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ಅಂತಾಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಬಳಿಕೆ ಸಾಲದೇ ಅನುಪಯುಕ್ತಗಳಾದ ಪದಗಳನ್ನು [illegible] ಬೇಕಾದ ಪದಗಳನ್ನೇ ಹುಡಿಕಿ ಅಂತಪ್ರ[illegible]ಯುಕ್ತ ಪ್ರಕರಣ[illegible]ಸೇರತಕ್ಕವುಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ [illegible]ಗಡಿಸಿ, ಪದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಪರ್ಯಾಯಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ವರ್ಗಗಳಾಗಿಮಾಡಿ ಅಂತವುಗಳಿಂ ಬಳಿಕೆಯಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳ ಪ್ರಯೋಗಾದಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಥಮಾಂತ ಶಬ್ದರೂಪ ಲಿಂಗವಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿಯೆಂಬುವದಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೂ ಮಹಾ ಕವಿಪ್ರಯೋಗರೂಢಿಗೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ನಿಯಮಿಸುವದರಿಂದ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸುವೆನೆಂಬದಾಗಿ ॥೨॥

ಅವತಾರಿಕೆ॥ಆಯ್ಯಾನಾಮವೆಂದರೆ ರೂಪ ಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳಪದಗಳು ಅಂತಾ ಪ್ರತಿಪದಗಳಿಗೂ ಲಿಂಗವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಗ್ರಂಥವು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದೆಯೋ ಹೊರತು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಗ್ರಂಥವು ಸಂಪೂರ್ಣವಲ್ಲ. ಉಭಯಥಾಪಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರೈಸುವಬಗೆ ಏನೆಂಬ ಶಂಕೆಯುಂಟಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮುಂದೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂರುಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಂಜ್ಞಾರೂಪವಾಗಿ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ,

ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯ.

ಮೂ॥ ಪ್ರಾಯಶೋರೂಪಭೇದೇನ ಸಾಹಚರ್ಯಾಚ್ಚ ಕುತ್ರಚಿತ್।
ಸ್ತ್ರೀಪುನ್ನಪುಂಸಕಂ ಜ್ಞೇಯಂ ತದ್ವಿಶೇಷವಿಧೇಃ ಕ್ವಚಿತ್ ॥೩॥

ಟೀ॥ ಸ್ತ್ರೀಪುನ್ನಪುಂಸಕಂ-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳು, ಪ್ರಾಯಶಃ-ಬಹಳವಾಗಿ, ರೂಪಭೇದೇನ-ರೂಪ-ಶಬ್ದಪ್ರಾತಿಪದಿಕದ, ಭೇದೇನ-ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತ್ಯಯಾದಿಗಳಿಂದಾದ, ದೀರ್ಘ, ಅನುಸ್ವಾರ, ವಿಸರ್ಗಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಥಮಾಂತಶಬ್ದವು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಕುತ್ರಚಿತ್ ರೂಪಭೇದದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಚರ್ಯಾಚ್ಚ-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಲಿಂಗವುಳ್ಳ ಶಬ್ದದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದಲೂ, ಕ್ವಚಿತ್-ರೂಪಭೇದದಿಂದಲೂ, ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ಸಹ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ತದ್ವಿಶೇಷವಿಧೇಃ ತತ್-ಆಶಬ್ದಲಿಂಗಗಳ, ವಿಶೇಷವಿಧೇಃ-ಈ ಶಬ್ದವೀಲಿಂಗವುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಕಂಠತಃ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದರಿಂದಲೂ. ಜ್ಞೇಯಂ-ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ॥೩॥

ಅಭಿಪ್ರಾಯ॥ ಯಾವಶಬ್ದದ ಯಾವಲಿಂಗವಂತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಆಶಬ್ದವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಪ್ರಥಮಾಂತರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದೀರ್ಘಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಭೇದತೋರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಲಿಂಗವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಈ ಯುಕ್ತಿಯು ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಅಂತಾಶಬ್ದದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುವಲಿಂಗವುಳ್ಳ ಪರ್ಯಾಯಪದವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯಾಗಿ; ಅದರಂತೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಶಕ್ಯವಾದಕಡೆ ಈ ಶಬ್ದವೀಲಿಂಗವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟೇ ಇರುವದರಿಂದತಿಳಿಯಬಹುದೆಂಬದಾಗಿ ॥೩॥*॥ದೃಷ್ಟಾಂತಸಮನ್ವಯವು॥*॥ನಾಮಾಭೇದವೆಂತಲೂನಾಮವಿಶೇಷಭೇದಮೆಂತಲೂ, ನಾಮ ಪರಾಮರ್ಶಿಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದ ಭೇದಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರೂಪಭೇದವೆಂಬುವದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಂದಲಿಂಗಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ (ಕೌಮೋದಕೀಗದಾಖಡ್ಗೋನಂದಕಃಕೌಂಸ್ತುಭೋಮಣಿಃ) ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿನಾಮವಾದ ಕೌಮೋದಕೀಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತ್ಯಯವಾದ ಜೀಪ್‌ಬಂದು ಈಕಾರ ದೀರ್ಘ ತೋರುವದರಿಂದಲೂ, ಹೀಗೆಯೇಗದಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಟಾಪ್ ಬಂದು ಆಕಾರ ದೀರ್ಘ ತೋರುವದರಿಂದಲೂ, ಈ ನಾಮಗಳೆರಡರರೂಪಭೇದದಿಂದಲೇಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಂದಕಕೌಂಸ್ತುಭಶಬ್ದಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹ್ರಸ್ವಾಕಾರ ವಿಸರ್ಗಗಳಭೇದ ತೋರುತ್ತಿರುವದ್ದರಿಂದ ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ (ಗಂಡಕಪೋಲೌತತ್ಪರಾಹನುಃ) ಈಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ (ಹನುಃ) ಎಂಬನಾಮರೂಪದಉತ್ವವಿಸರ್ಗಗಳಭೇದದಿಂದಹನುಶಬ್ದವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವುಳ್ಳದ್ದೋ, ಪುಲ್ಲಿಂಗವುಳ್ಳದ್ದೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹನುವೆಂಬ ನಾಮಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವಾದ ತತ್ಪರಾಶಬ್ದನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗಿ ರೂಪಭೇದದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬರುವದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ್ಯವಾದ ಹನುಶಬ್ದಕ್ಕೂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು. (ಕೃತಾರ್ಥೀಕೃತ್ಯಕೃತ್ಸ್ನೇಹಪಾತ್ರಂಸೈವಾಲ್ಪಕೃತಪಂಪುಮಾನ್) ಈಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ (ಸಾ) ಎಂಬ ನಾಮ ಪರಾಮರ್ಶಿಯಾದಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದದ ರೂಪಭೇದದಿಂದ ಕೃತಾಶಬ್ದಕ್ಕೆಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಿರ್ಣಯಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಮೇರೆ ಮೂರುಬಗೆಯಾದರೂಪ ಭೇದಂಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು (ಅಶ್ವಯುಗಶ್ವಿನೀ) ಇಲ್ಲಿಸಂದಿಗ್ಧಲಿಂಗಕವಾದಅಶ್ವಯುಕ್ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತತಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾದ ಅಶ್ವಿನೀಶಬ್ದದ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವನ್ನೂ (ಭಾನುಃಕರಃ) ಈಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ಭಾನುಶಬ್ದಕ್ಕೆನಿಶ್ಚಿತಪುಲ್ಲಿಂಗಕವಾದ ಕರಶಬ್ದಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ಪುಲ್ಲಿಂಗವನ್ನೂ (ವಿಯದ್ವಿಷ್ಣುಪದಂ) ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಂತೆಕಾಣಬರುವ ವಿಯಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತದನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕವಾದ ವಿಷ್ಣುಪದಎಂಬುವಧರ ಸಾಹಚರ್ಯ ವಿರುವದರಿಂದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕಾಗಿ ಆದೇಶವೆಂಕ (ತಟಿತ್ಸೌದಾಮಿನೀವಿದ್ಯುಚ್ಚಂಚಲಾ) ಇದು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದಲಿಂಗನಿರ್ಣಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಿಧಿಯೆಂಬುವದು ನಾಲ್ಕುಸ್ಥಳಗಳೊ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗುಂಟಾಗುತ್ತೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—ರೂಪಭೇದದಿಂದಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವಾಗದೇ ಯಿರುವಸ್ಥಳಗ. ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವಾಗದೇಇರುವಸ್ಥಳಗ. ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದಲಿಂಗಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವಸ್ಥಳಗ.ಬಹುಲಿಂಗಗಳಾತಿಳಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಗ.ಈ ನಾಲ್ಕುಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದವೀಲಿಂಗ ವೆಂಬ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದುದಾಹರಣಗಳು.(ವಲ್ಲರಿಮಂಜರೀಸ್ತ್ರಿಯಾಂ) ಇಲ್ಲಿವಲ್ಲರೀಮಂಜರೀಶಬ್ದಗಳ ಇಂನ್ನಂತತ್ವದಿಂದಲಿಂಗಸಂಶಯ ಉಟಾಯಿತಾಗಿ, ರೂಪಭೇದದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವನಿರ್ಣಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಿರ್ಣಯಾರ್ಥವಾಗಿ(ಸ್ತ್ರೀಯಾಂ)ಎಂಬುವ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯುಂಟಾಯಿತು. ೨ನೇದು (ಸ್ತ್ರಿಯಃಸುಮನಸಃ ಪುಷ್ಪಂ ,ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗತಾನಿರ್ಣಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ(ಸ್ತ್ರೀಯಃ)ಎಂಬುವ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯುಂಟಾದ್ದರಿಂದ(ಸುಮನಸಃ)ಎಂಬುವದುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕವೆಂದುನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ೩ನೇದು (ಖನಿಃಸ್ತ್ರಿಯಾಮಾಕರಸ್ಯಾತ್) ಈಸ್ಥಳದೊಳಗೆ ಖನಿಶಬ್ದ ಪುರೂಪಭೇದದಿಂದವುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿಥೆ. ಇದಕ್ಕೆನಿಶ್ಚಿತಪುಲ್ಲಿಂಗಕವಾದ(ಆಕರಃ)ಎಂಬುವ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಸಾಹಚರ್ಯವಿರುವದ್ದರಿಂದ ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಾಪತ್ತಿಬಂದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆಅಪವಾದರೂಪವಾಗಿ(ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ) ಎಂಬುವವಿಶೇಷವಿಧಿಯುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಖನಿಶಬ್ದಕ್ಕೆಸ್ತ್ರೀತ್ವವೇನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ೪ನೇದು(ವಿಟಂಕಂ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಂ) (ಕಟಂತ್ರಿಷು) (ಅಶನಿದ್ವಯೋಃ)ಇವುಮುಂತಾದಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷವಿಧಿಗಳುಂಟಾದವು. ಯದ್ಯಪಿ—ರೂಪಭೇದದಿಂದಲೇಲಿಂಗನಿರ್ಣಯ ವಾಗುವ ಸ್ಥಳದೊಳಗಾದಾಗ್ಯೂ ಈಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ರೂಪಭೇದದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವ ಲಿಂಗವೊಂದೇ ಯೆಂಬುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿವರ್ತಿಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ(ದ್ವಯೋಃ)(ತ್ರಿಷು)ಹೀಗೆ ಬಹುಲಿಂಗತಾಜ್ಞಾಪಕ ವಿಶೇಷವಿಧಿಗಳುಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈಮೇರೆಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವಅಮರ ಕೋಶದೊಳಗೆ ಉದಹರಣವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು.

ಅವತರಣಿಕೆ॥*॥ ಬಹುಶಃ ರೂಪಭೇದದಿಂದಲೇ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವಾಗು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ತ್ರೀಂಬು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಹೇಗಂದರೆ-ಸಮಾನಶಿವಯ್ಯ ವಗಳಲ್ಲಿಇದುಸರಿಬೀಳುದಿಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕಂದರೆ--ಸಮಾಹಾರದ್ವಂದ್ವಂವೆಂಬಸಮಾಸವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಯಿರುವ ನಾನಾಲಿಂಗಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಸಮಾಸಾಂತದಲ್ಲಿ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವೆ ವಿಧಿಸಿದ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ ಮಧ್ಯಸೇರಿದವುಗಳಿಗೆ ರೂಪಭೇದವುತೋರುವದಿಲ್ಲ.ಲಿಂಗಶಂಕೆಯುವದಿಲ್ಲ.ಮತ್ತು ಇತರೇತರದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ(ಪರವಲಿಂಗಂದ್ವಂದ್ವತತ್ಪುರುಷಯೋಃ)ಎಂಬಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಮುಂದೆ ಇರುವ ಶಬ್ದದ ಲಿಂಗದಹಾಗೆಯೇ, ಅದರೊಳಗೆಸೇರಿ ಸಮಾಸಾಂತರ್ಗತಗಳಾದ ಹಿಂದಣ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಲಿಂಗವು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬಹುದೆಂದರೆ--ಸಮಾನಲಿಂಗಕ ಪದಘಟಿತಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉಪಪನ್ನವಾದಾಗ್ಯೂವಿಭಿನಲಿಂಗಕಪದಗಳಿಗೂಸವಿಾಪವಿರುತ್ತದೆಯಾಗಿ(ಪೂರ್ವವದಶ್ವಬಡಬೌ)ಎಂಬುಪದುಮುಂತಾದವಿಶೇಷವಿಧಿಗಳಿಂದಪರಲಿಂಗಕ್ಕೆಪ್ರತಿಷೇಧ ಘುಂಟಾಗಿ ಉತ್ತರ ಪದಲಿಂನಿರ್ಣಯವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ(ಮಾತಾಚಪಿತಾಚಪಿತರೌ)ಎಂಬುವದು ಮೊದಲಾದದ್ವಂದ್ವೈಕಶೇಷ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಲುಪ್ತವಾದ ಮಾತೃಶಬ್ದಾದಿಗಳಿಗೂ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ! ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸಮಾಸ ವಾಕ್ಯದೊಳು ಸೆರಿದ ಪದಗಳಿಗೆ ರೂಪಭೇದದಿಂದ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯ ಹ್ಯಾಗಾದೀತೆಂಬುವದು ಮುಂತಾದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಮೂ॥ ಭೇದಾಖ್ಯಾನಾಯನದ್ವಂದ್ವೋನ್ಯೈಕಶೇಷೋನಸಂಕರಃ।ಕೃತೋತ್ರಭಿನ್ನಲಿಂಗಾನಾಮನುಕ್ತಾನಾಂಕ್ರಮಾದೃತೆ ॥೪॥

ಟೀ।ಅತ್ರ-ಈಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ, ಅನುಕ್ತಾನಾಂ-ಮಾಂತ್ರೊಂದುಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಹೇಳಲ್ಪಡದೇಯಿರುವ, ಭಿನ್ನಲಿಂಗಾನಾಂ-ಬೇರೆಬೇರೆ ಲಿಂಗಳುಳ್ಳಪದಗಳಿಗೆ,ಭೇದಾಖ್ಯಾನಾಯ-ಲಿಂಗಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುವದಕೊಸ್ಕರ, ದ್ವಂದ್ವಃ-ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸವು, ನಕೃತಃ-ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ, ಕ್ರಮಾದೃತೆ-ಪ್ರಸ್ತುತಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿನಾ,ಸಂಕರಃ-ಕೂಡಿಕೆಯು,ನಕೃತಃ-ಮಾಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ ॥ತಾ॥ ಅವತರಣಿಕೆಯೊಳಗಾಕ್ಷೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೋಷಗಳಿಲ್ಲವೂಸಮಾಸವಿಷಯವಾದಲ್ಲಹೆ ಟೀಯಾವಪದಗಳಿಗೆಇದೇಅಮರದಮತ್ತೊಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಲಿಂಗವು ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಅಂತಾ ಪದಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗವು ಸುಬೋಧವೇಆದ್ದರಿಂದ ದ್ವಂದ್ವೈಕಶೇಷ ಸಂಕರ ಸಮಾಸಗಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಭಂಗವಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಲಿಂಗವು ತಿಳಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇರುವ ನಾನಾಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸತಕ್ಕಬಗ್ಯೆ ಅಂತಾ ದ್ವಂದ್ವೈಕಶೇಷ ಸಂಕರಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಈ ಕೋಶದೊಳಗೆ ರೂಪಭೇದದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶಃ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ ಹ್ಯಾಗಂದರೆ--*ಉದಾಹರಣ*(ದ್ಯೋದಿವೌದ್ವೇ--ಸ್ವರ್ಗನಾಕತ್ರಿದಿವತ್ರಿದಶಾಲಯಾಃ|ಜನುರ್ಜನನಜನ್ಮಾನಿ) ಇವು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಲಿಂಗಗಳಾದ ಪದಗಳಿಗೇನೇ ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ ಮಾದ್ದರಿಂದ ಪರಪದ ಲಿಂಗದಂತೆ ತತ್ಸಮಾಸಗತವಾದ ಪೂರ್ವಪದಗಳಿಗೂ ಲಿಂಗ ತಿಳಿಯಬಹುದು, (ನಾಸತ್ಯಾವಶ್ವಿನೌದಸ್ರೌ) (ಜೀಮೂತೌಮೇಘಪರ್ವತೌ) ಇವು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿನ್ನಲಿಂಗಕಪದಗಳಿಗೇನೇ ಏಕಶೇಷಸಮಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಅದೂ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯಭಂಗಕಾರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನಾಲಿಂಗಪದಗಳಿಗೂ ಸಹ (ಅಪ್ಸರೋಯಕ್ಷರಕ್ಷೋಗಂಧರ್ವಕಿನ್ನರಾಃ) ಎಂಬುವದು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಅದು ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ ಹೇಗಂದರೆ, ಅವು ಅನುಕ್ತಗಳಲ್ಲದೇ ಅಮರದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ (ಸ್ತ್ರಿಯಾಂಬಹುಷ್ವಪ್ಸರಸಃ) ಎಂಬದಾಗಿ ಅಪ್ಸರಶ್ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಮತ್ತು (ಯಕ್ಷೈಕಪಿಂಗೈಲಬಿಲ=ಯಾತುರಕ್ಷಸೀ) ಎಂಬುವಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಯಕ್ಷರಕ್ಷಶ್ಶಬ್ದಾದಿಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ಭಿನ್ನಲಿಂಗಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ದ್ವಂದ್ವಾದಿ ಸಮಾಸಗಳು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯೋಪಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ: ಹಾಗೆಯೆ ಮಾತಾಪಿತರೌಪಿತರೌ) ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಶೇಷ ಸಮಾಸವಾದಾಗ್ಯೂ (ಜನಯಿತ್ರೀಪ್ರಸೂರ್ಮಾತಾ) ಇತ್ಯಾದಿಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಲಿಂಗಕಗಳಾಗಿರುವದ್ದರಿಂದ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಆಯಾಯ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರತಕ್ಕ ಪದಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಯಾ ಕಡೆಯ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕದಿಂದ ಭಿನ್ನಲಿಂಗಕ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕರ್ಯ ವುಂಟಾದಾಗ್ಯೂ ವಿಶೇಷವಿಧ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅವು ಉಕ್ತಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುವವಾಗಿ ಅಂತಾಸಾಂಕರ್ಯವು ಬಾಧಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮೇರೆ ಸಂಕರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಗ್ರಂಥವು ಹೆಚ್ಚು (ಸಮಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕೃತ್ಯಸಂಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ) ಎಂಬದಾಗಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಕ್ಷೇಪಕ್ಕ ತಿಜ್ಞಿಗೆ ಲೋಪಬರುತ್ತೆ. ರತ್ನಕೋಶಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುಲಿಂಗಗಳ ಪದಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಮೂರು ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಯಿರುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಬಹುದಾದಾಗ್ಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ, ತ ಯಾಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರ್ಗದ ಪದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇಕಡೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ವಿ ಷ್ಟಪ್ರಯೋಜನವೋ ಅಷ್ಟುಪ್ರಯೋಜನವು ಇನ್ನಾವಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಆಗದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಂಕರವನ್ನಾದರೂಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅದರನ್ನೂ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಉಕ್ತವಲ್ಲದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಾ ಗಿ, ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವು ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಯಿತು.

ಅವತಾರಿಕೆ॥ ಪೂರ್ವೋಕ್ತದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ವಿ ಶೇಷ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬರುವದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಗೌರವ ದೋಷ ವುದುಷ್ಪರಿಹಾರ್ಯ ವೆಂಬುವದಕ್ಕವಕಾಶ ವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೆಲವು ಲಘುಸಂಜ್ಞೆ ಗಳಂನು ಪರಿಭಾಷೆಯಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ॥ ತ್ರಿಲಿಂಗ್ಯಾಂ ತ್ರಿಷ್ವಿತಿ ಪದಂ ಮಿಥನೆ ತು ದ್ವಯೋರಿತಿ।
ನಿಷಿದ್ಧಲಿಂಗಂ ಶೇಷಾರ್ಥಂ ತ್ವಂತಾಥಾದಿನ ಪೂರ್ವಭಾಕ್॥೫॥

ಟೀ॥ ತ್ರಿಲಿಂಗ್ಯಾಂ=ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ತ್ರಿಷ್ವಿತಿ ಪದಂ- (ತ್ರಿಷು) ಎಂಬುವಪದವೂ, ಮಿಥುನೇತು= ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ದ್ವಯೋರಿತಿ ಪದಂ=(ದ್ವಯೋಃ) ಯೆಂಬುವ ಪದವೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತೆ, ನಿ ಷಿದ್ಧಲಿಂಗಂ=ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಲಿಂಗವುಳ್ಳ ಪದವು, ಶೇಷಾರ್ಥಂ=ಉಳಿದಲಿಂ ಗವುಳ್ಳದ್ದು, ತ್ವಂತಾಥಾದಿ=ತ್ವಂತ= (ತು) ಎಂದು ಅವ್ಯಯವೇ ತುದಿ ಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಪದವೂ, ಅಥಾದಿ=(ಅಥ) ಎಂಬು ವ ಅವ್ಯಯವೇ ಮೊದಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಪದವೂ, ನಪೂ ರ್ವಭಾಕ್=ಕೆಳಗಣ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಸಿದ್ದಲ್ಲ ॥೫॥ ಉದಾಹರಣ॥ (ಆ ಶನಿರ್ದ್ವಯೋಃ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆಶನಿಶಬ್ದ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ವ ರ್ತಿಸುವದೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, (ದ್ವಯೋಃ, ಎಂಬಸಂಕೇತವ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ದ್ವೀಪೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ) ಈಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದ್ವೀಪಶಬ್ದವು ಪ ನ್ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ್ವಯದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವದೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದೆಲಾಗಿ, ಅಸ್ತ್ರಯೋಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕನಚ್ ಘಟಿತಸಂಕೇತವನ್ನು ಮಾಡಿರುವದರಿಂದ, ನಿಷಿದ್ಧಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕವಾದ ದ್ವೀಪಶಬ್ದವು ಶೇಷಲಿಂಗವೇ ಅರ್ಥ ಫುಳ್ಳದ್ದಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ನಿಷೇಧಿಸದೇ ಮಿಕ್ಕುಳಿದ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳುಳ್ಳದ್ದೆಂಬರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತು. ಮತ್ತು ದ್ವಿತ್ರಿಶಬ್ದಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಲಿಂಗಾದಿ ವಿಶೇಷವಾಚಕಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ಅಮರಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಾಚಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಯಿಧಾನೆ. ಅದು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿರುವದು. (ಅರ್ಧರಾತ್ರನಿಶೀಥೌದ್ವೌ) ಎಂಬುವದು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಶಬ್ದವು ಅರ್ಧರಾತ್ರ ನಿಶೀಥ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಲಿಂಗವಾಚಕವಲ್ಲ (ನಪೂರ್ವಭಾಕ್) ಅಂದರೆ ಪೂರ್ವಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಕ್ತ್ವವಿಲ್ಲದ ಪದವು ಮೂರುಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವದು. ಹೇಗಂದರೆ,--ನಾಮಪದ, ಲಿಂಗಪದ, ಅರ್ಥಪದವೆಂದು *ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ* (ಶೋಭಾಕಾಂತಿದ್ಯುತಿಶ್ಛವಿಃ) (ಅವಶ್ಯಾಯಸ್ತು ನೀಹಾರಃ) ಇಲ್ಲಿ ತ್ವಾಂತವಾದ ಅವಶ್ಯಾಯಶಬ್ದವು ತನ್ನ ನಾಮವಾದ ನೀಹಾರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯ್ಯಾಯ ವಾಗುವದೇ ಹೊರತು ಪೂರ್ವವಾದ ಶೋಭಾದಿಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪದ ಹೇಗಂದರೆ, (ಅಂತರ್ಧಾವ್ಯವಧಾಪುಂಸಿ ತ್ವಂತರ್ಧಿಃ) ಇಲ್ಲಿ ಪುಂಸಿತು ಎಂಬುವ ತ್ವಾಂತವಾದ_ಲಿಂಗಪದವು ಉತ್ತರವಾದ ಅಂತರ್ಧಿಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳುವದೇ ಹೊರತು-ಪೂರ್ವವಾದ, ಅಂತರ್ಧಾವ್ಯವಧಾಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಪದ ಹೇಗಂದರೇ, (ಶಾಪಸ್ತ್ವಭಿಷಂಗಃ) ಇಲ್ಲಿ ತ್ವಾಂತವಾದ ಶಾಪಶಬ್ದವು ಉತ್ತರವಾದ ಅಭಿಷಂಗಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುವದೇ ಹೊರ್ತು ಪೂರ್ವವಾದ ಪ್ಲವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಥಾದಿಯಾದ ನಾಮಪದ ಹೇಗಂದರೆ (ಪ್ರಾಲೇಯಂಮಿಹಿಕಾಚಾಥ ಹಿಮಾನೀಹಿಮಸಂಹತಿಃ) ಇಲ್ಲಿ ಅಥಾದಿಯಾದ ಹಿಮಾನೀ ಶಬ್ದವು ಉತ್ತರವಾದ ಹಿಮಸಂಹತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವದೇ ಹೊರ್ತು, ಪೂರ್ವವಾದ ಪ್ರಾಲೇಯ ಮಿಹಿಕಾಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲವು. ಅಥಾದಿಯಾದ ಲಿಂಗಪದ ಹೇಗಂದರೆ, ಭಾರ್ಯ್ಯಾಜಾಯಾಥಪುಂಭೂಮ್ನಿದಾರಾಃಇಲ್ಲಿ)ಅಥಾದಿಯಾದ(ಪುಂಭೂಮ್ನಿ)ಎಂಬುವಲಿಂಗಪದವು ಉತ್ತರವಾದ ದಾರಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳುವದೇ ಹೊರತು ಪೂರ್ವವಾದ ಭಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯೊರ್ಜಾಯಾಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಅಥಾದಿಯಾದ ಅರ್ಥಪದ ಹೇಗಂದರೆ.--ಏತಸ್ಯಕಲಿಕಾಗಂಧ ಫಲೀಸ್ಯಾದಥಕೇಸರೆ-ವಕುಳೊವಂಜು ಳಃ)ಇಲ್ಲಿ ಅಥಾದಿಯಾದ ಕೇಸರಶಬ್ದವುತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉತ್ತರಗ ಳಾದ ವಕುಳ ವಂಜುಳ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವದೇಹೊರತು, ಪೂರ್ವಗಳಾದ ಗಂಧಫಲ್ಯಾದಿಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ.

ವಿಶವ ವಿಚಾರವು * ತ್ವಂತವಾದ ನಾಮಪದಕ್ಕೆ ಮತೊಂತ್ತದು ವಿಶೇ ಷವಿದೆ ವನಂದರೆ, (ದಾರಾಸ್ಯಾತ್ತ್ರ ಕುಟುಂಬಿನೀ] ಎಂಬುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ (ಸ್ಯಾತ್ತ್ರ)ಎಂಬುವ ತ್ವಂತವಾದ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಕ್ರಿಯಾಂತವಾದ ದಾ ರಶಬ್ದವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವದರಿಂದ ಅದಾರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಪದ ಸಂಬಂ ಧವನ್ನು ಹೇಳದೇ ಉತ್ತರವಾದ ಕುಟುಂಬಿನೀ ಪದದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯಾಗಿ,ದಾರಕುಟುಂಬಿನೀ ಶಬ್ದಗಳೆರಡೂ ಪತ್ನೀ ವಾಚಕಗಳಾದವು. ತ್ವಂತವಾದ ಲಿಂಗಪದಕ್ಕೆಮತೊಂದುವಿಶೇಷವಿದೆ ಅ ದೇನಂದರೆ, (ಘಸ್ರೊದಿನಾಹನೀವಾತುಕ್ಲೀಬೆದಿವಸವಾಸರೌ) ಇಲ್ಲಿತ್ವಂ ತವಾದ(ವಾ)ಎಂಬುವಶಬ್ದವು ಕ್ಲೀಬತ್ವವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪೂರ್ವಗಳಾದ ದಿ ನಾಹಶ್ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳದೇ ಉತ್ತರಗಳಾದ ದಿವಸವಾಸರಗಳಿಗೆ ವಿಧಾ ಯಕವಾಯಿತು ‖ಮತ್ತು ‖ (ಅಥ) ಎಂಬುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾ ದ (ಅಥೋ) ಎಂಬವದು, ಆದಿಯೊಳಗುಳ್ಳ ಶಬ್ದವೂ ಸಹ ಪೂರ್ವಪದ ದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ‖ ಉದಾಹರಣ ‖ ಅನುಕ್ರೋಶೋ ಪ್ಯಥೋಹನಃ (ಪೂತಿಃಥಾನಮಥೊರ್ದುಮಃ) ಇತ್ಯಾದಿ*ಸ್ಥಳಗ ಳಲ್ಲಿಅಥೋಶಬ್ದಾದಿಯಾದ ಪದವು ಪೂರ್ವಭಾಕ್ಕಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಪುಂ ಸ್ಯೇವಾಂಧುಃಪ್ರಹಿಃಕೂಪ ಉದಪಾನಂತುಪುಂಸಿವಾ) ಎಂಬುವಕಡೆ, ತುಶಬ್ದವು ಪೂರ್ವವಾದ ಅಂಧುಪ್ರಹಿಕೂಪ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದ ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವವನ್ನು ಉದಪಾನಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ. (ಉದಪಾನಂ) ಎಂಬುವ ಕಡೆಪ್ರಥವ್ಯೇಕವಚನ ಹ್ರಸ್ವಾನುಸ್ವಾರರೂಪ ಭೇದದಿಂದ ಲೇ ನಪುಂಸಕತ್ವಸಿದ್ಧಿ ಯಾದ್ದರಿಂದ ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವವು ನಿಷಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರು ವಲ್ಲಿ ಅಂದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತುಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವು ನಿರರ್ಥಕವೆಂಬ ಶಂಕೆ ಬಂ ದರೆ (ಸಿದ್ಧೇಸತ್ಯಾರಂಭೊ ನಿಯಮಾರ್ಥಃ) ಎಂಬುವನ್ಯಾಯದಿಂದ ಅದು ನಿಯಮವೇ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತ.ಅಂಥಾನಿಯಮ ವೇನಂದರೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಉದಪಾನಶಬ್ದವು ಪೂರ್ವಪದದೊಡನೆಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. (ಪುಂಸಿವಾ) ಎಂಬುವ ಉತ್ತರಪದಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಿಸುವದು. ಕೂಪಶಬ್ದವಾದರೋ (ಪುಂಸ್ಯೇವ) ಎಂಬದಾಗಿ ಪುಲಿಂಗ ಮಾತ್ರಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೆ. ಈಮೇರೆ ನಪುಂಸಕವಾದ ಉದಪಾನ ಶಬ್ದವು ವಾಕ್ಯಾದಿಂದ ವ್ಯತಿಕ್ತವಾದ ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೆ. ಈಮೇರೆ ಅಮರಕೋಶದೊಳಗೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕ್ರಮವಿಚಾರದಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಪಡೆಯ ಬಹುದು.ಮತ್ತು ಶಬ್ದಸ್ವರೂಪವು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ವಚನಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಾವಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಬಹುವಚನತ್ವವಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತವುಗಳಿಗೆ (ಅಪಃಸ್ತ್ರೀಭೂಮ್ನಿ-ಲಾಜಾಃಪುಂಭೂಮ್ನಿ) ಈ ಮೇರೆ ಭೂಮ್ನಿಯೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಇತ್ಯುಪೋದ್ಘಾತಪ್ರಕರಣಂ.

ಅಮರಕೋಶಸ್ಥಿತಿಕ್ರಮವು.

ಈ ಕೋಶದೊಳಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೊಳಗೂ ಮುಖ್ಯಗಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಜಕಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆಯು, ಪ್ರಯೋಗಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವಂತೆಯುತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ದೇವಸಂಬಧ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಥಮಕಾಂಡದೊಳಗೂ, ಭೂಲೋಕಸಂಬಂಧ ಮುಖ್ಯಗಳಾಗಿಯೂಮನುಜ ಪಶ್ವಾದಿ ಸಂಬಂಧ ಮುಖ್ಯಪ್ರಧಾನಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವವುಗಳನ್ನೇಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯ ಕಾಂಡದೊಳಗೂ, ಉಭಯ ಸಾಧಾರಣಗಳಾಗಿಯೂ, ಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯೋಪಯೋಗಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವವುಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ತೃತೀಯ ಕಾಂಡದೊಳಗೂ ಹೇಳಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಮೂರುಕಾಂಡದೊಳಗೂ (೨೫) ವರ್ಗಗಳು. ಮೊದಲನೇದು ಸ್ವರ್ಗವರ್ಗ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು, ಅವರ ಪರಿವಾರಾದಿಗಳು. ಎರಡನೇ ವ್ಯೋಮವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವೂ. ಮೂರನೇ ದಿಗ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳು. ಖಗೋಳ ನಕ್ಷತ್ರಗ್ರಹಾದಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಕಾಲವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ವಿಶೇಷ, ಕಾರ್ಯ, ಕಾರಣಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಿಗಳೂ. ಐದನೇ ಧೀವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ, ಸಂಶಯ, ನಿಶ್ಚಯ, ವೃತ್ತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಗುಣ, ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಾದಿಗಳೂ. ಆರನೇ ವಾಗ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ, ಶಬ್ದ, ವೇದ, ಸ್ವರ, ಗ್ರಂಥ, ವೃತ್ತಾಂತ, ಹೆಸರು, ವ್ಯವಹಾರ, ಪ್ರಯೋಗ, ವಾಗ್ವ್ಯತ್ಯಾದಿಗಳೂ. ಏಳನೇ ಶಬ್ದಾದಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ನಾದಾದಿಗಳು. ಎಂಟುನೆ ನಾಟ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರ್ಯಾದಿ ನಾನಾವಾದ್ಯ ನಟ ನರ್ತಕೀಚೇಷ್ಟಾಭಾವ ಗಾನಸ್ತ್ರೀವಿಲಾಸರಸಾದಿಗಳೂ. ಒಂಭತ್ತನೇ ಪಾತಾಳವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಧೋಲೋಕಾದಿಗಳೂ. ಹತ್ತನೇಭೋಗಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವಿಷವೈದ್ಯಾದಿಗಳೂ. ಹನ್ನೊಂದನೇ ನರಕವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿ ಯಾತನಾದಿಗಳೂ. ಹನ್ನೆರಡನೇ ವಾರಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ, ಹಡಗು, ಜಲದಿ ಹುಟ್ಟುವ ಜಂತುಗಳೂ, ನದಿಮುಂತಾದವು. ಈ ಮೇರೆ ಮೊದಲನೇಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡನೇ ಕಾಂಡದೊಳಗೆ ಮೊದಲನೇಭೂವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗಳು ಮಾರ್ಗಗಳು ಮುಂತಾದ ದೇಶಪರಿಣಾಮಾದಿಗಳೂ. ಎರಡನೇ ಪುರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಗರ ಗ್ರಾಮಾದಿಗಳೂ. ಗೃಹಾರಾಮಸ್ಥಾನಾದಿಗಳೂ. ಮೂರನೇ ಶೈಲವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಗುಟ್ಟಗಳು, ಕಲ್ಲುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳೂ. ನಾಲ್ಕನೇ ವನೌಷಧಿ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಡು, ಗಿಡ, ಮೂಲಿಕೆಮುಂತಾದವುಗಳೂ, ಐದನೇ ಸಿಂಹಾದಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆರಣ್ಯಕ, ಗ್ರಾಮ್ಯ, ಮೃಗ, ಪಶುಪ್ರಭೃತಿಗಳೂ. ಆರನೇ ಮನುಷ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು, ಪುರುಷ, ಸ್ತ್ರೀ, ಬಂಧುಗಳು, ವಯೋಭೇದ, ಅವಸ್ಥೆ, ಆಕಾರ, ಅವಯವ, ಶಾರೀರಕ, ಧಾತು, ಪ್ರಕೃತಿ, ವಿಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುಗಳು. ಮುಂತಾದವು. ಏಳನೇ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕುಲ, ಜಾತಿ, ಮತ, ವೈದಿಕ, ಯಜ್ಞಸಂಭಾರಕ್ರಿಯೆ ಆಚಾರ, ವಿದ್ಯೆ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ ಎಂಟನೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅರಸುಗಳು, ರಾಜ್ಯ, ರಾಜ್ಯಾಂಗ, ಆಳ್ವಿಕೆ, ತಂತ್ರ, ಲೌಕಿಕ ಆಯುಧ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಳ, ವಸ್ತುರೀತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ, ಒಂಭತ್ತನೇ ವೈಶ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಕರು ವ್ಯಾಪಾರ, ಅಂಗಡಿ ಮಾರಲ್ಪಡುವ ದಿನಸುಗಳು, ಲೆಕ್ಕ, ಗೊತ್ತು, ಸಂಕೇತ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ, ಹತ್ತನೇ ಶೂದ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರು, ಸೇವೆ, ಶಿಲ್ಪಿ, ಕೃಷಿ, ಬೆಳೆ ಅದರ ಸಾಮಾನು ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಮೂರನೇ ಕಾಂಡದೊಳಗೆ ಮೊದಲನೇ ವಿಶೇಷ್ಯ

ಘ್ನ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಚಕ ದ್ರವ್ಯವಾಚಕ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕ ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನ ಪದಗಳೂ ಎರಡನೇ ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾದಿ ಭಾವವಚನ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅಪರಸ್ಪರಾದಿ ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನ ಪದಗಳೂ, ಪಾರಾಯಣಾದಿ ನಿಯಮಿತಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳೂ, ಸ್ತಂಭಘ್ನಾದಿ ಪ್ರಕರಣಶಬ್ದಗಳು, ಅಪೂಪಿಕಾದಿ ಸಮೂಹ ವಚನಶಬ್ದಗಳು, ಈ ಮೇರೆ ಲಿಂಗಸಂಕೀರ್ಣಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಮೂರನೇ ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಕಾಂತಖಾಂತಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೂ ಬಹ್ವರ್ಥಕಾವ್ಯಯಗಳೂ. ನಾಲ್ಕನೇ ಅವ್ಯಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಚನಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿರುವ ಅವ್ಯಯಗಳು ಐದನೇಲಿಂಗಾದಿ ಸಂಗ್ರಹವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸಂಗ್ರಹ ಸಮಾಸ ಸಂಗ್ರಹ ಸೂತ್ರನಿಯಮಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆಯಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಸರ್ವಸ್ವ ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾಗಿಯೂ ಮಿತವಾಗಿಯೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಕೋಶವು ೧೪೯೬ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಅಮರಸಿಂಹನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟುಯಿದೆ. ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟೀಯ, ಗುರುಬಾಲ ಪ್ರಬೋಧಿಕೆ. ಮುಂತಾದ ಬಹುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳುಂಟಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೆಂದು ಪಂಡಿತರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ವರವ್ಯಯಂ ಸ್ವರ್ಗನಾಕ ತ್ರಿದಿವತ್ರಿದಶಾಲಯಾಃ। ಸುರಲೋಕೋದ್ಯೋದಿವೌದ್ವೇಸ್ತ್ರಿಯಾಂಕ್ಲೀಬೇತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ॥೬

ಅಮರಾ ನಿರ್ಜ್ಜರಾ ದೇವಾಸ್ತ್ರಿದಶಾವಿಬುಧಾಸ್ಸುರಾಃ। ಸುಪರ್ವಾಣಸ್ಸುಮನಸಸ್ತ್ರಿದಿವೇಶಾದಿವೌಕಸಃ॥೭॥ ಆದಿತೇಯಾ ದಿವಿಷದೋಲೇಖಾಅದಿತಿನಂದನಾಃ॥ ಆದಿತ್ಯಾಋಭವೋಸ್ವಪ್ನಾ ಅಮರ್ತ್ಯಾಅಮೃತಾಂಧಸಃ ॥೮॥ ಬರ್ಹಿರ್ಮುಖಾಃಕ್ರತುಭುಜೋಗೀರ್ವಾಣಾದಾನವಾರಯಃ। ಬೃಂದಾರಕಾದೈವತಾನಿಪುಂಸಿವಾದೇವತಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೯॥

ಸ್ವರ್‌-ಸ್ವಃ-ಅವ್ಯಯವು-ಸ್ವರ್ಗಃ -ನಾಕಃ-ತ್ರಿದಿವಃ-ತ್ರಿದಶಾಲಯಃ--ಸುರಲೋಕಃ_ಪು-ದ್ಯೌಃ-ಓ-ದ್ಯೌ-ಪ_ಸ್ತ್ರೀ-ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ-ನ_ನ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಮರಾಃ- ನಿರ್ಜ್ಜರಾಃ--ದೇವಾಃ-ತ್ರಿದಶಾಃ=ವಿಬುಧಾಃ-ಸುರಾಃ=ಸುಪರ್ವಾಣಃ=ಣ್-ಸುಮನಸಃ-ಸ್-ತ್ರಿದಿವೇಶಾಃ-ದಿವೌಕಸಃ=ಸ್=ಆದಿತೇಯಾಃ=ನಿವಿಷದಃ=ದ್-ಲೇಖಾಃ=ಅದಿತಿನಂದನಾಃ=ಆದಿತ್ಯಾಃ=ಋಭವಃ-ಉ=ಅಸ್ವಪ್ನಾಃ=ಅಮರ್ತ್ಯಾಃ-ಅಮೃತಾಂಧಸಃ=ಸ್=ಬರ್ಹಿರ್ಮುಖಾಃ=ಕ್ರತುಭುಜಃ--ಜ್=ಗೀರ್ವಾಣಾಃ=ದಾನವಾರಯಃ=ಇ=ಬೃಂದಾರಕಾಃ=೨೮=ಪು-ದೈವತಾನಿ_ನ=ದೇವತಾಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೩=೩೦= ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಈ ದೇವತಾಪರ್ಯಾಯಪದಗಳು- ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನವೇ ಬಹಳ ಬಳಿಗೆಯಾಗಿರುವದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನಗಳೇಹೇಳಲ್ಪಟಿವೆ.

ಆದಿತ್ಯವಿಶ್ವವಸವಸ್ತುಷಿತಾಭಾಸ್ವರಾನಿಲಾಃ। ಮಹಾರಾಜಿಕಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ರುದ್ರಾಶ್ಚ ಗಣದೇವತಾಃ ೧೦॥

ಆದಿತ್ಯಾಃ=ವಿಶ್ವೇ-ಅ=ವಸವಃ-ಉ-ತುಷಿತಾಃ=ಅ= ಭಾಸ್ವರಾಃ= ಅನಿಲಾಃ =ಮಹಾರಾಜಿಕಾಃ=ಸಾಧ್ಯಾಃ=ರುದ್ರಾಃ=ಪು=೬=(ಗಣದೇವತಾಃ) ಗಣದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಿದ್ಯಾಧರೋಪ್ಸರೋಯಕ್ಷರಕ್ಷೋಗಂಧರ್ವಕಿನ್ನರಾಃ। ಪಿಶಾಚೋ ಗುಹ್ಯಕಸ್ಸಿದ್ಧೋಭೂತೋಮೀದೇವಯೋನಯಃ॥

ವಿದ್ಯಾಧರಃ=ಪು=ಅಪ್ಸರಾಃ-ಸ್=ಯಕ್ಷಃ=ಪು=ರಕ್ಷಃ=ಸ್=ನ =ಗಂಧರ್ವಃ-ಕಿನ್ನರಃ=ಪಿಶಾಚಃ=ಗುಹ್ಯಕಃ-ಸಿದ್ಧಃ-ಭೂತಃ-ಪು=೧೦=ಅಮೀ=ಇವರು. ದೇವಯೋ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಯಃ=ದೇವತೆಗಳೇ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವರು.

ಅಸುರಾದೈತ್ಯದೈತೇಯದನುಜೇಂದ್ರಾರಿದಾನವಾಃ। ಶುಕ್ರಶಿಷ್ಯಾದಿತಿಸುತಾಃಪೂರ್ವದೇವಾಸ್ಸುರದ್ವಿಷಃ ॥೧೨॥

ಅಸುರಾಃ=ದೈತ್ಯಾಃ =ದೈತೇಯಾಃ=ದನುಜಾಃ=ಅ= ಇಂದ್ರಾರಯಃ- ಇ=ದಾನವಾಃ=ಶುಕ್ರಶಿಷ್ಯಾಃ=ದಿತಿಸುತಾಃ-ಪೂರ್ವದೇವಾಃ-ಸುರದ್ವಿಷಃ-ಪು-ಬ-೧೦-ಅಸುರರೆಂಬ ದೈತ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಸುಗತೋಬುದ್ಧೋಧರ್ಮರಾಜಸ್ತಥಾಗತಃ। ಸಮಂತಭದ್ರೋಭಗವಾನ್ಮಾರಜಿಲ್ಲೋಕಜಿಜ್ಜಿನಃ ೧೩॥ಷಡಭಿಜ್ಞೋದಶಬಲೋದ್ವಯವಾದೀವಿನಾಯಕಃ। ಮುನೀಂದ್ರಶ್ಶ್ರೀಘನಶ್ಶಾಸ್ತಾ ಮುನಿಶ್ಶಾಕ್ಯ ಮುನಿಸ್ತು ಯಃ॥೧೪॥

ಸರ್ವಜ್ಞಃ-ಸುಗತಃ-ಬುದ್ಧಃ-ಧರ್ಮರಾಜಃ-ತಥಾಗತಃ- ಸಮಂತಭದ್ರಃ=ಭಗವಾನ್=ತ್-ಮಾರಜಿತ್ ಲೋಕಜಿತ್-ತ್-ಜಿನಃ-ಷಡಭಿಜ್ಞಃ-ದಶಬಲಃ=ಅದ್ವಯವಾದೀ=ನ್=ವಿನಾಯಕಃ=ಮುನೀಂದ್ರಃ=ಶ್ರೀಘನಃ=ಶಾಸ್ತಾ=ಋ=ಮುನಿಃ=ಪು=೧೮=ಬುದ್ಧದೇವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸಶಾಕ್ಯಸಿಂಹಸ್ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಶ್ಶೌದ್ಧೋದನಿಶ್ಚಸಃ। ಗೌತಮಶ್ಚಾರ್ಕಬಂಧುಶ್ಚ ಮಾಯಾದೇವೀಸುತಶ್ಚಸಃ ॥

ಸಶಾಕ್ಯಸಿಂಹಃ= ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಃ=ಶೌದ್ಧೋದನಿಃ-ಇ-ಗೌತಮಃ-ಅರ್ಕಬಂಧುಃ-ಉ=ಮಾಯಾದೇವೀಸುತಃ=ಪು=೬-ಯಃ-ಶಾಕ್ಯಮುನಿಃಸಃ-ಶಾಕ್ಯರಿಗೆ ಯಾರು ಪೂಜ್ಯನೋ ಅಂತಾ ಬುದ್ಧದೇವರ ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ (ಅದ್ವಯವಾದೀ) ಅಂದರೆ, ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತೀ ಅಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಿಕವಿಜ್ಞಾನದ್ವೈತವಾದಿಯೊಬ್ಬನುಂಟು.

ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಭೂಸ್ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠಃಪರಮೇಷ್ಠೀಪಿತಾಮಹಃ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋಲೋಕೇಶಸ್ಸ್ವ

ಬ್ರಹ್ಮಾ=ನ್=ಆತ್ಮಭೂಃ=ಊ_ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠಃ-ಪರಮೇಷ್ಠೀ=ನ್-ಪಿತಾಮಹಃ-ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ=ಲೋಕೇಶಃ=ಸ್ವಯಂಭೂಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯಂಭೂಶ್ಚತುರಾನನಃ ||
ಧಾತಾಬ್ಜಯೋನಿದ್ರುಹಿ
ಣೋವಿರಿಂಚಿಃಕಮಲಾಸನಃ|
ಸ್ರಷ್ಟಾಪ್ರಜಾಪತಿರ್ವೇಧಾವಿ
ಧಾತಾ ವಿಶ್ವಸೃಡ್ವಿಧಿಃ ||೧೭||
ಶತಾನಂದಃ ಶತಧೃತಿ ರ್ವಿರಿಂ
ಚೋಽಜೋವಿರಿಂಚನಃ|

ಊ=ಚತುರಾನನಃ=ಧಾತಾ=ಯ-ಅಬ್ಜ
ಯೋನಿಃ=ದ್ರುಹಿಣಃ ವಿರಿಂಚಿಃ =ಇ=ಕಮ
ಲಾಸನಃ- ಸ್ರಷ್ಟಾ =ಋ=ಪ್ರಜಾಪತಿಃ=
ಇ=ವೇಧಾಃ=ಸ್=ವಿಧಾತಾ=ಋ=ವಿಶ್ವಸೃ
ಟ್=ಜ್=ವಿಧಿಃ=ಪು=ಂ=ಬ್ರಹ್ಮನ ಹೆಸ
ರುಗಳು. ಮತ್ತು=ಶತಾನಂದಃ=ಶತಧೃ
ತಿಃ=ವಿರಿಂಚಃ=ಅಜಃ=ವಿರಿಂಚನಃ=ಪು=೫
=ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಗಳು.

ವಿಷ್ಣುರ್ನಾರಾಯಣಃಕೃ
ಷ್ಣೋವೈಕುಂಠೋವಿಷ್ಟರಶ್ರ
ವಾಃ ದಾಮೋದರೋಹೃಷೀಕೇ
ಶಃ ಕೇಶವೋ ಮಾಧವಸ್ಸ್ವ
ಭೂಃ ||೧೮||
ದೈತ್ಯಾರಿಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷೋ
ಗೋವಿಂದೋ ಗರುಡಧ್ವಜಃ |
ಪೀತಾಂಬರೋಽಚ್ಯುತಶಾರ್ಙ್ಗೀ
ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋಜನಾರ್ದನಃ||
ಉಪೇಂದ್ರಇಂದ್ರಾವರಜಶ್ಚ
ಕ್ರಪಾಣಿಶ್ಚತು
ರ್ಭುಜಃ| ಪದ್ಮನಾಭೋಮಧು
ರಿಪುರ್ವಾಸುದೇವ ಸ್ತ್ರಿವಿಕ್ರ
ಮಃ || ದೇವಕೀನಂದನಶ್ಶೌ
ರಿ ಶ್ರೀಪತಿಃಪುರುಷೋತ್ತ
ಮಃ | ವನಮಾಲೀಬಲಿಧ್ವಂ
ಸೀಕಂಸಾರಾತಿರಧೋಕ್ಷಜಃ||
ವಿಶ್ವಂಭರಃಕೈಟಭಜಿದ್ವಿಧು
ಶ್ರೀವತ್ಸಲಾಂಛನಃ | ಗದಾ
ಗ್ರಜೋಮುಂಜಿಕೇ ಶೋದಾ

ವಿಷ್ಣುಃ=ಉ-ನಾರಾಯಣಃ-ಕೃಷ್ಣಃ-
ವೈಕುಂಠಃ- ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಾಃ=ಸ್=ದಾ
ಮೋದರಃ=ಹೃಷೀಕೇಶಃ-ಕೇಶವಃ-ಮಾಧ
ವಃ-ಸ್ವಭೂಃ-ಊ-ದೈತ್ಯಾರಿಃ-ಇ-ಪುಂಡ
ರೀಕಾಕ್ಷಃ=ಗೋವಿಂದಃ=ಗರುಡಧ್ವಜಃ=ಪೀ
ತಾಂಬರಃ-ಅಚ್ಯುತಃ-ಶಾರ್ಙ್ಗೀ-ನ್-ವಿಷ್ವ
ಕ್ಸೇನಃ-ಜನಾರ್ದನಃಉಪೇಂದ್ರಃ-ಇಂದ್ರಾ
ವರಜಃ-ಚಕ್ರಪಾಣಿಃ=ಇ-ಚತುರ್ಭುಜಃ
=ಪದ್ಮನಾಭಃ-ಮಧುರಿಪುಃ-ಉ-ವಾಸುದೇ
ವಃ=ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ=ದೇವಕೀನಂದನಃ=ಶೌ
ರಿಃ=ಇ=ಶ್ರೀಪತಿಃ- ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ=ವ
ನಮಾಲೀ=ನ್= ಬಲಿಧ್ವಂಸೀ=ನ್=ಕಂಸಾ
ರಾತಿಃ=ಇ==ಅಧೋಕ್ಷಜಃ=ವಿಶ್ವಂಭರಃ=
ಕೈಟಭಜಿತ್=ತ್=ವಿಧುಃ= ಶ್ರೀವತ್ಸಲಾಂ
ಛನಃ=ಪು= ೩೯=ವಿಷ್ಣುದೇವರ ಹೆಸರುಗ
ಳು. ಮತ್ತು, ಗದಾಗ್ರಜಃ=ಮುಂಜಿಕೇ
ಶಃ=ದಾಶಾರ್ಹಃ= ದಶರೂಪಭೃತ್=ತ್-
೪-ಪುಲ್ಲಿಂ=ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೆಸರುಗಳೆಂತಲೂ
ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಮತ್ತು, ಕೋ
ಶಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕನಾಮಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಾರ್ಙ್ಗೋದಶರೂಪಭೃತ್ ॥

ಳುರೂಢಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ವಸುದೇವೋಸ್ಯಜನಕಸ್ಸ ಏವಾನಕದುಂದುಭಿಃ ॥೨೩॥

ವಸುದೇವಃ-ಆನಕದುಂದುಭಿಃ=೨=ವು=ಅಸ್ಯಜನಕಃ=ಈ ಕೃಷ್ಣರೂಪನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಬಲಭದ್ರಃಪ್ರಲಂಬಘ್ನೋ ಬಲದೇವೋಚ್ಯುತಾಗಜಃ। ರೇವತೀರಮಣೋರಾಮಃಕಾಮಪಾಲೋಹಲಾಯುಧಃ ॥ ಸಿಲಾಂಬರೋರೌಹಿಣೇಯಸ್ತಾಲಾಂಕೋ ಮುಸಲೀಹಲೀ । ಸಂಕರ್ಷಣಸ್ಸೀರಪಾಣಿಃಕಾಳಿಂದೀ ಭೇದನೋಬಲಃ ॥

ಬಲಭದ್ರಃ=ಪ್ರಲಂಬಘ್ನಃ=ಬಲದೇವಃ=ಅಚ್ಯುತಾಗ್ರಜಃ= ರೇವತೀರಮಣಃ=ರಾಮಃ=ಕಾಮಪಾಲಃ==ಹಲಾಯುಧಃ=ಸೀಲಾಂಬರಃ=ರೌಹಿಣೇಯಃ_ ತಾಲಾಂಕಃ-ಮುಸಲೀ=ನ್=ಹಲೀ=ನ್-ಸಂಕರ್ಷಣಃ-ಸ್ಸೀರಪಾಣಿಃ=ಕಾಳಿಂದೀಭೇದನಃ_ ಬಲಃ=ಪು==೧೭=ಬಲರಾಮನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮದನೋಮನ್ಮಥೋಮಾರಃಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋ ಮೀನಕೇತನಃ। ಕಂದರ್ಪೋದರ್ಪಕೋನಂಗಃಕಾಮಃಪಂಚಶರಸ್ಮರಃ ॥ ಶಂಬರಾರಿರ್ಮನಸಿಜಃಕುಸುಮೇಷುರನನ್ಯಜಃ । ಪುಷ್ಪಧನ್ವಾರತಿಪತಿರ್ಮಕರಧ್ವಜಆತ್ಮಭೂಃ ॥ ೨೬ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಸೂರ್ವಿಶ್ವಕೇತುಸ್ಸ್ಯಾದನಿರುದ್ಧಉಷಾಪತಿಃ॥ ಶೃಂಗರಯೋನಿಶ್ಶ್ರೀಪುತ್ರಶ್ಶೂರ್ಪಕಾರಾತಿರಿತ್ಯಪಿ॥ ಅರವಿಂದಮಶೋಕಂಚ ಚೂತಂಚನವಮಲ್ಲಿಕಾ। ನೀಲೋತ್ಪಲಂಚಪಂಚೈತೇ ಪಂಚಬಾಣಸ್ಯಸಾಯಕಾಃ॥

ಮದನಃ=ಮನ್ಮಥಃ-ಮಾರಃ=ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ_ಮೀನಕೇತನಃ==ಕಂದರ್ಪಃ=ದರ್ಪಕಃ=ಅನಂಗಃ=ಕಾಮಃ=ಪಂಚಶರಃ=ಸ್ಮರಃ=ಶಂಬರಾರಿಃ_ಮನಸಿಜಃ= ಕುಸುಮೇಷುಃ=ಅನನ್ಯಜಃ-ಪುಷ್ಪಧನ್ವಾ-ನ್-ರತಿಪತಿಃ=ಮಕರಧ್ವಜಃ=ಆತ್ಮಭೂಃ-ಊ=ಬ್ರಹ್ಮಸೂಃ=ಊ=ವಿಶ್ವಕೇತುಃ=ಪು- ಋಶ್ಯಕೇತುಃ=೧೨=ಮನ್ಮಥನ ಹೆಸರುಗಳು. ಅನಿರುದ್ಧಃ=ಉಷಾಪತಿಃ= ೨=ಪು=೨= ಅನಿರುದ್ಧನ ಹೆಸರುಗಳು. ॥ಮಾತ್ರಾ॥ ಶೃಂಗಾರಯೋನಿಃ=ಶ್ರೀಪುತ್ರಃ= ಶೂರ್ಪಕಾರಾತಿಃ=ಪು=೩==ಮನ್ಮಥನ ಹೆಸರುಗಳೆಂತಲೂ, ಅರವಿಂದಂ=ಅಶೋಕಂ=ಚೂತಂ==೩=ನ=ನವಮಲ್ಲಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ==ನೀಲೋತ್ಪಲಂ=ನ=ಈ೫=ಮನ್ಮಥನ ಹೆಸರಳುಗಳೆಂತಲೂ ಅಧಿಕಪಾಠಬಳಿಕೆಗೊಂಡಿದೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲಕ್ಷ್ಮೀಃಪದ್ಮಾಲಯಾಪದ್ಮಾಕಮಲಾಶ್ರೀರ್ಹರಿಪ್ರಿಯಾ । ಇಂದಿರಾ ಲೋಕಮಾತಾಮಾರಮಾಮಂಗಳ ದೇವತಾ । ಭಾರ್ಗವೀಲೋಕಜನನೀ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕನ್ಯಕಾ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ-ಈ-ಪದ್ಮಾಲಯಾ-ಪದ್ಮಾ-ಕಮಲಾ=ಆ=ಶ್ರೀಃ=ಈ==ಹರಿಪ್ರಿಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೬=ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಹೆಸರುಗಳು, ಇಂದಿರಾ=ಲೋಕಮಾತಾ=ಮಾ=ರಮಾ=ಮಂಗಳದೇವತಾ=ಭಾರ್ಗವೀ= ಲೋಕಜನನಿ=ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕನ್ಯಕಾ==ಸ್ತ್ರೀ V=ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಹೆಸರುಗಳೆಂತಲೂ= ಅಧಿಕಪಾಠ ಹೇಳುವರು.

ಶಂಖೋಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇಃಪಾಂಚಜನ್ಯಶ್ಚಕ್ರಂಸುದರ್ಶನಂ ಕೌಮೋದಕೀ ಗದಾಖಡ್ಗೋನಂದಕಃ ಕೌಸ್ತುಭೋಮಣಿಃ ॥ ಚಾಪಶ್ಶಾರ್ಙ್ಗಂಮುರಾರೇಸ್ತು ಶ್ರೀವತ್ಸೋಲಾಂಛನಂಮತಂ॥

ಪಾಂಚಜನ್ಯಃ==ಪು=ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇಶ್ಶಂಖಃ=ವಿಷ್ಣುದೇವರ ಶಂಖದಹೆಸರು=ಸುದರ್ಶನಂ=ನ=೧=ಚಕ್ರಂ= ವಿಷ್ಣುವಿನ=ಚಕ್ರದಹೆಸರು-ಕೌಮೋದಕೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ಗದಾ= ವಿಷ್ಣುಗದೆಯಹೆಸರು=ನಂದಕಃ= ಪು=೧= ಖಡ್ಗಃ==ವಿಷ್ಣುಖಡ್ಗದಹೆಸರು= ಕೌಸ್ತುಭಃ=ಪು=೧=ಮಣಿಃ=ವಿಷ್ಣುವ್ನಧರಿಸುವಮಣಿಯಹೆಸರು ॥ ಶಾರ್ಙ್ಗಂ=೧=ನ=ವಿಷ್ಣುವಿನಬಿಲ್ಲಿನಹೆಸರು । ಶ್ರೀವತ್ಸಃ=ಪು=೧= ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವಸೌಭಾಗ್ಯಚಿಹ್ನವೆಂಬಮಚ್ಚೆ.

ಗರುತ್ಮಾನ್ ಗರುಡಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ ವೈನತೇಯಃಖಗೇಶ್ವರಃ । ನಾಗಾಂತಕೋವಿಷ್ಣುರಥಃ ಸುಪರ್ಣಃ ಪನ್ನಗಾಶನಃ ॥

ಗರುತ್ಮಾನ್=ತ್=ಗರುಡಃ=ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಃ= ವೈನತೇಯಃ=ಖಗೇಶ್ವರಃ= ನಾಗಾಂತಕಃ= ವಿಷ್ಣುರಥಃ-ಸುಪರ್ಣಃ==ಪನ್ನಗಾಶನಃ= ಪು=ವಿಷ್ಣುದೇವರ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶಂಭುರೀಶಃ ಪಶುಪತಿಶ್ಶಿವಃಶೂಲೀಮಹೇಶ್ವರಃ । ಈಶ್ವರಶ್ಶರ್ವಈಶಾನಃ ಶಂಕರಶ್ಚಂದ್ರಶೇಖರಃ ॥ ಭೂತೇ

ಶಂಭುಃ=ಉ=ಈಶಃ=ಪಶುಪತಿಃ_ಇ=ಶಿವಃಶೂಲೀ=ನ್=ಮಹೇಶ್ವರಃ-ಈಶ್ವರಃ-ಶರ್ವಃ=ಈಶಾನಃ=ಶಂಕರಃ= ಚಂದ್ರಶೇಖರಃ=ಭೂತೇಶಃ= ಖಂಡಪರಶುಃ=ಗಿರೀಶಃ=ಗಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಃಖಂಡಪರಶು ರ್ಗಿರೀಶೋಗಿ ರಿಶೊಮೃಡಃ । ಮೃತ್ಯುಂಜ ಯಃ ಕೃತ್ತಿವಾಸಾಃ ಪಿನಾ ಕೀಪ್ರಮಥಾಧಿಪಃ॥ ಉಗ್ರಃ ಕಪರ್ದೀಶ್ರೀಕಂಠಃ ಶಿತಿಕಂ ಠಃಕಪಾಲಭೃತ್ । ವಾಮದೇ ವೋ ಮಹಾದೇವೋವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸ್ತ್ರಿಲೋಚನಃ । ಕೃಶಾನು ರೇತಾಸ್ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಧೂರ್ಜಟಿ ರ್ನೀಲಲೋಹಿತಃ॥ ಹರಸ್ಮರಹ ರೋಭರ್ಗಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕಸ್ತ್ರಿ ಪುರಾಂತಕಃ। ಗಂಗಾಧರೋಂ ಧಕರಿಪುಃಕ್ರತುಧ್ವಂಸೀವೃಷ ಧ್ವಜಃ । ವ್ಯೋಮಕೇಶೋಭ ವೋಭೀಮ ಸ್ಥಾಣೂರುದ್ರ ಉಮಾಪತಿಃ । ಅಷ್ಟಮೂ ರ್ತಿರಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ಮಹಾ ಕಾಲೋಮಹಾನಟಃ॥

ಕಪರ್ದೋಸ್ಯ ಜಟಾಜೂ ಟಃಪಿನಾಕೋಜಗಬಂ ಧನುಃ॥ ಪ್ರಮಥಾಸ್ಯುಃ ಪಾರಿಷದಾ ಬ್ರಾಹ್ಮೀತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತು ಮಾತರಃ। ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮಾಹೇ ಶ್ವರೀ ಚೈವಕೌಮಾರೀ ವೈ ಷ್ಣವೀತಥಾ । ವಾರಾಹೀ ಚೈವಚೇಂದ್ರಾಣೀಚಾಮುಂ ಡಾಸಪ್ತಮಾತರಃ ॥ ವಿಭೂ ತಿರ್ಭೂತಿರೈಶ್ವರ್ಯಮ ಣಿಮಾ

ರಿಶಃ-ಮೃಡಃ-ಮೃತ್ಯುಂಜಯಃ-ಕೃತ್ತಿವಾಸಾಃ=ಸ=ಪಿನಾಕೀ-ಪ್ರಮಥಾಧಿಪಃ= ಉಗ್ರಃ=ಕಪರ್ದೀ=ನ್-ಶ್ರೀಕಂಠಃ=ಶಿತಿಕಂಠಃ=ಕಪಾಲಭೃತ್=ವಾಮದೇವಃ=ಮಹಾದೇವಃ=ವಿರೂಪಾಕ್ಷಃ=ತ್ರಿಲೋಚನಃ-ಕೃಶಾನುರೇತಾಃ=ಸ=ಸರ್ವಜ್ಞಃ- ಧೂರ್ಜಟಿಃ-ನೀಲಲೋಹಿತಃ= ಹರಃ=ಸ್ಮರಹರಃ=ತ್ರ್ಯಂಬಕಃ-ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಃ=ಗಂಗಾಧರಃ=ಅಂಧಕರಿಪುಃ= ಕ್ರತುಧ್ವಂಸೀ=ನ್=ವೃಷಧ್ವಜಃ-ವ್ಯೋಮಕೇಶಃ- ಭವಃ=ಭೀಮಃ-ಸ್ಥಾಣುಃ=ರುದ್ರಃ=ಉಮಾಪತಿಃ- ಪುಲ್ಲಿಂ=೪೮ =ಶಿವನಹೆಸರುಗಳು. ಮತ್ತು, ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಃ=ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಃ==ಮಹಾಕಾಲಃ-ಮಹಾನಟಃ-ಕಟಾಟಂಕಃ= ಕಂಕಟಕಃ=ಕಪೋಟಃ=ಊ=ಪರಮೇಶ್ವರಃ=ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಃ-ಜಟಾಟೀರಃ= ಜಾಟಾಟೀರಃ=ಅಗ್ನಿಲೋಚನಃ-ಪು=೧೨= ಶಿವನಹೆಸರುಗಳಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ.

ಕಪರ್ದಃ-ಪು-೧-ಅಸ್ಯಜಟಾಜೂಟಃ_ಈ ಶಿವನ ಜಟಾಜೂಟವೆಂಬ ಜಡೆಮುಡಿಯಹೆಸರು-ಪಿನಾಕಃ-ಪು-ಅಜಗವಂ-ನ--೨-ಧನುಃ-ಈ ಶಿವನ-ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗೆಳು. ಪ್ರಮಥಾಃ=ಪು-ಬ-೧-ಪಾರಿಷದಾಃ ಶಿವನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಂದಿ ಮುಂತಾದ ಗಣಂಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಮಾತರಃ=ಋಸ್ತ್ರೀ-ಬ-೧-ಬ್ರಾಹ್ಮೀತ್ಯಾದ್ಯಾಃ-ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮುಂತಾದ ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು. ವಿಭೂತಿಃ-ಭೂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಿಕಮಷ್ಟಥಾ||

ಅಣಿಮಾಮಹಿಮಾಚೈವಗರಿಮಾಲಘಿಮಾತಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಮೀಶತ್ವಂ ವಶಿತ್ವಂಚಾಷ್ಟಭೂತಯಃ||

ಉಮಾಕಾತ್ಯಾಯನೀಗೌರಿಕಾಳೀಹೈಮವತೀಶ್ವರಿ || ಶಿವಾಭವಾನೀ ರುದ್ರಾಣೀ ಶರ್ವಾಣೀಸರ್ವಮಂಗಳಾ । ಅಪರ್ಣಾ ಪಾರ್ವತೀದುರ್ಗಾ ಮೃಡಾನೀಚಂಡಿಕಾಂಬಿಕಾ || ಆರ್ಯಾದ್ರಾಕ್ಷಾಯಣೀಚೈವ ಗಿರಿಜಾ ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ||

ವಿನಾಯಕೋವಿಘ್ನರಾಜದ್ವೈಮಾತುರಗಣಾಧಿಪಾಃ । ಅಪ್ಯೇಕದಂತಹೇರಂಬ ಲಂ

-ಐಶ್ವರ್ಯಂ-ನ-೩-ಅಷ್ಟಥಾ- (ವರ್ತಮಾನಂ) ಅಣಿಮಾದಿಕಂ-ಎಂಟುಬಗೆಯಾಗಿ ರುವ-ಅಣಿಮಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳು.

ಅಣುರೂಪವಾಗಿರುವದು=ಅಣಿಮಾ=ಮಹಾರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವದು ಮಹಿಮಾ=ಗುರುತ್ವದಿಂದ=ಗರಿಮೆ=ಕಾಸಭಾರವಾಗಿರುವದು=ಅಂದರೆ= ಲಘುತ್ವದಿಂದ=ಲಘುಮೆಯು=ಬೇಕಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು=ಹೊಂದುವದು=ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು=ಮತ್ತು=ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ-ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ-ಸಂಚಾರಶಕ್ತಿ=ಯಾವದರಿಂದ=ಆಗುವದೋ ಅದು ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯ= ಯೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವದು =ಈಶತ್ವ=ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು =ಸ್ವಾಧೀಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದು= ವಶಿತ್ವ=ಇವು=ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳು.

ಉಮಾ-ಆ-ಕಾತ್ಯಾಯನೀ-ಗೌರೀ-ಕಾಳೀ-ಹೈಮವತೀ- ಈಶ್ವರೀ-ಶಿವಾ-ಭವಾನೀ-ರುದ್ರಾಣೀ -ಶರ್ವಾಣೀ-ಸರ್ವಮಂಗಳಾ- ಅಪರ್ಣಾ- ಪಾರ್ವತೀ- ದುರ್ಗಾ-ಮೃಡಾಣೀ-ಚಂಡಿಕಾ- ಅಂಬಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧೭-ಶಿವಪತ್ನಿಯಾದಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಮತ್ತು ||ಆರ್ಯಾ-ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ-ಗಿರಿಜಾ-ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ-೪-ಸ್ತ್ರೀ-ಅಧಿಕಪಾಠದಲ್ಲಿಶಿವಶಕ್ತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಿನಾಯಕಃ- ವಿಘ್ನರಾಜಃ-ದ್ವೈಮಾತುರಃ-ಗಣಾಧಿಪಃ- ಏಕದಂತಃ-ಹೇರಂಬಃ-ಲಂಬೋದರಃ- ಗಜಾನನಃ- ಪು-೮-ಶಿವಕು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬೋದರಗಜಾನನಾಃ ॥೩೮॥

ತ್ರನಾದ ಗಣಪತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಾರ್ತಿಕೇಯೋಮಹಾಸೇನಃಶರಜನ್ಮಾಷಡಾನನಃ । ಪಾರ್ವತೀನಂದನಸ್ಕಂದ ಸ್ಸೇನಾನೀರಗ್ನಿಭೂರ್ಗುಹಃ॥೩೯ ಬಾಹುಲೇಯಸ್ತಾರಕಜಿದ್ವಿಶಾಖಶ್ಶಿಖಿವಾಹನಃ। ಷಾಣ್ಮಾತುರಶ್ಶಕ್ತಿಧರಃ ಕುಮಾರಃ ಕ್ರೌಂಚದಾರಣಃ॥

ಕಾರ್ತಿಕೇಯಃ- ಮಹಾಸೇನಃ- ಶರಜನ್ಮಾ- ನ್- ಷಡಾನನಃ_ಪಾರ್ವತೀನಂದನಃ_ಸ್ಕಂದಃ- ಸೇನಾನೀಃ-ಈ- ಅಗ್ನಿಭೂಃ-ಊ-ಗುಹಃ= ಬಾಹುಲೇಯಃ=ತಾರಕಜಿತ್=ತ್=ವಿಶಾಖಃ= ಶಿಖಿವಾಹನಃ= ಷಾಣ್ಮಾತುರಃ= ಶಕ್ತಿಧರಃ=ಕುಮಾರಃ= ಕ್ರೌಂಚಧಾರಣಃ= ಪು=೧೭=ಶಿವಪುತ್ರನಾದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು, ಭೃಂಗೀ=ನ್=ಭೃಂಗೀರಿಟಃ=ತಂಡುಃ=ಶೈಲಾದಿಃ=ಪುಲ್ಲಿಂಬಳ= ನಂದೀಶ್ವರನ ಹೆಸರುಗಳೆಂದಿಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಪಾಠ.

ಭೃಂಗೀಭೃಂಗಿರಿಟಸ್ತಂಡು ನಂದಿನೌನಂದಿಕೇಶ್ವರೆ । ಕರ್ಣಮೋಟೀತು ಚಾಮುಂಡಾ ಚರ್ಮಮುಂಡಾತುಚರ್ಚಿಕಾ। ಚರ್ಚಾತುಚರ್ಚಿಕಾ ಚಂಡಾ ಟಾಸಭವ ಕಾಳ್ಯಪಿ॥

ಭೃಂಗಿಮೊದಲಾದ=೫=ನಾಮಗಳು, ನಂನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಹೆಸರು. ಕರ್ಣಮೋಟ=ಮೊದಲಾದ=೮=ದೇವೀ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಇಂದ್ರೋಮರುತ್ವಾನ್ಮಘವಾಬಿಡೌಜಾಃ ಪಾಕಶಾಸನಃ ।ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಶ್ಶುನಾಸೀರಃಪುರುಹೂತಃಪುರಂದರಃ । ಜಿಷ್ಣುರ್ಲೇಖರ್ಷಭಶ್ಶಕ್ರಶ್ಶತಮನ್ಯುರ್ದಿವಸ್ಪತಿಃ ।ಸುತ್ರಾಮಾಗೋತ್ರಭಿದ್ವಜ್ರೀ ವಾಸವೋವೃತ್ರಹಾವೃಷಾ ॥ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿ ಸುರಪತಿ ರ್ಬಲಾರಾತಿಶ್ಶಚೀಪತಿಃ । ಜಂಭ

ಇಂದ್ರಃ= ಮರುತ್ವಾನ್=ತ್=ಮಘವಾ=ನ್=ಬಿಡೌಜಾಃ=ಸ್- ಪಾಕಶಾಸನಃ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ=ಸ್ =ಶುನಾಸೀರಃ=ಪುರುಹೂತಃ=ಪುರಂದರಃ =ಜಿಷ್ಣುಃ=ಲೇಖರ್ಷಭಃ=ಶಕ್ರಃ=ಶತಮನ್ಯುಃ =ದಿವಸ್ಪತಿಃ= ಸುತ್ರಾಮಾ=ನ್ =ಗೋತ್ರಭಿತ್=ದ್=ವಜ್ರೀ=ನ್ =ವಾಸವಃ=ವೃತ್ರಹಾ =ನ್= ವೃಷಾ-ನ್=ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿಃಸುರಪತಿಃ- ಬಲಾರಾತಿ=ಶಚೀಪತಿಃ= ಜಂಭಭೇದೀ=ನ್ =ಹರಿಹಯಃ= ಸ್ವರಾಟ್- ಜ=ಮುಚಿಸೂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬೇದೀಹರಿಹಯಃ ಸ್ವಾರಾಣ್ಣ
ಮುಚಿಸೂದನಃ ॥೪೩॥ ಸಂ
ಕ್ರಂದನೋ ದುಶ್ಚ್ಯವನಸ್ತು
ರಾಷಾನ್ಮೇಘವಾಹನಃ। ಪ್ರಾ
ಚೀನಬರ್ಹಿರಹಿಹಾ ಪೃತನಾ
ಷಾಟ್ಪುಲೋಮಜಿತ್। ಆಖಂ
ಡಲಸ್ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಋಭುಕ್ಷಾ
ಸ್ತಸ್ಯತುಪ್ರಿಯಾ ॥೪೪॥
ಪುಲೋಮಜಾ ಶಚೀಂದ್ರಾ
ಣೀ । ನಗರೀತ್ವಮರಾವತೀ॥

ದನಃ=ಸಂಕ್ರಂದನಃ=ದುಶ್ಚ್ಯವನಃ=ತು
ರಾಷಾಟ್=ಜ= ಮೇಘವಾಹನಃ- ಆಖಂ
ಲಃ_ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ= ಋಭುಕ್ಷಾ=ಣ್=ಪು
೩೫=ದೇವೇಂದ್ರನ ಹೆಸರುಗಳು.ಮತ್ತು
ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಃ=ಅಹಿಹಾ=ಣ=ಪೃತನಾ
ಷಾಟ್=ಹು-ಪುಲೋಮಜಿತ್=ತ್=೪=ಪು
ಇವೂ ಇಂದ್ರನ ಹೆಸರುಗಳೆಂದು ಅಧಿ
ಪಾಠವಿದೆ.

ಪುಲೋಮಜಾ=ಆ-ಶಚೀ=ಈ=ಇಂದ್ರಾ
ಣೀಸ್ತ್ರೀ=೩=ತಸ್ಯ=ಆ ಇಂದ್ರನ=ಪ್ರಿ
ಯಾ=ಭಾರ್ಯೆಯ ಹೆಸರುಗಳು ಅಮ
ರಾವತೀಸ್ತ್ರೀ=೧=ನಗರೀ =ಇಂದ್ರನ=ಪ
ಣದಹೆಸರು.

ಹಯಉಚ್ಚೈಶ್ಶ್ರವಾಸ್ಸೂ
ತೋ ಮಾತಲಿರ್ನಂದನಂ ವ
ನಂ । ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಸಾದೋ
ವೈಜಯಂತೋಜಯಂತಃ ಪಾ
ಕಶಾಸನಿಃ।

ಉಚ್ಚೈಶ್ಶ್ರವಾಃ=ಸ=ಪು=೧-ಹಯ
ಆತನ ಕುದರೇ ಹೆಸರು. ಮಾತಲಿಃ=ಪು
೧=ಸೂತಃ=ಆತನ ಸಾರಥಿ ಹೆಸರು. ನಂ
ದನಂ=ಸ=೧=ವನಂ ಆತನತೋಟದ ಹೆ
ಸರು ವೈಜಯಂತಃ=ಪು=ಪ್ರಾಸಾದ
ಆತನ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಹೆಸರು. ಜಯಂತ
ಪಾಕಶಾಸನಿಃ=ಪು=೨=ಆತನ ಕುಮಾ
ನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಐರಾವತೋಭ್ರಮಾತಂಗೈರಾ
ವಣಾಭ್ರಮುವಲ್ಲಭಾಃ । ಹ್ರಾ
ದಿನೀವಜ್ರಮಸ್ತ್ರೀಸ್ಯಾತ್ಕು
ಲಿಶಂಭಿದುರಂಪವಿಃ। ಶತಕೋ
ಟಿಸ್ಸ್ವರುಶ್ಶಂಬೋದಂಭೋಲಿರಶ
ನಿರ್ದ್ವಯೋಃ ॥
ವ್ಯೋಮಯಾನಂವಿಮಾನೋ

ಐರಾವತಃ=ಅಭ್ರಮಾತಂಗಃ=ಐರಾ
ಣಃ=ಅಭ್ರಮುವಲ್ಲಭಃ=ಪು=೪=ಆತನ
ನೇಹೆಸರುಗಳು= ಹ್ರಾದಿನೀ==ಸ್ತ್ರೀ
ಜ್ರಂ=ಪ್ನ=ಕುಲಿಶಂ==ಭಿದುರಂ=ಸ
ವಿಃ=ಪ್ಸ=೧೦==ವಜ್ರಾಯುಧದ ಹೆ
ಗಳು.

ವ್ಯೋಮಯಾನಂ=ನ_ ವಿಮಾನಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರೀನಾರದಾದ್ಯಾಃ ಸುರ
ರ್ಷಯಃ । ಸ್ಯಾತ್ಸುಧರ್ಮಾ
ದೇವಸಭಾ ಪೀಯೂಷಮಮೃ
ತಂಸುಧಾ । ಮಂದಾಕಿನೀವಿ
ಯದ್ಗಂಗಾ ಸ್ವರ್ಣದೀಸುರ
ದೀರ್ಘಿಕಾ । ಮೇರುಸ್ಸುಮೇ
ರುರುರ್ಹೇಮಾದ್ರಿ ರತ್ನಸಾ
ನುಸ್ಸುರಾಲಯಃ । ಪಂಚೈ
ತೇದೇವತರವೋ ಮಂದಾರಃಪಾ
ರಿಜಾತಕಃ । ಸಂತಾನಃಕಲ್ಪ
ವೃಕ್ಷಶ್ಚ ಪುಂಸಿವಾ ಹರಿಚಂದ
ನಂ ॥೫೦॥

=ದೇವರಥದ ಹೆಸರುಗಳು. ಸುರರ್ಷಯಃ =ಇ=ಪು=ಬ=೧= ನಾರದಾದ್ಯಾಃ=ನಾರದ ನು ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಸುಧರ್ಮಾ=ಆ_ಪ=ಸುಧರ್ಮಾ=ಸ=ದೇವ ಸಭಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ದೇವತೆಗಳ ಸಭೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಪೀಯೂಷಂ=ಅಮೃತಂ=ನ ಸುಧಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಅಮೃತದ ಹಸರುಗಳು. ಮಂದಾಕಿನೀ= ವಿಯದ್ಗಂಗಾ=ಸ್ವರ್ಣದೀ-ಸುರದೀರ್ಘಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಆಕಾಶಗಂಗೆಹೆಸರುಗಳು. ಮೇರುಃ=ಸುಮೇರುಃ=ಹೇಮಾದ್ರಿಃ=ರತ್ನಸಾನುಃ=ಸುರಾಲಯಃ =ಪು-೫- ಮೇರುಪರ್ವತದ ಹೆಸರುಗಳು. ಮಂದಾರಃ=ಪಾರಿಜಾತಕಃ=ಸಂತಾನಃ= ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಃ= ಪು=ಹರಿಚಂದನಂ=ಪು=ನ ॥ ಈ೫=ದೇವತರವಃ=ದೇವತಾಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸನತ್ಕುಮಾರೋವೈಧಾತ್ರಃ=
ಸ್ವರ್ವೈದ್ಯಾ ವಶ್ವಿನೀಸು
ತೌ । ನಾಸತ್ಯಾವಶ್ವಿನೌದ
ಸ್ರಾವಾಶ್ವಿನೇಯೌ ಚತಾವು
ಭೌ॥

ಸನತ್ಕುಮಾರಃ=ವೈಧಾತ್ರಃ=ಪು=೨ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರನ ಹೆಸರುಗಳುಸ್ವರ್ವೈದ್ಯೌ=ಅಶ್ವಿನೀಸುತೌ= ನಾಸತ್ಯೌ=ಅಶ್ವಿನೌ=ಸು= ದಸ್ರೌ=ಆಶ್ವಿನೇಯೌ-ಅವು-ದ್ವಿವಚನ-೬-ದೇವವೈದ್ಯರಾದಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂಬಹುಷ್ವಪ್ಸ
ರಸ । ಸ್ವರ್ವೇಶ್ಯಾಊರ್ವಶಿ
ಮುಖಾಃ।

ಅಪ್ಸರಸಃ-ಸ-ಸ್ವರ್ವೇಶ್ಯಾಃ-ಸ್ತ್ರೀ ಬ=೨-. ಊರ್ವಶೀಮುಖಾಃ_ಊರ್ವಶೀ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾವೇಶ್ಯೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಘೂರ್ವಶೀಮೇನಕಾರಂಭಾಘೃ
ತಾಚೀಚತಿಲೋತ್ತಮಾ.

ಘೂರ್ವಶೀ, ಮೇನಕಾರಂಭಾ, ಘೃತಾಚೀ ತಿಲೋತ್ತಮಾ ಇವು ದೇವತಾವೇಶ್ಯಾಹೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

(ಹಾಹಾ ಹೂಹೂ ಶ್ಚೈವಮಾದ್ಯಾಃ) ಗಂಧರ್ವಾ ಸ್ತ್ರಿದಿವೌಕಸಾಮ್॥

ಅಗ್ನಿರ್ವೈಶ್ವಾನರೋವಹ್ನಿ ರ್ವೀತಿಹೋತ್ರೋಧನಂಜಯಃ । ಕೃಪೀಟಯೋನಿ ರ್ಜ್ವಲನೋ ಜಾತವೇದಾಸ್ತನೂನಪಾತ್ ॥ ಬರ್ಹಿಃಶುಷ್ಮಾಕೃಷ್ಣವ ರ್ತ್ಮಾಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಉಷರ್ಬುಧಃ।ಆಶ್ರಯಾಶೋ ಬೃಹದ್ಭಾ ನುಃ ಕೃಶಾನುಃ ಪಾವಕೋನಲಃ ॥೫೪॥ರೋಹಿತಾಶ್ವೋವಾಯು ಸಖಶ್ಶಿಖಾವಾನಾಶುಶುಕ್ಷಣಿಃ । ಹಿರಣ್ಯರೇತಾಹುತಭುಗ್ದಹನೋ ಹವ್ಯವಾಹನಃ । ಸಪ್ತಾರ್ಚಿ ರ್ದಮುನಾಶ್ಶುಕ್ರಶ್ಚಿತ್ರಭಾ ನುರ್ವಿಭಾವಸುಃ ।

ಶುಚಿರಪ್ಪಿತ್ತಮೌರ್ವಸ್ತು ಬಾಡಬೋಬಡಬಾನಲಃ । ವ ಹ್ನೇ(ರ್ದ್ವಯೋ) ರ್ಜ್ವಾಲಕೀ ಲಾವರ್ಚಿರ್ಹೇತಿಶ್ಶಿಖಾ (ಸ್ತ್ರಿ ಯಾಂ । ತ್ರಿಷು)ಸ್ಫುಲಿಂಗೋ ಗ್ನಿಕಣಃ ಸಂತಾಪಸ್ಸಂಜ

ಸರು

ಗಂಧರ್ವಾಃ-॥ಪು॥ ಗಾಂಧರ್ವಾಃ-ಪು-ಬ_೧-ತ್ರಿದಿವೌಕಸಾಂ ದೇವತೆಗಳೊಳಗೆ-ಹಾಹಾಃ ॥ ಆಹೂಹೂಶ್ಚ॥ಊ_ಹಾಹಾಹೂಹೂಗಳನ್ನು ಎವಮಾದ್ಯಾಃ॥ ಇವರು ಮುಂತಾದ ದೇವಗಾಯಕರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಗ್ನಿಃ-ಇ-ವೈಶ್ವಾನರಃ-ವಹ್ನಿಃ-ವೀತಿಹೋತ್ರಃ- ಧನಂಜಯಃ-ಕೃಪೀಟಯೋನಿಃ-ಜ್ವಲನಃ-ಜಾತವೇದಾಃ-ಸ- ತನೂನಪಾತ್-ದ್_ಬರ್ಹಿಃ-ಸ-ಶುಷ್ಮಾ-ಸ್_ಪ-ಬರ್ಹಿಶ್ಶುಷ್ಮಾ-ನ್-ಕೃಷ್ಣವರ್ತ್ಮಾ-ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಃ_ಉಷರ್ಬುಧಃ- ಆಶ್ರಯಾಶಃ-ಬೃಹದ್ಭಾನುಃ-ಕೃಶಾನುಃ- ಪಾವಕಃ-ಅನಲಃ- ರೋಹಿತಾಶ್ವಃ=ವಾಯುಸಖಃ=ಶಿಖಾವಾನ್ -ತು-ಆಶುಶುಕ್ಷಣಿಃ=ಹಿರಣ್ಯರೇತಾಃ= ಸು=ಹುತಭುಕ್=ಜ ಗಹನಃ=ಹವ್ಯವಾಹನಃ=ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಃ=ಷ=ದಮುನಾಃ=ಸು=ಶುಕ್ರಃ=ಚಿತ್ರಭಾನುಃ=ವಿಭಾವಸುಃ= ಶುಚಿಃ=ಪು=ಅಪ್ಪಿತ್ತಂ=ನ =೩೪= ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರನ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ, ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ವಿಕೆ.

ಔರ್ವಃ=ಬಾಡಬಃ=ಬಡಬಾನಲಃ=ಪು=೩=ಬಡಬಾಗ್ನಿಯು ಹೆಸರುಗಳು. ಜ್ವಾಲಃ=ಕೀಲಃ=ಪ್ಸ=ಅರ್ಚಿಃ-ಸು= ಹೇತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ವಹ್ನೇಃ =ಅಗ್ನಿಯು=ಶಿಖಾ_ಜ್ವಾಲೆಯು ಹೆಸರುಗಳು.ಸ್ಫುಲಿಂಗಃ=ತ್ರಿ ಅಗ್ನಿ ಕಣಃ=ಪು_೨=ಕಿಡಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರಸ್ಸಮ್ ॥೫೭॥

ಉಲ್ಕಾಸ್ಯಾನ್ನಿರ್ಗ ತಜ್ವಾಲಾ ಭೂತಿರ್ಭಸಿತಭಸ್ಮನಿ ಕ್ಷಾರೋರಕ್ಷಾ ಚದಾವಸ್ತುದವೋ ಪನಹುತಾಶನಃ

ಸಂತಾಪಃ=ಸಂಜ್ವರಃ=ಪು=೨ಬಿಸಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರುಲ್ಕಾಗ್ನಿ - ಪುರಿಇಲ್ಲದಬೆಂಕಿ,ಭೂತಿರ್ಭಸಿತಭಸ್ಮ-ಕ್ಷಾರಾ-ಶಬ್ದಗಳು ೫ ಬೂದಿಯಹೆಸರು ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದು ಕ್ಷತಿ) ಪಿಶಾಚಾದಿಭಯಾವನ್ನು ಹೊಗಲಾಡಿಸುವದುರಕ್ಷೆಯು ದವೋವನಹುತಾಶನಃ ಕಾಡಬೆಂಕಿಯಹೆಸರು

ಧರ್ಮರಾಜಃಪಿತೃಪತಿ ಸಮದ ರ್ತೀಪರೇತರಾಟ್। ಕೃತಾಂತೋ ಯಮುನಾಭ್ರಾತಾ ಶ್ಯಮನೋಯಮರಾಡ್ಯಮಃ ॥ ಕಾದಂಡಧರಶ್ರಾದ್ಧದವೋ ವೈವಸ್ವತೋಂತಕಃ ॥

ಧರ್ಮರಾಜಃ=ಪಿತೃಪತಿಃ=ಸಮವರ್ತೀನು=ಪರೇತರಾಟ್=ಜ=ಕೃತಾಂತಃ=ಯಮುನಾ ಭ್ರಾತಾ=ಋ-ಶಮನಃ=ಯಮರಾಟ್=ಜ=ಯಮಃ=ಕಾಲಃ=ದಂಡಧರಃ=ಶ್ರಾದ್ಧದೇವಃ=ವೈವಸ್ವತಃ=ಅಂತಕಃ=ಪು ೧೪=ಯಮಧರ್ಮರಾಯನ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು, ಕೀನಾಶಃ=ದಕ್ಷಿಣಾಧೀಶಃ=ಮೃತ್ಯುಃ=ಉ= ಪಾಪನಿಯಾಮಕಃ=ಸರ್ವಕರ್ಮವಿಚಾರೀ=ಣ=ಪು=೫=ಯಮನಾಮಗಳು ಚಿತ್ರಗುಪ್ತಃ=ವೃಕೋದರಃ =ಧರ್ಮಃ=ಉದುಂಬರಃ=ನೀಲಃ=ನಿಯಂತಾ ಋ=ಚಿತ್ರಃ=ಪು-೪=ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನಾಮಗಳೂ

ರಾಕ್ಷಸಃಕೋಣಪಃಕ್ರವ್ಯಾತ್ಕ್ರವ್ಯಾದೋಸ್ರಪಆಶರ । ರಾತ್ರಿಂಚರೋರಾತ್ರಿಚರಃ । ಕರ್ಬುರೋನಿಕಷಾತ್ಮಜಃ । ಯಾತುಧಾನಃಪುಣ್ಯಜನೋನೈರೃತೋಯಾತುರಕ್ಷಸೀ॥ ೬೦॥

ರಾಕ್ಷಸಃ-ಕೋಣಪಃ=ಪಾ=ಕ್ರವ್ಯಾತ್=ಪ= ಕ್ರವ್ಯಾದಃ=ಅಸ್ರಪಃ= ಪಾ=ಆಶ್ರಪಃ=ಆಶರಃ= ಪಾ=ಅಸುರಃ=ರಾತ್ರಿಂಚರಃ= ರಾತ್ರಿಚರಃ=ಕರ್ಬುರಃ=ಪಾ=ಕರ್ಬುರಃ= ನಿಕಷಾತ್ಮಜಃ=ಯಾತುಧಾನಃ=ನೈರೃತಃ=ಪು=ಯಾತು=ರಕ್ಷಃ=ಸ=ನ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರಚೇತಾವರುಣಃಪಾಶೀ ಯಾದಸಾಂಪತಿರಪ್ಪತಿಃ

ಶ್ವಸನಸ್ಸ್ಪರ್ಶನೋ ವಾಯುರ್ಮಾತರಿಶ್ವಾಸದಾಗತಿಃ। ಪೃಷದಶ್ವೋಗಂಧವಹೋ ಗಂಧವಾಹಾನಿಲಾಶುಗಾಃ। ಸಮೀರಮಾರುತಮರುಜ್ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಸಮೀರಣಾಃ। ನಭಸ್ವದ್ವಾತಪವನಪವಮಾನಪ್ರಭಂಜನಾಃ॥

ಪ್ರಾಣೋಪಾನಸ್ಸಮಾನಶ್ಚೋದಾನವ್ಯಾನೌಚವಾಯವಃ॥

ಹೃದಿಪ್ರಾಣೋಗುದೇಪಾನೋಸಮಾನೋನಾಭಿಸಂಸ್ಥಿತಃ। ಉದಾನಃಕಂಠದೇಶಸ್ಥೋ ವ್ಯಾನಸ್ಸರ್ವಶರೀರಗಃ॥ ನಾಗಃ ಕೂರ್ಮಃಕೃಕರೋದೇವದತ್ತೋಧನಂಜಯಃ।ವಾಗ್ವ್ಯಾರೇ ನಾಗಆಖ್ಯಾತಃಕೂರ್ಮ ಉನ್ಮೀಲನೇಸ್ಮೃತಃ। ಕೃಕರಾಚ್ಛುತಂ ಜ್ಞೇಯಂದೇವದತ್ತೋವಿಜೃಂಭಣಂ। ನಜಹಾತಿಮೃತಂವಾಪಿಸರ್ವವ್ಯಾಪೀಧನಂಜಯಃ।

೧೫-ನೈಋುತಿ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರಚೇತಾಃ=ಸು-ವರುಣಃ ಪಾಶೀ=ನ ಯಾದಸಾಂಪತಿಃ=ಅಪ್ಪತಿಃ=ಪು-೫= ವರುಣನಹೆಸರುಗಳು.

ಶ್ವಸನಃ-ಸ್ಪರ್ಶನಃ=ವಾಯುಃ=ಉ= ಮಾತರಿಶ್ವಾ=ನ=ಸದಾಗತಿಃ=ಇ=ಪೃಷದಶ್ವಃ=ಗಂಧವಹಃ- ಗಂಧವಾಹಃ_ಅನಿಲಃ=ಆಶುಗಃಸಮೀರಃ=ಮಾರುತಃ=ಮರುತ್-ತು ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಃ=ಸಮೀರಣಃ= ನಭಸ್ವಾನ್=ತು=ವಾತಃ=ಪವನಃ=ಪವಮಾನಃ-ಪ್ರಭಂಜನಃ=ಪು=೨೦-ವಾಯುವಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರಾಣಃ=ಅಪಾನಃ=ಸಮಾನಃ=ಉದಾನಃ= ವ್ಯಾನ-೫=ಇವೆ=ಇವು, ಶರೀರಸ್ಥಾಃ-ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ. ವಾಯುವಃ ಪಂಚವಾಯುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೃದಿಪ್ರಾಣಃ- ಹೃದಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಾಯುವಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು. ನಾಭಿಸಂಸ್ಥಿತಃ-ನಾಭಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಾಯುವಿಗೆ ಸಮಾನವಾಯುವು- ಕಂಠದೇಶಸ್ಥಃ-ಕಂಠದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವಾಯುವು -ವುದಾನವಾಯುವು, ಸರ್ವ ಶರೀರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಾಯುವು, ವ್ಯಾನವಾಯುವು.

ನಾಗಃ-ವಾತನಾಡಿಸುವ ವಾಯುವ-ನಾಗವಾಯುವು ಕೂರ್ಮಃ-ಕಣ್ಣುತೆಗಿಸುವ ವಾಯುವು, ಕೂರ್ಮವಾಯುವು - ಕೃಕರಃ-ಶೀನುವುಂಟುಮಾಡುವ ವಾಯುವು-ಕೃಕರವಾಯುವು. ದೇವದತ್ತಃ-ಆಕಳಿ

॥ (ಶರೀರಸ್ಥಾಇವೆ)
ರಂಹ ಸ್ತರಸೀತುರಯು
ಸ್ಸ್ಯದ್ಕ್ । ಜವೊಥ
ಶೀಘ್ರಂತ್ವರಿತಂ ಲಘುಕ್ಷಿ
ಪ್ರಮುರಂದ್ರುತಂ ॥೬೪॥ ಸ
ತ್ವರಂಚಪಲಂತೂರ್ಣ ಮವಿ
ಲಂಬಿತಮಾಶುಚ।
ಸತತಾನಾರತಶಾಶ್ವಂತಸಂತ
ತಾವಿರತಾನಿಶಂ ॥೬೫॥ನಿತ್ಯಾ
ನವರತಾಜಸ್ರಮಪ್ಯ

ಥಾತಿಶಯೊಭರಕ್ । ಅತಿವೇ
ಲಭೃ (ಶಾತ್ಯರ್ಥಾತಿಮಾ
ತ್ರೊ))ದ್ಗಾಢನಿರ್ಭರ೦॥ ತೀ
ವ್ರೈ ಕಾಂತನಿತಾಂತಾನಿಗಾಢ
ಬಾಢ ದೃಢಾನಿಚ ।
ಕ್ಲೀಬೆಶೀಘ್ರಾದ್ಯಸತ್ವೆಸ್ಯಾ
ತ್ರಿ ಷ್ವೆಷಾಂ ಭೆದ್ಯಗಾಮಿಯು
ತ್॥

ಕೆ ಬರುವವಾಯುವು, ದೇವದತ್ತ ವಾಯು
ಧನಂಜಯಃ-ಪ್ರಾಣಹೊದರೂಬಿಡದೇ ಇರ
ತಕ್ಕವಾಯುವಿಗೆ=ಧನಂಜಯವಾಯುವು.
ರಂಹಃ-ಸು =ತರಃ ಸ =ಸ=ರಯಃ=
ನ=ಸ್ಯದಃ=ಜವಃ= ವು=೫= ವೇಗದೊಡ
ಗೂಡಿರುವಗಮನದ ಹೆಸರುಗಳು.
ಶೀಘ್ರಂ=ತ್ವರಿತಂ=ಲಘು-ಕ್ಷಿಪ್ರಂ=
ಅರಂ-ದ್ರುತಂ=ಸತ್ವರಂ=ಚಪಲಂ=ತೂ
ರ್ಣಂ=ಅವಿಲಂಬಿತಂ=ಆಶು-೧೧=ಶೀಘ್ರ
ದಹೆಸರುಗಳು. ಬೇಗವನ್ನುವಿಕೆ.
ಸತತಂ=ಅನಾರತಂ=ಅಶ್ರಾಂತಂ=
ಸಂತತಂ=ಅವಿರತಂ= ಅನಿಶಂ=ನಿತ್ಯಂ=
ಅನವರತಂ=ಅಜಸ್ರಂ=೮= ಎಡೆಬಿಡದ
ಕ್ರಿಯಾಕಾಲಗಳಹೆಸರುಗಳು.
ಅತಿಶಯಃ=ಭರಃ=ಅತಿವೇಲಂ=ಭೃಶಂ
ಅತ್ಯರ್ಥಂ=ಅತಿಮಾತ್ರಂ=ಉದ್ಗಾಢಂ=ನಿ
ರ್ಭರಂ=ತೀವ್ರಂ-ಏಕಾಂತಂ-ನಿತಾಂತಂ-
ಗಾಢಂ-ಬಾಢಂ =ದೃಢಂ-೧೪=ಅತಿಶಯ
ದ ಹೆಸರುಗಳು.
ಶೀಘ್ರಾದಿ-ಶೀಘ್ರಶಬ್ದ ವೊದಲಾದ ೩೦
ಅಸತ್ವೆ-ಗುಣ ವಾಚಕ ವಾದಾಗ್ಯೂ ಕ್ರಿ
ಯಾವಿಶೇಷಣವಾದಾಗ್ಯೂ-ಕ್ಲೀಬೆ-ನಪುಂ
ಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವವು. ಅತಿಶಯಶ
ಬ್ದ ವೊದಲು ೧೪ ಶಬ್ದಗಳು ಗುಣವಾಚ
ಕಗಳಾದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಣ
ವಾದಾಗ ನಂಪುಂಸಕ(ಏಷಾಂ)ಈ ೩೪
ಪದಗಳೊಳಗೂ (ಯತ್) ಯಾವಶಬ್ದ
ರೂಪವು (ಬೇದ್ಯಗಾಮಿ) ವಿಶೇಷ್ಯವನ್ನು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೊಂದಿರುತ್ತೆ ತತ್-ಅಂತಾಶಬ್ದವ
ತ್ರಿಷು-ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ
ಸುವದು.

ಕುಬೇರಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕಸಖೋ ಯಕ್ಷರಾಡ್ಗುಹ್ಯಕೇಶ್ವರಃ । ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮಾಧನದೋ ರಾಜರಾಜೋಧನಾಧಿಪಃ॥ ಕಿನ್ನರೇಶೋವೈಶ್ರವಣಃಪೌಲಸ್ತ್ಯೋನರವಾಹನಃ। ಯಕ್ಷೈಕಪಿಂಗೈಲಬಿಲಶ್ರೀದಪುಣ್ಯಜನೇಶ್ವರಾಃ ।

ಕುಬೇರಃ-ತ್ರ್ಯಂಬಕಸಖಃ-ಯಕ್ಷ
ಜ ಗುಹ್ಯಕೇಶ್ವರಃ-ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮಾ
ಣ=ಧನದಃ- ರಾಜರಾಜಃ- ಧನಾದಿಪ
ನ್ನರೇಶಃ_ವೈಶ್ರವಣಃ-ಪೌಲಸ್ತ್ಯಃ-ನ
ವಾಹನಃ=ಯಕ್ಷಃ= ಏಕಪಿಂಗಃ-ಐಲಬಿ
ಶ್ರೀದಃ- ಪುಣ್ಯಜನೇಶ್ವರಃ-ಪು=೧೭-
ಬೇರನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಸ್ಯೋದ್ಯಾನಂ ಚೈತ್ರರಥಂಪುತ್ರಸ್ತು ನಲಕೂಬರಃ। ಕೈಲಾಸಸ್ಥಾನಮಲಕಾ ಪೂರ್ವಿಮಾನಂತುಪುಷ್ಪಕಂ ॥೬೦॥ ಸ್ಯಾತ್ಕಿನ್ನರಃ ಕಿಂಪುರುಷಸ್ತುರಂಗವದನೋಮಯುಃ॥

ಚೈತ್ರರಥಂ-ನ-೧-ಅಸ್ಯ ಈಕುಬೇ
ನ ಉದ್ಯಾನಂ_ತೋಟದಹೆಸರು ॥ ನಲ
ಕೂಬರಃ-ಪು_(ಅಸ್ಯಪುತ್ರಃ) ಈತನ
ಗನಹೆಸರು. ಕೈಲಾಸಃ=ಪು=೧- (ಅಸ್ಯ
ಸ್ಥಾನಂ) ಈತನಿರುವಸ್ಥಳ_ಅಲಕಾಪು
ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಅಸ್ಯಪೂಃ) ಈತನಪಟ್ಟಣ
ಪುಷ್ಪಕಂ-೧-(ಅಸ್ಯವಿಮಾನಂ) ಈತನ
ಮಾನದಹೆಸರು. ಕಿನ್ನರಃ-ಕಿಂಪುರು
ತುರಂಗವದನಃ-ಮಯುಃ-ಉ_೪-ಪು
ನ್ನರರಹೆಸರುಗಳು - ಕೆಲವರೀನಾ
ನ್ನೂ ನಾಲ್ಕುಜಾತಿಗಳನುವರು.

ನಿಧಿರ್ನಾ ಶೇವಧಿರ್ಭೇದಾಃಪದ್ಮಶಂಖಾದಯೋನಿಧೇಃ ॥೭೧॥ ಮಹಾಪದ್ಮಶ್ಚ ಪದ್ಮಶ್ಚಶಂಖೋ ಮಕರಕಚ್ಛಪೌ। ಮುಕುಂದಃಕುಂದನೀಲೌಚ ವರಶ್ಚನಿಧಯೋನವ ।

ನಿಧಿಃ=ಶೇವಧಿಃ=ಪಾ=ನೇಪಧಿಃ=
ಡೂ=ನ=ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳು -ಪದ್ಮಶಂಖ
ಯಃ-ಪು_ ಪದ್ಮವುಶಂಖವುಮೊದಲ
ಗಳು= ನಿಧಃ- ನಿಧಿಯಭೇದಾಃ-
ಳು ॥ ಮತ್ತು= ಮಹಾಪದ್ಮಃ=ಪದ್ಮ
ಶಂಖಃ-ಮಕರಃ-ಕಚ್ಛಪಃ_ ಮುಕುಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಇತಿ ಸ್ವರ್ಗವರ್ಗಃ

—*—

ದ್ಯೋದಿವೌದ್ವೇ ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಭ್ರಂ ವ್ಯೋಮಪುಷ್ಕರಮಂಬರಂ । ನಭೋಂತರಿಕ್ಷಂಗಗನಮನಂತಂ ಸುರವರ್ತ್ಮಖಂ ॥ ವಿಯದ್ವಿಷ್ಣು ಪದಂ ವಾತು ಪುಂಸ್ಯಾಕಾಶ ವಿಹಾಯಸೀ ॥ ವಿಹಾಯಸೋ ಪಿನಾಕೋಪಿ ನಸ್ತ್ಯುರಪಿಸ್ಯಾತ್ತ್ರದವ್ಯಯಂ । (ತಾರಾಪಥಶ್ಶಬ್ದಗುಣೋಮೇಘದ್ವಾರಂಮಹಾಬಿಲಂ॥

ಇತಿ ವ್ಯೋಮವರ್ಗಃ

—*—

ದಿಶಸುಕಕುಭಃಕಾಷ್ಠಾಆಶಾಶ್ಚಹರಿತಶ್ಚತಾಃ ॥೩॥

ಪ್ರಾಚ್ಯವಾಚೀ ಪ್ರತೀಚ್ಯಸ್ತಾಃಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣಪಶ್ಚಿಮಾ। ಉತ್ತರಾದಿಗುದೀಚೀಸ್ಯಾ॥

ದಿಶ್ಯಂತುತ್ರಿಷುದಿಗ್ಭವೇ॥೪॥

ಕುಂದಃ=ನೀಲಃ= ವರಃ-೯-ಪು-ಇವ್ರುನವ ನಿಧಿಗಳು

ಇತಿ=ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಗವರ್ಗಃ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಬ್ದಗಳ ಗುಂಪು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

—*—

ದ್ಯೌಃ=೦=ದಿವ್-ವ್-೨=ಸ್ತ್ರೀ-ಅಭ್ರಂ-ವ್ಯೋಮ-ನಪುಷ್ಕರಂ-ಅಂಬರಂ-ನಭ-ಸ-ಅಂತರಿಕ್ಷಂ-ಗಗನಂ-ಅನಂತಂ=ಸುರವರ್ತ್ಮ-ನ-ಖಂ-ವಿಯತ್-ತು- ವಿಷ್ಣುಪದಂ-ನ-ಆಕಾಶಂ- ವಿಹಾಯಃ-ಸ-ಪ್ಣ-ಪ್ನ-೧೬-ಆಕಾಶದ ಹೆಸರುಗಳು; ಮತ್ತು ವಿಹಾಯಸಃ -ನಾಕಃ -೨- ಅಪು-ದ್ಯುಃಅವ್ಯಯ-ತಾರಾಪಥಃ-ಪು-ಶಬ್ದಗುಣಃ-ಮೇಘದ್ವಾರಂ- ಮಹಾಬಿಲಂ-ಸ-೩-ಆಕಾಶದ ಹೆಸರುಗಳು.

—*—

ದಿಶಃ-ಶ- ಕಕುಭಃ= ಬ-ಕಾಷ್ಠಾಃ-ಆಶಾಃ-೨-ಆ- ಹರಿತಃ-ತು-ಸ್ತ್ರೀ-೫=ದಿಕ್ಕುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಮಗಳು.

ಪ್ರಾಚೀ-ಅವಾಚೀ ॥ಪಾ॥ ಅಪಾಚೀ- ಪ್ರತೀಚೀ=ಈ ೩ (ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣಪಶ್ಚಿಮಾಃ-ಕ್ರಮದಿಂ ಮೂಡಲು-ತೆಂಕಲು-ಪಡುವಲುಗಳೆಂಬ-(ಮೂರು) ಈ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಉದೀಚೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಉತ್ತರದಿಕ್-ಬಡಗಲೆಂಬುದರ ಹೆಸರು.

ದಿಶ್ಯಂ-ತ್ರಿ-೧-(ದಿಗ್ಭವೆ) ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅವಾಗ್ಭವಮವಾಚೀನ ಮು ದೀಚೀನಮುದಗ್ಭವಂ । ಪ್ರತ್ಯಗ್ಭವಂಪ್ರತೀಚೀನಂಪ್ರಾಚೀನಂಪ್ರಾಗ್ಭವಂತ್ರಿಷು ॥

ಹುಟ್ಟಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರು. ಮತ್ತು ವಾಗ್ಭವಂ-೧ (ಅವಾಚೀನಂ) ತೆಂಕಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಉದೀಚೀನಂ-೧=ಉದಗ್ಭವಂ)ಬಡಗಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಪ್ರತ್ಯಗ್ಭ ಪ್ರತ್ಯಗ್ಭವಂ-೧ (ಪ್ರತೀಚೀನಂ ಪಡು ಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಪ್ರಾಚೀನಂ-೧-ಪ್ರಾಗ್ಭವಂ) ಮೂಡಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ೪ (ತ್ರಿಷು) ಮೂರುಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಂದ್ರೋವಹ್ನಿಃಪಿತೃಪತಿ ರ್ನೈರ್ಋತೋ ವರುಣೋಮರುತ್ । ಕುಬೇರಈಶಃಪತಯಃ। ಪೂರ್ವಾದೀನಾಂ ದಿಶಾಂಕ್ರಮಾತ್॥

ಇಂದ್ರಃ-ವಹ್ನಿಃ= ಪಿತೃಪತಿಃ-ಇ-ಋತಃ- ವರುಣಃ- ಮರುತ್-ತು=ಕುಬೇರಃ-ಈಶಃಪು-V- (ಕ್ರಮಾತ್) ಕ್ರಮವಾಗಿ]ಪೂರ್ವಾದೀನಾಂದಿಶಾಪತಯಃ) ಕ್ಕುಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಮೂಡಲು ಮುಂತಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗಧಿಪತಿಗಳು ಅಂದರೆ, ಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರು.

ಐರಾವತಃಪುಂಡರೀಕೋವಾಮನಃಕುಮುದೋಂಜನಃ।ಪುಷ್ಪದಂತಸ್ಸಾರ್ವಭೌಮಸ್ಸುಪ್ರತೀಕಶ್ಚದಿಗ್ಗಜಾಃ ॥೨೬॥

ಐರಾವತಃ- ಪುಂಡರೀಕಃ=ವಾಮನಃ ಕುಮುದಃ-ರಾಜನಃ-ಪುಷ್ಪದಂತಃ=ಸಾರ್ವಭೌಮಃ- ಸುಪ್ರತೀಕಃ-ಪು=V-ದಿಗ್ಗಜಾಃ-ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕರಿಣ್ಯೋಭ್ರಮುಃಕಪಿಲಾಪಿಂಗಳಾನುಪಮಾಕ್ರಮಾತ್॥ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ ಶುಭ್ರದಂತೀ ಚಾಂಗನಾಚಾಂಜನಾವತೀ ॥

ಅಭ್ರಮುಃ-ಕಪಿಲಾ-ಪಿಂಗಳಾ=ಅನುಪಮಾ-ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ-ತಾಮ್ರಕರ್ಣೀ ಶುಭ್ರದಂತೀ-ಅಂಗನಾ=ಅಂಜನಾವತೀ ಸ್ತ್ರೀ-V-ಕ್ರಮಾತ್=ಕ್ರಮದಿಂದ ರಿಣ್ಯಃ-ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜಗಳ ಭಾರ್ಯೆಯರ ಸರುಗಳು.

ಕ್ಲೀಬಾವ್ಯಯಂತ್ವಪದಿಶಂ

ಅಪದಿಶಂ-ನ-ಅವ್ಯಯವು-ವಿಧಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಿಶೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವಿದಿಕ್ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ । ಅಭ್ಯಂತರಂ ತ್ವಂತರಾಳಂ ಚಕ್ರವಾಳಂ ತು ಮಂಡಲಂ॥

ಸ್ತ್ರೀ-೧-ದಿಶೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಎರಡುದಿಕ್ಕುಗಳ ನಡುವೆಇರುವ ಮೂಲೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಭ್ಯಂತರಂ-ಅಂತರಾಳಂ-ನ-೨-ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಹೆಸರುಗಳು. ಚಕ್ರವಾಳಂ-ಮಂಡಲಂ-ನ-೨-ಮಂಡಲಾಕಾರದಿಂ ಗುಡಾಗಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಭ್ರಂಮೇಘೋ ವಾರಿವಾಹಸ್ತನಯಿತ್ನುರ್ಬಲಾಹಕಃ । ಧಾರಾಧರೋ ಜಲಧರಸ್ತಟಿತ್ವಾನ್ವಾರಿದೋಽಂಬುಭೃತ್ ॥ ಘನಜೀಮೂತಮುದಿರಜಲಮುಗ್ಧೂಮಯೋನಯಃ ॥

ಅಭ್ರಂ-ನ-ಮೇಘಃ-ವಾರಿವಾಹಃ-ಸ್ತನಯಿತ್ನುಃ-ಬಲಾಹಕಃ-ಧಾರಾಧರಃ-ಜಲಧರಃ-ತಟಿತ್ವಾನ್-ತು-ವಾರಿದಃ-ಅಂಬುಭೃತ್-ಘನಃ-ಜೀಮೂತಃ-ಮುದಿರಃ-ಜಲಮುಕ್-ಚ-ಧೂಮಯೋನಿಃ-ಪು-೧೫-ಮೇಘಗಳಹೆಸರುಗಳು.

ಕಾದಂಬಿನೀಮೇಘಮಾಲಾತ್ರಿಷುಮೇಘಭವೇಽಭ್ರಿಯಂ ॥ ಸ್ತನಿತಂಗರ್ಜಿತಂ ಮೇಘನಿರ್ಘೋಷೇರಸಿತಾದಿಚ ಶಂಪಾಶತಹ್ರದಾಹ್ರಾದಿನ್ಯೈರಾವತ್ಯಕ್ಷಣಃ ಪ್ರಭಾತಟಿತ್ಸೌದಾಮಿನೀವಿದ್ಯುಚ್ಚಂಚಲಾಚಪಲಾಪಿಚ । ಸ್ಫೂರ್ಜಥುರ್ವಜ್ರನಿರ್ಘೋಷೋ ಮೇಘಜ್ಯೋತಿರಿರಂಮದಃ॥

ಕಾದಂಬಿನೀ-ಮೇಘಮಾಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಮೇಘಪಜ್ತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಭ್ರಿಯಂ-ತ್ರಿ-೧-ಮೇಘಭವೆ-ಮೇಘದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಲಾದಿಗಳ ಹೆಸರು. ಸ್ತನಿತಂ ಗರ್ಜಿತಂ - ರಸಿತಂ- ನ -೩- ಮೇಘನಿರ್ಘೋಷಃ-ಮೇಘಗಳ ಗರ್ಜನೆ ಅಂದರೆ, ಗುಡುಗಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ-ಸ್ವನಿತಂ-ಧ್ವನಿತಂ -೨-ನ- ಗುಡುಗುಗಳು. ಶಂಪಾ-ಪಾ-ಸಂಪಾ-ಶತಹ್ರದಾ-ಹ್ರಾದಿನೀ-ಐರಾವತೀ-ಕ್ಷಣಪ್ರಭಾ-ತಟಿತ್-ಸೌದಾಮಿನೀ-ವಿದ್ಯುತ್-ತು-ಚಂಚಲಾ-ಚಪಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧೦-ಮಿಂಚುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ॥. ಸ್ಫೂರ್ಜಥುಃ-ವಜ್ರನಿರ್ಘೋಷಃ-ಪು-ವಜ್ರನಿಷ್ಪೇಷಃ-ವಜ್ರ ಘ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಟ್ಟುಸದಿಂದಾದ ಶಬ್ದದ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಸಿಡಿಲಧ್ವನಿ ಮೇಘಜ್ಯೋತಿಃ-ಸ್-ನ-ಇರಂಪಾದಃ-ಪು-೨-ಮೇಘದೊಳಗಿರುವ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಇಂದ್ರಾಯುಧಂ ಶಕ್ರಧನುಸ್ತದೇವರ್ಜುರೋಹಿತಂ ।

ಇಂದ್ರಾಯುಧಂ-ಶಕ್ರಧನುಃ-ಷ್-ನ-೨-ಇಂದ್ರಧನುಸ್ಸಿನ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಸುರಚಾಪ ವೆಂಬಆಕಾಶಬಿಲ್ಲು-ರೋಹಿತಂ-ನ-೧- ಋಜು-ನೆಟ್ಟಗಿರುವ-ತದೇವ-ಆ ಬಿಲ್ಲಿನಹೆಸರು.

ವೃಷ್ಟಿರ್ವರ್ಷಂ ತದ್ವಿಘಾತೇ ವಗ್ರಹಾವಗ್ರಹೌ ಸಮೌ ॥

ವೃಷ್ಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ವರ್ಷಂ-ನ-೨-ಮಳೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ವಗ್ರಹಃ-ಅವಗ್ರಹಃ-ಪು-೨-ತದ್ವಿಘಾತೇ। ಆವರ್ಷದ ವಿಘ್ನದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯ ಹೆಸರು.

ಧಾರಾಸಂಪಾತಆಸಾರಃ ಶೀಕರೋಂಬುಕಣಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ । ವರ್ಷೋಪಲಸ್ತು ಕರಕಾ ಮೇಘಚ್ಛನ್ನೇಹ್ನಿ ದುರ್ದಿನಂ ॥V೫॥

ಧಾರಾಸಂ-ಪಾತಃ-ಆಸಾರಃ-ಪು-೨-ಜಡಬಿಡದೆ ಸುರಿಯುವ ಜಡಿಮಳೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಶೀಕರಃ-ಅಂಬು ಕಣಃ-ಪು-೨ ತುಂತುರಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ವರ್ಷೋಪಲಃ-ಕರಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪಾ-ಕರಕಃ-ಪು-೨-ಆನೆಕಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ದುರ್ದಿನಂ-ನ-೧ ಮೇಘಚ್ಛನ್ನೇ-ಮೇಘದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ-ಅಹ್ನಿ-ದಿನದಲ್ಲಿ- ಅಂದರೆ-ಮೋಡಮುಚ್ಚಿರುವ ದಿವಸದಹೆಸರು.

ಅಂತರ್ಧಾ ವ್ಯವಧಾ ಪುಂಸಿತ್ವಂತರ್ಧಿರಪವಾರಣಂ। ಅಪಿಧಾನ ತಿರೋಧಾನ ಪಿಧಾನಾಚ್ಛಾದನಾನಿಚ ॥V೬॥

ಅಂತರ್ಧಾ-ವ್ಯವಧಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಅಂತರ್ಧಿಃ-ಪು-ಅಪವಾರಣಂ-ಅಪಿಧಾನಂ-ತಿರೋಧಾನಂ-ಪಿಧಾನಂ -ಆಚ್ಛಾದನಂ-ನ-V-ಹೊದಿಕೆ-ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚುವಿಕೆ, ಮುಚ್ಚಳದ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹಿಮಾಂಶುಶ್ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚಂದ್ರ ಇಂದುಃ ಕುಮುದಬಾಂಧವಃ ವಿಧುಸ್ಸುಧಾಂಶುಃ ಶುಭ್ರಾಂಶು ರೋಷಧೀಶೋನಿಶಾಪತಿಃ । ಅಬ್ಜೋಜೈವಾತೃಕಸ್ಸೋಮೋಗ್ಲೌರ್ಮೃಗಾಂಕಃಕಲಾನಿಧಿಃ । ದ್ವಿಜರಾಜಶ್ಶಶಧರೋನಕ್ಷತ್ರೇಶಃಕ್ಷಪಾಕರಃ ॥೪೭॥

ಹಿಮಾಂಶುಃ-ಚಂದ್ರಮಾಃ-ಸ್-ಚಂದ್ರಃ - ಇಂದುಃ- ಕುಮುದಬಾಂಧವಃ-ವಿಧುಃ-ಸುಧಾಂಶುಃ-ಶುಭ್ರಾಂಶುಃ-ಓಷಧೀಶಃ-ನಿಶಾಪತಿಃ- ಅಬ್ಜಃ - ಜೈವಾತೃಕಃ-ಸೋಮಃ-ಗ್ಲೌಃ-ಓ- ಮೃಗಾಂಕಃ-ಕಲಾನಿಧಿಃ-ದ್ವಿಜರಾಜಃ-ಶಶಧರಃ-ನಕ್ಷತ್ರೇಶಃ-ಕ್ಷಪಾಕರಃ-ಪು-೨೦-ಚಂದ್ರನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಲಾತುಷೋಡಶೋ ಭಾಗೋಬಿಂಬೋಸ್ತ್ರೀ ಮಂಡಲಂತ್ರಿಷು ॥

ಕಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಷೋಡಶೋಭಾಗಃ-ಹದಿನಾರನೇ ಅಂಶ ಅಂದರೆ-ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಪೀಸಪಾಲು. ಬಿಂಬಃ-ಪ್ನ-ಮಂಡಲಂ-ತ್ರಿ-೨ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಮಂಡಲಗಳ ಹೆಸರುಗಳು॥

ಭಿತ್ತಂಶಕಲಖಂಡೇ ವಾ ಪುಂಸ್ಯರ್ಧೋರ್ಧಂ ಸಮೇಂಶಕೇ ॥ ಚಂದ್ರಿಕಾಕೌಮುದೀಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಪ್ರಸಾದಸ್ತುಪ್ರಸನ್ನತಾ । ಕಳಂಕಾಂಕೌಲಾಂಛನಂ ಚಚಿಹ್ನಂಲಕ್ಷ್ಮಚಲಕ್ಷಣಂ ॥೪೮॥

ಬಿತ್ತಂ-ನ-ಶಕಲಂ- ಖಂಡಂ-ಪ್ನ-ಅರ್ಧಂ ೪-ಮುರುಕುಚೂರುಗಳಹೆಸರು-ಅರ್ಧಂ ಸಮೇಂಶಕೇ ಸಮವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ, ಅರ್ಧಂ ಎಂದು ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗವಾಗುತ್ತೆ. ಚಂದ್ರಿಕಾ-ಕೌಮುದೀ-ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹೆಸರುಗಳು= ಕಳಂಕಃ=ಅಂಕಃ=ಪು=ಲಾಂಛನಂ=ಚಿಹ್ನಂ=ಲಕ್ಷ್ಮ=ನ=ಲಕ್ಷಣಂ=ನ

ಪ್ರಜ್ಞಾನಂಚಾಪ್ಯಭಿಜ್ಞಾನಂ ಲಲಾಮಂಚಲಲಾಮಚ॥ ಸುಷಮಾ ಪರಮಾಶೋಭಾ ಶೋಭಾ ಕಾಂತಿರ್ದ್ಯುತಿಶ್ಛವಿಃ ಅವಶ್ಯಾಯಸ್ತುನೀಹಾರಸ್ತುಷಾರಸ್ತು ಹಿನಂಹಿಮಂ

ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ=ಚ=ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ=ಲಲಾಮಂ=ಚ=ಲಲಾಮ=ಚ= ಇವುಗಳು ೯ಗಳು ಹೆಸರು.. =೯=ಗುರುತಿನ ಹೆಸರುಗಳು=ಸುಷಮಾ ಸ್ತ್ರೀ=ಪರಮಾ=ಅಧಿಕವಾದ=ಶೋಭಾ= ಕಾಂತಿಃ = ದ್ಯುತಿಃ=ಛವಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೬

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ವರ್ಭಾನುಸ್ಸೈಂಹಿಕೇಯೋ ವಿಧುಂತುದಃ॥

ಅರ್ಕಜಃ=ಇವುಕನಿಯಹೆಸರುಗಳು
ತಮಃ=ಪು=ರಾಹುಃ=ಸ್ವರ್ಭಾನುಃ
ಸೈಂಹಿಕೇಯಃ=ವಿಧುಂತುದಃ=ಪು=
ರಾಹುವುವಿನಹೆಸರುಗಳು,

(ಸಪ್ತರ್ಷಯೋಮರೀಚ್ಯತ್ರಿಮುಖಾಶ್ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿನಃ॥

ಮರೀಚ್ಯತ್ರಿಮುಖಾಃ=ಮರೀಚಿ ಅತ್ರಿ
ಮೊದಲಾದ-ಸಪ್ತರ್ಷಯಃ=ಕಶ್ಯಪಾದಿ
ಪ್ತರ್ಷಿಗಳು-ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿನಃ=ಪು=
ಬ=ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿಗಳೆನ್ನಲ್ಪಡುವರು.

ರಾಶೀನಾಮುದಯೋಲಗ್ನಂ ತೇತುಮೇಷವೃಷಾದಯಃ॥

ಲಗ್ನಂ=ನ=೧=ಲಗ್ನವು=ರಾಶೀನಾಮ್
ಮೇಷಾದಿಗಳ=ಉದಯಃ=ಉದಯಿಸು
ಕೆ=ತೇತು.ಆರಾಶಿಗಳಾದರೆ=ಮೇಷವೃಷಾ
ಯಃ=ಮೇಷವೃಷಭಮುಂತಾದಹನ್ನೆರಡು
ರಾಶಿಗಳು=ಅಂದರೆ ೨೭ನಕ್ಷತ್ರಗಳು೧೦೮
ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ=ಒಕ್ಕೊರಾಶಿಮೇರಿಗೆ ಅವುಗ
ಲ್ಲಿಹಗಲು= ೬ =ರಾತ್ರಿ=೬ =ಒಂದರ
ಗೊಂದು ಉದಿಸುತ್ತವೆ=ಇದ್ದರಿಂದ ಯಾ
ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ=ವರಾಶಿಉದಿಸುತ್ತೋ
ಆಗಳಿದುಲಗ್ನವಹುದು

ಸೂರಸೂರ್ಯಾರ್ಯಮಾದಿತ್ಯ ದ್ವಾದಶಾತ್ಮದಿವಾಕರಾಃ॥ಭಾಸ್ಕರಾಹಸ್ಕರಬ್ರಧ್ನ ಪ್ರಭಾಕರವಿಭಾಕರಾಃ। ಭಾಸ್ವದ್ವಿವಸ್ವತ್ಸಪ್ತಾಶ್ವ ಹರಿದಶ್ವೋಷ್ಣರಶ್ಮಯಃ॥೧೧॥ ವಿಕರ್ತನಾರ್ಕಮಾರ್ತಾಂಡಮಿಹಿರಾರುಣಪೂಷಣಃ। ದ್ಯುಮಣಿಸ್ತರಣಿರ್ಮಿತ್ರಶ್ಚಿತ್ರಭಾನುರ್ವಿರೋಚನಃ॥೧೨॥ ವಿಭಾವಸುರ್ಗ್ರಹ

ಸೂರಃ॥ಪು॥ಶೂರಃ=ಸೂರ್ಯಃ=ಅರ್
ಮಾ=ಣ್=ಆದಿತ್ಯಃ-ದ್ವಾದಶಾತ್ಮಾ=ನ್=ದಿ
ವಾಕರಃ-ಭಾಸ್ಕರಃ=ಅಹಸ್ಕರಃ=ಬ್ರಧ್ನಃ
ಪ್ರಭಾಕರಃ=ವಿಭಾಕರಃ-ಭಾಸ್ವಾನ್=ತ್=
ವಿವಸ್ವಾನ್=ತ್= ಸಪ್ತಾಶ್ವಃ=ಹರಿದಶ್ವಃ
-ಉಷ್ಣರಶ್ಮಿಃವಿಕರ್ತನಃ=ಅರ್ಕಃಮಾರ್ತಾಂ
ಡಃಮಿಹಿರಃಅರುಣಃ=ಪೂಷಾ=ನ್=ದ್ಯುಮ
ಣಿಃ=ತರಣಿಃ=ಮಿತ್ರಃ= ಚಿತ್ರಭಾನುಃವಿ
ರೋಚನಃ=ವಿಭಾವಸುಃಗ್ರಹಪತಿಃ=
ಷಾಂಪತಿಃ= ಅಹರ್ಪತಿಃಭಾನುಃ=ಹಂಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪತಿಸ್ತ್ವಿಷಾಂ ಪತಿರಹಃಪತಿ।
ಭಾನುರ್ಹಂಸಸ್ಸಹಸ್ರಾಂಶು
ಸ್ತಪನಸ್ಸವಿತಾರವಿಃ॥೧೦೩॥
ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುರಂ
ಶುಮಾಲೀತ್ರಯೀತನುಃ। ಪ್ರ
ದ್ಯೋತನೋದಿನಮಣಿಃಖದ್ಯೋ
ತೋ ಲೋಕಬಾಂಧವಃ। ಸುರೋ
ತ್ತಮೋಧಾಮ ನಿಧಿಃಪದ್ಮಿನೀ
ವಲ್ಲಭೋಹರಿಃ॥

ಮಾಠರಃಪಿಂಗಳೋ ದಂಡ
ಶ್ಚಂಡಾಂಶೋಃಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವ
ಕಾಃ = ಸೂರಸೂತೋರು
ಣೋನೂರುಃ –ಕಾಶ್ಯಪಿರ್ಗ
ರುಡಾಗ್ರಜಃ॥೧೦೪॥ಪರಿವೇಷ
ಸ್ತು ಪರಿಧಿರುಪಸೂರ್ಯಕ
ಮಂಡಲೆ। ಕಿರಣೋಸ್ರಮ
ಯೂಖಾಂಶುಗಭಸ್ತಿಘೃಣಿ
ಘೃಷ್ಟಯಃ॥೧೦೫॥ಭಾನುಃ
ಕರೋಮರೀಚಿಃಸ್ತ್ರೀಪುಂಸ
ಯೋರ್ದೀಧಿತಿಃಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।
ಸ್ಯುಃಪ್ರಭಾರುಗ್ರುಚಿ
ಸ್ತ್ವಿಡ್ಭಾಭಾಶ್ಛವಿದ್ಯುತಿದೀ
ಪ್ತಯಃ। ರೋಚಿಶ್ಶೋಚಿರುಭೇಕ್ಲೀ
ಬೇಪ್ರಕಾಶೋದ್ಯೋತಆತಪಃ
ಕೋಷ್ಣಂಕವೋಷ್ಣಂಮಂದೋ
ಷ್ಣಂಕದುಷ್ಣಂತ್ರಿಷುತದ್ವ

ಸಹಸ್ರಾಂಶುಃ_ತಪ
ನಃ-ಸವಿತಾ=ಖು=ರವಿಃ=ಫು=೩೭ಸೂರ್ಯ
ನಹೆಸರುಗಳು. ಮತ್ತು,ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ=
ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಃ =ಅಂಶುಮಾಲೀ=ತ್ರಯೀತ
ನುಃ =ಪ್ರದ್ಯೋತನಃ =ದಿನಮಣಿಃ =ಖ
ದ್ಯೋತಃಲೋಕಬಾಂಧವಃ =ಸುರೋತ್ತಮಃ
ಧಾಮನಿಧಿಃ=ಪದ್ಮಿನೀವಲ್ಲಭಃ=ಹರಿಃ-೧೨-
ಸೂರ್ಯನಾಮಂಗಳು,

ಮಾಠರಃ-ಪಿಂಗಳಃ-ದಂಡಃ=ಚಂಡಾಂ
ಶೋಃ =ಸೂರ್ಯನ-ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕಾಃ =ಪಾ
ರ್ಶ್ವದೊಳಗಿರುವ ಅಂಗದೇವತೆಗಳಹೆಸ
ರುಗಳು. ಸೂರಸೂತಃ=ಅರುಣಃ=ಅನೂ
ರುಃ=ಕಾಶ್ಯಪಿಃ=ಗರುಡಾಗ್ರಜಃ =೫=ಸೂ
ರ್ಯಸಾರಥಿಯಾದ ಅರುಣನಹೆಸರುಗಳು.
ಪರಿವೇಷಃ =ಪರಿಧಿಃ =ಫು=೨=ಸೂರ್ಯಪರಿ
ವೆಷವೆಂಬ ಗಗನಗುಡಿಯಹೆಸರುಗಳು.=
ಉಪಸೂರ್ಯಕಂ -ಮಂಡಲಂ-ನ-೨ಪ್ರತಿ
ಸೂರ್ಯನ ಹೆಸರುಗಳು! ಅಂದರೆ ಸೂ
ರ್ಯಪ್ರತಿಬಿಂಬವು. ಪರಿವೆಷಶಬ್ದವು ಮೊ
ದಲು=೪=ಶಬ್ದಗಳೂಪರಿವೇಷದ ಹೆಸರೆಂ
ತಲೇಕೆಲವರನ್ನುವರು॥ಕಿರಣಃ=ಉಸ್ರಃ_
ಮಯೂಖಃ ಅಂಶುಃ=ಗಭಸ್ತಿಃ=ಘೃಣಿಃ=
ಘೃಷ್ಟಿಃ=ಭಾನುಃ=ಕರಃ=೨=ಮರೀಚಿಃ
ಪ್ಸ=ದೀಧಿತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧೧=ಸೂರ್ಯ ಕಿರ
ಣದ ಹೆಸರುಗಳು. ಪ್ರಭಾ=ರುಕ್=ಚ್=ರು
ಚಿಃ=ತ್ವಿಟ್=ಷ=ಭಾ=ಭಾಃ =ಸ್=ಛವಿಃ =
ದ್ಯುತಿಃ=ದೀಪ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ರೋಚಿಃ=ಸ್ನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬ-ಹಗಲಿನಆದ್ಯಂತಮಧ್ಯಕಾಲಗಳಸಮೂಹದಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ-ಮಧ್ಯಾಹ್ನ-ಸಂಜೆ ಈ ಮೂರರಕ್ಕೂಹೆಸರಾಗಿರುವುದು

ಮಥಶರ್ವರೀ! ನಿಶಾನಿಶೀಥಿನೀರಾತ್ರಿಸ್ತ್ರಿಯಾಮಾಕ್ಷಣದಾಕ್ಷಪಾವಿಭಾವರೀತಮಸ್ವಿನ್ಯೌರಜನೀ ಯಾಮಿನೀತಮೀ

ಶರ್ವರೀ-ನಿಶಾ=ನಿಶೀಥಿನೀ=ರಾತ್ರಿಃ=ತ್ರಿಯಾಮಾ=ಕ್ಷಣದಾ=ಕ್ಷಪಾ-ವಿಭಾವರೀ ತಮಸ್ವಿನೀ=ರಜನೀ=ಯಾಮಿನೀ=ತಮೀ ಷಾ=ತಮಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧೨ ರಾತ್ರಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ತಮಿಸ್ರಾತಾಮಸೀರಾತ್ರಿ

ತಮಿಸ್ರಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧= ತಾಮಸೀರಾತ್ರಿಃ ಗಾಢಾಂಧಕಾರವಾದ ರಾತ್ರಿಯ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ:ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು=

ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೀ ಚಂದ್ರಿಕಯಾನ್ವಿತಾ ।೧೧೨

ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೀಸ್ತ್ರೀ -೧ = ಚಂದ್ರಿಕಯಾ ಬೆಳದಿಂಗಳೊಳಗೆ(ಅನ್ವಿತಾ) ಕೂಡಿದರಾತ್ರಿಯ ಹೆಸರು.

ಆಗಾಮಿವರ್ತಮಾನಾಹರ್ಯುಕ್ತಾಯಾಂನಿಶಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ ॥

ಪಕ್ಷಿಣೀ- ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಆಗಾಮಿವರ್ತಮಾನಾಹರ್ಯುಕ್ತಾಯಾಂ- ಬರುವ ಹಗಲಿನೊಂದಿಗೂ ಈಗಿನ ಹಗಲಿನೊಂದಿಗೂ ಕೂಡಿದ. ನಿಶಿ-ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದು. ಅಂದರೆ, ಈಗಿನಹಗಲು. ಈದಿನರಾತ್ರಿ. ನಾಳೆಹಗಲು ಅಂತೂ ಎರಡುಹಗಲುಗಳ ೨-ಹಗಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆಇರುವ ರಾತ್ರಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣಿಯೆಂದು.

ಗಣರಾತ್ರಂನಿಶಾಬಹ್ವ್ಯಃ

ಗಣರಾತ್ರಂ-೧-ಬಹ್ವ್ಯಃ= ನಿಶಾಃ-ಅನೇಕ ರಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರದೋಷೋರಜನೀಮುಖಂ।

ಪ್ರದೋಷಃ-ಪು-ರಜನೀಮುಖಂ-ನ-೨-ಪ್ರದೋಷಕಾಲದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅರ್ಧರಾತ್ರನಿಶೀಥೌದ್ವೌ

ಅರ್ಧರಾತ್ರಃ_ನಿಶೀಥಃ-ಪು-೨_ ಅರ್ಧ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದ್ಯೌ ಯಾಮಪ್ರಹರೌ ಸಮೌ

ಸ ಪರ್ವಸಂಧಿಃ ಪ್ರತಿಪತ್ಪಂಚದಶ್ಯೋರ್ಯದಂತರಂ ॥

ಪಕ್ಷಾಂತೌ ಪಂಚದಶ್ಯೌ ದ್ವೇ

ಪೌರ್ಣಮಾಸೀತುಪೂರ್ಣಿಮಾ ಕಲಾಹೀನೇಸಾ ನುಮತಿ ಪೂರ್ಣೇ ರಾಕಾ ನಿಶಾಕರೇ.

ರಾತ್ರಿಯ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ, ರಾತ್ರಿಯು ಮಧ್ಯಭಾಗದ ಸರಿಹೊತ್ತು.

ಯಾಮಃ=ಪ್ರಹರಃ- ಪು-೨-ಜಾವದಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಅಹೋರಾತ್ರದ ೬೦ ಘಳಿಗೆಗಳ ೪ನೇ ಭಾಗವಾದ ೭½ಘಳಿಗೆಯುಳ್ಳ ಝಾವ ಹೊತ್ತು

ಪರ್ವಸಂಧಿಃ-ಪು-ಏಕ-ಪರ್ವ-ಪಡಿ-ಸ-೧- ಪ್ರತಿಪತ್ಪಂಚದಶ್ಯೋಃ ಪಾಡ್ಯಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಿಗೂ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಪಾಡ್ಯಗಳಿಗೂಯುದಂತರಂ ಯಾವದು ಮಧ್ಯ ಕಾಲವೋ ಅದರ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ, ಜ್ಯೋತಿಶ್ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ೨ ಶುಕ್ಲಪಾಡ್ಯದ ಮೊದಲಿನಲ್ಲಿ ೨ ಅಂತು ನಾಲ್ಕು ಘಳಿಗೆ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಕೊನೆ ೩ ಕೃಷ್ಣಪಾಡ್ಯದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ೩ ಅಂತೂ ೬ ಘಳಿಗೆ. ಇದೇ ಪರ್ವಸಂದಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಅಮಾಪೂರ್ಣಿಮಾ ಪರ್ವಗಳ ಘಳಿಗೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನ್ಯೂನಾಧಿಕವಾಗಿದ್ದ ಪಾಡ್ಯದ ಪರಿಸು ಘಟ್ಟಿಗಳು ಹೋದದ್ದು ಹೋದಷ್ಟುಗಳಿಗೆ ಕಳದುದಷ್ಟು ಪಾಡ್ಯವಾದ ಘಳಿಗೆಗಳೇ ಪರ್ವಸಂಧಿ.

ಪಕ್ಷಾಂತೌ -ಪು- ಪಂಚದಶ್ಯೌ-ಈ-ಸ್ತ್ರೀದ್ವಿ-೧-ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪೌರ್ಣಮಾಸೀ-ಪೂರ್ಣಿಮಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨-ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಸಿಶಾಕರಚಂದ್ರನು- ಕಳಾಹೀನೇಸತಿ-ಒಂದು ಕತ್ತೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯು ಕಡಮೆಯಾಗು ತಿರುವಲ್ಲಿ ಸಾ-
ಹುಣ್ಣಿಮೆ=ಅನುಮತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=
ನುಮತಿ ಯೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು ಅಂದರೆ ಚ
ದ್ರೋದಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚತುರ್ದಶಿಯಾ
ರುಪಾತ್ಮಕವಾದರೂ ಇದ್ದು ಅಚರಿಸ
ಡುವ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೇ ಅನುಮತಿ-
ಣ=ಸತಿ=ಚಂದ್ರನು ಷೋಡಶ ಕಲೆಗ
ತುಂಬಿದವನಾದಲ್ಲಿ ರಾಕಾ=೧=ಸ್ತ್ರೀ=
ಹುಣ್ಣಿಮೆ ರಾಕೆಯನ್ನಲ್ಪಡುವದು.

ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ತ್ವಮಾವಾಸ್ಯಾದ್ದರ್ಶಃ ಸೂರ್ಯೇಂದುಸಂಗಮಃ । ಸಾದೃಷ್ಟೇಂದುಸ್ಸಿನೀವಾಲೀ ಸಾನಷ್ಟೇಂದುಕಲಾಕುಹೂಃ ॥೧೧೬॥

ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ=ಅಮಾ=ವಾ=ಸ್ಯಾ
=ಸ್ತ್ರೀ ದರ್ಶಃ=ಸೂರ್ಯೇಂದುಸಂಗಮ
ಪು=೪=ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಹೆಸರುಗಳು. ಸಿ
ವಾಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ದೃಷ್ಟೇಂದುಃ
ಚಂದ್ರಕಳೆಕಾಣಿಸಿದ =ಸಾ= ಅಂಥಾ
ಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಹೆಸರು.
ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಚತುರ್ದಶಿ ಯಾಗ
ಬಾಧ್ಯವಾಗಲೀ ಇರುವ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ
ಸಿನೀವಾಲಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ನಷ್ಟೇಂದು
ಲಾ ಕಾಣಿಸಲ್ಪಡದೇಯಿರುವ ಚಂದ್ರ
ಯುಳ್ಳ =ಸಾ= ಅಂತಾಅಮಾವಾಸ್ಯೆ
ಕುಹೂಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಕುಹೂ
೧=ಊ=ಸ್ತ್ರೀ.

ಉಪರಾಗೋಗ್ರಹೋ ರಾಹುಗ್ರಸ್ತೇತ್ವಿಂದೌಚ ಪೂಷ್ಣಿಚ

ಉಪರಾಗಃ=ಗ್ರಹಃ=ಪು=೨=ಗ್ರ
ದಹೆಸರು ಗ್ರಹಣವಂದರೆಸೂರ್ಯ ಚಂ
ಬಿಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ನೆರಳಾದ ರಾ
ಕೇತುಗಳೆಂಬ ತಮೋ ಮಂಡಲದ ಸ
ಬಿಂಕವುತೋರುವಿಕೆ ಅಥವ ಕಪ
ಬೇರೆಬಣ್ಣತೋರುವಿಕೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸೋಪಪ್ಲವೋಪರಕ್ತೌ ದ್ವೌ	ಸೋಪಪ್ಲವಃ= ಉಪರಕ್ತಃ=ಪು೨= ರಾಹುಗ್ರಸ್ತರಾಹುವಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂದೌ=ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಷ್ಣಿ=ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿಯೂ, ವರ್ತಿಸುವದು.
ವಗ್ನ್ಯುತ್ಪಾತಉಪಾಹಿತಃ॥	ಅಗ್ನ್ಯುತ್ಪಾತಃ=ಉಪಾಹಿತಃ=೨-ಧೂಮಕೇತುವಿನ ಹೆಸರುಗಳು.
ಏಕಯೋಕ್ತ್ಯಾ ಪುಷ್ಪವಂತೌದಿವಾಕರನಿಶಾಕರೌ ।	ಪುಷ್ಪವಂತೌ =ತ್=ಪು=ಪುಷ್ಪದಂತೌ ಅ= ದ್ವಿ=ಪು=೧=ಏಕಯೋಕ್ತ್ಯಾ=ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದೆಲೆ ದಿವಾಕರನಿಶಾಕರೌ= ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಹೆಸರು.
ಅಷ್ಟಾದಶನಿಮೇಷಾಸ್ತು ಕಾಷ್ಠಾ	ಕಾಷ್ಠಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅಷ್ಟಾದಶನಿಮೇಷಾಃ=ಹದನೆಂಟುಸಾರಿ ರೆಪ್ಪೆಆಡಿಸುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಹೆಸರು.
ತ್ರಿಂಶತ್ತುತಾಃಕಲಾ॥	ಕಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ತಾಃ=ತ್ರಿಂಶತ್= ಅಂಥಾಕಾಷ್ಠೆಗಳುಮೂವತ್ತಾಗುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನ ಹೆಸರು.
ತಾಸ್ತುತ್ರಿಂಶತ್ಕ್ಷಣ	ಕ್ಷಣಃ=ಪು=೧=ತಾಃತ್ರಿಂಶತ್=ಅಂಥಾ ಕಲೆಗಳುಮೂವತ್ತಾಗುವಷ್ಟುಹೊತ್ತಿನ ಹೆಸರು,
ಸ್ತೇತು ಮುಹೂರ್ತೋ ದ್ವಾದಶಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂ	ಮುಹೂರ್ತಃ=ಪು=೧=ತೇದ್ವಾದಶ=ಅಂಥಾಕ್ಷಣಗಳುಹನ್ನೆರಡಾಗುವಷ್ಟುಹೊತ್ತಿನಹೆಸರು.
ತೇತುತ್ರಿಂಶದಹೋರಾತ್ರಃ	ಅಹೋರಾತ್ರಃ=ಪು=೧= ತೇ=ತ್ರಿಂಶತ್ ಅಂಥಾಮುಹೂರ್ತಗಳು ಮೂವತ್ತಾಗುವಷ್ಟುಹೊತ್ತಿನಹೆಸರು.
ಪಕ್ಷಸ್ತೇದಶಪಂಚಚ॥೧೯॥	ಪಕ್ಷಃ=ಪು-೧=ತೇ=ಅಂಥಾ ಅಹೋರಾತ್ರಗಳು=ದಶಪಂಚ-ಹದಿನೈದಾಗುವಷ್ಟು ಕಾಲದಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪಕ್ಷೌಪೂರ್ವಾಪರೌಶು ಕ್ಲಕೃಷ್ಣೌ

ಶುಕ್ಲಃ=ಪು=೧-ಕೃಷ್ಣಃ-೧-ಪೂ: ಪರೌ-ಕ್ರಮದಿಂದ= ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಅಪರಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮಾಸಸ್ತೌತಾವುಭೌ ।

ಮಾಸಃ=ಪು-ತೌ-ಉಭೌ । ಅ... ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಗಳೆರಡೂ ಕೂಡಿದ ಒಂದು... ಗಳಹೆಸರು.

ದ್ವೌದ್ವೌ ಮಾಘಾದಿ ಮಾ ಸೌಸ್ಯಾದೃತು

ಋತುಃ-ಪು-೧-ಮಾಘಾದಿ-ಮಾಘ... ಸಮೊದಲುಗೊಂಡು- ದ್ವೌದ್ವೌಮಾ... ಸ್ಯಾತ್=ಎರಡೆರಡುತಿಂಗಳು ಕೂಡಿದ... ಲಕ್ಕೆಹೆಸರು.

ಸ್ತ್ರೈರಯನಂ ತ್ರಿಭಿಃ

ಅಯನಂ-ನ-೧-ತ್ರೈಃ-ತ್ರಿಭಿಃ-ಅಂ... ಋತುಗಳು ಮೂರುಕೂಡಿದಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆ... ಸರು.

ಅಯನೆದ್ವೇ ಗತಿರುದದ್ದಕ್ಷಿ ಣಾರ್ಕಸ್ಯವತ್ಸರಃ ।

ವತ್ಸರಃ-ಪು-೧-ಅರ್ಕಸ್ಯ-ಸೂರ್ಯನ... ಉದಗ್ಗತಿಃ- ಉತ್ತರಾಯಣ- ದಕ್ಷಿಣಾ... ತಿಃ-ದಕ್ಷಿಣಾಯನವೆಂಬದ್ವೇಅಯನೆ- ... ಡು ಅಯನಗಳೂ ಕೂಡಿದಕಾಲಕ್ಕೆ ... ಸರು ಅಂದರೆ। ಸೂರ್ಯನು ೬ ತಿಂಗ... ಬಡಕಲಿಗೂ ೬ ತಿಂಗಳು ಟೆಂಕಲಿಗೂ ... ಯನಿಸುವನಾಗಿ ಈ ೧೨ ತಿಂಗಳಿಗೂ ... ದು ವರುಷವಾಗುವದು.

ಸಮರಾತ್ರಿಂದಿವೆಕಾಲೆ ವಿ ಷುವದ್ವಿಷುವಂಚತತ್ ॥

ವಿಷುವತ್-ವಿಷುವಂ-ಸ-೨-ಸಮರಾ... ತ್ರಿಂದಿವೆ- ಸಮವಾದ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು... ಳ್ಳ ಕಾಲೆ- ಸಮಯದಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವದು ... ಅಂದರೆತುಲಾ ಮೇಷ ಸಂಕ್ರಮಣ... ಕಾಲವೆನ್ನುವಿಕೆ.

ಪುಷ್ಯಯುಕ್ತಾ ಪೌರ್ಣ ಮಾಸೀಪೌಷೀ

ಪೌಷೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಪುಷ್ಯಯುಕ್ತಾ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರ-ಧೊಡಗೂಡಿದ= ಪೌರ್ಣ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

(ಮಾಸೆತುಯುತ ್ರಸಾ- ।
ಾವನ್ನಾ ಸ) ಪೌಷೊಮಾಘಾ
್ಯಾಖ್ಯೈವಮೆಕಾದಶಾಪರೆ ॥

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಸಹಾಮಾ
ಆಗ್ರಹಾಯಣಿಕ (ಶ್ಚಸಃ)

್ಯಾಪೌಷೆತ್ಯೈಪಸಹಸ್ಯಾ(ದ್ವೌ)

ತಪಾಮಾಘೆ

ಥಘೋಲ್ಗುಣೆ॥೧೨॥(ಸ್ಯಾ
ಪಸ್ಯಃಫಾಲ್ಗುಣಿಕ)
ಸ್ಯಾಚೈತ್ರೆ ಚೈತ್ರಿ ಕೊಮ
ಃ
ವೈಶಾಖೆಮಾಧಪೋರಾಧೊ
ಜ್ಯೈಷ್ಠೆ ಶುಕ್ರ
ಶುಚಿಸ್ತ್ವಯಂ ॥ ಆಷಾ
ಶ್ರಾವಣೆ ತು ನಭಾಸ್ಸ್ಯಾ ಸ್ಸ್ಯ

ಮಾಸೀ-ಹುಣ್ಣಿಮೆಯುಹೆಸರು.

ಪೌಷಃ-ಪು-೧-ಯತ್ರಮಾಸೆ-ಯಾವ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ-ಸಾ-ಆಹುಣ್ಣಿಮೆಬರುವದೋ-ಸಃ-ಆತಿಂಗಳು- ನಾಮ್ನಾ- ಹೆಸರಿಂದ-ಪೌಷಃ-ಪುಷ್ಯಮಾಸವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು । ಏಪರಮಾಘಾದ್ಯಾ ಏಕಾದಶ-ಇಂತ್ಯಂಥಾ ಮಾಘಮಾಸ ಮೊದಲಾದ ೧೧ ತಿಂಗಳ ನ್ನೂ=ಏವಂ=ಈ ಮೇರೆಯೇ ತಿಳಿಯತ ಕ್ಕವುಗಳು. ॥ಉ॥ ಮಘ ಕೂಡಿದ ಹು ಣ್ಣಿಮೆ ಯುಳ್ಳದ್ದೇ ಮಾಘಮಾಸ.

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಃ=ಸಹಾಃ- ಸ-ಮಾ ರ್ಗಃ ಅಗ್ರಹಾಯಣಿಕಃ-ಪು-೪-ಮಾರ್ಗ ಶೀರ್ಷಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪೌಷಃ-ತೈಷಃ-ಸಹಸ್ಯಃ-ಪು=೩ ಪು ಷ್ಯಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ತಪಾಃ-ಸ-ಮಾಘಃ=ಪು-೨-ಮಾಘ ಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಫಾಲ್ಗುನಃ -ತಪಸ್ಯಃ-ಫಾಲ್ಗುನಿಕಃ-ಪು-೩-ಫಾಲ್ಗುನಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಚೈತ್ರಃ-ಚೈತ್ರಿಕಃ-ಮಧು-ಪು-೩-ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ವೈಶಾಖಃ-ಮಾಧವಃ-ರಾಧಃ-ಪು-೩-ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ=ಶುಕ್ರಃ-ಪು-೨-ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶುಚಿಃ=ಆಷಾಡಃ॥ಪಾ॥ ಆಷಾಢಃ=ಪು=೨-ಆಷಾಢಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶ್ರಾವಣಃ-ನಭಾಃ-ಸ-ಶ್ರಾವಣಿಕಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭಾ ಶ್ರಾವಣಿಕ (ಶ್ಚಸಃ)
(ಸ್ಯ್ಯಾ)ರ್ನಭಸ್ಯಃ ಪ್ರೌಷ್ಠ
ಪದಾಃಪದಾಃಭಾದ್ರಪದಾಸ್ಸ್ಯಾತ್॥

(ಸ್ಯಾ)ದಾಶ್ವಿನಇಷೋಽಪ್ಯಾ
ಶ್ವಯುಜೋಽಪಿ

(ಸ್ಯಾ)ತ್ತು ಕಾರ್ತಿಕೇ ಬಾ
ಹುಲೋರ್ಜೌ ಕಾರ್ತಿಕಿಕೋ ॥

ಹೇಮಂತ

ಶ್ಶಿಶಿರೋ(ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ)।
ವಸಂತೇಪುಷ್ಪ ಸಮಯಃ
ಸುರಭಿ

ಗ್ರೀಷ್ಮ ಊಷ್ಮಕಃ। ನಿದಾ
ಘ ಉಷ್ಣೋಪಗಮ ಉಷ್ಣ
ಊಷ್ಮಾಗಮಸ್ತಪಃ ॥೧೨॥

(ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ) ಪ್ರಾವೃಸ್ತ್ರಿ
ಯಾಂಭೂವ್ನಿ (ವರ್ಷಾ)
(ಅಥಶರತ್‌ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ)

(ಷಡಮೀ)ಋತವಃಪುಂಸಿ
ಮಾರ್ಗಾದೀನಾಂ ಯುಗ್ಮೈಃ
ಕ್ರಮಾತ್ ॥೧೪॥

ಪು-೩-ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.
ನಭಸ್ಯಃ=ಪ್ರೌಷ್ಠಪದಃ=ಭಾದ್ರ
ಭಾದ್ರಪದಃ=ಪು=೪-ಭಾದ್ರಪದಮಾ
ಹೆಸರು ಗಳು.

ಆಶ್ವಿನಃ=ಇಷಃ=ಆಶ್ವಯುಜಃ=
೩ ಆಶ್ವಯುಜಮಾಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಾರ್ತೀಕಃ=ಬಾಹುಲಃ_ಊರ್ಜಃ
ಕಾರ್ತ್ತಿಕಿಕಃ=ಪು=೪-ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾ
ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೇಮಂತಃ=ಪು=೧=ಹೇಮಂತ ಋ
ವಿನಹೆಸರು.

ಶಿಶಿರಃ-ಸ್ನ=೧=ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ
ಸರು.

ವಸಂತಃ=ಪುಷ್ಪಸಮಯಃ=ಸುರ
ಪು ೩=ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಹೆಸರು

ಗ್ರೀಷ್ಮಃ=ಊಷ್ಮಕಃ=ನಿದಾಘಃ=
ಷ್ಣೋಪಗಮಃ=ಉಷ್ಣಃ=ಊಷ್ಮಾಗ
ತಪಃ=ಪು=೭=ಗ್ರೀಷ್ಮರುತುವಿನ
ರುಗಳು.

ಪ್ರಾವೃಟ್-ಷ್-ಸ್ತ್ರೀ-ವರ್ಷಾಃ-
ಸ್ತ್ರೀ-೨_ವರ್ಷರ್ತುವಿನಹೆಸರುಗಳು
ಶರತ್-ದ್। ಪ್ರಾ॥ಶರದಾ-ಸ್ತ್ರೀ
ರದೃತುವಿನ ಹೆಸ.

ಅನಿೂಷಷ್ಟ್ಸತವಃ-ಈ ಆರು ಋತುಗ
ಮಾರ್ಗಾದಿನಾಂಯುಗ್ಮೈಃ=ಮಾರ್ಗಶಿ
ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೊ
ರಡು ಕೂಡಿದ ಜಂಟಗಳಿಂದಕ್ರಮಾ
ಕ್ರಮದಿಂದದಾಗುತ್ತವೆ. (ಪುಂಸಿ)

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಬ್ದವುಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದು.

ಸಂವತ್ಸರೋವತ್ಸರೋಽಬ್ದೋ ಹಾಯನೋಽಸ್ತ್ರೀ ಶರತ್ಸಮಾಃ।

ಸಂವತ್ಸರಃ-ವತ್ಸರಃ-ಅಬ್ದಃ_ಪು-ಹಾಯನಃ_ಪ್ನ-ಶರತ್-ದ್_ಸಮಾಃ -ಆ-ಬಪು ಸಮಾ-ಸ್ತ್ರೀ_೬-ಸಂವತ್ಸರದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮಾಸೇನಸ್ಯಾದಹೋರಾತ್ರಃ ಪೈತ್ರೋ ವರ್ಷೇಣದೈವತಃ। ದಿವ್ಯೈರ್ವರ್ಷಸಹಸ್ರೈರ್ದ್ವಾದಶಭಿರ್ದೈವತಂಯುಗಂ ।ದೈವೆಯುಗಸಹಸ್ರೇ ದ್ವೆಬ್ರಾಹ್ಮಃ ಕಲ್ಪೌತು (ತೌನೃಣಾಂ)

ಮಾಸೇನ-ಪೈತ್ರಃ-ಅಹೋರಾತ್ರಃ-ಸ್ಯಾತ್?) ಮನುಷ್ಯರ_ಒಂದುತಿಂಗಳಿಂದಪಿತೃಗಳಿಗೆ-ಒಂದುದಿನವಾಗುತ್ತೆ.(ಆದರಲ್ಲಿಶುಕ್ಲಪಕ್ಷವೇಹಗಲು. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷವೇರಾತ್ರಿ) ವರ್ಷೇಣದೈವತಃ-ಮನುಷ್ಯರ ಒಂದುವರ್ಷದಿಂದದೇವತೆಗಳಿಗೊಂದುದಿನವಾಗುತ್ತೆ. (ಆದರಲ್ಲಿಉತ್ತರಾಯಣ ಹಗಲು ದಕ್ಷಿಣಾಯನವೇ ರಾತ್ರಿ)-ಏವಂಚ ಮನುಷ್ಯಮಾನದಿಂತಲೂ ಪಿತೃಮಾನ ೩೦ರಷ್ಟುಅಧಿಕ ಆದಕ್ಕಿಂತಲೂದೇವಮಾನ ೧೨ ರಷ್ಟುಹೆಚ್ಚು ಆದ್ದರಿಂದ ೧೯೬೦ ದಿನಗಳಿಗೆದೇವತೆಗಳ ಸಂವತ್ಸರ, ಅಂಥಾದ,೧೨೦೦೦ವಾದರದೇವತೆಗಳಿಗೊಂದು ಯುಗವಾಗುತ್ತೆ. ಅಂಥಾದೈವಯುಗಗಳು೨೦೦೦ವಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೊಂದುಅಹೋರಾತ್ರವಾಗುತ್ತೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎರಡು,ಕಲ್ಪಗಳಾಗುವವು. ಹಗಲೇ ಉದಯಕಲ್ಪ ರಾತ್ರಿಯೇಕ್ಷಯಕಲ್ಪ,

ಮನ್ವಂತರಂತು ದಿವ್ಯಾನಾಂ ಯುಗಾನಾಮೆಕಸಪ್ತತಿಃ॥೧೩॥

ಮನ್ವಂತರಂ_ನ-೧-ದಿವ್ಯಾನಾಂಯುಗಾನಾಂ-ದೇವಯುಗಗಳ ಏಕಸಪ್ತತಿಃ-೭೧-ದಾಗುವಷ್ಟು ಕಾಲದ ಹೆಸರು.೭೧= ದೇವಯುಗಕ್ಕೆ ೧ ಮನ್ವಂತರ,

ಸಂವರ್ತಃಪ್ರಳಯಃಕಲ್ಪಃ

ಸಂವರ್ತಃ_ಪ್ರಳಯಃ-ಕಲ್ಪಃ-ಕ್ಷಯಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಷ್ಮಾಃಕಲ್ಪಾಂತಇತ್ಯಪಿ।

ಅಸ್ತ್ರೀಪಂಕಂಪುಮಾನ್ಪಾ ಪ್ಮಾಂಪಾಪಕಿಲ್ಬಿಷಕಲ್ಮಷಂ॥ ಕಲುಷಂ ವೃಜಿನೈನೊಘಮಂ ಹೊದುರಿತದುಷ್ಕೃತಂ॥

ಸ್ಯಾದ್ಧರ್ಮಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಪುಣ್ಯಶ್ರೇಯಸೀಸುಕೃತಂವೃಷಃ॥

ಮುತ್ಪ್ರೀತಿಃಪ್ರಮದೋಹಷರ್ಃಪ್ರಮೋದಾಮೋದಸಂಮದಾಃ॥ (ಸ್ಯಾದಾನಂದಥುರಾನಂದಶರ್ಮಶಾತಸುಖಾನಿಚ॥

ಶ್ವಶ್ರೇಯಸಂಶಿವಂಭದ್ರಂ ಕಲ್ಯಾಣಂಮಂಗಳಂಶುಭಂ ॥ ಭಾವುಕಂಭವುಕಂಭವ್ಯಂಕುಶಲಂಕ್ಷೇಮ(ಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ)!ಶಸ್ತ್ರಂಚಾ

ಥತ್ರಿಷುದ್ರವ್ಯೆಪಾಪಪುಣ್ಯಸುಖಾದಿಚ॥

ಮತಲ್ಲಿಕಾಮಚರ್ಚಿಕಾಪ್ರಕಾಂಡಮುದ್ಧತಲ್ಲಜೌ! ಪ್ರಶಸ್ತವಾಚಕಾನ್ಯಮೂ

ಕಲ್ಪಾಂತಃ-ಪು-೫-ಪ್ರಳಯಕಾಲದಹೆಸರುಗಳು,

ಪಂಕಂ-ಪ್ನ-ನ್-ಪು-ಪಾಪಂ-ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ವೃಜೀನಂ-ಎನಃ-ಸ್ ಅಘಂ-ಅಂಹಃ-ಸ ದುರಿತಂ-ದುಷ್ಕೃತಂ-೧೨-ಪಾಪದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಧರ್ಮ-ಪುಣ್ಯಂ-ಶ್ರೇಯಃ -ಸ್-ಸುಕೃತಂ-ನ-ವೃಷಃ-ಪು-೫-ಪುಣ್ಯದಹೆಸರು,

ಮುತ್ಖ್-ಪ್ರೀತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪ್ರಮದಃ=ಹರ್ಷಃ-ಪ್ರಮೋದಃ-ಆಮೋದಃ-ಸಮ್ಮದಃಆನಂದದುಃ-ಅನಂದಃ-ಪು-ಶರ್ಮಣ್-ಶಾತಂ= ॥ಪಾ॥ ಸಾತಂ॥ಸುಖಂ-ನ= =೧೨ಸಂತೋಷದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಶ್ವಶ್ರೇಯಸಂ=ಶಿವಂ=ಭದ್ರಂ=ಕಲ್ಯಾಣಂಮಗಳಂ=ಶುಭಂ-ಭಾವುಕಂ=ಭವುಕಂ ಭವ್ಯಂ=ಕುಶಲಂ=ನ=ಕ್ಷೇಮಂ =ಪ್ನ=ಶಸ್ತಂ=ನ೧೬ ಶುಭದ ಹೆಸರುಗಳು

ಪಾಪಪುಣ್ಯಸುಖಾದಿ ॥ ಈಶಬ್ದಗಳ್ಲಿ ಪಾಪಪುಣ್ಯ ಶಬ್ದಗಳೆರಡೂ ಸುಖ ಶಬ್ದ ಮೊದಲಾದ ೧೩ ಶಬ್ದಗಳೂ ದ್ರವ್ಯವಾಚಕವಾದಾಗ (ತ್ರಿಷು)ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಯೂವರ್ತಿಸುವವು, ಅಂದರೆ,ವಿಶೇಷ್ಯ ಲಿಂಗಾಧೀನಲಿಂಗಕವಾಗಿರುತ್ತೆ,

ಮತಲ್ಲಿಕಾ-ಮಚರ್ಚಿಕಾ =ಸ್ತ್ರೀ-ಪ್ರಕಾಂಡ=ನ=ಉದ್ಧಃ=ತಲ್ಲಜಃ=ಪು=೫-ಅಮೂಸಾ॥ಈ ಐದುಶಬ್ದಗಳೂಪ್ರಶಸ್ತವಾಚಕಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಿ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಚಕಗಳು.

ನ್ಯಯಃಶ್ಶುಭಾವಹೋವಿಧಿಃ

ಅಯಃ=ಪು=೧=ಶುಭಾವಹಃ=ಶುಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ=ವಿಧಿಃ=ಸತ್ಕರ್ಮದಹೆಸರು,

ದೈವಂದಿಷ್ಟಂಭಾಗಧೇಯಂ ಭಾಗ್ಯಂಸ್ತ್ರೀನಿಯತಿರ್ವಿಧಿಃ॥

ದೈವಂ=ದಿಷ್ಟಂ=ಭಾಗಧೇಯಂ=ಭಾಗ್ಯಂ=ನ=ನಿಯತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪು=೬=ಪೂರ್ವಕೃತವಾದ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮದಹೆಸರುಗಳು,

ಹೇತುರ್ನಾಕಾರಣಂಬೀಜಂ

ಹೇತುಃ=ಪು=ಕಾರಣಂಬೀಜಂ=ನ=೩=ಕಾರಣದ ಹೆಸರುಗಳು,

ನಿದಾನಂತ್ವಾದಿಕಾರಣಂ॥

ನಿದಾನಂ=ಆದಿಕಾರಣಂ=ನ=೩=ಮೊದಲನೇ ಕಾರಣದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಆತ್ಮಾಪುರುಷಃ

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ=ಆತ್ಮಾ=ನ-ಪುರುಷಃ=ಪು=೩=ಜೀವನ ಹೆಸರುಗಳು,

ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರಕೃತಿಃಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಪ್ರಧಾನಂ=ಪ್ರಕೃತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಸಾಂಖ್ಯರಿಗಭಿಮತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಹೆಸರು,

ವಿಶೇಷಃಕಾಲಿಕೋವಸ್ಥಾ

ಅವಸ್ಥಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಕಾಲಿಕೋವಿಶೇಷಃ ಕಾಲವಶದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಯೌವನಾದಿರೂಪವಾದ ವಿಶೇಷದ ಹೆಸರು,

ಗುಣಾಸ್ಸತ್ವಂರಜಸ್ತಮಃ।

ಸತ್ವಂ-ರಜಃ-ತಮಃ=ಸ=ನ=೩=ಗುಣಾಃ=ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳು,

ಜನುರ್ಜನನ ಜನ್ಮಾನಿಜನಿರುತ್ಪತ್ತಿರುದ್ಭವಃ॥

ಜನುಃ=ಷ=ಜನನಂ=ಜನ್ಮ=ನ=೩=ಉತ್ಪತ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಉದ್ಭವಃ=ಪು=೬=ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಪ್ರಾಣೀತುಚೇತನೋಜನ್ಮೀ ಜಂತುರ್ಜನ್ಯುಶರೀರಿಣಃ।

ಪ್ರಾಣೀ=ನ್ ಚೇತನಃ=ಜನ್ಮೀ=ನ್=ಜಂತುಃ=ಜನ್ಯುಃ-ಶರೀರಿಣಂ=ಣ=ಪು=೬=ಸಾಧಾರಣವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸ

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY
Jangamawadi Math, Varanasi

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ರುಗಳು,
ಜಾತಿರ್ಜಾತಂಚಸಾಮಾನ್ಯಂ	ಜಾತಿಃ_ಸ್ತ್ರೀ=ಜಾತಂ=ಸಾಮಾನ್ಯ ನ–೩=ಜಾತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,
ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ತು ಪೃಥಗಾತ್ಮಿಕಾ॥	ವ್ಯಕ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಪೃಥಗಾತ್ಮಿಕಾ ಜಾತಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಜಾತಿಗಾ ಯುವೆನಿಸುವ ದ್ರವ್ಯಗುಣಕರ್ಮಗಳೊಳಗೊ ದಾದ ಪದಾರ್ಥದ ಹೆಸರು,
ಚಿತ್ತಂತುಚೇತೋ ಹೃದಯಂ ಸ್ವಾಂತಂ ಹೃನ್ಮಾನಸಂಮನಃ।	ಚಿತ್ತಂ೦ಚೇತಃಸ್=ಹೃದಯಂ=ಸ್ವಾಂತ ಹೃತ್-ನ್–ಮಾನಸಂ–ಮನಃ ಸ್–ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಸರುಗಳು.
ಇತಿ ಕಾಲವರ್ಗಃ	ಕಾಲವರ್ಗ॥ಕಾಲದೊಡಗೂಡಿದಪದ ಸಮೂಹವು। ಇತಿ–ಈ ತೋರೆ ಮುಗಿ ದು.
--*--	
ಬುದ್ಧಿರ್ಮನೀಷಾಧಿಷಣಾ ಧೀಃಪ್ರಜ್ಞಾಶೇಮುಷೀಮತಿಃ ಪ್ರೇಕ್ಷೋಪಲಬ್ಧಿಶ್ಚಿತ್ಸಂವಿತ್ಪ್ರತಿಪಜ್ಞಪ್ತಿಚೇತನಾಃ	ಬುದ್ಧಿಃ–ಮನೀಷಾ–ಧಿಷಣಾನಧೀಃ–ಪ್ರಜ್ಞಾ–ಶೇಮುಷೀ–ಮತಿಃ–ಪ್ರೇಕ್ಷಾ–ಉಪಲಬ್ಧಿಃ –ಚಿತ್–ಪ್ರತಿಪತ್_ದ್–ಜ್ಞಪ್ತಿ ಚೇತನಾ–ಸ್ತ್ರೀ–೧೪–ಬುದ್ಧಿಯ ಹೆಸ ಗಳು.
ಧೀರ್ಧಾರಣಾವತೀಮೇಧಾ	ಮೇಧಾ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಧಾರಣಾವತೀಧೀಃ ಕ್ಲುಪ್ತಜ್ಞಾಪ್ತಿಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳಬುದ್ಧಿಯ ಸರುಗಳು,
ಸಂಕಲ್ಪಃಕರ್ಮಮಾನಸಂ।	ಸಂಕಲ್ಪಃ–ಪು=೧=ಮಾನಸಂಕರ್ಮ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರದ ಹೆಸರು,
ಚಿತ್ತಾಭೋಗೋಮನಸ್ಕಾರ	ಮನಸ್ಕಾರಃ–ಪು_–ಚಿತ್ತಾಭೋಗ ಮನಸ್ಸಿನ_ವಿಶಾಲತೆ ಅಂದರೆ ಇಚ್ಛೆ ಹೆಸರು,
ಶ್ಚರ್ಚಾಸಂಖ್ಯಾವಿಚಾರಣಾ।	ಚರ್ಚಾ–ಸಂಖ್ಯಾ–ವಿಚಾರಣಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೩–ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಶೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಧ್ಯಾಹಾರಸ್ತರ್ಕ ಊಹೋ

ಸುವಿಕೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.
ಅಧ್ಯಾಹಾರಃ-ತರ್ಕಃ-ಊಹಃ=ಪು-೩-ಕೊರತೆಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸಿವಾಕ್ಯಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಪದದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ.

ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾತುಸಂಶಯಃ॥ ಸಂದೇಹದ್ವಾಪರೌ

ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ಸಂಶಯಃ=ಸಂದೇಹಃ ದ್ವಾಪರಃ=ಪು=೧=ಒಂದರನ್ನು ಬಹುಬಗೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಸಂದೇಹದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಚಾಥಸಮೌನಿರ್ಣಯನಿಶ್ಚಯೌ।

ನಿರ್ಣಯಃ=ನಿಶ್ಚಯಃ=ಪು-೨=ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿರ್ನಾಸ್ತಿಕತಾ

ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಃ=ನಾಸ್ತಿಕತಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೨=ಪರಲೋಕವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೇ ಇಲ್ಲವೆನಿಪ ಬೌಧಭ್ರಾಂತಿ.

ವ್ಯಾಪಾದೋ ದ್ರೋಹಚಿಂತನಂ॥

ವ್ಯಾಪಾದಃ=ಪು=ದ್ರೋಹಚಿಂತನಂ=ನ ೨=ದ್ರೋಹವಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕೆಟ್ಟ ಇಚ್ಛೆಯ ಹೆಸರು.

(ಸಮೌ)ಸಿದ್ಧಾಂತರಾದ್ಧಾಂತೌ

ಸಿದ್ಧಾಂತಃ=ರಾದ್ಧಾಂತಃ=ಪು=೨=ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಸಿದ್ಧಪಟ್ಟವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಭಿಮತವಾದದ್ದು.

ಭ್ರಾಂತಿರ್ಮಿಥ್ಯಾಮತಿರ್ಭ್ರಮಃ।

ಭ್ರಾಂತಿಃ=ಮಿಥ್ಯಾಮತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಭ್ರಮಃ=ಪು=೩=ಭ್ರಾಂತಿ ಅಂದರೆ ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ನಂಬುವಿಕೆ.

ಸಂವಿದಾಗೂಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಂ ನಿಯಮಾಶ್ರವಸಂಶ್ರ

ಸಂವಿತ್=ದ=ಆಗೂಃ=ಊ=ಪ=ಆಗುಃ ಸ್ತ್ರೀ=ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಂ=ನ=ನಿಯಮಃ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಾಃ॥೧೪೪॥ ಅಂಗೀಕಾರಾಭ್ಯುಪಗಮಪ್ರತಿಶ್ರವ ಸಮಾಧಯಾಃ।

ಆಶ್ರವಃ =ಸಂಶ್ರವಃ= ಅಂಗೀಕಾರ ಭ್ಯುಪಗಮಃ=ಪ್ರತಿಶ್ರವಃ =ಸಮಾಧಿಃ ೧೦=ಅಂಗೀಕಾರದ ಹೆಸರುಗಳು. ಅ ನನಿಗಿರಲಿಯುಂದೊಪ್ಪುವಿಕೆ.

(ಮೋಕ್ಷೇಧೀ) ಜ್ಞಾನಮನ್ಯತ್ರ

ಜ್ಞಾನಂ=೧=ಮೋಕ್ಷೇ=ಧೀಃ=ಮೋ ಷಯುಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೆಸರು. ಆಸ್ತಿಕ್ಯದಿಂದಾದವಿರಕ್ತಿ.

ವಿಜ್ಞಾನಂಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಯೋಃ॥

ವಿಜ್ಞಾನಂ=ನ=೧=ಅನ್ಯತ್ರ=ಶಿ ಸ್ತ್ರಯೋಃ=ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇ ದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಹೆಸರು ವಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂತಲೂಶಿಲ್ಪವೆಂ ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಮುಕ್ತಿಃಕೈವಲ್ಯನಿರ್ವಾಣಶ್ರೇಯೋನಿಶ್ರೇಯಸಾಮೃತಂ ಮೋಕ್ಷೋಽಪವರ್ಗ

ಮುಕ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕೈವಲ್ಯಂ=ನಿರ್ವಾ ಣಂ=ಶ್ರೇಯಃ=ನಿಃಶ್ರೇಯಸಂ=ಅಮೃ ತಂ=ನ=ಮೋಕ್ಷಃ=ಅಪವರ್ಗಃ = ಮೋಕ್ಷದಹೆಸರುಗಳು, ಅಂದರೆ, ಬಂಧನಿವೃತ್ತಿಯುಅಥವಾ ಅದ್ವೈ ಯು=ಅಥವಾಶಾಶ್ವತಸುಖವು.

ಥಾಜ್ಞಾನಮವಿದ್ಯಾಹಂಮತಿಃಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೧೪೬

ಅಜ್ಞಾನಂ=ನ=ಅವಿದ್ಯಾ=ಅಹಂ ಮತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಅಜ್ಞಾನದ ಹೆಸರು. ಗವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದಂತೆ ಸತ್ಯವೆಂದು ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿ ಇಂತೊಳಲುವಿಕೆ.

ರೂಪಂಶಬ್ದೋಗಂಧರಸಸ್ಪರ್ಶಾಶ್ಚ)ವಿಷಯಾ (ಅಮೀ। ಗೋಚರಾ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ

ವಿಷಯಾಃ=ಗೋಚರಾಃ=ಇಂದ್ರಿ ಯಾರ್ಥಾಃ =ಪು=ಬ=೩=ರೂಪಂ=ಶಬ್ದ ಗಂಧಃ=ರಸಃ=ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ಆಕಾರದ ದ=ಗಂಧ=ರುಚಿ=ಸ್ಪರ್ಶ=ಈ ವಾಗಿಕಣ್ಣು,ಕಿವಿ=ಮೂಗು= ನಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರ್ಮ=ಈ೫ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆತ್ರಿಲಿಯಬರು ವಾಗಿ ಅವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂಹೆಸರುಗಳು

ಹೃಷೀಕಂವಿಷಯೀಂದ್ರಿಯಂ||

ಹೃಷೀಕಂ=ವಿಷಯಿ=ನ್=ಇಂದ್ರಿಯಂ=೩=ಇಂದ್ರಿಯಸಾಮಾನ್ಯನಾಮಂಗಳು.

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಂತು ಪಾಯ್ವಾದಿ

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಂ=ನ=೧=ಪಾಯ್ವಾದಿ=ಪಾಯೂಪಸ್ಥವಾಕ್ಪಾದಪಾಣಿಗಳ ಹೆಸರು.

ಮನೋನೇತ್ರಾದಿ ಧೀಂದ್ರಿಯಂ|

ಧೀಂದ್ರಿಯಂ=ನ=೧=ಮನೋನೇತ್ರಾದಿ=ಮನೋನೇತ್ರ ಜಿಹ್ವಾಘ್ರಾಣತ್ವಕ್=ಶ್ರೋತ್ರಗಳಹೆಸರು,

ತುವರಸ್ತು ಕಷಾಯೋಸ್ತ್ರೀ ಮಧುರೋಲವಣಃ ಕಟುಃ ತಿಕ್ತೋಮ್ಲಶ್ಚರಸಾಃ ಪುಂಸಿ ತದ್ವತ್ಸು ಷಡಮೀತ್ರಿಷು|

ತುಪರಃ=ಪು=ತೂವರಃ=ಕಷಾಯಃ=ಪು೩=ಒಗರಾಗಿರುವ ರಸದ ಹೆಸರು. ಮಧುರಃ=೧=ಪು=ಸಿಯಾಗಿರುವಿಕೆ, ಲವಣಃ =ಪು೧=ಉಪ್ಪಿನಹೆಸರು,= ಕಟುಃ=೧=ಕಾರದ ಹೆಸರು. ತಿಕ್ತಃ=ಪು=೧=ಖೈಯ್ಯಿ=ಅಮ್ಲಃ ಪು=ಅಬ್ಲಃ =ಪ=ಕಮ್ಲ=ಪು-೧=ಹುಳಿಯಹೆಸರು, ಅಮೀಷಟ್=ಈ೬ ಶಬ್ದಗಳೂ ರಸಾಶ್ಚೇತ್=ರಸವಾಚಕಗಳಾದರೆ=ಪುಂಸಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ=ತದ್ವತ್ಸು=ರಸವುಳ್ಳ ದ್ರವ್ಯವಾಚಕಗಳಾದರೆ=ತ್ರಿಷು=ತ್ರಿಲಿಂಗ.

ವಿಮರ್ದೋತ್ಥೇ ಪರಿಮಳೋ ಗಂಧೇಜನಮನೋಹರೇ ||೧೮||

ಪರಿಮಳಃ=ಪು=೧_ವಿಮರ್ದೋತ್ಥ=ನಾನಾದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಚಚ್ಚಿಕುಟ್ಟುವದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಜನಮನೋ ಹರವಾದಗಂಧದಹೆಸರು

ಆಮೋದಸ್ಸೋತಿನಿರ್ಹಾರೀ ವಾಚ್ಯಲಿಂಗತ್ವಮಾಗುಣಾತ್|

ಆಮೋದಃ=೧=ಅತಿನಿರ್ಹಾರೀ=ಬಹುದೂರದವರಿಗೂವ್ಯಾಪಿಸಲುಳ್ಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಹೆಸರು.

ಆಗುಣಾತ್ =ವಾಚ್ಯಲಿಂಗತ್ವಂ=ಇದು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಶುಕ್ಲ ಶುಭ್ರಾದಿಶಬ್ದಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಮಾಕರ್ಷಿೀತ್ರುನಿರ್ಹಾ ರೀಸುರಭಿರ್ಘ್ರಾಣತರ್ಪಣಃ ||೧
ಇಷ್ಟಗಂಧಿಃಸ್ಸುಗಂಧಸ್ಸ್ಯಾದಾಮೋದೀಮುಖವಾಸನಃ ||
ಪೂತಿಗಂಧಸ್ತು ದುರ್ಗಂಧೋ ವಿಸ್ರಂ ಸ್ಯಾದಾಮಗಂಧಿಯುತ್ ||೧೫೧||

ಳವರಿಗೂಹೇಳಲ್ಪಡುವ=ಪದಗಳುವಿ ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುವವು.

ಸಮಾಕರ್ಷೀ==ನ್=ನಿರ್ಹಾರೀ-ನ್ ದೂರವಾಗಿವ್ಯಾಪಿಸುವಗಂಧವುಳ್ಳದ್ರ ಹೆಸರುಗಳು!ಸುರಭಿಃ=ಘ್ರಾಣತರ್ಪಣ ಇಷ್ಟಗಂಧಃ-ಸುಗಂಧಿಃ =೪=ಪರಿ ದ್ರವ್ಯದಹೆಸರುಗಳು. ಆಮೋದೀ- ಖವಾಸನಃ-೨=ವು=ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ ತ್ತಾದಮುಖಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಸುಡ ದಹೆರುಗಳು.ಪೂತಿಗಂಧಃ =ಪಾವೊ ಧಿಃ =ದುರ್ಗಂಧಃ =೨=ಕೆಟ್ಟನಾ ವಸ್ತುವಿನಹೆಸರುಗಳು,ವಿಸ್ರಂ -ಆ ಧಿ-ನ್-೨=ಅಪಕ್ವವಾದ ಕೆಟ್ಟಕೆ ವುಳ್ಳ ದ್ರವ್ಯದನಾಮಗಳು.

ಶುಕ್ಲಶುಭ್ರಶುಚಿಶ್ವೇತವಿಶದ ಶ್ವೇತಪಾಂಡುರಾಃ |ಅವದಾತ ಸ್ಸಿತೋಗೌರೋವಳಕ್ಷೋ ಧವ ಳೋರ್ಜುನಃ |೧೫೧|
ಹರಿಣಃಪಾಂಡುರಃಪಾಂಡು

ಶುಕ್ಲಃ-ಶುಭ್ರಃ-ಶುಚಿಃ-ಶ್ವೇತಃ=ವಿ ಶ್ವೇತಃಪಾಂಡರಃ-ಅವದಾತಃ=ಸಿತ =ರಃಳವಕ್ಷಃ=ಧವಳಃ = ಅರ್ಜುನಃ ಬಳುಪುಬಂಣದಹೆಸರುಗಳು.

ಹರಿಣಃ=ಪಾಂಡರಃ-ಪಾಂಡುಃ=ಹಿ

ರೀಷತ್ಪಾಂಡುಸ್ತುಧೂಸರಃ||

ವು=ಪಚ್ಚೆ-ಎರಡೂ ಬೆರತ ಬಂಣ ರುಗಳು||

ಕೃಷ್ಣನೀಲಾಸಿತಶ್ಯಾಮಕಾ ಳಶ್ಯಾಮಲಮೆಚಕಾಃ ||೧೫೩||

ಧೂಸರಃ=೧=ಈಷತ್ಪಾಂಡುಃ ಳುಪು, ಅಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಶುಭ್ರವ

ಕೃಷ್ಣಃ=ನೀಲಃ-ಅಸಿತಃ=ಶ್ಯಾ ಲಃ=ಶ್ಯಾಮಲಃ=ಮೇಚಕಃ-ಫು= ಬಂಣದಹೆಸರುಗಳು,

ಪೀತೋಗೌರೋಹರಿದ್ರಾಭಃ

ಪಾಲಾಶೋಹರಿತೋಹರಿತ್

ಪೀತಃ=ಗೌರಃ=ಹರಿಧ್ರಾಭಃ-೪-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬಂಣ ಅಂದರೆ ಪಚ್ಛೆಯು ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ,

ಪಾಲಾಶೋಹರಿತೋಹರಿತ್॥

ಪಾಲಾಶಃ=ಪಾ=ಪಲಾಶಃ=ಹರಿತಃ=ಹರಿತ್=ತ್ರಿ-ಪು-೩-ಎಲೆಪಚ್ಛೆ ಬಂಣದಹೆಸರುಗಳು,ಅಂದರೆ ಜಂಗಾಲ್

ಲೋಹಿತೋರೋಹಿತೋರಕ್ತಃ ಶೋಣಃಕೋಕನದಚ್ಛವಿಃ॥

ಲೋಹಿತಃ=ರೋಹಿತಃ=ರಕ್ತಃ=೩=ಕೆಂಪುಬಂಣದ ಹೆಸರುಗಳು; ಶೋಣಃ=೧=ಕೋಕನದಚ್ಛವಿಃ-ಕೆಂಪುತಾವರೆಬಂಣದ ಹೆಸರು,

(ಅವ್ಯಕ್ತರಾಗಸ್ತ್ವರುಣಃ

ಅರುಣಃ-೧=ಅವ್ಯಕ್ತರಾಗಃ=ವ್ಯಕ್ತವಾಗದೇಇರುವಕೆಂಪುಬಂಣದ ಹೆಸರುಅಂದರೆ ಎಳೆಕೆಂಪು॥

ಶ್ವೇತರಕ್ತಸ್ತು ಪಾಟಲಃ

ಪಾಟಲಃ-೧=ಶ್ವೇತರಕ್ತಃ=ಕೆಂಪುಬಿಳುಪುಬೆರತಿರುವ ಬಂಣದಹೆಸರ,

ಶ್ಯಾವಸ್ಸ್ಯಾತ್ಕಪಿಶೋ.

ಶ್ಯಾವಃ=ಕಪಿಶಃ=೨-ಅರಿಸಿನಪಚ್ಛೆಯಂಹೋಲಿಹೆಂಣು ಕೋತಿಯ ಮುಖದಂತೆ ಕೆಂಪಾದಬಂಣ.

ಧೂಮ್ರಧೂಮಲೌಕೃಷ್ಣಲೋಹಿತೇ ॥೧೩೫॥

ಧೂಮ್ರಃ=ಧೂಮಲಃ=ಕೃಷ್ಣಲೋಹಿತ್ಯ-೩-ಕಪ್ಪುಕೆಂಪುಬೆರತ ಬಂಣಅಂದರೆ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ಕೆಂಬಾರದಬಂಣ,

ಕಡಾರಃಕಪಿಲಃಪಿಂಗ ಪಿಶಂಗೌಕದ್ರುಪಿಂಗಲೌ।

ಕಡಾರಃ-ಕಪಿಲಃ-ಪಿಂಗಃ=ಪಿಶಂಗಃ-ಕದ್ರುಃ=ಪಿಂಗಳಃ-೬= ಗೋರೋಚನದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಬಿಳುಪುಹೋಲ್ವ ಅರಸಿನಪಚ್ಛೆಯಂತಾಪಿಂಗಳೆಬಂಣವು,

ಚಿತ್ರಃಕಿರ್ಮೀರಕಲ್ಮಾಷಶಬಲೈತಾಶ್ಚಕರ್ಬುರೇ!

ಚಿತ್ರಃ-ಕಿರ್ಮೀರಃ=ಕಲ್ಮಾಷಃ-ಶಬಲಃಏತಃ=ಕರ್ಬುರಃ=೬-ನಾನಾವರ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಚಿತ್ರಬಂಣದಹೆಸರುಗಳು,

ಗುಣೇಶುಕ್ಲಾದಯಃಪುಂಸಿಗುಣಿಲಿಂಗಾಸ್ತುತದ್ವತಿ॥

ಶುಕ್ಲಾದಯಃ=ಶುಕ್ಲಶಬ್ದವುಮೊದಲಾದಕರ್ಬುರಶಬ್ದದಪರ್ಯಂತ=೫೩ಶಬ್ದಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗ್ಯಸೌಪುಂಸಿ-ಗುಣವಾಚಕಗಳಾದರೆಪುಲ್ಲಿಂ ಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ, ತದ್ವತಿ=ಆಖಣ್ಣ ಪುಲ್ಲಂಥಾ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಗು ಣಲಿಂಗಾಃ-ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗ ಯಾವದಾ ದ್ದರೆ ಆಲಿಂಗವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವವು.

ಇತಿಧೀವರ್ಗಃ

—*—

ಧೀವರ್ಗಃ=ಬುದ್ಧಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪದಸಮೂಹವು=ಇತಿ ಈ ವೇರೆ ಮುಗಿ ದುದು.

ಬ್ರಾಹ್ಮೀತುಭಾರತೀಭಾಷಾಗೀರ್ವಾಗ್ವಾಣೀ ಸರಸ್ವತೀ ॥ ವ್ಯಾಹಾರಉಕ್ತಿರ್ಲಪಿತಂ ಭಾಷಿತಂವಚನಂವಚಃ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ=ಭಾರತೀ=ಭಾಷಾ-ಗೀಃ=ಗ ವಾಕ್-ಚ್=ವಾಣೀ=ಸರಸ್ವತೀ=ಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಹಾರಃ-ಪು-ಉಕ್ತಿಃ-ಸ್ತ್ರ=ಲಪಿತಂ ಭಾಷಿತಂ-ವಚನಂ=ವಚಃ-ಸ್-ನ=೧೩ ಮಾತಿನ-ಹೆಸರುಗಳು-ಅಂದರೆ=ನುಡಿಯ ಹೆಸರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಶಬ್ದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸರಸ್ವತೀ ಶಬ್ದದ ರಿಗೂ ೭ ಸರಸ್ವತಿಯ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿ

ಅಪಭ್ರಂಶೋಪಶಬ್ದ (ಸ್ಸ್ಯಾ

ಅಪಭ್ರಂಶಃ=ಅಪಶಬ್ದಃ=ಪು=೨=ಅ ಪಶಬ್ದದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಚ್ಛಾಸ್ತ್ರೇ)ಶಬ್ದಸ್ತು(ವಾಚಕಃ) ॥

ಶಬ್ದಃ=ಪು=೧=ಶಾಸ್ತ್ರ-ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಚಕಃ=ಸ್ಯಾತ್=ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳು ವಂಥಾ ಸುಶಬ್ದದ ಹೆಸರು.

(ತಿಙ್ಸುಬಂತಚಯೋ)ವಾ ವಾಕ್ಯಂಕ್ರಿಯಾ ವಾಕಾರಕಾನ್ವಿತಾ ॥

ವಾಕ್ಯಂ=ನ-೧-ತಿಙ್ಸುಬಂತಚಯಃ ತಿಙಂತ ಪದವಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆ-ಸುಬಂತ ವಂದರೆ ಸರ್ವನಾಮ ಮುಂತಾದದ್ದು ಇವು ಗಳಗುಂಪು ವಾಕ್ಯವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು. ಕಾ ರಕಾನ್ವಿತಾಕ್ರಿಯಾ ವಾದ್ವಿತೀಯಾದಿಕಾ ರಕ ಪದಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ಕ್ರಿಯಾಪದವಾ ದರೂವಾಕ್ಯವಾಹುದು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶ್ರುತಿಃಸ್ತ್ರೀವೇದಆಮ್ನಾಯ	ಶ್ರುತಿಃಕಸ್ತ್ರೀ=ವೇದಃ-ಆಮ್ನಾಯಃ೩ ಪು=೩=ವೇದದಹೆಸರುಗಳು,ಇದೇಳ ಸ್ತ್ರೀಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿರುವುದು.
ಸ್ತ್ರಯೀಧರ್ಮಸ್ತುತದ್ವಿಧಿಃ	ತ್ರಯೀಧರ್ಮಃ=ಪು=ತದ್ವಿಧಿಃ-೨=ಆವೇದದಲ್ಲಿಹೇಳಿರುವ ಯಜ್ಞಾದಿವಿಧಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.
ಸ್ತ್ರೀಯಾಮೃಕ್ಸಾಮಯಜುಷೀ	ಋಕ್=ಚ್=ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಮನ್=ಯಜುಃ ಸ್=ನ=೩-ಕ್ರಮವಾಗಿ =ಋಗ್ವೇದ=ಸಾಮವೇದ-ಯಜುರ್ವೇದಗಳಿಗೆಹೆಸರುಗಳು,
ಇತಿವೇದಾಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಯೀ ॥	ತ್ರಯೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಇತಿ-ವೇದಾಃ=ತ್ರಯಃ=ಈ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಮೂರು ವೇದಗಳಿಗೂಹೆಸರು,ಅಥರ್ವಣ ಕೆಲವುಖಿಲವಾದ್ದರಿಂದ,ಮೂರು ವೇದಗಳೇ ತ್ರಯೀಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಮವನ್ನುಪಡದಿವೆ.
ಶಿಕ್ಷೇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇರಂಗ	ಶಿಕ್ಷೇತ್ಯಾದಿಃಶ್ರುತೇಃ ಅಂಗಂ=ಶಿಕ್ಷೆಮೊದಲಾದಆರುವೇದಾಂಗಳೆನ್ನಲ್ಪಡುವವು.
ಮೋಂಕಾರಪ್ರಣವೌ (ಸಮೌ)	ಓಂಕಾರಃ-ಪ್ರಣವಃ-ಪು=೨=ಪ್ರಣವದ ಹೆಸರು.
ಇತಿಹಾಸಃಪುರಾವೃತ್ತ	ಇತಿಹಾಸಃ=ಪು=ಪುರಾವೃತ್ತಂ=ನ=೨=ಭಾರತಮುಂತಾದ ಪುರಾತನಕಥೆಗಳಹೆಸರು.
(ಮುದಾತ್ತಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಯಃ) ಸ್ವರಾಃ॥	ಸ್ವರಾಃ=ಪು=ಬ=೧=ಉದಾತ್ತಾದ್ಯಾಃ॥ ಉದಾತ್ತ ಅನುದಾತ್ತ ಸ್ವರಿತಗಳೆಂಬತ್ರಯಃ-೩=ಸ್ವರಗಳಿಗೂಹೆಸರು.
ಆನ್ವೀಕ್ಷಕೀದಂಡನೀತಿ ಸ್ತರ್ಕವಿದ್ಯಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಯೋಃ	ಆನ್ವೀಕ್ಷಕೀದಂಡನೀತಿ-೨=ತರ್ಕವಿದ್ಯಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಯೋಃ=ಕ್ರಮವಾಗಿನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂಹೆಸರುಗಳು.
ಆಖ್ಯಾಯಿಕೋಪಲಬ್ಧಾರ್ಥಾ	ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ-ಉಪಲಬ್ಧಾರ್ಥಾ=ಸ್ತ್ರೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಸತ್ಯವಾದ ಚರಿತ್ರಗಳುಳ್ಳ ಗ್ರಂ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ದಿಟವಾದ ಗ್ರಂ
ಪುರಾಣಂಪಂಚಲಕ್ಷಣಂ॥	ಪುರಾಣಂ-ಪಂಚಲಕ್ಷಣಂ=ನ-ಸ ರ್ಗಪ್ರತಿಸರ್ಗಾದಿ ಪಂಚ ಲಕ್ಷಣಗ ದೊಡಗೂಡಿದ ಸ್ಕಾಂದಾದಿ ಪುರಾಣ ಹೆಸರುಗಳು.
ಸ್ವರ್ಗಶ್ಚಪ್ರತಿಸ್ವರ್ಗಶ್ಚವಂಶೋಮನ್ವಂತರಾಣಿಚ ॥ ವಂಶಾನುಚರಿತಂಚೇತಿ ಲಕ್ಷಣಾಂತುಪಂಚಕಂ ।	ಸರ್ಗವು-ಪ್ರತಿಸರ್ಗವು=ವಂಶವು ನ್ವಂತರವು-ವಂಶಾನುಚರಿತ ಈ ಪು ರಾಣಕ್ಕೆ ಇರತಕ್ಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು.
ಪ್ರಬಂಧಃಕಲ್ಪನಾಕಥಾ	ಪ್ರಬಂಧಕಲ್ಪನಾ=ಕಥಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ಕೆಲವಂಶಗಳು ಸತ್ಯವಾದ ಚರಿತ್ರವ ಪೇಳ್ವಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರುಗಳು.
ಪ್ರವಲ್ಲಿಕಾಪ್ರಹೇಳಿಕಾ।	ಪ್ರವಲ್ಲಿಕಾ=ಪ್ರಹೇಳಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಹೆ ಗಳು.
ಸ್ಮೃತಿಸ್ತುಧರ್ಮಸಂಹಿತಾ	ಸ್ಮೃತಿಃ-ಧರ್ಮಸಂಹಿತಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಮಾನವಾದಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹೆ ಗಳು.
ಸಮಾಹೃತಿಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಃ॥	ಸಮಾಹೃತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸಂಗ್ರಹಃ=ಪು= ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಹ್ವರ್ಥ ನ್ನು ಒಂದೇಕಡೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿಹೇಳಲ್ಪ ಗ್ರಂಥದಹೆಸರು
ಸಮಸ್ಯಾತುಸಮಾಸಾರ್ಥಾ	ಸಮಸ್ಯಾ-ಸಮಾಸಾರ್ಥಾ-ಸ್ತ್ರೀ= ಕವಿಶಕ್ತಿ ಪರಿಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೊಡಲ್ಪಡುವ ಪದ್ಯ ಕೆಲವುಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.
ಕಿಂವದಂತೀಜನಶ್ರುತಿಃ॥	ಕಿಂವದಂತೀ=ಜನಶ್ರುತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲೋಕಪ್ರವಾದದ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಜನರಹೇಳಿಕೆ.

ವಾರ್ತಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ವೃತ್ತಾಂತ ಉದಂತಸ್ಸ್ಯಾದ

ವಾರ್ತಾ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ವೃತ್ತಾಂತಃ-ಉದಂತಃ-ಪು-೪-ವೃತ್ತಾಂತದಹೆಸರುಗಳು.

ಥಾಹ್ವಯಃ ॥ ಆಖ್ಯಾಹ್ವೇ ಅಭಿಧಾನಂಚ ನಾಮಧೇಯಂ ಚನಾಮಚ ॥೧೬೪॥

ಆಹ್ವಯಃ-ಪು-ಆಖ್ಯಾ-ಆಹ್ವೇ-ಸ್ತ್ರೀ ಅಭಿಧಾನಂ-ನಾಮಧೇಯಂ-ನಾಮ-ನ-ನ-೬-ನಾಮಧೇಯದ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಹೆಸರಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೂತಿರಾಕಾರಣಾಹ್ವಾನೆ

ಹೂತಿಃ-ಆಕಾರಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಆಹ್ವಾನಂ-ನ-೩-ಕರೆಯುವಿಕೆಗಹೆಸರುಗಳು.

ಸಂಹೂತಿರ್ಬಹುಭಿಃಕೃತಾ

ಸಂಹೂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಬಹುಭಿಃ-ಕೃತಾ-ಬಹುಮಂದೀ ಸೇರಿ ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಿವಾದೋ ವ್ಯವಹಾರ ಸ್ಸ್ಯ

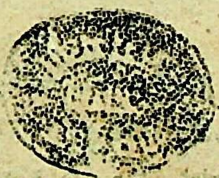
ವಿವಾದಃ-ವ್ಯವಹಾರಃ-ಪು-೧-೨-ಕಲಹದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಸಿವಿಲ್ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ದಾವೇ ತರುವಿಕೆ.

ದುಪನ್ಯಾಸಸ್ತು ವಾಙ್ಮುಖಂ

ಉಪನ್ಯಾಸಃ-ಪು-ವಾಙ್ಮುಖಂ-ನ-೨-ವಾಕ್ಯಾರಂಭದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಉಪೋದ್ಘಾತ ಉದಾಹಾರಃ

ಉಪೋದ್ಘಾತಃ-ಉದಾರಃ-ಪು-೨-ಉದಾಹರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ತೋರಿಸುವಿಕೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳು ಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಶಪನಂ ಶಪಥಃ ಪುಮಾನ್ ।

ಶಪನಂ-ನ-ಶಪಥಃ-ಪು-೨-ಒಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಅಂದರೆ ಆಣೆಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದರ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರಶ್ನೋನುಯೋಗಃ ಪೃಛ್ಛಾ ಚ	ಪ್ರಶ್ನಃ-ಅನುಯೋಗಃ=ಪೃಛ್ಛಾ ಸ್ತ್ರೀ-೩=ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗ ಅಂದರೆ ಸವಾಲ್ ಕ್ವೆಶ್ಚನ್ ಕೊಡು
ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯೋತ್ತರೆ(ಸಮೆ)	ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಂ-ಉತ್ತರಂ=ನ-೨ ತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಪೆಸರು ಅಂದರೆ ಜವಾಬು. ಆನ್ಸರ್ ಕೊಡು
ಮಿಥ್ಯಾಭಿಯೋಗೋಭ್ಯಾಖ್ಯಾನ	ಮಿಥ್ಯಾಭಿಯೋಗಃ=ಪು=ಅಭ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ=ನ-೨-ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಆ ಸುವದಕ್ಕೆ ಪೆಸರುಗಳು.
ಮಥ ಮಿಥ್ಯಾಭಿಶಂಸನಂ ಅಭಿಶಾಪಃ	ಮಿಥ್ಯಾಭಿಶಂಸನಂ-ನ-ಅಭಿಶಾಪಃ ೨=ಇಲ್ಲದತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹ ಹೇಳುವದು. ಸುಳ್ಳುಭಾಡಿ ಆರೋಪಣ
ಪ್ರಣಾದಸ್ತುಶಬ್ದಸ್ಸ್ಯದನುರಾಗಜಃ ‖೧೬೩‖	ಪ್ರಣಾದಃ-ಪು-೧-ಅನುರಾಗಜ ನುರಾಗದ ದೆಶೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ= ಶಬ್ದದ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವಾಸ ನುಡಿಯುವಿಕೆ.
ಯಶಃಕೀರ್ತಿಸ್ಸಮಜ್ಞಾಚ	ಯಶಃ=ನ=ನ-ಕೀರ್ತಿಃ-ಸಮ ಸಾ-ಸಮಾಖ್ಯಾ--ಸ್ತ್ರೀ=೩ ಕೀರ್ತಿ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಹೆಸರುವಾಸಿ.
ಸ್ತವಃಸ್ತೋತ್ರಂಸ್ತುತಿರ್ನುತಿಃ ‖	ಸ್ತವಃ=ಪು=ಸ್ತೋತ್ರಂ=ನ-ಸ್ನುತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೪=ಸ್ತೋತ್ರದ ಗಳು ಅಂದರೆ ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂ ಡುವಿಕೆ.
ಆಮ್ರೇಡಿತಂ ದ್ವಿಸ್ತ್ರಿರುಕ್ತ	ಆಮ್ರೇಡಿತಂ-ನ-೧=ದ್ವಿಃ-ತ್ರಿ ಕ್ತಂ-ಸಂತೋಷತ್ವರೆ ಮುಂತಾ ಳಿಂದ ಎರಡು ಮೂರು-ಸಾರಿ ನುಡಿ ತೇ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನುಡಿಯುವ ಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮುಚ್ಚೈರ್ಘುಷ್ಟಂತು ಘೋಷಣಾ ||೧೬||

ಉಚ್ಚೈರ್ಘುಷ್ಟಂ=ನ= ಘೋಷಣಾ ಸ್ತ್ರೀ=೨-ಘೋಷ ವಾಗಿ ಕೂಗುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಬಹಳ ಅಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ.

ಕಾಕುಃ ಸ್ತ್ರೀ ಯಾಂನಿಕಾ ರೊಯಶ್ಶೋಕ ಭೀತ್ಯಾದಿಭಿ ರ್ಧ್ವನಿಃ

ಕಾಕುಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=(ಶೋಕಭೀತ್ಯಾದಿ ಭಿಃಧ್ವನೇರ್ವಿಕಾರೊಯಸ್ಸಕಾಕುಃ) ದುಃಖ-ಅಂಜಿಕೆ=ಕಪಟ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಧ್ವನಿಯು ವಿಕಾರದ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಉಂಟುಯೆಂಬೀತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸವಂತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳ್ವದು ಮೊದಲಾದ ಸ್ವರಬೇದ.

ಅವರ್ಣಾಕ್ಷೇಪನಿರ್ವಾದಪ ರೀವಾಧಾಪವಾದ ವತ್ !೧೬ ಉಪಕ್ರೊಶೋ ಜುಗುಪ್ಸಾ ಚ ಕುತ್ಸಾನಿಂದಾಚಗರ್ಹಣೆ

ಅವರ್ಣಃ=ಆಕ್ಷೇಪಃ-ನಿರ್ವಾದಃ=ಪರಿವಾದಃ--ಅಪವಾದಃ-ಉಪಕ್ರೋಶಃ=ಪು= ಜುಗುಪ್ಸಾ-ಕುತ್ಸಾ-ನಿಂದಾ=ಸ್ತ್ರೀ=-ಗರ್ಹಣಂ-ನ-೧೦=ನಿಂದೆಯಹೆಸರುಗಳು= ಅಂದರೆ ಹೀಗಳೆಯುವಿಕೆ.

ಪಾರುಷ್ಯಮತಿವಾದಸ್ಸ್ಯಾ

ಪಾರುಷ್ಯಂ-ನ-ಅತಿವಾದಃ-ಪು=೨- ಅಪಿ ಯವಾಗಿನುಡಿಯು... ಅಂದರೆ- ಮೀರದಪ್ಪಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತ... ವಿಕೆ.

ದ್ಭರ್ತ್ಸನಂತ್ವಪಕಾರಗೀಃ||

ಭರ್ತ್ಸನಂ_ನ-೧-ಅಪಕಾರಗೀಃ_ಪರನಿಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಪಕಾರ ವಾಕ್ಯದ ಹೆಸರು ಬೆದರಣೆಸೊಲ್ಲು.

ಯಸ್ಸನಿಂದಉಪಾಲಂಭ ಸ್ತತ್ರಸ್ಯಾತ್ಪರಿಭಾಷಣಂ||

ಪರಿಭಾಷಣಂ_ನ=೧=ಸನಿಂದಃ_ನಿಂದಯೊಡಗೂಡಿದ, ಉಪಾಲಂಭೊಯತ್ರಸ್ಯಾತ್-ದುರ್ವಾದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ತತ್ರ ತ್ವಾಕ್ಷಾರಣಾ ಯಃ ಸ್ಯಾದಾಕ್ರೋಶೊಮೈಥುನಂ ಪ್ರತಿ ||೧೭||

ಆಕ್ಷಾರಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಮೈಥುನಂಪ್ರತಿ !ಮೈಥುನನ್ನು ಕುರಿತು, ಯಃಆಕ್ರೊಶಸ್ತತ್ರಸ್ಯಾತ್-ಹಂಬಲಿಸಿ ಕೂಗಿ ಮೊರೆಇಡುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಖ್ಯಾಭಾಷಣಮಾಲಾಪಃ	ಆಭಾಷಣಂ-ನ-ಆಲಾಪಃ=ಪು-೧ ಮನಾಗಮನಾದಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳು ಹಿತವಾದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು।
ಪ್ರಲಾಪೋ ನರ್ಥಕಂವಚಃ।	ಪ್ರಲಾಪಃ-ಪು-೧-ಅನರ್ಥಕಂ-ನ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಮಾತಿಗೆ ಹೆಸರು.
ಅನುಲಾಪೋ ಮುಹುರ್ಭಾಷಾ	ಅನುಲಾಪಃ=ಪು-೧-ಮುಹುಃ-ಭಾಷೆ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ನುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಹೆ
ವಿಲಾಪಃಪರಿದೇವನಂ	ವಿಲಾಪಃ=ಪು-ಪರಿದೇವನಂ-೨ ದುಃಖದಿಂದ ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆ ಅಂದರೆ ಅಳುವಿಕೆ.
ವಿಪ್ರಲಾಪೋ ವಿರೋಧೋಕ್ತಿ	ವಿಪ್ರಲಾಪಃ-ಪು-೧-ವಿರೋಧೋ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಹೆ
ಸ್ಸಲ್ಲಾಪೋಭಾಷಣಂಮಿಥಃ।	ಸಲ್ಲಾಪಃ-ಪು-೧-ಮಿಥಃ=ಭಾಷ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಮ ಡುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಸುಪ್ರಲಾಪಸ್ಸುವಚನ	ಸುಪ್ರಲಾಪಃ-ಪು-ಸುವಚನಂ- ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮಾತಿನ ಹೆಸರುಗ
ಮಪಲಾಪಸ್ತುನಿಹ್ನವಃ॥	ಅಪಲಾಪಃ-ನಿಹ್ನವಃ=ಪು-೨-ಮ ಗೊಳಿಸುವ ಮಾತಿನ ಹೆಸರುಗಳು.
ಸಂದೇಶವಾಗ್ವಾಚಿಕಂಸ್ಯಾ	ಸಂದೇಶವಾಕ್--ಚ್=ಸ್ತ್ರೀ- ಕಂ-ನ-೨-ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವ ಮ ಹೆಸರುಗಳು.
ದ್ವಾಗ್ಭೇದಾಸ್ತುತ್ರಿಷೂತ್ತರೇ॥	ಉತ್ತರವಾಗ್ಭೇದಾಃ--ತ್ರಿಷು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಾಗ್ವಿಶೇಷಗಳು. ಉ ಶಬ್ದವೊದಲುಗೊಂಡು ಸಮ್ಯಗ್ಭ ರಿಗೂ ತ್ರಿಲಿಂಗವಾಗಿರುವವು.
ಉಷತೀ ವಾಗಕಲ್ಯಾಣೀ ಸ್ಯಾತ್ಕಲ್ಯಾತುಶುಭಾತ್ಮಿಕಾ	ಉಷತೀ-ವಾ-ರುಶತೀ-೧=ಅ ಣೀವಾಕ್=ಅಶುಭವಾದ ವಾಕ್ಯದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅತ್ಯರ್ಥಮಧುರಂ ಸಾಂತ್ವಂ
ಸಂಗತಂಹೃದಯಂಗಮಂ ।
ನಿಷ್ಠುರಂ ಪರುಷಂಗ್ರಾಮ್ಯ
ಮಶ್ಲೀಲಂಸೂನೃತಂ (ಪ್ರಿ
ಯೇ) ಸತ್ಯೇ ಥಸಂಕುಲಕ್ಲಿ
ಷ್ಟೆಪರಸ್ಪರಪರಾಹತೇ । (ಲು
ಪ್ತವರ್ಣಪದಂ) ಗ್ರಸ್ತಂನಿ
ರಸ್ತಂತ್ವರಿತೋದಿತಂ ॥೧೭೬॥

ರು: ಕಲ್ಯಾ-೧=ಶುಭಾತ್ಮಿಕಾಸ್ಯಾತ್= ಶುಭವಾದವಾಕ್ಯದಹೆಸರು. ಸಾಂತ್ವಂ= ೧=ಅತ್ಯರ್ಥ=ಮಧುರಂ=ಬಹಳಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳವಾಕ್ಯದ ಹೆಸರು. ಸಂಗತಂ-ಹೃದಯಂಗಮಂ--೨-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಪ್ಪಿದಮಾತು. ಗ್ರಾಮ್ಯಂ=ಅಶ್ಲೀಲಂ=೨=ಪಾಮರಜನರು ನುಡಿಯುವ ಕೆಟ್ಟಮಾತು=ಅಂದರೆ=ಅಪಶಬ್ದದ ಹೆಸರು ಸೂನೃತಂ-೧=ಪ್ರಿಯೆಸತ್ಯೇ-ಹಿತವಾಗಿಯೂ ದಿಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವಾಕ್ಯದ ಹೆಸರು ಸಂಕುಲಂ=ಕ್ಲಿಷ್ಟಂ=೨=ಪರಸ್ಪರಪರಾಹತೇ=ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳತಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಗ್ರಸ್ತಂ=೧=ಲುಪ್ತವರ್ಣಪದಂ=ಅಶಕ್ತಿತ್ವರೆಮುಂತಾದ ಕುಗಳಿಂಗ ನುಡಿಯುವಾಗ=ಅಕ್ಷರವಾಗಲಿ ಪದವೇಆಗಲಿ. ಲೋಪಿಸಿಹೋಗಿ ಕೆಲವಂಶಮಾತ್ರನುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟವಾಕ್ಯದ ಹೆಸರು ನಿರಸ್ತಂ=೧-ತ್ವರಿತೋದಿತಂ==ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಅಂಬೂಕೃತಂ (ಸನಿಷ್ಠೀವ)
ಮಬದ್ಧಂಸ್ಯಾದನರ್ಥಕಂ।ಅ
ನಕ್ಷರ ಮವಾಚ್ಯಂಸ್ಯಾದಾಹ
ತಂತುಮೃಷಾರ್ಥಕಂ ॥೧೭೭॥
(ಅಥ) ವಿಶ್ಲಿಷ್ಟಮವಿಸ್ಪಷ್ಟಂ
ವಿತ ಥಂತ್ವನೃತಂ (ವಚಃ)
ಸತ್ಯಂತಥ್ಯಮೃತಂ ಸಮ್ಯಗ

ಅಂಬೂಕೃತಂ=೧=ಸನಿಷ್ಠೀವಂ= ತುಂತುರಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಾಕ್ಯದ ಹೆಸರು. ಅಬದ್ಧಂ=ಅನರ್ಥಕಂ=೨= ಹೊಂದದೇ ಇರುವ ಮಾತಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ಅನಕ್ಷರಂ-ಅವಾಚ್ಯಂ=೨=ಹೇಳಬಾರದ ಬೊಯಿಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು, ಆಹತಂ= ಮೃಷಾರ್ಥಕಂ=೨=ಬಹಳ- ಅಸಂಭಾವಿತ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂನಿ ತಿ್ರಷು ತದ್ವತಿ॥೧೭೪॥

ಇತಿ ವಾಗ್ವರ್ಗಃ

---*---

ಶಬ್ದೇನಿನಾದನಿನದಧ್ವನಿಧ್ವಾನರವಸ್ವನಾಃ।ಸ್ವಾನನಿರ್ಘೋಷನಿಹ್ರಾದ ನಾದನಿಸ್ವಾನಸಂಸ್ವನಾಃ ॥೧೭೫॥ ಆರವಾರಾವಸಂರಾವವಿರಾವಾ

(ಅಥ) ಮರ್ಮರಃ ॥ ಸ್ವನಿತೇವಸ್ತ್ರಪರ್ಣಾನಾಂ ಭೂಷಣಾನಾಂತುಶಿಂಜಿತಂ॥೧೭೦॥

ನಿಕ್ವಾಣೋ ನಿಕ್ವಣಃಕ್ವಾಣಃಕ್ವಣಃಕ್ವಣನ (ಮಿತ್ಯಪಿ)

ವಾದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಮಾತಿನ ಹೆಸರುಗ...
ಕ್ಲಿಷ್ಟಂ-ಅವಿಸ್ಪಷ್ಟಂ-೨=ಅರ್ಥವು...
ಳಿಯುಬಾರದೆಇರುವಮಾತಿನಹೆಸರುಗ...
ವಿತಥಂ-ನ-೧ಅನೃತಂಪಚಃ=ಸುಳ್ಳು...
ತಿನಹೆಸರು=ಅಂದರೆಸಟೆಯುನುಡಿ.ಸತ್...
ಥ್ಯಂ=ಋತಂ==ಸಮ್ಯಕ್-ಚ=೪...
ತ್ಯವಾಕ್ಯದ ಹೆಸರುಗಳು, ಅಂದರೆ ...
ವಾದನುಡಿ=ಅಮೂನಿ ತದ್ವತಿತಿ್ರಷು...
ಸತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳುನಾಲ್ಕು ಸತ್ಯವಾ...
ವುಳ್ಳಗುಣಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಮೂ...
ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ವಾಗ್ವರ್ಗಃ=ಮಾತಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿ...
ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು=ಇತಿ-ಈ ವ...
ಮುಗಿದುದು.

---*---

ಶಬ್ದಃ-ನಿನಾದಃ=ನಿನದಃ-ಧ್ವನಿಃ-ಧ್ವಾ...
ನಃ-ರವಃ-ಸ್ವನಃ-ಸ್ವಾನಃ-ನಿರ್ಘೋಷಃ...
ನಿಹ್ರಾದಃ=ನಾದಃ=ನಿಸ್ವಾನಃ=-ಸಂ...
ನಃ=ಆರವಃ=ಆರಾವಃ= ಸಂರಾವಃ=ವಿ...
ವಃ-ಪು=೧೬ ಧ್ವನಿಯ ಹೆಸರುಗಳು ...
ದರೆ ಕೂಗುವಿಕೆ ಸದ್ದಾಗುವಿಕೆ.

ಮರ್ಮರಃ=ಪು=೧=ವಸ್ತ್ರಪರ್ಣಾ...
ನಾಂ-ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳ ಸ್ವ...
ತೇ॥ ಧ್ವನಿಯ ಹೆಸರು ಶಿಂಜಿತಂ=ನ...
ಜಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಭೂಷಣಾನಾಂ-ಆಭ...
ಗಳ ಧ್ವನಿಗೆ ಹೆಸರು.

ನಿಕ್ವಾಣಃ=ನಿಕ್ವಣಃ=ಕ್ವಾಣಃ=...
ಣಃ=ಪು=ಕ್ವಣನಂ=ನಾ=ವೀಣಾದಿ ...

ಲವಾದ್ಯಧ್ವನಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ವೀಣಾಯಾಃಕ್ವಣಿತಃಪ್ರಾ, ದೇಃಪ್ರಕ್ವಾಣ ಪ್ರಕ್ವಣಾದಯಃ

ಪ್ರಾದೇಃ=ಕ್ವಣಿತಃ=ನಿಪ್ಪನ್ನಾಃ=ಪ್ರಕ್ವಾಣಪ್ರಕ್ವಣಾದಯಃ-ವೀಣಾಯಾಃ ಸ್ವನಿತೆ (ಪ್ರ) ಎಂಬವದು ಮುಂತಾದ ಉಪಸರ್ಗಗಳಿಗೆ ಪರವಾಗಿ (ಕ್ವಣ) ಎಂಬುವ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ (ಪ್ರಕ್ವಾಣಃ) ಪ್ರಕ್ವಣಃ-ಅನುಕ್ವಣಃ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು=ವೀಣೆಯು ಧ್ವನಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕೋಲಾಹಲಃಕಲಕಲ

ಕೋಲಾಹಲಃ-ಕಲಕಲಃ-ಪು=೨-ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದದ ಹೆಸರುಗಳು=ಅಂದರೆ ಸಂಘಧ್ವನಿ.

ಸ್ತಿರಶ್ಚಾಂ ವಾಶಿತಂರುತಂ।

ವಾಶಿತಂ=ರುತಂ=ನ್ಪ-ತಿರಶ್ಚಾಂ।ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳಧ್ವನಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು

ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತಿಶ್ರುತ್ಪ್ರತಿಧ್ವಾನೆ

ಪ್ರತಿಶ್ರುತ್-ಸ್ತ್ರೀ=ಪ್ರತಿಧ್ವಾನಃ-ಪು೨-ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯು ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಸೆಲೆ.

ಗೀತಂಗಾನಮಿಮೇಸಮೇ

ಗೀತಂ=ಗಾನಂ=ನ=೨=ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಹಾಡು.ಇವೆ ಸಮೇ ಈ=೨=ಶಬ್ದಗಳುಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳು.

ಇತಿ ಶಬ್ದಾದಿವರ್ಗಃ

ಶಬ್ದಾದಿವರ್ಗಃ=ಶಬ್ದವೇ ಮುಂತಾದಪದಗಳ ಸಮೂಹವು,ಇತಿ=ಈಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು.

—..*..—

ನಿಷಾದರ್ಷಭಗಾಂಧಾರಷಡ್ಜ ಮಧ್ಯಮಧೈವತಾಃ।ಪಂಚಮ ಶ್ಚೇತ್ಯಮೀಸಪ್ತತಂತ್ರೀಕಂ ಠೋತ್ಥಿತಾಸ್ಸ್ವರಾಃ ॥೧೪೩॥

ನಿಷಾದಃ=ಋಷಭಃ=ಗಾಂಧಾರಃ=ಷಡ್ಜಃ=ಮಧ್ಯಮಃ=ಧೈವತಃ=ಪಂಚಮಃ-ಪು-೭-ಅಮೀಸಪ್ತ-ಈಏಳುಸ್ವರತಂತ್ರೀಕಂಠೋತ್ಥಿತಾಃ-ತಂತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೊರಳಿನಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿದಂಥಾ,ಸ್ವರಾಃ=ಸ್ವರಗಳಹೆಸರುಗಳು. ಇಲ್ಲಿಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರಾಗಸ್ವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಷಡ್ಜಂ ಮಯೂರೋ ವದತಿ ಗಾವಸ್ತ್ವೃಷಭಭಾಷಿಣಃ। ಅಜಾವಿಕಂತು ಗಾಂಧಾರಂ ಕ್ರೌಂಚಃ-ಕ್ವಣತಿಮಧ್ಯಮಂ ಪುಷ್ಪಸಾಧಾರಣೇ ಕಾಲೇ ಪಿಕಃ। ಕೂಜತಿ ಪಂಚಮಂ। ಧೈವತಂ ಹೇಷತೇ ವಾಜಿ ನಿಷಾದಂ ಬೃಂಹತೇ ಗಜಃ। ಮಯೂರಾದಯು ತೇಹೆಮತ್ತಾ ಗಾಯಪಂತಿಂಗ ಚೆಮಂ।

ಕಾಕಲೀತು ಕಲೆಸೂಕ್ಷ್ಮೇ ॥

ಧ್ವನೌತುಮಧುರಾಸ್ಫುಟೆ ಕಲೋಮಂದ್ರಸ್ತು ಗಂಭೀರೆ ತಾರೋತ್ಯುಚ್ಚೈಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಷು ॥೧೪೪॥

ರಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದ-ಸರಿಗಸಮಪ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಷಡ್ಜಸ್ವರವನ್ನು=ನವಿಲುನುಡಿಯುತ್ತದೆ-ಗೋವುಗಳು =ವೃಷಭಸ್ವರವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತವೆ-ಕುರಿಮೇಕೆ=ಗಾಂಧಾರಸ್ವರವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತೆ =ವಸಂತರುತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆ ಪಂಚಮಸ್ವರವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತೆ-ಧೈವತಸ್ವರವನ್ನು ಕುದುರೆ ನುಡಿಯುತ್ತೆ-ಆನೆನಿಷಾದ ಸ್ವರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ನವಿಲುಮೊದಲಾದವುಗಳುಮದಿಸಿರುವಾಗ ಪಂಚಮಸ್ವರವನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತೆ.

ಕಾಕಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ೦-ಸೂಕ್ಷ್ಮೆ=ಕಲೆ=ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದಂಥಾ ಕಲವೆಂಬ ಅವ್ಯಕ್ತಮಧುರಧ್ವನಿಗೆ ಹೆಸರು.

ಕಲಃ=೧=ಮಧುರಾಸ್ಫುಟೆ-ಶ್ರೋತ್ರಸುಖಕರವಾಗಿಯೂ। ಅಸ್ಪಷ್ಟವರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂಇರುವ,ಧ್ವನೌ=ಧನಿಯಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವದುಅಂದರೆಕಿವಿಗೆವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಕೇಳದೇ ಇದ್ದರೂ,ಹಿತವಾಗಿ ಹಾಯಿದೋರುವ ನಾದಕ್ಕೆಲವಂದು ಹೆಸರಹುದು,ಮಂದ್ರ=೧=ಗಂಭೀರೆ= ಗಂಭೀರವಾದಧ್ವನಿಗೆಹೆಸರು ಅಂದರೆ, ಸಂಚು ಬಿಡದೆಅಳಸಿಕ್ಕದೆ,ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕೇಳ ಬರುವನಾದವೆನ್ನಿಸುವದು ತಾರಃ=೧=ಅತ್ಯುಚ್ಚೈಃ=ತೃತೀಯ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಷಡ್ಜವನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗಿಬಹಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಧಿಕವಾದಧ್ವನಿಗೆಹೆಸರು. ತ್ರಯಃ=ತ್ರಿ॥ಪು ಕಲಃ ಮಂದ॥=ತಾರಃ-ಎಂಬುವಮೂರು ಶಬ್ದಗಳೂಮೂರು ಲಿಂಗಗಳೂಆಗು ತ್ತವೆ.

ಸಮನ್ವಿತಲಯಸ್ತ್ವೇಕತಾಲೋ

ಸಮನ್ವಿತಲಯಃ=ಏಕತಾಲಃ=ಪು=೧=ನೃತ್ತಗೀತವಾದ್ಯಗಳು ಮೂರನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿಸೇರಿಸಿ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುವದರಹೆಸರುಗಳು.

ವೀಣಾತುವಲ್ಲಕೀ । ವಿಪಂಚೀ

ವೀಣಾ=ವಲ್ಲಕೀ=ವಿಪಂಚೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೩=ವೀಣೆಯುಹೆಸರುಗಳು.

ಸಾತುತಂತ್ರೀಭಿಸ್ಸಪ್ತಭಿಃಪರಿವಾದಿನೀ ॥೧೪೪॥

ಪರಿವಾದಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಸಪ್ತಭಿಃ=ತಂತ್ರೀಭಿಃ=ಯುಕ್ತಾ=ಸಾ=ಸಾವಿಳುತಂತಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವೀಣೆಗೆಹೆಸರು.

ತತಂ ವೀಣಾದಿಕಂವಾದ್ಯಮಾನದ್ಧಂ ಮುರಜಾದಿಕಂ । ವಂಶಾದಿಕಂತು ಸುಷಿರಂ ಕಾಂಸ್ಯಂತಾಲಾದಿಕಂ ಘನಂ ॥ ಚತುರ್ವಿಧಮಿದಂವಾದ್ಯಂವಾದಿತ್ರಾತೋದ್ಯನಾಮಕಂ ।

ತತಂ=ನ=೧=ವೀಣಾದಿಕಂವಾದ್ಯಂ=ಈ ವೀಣೆಮುಂತಾದ ತಂತ್ರೀವಾದ್ಯಗಳಹೆಸರು. ಆನದ್ಧಂ=ನಂ=ಮುರಜಾದಿಕಂ=ಮದ್ದಳೆಮೊದಲಾದ ಚರ್ಮವಾದ್ಯಗಳ ಹೆಸರು. ಸುಷಿರಂ=ನ=೧-ವಂಶಾದಿಕಂ=ಪಿಲ್ಲಗೋವಿನುಂತಾದ ಮುಖವಾದ್ಯಗಳಹೆಸರು.ಘನಂ=ನ-೧-ತಾಲಾದಿಕಂ-ಕಾಂಸ್ಯಂ ತಾಳಗಜ್ಜೆಮೊದಲಾದ ಕಂಚಿನವಾದ್ಯಗಳ ಹೆಸರು.ವಾದ್ಯಂ-ವಾದಿತ್ರಂ=ಆತೋದ್ಯಂ ನ-೩-ಇದಂಚತುರ್ವಿಧಂ=ತತ=ಮುರಜ ಸುಷಿರ=ಘನಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಾದ್ಯಗಳಿಗೂಹೆಸರು!

ಮೃದಂಗಾಮುರಜಾ ಭೇದಾಸ್ತ್ವಂಕ್ಯಾಲಿಂಗ್ಯೋರ್ಧ್ವಕಾ

ಮೃದಂಗಾಃ-ಮುರಜಾಃ=ಪು=೨-ಮದ್ದಳೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂಕ್ಯಃ=ಆಲಿಂಗ್ಯಃ-ಊ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ

ಸ್ಯಾದ್ಯಶಃಪಟಹೋಢಕ್ಕಾ ಭೇರೀ ಸ್ತ್ರೀ ದುಂದುಭಿಃ ಪುಮಾನ್ ।

ಆನಕಃ ಪಟಹೋಸ್ತ್ರೀಸ್ಯಾ

ತ್ಕೋಣೋವೀಣಾದಿವಾದನಂ॥

ವೀಣಾದಂಡಃ ಪ್ರವಾಳ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ಕ ಕುಭಸ್ತು ಪ್ರಸೇವಕಃ॥ ಕೋಲಂಬಸ್ತು ಕಾಯೋ ಸ್ಯಾಉಪನಾ ಹೋನಿಬಂಧನಂ

ವಾದ್ಯಪ್ರಭೇದಾ ಡಮರು ಮಡ್ಡು ಡಿಂಡಿಮಝರ್ಝರಾಃ ಮರ್ದ್ದಳಃಪಣವೋನ್ಯೇ ಚ

ರ್ದ್ವಕಃ=ಪು=ಊರ್ದ್ಧಕಃ=ಪು=ಭೇದಾಃ ಈ ಮೂರು ಮದ್ದಳೆಯ ಬಗೆಬಗೆತರಹ ಳ ಭೇದಗಳು.

ಯಶಃ=ಪಟಹಃ=ಪು=ಢಕ್ಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ. ವಣೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಡೋಲು; ಭೇರೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ದುಂದುಭಿಃ-ಪು-ಎ=ಭೇ ಯು ಹೆಸರುಗಳು,

ಆನಕಃ=ಪಟಹಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ತಮ್ಮಟೆ ಹೆ ಸರುಗಳು!

ಕೋಣಃ-ಪು=೧-ವೀಣಾದಿವಾದನಂ=ನ ವೀಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸು ನನ್ನಿ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಬೆರಳಕೊನೆ ಗಲಿಸಿಕೆತಳ್ಳುವ ತಂತಿ ಮುತಾದ ಸಾಧನ ವು.

ಪ್ರವಾಳಃ=ಪು=೧=ವೀಣಾದಂಡಃ= ಣೆಯ=ದಂಡಿಗೆ ತೋಳಿನ-ಹೆಸರು. ಕ ಭಃ-ಪ್ರಸೇವಕಃ=೨=ವೀಣೆಯ ಹೊ ಹೆಸರ ಗಳು. ಕೋಲಂಬಕಃ=ಪು=೧ ನ್ಯಃ ಕಾಯಃ=ಈವೀಣೆಯತಂತಿಹೊ ಮೊದಲಾದ ಶರೀರದಹೆಸರು.ಉಪನಾ ಪು-ನಿಬಂಧನಂ-ನ-೨-ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿಕಟ್ಟುವ ಬಾಯಿಗೂ! ಬಿರಡೆಗಳಿ ಕಟ್ಟನಬಿಗಿತಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಡಮರುಃ=ಮಡ್ಡುಃ=ಡಿಂಡಿಮಃ=ಝರ್ಝ ರಃ=ಮರ್ದ್ದಳಃ =ಪಣವಃ = - ಪು- ವಾದ್ಯಪ್ರಭೇದಾಃ=ಈ-೬-ಶಬ್ದಗಳು ಮವಾಗ, ಬುಡಬುಡಿಕೆ, ಡಿಕ್ಕಿ, ಡಿಸಕ್ಕೆ, ಮಿಂಪ್ಪಂದ್ದಳೆ, ಗೋಮುಖಾದಿ ವಾದ್ಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನರ್ತಕೀಲಾಸಕೀಸಮೇ ॥

ವಿಲಂಬಿತಂದ್ರುತಂಮಧ್ಯಂತ ತ್ವಮೋಘೌಘನಂಕ್ರಮಾತ್ ।

ತಾಲಃ ಕಾಲಕ್ರಿಯಾಮಾನಂ

ಲಯಃಸಾಮ್ಯ ಮಥಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ।೧೯೦।

ತಾಂಡವಂ ನಟನಂ ನಾಟ್ಯಂ ಲಾಸ್ಯಂನೃತ್ಯಂಚನರ್ತನಂ

ತೌರ್ಯತ್ರಿಕಂ ನೃತ್ತಗೀತವಾದ್ಯಂ ನಾಟ್ಯಮಿದಂತ್ರಯಂ ॥

ಉಂಟು.

ನರ್ತಕೀ=ಲಾಸಕೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨-ಕುಣಿ ಯುವನಾಟ್ಯಗಾತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ತತ್ವಂ-ನ-ಓಘಃ-ಪು-ಘನಂ =ನ=೩= ಈ ಮೂರುಶಬ್ದಗಳನ್ನು,ಕ್ರಮಾತ್-ಕ್ರಮದಿಂದ, ವಿಲಂಬಿತಂ-ಸಾವಕಾಶಗತಿಯಾದ ವಿಲಂಬಮಾನಕ್ಕೂ,ದ್ರುತಂ-ತ್ವರೆಯಾದಗತಿಯುಳ್ಳ ದ್ರುತಮಾನಕ್ಕೂ,ಮಧ್ಯಂ ಸ್ಥಾಯಿಯನಡಿಕಟ್ಟಾದಮಧ್ಯಮಾನಕ್ಕು ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆಆದ್ಯಂತಮಧ್ಯಕಾಲಸ್ಥಿತಿಗಳು,ಅಂದರೆಮೂರು=ಚೌಕಮುಕಾಯಗಳು,

ತಾಲಃ-ಪು=೧=ಕಾಲಕ್ರಿಯಾಮಾನಂ-ಕಾಲಕ್ಕು ಹಸ್ತಕುಂಚನ ಪ್ರಸಾರಣಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಉಂಟಾದಪರಿಮಿತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,ಅಂದರೆ, ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆಅಭಿನಯಿಸಬೇಕೆಂಬಗೊತ್ತು,

ಲಯಃ-ಪು-೧_ಸಾಮ್ಯಂ-ನೃತ್ತಗೀತವಾದ್ಯಗಳು ಸರಿಯಾಗಿರುವದಕ್ಕೆಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಜಮಾವಣೆ.

ತಾಂಡವಂ-ಪು-ನಟನಂ=ನಾಟ್ಯಂ=ಲಾಸ್ಯಂ=ನೃತ್ಯಂ-ಪು_ನೃತಂ -ನರ್ತನಂ-ಭರತಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರ ಕುಣಿಯುವದಕ್ಕೆಹೆಸರುಗಳು,

ತೌರ್ಯತ್ರಿಕಂ_ನಾಟ್ಯಂ=ನ=ನೃತ್ತಗೀತವಾದ್ಯಂ-ಕುಣಿಯುವದು ಹಾಡುವದು, ಬಾರಿಸುವ ದೊಂಬ ಇಂದಂತ್ರಯಂ - ಈ ಮೂರುಕೂಡಿದ ನಾಟ್ಯಕ್ಕೆಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಂದರೆಭರ್ತಾಖೆ,

ಭ್ರಕುಂಸಶ್ಚ ಭ್ರುಕುಂಸಶ್ಚಭ್ರೂಕುಂಸಶ್ಚ ಇತಿನರ್ತಕಃಸ್ತ್ರೀವೇಷಧಾರೀಪುರುಷೋ

ಭ್ರಕುಂಸಃ-ಭ್ರುಕುಂಸಃ-ಭ್ರೂಕುಂಸಃ-ಪು-೩-ಸ್ತ್ರೀವೇಷ ಧಾರೀಃ ಹೆಂಗಿವೇಷವನ್ನುಧರಿಸಿದ, ನರ್ತಕಃ-ಪುರುಷಃ ಕುಣಿಯುವಗಂಡಿನಹೆಸರುಗಳು,

(ನಾಟ್ಯೋಕ್ತೌ)

ನಾಟ್ಯೋಕ್ತೌ-ಅಂದರೆನಾಟ್ಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದರ್ಥವು, ಈಪದವುಇದುಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಅಂಗಿಕಸಾತ್ವಿಕೇ=ಎಂಬ ವ ವರಿವಿಗೂ ಅನುವರ್ತಿಸುವದು ಮುಂದೆಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಹೆಸರುಗಳು. ನಾಟ್ಯಪರಿಭಾಷೆಯೊಳಗಿರುವವೆಂದುತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಗಣಿಕಾಜ್ಜುಕಾ ॥೧೩॥ ಭಗಿನೀಪತಿ ರಾವುತ್ತೋಭಾವೋ ವಿದ್ವಾನಥಾವುಕಃ । ಜನಕೋ ಯುವರಾಜಸ್ತು ಕುಮಾರೋ ಭರ್ತೃದಾರಕಃ ॥೧೪॥ ರಾಜಾಭಟ್ಟಾರಕೋದೇವಸ್ತತ್ಸುತಾ ಭರ್ತೃದಾರಿಕಾ । ದೇವೀ ಕೃತಾಭಿಷೇಕಾಯಾಮಿತರಾಸು ತುಭಟ್ಟಿನೀ॥೧೫॥ ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮವಧ್ಯೋಕ್ತೌ ರಾಜಶ್ಯಾಲಸ್ತುರಾಷ್ಟ್ರಿಯಃ। ಅಂಬಾಮಾತಾಥಬಾಲಾರ್ಯ ಶ್ವಾಸರಾರ್ಯಸ್ತುಮಾರಿಷಃ॥ ಅತ್ತಿಕಾ ಭಗಿನೀಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ನಿಷ್ಠಾನಿರ್ವಹಣೇ ಸಮೇ ಹಂಡೆ ಹಂಜೆಹಲಾಹ್ವಾನೇನೀಚಾಂಚೇಟೀಂಸಖೀಂಪ್ರತಿ॥ ಅಂಗಹಾರೋಂಗವಿಕ್ಷೇಪೋವ್ಯಂಜಕಾಭಿನಯೌ ಸಮೌ ನಿರ್ವೃತ್ತೇ

ಅಜ್ಜುಕಾ॥ವಾ॥ಅಜ್ಜುಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ಗಣಿಕಾ=ಸೂಳೆಯುಹೆಸರು ಆವುತ್ತಃ=ವಡಹುಟ್ಟಿದವಳಗಂಡನಹೆಸರು. ಭಾವಃ ಪು=೧=ವಿದ್ವಾನ್=ವಿದ್ವಾಂಸನಹೆಸರು. ವುಕಃ=ಪು=೧_ಜನಕಃ=ತಂದೆಯುಹೆಸರು ಕುಮಾರಃ=ಭರ್ತೃದಾರಕಃ-ಪು=೨-ಯುವರಾಜಃ-ಯುವರಾಜನೆಂಬ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯುಹೆಸರು. ಭಟ್ಟಾರಕಃ=ದೇವಃ=ಪು=೨=ರಾಜಾ=ಅರಸಿನಹೆಸರುಗಳು. ಭರ್ತೃದಾರಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ತತ್ಸುತಾ=ಅಂತಾ ಅರಸಿನ ಮಗಳಹೆಸರು: ದೇವೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಕೃತಾಭಿಷೇಕಾಯಾಂ_ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತಳಾದ ರಾಣಿಯು ಹೆಸರು. ಭಟ್ಟಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಇತರಾಸು-ಮಿಕ್ಕಂಥಾರಾಜಪತ್ನಿಯರ ಹೆಸರು.ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ=ನ=೧-ಅವಧ್ಯೋಕ್ತೌ-ಕೊಲ್ಲಕೂಡದೆಂಬಮಾತಿನಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ವಂಗಸತ್ವಾಭ್ಯಾಂವೃತ್ತಿ। ಷ್ವಾಂಗಿಕಸಾತ್ವಿಕೇ ॥೧೯॥

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯಃ =ಪು=೧=ರಾಜಶ್ಯಾಃ=ಸೊಲಃ=ಅರಸಿನಹೆಂಡತಿಯುವಡಹುಟ್ಟಿದವನ ಹೆಸರು. ಅಂಬಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೧=ಮಾತಾ=ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು, ವಾಸೂಃ=ಉ=ಸ್ತ್ರೀ ೧ = ಬಾಲಾಸ್ಯಾತ್ == ಚಿಕ್ಕಹುಡಿಗಿಯ ಹೆಸರು, ಮಾರಿಷಃ=ಪು=೧=ಆರ್ಯಃ =ಪೂಜ್ಯನಹೆಸರು. ಅತ್ತಿಕಾ ॥ಪ॥. ಅಂತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ =೧=ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಭಗಿನೀ=ಅಕ್ಕನಹೆಸರು. ನಿಷ್ಠಾ=ಸ್ತ್ರೀ =ನಿರ್ವಹಣಂ=ನ=೨=ನಾಟಕ ಕಥೆಯಂನುಮುಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು, ಹಂಡೆ=ಹಂಜೆ=ಹಲಾ=ಅ=೩=ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೀಚಾಂ ಚೇಟೀಂ ಸಖೀಂ ಪ್ರತಿ=ನೀಚಳಾದವಳಾದವಳನ್ನು, ದಾಸಿಯನ್ನು. ಸಖಿಯನ್ನು, ಆಹ್ವಾನೇ=ಕರೆಯ ಕರೆಯುವದಕ್ಕೆಹೆಸರುಗಳು. ॥ಉದಾಹರಣೆ॥ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕರಿಯುವಾಗ ಹಂಜೆಯೆಂದುಹೆಸರಿಡಬೇಕು. ಅಂಗಹಾರಃ=ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪಃ=ಪು=೨=ಕುಣಿಯುವಾಗ ಮೈಯನ್ನು ಕುಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ವ್ಯಂಜಕಃ-ಅಭಿನಯಃ=ಪು=೨-ಹಸ್ತವಿನ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಂದಭಾವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಆಂಗಿಕಂ=ಸಾತ್ವಿಕಂ=ತ್ರಿ=೨=ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳೂ ಅಂಗಸತ್ವಾಭ್ಯಾಂನಿರ್ವೃತ್ತೇ=ಹುಬ್ಬುಗಳೂ ಕಡೆಗಣ್ಣು ಮುಂತಾದಅಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋವೃತ್ತಿರೂಪವಾದಸತ್ವದಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಲನಾಕುಂಚನಾದಿ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಗಳಿಗೂಸ್ವೇದ ರೋಮಾಂಚಾದಿಗಳಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೂಕ್ರಮದಿಂದ ಹೆಸರುಗಳು,ಉದಾಹರ ಣ॥ಆಂಗಿಕಂ ಅಂದರೆ ಕಣ್ಣುಹುಬ್ಬುಗಳ ನ್ನು ಹಾರಾಡಿಸುವಿಕೆ. ಬೆವರುವಿಕೆಯು ಸಾತ್ವೀಕ.

ಶೃಂಗಾರವೀರಕರುಣಾದ್ಭುತಹಾಸ್ಯಭಯಾನಕಾಃ ಭೀಭತ್ಸರೌದ್ರೌಚರಸಾಃ

ಶೃಂಗಾರಃ-ವೀರಃ-ಕರುಣಃ=ಅದ್ಭುತಃ ಹಾಸ್ಯಃ-ಭಯಾನಕಃ-ಪು-ಭೀಭತ್ಸಂ-ರೌದ್ರಂ-ನ=೮=ರಸಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,ಶಾಂತಿಯೊಡಗೂಡಿದಡು೯ನವರಸಗಳಾಗುವುವು ಇಲ್ಲಿ ಭೀಭತ್ಸರೌದ್ರಗಳೆರಡುಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳು ದುಕೆಲವರನ್ನು ವರು,

ಶೃಂಗಾರಶ್ಶುಚಿರುಜ್ಜ್ವಲಃ

ಶೃಂಗಾರಃ=ಶುಚಿಃ=ಉಜ್ವಲಃ=ಪು=೩ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಹೆಸರುಗಳು.ಅಂದರೆಸೊಗಸಿನರುಚಿ,

ಉತ್ಸಾಹವರ್ಧನೋವೀರಃ

ಉತ್ಸಾಹವರ್ಧನಃ=ವೀರಃ=ಪು=೨=ವೀರರಸದಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಪರಾಕ್ರಮದರುಚಿ,

ಕಾರುಣ್ಯಂಕರುಣಾಘೃಣಾ। ಕೃಪಾದಯಾನುಕಂಪಾಸ್ಯಾದನುಕ್ರೋಶೋಪ್ಯಥೋಹಸಃ॥

ಕಾರುಣ್ಯಂ=ನ=ಕರುಣಾ=ಪು=ಕರುಣಃ=ಪು ಘೃಣಾ=ಕೃಪಾ=ದಯಾ- ಅನುಕಂಪಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅನುಕ್ರೋಶಃ=ಪು=೭ ಕರುಣರಸದಹೆಸರುಗಳು.

ಹಾಸೋಹಾಸ್ಯಂಚ

ಹಸಃ=ಹಾಸಃ=ಪು=ಹಾಸ್ಯಂ=ನ=೩ ಹಾಸ್ಯರಸದಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆನಗೆಯ ರುಚಿ,

ಬೀಭತ್ಸಂವಿಕೃತಂತ್ರಿಷ್ವಿದಂದ್ವಯಂ

ಬೀಭತ್ಸಂ=ವಿಕೃತಂ=೨=ಬೀಭತ್ಸರಸದ ಹೆಸರುಗಳು, ಇದಂದ್ವಯಂ=ಈಎರಡುಶಬ್ದಗಳೂ, ಬಿಭತ್ಸರವನ್ನು ಸೂಚಿ ನುವಮಾಂಸರಕ್ತಕರುಳು ತಲೆಬುರುಡೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ವಿಶೇಷ್ಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಿಸ್ಮಯೋಽದ್ಭುತಮಾಶ್ಚರ್ಯಂಚಿತ್ರಮಪ್ಯಥಭೈರವಂ ॥ ದಾರುಣಂ ಭೀಷಣಂಭೀಷ್ಮಂ ಘೋರಂಭೀಷ್ಮಂಭಯಾನಕಂ ಭಯಂಕರಂ ಪ್ರತಿಭಯಂರೌದ್ರಂತೂಗ್ರಮಮೀತ್ರಿಷು ॥೨೦॥ಚತುರ್ದಶ

ನುಸಾರವಾಗಿತ್ರಿಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಸ್ಮಯಃ=ಪು=ಅದ್ಭುತಂ=ಆಶ್ಚರ್ಯಂ=ಚಿತ್ರಂ=೪=ಅದ್ಭುತರಸದ ಹೆಸರುಗಳು ಭೈರವಂ=ದಾರುಣಂ=ಭೀಷಣಂ= ಭೀಷ್ಮಂ ಘೋರಂ=ಭೀಷ್ಮಂ-ಭಯಾನಕಂ-ಭಯಂಕರಂ - ಪ್ರತಿಭಯಂ-೯-ಭಯಾನಕರದ=ಹೆಸರುಗಳು. ರೌದ್ರಂ=ಉಗ್ರಂ=೨=ರೌದ್ರರಸದಹೆಸರುಗಳು, ಅಮೀಚತುರ್ದಶ=ಅದ್ಭುತಶಬ್ದಮೊದಲಾದ೧೪ ಶಬ್ದಗಳೂ ತ್ರಿಷು ರಸಹೇತುವಾದವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಹೇಳುವಾಗವಿಶೇಷ್ಯಾನುರೂಪವಾಗಿ, ಮೂರುಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ದರತ್ರಾಸೋಭೀತಿರ್ಭೀಃಸಾಧ್ವಸಂಭಯಂ।

ದರಃ=ತ್ರಾಸಃ=ಪು=ಭೀತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸಾಧ್ವಸಂ=ಭಯಂ-ನ=೬=ಭಯದ ಹೆಸರುಗಳುಅಂದರೆ ಅಂಜಿಕೆ.

ವಿಕಾರೋಮಾನಸೋಭಾವೊ

ಭಾವಃ=ಪು=೧=ಮಾನಸೋವಿಕಾರಃ=ಶೃಂಗಾರಾದಿರಸಗಳನ್ನುಹುಟ್ಟಿಸುವಸ್ಥಾಯಿಭಾವ,ವ್ಯಭಿಚಾರಿಭಾವ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಗಳೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ಮನೋವಿಕಾರದ ಹೆಸರು,

ನುಭಾವೊ ಭಾವಬೋಧಕಃ॥

ಅನುಭಾವಃ=ಪು=೧=ಭಾವಬೋಧಕಃ=ಅಂಥಾಭಾವವನ್ನುತಿಳಿಯಪಡಿಸುವವು ಖಪಿಕ ನಾದಿಗಳಹೆಸರು,

ಗರ್ವೋಭಿಮಾನೋಹಂಕಾರೋ

ಗರ್ವಃ=ಅಭಿಮಾನಃ=ಅಹಂಕಾರಃ=೩=ಅಹಂಕಾರದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಮಾನಶ್ಚಿತ್ತಸಮುನ್ನತಿಃ।

ಮಾನಃ=ಪು=೧=ಚಿತ್ತಸಮುನ್ನತಿಃ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ನ್ನುಹೆಚ್ಚಾದವನೆಂಬ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆಡೊಡ್ಡತನದ ಅಹಂಕಾ
ಅನಾದರಃಪರೀಭಾವಸ್ತಿರಸ್ಕ್ರಿಯಾ॥೨೧೪॥ ರೀಢಾವಮಾನನಾವಜ್ಞಾವಹೇಳನಮಾಸೂಕ್ಷಣಂ।	ಅನಾದರಃ=ಪರಿಭವಃ-ಪರೀಭಾವಃ-ಪು ತಿರಸ್ಕ್ರಿಯಾ=ರೀಢಾ=ಅವಮಾನನಾ ವಜ್ಞಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅವಹೇಳನಂ =ಪಾ-ಹೇಲಂ-ಆಸೂಕ್ಷಣಂ-ಪಾ-ಅಸೂಕ್ಷಣ ಆಸೂಕ್ಷಣಂ-ಆಸುಕ್ಷಣಂ-ನ-ತಿರಸ ರದ ಹೆಸರುಗಳು ಜರಿಯುವಿಕೆ,
ಮಂದಾಕ್ಷಂಹ್ರೀಸ್ತ್ರಪಾವ್ರೀಡಾಲಜ್ಜಾ	ಮಂದಾಕ್ಷಂ-ನ-ಹ್ರೀಃ=ತ್ರಪಾ=ವ್ರೀ ಡಾ=ಲಜ್ಜಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೫ =ಅನ್ಯತಃ=ತ ರದೆಸೆಯಿಂದುಂಟಾದ ಸಾ=ಆ=ನಾಚಿಕೆ ಹೆಸರು.
ಸಾ ಪತ್ರಪಾ ನ್ಯತಃ॥೨೧೫॥	ಆಪತ್ರಪಾ =ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅನ್ಯತಃ=ಪ ರ ದೆಸೆಇಂದುಂಟಾದ ಸಾ=ಆ ನಾಚಿಕೆ ಯ ಹೆಸರು.
ಕ್ಷಾಂತಿಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾ	ಕ್ಷಾಂತಿಃ=ತಿತಿಕ್ಷಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಸೈ ಣೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು,
ಭಿಧ್ಯಾತು ಪರಸ್ವವಿಷಯೇಸ್ಪೃಹಾ।	ಅಭಿದ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಪರಸ್ವೇ ವಿಷ ಸ್ಪೃಹಾ=ಹೆರರವಡಿವೆಯನ್ನು ಅಪಹ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುವದು ರಾಶೆ.
ಅಕ್ಷಾಂತಿರೀರ್ಷ್ಯಾ	ಅಕ್ಷಾಂತಿಃ=ಈರ್ಷ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಪ ರರವೇಳಲನ್ನು ಕಂಡು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಒ ಳಪಳಗೊಳ್ಳುವದು ಅಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೇಕಿಚ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಅಥವಾ ಪರಶ್ರೇಯಸ್ಸಹನ ಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ.
ಸೂಯಾತುದೋಷಾರೋಪೋಗುಣೇಷ್ವಪಿ ॥೨೧೬॥	ಆಸೂಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಗುಣೇಷ್ವಪಿ ದೋಷಾರೋಪಃ =ಒಳ್ಳೆಗುಣಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮರಪಾಚಿಇಲ್ಲದಕೆಟ್ಟಗುಣ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಳನ್ನೇ ಆರೋಪಿಸಿ=ತನಗಾಗದವನಿಗೆ ಕೇಡನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪಾಪ ಬುದ್ಧಿಗೆಹೆಸರು.

ವೈರಂವಿರೋಧೋವಿದ್ವೇಷೋ

ವೈರಂ-ನ=ವಿರೋಧಃ-ವಿದ್ವೇಷಃ=ಪು=೩-ವೈರದಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ, ಆದಾವತ್ತು.

ಮನ್ಯುಶೋಕೌ ತು ಶುಕ್ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥

ಮನ್ಯುಃ-ಶೋಕಃ-ಪು=ಶುಕ್-ಚ್=ಸ್ತ್ರೀ=೩-ಶೋಕದ ಹೆಸರುಗಳು-ಅಂದರೆ-ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಅಳುವಿಕೆ-ಅಳುವಿನಿಂದೆದ್ದಸಿಟ್ಟು ಅಥವಾಸಿಟ್ಟು ವ್ಯಸನ=ಚಿಂತೆ ಅಳು, ಇವುಗಳಿಂದುಟಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಸಮಾಧಾನ.

ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪೋನುತಾಪಶ್ಚ ವಿಪ್ರತೀಸಾರ (ಇತ್ಯಪಿ) ॥೨೬॥

ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಃ-ಅನುತಾಪಃ=-ವಿಪ್ರತೀಸಾರಃ-ಪು-೩=ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ, ಕೆಲಸ ಕೆಟ್ಟುಹೋದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಜಾಗರೂಕತೆ ಅವಿವೇಕ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಸನಪಡುತ ಪರೋಪಕಾರ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳ ಸಾತ್ವೀಕ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೆಸರು.

ಕೋಪಕ್ರೋಧಾಮರ್ಷರೋಷ ಪ್ರತಿಘಾ ರುಟ್ಕ್ರುಧೌಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಕೋಪಃ-ಕ್ರೋಧಃ=ಅಮರ್ಷಃ-ರೋಷಃ=ಪ್ರತಿಘಃ-ಪು=ರುಟ್-ಷ್=ಕ್ರುಧ್-ಡ್-ಸ್ತ್ರೀ=೭=ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು=ಅಂದರೆ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೇ ಬರುವ ಪರನಿಗ್ರಹೇಚ್ಛೆ=ಅಥವಾ ಪರರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದೊಡಗೂಡಿದರೋಷವೆನಿಪ ಮನೋದೋಷ=ಖತಿ=ಕೋಪ.

ಶುಚೌತುಚರಿತ್ರೇ ಶೀಲ

ಶೀಲಂ=ನ=೧-ಶುಚೌಚರಿತ್ರೇ=ಪವಿತ್ರವಾದ ಚರಿತ್ರದ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಒಳ್ಳೇನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಡತೆ. ಸದಾಚಾರ=ಪರಿಶುದ್ಧವೃತ್ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ.

ಮುನ್ಮಾದಶ್ಚಿತ್ತವಿಭ್ರಮಃ

ಉನ್ಮಾದಃ-ಚಿತ್ತವಿಭ್ರಮಃ-ಪು ಭೂತಾವೇಶಾದಿ ಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಚಾಂಚಲ್ಯದ ಹೆಸರುಗಳು. ವೇಷ್ಯ ದ ಬುದ್ಧಿ, ಹುಚ್ಚು, ಮರುಳುತನ ಚ್ಚುತನವು.

ಪ್ರೇಮಾ ನಾ ಪ್ರಿಯತಾ ಹಾರ್ದಂ ಪ್ರೇಮಸ್ನೇಹೊ

ಪ್ರೇಮಾ-ನ್-ಪು-ಪ್ರಿಯತಾ-ಸ್ತ್ರಿ ಹಾರ್ದಂ-ಪ್ರೇಮ-ನ್-ನ=ಸ್ನೇಹಃ ಹಿ-ಸ್ನೇಹದ ಹೆಸರುಗಳು: ಅಂದರೆ ಸಿತನ ಇಷ್ಟವಾರುವಿಕೆ ಪ್ರೀತಿ-ಮಿತ್ರ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯುಳ್ಳ ಹಿತವೃತ್ತಿ.

ಧದೋಹದಂ ಇಚ್ಛಾ ಕಾಂಕ್ಷಾಸ್ಪೃಹೇಹಾತೃಡ್ವಾಂಛಾ ಲಿಪ್ಸಾಮನೋರಥಃ ॥೨೯॥ ಕಾಮೋಭಿಲಾಷಸ್ತರ್ಷಶ್ಚ॥

ದೋಹದಂ-ನ-ಇಚ್ಛಾ-ಕಾಂಕ್ಷಾ-ಹಾ=ಈಹಾ-ತೃಟ್- ಷ್ - ವಾಂಛಾ-ಲಿಪ್ಸಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಮನೋರಥಃ-ಕಾಮಃ ಲಾಷಃ-ತರ್ಷಃ-ಪು-೧೨ - ಕೋರಿಕೆ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಹಾರೈಕೆ,ಬಯ ವಿಕೆ, ಇಚ್ಛಿಸುವಿಕೆ, ಬೇಕೆನ್ನುವಿಕೆ ಪೇಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ. ಆಶೆಪಡುವಿಕೆ,

ಸಮಹಾನ್ ಲಾಲಸಾದ್ವಯೋಃ

ಲಾಲಸಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಮಹಾನ್ ಸಃ-ಹೆಚ್ಚಿನ ದ ಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಹೆಸರು. ಬಹಳ ಆಶೆ.

ಉಪಾಧಿ ರ್ನಾ ಧರ್ಮಚಿಂತಾ

ಉಪಾಧಿಃ-ಪು-ಧರ್ಮಚಿಂತಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮಚಿಂತನದ ಹೆಸರುಗಳು, ವಿಷಯ ಕಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಬೇಕಾದ ಳನ್ನು ಹುಡುಕುವಿಕೆ. ಅಥವಾ ಪ ಚಿಂತೆ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಚನೆಯೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಪುಂಸ್ಯಾಧಿ ರ್ಮಾನಸೀವ್ಯ

ಆಧಿಃ-ಪು=ಮಾನಸೀವ್ಯಥಾ=ಮನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

||೨೧೧|| ಬಂಧವಾದ ವ್ಯಥೆಗೆ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಬ ಳಗುಂದುವಿಕೆ. ಅಂತರ್ದುಃಖ, ಮನೋ ವ್ಯಸನ, ಮನೋರೋಗ.

ಸ್ಯಾ ಚಿಂತಾಸ್ಮೃತಿ ರಾಧ್ಯಾನ — ಚಿಂತಾ–ಸ್ಮೃತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–ಆಧ್ಯಾನಂ–ನ–೩–ಚಿಂತಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ನೆನನೆನೆದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಯೋಚನೆಗಯ್ಯುವದು, ಅಥವಾ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲದೆವಿಚಾರದಿಂದ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸಿನಚಾಂಚಲ್ಯವು.

ಮುತ್ಕಂಠೋತ್ಕಲಿಕೆಸಮೆ — ಉತ್ಕಂಠಾ–ಉತ್ಕಲಿಕಾ–ಸ್ತ್ರೀ–೨ ಇಷ್ಟವಸ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲವಿಳಂಬವನ್ನು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ತಹತಹಪಡುವಿಕೆ. ಅಂದರೆ ಅತಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಈಗಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಆತುರದೊಡನೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹದ ಕಳವಳವು.

ಉತ್ಸಾಹೊ ವ್ಯವಸಾಯಯೌ — ಉತ್ಸಾಹಃ–ವ್ಯವಸಾಯಃ–ಪು– ಅಧ್ಯವಸಾಯಃ–ಪು–೩–ಮಹಾ ಕಾರ್ಯವಿಷಯವಾಗಿಮಾಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ ವೀರ್ಯ ಮತಿಶಕ್ತಿಭಾಕ್ — ವೀರ್ಯಂ–ನ–೧ಅತಿಶಕ್ತಿಭಾಕ್–ಸಃ–ಬಹಳ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂಥಾ ಉತ್ಸಾಹದ ಹೆಸರು.

ಕಪಟೊ ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಾಜದಂಭೋಪಧಯಶ್ಛದ್ಮ ಕೈತವೆ ಕುಸೃತಿರ್ನಿಕೃತಿ ಶ್ಶಾಠ್ಯಂ — ಕಪಟಃ–ಪು=ವ್ಯಾಜಃ=ದಂಭ= ಉಪಧಿಃ=ಪು=ಛದ್ಮ–ನ್=ಕೈತವಂ–ನ=ಕುಸೃತಿಃ=ನಿಕೃತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–ಶಾಠ್ಯಂ=ನ=೯= ಕಪಟದಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ, ಪರದ್ರೋಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಡುವದು ಮುಂತಾದ ಮೋಸವು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರಮಾದೋನವಧಾನತಾ | ಪ್ರಮಾದಃ=ಪು-ಅನವಧಾನತಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ... ರುಗಳು.

ಕೌತೂಹಲಂ ಕೌತುಕಂ ಚಕುತುಕಂಚ ಕುತೂಹಲಂ | ಕೌತೂಹಲಂ=ಕೌತುಕಂ-ಕುತುಕ... ಕುತೂಹಲಂ=ನ=೪-ಅಪೂರ್ವ ... ವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು

ಸ್ತ್ರೀಣಾಂವಿಲಾಸಬಿಬ್ಬೊಕವಿಭ್ರಮಾಲಲಿತಂತಥಾ ಹೇಲಾಲೀಲೇತ್ಯಮೀಹಾವಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃಶೃಗಾರಭಾವಜಾಃ | ವಿಲಾಸಃ=ಬಿಬ್ಬೋಕಃ-ವಿಭ್ರಮಃ ಲಲಿತಂ-ನ-ಹೇಲಾ=ಲೀಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಇತ್ಯಮೀಭಾವಾಃ=ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಶೃಂ... ಭಾವಜಾಃಕ್ರಿಯಾಃ=ವಿಲಾಸವೇಮು... ದ ಹೆಂಗಳ ಮನೋವೃತ್ತಿವಿಶೇಷ ಶೃಂಗಾರರಸವೃತ್ತಿ ಇಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಷ್ಟೆಗಳಾಗಿರುವವು. ಇತಿ ಅಂದದ್ದು ಚಿಂತಾದಿ ಖೇದವೃತ್ತಿಗಳೂ ಸಹ ... ನಾಂಗವಾಗಿರುವವು.

ದ್ರವಃಕೆಳಪರೀಹಾಸಾಃ ಕ್ರೀಡಾಲೀಲಾ ಚನರ್ಮಚ ॥೨೧೪॥ | ದ್ರವಃ=ಕೇಳಿಃ=ಪರಿಹಾಸಃ=ಪು... ಡಾ-ಲೀಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ನರ್ಮ-ನ... ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಸ... ಳು-ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಂಗಂಡು ಸೇರಿ ... ಸಿನಿಂದಾಡುವಿಕೆ.

ವ್ಯಾಜೊಪದೆಶೊಲಕ್ಷ್ಯಂಚ | ವ್ಯಾಜಃ-ಅಪದೇಶಃ=ಪು=ಲಕ್ಷ್ಯ... ಲಕ್ಷಂ=ನ-೩=ವ್ಯಾಜ್ಯದ ಹೆಸರು ... ಅಂದರೆಒಂದರನ್ನು ತಿಳಿಸದಂತೆಮತ್ತೊಂ... ದರನ್ನು ತೋರುವದು ಮುಂತಾದ... ಇದೆ ಕಪಟಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವದು.

ಕ್ರೀಡಾಖೆಲಾಚಕುರ್ದನಂ | ಕ್ರೀಡಾ-ಖೇಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ಕುದನ... ಪಾ-ಖುರ್ದನಂ=ನ-೩-ಚೆಂಡು ಗ... ಬುಗರಿಲೆತ್ತು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವ ಕ್ರೀಡೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಘರ್ಮೋನಿದಾಘಸ್ಸ್ವೇದ ಸ್ಸ್ಯಾ

ಘರ್ಮಃ=ನಿದಾಘಃ=ಸ್ವೇದಃ=ಪು=೩= ಬೆವರಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ತ್ಪ್ರಳಯೋನಷ್ಟಚೇಷ್ಟ ತಾ

ಪ್ರಳಯಃ=ಪು=೧=ನಷ್ಟಚೇಷ್ಟತಾ ಹರ್ಷಾದಿಗಳಿಂದ ತನುಕರಣ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಳಳಿದಿರುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಅದರೆ ಸುಖ. ದುಃಖ ಸಿಟ್ಟು ಕನಿಕರ ಮುಂತಾದ ಮಾನಸವೃತ್ತಿಗಳು ಕೊಬ್ಬಿ ತಲೆಗೇರಿದಾಗ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಜಡನಂತೆ ಸ್ತಂಭಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಅವಹಿತ್ಥಾಕಾರಗುಪ್ತಿ

ಅವಹಿತ್ಥಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪ-ಅವಹಿತ್ಥಂ-ನ ೧=ಆಕಾರಗುಪ್ತಿಃ=ಅನುರಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಪುಳಕಾದಿ ಶರೀರಗಳ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಕೂಡದ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮರಮಾಚುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ಸಮೌ ಸಂವೇಗಸಂಭ್ರಮೌ

ಸಂವೇಗಃ-ಸಂಭ್ರಮಃ-ಪು=೨-_ಪರಸೈನ್ಯ ದರ್ಶನಾದಿ ಭಯದಿಂದಲೂ ತ್ವರೆಯಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿದತಾರಕವ್ಯ ವಿಚಾರ ಜಾಗರೂಕತೆಯೆಂಬ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ಸ್ಯಾದಾಚ್ಛರಿತಕಂ ಹಾಸೋತ್ಪ್ರಾಸ

ಅಚ್ಛರಿತಕಂ= ನ=೧- ಸೋತ್ಪ್ರಾಸೋ ಹಾಸಃ=ಸ್ಯಾತ್=ಹಂಗಿಸಿ ನಗುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಹೀಗಳದು ಗೇಲಿಗೊಳ್ಳಿಸುವಿಕೆ.

ಸ್ಸಮೌ ಸ್ಮಿತಂ॥೨೧॥

ಸ್ಮಿತಂ=ನ=೧=ಮನಾಕ್=ಕಿರುನಗೆ ಹೆಸರು. ಮಿತವಾಗಿನಗುವದು. ಗಂಭೀರವಾದುಥಾ ಹಾಸ್ಯವು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಧ್ಯಮಂಸ್ಯಾದ್ವಿಹಸಿತಂ | ವಿಹಸಿತಂ=ನ=೧-ಮಧ್ಯಮಂ-ಸ್ಮಿತ ಕಿರುನಗೆಗೂ ಬಹಳನಗೆಗೂ ಮಧ್ಯವಾದ ಸಾಧಾರಣನಗೆಹೆಸರು.

ರೋಮಾಂಚೋ ರೋಮಹರ್ಷಣಂ | ರೋಮಾಂಚಃ-ಪು-ರೋಮಹರ್ಷಣಂ-ನ=೨=ವ್ಯೆಕೂದಲು ಗುಗ್ಗುರ ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಪುಳಕಿತ ವಾಗುವಿಕೆ. ಅಂದರೆ ರೋಮಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು ರೋಮಕೂಪಗಳು ಕೆಚ್ಚಿಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಕ್ರಂದಿತಂರುದಿತಂ ಕ್ರುಷ್ಟಂ | ಕ್ರಂದಿತಂ=ರುದಿತಂ=ಕ್ರುಷ್ಟಂ=ನ ೩=ರೋದನದ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಗೋಳೋಯಂದಳುವದು.

ಜೃಂಭಸ್ತು ತ್ರಿಷು ಜೃಂಭಣಂ ॥೨೧೭॥ | ಜೃಂಭಃ=ತ್ರಿ=ಜೃಂಭಣಂ=ನ=೨ ಕಳಿಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಿಪ್ರಲಂಭೋ ವಿಸಂವಾದೋ | ವಿಪ್ರಲಂಭಃ=ವಿಸಂವಾದಃ=ಪು=೨ ಪರೀತವಾಗಿನುಡಿಯುವದು ಅಂದರೆ ಮತಪ್ಪಿ ಮಾತಾಡುವದು. ಅಥವಾ ಗರ್‌ಜವಾಬು ಕೊಡುವದು. ಮು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಇಕ್ರಾರ್‌ಮಾಡಿ ತಾಡುವದರ ಹೆಸರುಗಳು.

ರಿಂಖಣಂಸ್ಖಲನಂ ಸಮೇ | ರಿಂಖಣಂ=ಪಾ=ರಿಂಗಣಂ=ಸ್ಖಲನಂ-೨=-ಜಾರುವದಕ್ಕಾದರೂ=ತಪ್ಪುವದ ನೂ=ನ್ಯಾಯಸಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋಗುವದಕ್ಕಾದರೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ಯಾನ್ನಿದ್ರಾ ಶಯನಂ ಸ್ವಾಪಃಸ್ವಪ್ನಸ್ಸಂವೇಶ ಇತ್ಯಪಿ | ನಿದ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಶಯನಂ=ನ=ಸ್ವಾಪಃ=ಸ್ವಪ್ನಃ=ಸಂವೇಶಃ=ಪು=೫= ನಿದ್ರೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ತಂದ್ರೀಪ್ರಮೀಲಾ | ತಂದ್ರೀ=ಪಾ-ತಂದ್ರಾ-ಪ್ರಮೀಲಾ ಸ್ತ್ರೀ=೩= ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣುಮು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವ್ಯೈಮರತು ಗುಠುಕಿತುತ ಬ್ಲಾವ ಗಾಥಾ ನಿವೆ/ಗೆ ಹೆಸರುಗಳು. ತೂಕಡಿಕೆಯೆಂದೂ ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಭ್ರುಕುಟಿ ಭ್ರುಕುಟಿಭ್ರೂ ಕುಟೀಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥

ಭ್ರುಕುಟೀ=ಭ್ರುಕುಟಿ=ಭ್ರೂಕುಟಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಕಣ್ಣಿನ ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಗಂಟಿಕ್ಕುವವಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಗಂಟಿಲ್ಲದ ಹುಬ್ಬೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಅದೃಷ್ಟಿಸ್ಸ್ಯಾದ ಸೌಮ್ಯೇಕ್ಷಿಣ

ಅದೃಷ್ಟಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅಸೌಮ್ಯೇ=ರೋಷದಿಂದ ಸೌಮ್ಯವಾಗದೇಇರುವ ಅಕ್ಷಿಣ್ಣಿ=ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದು ಅಂದರೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಸವಾಭಾವನ್ನು ಸೂಚನೆಮಾಡುವ ಕುಟಿಲದೃಷ್ಟಿ ಬಿರುನೋಟ.

ಸಂಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಕೃತೀಸವೆ ಸ್ವರೂಪಂಚಸ್ವಭಾವಶ್ಚನಿಸರ್ಗಶ್ಚ

ಸಂಸಿದ್ಧಿಃ=ಪ್ರಕೃತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸ್ವರೂಪಂ=ನ=ಸ್ವಭಾವಃ=ನಿಸರ್ಗಃ=ಪು=೫=ಸ್ವಭಾವದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಸಹಜವಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿ.

ವೇಪಥುಃ ! ಕಂಪೋ

ವೇಪಥುಃ=ಕಂಪಃ=ಪು=೨=ನಡುಕದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಥಕ್ಷಣಉದ್ಧರ್ಷೋಮಹ ಉದ್ಧವಉತ್ಸವಃ ॥೨೨॥

ಕ್ಷಣಃ=ಉದ್ಧರ್ಷಃ=ಮಹಃ=ಉದ್ಧವಃ ಉತ್ಸವಃ=ಪು=೫=ಉತ್ಸವದ ಹೆಸರುಗಳು

ಇತಿನಾಟ್ಯವರ್ಗಃ

ನಾಟ್ಯವರ್ಗಃ=ನಾಟ್ಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿತ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ ಈವರೆಗೆ ಮುಗಿದುದು

—*—

ಅಧೋಭುವನ ಪಾತಾಳಬಲಿಸದ್ಮರಸಾತಲಂ । ನಾಗಲೋಕೋ

ಅಧೋ=ಭುವನಂ=ಪಾತಾಳಂ=ಬಲಿಸದ್ಮ=ನ_ರಸಾತಲಂ=ನ=ನಾಗಲೋಕಃ_ಪು_೬=ಪಾತಾಳಲೋಕದ ಹೆಸರುಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

೪ಕುಹರಂಸುಷಿರಂ ವಿವರಂಬಿಲಂ ॥ ಛಿದ್ರಂನಿರ್ವ್ಯಥನಂರೋಕಂರಂಧ್ರಂ ಶ್ವಭ್ರಂ ವಪಾಸುಷಿಃ!	ಕುಹರಂ=ಸುಷಿರಂ=ವಿವರಂ=ಬಿಲ್ಲ ಛಿದ್ರಂ= ನಿರ್ವ್ಯಥನಂ= ರೋಕಂ=ರಂಧ್ರಂ=ಶ್ವಭ್ರಂ=ನವಪಾ-ಸುಷಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ ೧೧=ರಂಧ್ರದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದ ತೂತು.
ಗರ್ತಾವಟೌಭುವಿಶ್ವಭ್ರೇ	ಗರ್ತಃ-ಪು-ಗರ್ತಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಅವಟಃ ೨=ಭುವಿ=ನೆಲದೊಳಗಿರುವ ಶ್ವಭ್ರೇ-ಚ ಎರಡುಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ನೆಲವಾಳಿಗೆ ಅಥ ಹಗೇವಿನ ಹೆಸರು
ಸರಂಧ್ರೆ ಸುಷಿರಂತ್ರಿಷು	ಸುಷಿರಂ-ನ-೧-ಸರಂಧ್ರೇ-ತ್ರಿಷು-ಷಿರಶಬ್ದವು ತದೊತಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ವಾಚಕವಾದಾದ ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನವಾಗಿ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವದು
ಅಂಧಂಕಾರೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಧ್ವಾಂತಂ ತಮಿಸ್ರಂ ತಿಮಿರಂತಮಃ	ಅಂಧಕಾರಃ-ಪ್ನ=ಧ್ವಾಂತಂ=-ತಮಿಸ್ರಂ-ತಿಮಿರಂ-ತಮಃ=ಸ್ -ನ=೫-ಕತ್ತಲೇ ಹೆಸರುಗಳು
ಧ್ವಾಂತೆಗಾಂಡಂಧತಮಸಂ	ಅಂಧತಮಸಂ=ನ=೧ ॥ಗಾಢೇಧ್ವಾಂ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದ ಹೆಸರು ಕಾರ್ಗತ್ತ
ಕ್ಷೀಣೆ ವತಮಸಂ	ಅವತಮಸಂ-ನ-೧-ಕ್ಷೀಣೇಧ್ವಾಂ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಕತ್ತಲೆ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ರುಗತ್ತಲೆ
ತಮಃ ॥೨೩॥ ವಿಷ್ವ ಕ್ಸತಮಸಂ	ಸಂತಮಸಂ ನ-೧-ವಿಷ್ವಕ್‌ಧ್ವಾಂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇರುವ ತ್ತಲೆ ಅಂದರೆ ಹೆಗ್ಗತ್ತಲೆ
ಇತಿಪಾತಾಳವರ್ಗಃ	॥ಪಾತಾಳವರ್ಗಃ॥ ಪಾತಾಳದಿಂದೊ ಗೂಡಿದ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ ಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಾಗಾಃಕಾದ್ರವೇಯಾ	ನಾಗಾಃ-=ಕಾದ್ರವೇಯಾಃ= ಪು=ಬ ೨-=ಹೆಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಲಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದೇ ಮೇಲಾಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಾಕಾರವಂ ವಹಿಸಿರುವ ಕದ್ರೂ ಪುತ್ರರಾದ ನಾಗರ್ಕಳ ಪೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನರಾಕಾರದ ಹಾವುಗಳು.
ಸ್ತದೀಶ್ವರಃ ಶೇಷೋನಂತೋ	ಶೇಷಃ=ಅನಂತಃ=ಪು=೨=ತದೀಶ್ವರಃ ಅಂತಾ ನಾಗರ್ಕಳಿಗರಸಾದ ಆದಿಶೇಷನ ಪೆಸರುಗಳು.
ವಾಸುಕಿಸ್ತು ಸರ್ಪರಾಜೋ	ವಾಸುಕಿಃ-ಸರ್ಪರಾಜಃ-ಪು=೨=ತದೀಶ್ವರಃ=ವಾಸುಕಿಯೆಂಬ ದೊಡ್ಡಹಾವಿನ ಹೆಸರು. ಇದೇಶಿವನ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆದೆಯಾದದ್ದು ಮಂದ್ರಾದ್ರಿಗೆ ನೇಣಾದದ್ದು
ಥಗೋನಸೇ ॥೨೮॥ ತಿಲಿತ್ಸಸ್ಸ್ಯಾ	ಗೋನಸಃ-ತಿಲಿತ್ಸಃ=ಪು=೨=ಅಜಗರೆಸ್ಯಾತ್--ಬೆಟ್ಟಸಿಲೆಯ ಪೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಟದಂತೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ದೊಡ್ಡಹಾವು ಹೆಬ್ಬಾವು.
ದಜಗರೆ ಶಯುರ್ವಾಹಸ ಇತ್ಯುಭೌ	ಶಯುಃ=ವಾಹಸಃ=ಪು=ಇತ್ಯುಭೌ=ಈ ೨=ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳ ಪೆಸರುಗಳು=ಅಂದರೆ ದಾಸರಿಹಾವು.
ಅಲಗರ್ದೋಜಲವ್ಯಾಳ	ಅಲಗರ್ದಃ-ಪಾ=ಅಳಿಗರ್ದಃ೨=ಅಜಗರ್ದಃ- ಜಲವ್ಯಾಳಃ=ಪು=೨-ನೀರ್ಕೇಹವೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಾವಿನಪೆಸರುಗಳು,
ಸ್ಸಮೌ ರಾಜಲಡುಂಡುಭಾ	ರಾಜಲಃ-ಡುಂಡುಭಃ=ಪು-೨-ಎರಡು ತಲೆಗಳುಳ್ಳಕಿ ಖಂಡಿಯೆಂಬ ಸರ್ಪಭೇದದಪೆಸರುಗಳು ಎರಡುತಲೆಉರಿಶಿಂಗ.
ಮಾಲುಧಾನೋಮಾತುಲಾಹಿ	ಮಾಲುಧಾನಃ=ಮಾತುಲಾಹಿಃ=ಪು-೨

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಊಸರವಳ್ಳಿಹಾವುವಿಷಗಿಡದಹುಳ
ವ್ಯಾಘ್ರತಧಹುಳ ಇದುಖಟ್ವಾಂಗದ
ವಾಗಿಯೂ ದೀರ್ಘದೇಹವಾಗಿಯೂ
ದ್ಧವಾದಬಾಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂನಾಲ್ಕು
ಲುಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವದು

ನಿರ್ಮುಕ್ತೋಮುಕ್ತ ಕಂಚುಕಃ॥

ನಿರ್ಮುಕ್ತಃ -ಮುಕ್ತಕಂಚುಕಃ-
ಹೊರಬಿಟ್ಟಹಾನವಿಹಸು-ಚರ್ಮದ
ವಂ ಕಳಕೊಂಡಹಾವು. ಪೊರೆ ಕ
ಹಾ... ಕುಬುಸವಂ ತೊರೆದಹೊ
ವು

ಲೇಲಿಹಾನೋದ್ವಿರಸನೋ ವ್ಯಾಳಃ ಕುಂಭೀನಸೋಹರಿಃ॥ ಚುಕಃ॥

ಲೇಲಿಹಾನ=ದ್ವಿರಸನಃ=ವ್ಯಾಳಃ=
ಅನಸಃ=ಹರಿಃ=ಈ=೬=ಹಾವಿನಹೆಸ

ಸರ್ಪಃ ಪೃದಾಕುರ್ಭುಜಗೋಭುಜಂಗೋಹಿರ್ಭುಜಂಗಮಃ॥ ಆಶೀವಿಷೋವಿಷಧರಶ್ಚಕ್ರೀ ವ್ಯಾಳಸ್ಸರೀಸೃಪಃ ಬ ಕುಂಡಲೀಗೂಢ ಪಾತ್ಚಕ್ಷು! ಶ್ರವಾಃಕಾಕೋದರಃಫಣೀ॥ ದರ್ವೀಕರೋದೀರ್ಘ ಪೃಷ್ಠೋ ದಂದಶೂಕೋಬಿಲೇಶಯಃ।ಉರಗಃ ಪನ್ನಗೋಭೋಗೀಜಿಂಹಗಃಪವನಾಶನಃ ೨೮

ಸರ್ಪಃ=ಪೃದಾಕುಃ=ಭುಜಗಃ=
ಗಃ=ಅಹಿಃ=ಭುಜಂಗಮಃ =ಆಶೀವಿ
ಷಧರಃ=ಚಕ್ರಿ=ನ್=ವ್ಯಾಳಃ=ಸರೀ
ಕುಂಡಲೀ =ನ್=ಗೂಢಪಾತ್=ದ
ಶ್ರವಾಃ=ಸ್=ಕಾಕೋದರಃ=ಫಣಿ
ದರ್ವೀಕರಃ=ದೀರ್ಘ=ಪೃಷ್ಠಃ=ದಂ
ಕಃ =ಬಿಲೆಶಯಃ=ಉರಗಃ ಪನ್ನಗಃ
ಗೀ =ನ್=ಜಿಂಹಗಃ=ಪವನಾಶನಃ
೨೫=ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ=ಹಾವುಗಳ ಹೆಸ
ಳು ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಸರ್ಪಜಾತಿಗಳಿಗೂಸ
ರಣವಾದ ನಾಮಗಳು.

ತ್ರಿಷ್ವಾಹೇಯಂವಿಷಾಸ್ಥ್ಯಾದಿ

ಆಹೇಯಂ-ತ್ರಿ-೧-ವಿಷಾಸ್ಥ್ಯಾದಿ
ವಿನವಿಷ =ಎಲುವು,ಚರ್ಮ, ಪೆ
ಹೆಡಮುಂತಾದವುಗಳಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ಫಟಾಯಾಂತುಫಣಾ(ದ್ವಯೋಃ।)

(ಸಮಾ) ಕಂಚುಕದಿ ರ್ಮೋಕಾ

ಕ್ಷ್ವೇಳಸ್ತು ಗರಳಂವಿಷಂ ಪುಂಸಿಕ್ಲೀಬೆಚ

ಕಾಕೋಲ ಕಾಲಕೂಟ ಹ ಲಾಹಲಾಃ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಿಕ ಶ್ಶಾಕ್ಲಿಕೆಯೊಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಃ ಪ್ರದೀಪನಃ॥೩೦॥ದಾರದೊ ವತ್ಸನಾಭಶ್ಚವಿಷಭೇದಾಅವಿಮೀ ನವ॥)

ವಿಷವೈದ್ಯೋಜಾಂಗಲಿಕೋ

ವ್ಯಾಳಗ್ರಾಹ್ಯಹಿತುಂಡಿಕಃ

❋ ಇತಿ ಭೋಗಿವರ್ಗಃ❋

—*—

(ನ್ಯಾ)ನ್ನಾರಕಸ್ತುನರ

ಸ್ಫಟಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಫಣಾ=ಪ್ಸ=೨=ಹೆಡೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಂಚುಕಃ=ನಿರ್ಮೋಕಃ=ಪು=೨=ಹಾವಿ ಸಹೊರೆ =ಅಂದರೆ-ಉಳ್ಳೀಹೊಟ್ಟನಂತೆ ಹಾವಿನಮೇಲೆಮೈತುಂಬ ಮುಚ್ಚಿಯಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ತೊಗಲಿನ ಚೀಲದಹೆಸರು ಹಾವಿನಕುಬುಸ.

ಕ್ಷ್ವೇಳಃ=ಪು=ಗರಳಂ-ನ=ವಿಷಂ-ಪಣ್ಣ ೩-ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಕಲ ವಿಷಗಳಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳುಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ಹರವಾದಪಿ ತ್ತ,ನಂಜು,ಸಂನಿ.

ಕಾಕೋಲ=ಕಾಲಕೂಟಃ-ಹಲಾಹಲಃ- ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಿಕಃ-ಶಾಕ್ಲಿಕೇಯಃ-ಬ್ರಹ್ಮ ಪುತ್ರಃ=ಪ್ರದೀಪನಃ=ದಾರದಃ-ವತ್ಸನಾ ಭಃ=ಪುಂ=ಆಮಿನವ =೯=ವಿಷಭೇದ ದಗಳು-ಅಂದರೆ ಒಂಭತ್ತುಬಗೇವಿಷಗಳು

ವಿಷವೈದ್ಯಃ=ಜಾಂಗಲಿಕಃ=ಪು-೨-ವಿಷ ವನ್ನು ಇಳಿಸುವ ವೈದ್ಯನಹೆಸರು,ಅಂದರೆ ನಂಜುಜೋಗಿ=ಪಂಡಿತ.

ವ್ಯಾಳಗ್ರಾಹೀ-ನ್=ಪು-ವ್ಯಾಳಗ್ರಾಹ- ಅಹಿತುಂಡಿಕಃ =ಪು=೨ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಡಿಸುವ ಗಾರುಡಿಗನಹೆಸರು.ಹಾ ವುಗಳವನಹೆಸರು!

ಭೋಗಿವರ್ಗಃ॥ಸರ್ಪಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪದಗಳಸಮೂಹವು. ಇತಿ=ಈಮೇರೆವು ಗಿದುದು.

ನಾರಕಃ=ನರಕಃಇರಯಃ=ಪು=ದುರ್ಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕೂಸನವಯೋದುರ್ಗತಿಃಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।

ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿನರ ಹೆಸರುಗಳು.ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದ ಗಿಯುವುಲೋಕದೊಳಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಯಾತನಾಸ್ಥಾನ.

(ತದ್ಭೇದಾ)ಸ್ತಪನಾವೀಚಿ ಮುಹಾರೌರವರೌರವಾಃ ॥ ॥೨೩॥ ಸಂಘಾತಃ ಕಾಲಸೂತ್ರಂ(ಚೇತ್ಯಾದ್ಯಾ)

ತಪನಃ= ಅವೀಚಿಃ=ಮಹಾರೌರವಃ ರೌರವಃ-ಸಂಘಾತಃ-ಪು=ಸಂಹಾರ ಕಾಲಸೂತ್ರಂ =ನ=೬=ಇತ್ಯಾದಯ ವುಮುಂತಾದವುಗಳು ತದ್ಭೇದಾಃ=ಆ ಭೇದಂಗಳಹೆಸರುಗಳು, ಆದಿಶಬ್ದದಿ ಸಿಪತ್ರ, ಕುಂಭೀಪಾಕ,ಮುಂತಾದ ನರಕಂಗಳೂಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

(ಸ್ಸತ್ವಾಸ್ತು) ನಾರಕಾಃ ಪ್ರೇತಾ

ನಾರಕಾಃ=ಪ್ರೇತಾ=ಪು=ಬ= ತ್ವಾಃ=ನರಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತನೆಪಡು ಇರುವ,ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಪಾಪಿಷ ಹೆಸರುಗಳು.ಮೃತದುಃಖಜೀವಿಗಳು.

ವೈತರಣೀಸಿಂಧುಃ (ಸ್ಯಾ)

ವೈತರಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಸಿಂಧುಃಸ್ಯಾ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಹವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿ ಮಹಾ ದುಃಖದ ಹೊಳೆಯು ಹೆಸರು ಷ್ಟದನದಿ.

ದಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತು ನಿರ್ಋತಿಃ೬೨೪

ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಃ=ನಿರ್ಋತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ದೌ ಗ್ಯದಹೆಸರುಗಳು. ನಿರ್ಭಾಗ್ಯತನ.

ವಿಷ್ಟಿರಾಜೂಃ

ವಿಷ್ಟಿಃ=ಆಜೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಬಿಟ್ಟಿತಿ ಡಿಯುವದಕ್ಕೆಹೆಸರು. ಬಿಟ್ಟಿಆಂದರೆ ಲಾಯವಾಗಿಕೆಲಸಮಾಡುವಿಕೆ.ನರಕದೊ ತಳ್ಳಿಬಿಡುವಕ್ಕೆ ಹೆಸರೆಂದುಕೆಲವರ ವರು

ಕಾರಣಾತುಯಾತನಾತೀವ್ರವೇದನಾ।

ಕಾರಣಾ=ಯಾತನಾ=ತೀವ್ರವೇದನ ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಅತಿಶಯವಾದ ವೇದನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪೀಡಾಬಾಧಾವ್ಯಥಾದುಃಖ ಮಾಮನಸ್ಯಂ ಪ್ರಸೂತಿಜಂ। ಕಷ್ಟಂ ಕೃಛ್ರಮಾಭೀಲಂ) ತ್ರಿಷ್ವೇಷಾಂಭೆದ್ಯಗಾಮಿಯತ್)

ರು. ಅಂದರೆ=ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ. ಬಹಳಕಷ್ಟ ಬಹುದುಃಖ, ಮಹಾಯಾತನೆ.

ಪೀಡಾ-ಬಾಧಾ-ವ್ಯಥಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ದುಃಖಂ=ಆಮನಸ್ಯಂ=ಷಾ =ಪ್ರಸೂತಿಜಂ=ಕಷ್ಟಂ-ಕೃಛ್ರಂ=ಆಭೀಲಂ=ನ್-ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದುಃಖದಹೆಸರುಗಳು.ಅಂದರೆ ಹಲವುಬಗೆಯಾದ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳಿಗೂ ಹೆಸರು, (ಏಷಾಂಯದ್ಭೇದ್ಯಗಾಮಿ=ತ್ರಿಷು)ಈಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯಾವಶಬ್ದಯಾವಕಡೆವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೋ ಅದುಅಲ್ಲಿವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗಾನುಸಾರವಾಗಿಮೂರುಲಿಂಗಗಳೊಳಗೆಯಾವ ಲಿಂಗವನ್ನಾದರೂಹೊಂದಿ ಇರುತ್ತೆ.

ಇತಿ ನರಕವರ್ಗಃ

ನರಕವರ್ಗಃ॥ನರಕದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪದಗಳಸಮೂಹವು_ಇತಿ-ಈ ಮೇರೆಮುಗಿದುದು.

ಸಮುದ್ರೊಬ್ಧಿ ರಕೂಪಾರಃಪಾರಾವಾರ ಸ್ಸರಿತ್ಪತಿಃ॥ ಉದನ್ವಾನುದಧಿಃಸಿಂಧುಃಸರಸ್ವಾ ನ್ಸಾಗರೋರ್ಣವಃ । ರತ್ನಾ ಕರೋಜಲನಿಧಿರ್ಯಾದಃಪತಿರಪಾಂಪತಿಃ ॥೨೩೭ (ತಸ್ಯಪ್ರಭೇದಾಃ(ಕ್ಷೀರೋದಲವಣೊದಸ್ತಥಾಪರೆ॥

ಸಮುದ್ರಃ-ಅಬ್ಧಿಃ-ಅಕೂಪಾರಃ-ಪಾರಾವರಃ=ಸರಿತ್ಪತಿಃ=ಉದನ್ವಾನ್-ತ್-ಸಾಗರಃ_ಅರ್ಣವಃ=ರತ್ನಾಕರಃ—ಜಲನಿಧಿಃ ಯಾದಃಪತಿಃ-ಅಪಾಂಪತಿಃ =ಪು=೧೫-ಸಮುದ್ರದಹೆಸರುಗಳು.ಅಂದರೆಕಡಲು

ಕ್ಷೀರೋದಃ=ಲವಣೋದಃ-ತಥಾ_ಅಪರೆ=ಮೇರೆ, ಇತರಗಳಾದ, ದಧ್ಯೋದಃ-ಘೃತೋದಃ -ಇಕ್ಷೂದಃ _ಸುರೋದಃ _ಸ್ವಾದೂದಃ-ಈ-೭_ತಸ್ಯ ಆಸಮುದ್ರದ,ಪ್ರಭೇದಾಃ-ಭೇದಗಳುಅಂದರೆಉಪ್ಪುನೀರಿನ ಕಡಲು,ಹಾಲಿನಕಡಲು,ಮೊಸರಿನಕಡಲು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಆಪಃ(ಸ್ತ್ರೀ)ಭೂಮ್ನಿ)ವಾ
ರ್ವಾರಿಸಲಿಲಂಕಮಲಂಜಲಂ॥
ಪಯಃ ಕೀಲಾಲಮ ಮೃತಂ
ಜೀವನಂಭುವನಂವನಂ! ಕ
ಬಂಧಮುದಕಂ ಪಾಥಃಪುಷ್ಕ
ರಂಸರ್ವತೋಮುಖಂ ॥ ೨೩॥
ಅಂಭೋರ್ಣಸ್ತೋಯಪಾನೀ
ಯನೀರಕ್ಷೀರಾಂಬುಶಂಬರಂ
ಮೇಘಪುಷ್ಪಂಘನರಸಂ

(ತ್ರಿ)ಷುದ್ವೇ ಆಪ್ಯಮಮ್ಮ
ಯಂ ॥ ೨೪॥

ಭಂಗಸ್ತರಂಗಊರ್ಮಿ
ರ್ವಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ವೀಚಿ

ರಥೋರ್ಮಿಷು ಮಹತ್ಸೂ
ಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲೌ

ಸ್ಯಾದಾವರ್ತೋಂಭ
ಸಾಂಭ್ರಮಃ ॥೨೬॥
ಪೃಷಂತಿಬಿಂದುಪೃಷತಾಃ
ಪುಮಾಂಸೋ ವಿಪ್ರುಷಃ ಸ್ತ್ರಿ
ಯಾಂ।

ಹೆಂಡದ ಕಡಲು ಈಮೇರೆ.

ಆಪಃ-ಅಪ್=ಬ-ಸ್ತ್ರೀ-ವಾಃ-ರಿ-ನ-ಸಲಿಲಂ-ಕಮಲಂ-ಜಲಂ-ಪಯಃ-ನ-ಕೀಲಾಲಂ ಅಮೃತಂ-ಜೀವನಂ-ಭುವನಂ-ಕಬಂಧಂ-ಉದಕಂ-ಪಾಥಃ-ನ-ಪುಷ್ಕರಂ-ಸರ್ವತೋಮುಖಂ -ಅಂಭಸ್-ಅರ್ಣಃ-ಸ್-ತೋಯಂ-ಪಾನೀಯಂ-ನೀರಂ-ಕ್ಷೀರಂ-ಅಂಬು-ಶಂಬರಂ॥ಪಾ-ವರಂ-ಮೇಘಪುಷ್ಪಂ=ಘನರಸಂ=ನ-ಉದಕದಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ನೀರು ಳ್ಳಿಘನರಸಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗವೂ ಉಂಟು ಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಆಪ್ಯಂ-ಅಮ್ಮಯಂ-ತ್ರಿ=೨=ಜಲ ರದ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆಉದಕ ವಾದದ್ದು,ಅಥವಾ ನೀರುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀರಿನ ವಿಕಾರವಾದದ್ದು. ಪ್ರಕಾರ ವನ್ನು ಹೊಂದಿದನೀರು.

ಭಂಗಃ ತರಂಗಃ-ಪು-ಊರ್ಮಿಃ = ಪು-ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಅಲೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಅ ರಿನ ತರೆಗಳು,

ಉಲ್ಲೋಲಃ=ಕಲ್ಲೋಲಃಪು-೨-ತ್ಸುಊರ್ಮಿಷು-ಘನವಾದ ತರೆಗಳು ದರೆ ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಗಳು.

ಆವರ್ತಃ=ಪು-೧=ಅಂಭಸಾಂಭ್ರಮ ರುಗಳ ಸುಳಿಗುಂಡಿ ಹೆಸರು.

ಪೃಷಂತಿ-ತ್=ಬ=ನ-ಬಿಂದುಃ-ತಃ=ಪು=ವಿಪ್ರುಷಃ-ಷ್=ಬ=ಸ್ತ್ರೀ ಜಲಬಿಂದುಗಳಹೆಸರುಗಳು, ಅಂದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರಿನ ತುಂತುರುಗಳು ಉದಕದ ತೊಟ್ಟಿ ಗಳು.

ಚಕ್ರಾಣಿ ಪುಟಭೇದಾಸ್ಸ್ಯು ರ್ಭ್ರಮಾಶ್ಚ ಜಲನಿರ್ಗಮಾಃ॥

ಚಕ್ರಾಣಿ॥ ಪು॥ ಚಕ್ರಾಣಿ=ನ=ಪುಟಭೇದಾಃ=ಪು=೨=ಚಕ್ರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆ ಕಾಲುವೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕುಟಿಲ ಗತಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು. ನೀರೂರಿ ಮೇಲಕ್ಕೇಳುವ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.=ಭ್ರಮಾಃ ಜಲನಿರ್ಗಮಾಃ=ಪು=ಬ=೨=ನೀರು ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ-ತಕ್ಕ ಹಾಗೆಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ತೂಬು ಬಚ್ಚಲು, ಮೋರಿ. ನಾಲೆ, ಕೋಡಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಚಕ್ರಾದಿಗಳು=೪=ಪದಗಳೂ ಜಲಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಹಾದಿ ನೀರುದಾರಿ,

ಕೂಲಂರೋಧಶ್ಚ ತೀರಂ ಚ ಪ್ರತೀರಂ ಚ ತಟಂ ತ್ರಿಷು

ಕೂಲಂ-ರೋಧಃ=ನ=ತೀರಂ=ಪ್ರತೀರಂ=ನ=ತಟಂ=ತ್ರಿ=೫=ದಡದ ಹೆಸರುಗಳು, ಅಂದರೆ-ನೀರಿನ ತಡಿ ನೀರಿನ ಘಟ್ಟ ನೀರುದಿಡ್ಡ.

ಪಾರಾವಾರೆ ಪರಾರ್ವಾಚೀ ತೀರೆ

ಪಾರಂ=ಅವಾರಂ=ನ=೨=ಪರಾರ್ವಾಚೀ ತೀರೆ =ನೀರಿಗೆ ಆಚೆದಡಕ್ಕೂ, ಈಚೆದಡಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪಾತ್ರಂತದಂತರಂ॥

ಪಾತ್ರಂ=ನ=ತದಂತರಂ=ಆ ಎರಡು ದಡಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ನೀರು ಪಾತ್ರವಿರುವ ಸ್ಥಳ.

ದ್ವೀಪೋಸ್ತ್ರಿಯಾಮಂತರೀಪಂ ಯದಂತರ್ವಾರಿಣಸ್ತ

ದ್ವೀಪಃ=ಪ್ನ=ಅಂತರೀಪಂ-ನ-೨=ಅಂತರ್ವಾರಿಣೋಯತ್ತಟಂ=ನೀರಿನೊಳಗಡೇ ಮೇಲಿರುವದಿಣ್ಣೆ ಯಾವದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಳು.

ತೋಯೋತ್ಥಿತಂತ ತ್ಪುಲಿನಂ ಸೈಕತಂ ಸಿಕತಾಮಯಂ

ಪುಲಿನಂ=ನ=೧=ತೋಯೋತ್ಥಿತಂ ನೀರು ತೆಗದು ಹೋಗಿ ಕಾಣಬರು ಥಾ ದಿಣ್ಣೆ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆಮರಳು ಸೈಕತಂ=ಸಿಕತಾಮಯಂ_೨= ಮ ತಿಟ್ಟಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ನಿಷದ್ವರಸ್ತು ಜಂಬಾಲಃಪಂ ಕೋಸ್ತ್ರೀಶಾದಕರ್ದಮೌ

ನಿಷದ್ವರಃ-ಜಂಭಾಲಃ-ಪು- ಪಂಕಃ ಶಾದಃ-ಕರ್ದಮಃ=ಪು=೫= ಕೆಸರು ರುಅಂದರೆ ಬಂದನೆಯಾಗಿಯೂ ಉ ಳುವದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕೆಸರು,

ಜಲೋಚ್ಛ್ವಾಸಾಃಪರೀವಾಹಾಃ

ಜಲೋಚ್ಛ್ವಾಸಾಃ=ಪರೀವಾಹಾ ಃ=೨=ನೀರುಕದಡಿ ತುಳಿಕಿಮೇಲಾ ಬರುವ ತೆರೆಗಳ ಹೆಸರು ಮೇಲು ಅಥವಾ ನೀರು ಅಲ್ಲಾಡಿ ತುಳಕಾಡು

ಕೂಪಕಾಸ್ತುವಿದಾರಕಾಃ॥

ಕೂಪಕಾಃ-ವಿದಾರಕಾಃ=ಪು=೨ ಮೆಗಲಾಗಿ ತೋಡಲ್ಪಟ್ಟಮರಳ ಹ ತಾದವುಗಳು ನೀರೂರಿಬರುವ ಹ

ನಾವ್ಯಂತ್ರಿಲಿಂಗುನೌತಾರ್ಯೆ

ನಾವ್ಯಂ-ತ್ರಿ=೧=ನೌತಾರ್ಯೆ=ಪಡ ವಾ ಹಡಗು, ಅಥವಾತೆಪ್ಪ ಅಥ ಣೀ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಹಾಯ್ದು ದಡಕ್ಕೆಸೇರತಕ್ಕದುಸ್ತರಜಲವು ತನಾದವುಗಳ ತಕ್ಕಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ತ್ರೀಯಾಂನೌಸ್ತರಣಿಸ್ತರಿಃ।

ನೌಃ=ತೆರಣಿಃ=ತರಿ=ಪೋತಃ ಮುಳಿ ಹಡಗಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಉಡುಪಂತುಪ್ಲವಃಕೋಲಃ

ಉಡುಪಂ=ನ=ಪ್ಲವಃ=ಕೋಲಃ=ತೆಪ್ಪದಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರ ಲು.

ಸ್ರೋತೋಂಬುಸರಣಂಸ್ವ

ಸ್ರೋತಃ=ಸ=ನ=೧=ಸ್ವತಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತೆಃ ||೧೪೫|| ಸರಣಂ=ತಾನಾಗಿ ಹರಿವುತ್ತಿರುವಜಲಪ್ರವಾಹದಹೆಸರು.

ಆತರಸ್ತರಪಣ್ಯಂ ಸ್ಯಾ) | ಆತರಃ=ಪು=ತರಪಣ್ಯಂ=ನ=೨=ಹಡಗ ಹರಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂ ನಡೆಯಿಸಿದಹ ಸೇರಿಸತಕ್ಕ ಕೂಲಿಗೆ ಹೆಸರು ಅಂದರೆಹೊಳೆ ಹಾಯ್ದು ದಾಟಸುವಹಡಗಿನವನಿಗೆಕೊಡುವ ಮಜೂರಿರೊಕ್ಕ.

ದ್ರೋಣೀಕಾಷ್ಠಾಂಬುವಾಹಿನೀ! | ದ್ರೋಣೀ=ಕಾಷ್ಠಾಂಬುವಾಹಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ನೀರಿನಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲರೆಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ವೈವವುರದ ದೋಣಿಗಳು

ಸಾಂಯಾತ್ರಿಕಃಪೋತವಣಿಕ್ | ಸಾಂಯಾತ್ರಿಕ-ಪೋತವಣಿಕ್=ಜ=ಪು=೨=ಹಡಗು ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಹೆಸರುಗಳು ಹಡಗಿನ ವರ್ತಕನು.

ಕರ್ಣಧಾರಸ್ತುನಾವಿಕಃ|| ಕರ್ಣಧಾರಃ=ನಾವಿಕಃ=ಪು=೨=ಹಡಗು ನಡಸುವವನಹೆಸರು.

ನಿಯಾಮಕಾಃಪೋತವಾಹಾಃ | ನಿಯಾಮಕಾಃ=ಪೋತವಾಹಃ=ಪು-ಬ=೨=ಹಡಗಿನ ಕಂಭದಮೇಲೆ ಯಿದ್ದು ಹಡಗುನಡಿಸತಕ್ಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವರಹೆಸರುಗಳು,

ಕೂಪಕೋಗುಣವೃಕ್ಷಕಃ | ಕೂಪಕಃ=ಗುಣವೃಕ್ಷಕಃ=ಪು=೨=ಹಡಗಿನಮೇಲೆ ಧ್ವಜಪಟವತ್ತಿ ಕಟ್ಟುವಸ್ತಂಭದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆಹಡಗಿನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಕಾನಿನೀ ಝಾಂಡೆ.

ನೌಕಾದಂಡಃಕ್ಷೇಪಣೀ ಸ್ಯಾ | ನೌಕಾದಂಡಃ=ಪು=ಕ್ಷೇಪಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೨ಹಡಗು ನಡಿಸುವ ಗಡೇಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಹಡಗು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಯುವಂತೆ ಕೆಳೆಗಡೇನೀರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವ ಮರವಾಟ್ಟು ಸಾಮಾನು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದರಿತ್ರಂ ಕೇನಿಪಾತನಃ ॥ ೨೪೭	ಅರಿತ್ರಂ=ನ-ಕೇನಿಪಾತನಃ=ಪು-೨=ಹ ನೆಗಡಿಯ ಹೆಸರಗಳು. ಹಡಗು ನಗಿಡಿಸ ವತ್ತ್ಯಾವೆಯನ್ನು ವರು. ಮತ್ತು ಊಟ್ಟು ವ ನ್ನುವರು. ಅಂದರೆ ಲಂಗರ್,
ಅಭ್ರಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ಕಾಷ್ಠಕುದ್ದಾಲಃ	ಅಭ್ರಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕಾಷ್ಠಕುದ್ದಾಲಃ ಪು=೨ ಉಪ್ಪುವುಂತಾದ ಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಅಗಿಯುವವುರದ ಗುದ್ದಲಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರು ಗಳು.
ಸೇಕಪಾತ್ರಂತು ಸೇಚನಂ	ಸೇಕಪಾತ್ರಂ=ಸೇಚನಂ= ನ=೨ ಡೆಗಿನೊಳಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಪಾತ್ರ ಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ನೀರುಮುಗಿಚ ಲ್ಲುವ ಗೆರಸೆಮುಂತಾದ್ದು.
ಯಾನಪಾತ್ರಂತು ಪೋತಃ	ಯಾನಪಾತ್ರಂ=ನಪೋತಃ=ಪು-೨ಗ ಳಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಹಡಗು ನಡಿಸು ವವನ ಪ್ರಯತ್ನಪಾತ್ರದಿಂದ ನಡಿಯ ಲುಳ್ಳಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಹಡಗುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಸ್ಮಾಲ್=ಷಿಪ್,
ಬ್ಧಿಭವೇತ್ರಿಷು ಸಮುದ್ರಿಯಂ ॥ ೨೪೮ ॥	ಸಮುದ್ರಿಯಂ=೧=ಅಬ್ಧಿಭವೆ-ಸಮು ದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟದ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರು,
ಕ್ಲೀಬೆ ರ್ಧನಾವಂ ನಾ ರ್ಧೆ	ಅರ್ಧನಾವಂ=ನ೧-ನಾವಃ=ಅರ್ಧ=ಹ ೧ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಅರೆಹಡಗು.
ತೀತನೌಕೇ ತಿನು ತ್ರಿಷು	ಅತಿನುತ್ರಂ=ಅತೀತನೌಕೆ =ಹಡಗನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರು.ಹ ಗುದಾಟ ಹೋದದ್ದು,
ತ್ರಿಷ್ವಾಗಾಧಾತ್	ಅಗಾಧಾತ್=ತ್ರಿಷು=ಪ್ರಸನ್ನ ಶಬ್ದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಅಗಾಶಬ್ದದ ವರಿವಿಗು ಎಲ್ಲಾಶಬ್ದಗಳೂ ಮೂರುಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯು ವರ್ತಿಸುವವು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರಸನ್ನೋಽಚ್ಛಃ-	ಪ್ರಸನ್ನಃ=ಅಚ್ಛಃ-೨-ನಿರ್ಮಲವಾದವಸ್ತುವಿನಹೆಸರುಗಳು,
ಕಲುಷೋಽನಚ್ಛ ಆವಿಲಃ॥	ಕಲುಷಃ=ಅನಚ್ಛಃ-ಆವಿಲಃ-೩=ಮಂಡಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಕೆಸರುಕದಡಿ ಕಲಕವಾಗಿ ಪೊಂಡು ಬಾರಿ ಕೊಂಡಿರುವಿಕೆ,
ನಿಮ್ನಂಗಭೀರಂಗಂಭೀರ	ನಿಮ್ನಂ=ಗಭೀರಂ=ಗಂಭೀರಂ_೩-ಆಳವಾಗಿರುವದರ ಹೆಸರುಗಳು, ಅಂದರೆ ಘಾತವುಳ್ಳದ್ದು,
ಮುತ್ತಾನಂತದ್ವಿಪರ್ಯಯೇ	ಉತ್ತಾನಂ=ತದ್ವಿಪರ್ಯಯೇ-ಆಳವಾಗದೇ ಇರುವದರಹೆಸರು: ಅಂದರೆ ಘಾತಸಾಲದ್ದು,
ಅಗಾಧಮತಲ ಸ್ಪರ್ಶ	ಅಗಾಧಂ=ಅತಲಸ್ಪರ್ಶಃ=೨_ಬಹಳಆಳವಾಗಿರುವದರ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಘಾತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತಳಸಿಕ್ಕದೇ ಇರುವಂಥಾದ್ದು.
ಕೈವರ್ತೇ ದಾಶಧೀವರೌ	ಕೈವರ್ತಃ=ದಾಶಃ=ಪಾ=ದಾಸಃ= ಧೀವರಃ=ಪು-ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಬೆಸ್ತರವನ ಹೆಸರು ಮೀನಿನ ಬಲೆಗಾರರು ಅಂದರೆ ಪಾಶವಾರ.
ಆನಾಯಃ ಪುಂಸಿ ಜಾಲಂಸ್ಯಾ	ಆನಾಯಃ=ಪು=ಜಾಲಂ=ನ=೨_ಬಲೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.
ಚ್ಛಣಸೂತ್ರಂಪವಿತ್ರಕಂ	ಛಣಸೂತ್ರಂ=ಪಾ=ಸಣಸೂತ್ರಂ=ಪವಿತ್ರಕಂ_ನ=೩=ಬಲೆಯಹಗ್ಗ, ಬಲೆಯಹುರಿ ಬಲೆಯನೂಲು ಬಲೇಧಾರ,
ಮತ್ಸ್ಯಧಾನೀ ಕುವೇಣೀಸ್ಯಾ	ಮತ್ಸ್ಯಧಾನೀ=ಕುವೇಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದ್ಬಡಿಶಂಮತ್ಸ್ಯಬಂಧನಂ॥ | ಬಡಿಶಂ-ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧನಂ=ಪಾ- ಮತ್ಸ್ಯವೇಧನಂ=ನ=೨=ಗಾಳಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪೃಥುರೋಮಾಝಷೋ ಮತ್ಸ್ಯೋಮೀನೋವೈಸಾರಿಣೋಂಡಜಃ ವಿಸಾರಶ್ಶಕುಲೀ ಚಾಥ | ಪೃಥುರೋಮಾ =ನ್-ಝಷಃ-ಮತ್ಸ್ಯಃ ಮೀನಃ=ವೈಸಾರಿಣಃ==ಅಂಡಜಃ-ವಿಸಾರಃ=ಶಕುಲೀ=ನ್=ಪು-V=ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮೀನುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ನಾನಾಬಗೇ ಮೀನುಗಳಿಗೂ ಹೆಸರಾಗುವ

ಗಂಡಕಶ್ಶಕುಲಾರ್ಭಕಃ | ಗಂಡಕಃ-ಶಕುಲಾರ್ಭಕಃ--ಪು-ಮೀನುಗಳ ಪಿಳ್ಳೆಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಇನ್ನು ಶೀಗಡಿಯನ್ನುವರು.

ಸಹಸ್ರದಂಷ್ಟ್ರಃಪಾಠೀನ | ಸಹಸ್ರದಂಷ್ಟ್ರಃ-ಪಾಠೀನಃ=ಪು. ಸಾವಿರ ಕೋರಳುಗಳುಳ್ಳ ಮೀನಿನಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ತುರಿನುಳ್ಳಮೀನು.

ಉಲೂಪೀಶಿಶುಕಸ್ಸಮೌ, | ಉಲೂಪೀ-ನ್. ಶಿಶುಕಃ-ಪು=೨ ಶುಮಿಸಹಾಗೆ ಚಪಲವಾದ ಉಣಚೆಮೀನ ಹೆಸರುಗಳು,

ನಲಮೀನಶ್ಚಿಲಿಚಿಮಃ | ನಲಮೀನಃ=ಚಿಲಿಚಿಮಃ-ಪು-೨ ರಹುಲ್ಲಿಮೊಳು ತಿರುಗುವ ಮೀನಿನ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಜಂಬುಮೀನು ಹುಲ್ಲುಮೀನು.

ಪ್ರೋಷ್ಠೀತುಶಫರೀ ದ್ವಯೋಃ ॥೨೫೩॥ | ಪ್ರೋಷ್ಠೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಶಫರೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಹಾರಿಬೀಳುವಮೀನಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ=ಹಾರುಮೀನು ಸಿಾಟುಮೀನು.

ಕ್ಷುದ್ರಾಂಡಮತ್ಸ್ಯಸಂಘಾತಃಪೋತಾಧಾನ | ಕ್ಷುದ್ರಾಂಡಮತ್ಸ್ಯಸಂಘಾತಃ=ಪು ಪೋತಾಧಾನಂ=ನ-೨-ಮೀನುಮರಿ ಗುಂಪಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮಥೋಝಷಾಃ ರೋಹಿ | ರೋಹಿತಃ=ಕೆಂಪುಮೀನು,ಮದ್ಗು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮತ್ಸ್ಯೋಮದ್ಗುರಶ್ಶ್ಯಾಲೋರಾಜೀವ
ಶ್ಯಕಾಲಸ್ತಿಮಿಃ॥೭೫೮॥ತಿಮಿಂ
ಗಿಲಾದಯತ್ಸ್ಯಾಥ

ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೀನು ಶಾಲಃ-ಬಹಳ-ವೇಗವುಳ್ಳಮೀನು, ರಾಜೀವಃ—ಮೀನುಗಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ತಿರಿಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಳ್ವ ರಾಜಮೀನು ತಿಮಿಃ—ನೂರುಲಾವುದ ನೀಳವಾದ ದೊಡ್ಡಬೆಟ್ಟದಂಥಾ ಮಹಾಮೀನು, ಕಡಲಿನೊಳು ದ್ವೀಪದೋಪಾದಿ ಯಾಗಿರುವ ಮೀನುತಿಮಿಂಗಲಃ—ಅಂಥಾತಿಮಿಯೆಂಬುವ ಮಹಾಮೀನನ್ನು ನುಂಗುವ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾದಮೀನು, ಈ ಮೀನುತಿರಗಾಡಿದರೆ ಕಡಲುಕ್ಕಿ ನೀರುಹೆಚ್ಚುವದು ಅಂದರೆ ಅಷ್ಟುದೊಡ್ಡಮೀನು ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಗೆಬಗೆ ಮೀನುಗಳುಂಟು

ಯಾದಾಂಸಿಜಲಜಂತವಃ

ಯಾದಾಂಸಿ=ನ—ನ=ಜಲ-ಜಂತವಃ—ಪು-ಬ=೨=ಜಲಜಂತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ತದ್ಭೇದಾಃ ಶಿಂಶುಮಾರೋ
ದ್ರಶಂಕವೋಮಕರಾದಯಃ

ಶಿಂತುಸ್ಮಾರಃ-ನೆಗಳು=ಉದ್ರಃ=ನೀರುಬೆಕ್ಕು ಶಂಕರಃ=ನೀರಹಂದಿ ಮಕರಃ—ಚೋರಮೀನು=ಪು=೪=ಜಲಜಂತು ವಿಶೇಷಗಳುಅದಯುಸ್ತದ್ಭೇದಾಃ—ಅಂದದ್ದರಿಂದ ನೀರುಕುದರೆ ನೀರಾನೆ ನೀರುವಂಟಿ, ನೀರುಯುಮ್ಮೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳುಂಟು.

ಸ್ಯಾತ್ಕುಳೀರಃ ಕರ್ಕಟ

ಕುಳೀರಃ—ಕರ್ಕಟಃ=ಪು-೨=ಏಡೀ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ನೀರುಬೊಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಏಡೀಕಾಯಿ ನಳ್ಳಿಗಳು.

ಕೂರ್ಮೇಕಮಠ ಕಚ್ಛಪಾ

ಕೂರ್ಮಃ—ಕಮಠಃ—ಕಚ್ಛಪಃ=ಪು-೩-ಆವೇಹೆಸರುಗಳು. ಆವೆ-ಯನ್ನುವರು. ಇದೇಕೂರ್ಮವು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗ್ರಾಹೋವಹಾರೋ	ಗ್ರಾಹಃ=ಅವಹಾರಃ=ಪು=... ಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾ... ಮಾಡುವ ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯದ ಹೆಸರು... ಅಂದರೆ ಹಾವುಮೀನು ಬಳ್ಳಿಮೀನು; ಬಳ್ಳಿಮೀನು ಕ್ಯಾರೆಮೀನು.
ನಕ್ರಸ್ತು ಕುಂಭೀರೋ	ನಕ್ರಃ=ಕುಂಭೀರಃ=ಪು=ಆನೆಯ... ನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆಯುಲುಳ್ಳ ಜಲಚರ... ನ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಮೊಸಳೆ ...
ಥ ಮಹೀಲತಾ ॥ ... ಗಂ ಡೂ ಪದಃ ಕಿಂಚುಲಕೋ	ಮಹೀಲತಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಗಂಡೂಪ... ಕಿಂಚುಲಕಃ=ಪು=ಎರುಬು ಹು... ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಕೆಸರಲ್ಲಿಯೂ... ವದ ನೆಲವಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಕಾಂಚ... ಯಂಥಾ ಕೆಂಪು ಹುಳ.
ನೀಹಾಕಾ ಗೋಧಿಕಾ ಸಮೌ॥	ನಿಹಾಕಾ=ಗೋಧಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=... ರಲ್ಲಿರುವ ಉಡುವಿನ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ... ಕ್ಯಾತನ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕನಮ್ಮ... ವಾಗಿ ಕೋಟಿಕೊತ್ತು ಳಹಿಡಿವ ಶಕ್ತಿ... ಬೈಲುವುಡದ ಹಾಗೆಯೇ ನೀರುಡ...
ರಕ್ತಪಾತು ಜಲೂಕಾ ಯಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂಭೂಮ್ನಿ ಜಲೌಕಸಃ	ರಕ್ತಪಾ=ಜಲೂಕಾ=ಏ=ಜಲೌ... ಸಃ=ಬ=ಸ್ತ್ರೀ=ಜಿಗಣೀ ಹೆಸರು ... ರಕ್ತವನ್ನು ನೋಯಿಸದಂತೆ ಹೀರು... ಲುಳ್ಳಜಂತುವಾಗಿದೆ ರಕ್ತಪಾ ಶಬ್ದ... ಸೋಮಪಾ ಶಬ್ದದ ಹಾಗೂ ವಿ... ಳಲ್ಲ ರೂಪಭೇಧ ವಿರುವದು.
ಮುಕ್ತಾಸ್ಫೋಟ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಶುಕ್ತಿಃ	ಮುಕ್ತಾಸ್ಫೋಟಃ=ಪು=ಶುಕ್ತಿಃ... =ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪುಗಳಿಗ ಹೆಸರುಗ...
ಶಂಖಸ್ಸ್ಯಾತ್ಕಂಬು ರಸ್ತ್ರಿಯಾಂ	ಶಂಖಃ=ಪು=ಕಂಬುಃ=ಪು... ದಹೆಸರುಗಳು
ಕ್ಷುದ್ರಶಂಖಾಶ್ಶಂಖನಖಾ	ಕ್ಷುದ್ರಶಂಖಾಃ=ಶಂಖನಖಾಪು...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಗುಳ್ಳೇಶಂಖಗಳು

ಶ್ಯಂಬೂಕಾ ಜಲಶುಕ್ತಯಃ

ಶಂಬೂಕಾಃ=ಪ್ಪ=ಜಲಶುಕ್ತಯಃ=ಆ ಬಃ=ಸ್ತ್ರೀ=-ಎಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪುಗಳು

ಭೆಕೆಮಂಡೂಕ ವರ್ಷಾ

ಭೂಭೂಶ್ಯಾಲಃ ಶಲ್ಲವದದುರಾಃ

ಭೇಕಃ=ಮಂಡೂಕಃ=ವರ್ಷಾಭೂಃ=ಊ=ಶಾಲೂರಃ॥ವಶಿ॥ ಸಾಲೂರಃ=ಪ್ಲವಃ ದರ್ದುರಃ-ಪು=೭=ಕಪ್ಪೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶಿಲೀಗಂಡೂಪದೀ

ಶಿಲೀ=ಗಂಡೂಪದೀ=ಈ-ಸ್ತ್ರೀ=೨= ಹೆಣ್ಣುಯೆರೆಹುಳು ಹಾಳುವಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಭೆಕೀವರ್ಷಾಭ್ವೀ

ಬೇಕೀ=ವರ್ಷಾಭ್ವೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಹೆಂಣು ಕಪ್ಪೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಮಟೀಧುಲಿ ॥೨೪॥

ಕಮಟೀ-ಧುನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಹೆಂಣ್ಣು ಆವೇ ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಕೂರ್ಮ

ಮುದ್ಗುರಸ್ಯಪ್ರಿಯಾ ಶೃಂಗೀ

ಶೃಂಗೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಮುದ್ಗುರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾ=ಮುದ್ಗುರವೆಂಬ ಹೆಂಣ್ಣುಮೀನಿನ ಹೆಸರು

ದುರ್ನಾಮಾದೀರ್ಘಕೋಶಿಕಾ

ದುರ್ನಾಮಾ=ದೀರ್ಘಕೋಶಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೨ ಆನೆಗಳ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರಲಿಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಜಗಣೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಕೆಜ್ಜುಗಣೆ

ಜಲಾಶಯೋಜಲಾಧಾರ

ಜಲಾಶಯಃ=ಜಲಾಧಾರಃ-ಪು-೨-ಅಂದರೆ ನೀರಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರುಗಳು

ಸ್ತತ್ರಾಗಾಧಜಲಹ್ರದಃ॥

ಹ್ರದಃ-ಪು=೧=ಅಗಾಧಜಲೆ=ಆಳವಾದ ನೀರುಳ್ಳ ಸ್ಥಳವು.

ಆಹಾವಸ್ತುನಿಪಾನಂ ಸ್ಯಾದುಪಕೂಪಜಲಾಶಯೇ॥

ಆಹಾವಃ=ಪು=ನಿಪಾನಂ-ನ=೨=ಭಾವೀಬಳೀಪಶುಗಳು ನೀರುಕುಡಿಯುವಬಗ್ಯೆಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟನೀರತೊಟ್ಟಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪುಂಸ್ಯೇವಾಂ ಧುಃಪ್ರಹಿಃ ಕೂಪಉದಪಾನಂ ತುಪುಂಸಿವಾ	ಅಂಧುಃ=ಪ್ರಹಿಃ=ಕೂಪಃ=ಪು-ಪಾನಂ=ಪ್ನ-ಠ-ಸೇದುವಭಾವಿ ರುಗಳು.ಯಲ್ಲಾಬಗೆ ಭಾವಿಗಳಿಗ ರೆಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು.
ನೇಮಿಸ್ತ್ರಿಕಾಸ್ಯ	ನೇಮೀಃ-ತ್ರಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ಭಾವಿ.ಗೆಸಂಭಂದಿಸಿದ ಭಂಡಿ, ರಾಟೆ, ಕಪಿಲೆ, ಯಾತವಮುಂತಾದ ವಯಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.
ಹೀನಾಹೊವುುಖಬಂಧನವುಸ್ಯಯತ್	ಹೀವಾಹಃ-ಪು=ಅಸ್ಯಯುನ್ಮು ನಂತರ್=ಭಾವಿಯ ವ ಚ್ಚ,ಳ,ಹಂ ದಿವಾಯಿ ಕಟ್ಟುವುಂತಾದವುಗಳ
ಪುಷ್ಕರಿಣ್ಯಾಂತುಖಾತಂ	ಪುಷ್ಕರಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಖಾತಂ=ಸ ಕವಾಗಿತೋಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕೊಳದ ಳು.
ಸ್ಯಾದಖಾತಂದೇವಖಾತಕಂ	ಅಖಾತಂ=ದೇವಖಾತಕಂ=ನ-ತೆಗಳಿಂದತೋಡಲ್ಪಟ್ಟ-ದೋಣೆ, ಕ್ಷೆ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಜಲವುಳ್ಳ ದೇವ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,
ಪದ್ಮಾಕರಸ್ತಟಾಕೋಸ್ತ್ರೀ ಕಾಸಾರಸ್ಸರಸೀಸರಃ	ಪದ್ಮಾಕರಃ=ಪು-ತಟಾಕಃ॥ಪ ಗಃ=ಪ್ನ-ಠ=ತಾವರೆಗಳುಳ್ಳಕೆರೆ ಳು.ಕಾಸಾರಃ-ಪು=ಸರಸೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಸ್-ನ-ಶಿ=ತಾವರೆಗಳುಳ್ಳ-ಕೊ ಸರುಗಳು. ಪದ್ಮಾಕರಾದಿಗಳೈದ ಏಕಾರ್ಥಕಯೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು ದರೆ ತಾವರೆ ಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸ್ಥಳ.
ವೇಶಂತಃಪಲ್ವಲಂಚಾಲ್ಪಸರೋ	ವೇಶಂತಃ=ಪು=ಪಲ್ವಲಂ=ಅಲ್ಪ ಸ್-ನ-ಶಿ=ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟನೀರುನಿಲ್ಲ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಥವಾ ಚಿಕ್ಕಹಳ್ಳದಲ್ಲಿನೀರುನಿಂತ ಫುಟ್ಟ ಫುಟ್ಟಕುಂಟೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.
ವಾಪೀತುದೀರ್ಘಿಕಾ॥೨೮॥	ವಾಪಿಃ=ದೀರ್ಘಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವನೊದ್ದ ಭಾವಿಯುಪೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣೀ,ಕೊಳ.
ಖೇಯಂತುಪರಿಖಾ	ಖೇಯಂ=ನ-ಪರಿಖಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಆಗತ್ತೀಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆಕೋಟೇಸುತ್ತಲೂಅಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ನೀರುನಿಂತಕಂದಕವು
ಧಾರಸ್ತ್ವಂಭಸಾಂಯತ್ರಧಾರಣಂ	ಆಧಾರಃ-ಪು-೧=ಯತ್ರಅಂಭಸಾಧಾರಣಂಸಃ।ಯಾವಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೀರುದಾರಿಗಳಿಂದ ಜಲಪ್ರಬರಲು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಮಾಡುಹಿನಂತೆ ಬಹಳನೀರುನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅಂಥಾಜಲಧಾರಕ್ಕೆಹೆಸರು. ಅಂದರೆ=ಕೆರೆಯಂಥಾ=ದೊಡ್ಡಕುಂಟೆ.
ಸ್ಯಾದಾಲವಾಲ ಮಾವಾಲಪ್ರವಾಪೋಥ	ಆಲವಾಲಂ=ಆವಾಲಂ-ನ ಆವಾಪಃ=ಪು-೩ಗಿಡಗಳಿಗೂ ಬಳ್ಳಿಮುತಾದವುಗಳಗುತಳದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಪವುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿಬಹಳಸಂಣದಾಗಿತಕ್ಕಂತೆಸುತ್ತಲೂ ಕಟ್ಟೆಕಟ್ಟನೀರುನಿಲ್ಲಸಲ್ಪಟ್ಟಪಾದಿಗಳ ಪೆಸರುಗಳು
ನದೀಸರಿತ್॥೨೮॥ತರಂಗಿಣೀಃ ಶೈವಲಿನೀತಟನೀಹ್ರಾದಿಧುನೀ। ಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀದ್ವೀಪವತೀಸ್ರವಂತೀನಿಮ್ನಗಾಪಗಾ॥	ನದೀ=ಸರಿತ್=ತ್_ತರಂಗಿಣೀ-ಶೈವಲಿನೀ=ತಟನೀ=ಹ್ರಾದಿನೀ=ಧುನೀ= ಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀ-ದ್ವೀಪವತೀ_ಸ್ರವಂತೀ-ನಿಮ್ನಗಾ=ಆಪಗಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧೨=ನದಿಗಳ ಹೆಸರುಕೆಳುಅಂದರೆ, ಹೀವುಬಗೆಯಾಗಿ ನಾನಾ ಕಡೆಯಿಂದಕೂಡಿ ತಪ್ಪದೆದೂರವಾಗಿ

JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY.
Jangamwadi Math, VARANASI,
Acc. No. 2244
CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಂಗಾವಿಷ್ಣುಪದೀಜಹ್ನುತ
ನಯಾಸುರನಿಮ್ನಗಾ।ಭಾಗೀ
ರಥೀತ್ರಿಪಥಗಾತ್ರಿಸ್ರೋತಾ
ಭೀಷ್ಮಸೂರಪಿ ॥೩೧॥

ಹರಿಯುತ್ತಲಿರುವನೀರಿಗೊಥ್ಯವಜ್ರ
ಲುವೆಯಿಂದಯುಂದಿಗೂ ಹರಿದುಬ
ರುವಜಲಪ್ರವಾಹವೆನಿಪ ಹೊಳೆಗ
ರುಗಳು.

ಗಂಗಾ=ವಿಷ್ಣುಪದೀ=ಜಹ್ನುತನಯಾ
ಸುರನಿಮ್ನಗಾ=ಭಾಗೀರಥೀ =ತ್ರಿಪಥ
ಸ್ರೋತಾಃ -ಸ್- ಭೀಷ್ಮಸೂಃ
ಸ್ತ್ರೀ=೮=ಗಂಗಾನದಿಗೆ ಹೆಸರು
ಅಂದರೆ,ಅನಾದಿಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ
ರವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಮಂಡ
ದ್ದು ಬಳಿಕ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪದಾಹತ
ಡಲತಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟುಹರಿಪಾದೋ
ನಿಸಿ ಹಿಮಾಲಯದೊಳಗುದಿಸಿ ದೇ
ಕದೊಳಗಿದ್ದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆಬಂದು
ಗತೀರ್ಥವಾಗಿಬಿಂದುಸರಸ್ಸಿನಿಂದ
ಕಾಸಿಯಿಂ ಬಳಸಿಜಹ್ನುವಿನಿಂ ಪೀತ
ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಸಾಗರವಂಶ
ದಿಂದಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಇಂಡ್ಯಾದೇಶ
ಗಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆಯೆನಿಸುವ
ನದಿ.

ಕಾಲಿಂದೀಸೂರ್ಯತನಯಾ
ಯಮುನಾಶಮನಸ್ವಸಾ।

ಕಾಲಿಂದೀ-ಸೂರ್ಯತನಯಾ=ಯ
ನಾಶಮನಸ್ವಸಾ=ಋ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=
ಮುನಾನದಿಹೆಸರುಗಳು.

ರೇವಾತುನರ್ಮದಾಸೋಮೋ-
ದ್ಭವಾಮೇಖಲಕನ್ಯಕಾ॥೩೨॥

ರೇವಾ=ನರ್ಮದಾ=ಸೋಮೋದ್ಭ
ಮೇಖಲಕನ್ಯಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪ =ನ
ನದಿಯಹೆಸರುಗಳು ಇದೇಲಿಂಗನದಿ

ಕರತೋಯಾಸದಾನೀರಾ॥

ಕರತೋಯಾ=ಸದಾನೀರಾಸ್ತ್ರೀ
ತಗೌರೀವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಹಸ್ತ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಕದಿಂದುದಿಸಿದ ಶಿವಥಾರಾಪ್ರವಾಹವೆನಿ ಪಕಗತೋಯಾನದಿಯ ಪೆಸರುಗಳು. ಇ ದುಪೆಮಲಯದಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿ ಗಂಗೆಯೊಳಬೆ ರೆಯ್ದಿವೆದಾಗಿದೆ.
ಬಾಹುದಾಸೈತವಾಹಿನಿ.	ಬಾಹುದಾ–ಸೈತವಾಹಿನೀ–ಸ್ತ್ರೀ–೨ ಬಾಹುದಾನದಿಯಪೆಸರುಗಳು.ಈ ಹೊಳೆ ಯು ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾದದ್ದು.
ಶತದ್ರುಸ್ತು ಶತದ್ರುಸ್ಸ್ಯ	ಶತದ್ರುಃ–ಶತದ್ರುಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೨–ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಅಂಜಿಕೊಂಡು ೧೦೦ ಭಾಗ ವಾಗಿಪ್ರೋಡಿ ಹೊದದ್ದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹೊಳೆ.
ದ್ವಿಪಾಶಾತುವಿಪಾಟ್‌ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ	ವಿಪಾಶಾ–ವಿಪಾಟ್–ಶ್–ಸ್ತ್ರೀ–೨– ವಸಿಷ್ಠನಪಾಶಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ್ದೆಂದುಪ್ರ ಸಿದ್ಧವಾದಹೊಳಗೆಹೆಸರುಗಳು,
ಶೋಣೋ ಹಿರಣ್ಯ ವಾಹಸ್ಸ್ಯ	ಶೋಣಃ–ಹಿರಣ್ಯವಾಹಃ–ಪು–೨–ಶೋ ಣನದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.ಇದುಗಂಡುಹೊಳೆಸ ಮುದ್ರನ ದಾಯಾದಿಹೊಳೆ.ಇದರಲ್ಲಿಹು ಟ್ಟುವಕೆಂಪುಕಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲಗಣಪತಿಗೆಪೂಜಾ ಯೋಗ್ಯವಾದಬಿಂಬವೆಂದುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ರುವವು.
ತ್ಕುಲ್ಯಾಲ್ಪಾಕೃತ್ರಿಮಾಸರಿತ್!	ಕುಲ್ಯಾ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಅಲ್ಪಕೃತ್ರಿಮಾ ಸರಿತ್–ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲುವೆಹೆಸರುಅಂದರೆ ಚಿಕ್ಕನಾಲೆ
ಶರಾವತೀವೇತ್ರವತೀಚಂದ್ರಭಾಗಸರಸ್ವತೀ ॥೨೭॥ ಕಾವೇರಿ ಸರಿತೋನ್ಯಾಶ್ಚ	ಶರಾವತೀ–ವೇತ್ರವತೀ–ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಸರಸ್ವತೀ–ಕಾವೇರೀ–ಸ್ತ್ರೀ–೫–ಅನ್ಯಾ ಶ್ಚ –ಕೃಷ್ಣವೇಣೀ, ಗೋದಾವರೀ,ಸರ ಯೂ,ತುಂಗಭದ್ರೆ, ಮೊದಲಾದವುಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಸಹಸ್ಕೃತಾ-ನದೀವಿಶೇಷಗಳು;
ಸಂಭೇದಸ್ಸಿಂಧುಸಂಗಮಃ	ಸಂಭೇದಃ-ಪು-೧-ಸಿಂಧುಸಂಗಮ ದಿಗಳಕೂಡಿಗಿಹೆಸರು, ಕಡಲಿನೊಳು ಯಾಕೂಡುವ್ಲ.ನದಿಸಂಗಮವು.
ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರಣಾಳೀಪಯಃ ಸಃಪದವ್ಯಾಂತು	ಪ್ರಹಾಳೀ-ಪ್ಸ-೧ಡಪಯಸಃ ವ್ಯಾಂ ಗೋಪಂಬಸೂತ್ರ)-ಬಚ್ಚ ಡೋಣೀಮುಂತಾದ ನೀರುಹರಿಯು ರಿಗಳು.
ತ್ರಿಸ್ರೋತ್ರರಾ ॥೨೭॥	ಉತ್ತರಾ-ತ್ರಿಸ್ರ-ವ.೧ಂದೆಹೇಳು ವಿಕ-ಸವಾವಶಬ್ದಗಳೆರಡಗತ್ರಿಲಿಂಗ
ದೆವಿಕಾಯಾಂಸರಯ್ವಾಂಚ ಭವೆ ದಾವಿಕಾಸರವಾ!	ದಾವಿಕಃ-ಸಾರವಃ- ಈ-೨ನ್ನು-ದೇ ಯಾಂ-ಸರಯ್ವಾಂಚಭವೆ- ಕ್ರಮ ದೇವಿಕಾನದಿಯುದಯೂಸರಯ-ನದಿ ಲಿಯೂಹುಟ್ಟಿದವಸ್ತುಗಳಹೆಸರುಗ
ಸೌಗಂಧಿಕಂತುಕಲ್ಹಾರಂ	ಸೌಗಂದಿಕಂ-ಕಲ್ಹಾರಂ-ನ-೨-ಸ್ಸ ಕೆಂಪಾಗಿಯೂ ಪರಿಮಳವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಇರುವಕಲ್ಹಾರಪುಷ್ಪದ ಹೆಸರುಗಳು ಳಿಗೆಂಪುಳ್ಳನೈದಿಲೆಯುಹೆಸರುಗಳು. ನೈ ಯದರೆಚಂದ್ರೋದಯುದಲ್ಲಿಅಥವಾ ಯೊಳಗೆಲ್ಲಾಅರಳುವದು.
ಹಲ್ಲಕಂರಕ್ತಸಂಧ್ಯಕಂ॥	ಹಲ್ಲಕಂ-ರಕ್ತಸಂಧ್ಯಕಂ-ನ-೨- ನೈದಿಲೇಹೆಸರು.
ಸ್ಯಾದುತ್ಪಲಂಕುವಲಯ	ಉತ್ಪಲಂ-ಕುವಲಯಂ-ನ-೨-ಸಾ ಸ್ಯವಾಗಿನೈದಿಲೇಹೆಸರುಗಳು.
ಮಥ ನೀಲಾಂಬುಜನ್ಮಚ। ಇಂದೀವರಂಚ ನೀಲೆಸ್ಮಿ ಸಿತೆ ಕುಮುದಕೈರವೆ॥	ನೀಲಾಂಬುಜನ್ಮ-ನ-ಇಂದೀವರಂ ೨ಕನ್ನೈದಿಲೇಹೆಸರುಗಳು. ಕುಮುದಂ-ಕೈರವಂ-ನ-೨-ಬಿಳೆ ದಿಲೇ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಾಲಶಾಕ ಮೇಷಾಕಂದ ಸ್ಸ್ಯಾತ್

ಕಾಲಶಾಕಂ=ನ=೧=ಪಪಾಂ=ಈಸ್ತೌಗಂ ಧಿಕಾದಿಗಳ ಕಂದಃ ಸ್ಯಾತ್ ಗ್ರಟೀಃಹೆಸರು ಗಳು–ಅಂದರೆಗಡ್ಡೆ. ಬಾಡದಬೇರಿನದವ್ಕ್ಕು.

ದ್ವಾರಿಪರ್ಣೀತುಕುಂಭಿಕಾ

ವಾರಿಪರ್ಣೀ=ಕುಂಭಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨= ನೀರುಕಾಗೀ ಹೆಸರುಗಳು.

ಜನಿನೀಲೀತುಶ್ಯೈವಾಲಶ್ಯೈವ ತಿಥ

ಜಲನೀಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಶ್ಯೈವಾಲಂ=ಶ್ಯೈವ ಲಂ=ಪು=ಸ್ಯೈವಲು=ನ=೩–ಹಾಚಿಹೆಸರು ಗಳುನೀರುಮ್ಯೆಲೆ ಮುಚ್ಚ್ಕೆಕೊಳ್ಳುವ ಕೊ ಳೆಯುಹಾಚಿ.

ಕುಮುದ್ವತೀ॥೨೩॥ಕು ಮುದಿನ್ಯಾಂ

ಕುಮುದ್ವತೀ=ಕುಮುದಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ–೨ ಬಿಳೀನೈದಿಲೇ ಬಳ್ಳಿಹೆಸರುಗಳು.

ನಳಿನ್ಯಾಂತುಬಿಸಿನೀಪದ್ಮಿ ನೀ(ಮುಖಾಃ॥)

ನಳಿನೀ=ಬಿಸಿನೀ=ಪದ್ಮಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೩= ಕಮಲಲತೆಗೆಹೆಸರುಗಳು. ಮುಖಾ=ಅಂ ದ್ದರಿಂದ,ಅಬ್ಜಿನೀ, ಕಮಲಿನೀ, ಸರೋಜ ನೀ, ಪಂಕಜನೀ,ಪುಷ್ಕರಿಣೀ,ಅಂಭೋಜಿ ನೀ,ಮುಂತಾದಶಬ್ದಗಳ.ಊತಾವರೇಬಳ್ಳಿ ಗೆಹೆಸರುಗಳು.

(ವಾಪುಂಸಿ(ಪದ್ಮಂನಳಿನಮ ರವಿಂದಂಮಹೋತ್ಪಲಂ॥ ಸಹ ಸ್ರಪತ್ರಂಕಮಲಂಶತಪತ್ರಂ ಕುಶಶಯಂ॥ಪಂಕೇರುಹಂತಾ ಮರಸಂಸಾರಸಂಸರಸಿರುಹಂ ॥೨೬॥ ಬಿಸಪ್ರಸೂನರಾಜೀ ವಪುಷ್ಕರಾಂಬೋರುಹಾಣಿಚ।

ಪದ್ಮಂ=ಪ್ಪ=ನಳಿನಂ–ಅರವಿಂದಂ=ಮ ಹೋತ್ಪಲಂ=ಸಹಸ್ರಪತ್ರಂ=ಕಮಲಂ= ಶತಪತ್ರಂ=ಕುಶೇಶಯಂ=ಪಂಕೇರುಹಂ ತಾಮರಸಂ= ಸಾರಸಂ=ಸರಸೀರುಹಂಬಿ ಸಪ್ರಸೂನಂ=ರಾಜೀವಂ–ಪುಷ್ಕರಂ–ಅಂ ಭೋರುಹಂ ನ=೧೬–ತಾವರೆಹುವ್ವಿನಹೆಸ ಗಳು.

ಪುಂಡರೀಕಂಸಿತಾಂಭೋಜ

ಪುಂಡರೀಕಂ=ಸಿತಾಂಭೋಜಂ=ನ=೨= ಬೀಳೀತಾವರೇಹುವ್ವಿನಹೆಸರುಗಳು.

ಮಥ ರಕ್ತಸರೋರುಹಂ। ಅರಕ್ತೊತ್ಪಲಂಕೋಕನದಂ

ರಕ್ತಸರೋರುಹಂ–ರಕ್ತೋತ್ಪಲಂ–ಕೊ ಕನದಂ=ನ=೩ =ಕೆಂಪುತಾವರೇಹುವ್ವಿನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಹೆಸರುಗಳು.
ನಾಳೋನಾಳ	ನಾಳಃ=ಪು-ಪೇ=ನಾಳೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ನಾಳಂ-ನ=೨=ತಾವರೆ, ನೈದಿಲಿ, ಮುಂತಾವುಗಳದಂಟುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು. ತಾವರೆ ಕಾಮುಗೆಳನ್ನುವರು.
ಮುಥಾಸ್ತ್ರೀಯಾಂ। ಮೃಣಾಳಂಬಿಸ	ಮೃಣಾಳಂ=ಪ್ನ=ಬಿಸಂ=ನ=೨=ತಾವರೇಕಾವಿನಪೆಸರುಗಳು. ಇವೇತಾವರೆ ಳ್ಳಿಯಕೊವಿಗಳು.
(ಮುಬ್ಜಾದಿಕದಂಬೆ)ಷಂಡ/ಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ) ॥೨೭॥	ಷಡಃ=ಪೇ=ಶಂಡಂ=ಪ್ನ=೨=ಅಬ್ಜಾದಿಕದಂಬೆ=ತಾವರೇಹುವ್ವುಮುಂತಾಗಳಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಕರಹಾಟಃ ಶಿಫಾಕಂದಃ	ಕರಹಾಟಃ=ಪು=ಶಿಫಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕಂದಃ ಪು-೩ ತವರೆಗಡ್ಡೆಯಹೆಸರುಗಳು. ಶಿಫಾ ಕಂದವೆಂದುಪಕ ಪದವಾಗಿ ಕೆಲವರನ್ನು ವರು.
ಕಿಂಜಲ್ಕಃ ಕೇಸರೋ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।	ಕಿಂಜಲ್ಕಃ=ಪು=ಕೇಸರಃ=ಪ್ನ=೨=ತಾವರೇಹುವ್ವಿನಲ್ಲಿಯೂಅಥವಾಯಾವಹುವ್ವಿನಲ್ಲಿಆದರೂಯಿರುವ ಕುಸುರುಗಳಹೆಸರುಗಳು. ಹುವ್ವಿನತಿರುಳುಗಳು. ಕುಸುರುಳೆಂದರೆ ಹುವ್ವಿನಲ್ಲಿನೂಲಿನ ಎಳೆಗಳುಜೆತೆಗೂಡಿದಂತೆ ಚಿತ್ರವಾಗಿರುವವು.
ಸಂವರ್ತಿಕಾನವಸಳಂ	ಸಂವರ್ತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ನವದಳಂ=ನ-೨ ಎಳೀ ರೇಕುಗಳ ಹೆಸರುಗಳುಃ
ಬೀಜಕೋಶೋವರಾಟಕಃ॥	ಬೀಜಕೋಶಃ=ವರಾಟಕಃ=ಪು=೨=ತಾವರೇಕಾಯಿಯಹೆಸರುಗಳ
ಇತಿ-ವಾರಿವರ್ಗಃ.	ವಾರಿವರ್ಗಃ॥ಉದಕೆಂದೊಡಗೂಡಿದಶಬ್ದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ ಈ ಮೇರೆಗೆಪೂರ್ಣಗಮುದು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವರ್ಗಾನುಕ್ರಮ ಸಂಗ್ರಹಃ

ಮೂಲವು॥ ಉಕ್ತಂಸ್ವರ್ವ್ಯೋಮದಿಕ್ಕಾಲಧೀವಾಕ್ಶಬ್ದಾದಿನಾಟ್ಯಕಂ
ಪಾತಾಳಭೋಗಿನರಕವಾರಿಚೈಷಾಂಚಸಂಗತಂ॥೨೯॥

ಅವತರಣಿಕೆ॥ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನಾದ ಅಮರಸಿಂಹನು ಪ್ರಥಮಕಾಂಡವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ತಿಮಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ॥ ಟೀಕಾ॥ ಸ್ವಃ=ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು, ವ್ಯೋಮ=ಆಕಾಶವು, ದಿಕ್=ದಿಕ್ಕು, ಕಾಲಃ=ಹೊತ್ತು, ಧೀಃ=ಬುದ್ಧಿ, ವಾಕ್ ಭಾಷೆ, ಶಬ್ದಾದಿ=ಧ್ವನಿಯೇ ಮೊದಲಾದದ್ದು, ನಾಟ್ಯಕಂ=ಕುಣಿಯುವಿಕೆ, ಪಾತಾಳಂ=ಅಧೋಲೋಕ, ಭೋಗಿ=ಹಾವು, ನರಕ=ದುರ್ಗತಿ, ವಾರಿ=ನೀರು, ಏಷಾಂ=ಈ ೧೨ರ, ಸಂಗತಂಚ=ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರತಕ್ಕವೂ, ಉಕ್ತಂ=ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಅಂದರೆ, ದೇವಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ೧೨ ವರ್ಗಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಮೂ॥ ಇತ್ಯಮರ ಸಿಂಹ ಕೃತೌ ನಾಮ ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೆ।
ಸ್ವರ್ಗಾದಿಕಾಂಡಃ ಪ್ರಥಮಃ ಸಾಂಗಏವ ಸಮರ್ಥಿತಃ॥೩೦॥

ಟೀಕಾ॥ ಅಮರಸಿಂಹಕೃತೌ=ಅಮರಸಿಂಹನೆಂಬ ಕವಿಯ ಕೃತಿಯಾಗಿರುವ। ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೇ=ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವೆಂಬ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಃ ಮೊದಲನೆಯದಾದ। ಸ್ವರ್ಗಾದಿಕಾಂಡಃ=ಸ್ವರ್ಗವೇ ಮೊದಲಾದ ವರ್ಗಗಳಗುಂಪು, ಸಾಂಗಏವ=ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೂ, ಇತಿ=ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿತಃ= ಅಬಾಧಿವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಇತಿ=ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೆ ಪ್ರಥಮಕಾಂಡಃ,

ಸಮಾಪ್ತಃ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶ್ರೀರಸ್ತು.

ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೆ.

ದ್ವಿತೀಯಕಾಂಡ ಪ್ರಾರಂಭಃ.

ಅವತರಣಿಕೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ವಿಷಯ ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನುಂ ಮಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಎರಡನೇ ಕಾಂಡವೊಳಗೆ ಹೇಳಹೋಗುವ ವರ್ಗ ಅನುಕ್ರಮವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ,

ಮೂ॥ ವರ್ಗಾಃ ಪೃಥ್ವೀಪುರಕ್ಷ್ಮಾಭೃದ್ವನೌಷಧಿಮೃಗಾದಿಭಿಃ।
ನೃಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರವಿಟ್ಶೂದ್ರೈಃ ಸ್ಸಾಂಗೋಪಾಂಗೈರಿಹೋದಿತಾಃ

ಟೀಕಾ॥ ಇಹ=ಈ ಭೂಮಿಕಾಂಡವೆಂಬುವ ಎರಡನೇ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ, ಸಾಂಗೋಪಾಂಗೈಃ=ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವಂಥಾ, ಪೃಥ್ವೀಪುರಕ್ಷ್ಮಾಭೃದ್ವನೌಷಧಿಮೃಗಾದಿಭಿಃ। ಭೂ-ಪುರ-ಶೈಲ ವನ ಔಷಧಿ ಸಿಂಹಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ನೃಬ್ರಾಹ್ಮಕ್ಷತ್ರವಿಟ್ಶೂದ್ರೈಃ ಮನುಷ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರಿಂದಲೂ, ಉಪಲಕ್ಷಿತಾಃ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ವರ್ಗಾಃ ಸಮೂಹಗಳು ಉದಿತಾಃ=ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಭೂರ್ಭೂಮಿರಚಲಾನಂತಾ ರಸಾವಿಶ್ವಂಭರಾಸ್ಥಿರಾ। ಧರಾ ಧರಿತ್ರೀ ಧರಣಿಃ ಕ್ಷೋಣಿರ್ಜ್ಯಾ ಕಾಶ್ಯಪೀಕ್ಷಿತಿಃ॥ ೧॥ ಸರ್ವಂಸಹಾವಸುಮತೀವಸುಧೋರ್ವೀ ವಸುಂಧರಾ। ಗೋತ್ರಾಕುಃ ಪೃಥಿವೀ ಪೃಥ್ವೀಕ್ಷ್ಮಾವನಿರ್ಮೇದಿನೀಮಹೀ ॥೨॥

ಭೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಭೂರ್=ಭೂಮಿಃ=ಅಚಲಾ= ಅನಂತಾ=ರಸಾ=ವಿಶ್ವಂಭರಾ=ಸ್ಥಿರಾ=ಧರಾ= ಧರಿತ್ರೀ=ಧರಣಿಃ=ಕ್ಷೋಣಿಃ=ಕ್ಷೋಣೀ=ಜ್ಯಾ=ಕಾಶ್ಯಪೀ=ಕ್ಷಿತಿಃ=ಸರ್ವಂಸಹಾ=ವಸುಮತೀ= ವಸುಧಾ=ಉರ್ವೀ= ವಸುಂಧರಾ=ಗೋತ್ರಾ=ಕುಃ=ಪೃಥಿವೀ=ಪೃಥ್ವೀ=ಕ್ಷ್ಮಾ=ಅವನಿಃ=ಮೇದಿನೀ=ಮಹಿಃ=ಮಹೀ=ಮಹಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨೭=ಭೂಮಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮನ್ಮೃತ್ತಿಕಾ

ಮೃತ್=ದ್=ಮೃತ್ತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಮಣ್ಣಿನಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರಶಸ್ತಾತು ಮೃತ್ಸ್ನಾ ಮೃತ್ಸಾಚಮೃತ್ತಿಕಾ।

ಮೃತ್ಸ್ನಾ=ಮೃತ್ಸಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಪ್ರಶಸ್ತಾ=ಉತ್ತಮವಾದ=ಮೃತ್ತಿಕಾ=

ಣ್ಣಿನ ಹೆಸರುಗಳು, ಪಳ್ಳೆಮಣ್ಣು, ಶೀಮಣ್ಣು, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಬೊಂಕೆಮಣ್ಣು.

ಉರ್ವರಾ ಸರ್ವಸಸ್ಯಾಢ್ಯಾ

ಉರ್ವರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಸರ್ವಸಸ್ಯಾಢ್ಯಾ-ಕಲವಾದಪೈರುಪಚ್ಚೆವಾಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಶ್ರಯುಭವಿಮಿಗೆಹೆಸರು,

ಸ್ಯಾದೂಷಃಕ್ಷಾರಮೃತ್ತಿಕಾ ॥೪॥

ಊಷಃ-ಪು-ಕ್ಷಾರಮೃತ್ತಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಚೌಳುಮಣ್ಣಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಊಷವಾನೂಷರೋದ್ವಾವಪ್ಯನ್ಯಲಿಂಗೌ ॥

ಊಷವಾನ್-ತ್ರಿ-ಊಷರಃ-ಪು-೨-ಚೌಳುಮಣ್ಣುಳ್ಳ ಬಂಜರದಿಣ್ಣೆ ಹೆಸರುಗಳು. ದ್ವಾವಪಿ-ಈ-೨ಶಬ್ದಗಳೂ, ಅನ್ಯಲಿಂಗೌ-ವಿಶೇಷ್ಯದಲಿಂಗವುಳ್ಳವುಗಳು.

ಸ್ಥಲಂ ಸ್ಥಲೀ ।

ಸ್ಥಲಂ-ನ-ಸ್ಥಲೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ತಾನಾಗಿಯೇ ಚದರವಾಗಿಯೂ ಸಮವಾಗಿಯೂ ಇರುವಭೂಮಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸಮಾನೌ ಮರುಧನ್ವಾನೌ ದ್ವೇ ಪ್ರಖಿಲಹತೆಸಮೇ ಪ್ರೇ

ಮರು-ಧನ್ವಾ-ಪು-೨-ನೀರಿಲ್ಲದನೆಲದಹೆಸರುಗಳು. ನಿರ್ಜಲಪ್ರದೇಶವು.

ಖಿಲಂ-ಅಪ್ರಹತಂ-ತ್ರಿ-೨-ಗೇಯದೇ ಮರುಪಭೂಮಿ, ಉಳದೇ ಇರುವ ನೆಲ,

ಥೋ ಜಗತೀಲೋಕೋವಿಷ ಟಂ ಭುವನಂಜಗತ್ ।

ಜಗತೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಲೋಕ-ಪು-ವಿಷ್ಟಪಂ ಭುವನಂ-ಜಗತ್-ನ-೫- ಜಗತ್ತಿನಹೆಸರು ಭೂಲೋಕದಹೆಸರು, ಪ್ರಪಂಚಹೆಸರು,

ಲೋಕೋಯಂ ಭಾರತಂವಂ

ಭಾರತಂವರ್ಷಂ-ನ-೧- ಅಯಂಲೋಕಃ-ಹಿಮಗಿರಿಗೆ ಟೆಂಕಲಾಗಿಯೂ, ರಾಮಸೇತುವಿಗೆ ಬಡಗಲಾಗಿಯೂ, ಇರುವಈ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಹೆಸರು. ಇಡ್ಯಾದೇಶ.

ರಾವತ್ಯಾಸ್ತುಯೋವಧೇಃ ಶಃ ಪ್ರಾಗ್ದಕ್ಷಿಣಃಪ್ರಾಚ್ಯ

ಪ್ರಾಚ್ಯಃ-ಪು-೧-ಅವಧೇಃ-ಶರಾವತ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಗ್ದಕ್ಷಿಣೋಯೋದೇಶಃ-ವುಲ್ಲಕಟ್ಟನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೇರೆಯೋಃಪಾದಿಯಾ ಗರುವ ಶರ...
ನದಿಗೆಪೂಡಲಾಗಿಯೂಟೆಂಕಲಾಗಿ...
ಇರುವದೇಶದ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಪೂ...
ಶವು, ಈಶರಾವತಿಯೆಂಬುವನದಿ, ಈ...
ವರ್ಷವಾದಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಈಶಾನ್ಯ...
ಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಿಂದನ್ಯೈರುತದಿಕ್ಕಗೆಬರು...

ಉದೀಚ್ಯಃಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಃ ೭೪

ಉದೀಚ್ಯಃ=ಪು=೧-ಅಂಥಾಶರಾವ...
ದಿಗೆ ಪಡವಲಾಗಿಯೂ, ಬಡಗಲಾಗಿ...
ಇರುವದೇಶದಹೆಸರು. ಅಂದರೆಉತ್ತ...
ಶ.

ಪ್ರತ್ಯಂತೋ ಮ್ಲೇಚ್ಛದೇಶ ಸ್ಸ್ಯಾತ್

ಮ್ಲೇಚ್ಛದೇಶಃ---ಪು-೧-ಪ್ರ...
ತಃ-ಭಾರತವರುಷದತ್ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ...
ಮರೂಪಾದಿ ದೇಶಗಳಹೆಸರು, ಅಂ...
ಅರಬ್ಬಿಸ್ತಾನ್ ರೂಂ, ಮಕ್ಕಾ, ಮ...
ದಸಮುದ್ರದಬೆಟ್ಟಇವು ಗಳ ಹಾಗ...
ಶೆಗಳು.

ಮಧ್ಯದೇಶಸ್ತು ಮಧ್ಯಮಃ॥

ಮಧ್ಯಮಃ_ಪು-೧=ಮಧ್ಯದೇಶಃ=...
ನವೆಂಬಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆಮೂಡಲಾಗಿಯೂ
ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪಡವಲಾಗಿಯೂ, ಇರು...
ಶ್ತ್ರಿರಸಮೀಪವಾದ ಕೋಂತದೇಶ...
ಲಕೊಂಡ, ಚಿತ್ರಕೂಟ ಮುಂತಾ...
ಧ್ಯದೇಶಕ್ಕೆಹೆಸರು.

ಆರ್ಯಾವರ್ತಃಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ರ್ಮಧ್ಯಂವಿಂಧ್ಯಹಿಮಾಗಯೋಃ।

ಆರ್ಯಾವರ್ತಃ=ಪು_ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಃ...
=ವಿಂಧ್ಯಹಿಮಾಗಯೋಃಮಧ್ಯಂ-ವಿಂಧ್ಯ...
ರ್ವತಕ್ಕೂಹಿಮಗಿರಿಗೂ ಮೂಡಲು...
ಲುಕಡಲುಗಳಿಗೂ ನಡುವೆಇರುವ...
ವಿ.

ನೀವೃಜ್ಜನಪದೌದೇಶವಿಷ

ನಿವೃತ್=ತ್=ಜನಪದಃ-ಪು-...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಷವೆ'ಾತಊಪವರ್ತನಂ ॥೧॥

ತಿ ಸ್ಪ್ಯಾಗೋಷ್ಠಾ

ನ್ನಡಪಾ್ರಯೆನಡ್ವಾನ್ನಡ್ವ ಇತ್ಯಪಿ,

ಕುಮುದ್ವಾನ್ ಕುಮುದ ಪ್ರಾಯಃ!

ತಸ್ವಾನ್ ಬಹುವೇತಸೆ।

ದ್ವಲ ಶ್ಯಾದಹರಿತೆ

ಬಾಲೆತು ಪಂಕಿಲಃ।

ಮನಸಮೂಹದಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೇ=ಹಳ್ಳಿಸಾಲುದೇಶವು,ದೇಶಃವಿಷಯಃ-ಪು-ಉಪವರ್ತನಂ= ನ-೩- ಇಂತಾ ಹಳ್ಳಿಸಾಲುಗಳಾದಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕದೇಶಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದದೊಡ್ಡದೇಶದಹೆಸರು.ನೀವೃದಾದಿಶಬ್ದಗಳೂಸಾಧಾರಣವಾಗಿದೇಶದ ಹೆಸರುಗಳೆಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಆಗೋಷ್ಠಾತ್=ಇದುಮೊದಲುಗೊಂಡು ಗೋಷ್ಠಶಬ್ದದವರವಿಗೂ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ನಾಮಪದಗಳಲ್ಲಿವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಿತದೆಯಿರುವವುಗಳುಮೂರುಲಿಂಗಗಳಾಗುವವು,

ನಡ್ವಾನ್=ತ್ರಿ-ನಡ್ವಲಃ=೦-ನಡಪ್ರಾಯೆ-ಶತ್ತೆಹುಲ್ಲು ಬಹಳವಾಗಿರುವ ದೇಶದ ಹೆಸರು!ಹುಲ್ಲುನೆಲದ ಪ್ರಾಂತವು,

ಕುಮುದ್ವಾನ್=ತ್ರಿ-ಕುಮುದಪ್ರಾಯೆ ಬಿಳೀನೈದಲೆಹೂವುಬಹಳವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವದೇಶದಹೆಸರು,

ವೆತಸ್ವಾನ್=ತ್ರಿ-ಪು-೧-ಬಹುವೆತಸೆ-ಬಹಳವಮತ್ತಿಮರಗಳುಳ್ಳದ್ದು,ಪ್ರಬ್ಬಲಿಗಿಡಗಳುಳ್ಳದು, ಇದನ್ನು ಖುಮ್ಯಾರಕಾಡೆಂದುಕೆಲವರಾರಣ್ಯಕರನ್ನುವರು, ಮತ್ತು ಕಾರೇಕಾಡೆಂತಲೂಬಳಿಕೆಯುಂಟು,

ಶಾದ್ವಲಃ=೧=ಶಾದಹರಿತೆ-ಎಳೇಹುಲ್ಲಿನಿಂದಹಚ್ಚಗಿರುವಧೇಶಕ್ಕೆಹೆಸರು.

ಪಂಕಿಲಃ-೧-ಸಜಂಬಾಲೆ=ಕೆಸರಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ದೇಶಕ್ಕೆಹೆಸರು,

ಅನೂಪಂ-೧-ಜಲಪ್ರಾಯಂ=ನೀರು ಬಹಳವಾಗಿರುವದೇಶದಹೆಸರು, ಚಲುವೆ-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ಪುಂಸಿ ಕಚ್ಛಸ್ತಥಾವಿಧಃ

ಸ್ತ್ರೀ ಶರ್ಕರಾ ಶರ್ಕರಿಲಶ್ಚಾರ್ಕರಶರ್ಕರಾವತಿ।

ದೇಶಏವಾದಿಮಾ

ದೇವಮುನ್ನೆಯೊಸ್ಸಿಕತಾವತಿ

ದೇಶೋನದ್ಯಂಬುವೃಷ್ಟ್ಯಂಬುಸಂಪನ್ನವ್ರೀಹಿಪಾಲಿತಃ। ಸ್ಯಾನ್ನದೀಮಾತೃಕೋ ದೇವಮಾತೃಕಶ್ಚಯಥಾಕ್ರಮಂ

ಸುರಾಜ್ಞಿದೇಶೇರಾಜನ್ವಾನ್ ಸ್ಯಾತ್ತತೋನ್ಯತ್ರರಾಜವಾನ್

ಚ್ಛಾಗುಭೂಮಿ,

ಕಚ್ಛಃ-ಪು-೧-ತಥಾವಿಧಃ=ಹಾಗೆ ನೀರುಬಹಳವಾಗಿರುವಹೊಳೆ, ಚ... ಮಡುವು, ಡೊಣೆ, ಕೆರೆ, ಕೊಳವು... ವುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ತ್ಯಾವ ನೆ... ಸರು,

ಶರ್ಕರಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಶರ್ಕರಿಲಃ-ಶಾ... ಶರ್ಕರಾವಾನ್-ತ್ರಿ-೪-ನರುಜುಕಲ್ಲು... ಳ್ಳನೆಲದಹೆಸರುಗಳು,

ಆದಿಮಾ=ದೇಶಏವ-ಮೊದಲು... ಲ್ಪಟ್ಟ-ಶರ್ಕರಾ-ಶರ್ಕರಿಲ-ಈ... ಗಳೂ-ನರುಜುಕಲ್ಲುನೆಲದದೇಶಕ್ಕೆ... ಹೆಸರುಗಳು,

ಏವಂಸಿಕತಾವತ್ಯನ್ನೆಃಯೋ-ಹೀ... ಮರಳುಳ್ಳ ಪ್ರಾಂತವಾದ ದೇಶಕ್ಕೆ... ತಾ-ಸಿಕತಿಲಃ=ಎಂತಲೂ ಮರಳ... ಹೊಳೆಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ, ಸೈಕ... ತಾವತ್-ಎಂತಲೂ ಊಹಿಸತಕ್ಕ...

ನದೀಮಾತೃಕಃ-ಪು-೧-ನದ್ಯಂ... ಪನ್ನವ್ರೀಹಿಪಾಲಿತಃ- ದೇಶಃ-ಸ... ಹೊಳೇನೀರಿನಿಂದ ಗದ್ದೆಮುಂತಾದ... ಯಾಕೊಪದೇಶಕ್ಕೆ ಪೆಸರು, ದೇವಮಾ... ಪು-೧=ಮಳೇನೀರಿನ ಆಧಾರದಿಂದ... ಮುಂತಾದದ್ದಾಗುವ ದೇಶಕ್ಕೆಹೆಸ... ಲೆಯಿಂದ ಬೆಳೆ ಯಾಗುವದೂ ಸ... ತೃಕವೇ ಎಂದ್ಕೆಲವರನ್ನುವರು...

ರಾಜನ್ವಾನ್-ತ್ರಿ-ಪು-೧-ಸುರಾ... ಶ-ಪಳ್ಳೇಹೆಸರುಳ್ಳದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಸರು...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪಾರ್ವ-ತಃ-೧-ಪು-ಅನ್ಯತ್ರ)-ಅಂತಾವಳಿ ಅರಸು ಯಿಲ್ಲದೇ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿಅರಸು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆಹೆಸರು,

ಗೋಷ್ಠಂ ಗೋಸ್ಥಾನಕಂ

ಗೋಷ್ಠಂ-ಗೋಸ್ಥಾನಕಂ-ನ-೨-ಆಕಳುಗಳಿರ್ತುವ ಕೋಷ್ಠದಹೆಸರು, ಆಕಳದೊಡ್ಡಿ ಗೋವುಕೆಳಿರುವಸ್ಥಳ,

(ತತ್ರ)ಗೌಷ್ಠೀನಂಭೂತಪೂರ್ವಕಂ ॥೧೩॥

ಗೌಷ್ಠೀನಂ-ನ-೧-ಭೂತಪೂರ್ವಕಂತತ್-ಪುರಾತನವಾದಆಕಳುದೊಂದೆಹೆಸರು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಮಾವುಲಾಗಿಗೋವುಗಳಹಿಂಡುಮುಂದಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಕಡೆ-ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕಳದೊಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದಸ್ಥಳಕ್ಕೆಹೆಸರು,

ಪರ್ಯಂತಭೂಃ)ಪರಿಸರ

ಪರಿಸರಃ-ಪು-೨-ಪರ್ಯಂತಭೂಃ-ಗ್ರಾಮನಗರಾದಿಗಳಸಮೀಪ ಭೂಮಿಯಹೆಸರು

ಸ್ಸೇತುರಾಲೌ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಪುಮಾನ್!

ಸೇತುಃ-ಪು-ಆಳಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಕಟ್ಟೆಯಹೆಸರುಗಳು-ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಾಲೌವರ್ತತೆ-ಪುಮಾನ್ ಸೇತುರಿತ್ಯನ್ವಯಃ-೨

ವಾಮಲೂರಶ್ಚನಾಕುಶ್ಚ ವಲ್ಮೀಕಂಪುನ್ನಪುಂಸಕಂ೧೪

ವಾಮಲೂರಃ-ಪು-ವಾಮಲೂರಃ-ನಾಕುಃ-ಪು-ವಲ್ಮೀಕಂ-ಪು-ವಲ್ಮೀಕಂ-ನ-೪-ಹುತ್ತದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಯನಂವರ್ತ್ಮಮಾರ್ಗಾಧ್ವಪಂಥಾನಃಪದವೀಸೃತಿಃ। ಸರಣಿಃಪದ್ಧತಿಃ ಪದ್ಯಾವರ್ತನ್ಯೇಕಪದೀತಿಚ ॥೧೫॥

ಅಯನಂ-ವರ್ತ್ಮ-ನ-ನ-ಮಾರ್ಗಃ-ಅಧ್ವಾ-ನ-ಪು-ಪದವೀ-ಸೃತಿಃ-ಸರಣಿಃ ಪದ್ಧತಿ-ಪದ್ಯಾ-ವರ್ತನೀ-ಏಕಪದೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧೨-ದಾರಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.ಹಾದಿ,ಮಾರ್ಗವು-ರೋಡ್,

ಅತಿಪಂಥಾಸ್ಸುಪಂಥಾಶ್ಚ ಸತ್ಪಥ(ಶ್ಚಾರ್ಚಿತೇಧ್ವನಿ)!

ಅತಿಪಂಥಾಃ-ನ್-ಸುಪಂಥಾಃ-ನ್-ಸತ್ಪಥಃ-ಪು-೩-ಒಳ್ಳೇದಾರಿಯಹೆಸರು-ರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರೀ.

ವ್ಯಧ್ವೋದುರಧ್ವೋವಿಪಥಃ | ವ್ಯಧ್ವಃ-ದುರಧ್ವಃ-ವಿಪಥಃ-೩-ಕದ
ಕದಧ್ವಾ ಕಾಪಥಸ್ಸಮಾಃ॥ | ನ್-ಕಾಪಥಃ-ಪು-೫-ಕೆಟ್ಟದಾರೀ
ಹಾದಿ, ಇಲ್ಲಿ-ವಿಪಥ ಕಾಪಥಶಬ್ದಗಳೆರ
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ

ಅಪಂಥಾಸ್ತ್ವಪಥಂತುಲ್ಯೆ | ಅಪಂಥಾಃ-ನ್-ಪು-ಅಪಥಂ-ನ
ತಪ್ಪುದಾರಿಯ ಪೆಸರಾಗಳು.ಕಳ್ಳದಾ
ಡೇಹಾಯದದಾರಿ.

ಶೃಂಗಾಟಕಚತುಷ್ಪಥೇ। | ಶೃಂಗಾಟಕಂ-ಚತುಷ್ಪಥೇ-ನ
ಲ್ಕುದಾರಿಗಳು ಕೂಡಿದ ಚೌಕದಹಾ
ಗಳು.

ಪ್ರಾಂತರಂ(ದೂರಶೂ | ಪ್ರಾಂತರಂ-ನ-೧-ದೂರಶೂನ್ಯ
ನ್ಯೋಧ್ವಾ) | ಧ್ವಾ-ಬಹಳ ದೂರವಿಲ್ಲದೇಯಿರುವ
ಅಂದರೆ ಬಹುದೂರದವರಿಗೂ ಇ
ಹಾದಿ,ಮೊಟಕಾಹಾದ.

ಕಾಂತಾರಂ(ವರ್ತ್ಮದು | ಕಾಂತಾರಂ-ನ-೧-ದುರ್ಗಮಂವರ್ತ್ಮ
ರ್ಗಮಂ ॥೧೭॥ | ಚೋರಕಂಟಕಾದಿಗಳಿಂದ ಹೋಗು
ಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವಕಾಡುದಾರಿ.

ಗವ್ಯೂತಿಃ ಸ್ತ್ರೀ(ಕ್ರೋ | ಗವ್ಯೂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕ್ರೋಶ
ಶಯುಗಂ) | ಗಂ-೨೪-ಅಂಗುಳಗಳಾದರೆ-೧-ಹಸ್ತ
೪೦೦೦ಹಸ್ತಗಳಿಗೆ॥೧-ಕ್ರೋಶ-ಅಂಥ
ಕ್ರೋಶದಹೆಸರು ಹರಿದಾರಿ

ನಲ್ವಃ(ಕಿಷ್ಕುಚತುಶ್ಶತಂ | ನಲ್ವಃ-ಪು-೧-ಕಿಷ್ಕುಚತುಶ್ಶತಂ-
ಹಸ್ತ ಪರಿಮಾಣವಾದ ಹಾದಿಯಹೆ

ಘಂಟಾಪಥಸ್ಸಂಸರಣಂ | ಘಂಟಾಪಥಃ-ಪು-ಸಂಸರಣಂ-ನ
ತ್ತಂಬಿನ ಅಗಲವುಳ್ಳ ರಾಜಮಾರ್ಗದ
ರು. ಹೈರೋಡ್,ಅಗಲವಾದ ಪಥಾರಿ,ದೊ
ರಸ್ತೆ. ರಾಜಭೀಟು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತತ್ಪುರಸ್ಯ್ಟೋಪನಿಷ್ಕರಂ	ಉಪನಿಷ್ಕರಂ=ಪಾ=ಉಪನಿಷ್ಕರಂ=ನ=೧ಪುರಸ್ಯತತ್=ದುರ್ಗವಾದ ರಾಜಧಾನಿಗೆಹೋಗತಕ್ಕರಾಜಮಾರ್ಗಕ್ಕೆಹೆಸರು.
ಇತಿಭೂವರ್ಗಃ.	ಭೂವರ್ಗಃ=ಭೂಮಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿ=ಈಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು,
ಪೂ(ಸ್ತ್ರೀ)ಪುರೀನಗರ್ಯ್ಯೌ(ವಾ)ಪತ್ತನಂಪುಟಭೇದನಂ॥ ಸ್ಥಾನೀಯಂ[illegible]ಮೊ	ಪೂಃ=ರ್=ಸ್ತ್ರೀ=ಪುರೀ-ನಗರೀ=ನಗರೀ-ಪ್ನ-ಪತ್ತನಂ-ಪಾ-ಪಟ್ಟಣಂ-ಪುಟಭೇದನಂ-ಸ್ಥಾನೀಯಂ-ನ=ನಿಗಮಃ-ಪು ೭-ಪಟ್ಟಣದಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು=ಅಂದರೆ ಷಹರ್‌ಜಾಗ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದೀ೩=ಶಬ್ದಗಳು೪ಂಗ್ರಾಮಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿರುವಷಹರಿಗೆಪೆಸರೆಂತಲೂಮಿಕ್ಕ ನಾಲ್ಕುಶಬ್ದಗಳೂ ಕೋಟೆಯುಳ್ಳಪ್ರಧಾನನಗರಕ್ಕೆಹೆಸರೆಂತಲೂಪೇಳುವರು. ಪರಂತು-ಜನ, ಧನ, ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಇವು, ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಊರು.
ನ್ಯತ್ರ್ಯಯನ್ಮೂಲನಗರಾತ್ಪುರಂ॥೧೯॥ತ ಚ್ಛಾಖಾನಗರಂ	ಶಾಖಾನಗರಂ-ನ-೧=ಮೂಲನಗರಾತ್ಅನ್ಯತ್=ಪುರಂ =ಅರಸಿರುವಪಟ್ಟಣದಬಳಿಯೊಳು ದತ್ತರಲೆ ಇರುವ ಚಿಕ್ಕ ಊರು.
ವೇಶೋವೇಶ್ಯಜನಸಮಾಶ್ರಯಃ	ವೇಶಃ=ಪು=೧=ವೇಶ್ಯಜನಸಮಾಶ್ರಯಃ=ಸೂಳೆಯರ ಗುಂಪುಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರು. ಸೂಳೆಗೇರಿ=ಸೂಳೆಯರ ಪಾಳ್ಯ.
ಆಪಣಸ್ತುನಿಷದ್ಯಾಯಾಂ॥	ಆಪಣಃ=ಪು=ನಿಷದ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಮಾರಿಗೆಯ ಹಸರುಗಳು. ಪಾಂಡಿ, ಅಂಗಡಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕೇರಿ, ದುಕಾನ್, ಪೇಟೆ.

ವಿಪಣಿಃ ಪಣ್ಯವೀಥಿಕಾ

ವಿಪಣಿಃ-ಪಣ್ಯವೀಥಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ದ್ವಿ ಅಂಗಡಿಬೀದಿ. ತರಗಿನವ್ಯಾಪಾರ. ವಾರ್ತ್ತ ಮಾರುವಕೇರಿ,

ರಥ್ಯಾ ಪ್ರತೋಲೀ ವಿಶಿಖಾ ಸ್ಯಾ

ರಥ್ಯಾಪ್ರತೋಲೀ॥ಪಾ॥ಪ್ರತೋಲೀ ವಿಶಿಖಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ತ್ರಿ-ಊರೊಳಗಿರುವವ ಖ್ಯವಾದ ಚಾವಡಿಜಗಲಿ, ಬೀದೀಜಗಲಿ ಚವಾರ, ಕೈಸಾಲೇ, ಜಗುಲಿ.

ಚ್ಚಯೋ ವಪ್ರಮಸ್ತ್ರಿ ಯಾಂ,

ಚಯಃ-ಪು-೧-ವಪ್ರಂ-ಪ್ನ-ಕೋಟೆಯಸುತ್ತಳದಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕಂದ ದಬಳಿಯು, ಪೌಳೀ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಿನೊಳು ಎತ್ತರವಾಗಿ ತಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಮಣ್ಣುದಿಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದ ಆಡ್ಡಿಗಳಿಗೆ ರು,

ಪ್ರಾಕಾರೋ ವರಣಸ್ಸಾಲಃ

ಪ್ರಾಕಾರಃ-ವರಣಃ ಸಾಲಃ-ಪು-೩-ಕೋಟೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಪ್ರಾಕಾರ, ಪೌಳೀ ಲ್ಲೆ. ಫ್ರೋರ್ಟ,

ಪ್ರಾಚೀನಂ ಪ್ರಾಂತ ತೋವೃತಿಃ ॥೧೩॥

ಪ್ರಾಚೀನಂ-ಪಾ-ಪ್ರಾಚೀರಂ-ನ ಪ್ರಾಂತತಃ-ವೃತಿಃ-ಊರಸುತ್ತಲೂ ವರುವಬೇಲಿ ಮುಂತಾದ ತಡೆಗಳ ಹೆಸ ಗಳು,

ಭಿತ್ತಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಡ್ಯ

ಭಿತ್ತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕುಡ್ಯಂ-ನ-೨-ಗೋ ಡೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮೇಡೂಕಂ ಯದಂತರ್ನ್ಯ ಸ್ತಕೀಕಸಂ।

ಏಡೂಕಂ-ಪಾ-ಏಡುಕಂ-ನ-೧ ತರ್ನ್ಯಸ್ತಕೀಕಸಂ- ತತ್-ಭಿತ್ತಿಯ ಗಾವಮಕ್ಕೂ ಕನ್ನಾ ಕೊರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಯೂ ಇರುವಂತೆ ಗೋಡೆ ಇಗಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲುವಿನ ಗೋಡೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೃಹಗೇಹೋದವಸಿತವೇಶ್ಮಸದ್ಮನಿಕೇತನಂ ॥೨೦॥ ನಿಶಾಂತಸ್ತ್ಯಸದನಭವನಾಗಾರಮಂದಿರಂ । ಗೃಹಾಃಪುಂಸಿಚ ಭೂಮ್ನ್ಯೇವನಿಕಾಯ್ಯನಿಲಯಾಲಯಾಃ॥೨೧॥ವಾಸಃಕುಟೀದ್ವಯೋಃ ಶಾಲಾಸಭಾ

ಗೃಹಂ-ಗೇಹಂ-ಉದವಸಿತಂ-ವೇಶ್ಮನ್-ಸದ್ಮನ್-ನಿಕೇತನಂ-ನಿಶಾಂತಂ-ಪಸ್ತ್ಯಂ-ಪಾ॥ವಸ್ತ್ಯಂ-ಸದನಂ-ಭವನಂ-ಆಗಾರಂ-ಮಂದಿರಂ-ನ-ಗೃಹಾಃ-ಬ-ನಿಕಾಯ್ಯಾಃ-ನಿಲಯಾಃ-ಆಲಯಾಃ-ವಾಸಃ-ಕುಟೀಃ-ಪು-ಶಾಲಾಃ-ಪ್ಸ್ವ-ಸಭಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೧೯-ಮನೆಗೆಹೆಸರುಗಳು. ಪಕ್ಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಂದಿರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕುಟಂ-ನ-ಉರ್ನು

ಸಂಜವನಂ ತ್ವಿದಂ ಚತುಶ್ಶಾಲಂ

ಸಂಜವನಂ-ಚತುಶ್ಶಾಲಂ-ನ-೨-ನಾಲ್ಕುಕಡೆಯೂ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿಕೈಸಾಲೇ ಕಟ್ಟಮಧ್ಯೆ ಅಂಗಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಮನೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮುನೀನಾಂತು ಪರ್ಣಶಾಲೋಟಜೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥೨೨॥

ಪರ್ಣಶಾಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಉಟಜಃ-ಪ್ಸ-೨ ಮುನೀನಾಂತು-ಮುನಿಗಳಮನೆ-ಋಷಿಗಳಪರ್ಣಶಾಲೆ-ಜಪಯಜ್ಞಶಾಲೆ-ಶುದ್ಧಗೃಹ.

ಚೈತ್ಯಮಾಯತನಂತುಲ್ಯೇ

ಚೈತ್ಯಂ-ಆಯತನಂ-ನ-೨-ಶಬ್ದಗಳು ಯಾಜ್ಞಶಾಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಸಮಾಂತಾದ ಗೌರವಸ್ಥಳ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನೆ,ಬೌದ್ಧರಮನೆಎಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು ಅವರಮಸ್ತ-ನಾಸ್ತಿಕಾಲಯವೆಂದು ಕೆಲವರು ತಾರುಕರವಾಶೀತಿಯೆಂದುಕೆಲವರ:-ಸ್ತೋತ್ರಸನ್ನಿಷ್ಟೆ.

ವಾಜಿಶಾಲಾತುಮಂದುರಾ।

ವಾಜಿಶಾಲಾ-ಮಂದುರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಕುದುರೆಗಳಲಾಯ. ಕುದುರೆಗ[illegible]ತವೇಲಿ, ಅಶ್ವಶಾಲೆ.

ಆವೇಶನಂಶಿಲ್ಪಿಶಾಲಾ

ಆವೇಶನಂ-ನ-ಶಿಲ್ಪಿಶಾಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರಕಾರ್ಖಾನೆ, ಪಟ್ಟದೀಮನೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಾಣಿಜರಮನೆ.

ಪ್ರಪಾಪಾನೀಯಶಾಲಿಕಾ॥ | ಪ್ರಪಾ-ಪಾನೀಯಶಾಲಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಚಳಿವಿಂದರ,ಅರಹೊಟ್ಟಿಗೆ,ಅರವಟ್ಟಿ

ಮಠಶ್ಛಾತ್ರಾದಿನಿಲಯೋನಿ | ಮಠಃ-ಪು=೧=ಛಾತ್ರಾದಿನಿಲ ಗುರುಗಳೂ, ಶಿಷ್ಯರೂ, ಸನ್ಯಾಸಿಗ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ,ಇಂಥಾವರುವಾ ಡುವಸ್ಥಳ. ಮಠ,ಯತಿಸ್ಥಳ.

ಗಂಜಾತುಮದಿರಾಗೃಹಂ। | ಗಂಜಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಮದಿರಾಗೃಹಂ= ಮದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಸ್ಥಳ, ಸಾ ಮಾಡುವಗಡಂಗು,

ಗರ್ಭಾಗಾರಂವಾಸಗೃಹ | ಗರ್ಭಾಗಾರಂ=ವಾಸಗೃಹಂ-ನ= ಲಗುವಮನೆ,ಪವಳಿಸುವಕೊಟ್ಟಡಿ.

ಮರಿಷ್ಟಂಸೂತಿಗಾಗೃಹಂ | ಅರಿಷ್ಟಂ=ಸೂತಿಕಾಗೃಹಂ॥ನ ಪುರುಡಿನಮನೆ,ಹೆತ್ತ ಮುಡಿಚಟ್ಟ ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವ ವಠಾರ, ಜಾತ ಗೃಹ.

ವಾತಾಯನಂಗವಾಕ್ಷಸ್ಸ್ಯ | ವಾತಾಯನಂ=ನ=ಗವಾಕ್ಷಃ-ಪು ಗವಾಕ್ಷಿಗೆಹೆಸರು, ಗಾಳಿಬರುವ ಕಿ

ನ್ಮಂಡಪೋಽಸ್ತ್ರೀ ಜನಾಶ್ರಯಃ॥ | ಮಂಡಪಃ=ಪ್ನ=ಜನಾಶ್ರಯಃ-ಪು ಸ್ಥಾನ ಚಾವಡಿ ಮುಂತಾದಸಭಾ ಪ, ಕಚೇರೀಮನೆ.

ಹರ್ಮ್ಯಾದಿ ಧನಿನಾಂವಾ ಸಃ | ಹರ್ಮ್ಯಂ=ನ=೧-ಧನೀನಾಂವಾಸ ಹುಕಾರರಿರುವಮನೆ= ಹಣಗಾರ ಸ್ಥಳ, ಧನಿಕರಿರುವಉಪ್ಪರಿಗೆ, ದಿಂದ ಅಟ್ಟಾಲಕಾದಿ ನಾಮಗಳೂ ಟು

ಪ್ರಾಸಾದೋ ದೇವಭೂಭು ಜಾಂ ॥೭॥ | ಪ್ರಾಸಾದಃ-ಪು=೧=ದೇವಭೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಅರಸುಗಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೂಹೆಸರು.

ಸೌಧೋ ಸ್ತ್ರೀ ರಾಜಸದನ

ಸೌಧಃ-ಪ್ನ-ರಾಜಸದನಂ-ನ-೨-ರಾಜಗೃಹವಹೆಸರು. ರಾಜಗೃಹಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಪ್ಪರಿಗೆ.

ಮುಪಕಾರ್ಯೋಪಕಾರಿಕಾ।

ಉಪಕಾರ್ಯಾ-ಉಪಕಾರಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಅರಸುಗಳ ಬಿಡಾರದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸ್ವಸ್ತಿಕಸ್ಸರ್ವತೋಭದ್ರೋ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಾದಯೋಪಿಚ ಪಿಚ್ಛಂದಕಪ್ರಭೇದಾಹಿಭವಂತೀಶ್ವರಸದ್ಮನಾಂ।

ಸ್ವಸ್ತಿಕಃ-ಸರ್ವತೋಭದ್ರಃ-ನಂದ್ಯಾವರ್ತಃ-ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ, ರುಚಕಃ-ನಂದ್ಯಾವರ್ತಃ-ಪು-೩-ಈಶ್ವರಸದ್ಮನಾಂಪಿಚ್ಛಂದಕಪ್ರಭೇದಾಃಭವಂತಿ-ಅರಸುಗಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಸ್ಥಾನವುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿಯೂ ಉಚಿತವಾಗಿಯೂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ. ಬಾಗಿಲು, ಲೋವೆಮುಂದಾದತರಹಾಗಳ ವಿಶೇಷಗಳ ಹೆಸರುಗಳು

ಸ್ತ್ರ್ಯಗಾರಂಭೂಭುಜಾಮಂತಃಪುರಂಸ್ಯಾದವರೋಧನಂ ॥೫॥ ಶುದ್ಧಾಂತಶ್ಚಾವರೋಧಶ್ಚ

ಅಂತಃಪುರಂ-ಅವರೋಧನಂ-ನ-ಶುದ್ಧಾಂತಃ-ಅವರೋಧಃ-ಪು-೪-ಭೂಭುಜಾಂಸ್ತ್ರ್ಯಗಾರಂ-ಅರಸುಗಳ ಹೆಂಗಳಿರುವಸ್ಥಳ, ಅರಮನೇ ರಾಣೀವಾಸ -ಜನಾನಿತೊಟ್ಟಿ.

ಸ್ಸ್ಯಾದಟ್ಟಃಕ್ಷೌಮಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಅಟ್ಟಃ-ಪು-ಕ್ಷೌಮಂ-।ಪು॥ಕ್ಷೋಮಂ ತೇ-ಪ್ನ-೨- ಯುದ್ಧಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ-ಮಂಟಪದಮೇಲೆ ಗೆಡೆಯಾಗಲಿ, ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಳದಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಾಗಲಿ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಹಿಂದಾಗಲಿಯಾಗಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಮನೆಯ ಹೆಸರುಗಳು ಅಥವಾ ಅಟ್ಟ, ಮಂಚಿಗೆ.

ಪ್ರಘಾಣಪ್ರಘಣಾಲಿಂದಾಬಹಿರ್ದ್ವಾರಪ್ರಕೋಷ್ಠಕೇ।

ಪ್ರಘಾಣಃ-ಪ್ರಘಣಃ-ಅಲಿಂದಃ-ಪು-೩ ತಲಬಾಗಿಲ ಮುಂದುಗಡೆ ಇರುವ ಅಂಗಳದ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೃಹಾವಗ್ರಹಣೀದೇಹ	ಗೃಹಾವಗ್ರಹಣೀ-ದೇಹಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಹೊಸ್ತಲಹೆಸರಗಳು,ಬಾಗಿಲಹೊಸ್ತ
ಲ್ಯಂಗಣಂಚತ್ವರಾಜರೆ!	ಅಂಗಣಂ=(ಪಾ)ಅಂಗನಂ-ಚತ್ವರ ಜಿರಂ=ನ=೩=ಅಂಗಳದ ಹೆಸರು ಮ ಯಅಂಗಳ
ಅಧಸ್ತಾದ್ದಾರುಣಿಶಿಲಾ	ಶಿಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅಧಸ್ತಾದ್ದಾರು ಬಾಗಿಲಕೆಳಗೇಡಹೊಸ್ತಲಬಳೀ ಅಡ್ಡ ಗಿತುಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟರು ಟ್ಟುಹಲಿಗೆ.
ನಾಸಾ)ಸಾರೂಪರಿಸ್ಥಿತಂ॥	ನಾಸಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಉಪರಿಸ್ಥಿತಂ ಥಳಮೆಟ್ಟುಹಲಿಗೆ ಮೇಲೆಅಡ್ಡವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮರದತುಂಡಿನ ಹೆ
ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಮಂತರ್ದ್ವಾರಂ ಸ್ಯಾ	ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಂ=ಅಂತರ್ದ್ವಾರಂ=ನ ವಳಬಾಗಿಲಹೆಸರು. ರಹಸ್ಯವಾದ ಲು.
ತ್ಪಕ್ಷದ್ವಾರಂತುಪಕ್ಷಕಃ॥	ಪಕ್ಷದ್ವಾರಂ-ನ=ಪಕ್ಷಕಃ=ಪು-೨= ಬಾಗಿಲ ಹೆಸರು. ರಕ್ಕೆಬಾಗಿಲು ಬಾ ದದೊಳಗಾಗಲೀ ಸಮೀಪ ದೊಳಗಾ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರುವ ಚಿಕ್ಕಬಾಕಲು.
ವಲೀಕನೀವ್ರೌಪಟಲಪ್ರಾಂತೆ	ವಲೀಕಂ-ನೀವ್ರಂ=ಪಟಳಪ್ರಾ ನ-೩-ಮಪ್ಪಿನದ ಚೂರು, ಲೊ ರು! ಮನೆಯಚುಂಚು,ಹೊದಿಕೆಚ ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಲುಚ್ಚ್ಳದಅಂಚು ನ್ನುಸೂರೆಂದೂಅನ್ನುವರು.
ಥಪಟಲಂಛದಿಃ ॥೩೨॥	ಪಟಲಂ=ಛದಿಃ-ನ-೨-ಮನೆಯ ಲುಹೊದಿಕೆಯ ಹೆಸರು.ಮನೆಯ ಲುಮುಚ್ಚಳಿ.
ಗೊಪಾನಸೀತುವಲಭಿಚ್ಛಾದ	ಗೋಪಾನಸೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ವಲಭಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನೆವಕ್ರದಾರುಣೀ।	ವಾದ ಮರದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರು. ಮತ್ತು ಆದೆ ರನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ವಕ್ರದಾರುಣಿ ಸೊಟ್ಟೆಯಾದ ಮರದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರು ಗೋಪಾನಸೀ ವಲಭಿ ಶಬ್ದಗಳೆರಡೂ ಮ್ವನೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಂಚು ಹೊದಿಕೆಗೆ ಕೆಳಗಡೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಸೊಟ್ಟೆಯಾಗಿರುವ ಮರದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರು.
ಕಪೋತಪಾಲಿಕಾಯಾಂತುವಿಟಂಕಂ(ಪುನ್ನಪುಂಸಕಂ।	ಕಪೋತಪಾಲಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ವಿಟಂಕಂ-ಪ್ನ-೧-ಹರ್ಮ್ಯವಿಹಾರ ಸ್ಥಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುವಾಣದ ಹಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಗೂಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಲೋವೇ ಮರದ ಪಟ್ಟೀ ಹೆಸರು.
ಸ್ತ್ರೀದ್ವಾರ್ದ್ವಾರಂ ಪ್ರತೀಹಾರಃ ಸ್ಸ್ಯಾ	ದ್ವಾಃ-೯-ಸ್ತ್ರೀ-ದ್ವಾರಂ-ನ-ಪ್ರತೀಹಾರಃ-ಪು-೩-ಬಾಗಿಲ ಹೆಸರುಗಳು ಬಾಕಲು.
ದ್ವಿತರ್ದಿಸ್ತುವೇದಿಕಾ।	ವಿತರ್ದಿಃ-ವೇದಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಜಗುಲಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.
ತೋರಣೋಸ್ತ್ರೀ ಬಹಿರ್ದ್ವಾರಂ	ತೋರಣಃ-ಪ್ನ-೧-ಬಹಿರ್ದ್ವಾರಂ-ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆ ತಳಿರು ದೋರಣ ಮಾವಿನ ಸೊಪ್ಪು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಾಕಲ ಹೊರಕಡೆಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ೨ಕಂಭಗಳಿಂಥ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ವಾರ ಬಂಧನದ ಚೌಕಟ್ಟುಮನೆಯ ಹೊರಬಾಗಿಲು, ತೋರಣದ ಬಾಕಲು.
ಪುರದ್ವಾರಂತುಗೋಪುರಂ।	ಗೋಪುರಂ-ನ-೧-ಪುರದ್ವಾರಂ-ಪಟ್ಟಣ ಬಾಕಲು, ಊರುಬಾಗಿಲು.
ಕೂಟಂಪೂರ್ದ್ವಾರಿಯದ್ಧಸ್ತಿನಖಸ್ತಸ್ಮಿ	ಹಸ್ತಿನಖಃ-ಪು-೧-ಪೂರ್ದ್ವಾರಿ ಯತ್ಕೂಟಂ-ಊರುಬಾಗಿಲ ಬಳೀ ಹೊರಗೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂ.	ಟೀ.
	ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಹ್ಲ ವಾಗಿಯೂ ದಿಂಣೆಯಾಗಿಯೂ ಹಾಕಿ ವ ಮಣ್ಣಿನತಿಟ್ಟು ಮಣ್ಣಿನ ದಿಂಣೆ.
ಸ್ನಥತ್ರಿಷು ಕವಾಟಮರ ರಂ ತುಲ್ಯೇ	ಕವಾಟಂ(ಪ್ರಾ)ಕಪಾಟಂ ಅರರಂ-ತ್ರಿ ೩-ಬಾಗಲುಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುವ ಕದದ ಸರುಗಳು.
ತದ್ವಿಷ್ಕಂಭೋರ್ಗಳೋನನಾ	ಅರ್ಗಳಂ-ಪ್ನ-೧-ತದ್ವಿಷ್ಕಂಭೆ ಅಂಥಾ ನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿತೆಗೆಯದಂತೆ ಅಡ್ಡಮಾ ಡಲುಳ್ಳ ಅಗಳೀ ಮರದಹೆಸರು.
ಆರೋಹಣಂಸ್ಯಾತ್ಸೋಪಾ ನಂ	ಆರೋಹಣಂ-ಸೋಪಾನಂ-ನ- ಸೋಪಾನದಹೆಸರುಗಳು. ಮೆಟ್ಟುಗಳ ಪಾವಟಗೆ, ಹಂತಗಳು.
ನಿಶ್ರೇಣಿಸ್ತ್ವಧಿರೋಹಿಣೀ	ನಿಶ್ರೇಣಿಃ-ಅಧಿರೋಹಿಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ ನಿಚ್ಚಣಿಗೆಹೆಸರುಗಳು-ಏಣಿ.
ಸಂಮಾರ್ಜನೀಶೋಧನೀ ಸ್ಯಾ	ಸಂಮಾರ್ಜನೀ-ಶೋಧನೀ-ಸ್ತ್ರೀ ಕಸಮರ, ಕಸಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟು, ಚೀಪು ಕಟ್ಟು, ಪರಕೆ, ಕಸಬರಲು ಕೇಶಸೋಣ
ತ್ಸಂಕರೋವಕರಸ್ತಯಾ ॥೬೭॥ ಕ್ಷಿಪ್ತೆ	ಸಂಕರಃ-ಅವಕರಃ-ಪು-೨-ತಯಾಕ್ಷಿ ಪ್ತೆ-ಅಂಥಾಕಸಬರಲುಗಳಿಂದ ಗುಡಿಸಲ್ ಟ್ಟ ಧೂಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪೆಸರು ಅಂದರೆ ಸಂಮಾರ್ಜನೀ, ರಜಸ್ಸು, ಪರ ಯಧೂಳು.
ಮುಖಂನಿಸ್ಸರಣಂ	ಮುಖಂ-ನಿಸ್ಸರಣಂ-ನ-೨-ಮನೆ ಲಬಾಗಲಮುಂದೇ ಯಿರುವಬೈಲು ಅಂಗ
ಸನ್ನಿವೇಶೋನಿಕರ್ಷಣಂ	ಸನ್ನಿವೇಶಃ-ಪು-ನಿಕರ್ಷಣಂ-ನ- ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಪುರಜನ ಸಂಚ ರಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಬೈ ಊರಹೊರಗಣಮುಂಗಳ; ಪೌಳೀಬೈ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಮಾಸಂವಸಥಗ್ರಾಮೌ

ಸಂವಸಥಃ-ಗ್ರಾಮಃ-ಪು-೨-ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರುಗಳು. ಬಹುಮಂದಿ ರೈತರು ತಾವಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವವೂರು.

ವೇಶ್ಮಭೂರ್ವಾಸ್ತು ರಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೩॥

ವೇಶ್ಮಭೂಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ವಾಸ್ತು-ಸ್ತ್ರೀ-ಪ್ನ-೨ ಮನೆಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಿವೇಶನ.ಪಠಾಗ,ಮನೆಗೆ ಲಾಯಕ್ ಜಮೀನು-

ಗ್ರಾಮಾಂತಮುಪಶಲ್ಯಂ ಸ್ಯಾ

ಗ್ರಾಮಾಂತಂ-ಉಪಶಲ್ಯಂ-ನ-೨-ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪಪ್ರದೇಶ,ಹಳ್ಳಿಗ್ರಾಡಿನಪ್ರಾಂತ,ಊರುಹತ್ತಿರ.

ತ್ಸೀಮಸೀಮೆಸ್ತ್ರಿಯಾಮುಭೆ

ಸೀಮಾ-ನ್-ಸೀಮಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಯಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿನ ಹಸು ಈ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭೂಮಿ,ಇದುವರಿಗೂ ಹೆಗ್ಗುರ್ತುಗಳಿಸ್ಥಳಿ ದೇಶ ವಿಭಾಗಚಿನ್ಹೆ.

ಘೋಷಆಭೀರಪಲ್ಲೀಸ್ಯಾ

ಘೋಷಃ-ಪು-ಆಭೀರಪಲ್ಲೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨. ಗೊಲ್ಲರಹಳ್ಳಿ. ಗೊಲ್ಲರಿರುವ ಪಾಳ್ಯ,ಆಕಳು,ಹಾಲು,ಮೊಸರು,ತುಪ್ಪ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ದಾಡಿಯೂ,ಮಾರಲ್ಪಡುವದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಗೊಲ್ಲರದೊಡ್ಡಿ.

ತ್ಪಕ್ಕಣಶ್ಶಬರಾಲಯಃ॥

ಪಕ್ಕಣಃ-ಶಬರಾಲಯಃ-ಪು-೨-ಬ್ಯಾಡರಿರುವಹಳ್ಳಿ, ಬ್ಯಾಡರಪಾಳ್ಯಚಂಚುದೊಡ್ಡಿ ಗೂಡಸೆರು,

ಇತಿ ಪುರ ವರ್ಗಃ

ಪುರವರ್ಗಃ-ಪಟ್ಟಣದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿ-ಈವರೆವಿಗಿದುದು.

ಮಹೀಧ್ರಶಿಖರಿಕ್ಷ್ಮಾಭೃದ ಹಾರ್ಯಧರಪರ್ವತಾಃ । ಅದ್ರಿ

ಮಹೀಧ್ರಃ-ಶಿಖರೀ-ಕ್ಷ್ಮಾಭೃತ್-ತ್ ಆಹಾರ್ಯಃ-ಧರಃ-ಪರ್ವತಃ-ಅದ್ರಿಃ-ಗೋ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೊತ್ರಗಿರಿಗ್ರಾವಾಚಲಶೈಲ ಶಿಲೋಚ್ಚಯಾಃ ॥೩೯॥	ತ್ರಃ-ಗಿರಿಃ-ಗ್ರಾವಾ-ಣ್-ಅಚಲಃ-ಶೈಲಃ ಶಿಲೋಚ್ಚಯಃ=ಪು-೧೩=ಬೆಟ್ಟದ ಹೆಸರುಗಳು.
ಲೋಕಾಲೋಕಶ್ಚಕ್ರವಾಳಃ	ಲೋಕಾಲೋಕಃ-ಚಕ್ರವಾಳಃ-ಪು-೨ ಭೂಮಿಗೆ ಕೋಟೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವಬೆಟ್ಟ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಓಟಿನ ಹಗಳಿಗೂ ಬೆಸಿಗೆಯಾದ ಸುತ್ತುಬೆಟ್ಟ.
ಸ್ತ್ರಿಕೂಟಸ್ತ್ರಿಕಕು ಸ್ನ ಮಾ॥	ತ್ರಿಕೂಟಃ-ತ್ರಿಕಕುತ್-ದ್-ಪು-೨= ತ್ರಿಕೂಟಪರ್ವತದ ಹೆಸರು.ಮೂರು ಶಿಖರಗಳುಳ್ಳ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟ.
ಅಸ್ತಸ್ತು ಚರಮಕ್ಷ್ಮಾಭೃ	ಅಸ್ತಃ=ಚರಮಕ್ಷ್ಮಾಭೃತ್-ತ್=ಪು-೨ಅಸ್ತಮಯ ಪರ್ವತದ ಹೆಸರುಗಳು. ಪಡವಲಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಇಳಿವದಕ್ಕೆ ಸಂಧ್ಯಾಸ್ಥಾನವಾದ ಚರಮಗಿರಿ.
ಉದಯಃ ಪೂರ್ವಪರ್ವತಃ	ಉದಯಃ=ಪೂರ್ವಪರ್ವತಃ-ಪು-೨-ಉದಯಪರ್ವತದ ಹೆಸರುಗಳು. ಮೂಡಲಲ್ಲಿಸೂರ್ಯನು ಮೂಡುವಕ್ಕೆ ಸಂಧ್ಯಾಸ್ಥಾನವಾದಪೂರ್ವಾದ್ರಿ,
ಹಿಮವಾನ್ನಿಷಧೋವಿಂಧ್ಯೋ ಮಾಲ್ಯವಾನ್ಪಾರಿಯಾತ್ರಕಃ ಗಂಧಮಾದನ್ಯೇಚಹೇಮಕೂಟ ದಯೋನಗಾಃ॥	ಹಿಮವಾನ್-ತ್-ನಿಷಧಃ-ವಿಂಧ್ಯಃ-ಮಾಲ್ಯವಾನ್=ತ್- ಪಾರಿಯಾತ್ರಕಃ=ಪು= ಗಂಧಮಾದನಂ=ನ-೬=ಹೇಮಕೂಟಾದಯಃ ನಗಾಃ॥ಹೇಮಕೂಟ, ಸಹ್ಯ, ಮಹೇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರದ್ರೋಣ,ಮಂದರ, ಕೈಲಾಸ,ಮೈನಾಕಮಂತ್ರಾದಿವುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದಿಯಾದಬೆಟ್ಟಗಳಬೇರೆಬೇರೆಹೆಸರುಗಳು.
ಪಾಷಾಣಪ್ರಸ್ತರಗ್ರಾವೋ ಪಲಾಶ್ಮಾನಃಶಿಲಾದೃಷತ್ ॥	ಪಾಷಾಣಃ-ಪ್ರಸ್ತರಃ= ಗ್ರಾವಃ=ಉಪಲಃ=ಅಶ್ಮಾ=ನ್=ಪು=ಶಿಲಾದೃಷತ್=ಪ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಪಾಂದ್ಯಶತ್ರ=ದೃ=ಸ್ತ್ರೀ=೩_ಕಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು.
ಕೂಟೋಽಸ್ತ್ರೀ ಶಿಖರಂ ಶೃಂಗಂ	ಕೂಟಃ-ಪು=ಶಿಖರಂ=ನ-ಶೃಂಗಂ=ನ೩=ಪರ್ವತಶಿಖರದ ಹೆಸರು, ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಗುಂಡು
ಪ್ರಪಾತಸ್ತು ತಟೋ ಭೃಗುಃ	ಪ್ರಪಾತಃ=ತಟಃ-ಭೃಗುಃ_ಪು=೩=ಬೆಟ್ಟದಜರಿ ಬೆಟ್ಟದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವ ತಳದ ಪ್ರಾಂತವು.
ಕಟಕೋಽಸ್ತ್ರೀ ನಿತಂಬೋಽದ್ರೇಃ	ಕಟಕಃ-ಪ್ನ=ನಿತಂಬಃ-ಪು=೨=ಅದ್ರೇಃ ನಿತಂಬಃ=ಬೆಟ್ಟದ ನೊಂಟ, ಬೆಟ್ಟದ ಪಿರ್ರ ಬೆಟ್ಟದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಭಾಗ, ನಡಿಬೆಟ್ಟ
ಸ್ನುಃ ಪ್ರಸ್ಥಃ ಸಾನುರಸ್ತ್ರಿಯಾಂ	ಸ್ನುಃ=ಪ್ರಸ್ಥಃ=ಪು=ಸಾನುಃ=ಪ್ನ=೩ ಪರ್ವತದ ಸಮಭೂಮಿ, ಅಂದರೆ ಬೆಟ್ಟದ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳಗಳು ತೋರದೇ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಪ್ರಾಂತ,
ಉತ್ಸಃ ಪ್ರಸ್ರವಣಂ	ಉತ್ಸಃ=ಪು=ಪ್ರಸ್ರವಣಂ=ನ=೨=ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ನೀರುಬುಗ್ಗೆ, ಬೆಟ್ಟಚಿಲುಮೆ ಬೆಟ್ಟದ ಜೋಗು.
ವಾರಿಪ್ರವಾಹೋ ನಿರ್ಝರೋ ಝರಃ	ನಿರ್ಝರಃ=ಝರಃ-ಪು_ಪಾ-ಝರೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೪_ವಾರಿಪ್ರವಾಹಃ=ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಜಲಪ್ರವಾಹವು. ಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿ ಉಬಿಕೆ ಮೇಲ್ಗಡೆಯಿಂದ ಜಾರಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೀರು ಕಾಲುವೆಗಳು,
ದರೀ ತು ಕಂದರೋ ವಾಸ್ತ್ರೀ	ದರೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕಂದರಃ=ಪ್ನ-೨=ಪರ್ವತ ಬಿಲದ ಹೆಸರು. ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಕೋರೆ, ಗುಡ್ಡದಲ್ಲುಂಟಾಗಿರುವ ಕೋತು: ಬೆಟ್ಟದ ಬೊಕ್ಕೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದೇವಖಾತಬಿಲೇ ಗುಹಾ|ಗಹ್ವರಂ

ಗುಹಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಗಹ್ವರಂ=ನ-ದೇವಖಾತಬಿಲೇ=ದೊಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲು-ದೇವಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪೂರ್ವಿಕರಿಂದಲೂ ರಹಸ್ಯವಾಸ, ತಪಸ್ಸು ಗೂಢಕಾರ್ಯವುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ಆಗಿಯುಳ್ಳ ಮಾನವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿಯೂ ಕಣ್ಣಿಗೆಸಿಕ್ಕದೆಯೂ ಇರುವ ಬೊಕ್ಕ ಬೆಟ್ಟದ ದೊಡ್ಡ ತೊರೆ.

ಗಂಡಶ್ಶೈಲಾಸ್ತು ಚ್ಯುತಾಃ ಸ್ಥೂಲೋಪಲಾಗಿರೇಃ ||೪೨||

ಗಂಡಶ್ಶೈಲಾಃ=ಪು=೧=ಗಿರೇಃ ಚ್ಯುತಾಃ ಸ್ಥೂಲೋಪಲಾಃ=ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಕೊಂಡು ಜಾರಿದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಗುಂಡುಗಳು.

ಖನಿಃ | ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಮಾಕರಃ ಸ್ಯಾತ್

ಖನಿಃ=ಪು-ಖಾನಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-ಆಕರಃ=ಪು-ಲೋಹರತ್ನಾದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಗಣಿಗಳು, ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾಗಿ ಚಿನ್ನ, ಕಬ್ಬಿಣ, ವಜ್ರ, ಮುಂತಾದವುಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ಥಳ.

ಪಾದಾಃ=ಪ್ರತ್ಯಂತಪರ್ವತಾಃ

ಪಾದಾಃ=ಪ್ರತ್ಯಂತಪರ್ವತಾಃ=ಪು=೧-ದೊಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳಬಳಿಯಲ್ಲಿಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಸಮೀಪಪಾಗಿರುವ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡಗಳು, ಪರಿವಾರಬೆಟ್ಟಗಳು, ಬೆಟ್ಟದ ಕಾಲುಗಳು, ಉಪಗಿರಿಗಳು.

ಉಪತ್ಯಕಾ ದ್ರೇರಾಸನ್ನಾ ಭೂಮಿ

ಉಪತ್ಯಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಅದ್ರೇಃ ಆಸನ್ನಭೂಮಿಃ ಬೆಟ್ಟದಕೆಳಗಡೇ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ನೆಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಕೆಳಗಣಭೂಮಿ.

ರೂರ್ಧ್ವ ಮಧಿತ್ಯಕಾ||

ಅಧಿತ್ಯಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಊರ್ಧ್ವಂ=ಪರ್ವತದಮೇಲೆಇರುವಭೂಮಿ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲ್ಭಾಗದ ನೆಲ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಧಾತುರ್ಮನಶ್ಶಿಲಾದ್ಯದ್ರೇ

ಧಾತುಃಪುಂ—ಅದ್ರೇಃ=ಮನಶ್ಶಿಲಾದಿ ಪ್ರಬಂಧಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಅಂದರೆ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಣಿಶಿಲೆ ಅರಿದಳ, ಗಂಧಕ ತಾಳಕ, ಮಾಕ್ಷಿಕ, ಅಭ್ರಕ, ನವಾಸಾಗರು ಶಿಲಾಜಿತ್, ಕಲ್ಲುನಾರು, ಕಾವೀಮುಂತಾದ ಸಕಲಧಾತು ಶಿಲಾವಿಕಾರಿ ಗಳಿಗೂಹೆಸರು.

ಗೈರಿಕಂ ತುವಿಶೇಷತಃ।

ಗೈರಿಕಂ=ನ=೧-ವಿಶೇಷತಃ=ಇದಕ್ಕೆವಿಶೇಷನಾಮವು ಅಂದರೆಕಲ್ಲುಮಣ್ಣು ಇವುಗಳ ಪರಿಪಾಕವಿಕಾರದಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿರೂಪಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಕಾರ್ಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಕರಗಳಾದಚಿತ್ರವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಿವೂಧಾತುಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಮಾತ್ರಹುಟ್ಟುವಧಾತುವಿಗೈರಿಗೆವೆಂಬ ಹೆಸರು. ಮತ್ತುಒಂದುಬಗೆಧಾತುವುಮಾತ್ರಗೈರಿಕವೆಂದುವಿಶೇಷನಾಮವುಂಪಡದಿರುತ್ತೆ.

ನಿಕುಂಜಕುಂಜೌ ವಾಕ್ಲೀಬೇ
ಲತಾದಿಪಿಹಿತೋದರೇ ॥೮೬॥

ನಿಕುಂಜಃ=ಕುಂಜಃ=ಪ್ನ-೨-ಲತಾದಿಪಿಹಿತೋದರೇ=ಬಳ್ಳಿಗಳು ರೆಂಬೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಗುಂಪಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಾಕೊಠಡಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿವಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ ವಿಹಾರಸರಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಹೊದೆಬಳ್ಳಿಗಳಿಂ ಹುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟುಮನೆಯು ಹಾಗಿರುವಬೇಲಿ, ಲತಾಗೃಹ.

ಇತಿ ಶೈಲವರ್ಗಃ

ಶೈಲವರ್ಗಃ॥ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿಈವರೆಗೆಮುಗಿದುದು.

ಅಟವ್ಯರಣ್ಯಂವಿಪಿನಂಗಹ

ಆಟವಿ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅರಣ್ಯಂ=ವಿಪಿನಂ=ಗಹ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಾನನಂವನಂ|

ನಂ=ಕಾನನಂ=ವನಂ=ಕಾಡಿನ ಹೆಸರು ಳುವೇಲೆ. ಅಡವಿ-ಕಾನನಂ=ವನಂ= ತೋಟಕ್ಕೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನು ವರು.

ಮಹಾರಣ್ಯಮರಣ್ಯಾನೀ

ಮಹಾರಣ್ಯಂ=ನ=ಅರಣ್ಯಾನೀ=ಸ್ತ್ರೀ= ದೊಡ್ಡ ಅಡವಿ,ಹೆಗ್ಗಾಡು,ಗೊಂಡಾರ

ಗೃಹಾರಾಮಸ್ತು ನಿಷ್ಕುಟಃ

ಗೃಹಾರಾಮಃ-ನಿಷ್ಕುಟಃ-ಪು= ನೇಬಳಿಇರುವ ತೋಟಹಿತ್ತಲತೋಟ ಗಳತೊಟ,ಮುಂಗಳತೊಟ.

ಆರಾಮಸ್ಸ್ಯಾದುಪವನಂ ಕೃತ್ರಿಮಂವನಮೇವತತ್

ಆರಾಮಃ=ಪು=ಉಪವನಂ=ನ= ತ್ರಿಮಂ=ಕಾಡಿನಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಗಿಡಕಟ್ಟುಳ್ಳ ಊರಾ ತೊಟ,ಅಡವಿಯಲಿಮನುಷ್ಯಕೃತವಾ ಪಟ್ಟಿರುಳ್ಳತೊಟತೊಪುಹಾಕಿಮಾಡಿದ ಡುತೋಟ

ಅಮಾತ್ಯಗಣಿಕಾಗೆಹೋಪ|| ವನೇವೃಕ್ಷವಾಟಿಕ

ವೃಕ್ಷವಾಟಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧ಅಮಾತ್ಯ ಣಿಕಾಗೇಹೋಪವನೆ_ಮಂತ್ರಿಗಳು,ಅ ರಿಗಳು ಸೂಳೆಯರುಸೊಗಸುಗಾರರು ತವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಕ್ರೀಡಾರ್ಥವಾಗಿಹಾಕ ಟ್ಟಿರುವಳ್ಳಂಗಾರ ವೃಕ್ಷವಾಟ.

ಪುಮಾ ನಾಕ್ರೀಡಉದ್ಯಾ ನಂರಾಜ್ಞಃ ಸ್ಸಾಧಾರಣಂ ವ ನಂ|

ಆಕ್ರೀಡಃ-ಪುಉದ್ಯಾನಂ=ನ= ರಣಂರಾಜ್ಞೋವನಂ=ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ಧಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆಉಪಭೋಗಾರ್ಥ ಗಿ ಅರಸುಗಳಿಂದ ಹಾಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು ರುಹೊರಗಣ ತೊಟಲಾಲ್‌ಬಾಗ್.

ಸ್ಸ್ಯಾದೇತದೇವಪ್ರಮದಾವನ ಮಂತಃಪುರೋಚಿತಂ||

ಪ್ರ=ಮದಾವನಂಪಾಪ್ರಮದವನಂ ೧-ಅಂತಃಪುರೋಚಿತಂ=ಏತದೇವ= ನೇ ರಾಣೀವಾಸದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅರಸಿನಶೃಂಗಾರವನೆ

ವೀಥ್ಯಾಳಿರಾವಳಿಃಪಜ್ಞ್ತಿಃ ಶ್ರೇಣೀ

ವೀಥೀಆವಳಿ–ಃ=ಅವಳೀ=ಪಜ್ಞ್ತಿಃ ಶ್ರೇಣೀಃ ಸ್ತ್ರೀ=೫=ಪಜ್ಞ್ತಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆಹೆಸರು.ಬಂತಿ,ಸಾಲು.

ರೇಖಾಸ್ತು ರಾಜಯಃ॥

ರೇಖಾ=ರಾಜೀಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಗೆರೆ–ಎಡಬಿಡ ದೆಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಂತಿ.

ವನ್ಯಾ ವನಸಮೂಹೆಸ್ಯಾ

ವನ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ವನಸಮೂಹಸ್ಯಾತ್ ವನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ತೋಟಗಳಗುಂಪು,ಅಡವಿಗಳಸಮೂಹ.

ದಂಕುರೋಭಿನವೋದ್ಭಿದಿ

ಅಂಕುರಃ=ಪು=ಅಂಕೂರಃ=ಅಭಿನವೋದ್ಭಿತ್=ಪ್ರ–ಪು=೨ಹೊಸದಾಗಿಮೊಳೆತಮೊಳಕೆಗೆ ಹೆಸರು.

ವೃಕ್ಷೋಮಹೀರುಹಶ್ಯಾಖೀ ವಿಟಪೀಪಾದಪಸ್ತರುಃ।ಅನೋಕಹಃ ಕುಟಸ್ಸಾಲಃ ಪಲಾಶೀ ದ್ರುದ್ರುಮಾಗಮಾಃ ॥೫೧॥

ವೃಕ್ಷಃ=ಮಹೀರುಹಃ=ಶಾಖೀ–ನ್ ವಿಟಪೀ–ನ್=ಪಾದಪಃ=ತರುಃ=ಅನೋಕಹಃ–ಕುಟಃ=ಸಾಲಃ= ಪಲಾಶೀ=ನ್=ದ್ರುಃ=ದ್ರುಮಃ=ಆಗಮಃ=ಪು=೧೩=ವೃಕ್ಷಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.ಮರಗಳು,ಗಿಡಗಳು.

ವಾನಸ್ಪತ್ಯಃ ಫಲೈಃಪುಷ್ಪಾ

ವಾನಸ್ಪತ್ಯಃ–ಪು–೧–ಪುಷ್ಪಾತ್–ಫಲೈರ್ಯುಕ್ತಃ–ಹೂವುಗಳಿಂದ ಕಾಯಿಬಿಟ್ಟುಹಣ್ಣುಗಳಂಕೊಡುವಮಾವು,ತೆಂಗುದಾಡಿಂಬೆಮುಂತಾದವುಗಳಹೆಸರು.

ತೈರಪುಷ್ಪಾ ದ್ವನಸ್ಪತಿಃ

ವನಸ್ಪತಿಃ=ಪು–೧–ಅಪುಷ್ಪಾತ್,ಹೂವ್ವಯಿಲ್ಲದೇಕಾಯಿಹಡುವಹಲಸು ಮುಂತಾದಗಿಡಗಳಹೆಸರು.

ಓಷಧ್ಯಃ ಫಲಪಾಕಾಂತಾಃ

ಓಷಧ್ಯಃ–ಸ್ತ್ರೀ=೧–ಫಲಪಾಕಾಂತಾಃ= ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡ್ಡೇ ಗಿಡವೇವಣಗಿಹೋಗುವಂಥಾಬಾಳೆ, ನೆಲ್ಲು ಮುಂತಾದಬೆಳೆಗಳಹೆಸರುಗಳು,ನೀರಾಪರೀಬೆಳೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲೇಸ್ಯಾದವಂಧ್ಯಃಫಲೇಗ್ರಹಿಃ॥

ಅವಂಧ್ಯಃ=ಫಲೇಗ್ರಹಿಃ-೨-ಬಂಜೆಯಾಗದೇ, ಕ್ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಫಲಬಿಡವಗಿಡಗಳ ಹೆಸರು ಫಲವೃಕ್ಷ,

ವಂಧ್ಯೋಫಲೋವಕೇಶೀಚ

ವಂಧ್ಯಃ-ಅಫಲಃ-ಅವಕೇಶೀ-ನ-೩-ಬಂಜೆಮರ=ಫಲವಿಲ್ಲದ ಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು

ಫಲವಾನ್ ಫಲಿನಃಫಲೀ॥

ಫಲವಾನ್=ತು=ಫಲಿನಃ=ಫಲೀ-ನ-ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಮರದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರಫುಲ್ಲೋತ್ಫುಲ್ಲಸಂಫುಲ್ಲ ವ್ಯಾಕೋಚವಿಕಚಸ್ಫುಟಾಃ॥ ಫುಲ್ಲಶ್ಚೈತೇ ವಿಕಸಿತ

ಪ್ರಫುಲ್ಲಃ=ಉತ್ಫುಲ್ಲಃ-ಸಂಫುಲ್ಲಃ=ವ್ಯಾಕೋಚಃ=ಪು= ವ್ಯಾಕೋಷಃ-ವಿಕಚಃ-ಸ್ಫುಟಃ-ಫುಲ್ಲಃ-ವಿಕಸಿತಃ=v=ಅರಳಿದದರ ಹೆಸರುಗಳು, ಅರಳಿದ್ದು,

ಸೂಠವಂಧ್ಯಾದಯಸ್ತ್ರಿಷು

ಅವಂಧ್ಯಾದಯಃ, ಅವಂಧ್ಯಶಬ್ದವ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ವಿಕಸಿತಶಬ್ದದವರಿವಿಗೂ ವ್ರೂಮೂರುಲಿಂಗಗಳೂ ಆಗುವವು.

ಸ್ಥಾಣುರಸ್ತ್ರೀಧ್ರುವಶ್ಶಂಕು

ಸ್ಥಾಣುಃ=ಪ್ನ=ಧ್ರುವಃ=ಶಂಕುಃ=೩-ಮೋಟನಹೆಸರು. ಗೂಟ, ಮೋಕು.

ಹ್ರಸ್ವಶಾಖಾಶಿಫಃ ಕ್ಷುಪಃ

ಕ್ಷುಪಃ-ಪು=೧=ಹ್ರಸ್ವಶಾಖಾಶಿಫಃ=ಹ್ರಸ್ವಗಳಾದರೆಂಬೆಗಳೂ ಬಿಳಲುಗಳೂ ಇರುವಗುಜ್ಜುಮರ ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟಕೊಂಬೆಗಳೂಜಡೆಗಳೂ ಉಳ್ಳಕುಳ್ಳಾದಬಲಿತವ

ಅಪ್ರಕಾಂಡೆಸ್ತಂಬಗುಲ್ಮೌ

ಸ್ತಂಬಃ=ಗುಲ್ಮಃ=ಪು=೨-ಅಪ್ರಕಾಂಡಃ ಥಪ್ಪವಾದ ಮಧ್ಯದೂಲವಿಲ್ಲದೆ ತುಂಬೆ ಚೆಂಬೆಗಳುಳ್ಳ ಮರದಹೆಸರುಗಳು. ಪ್ರಕಾಂಡವಂದರೆ ಬೇರುಗಳಿಗೂ ಕೊಂಬೆಗಳಿಗೂಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ಕಂಭದಾಗ ವಿಸ್ತ್ರ,

ವಲ್ಲೀತುವ್ರತತಿರ್ಲತಾ॥

ವಲ್ಲೀ-ಪ್ರಾ-ವಲ್ಲಿಃ-ವ್ರತತಿಃ-ಲತಾ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

೩=ಬಳ್ಳಿ(ಹೆಸರುಗಳು

ಲತಾಪ್ರತಾನಿನೀವೀರುದ್ಗ್ಲ್ಮಿನ್ಯುಲಪಇತ್ಯಪಿ ॥೫೫॥

ವೀರುತ್-ಉ-ಗುಲ್ಮಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಉಲಪಃಪು೩-ಲತಾಪ್ರತಾನಿನೀ=ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗುಂಪುಳ್ಳಪ್ರೊವೆಯಹೆಸರು. ಪ್ರತಾನವೆಂದರೆ ಯೆಲೆಗಳಸಮೂಹವು ೬-೩= ಶಬ್ದಗಳೂ ಬಳ್ಳಿಗೆಹೆಸರಂತಲೇ ಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ನಗಾದ್ಯಾರೋಹ ಉಛ್ರಾಯಉತ್ಸೇಧಶ್ಚೋಚ್ಛ್ರಯಶ್ಚ ಸಃ

ಉಛ್ರಾಯಃ=ಉತ್ಸೇಧಃ-ಉಛ್ರಯಃ,ಪು ೪-ನಗಾದ್ಯಾರೋಹಃ= ಪರ್ವತಾದಿಗಳಉದ್ದಕ್ಕೆಹೆಸರು-ಬಹಳಎತ್ತರ.

ಅಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಕಾಂಡಃ ಸ್ಕಂದ ಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮೂಲಾಚ್ಛಾಖಾವಧಸ್ತರೋಃ ॥೫೬॥

ಪ್ರಕಾಂಡಃ=ಸ್ನ=ಸ್ಕಂಧಃ-ಪು=೨= ಮೂಲಾಚ್ಛಾಖಾವಧೇತರೋಃ-ಬೇರುಮೊದಲುಗೊಂಡು ರೆಂಬೆಗಳ ವರೆವಿಗೂಗಿಡದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಹೆಸರುಗಳು,

ಸಮೇ ಶಾಖಾಲತೆ

ಶಾಖಾ-ಲತಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಕೊಂಬೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳುರೆಂಬೆಗಳು,

ಸ್ಕಂಧ ಶಾಖಾ ಶಾಲೆ

ಸ್ಕಂಧಶಾಖಾ- ಶಾಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿಕೆಳಗಡೆಬಿಟ್ಟಿರುವಬಿಳಲು ಹೆಸರುಗಳು, ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಜಡಗಳ ಹಾಗೂ ಗಡ್ಡದಹಾಗೂ ಇಳಿಬಿದ್ದಿರುವ ಗಿಡದ ಸಣಬುಗಳು.

ಶಿಫಾಜಟೆ

ಶಿಫಾ=ಜಟಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಗಿಡದಲ್ಲಿಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವಬಿಳಲುಹೆಸರುಗಳು, ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳಿಗೆಜಡೆಗಳ ಹಾಗೂಗಡ್ಡದಹಾಗೂ ಇಳಿಬಿದ್ದಿರುವಗಿಡದ ಸಣಬುಗಳು,

ಶಾಖಾ ಶಿಫಾವರೋಹಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮೂಲಾಚ್ಛಾಗ್ರಂಗತಾಲತಾ

ಅವರೋಹಃ-ಪು-೧=ಶಾಖಾಶಿಫಾ-ಮೂಲಾತ್-ಅಗ್ರಗತಾಲತಾಚ=ಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಿಳಲಿಗೂಮರದಬುಡದಿಂದ ತುದಿಯವರೆವಿಗೂ ಹಬ್ಬಿದಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಹೆಸರುಗಳ,
ಶಿರೋಗ್ರಂಶಿಖರಂವಾನಾ	ಶಿರಃ_ಸ್=ಅಗ್ರಂ= ನ-ಶಿಖರಂ=ಪ್ನ= ಗಿಡದ ತುದಿಗೆಹೆಸರು, ಮರದಕೊನೆ,
ಮೂಲಂಬುಧ್ನೋಂಘ್ರಿನಾಮಕಃ	ಮೂಲಂ=ನ=ಬುಧ್ನಃ=ಪು-ಬ್ರಧ್ನಃ ಅಂಘ್ರಿನಾಮಕಃ-ಪು-೩=ಗಿಡದ ಆದಿಗೆ ಸರು,ಮರದಬುಡ.
ಸಾರೋಮಜ್ಞಾನ ಸಮಾ	ಸಾರಃ=ಮಜ್ಜಾ-ನು_ಪು=ಪು_ಮಜ್ಜಾ ಸ್ತ್ರೀ_೨=ಗಿಡದಲ್ಲಿರುವ ಚೇಗಿನಹೆಸ ಚೇಗು ಅಂದರೆ ಬಲಿತಿರಲವಿಕೆ,ಘಟ್ಟಿಯಾ ಗಿರುವಿಕೆ,
ತ್ವಕ್ ಸ್ತ್ರೀ ವಲ್ಕಂವಲ್ಕಲಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೫೪॥	ತ್ವಕ್=ಚ್=ಸ್ತ್ರೀ=ವಲ್ಕಲಂ=ಪ್ನ-೨ ನಾರಿನಹೆಸರು,ನಾರು,
ಕಾಷ್ಠಂದಾ	ಕಾಷ್ಠಂ-ದಾರು=ನ=೨-ಕಟ್ಟಿಗೆಹೆಸ ಮರ
ರ್ವಿಂಧನಂತ್ವೇದ ಇಧ್ಮಮೇಧಸ್ಸಮಿತ್ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ	ಇಂಧನಂ=ಏಧಃ=ಸು=ಇಧ್ಮಂ-ಸ-ಧಃ=ಪು=ಸಮಿತ್=ದು-ಸ್ತ್ರೀ-೫-ಸಮಿಧೆಗಳಹೆಸರುಗಳು,ಕುಡಿರೆ ಬೆಗಳು.ರಂ ಗಳಕೊನೆಗಳಲ್ಲಿಬೆಳಗಾತ್ರವಿರುವಚೆ ಟುದ್ದದಕುಡಿಕಡ್ಡಿಗಳು,
ನಿಷ್ಕುಹಃಕೋಟರಂ ವಾನಾ	ನಿಷ್ಕುಹಃ_ಪು-ಕೋಟರಂ-ಪ್ನ-೨-ಮ ರದ ತೊರ್ರೆಹೆಸರು,ಮರದಪೊರ್ರೆ,ಗಿಡ ತೊರಲು,ಮರದಪಟ್ರೆ,ಮರದಬೊಕ್ಕೆ
ವಲ್ಲರೀಮಂಜರೀ ಸ್ತ್ರಿಯೌ	ಮಲ್ಲರೀ=ಮಂಜರೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಹೂ ನಗೊಂಚಲಿಗಾದಹೂವುಬಿಟ್ಟರು ಳ್ಳಿಗಳಿಗಾದಹೆಸರುಗಳು. ಈ ಶ ಗಳೂ ಇಕಾರಾಂತಗಳೂಉಂಟು,
ಪತ್ರಂಪಲಾಶಂಛದನಂದಳಂಪರ್ಣಂಛದಃ ಪುಮಾನ್	ಪತ್ರಂ=ಪಲಾಶಂ=ಛದನಂ=ದಳಂ= ಪರ್ಣಂ=ನ=ಛದಃ=ಪು=೬=ಎಲೆಗಳಹೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತುಗಳು,

ಪಲ್ಲವೋಸ್ತ್ರೀಕಿಸಲಯಂ

ಪಲ್ಲವಃ=ಪ್ನ-ಕಿಸಲಯಂ-ನ=೨=ತಳಿರುಹೆಸರುಗಳು, ಎಳತಾದ ಎಲೆ,ಚಿಗುರು=ಚಿಗುರೆಲೆಗಳಿಂಕೂಡಿರುವ ಕಾಡಿಲು,ಪುರದಸುಳಿ,

ವಿಸ್ತಾರೋವಿಟಪೋ ಸ್ತ್ರೀಯಾಂ

ವಿಸ್ತಾರಃ=ಪು-ವಿಟಪಃ=ಪ್ನ=೨-ಕೊಂಬೆಗಳುಸಂಣಕೊಂಬೆಗಳು,ಎಲೆಗಳು,ಚಿಗುರುಗಳು,ಕಾಡಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಗುಂಪು ಶಾಖಾವಿಸ್ತಾರ,

ವೃಕ್ಷಾದೀನಾಂಫಲಂಸಸ್ಯಂ

ಸಸ್ಯಂ=ಪಾ=ಶಸ್ಯಂನ=೧- ವೃಕ್ಷಾದೀನಾಂಫಲಂ= ಮರಗಳುಮೊದಲಾದವುಗಳ ಫಲಕ್ಕೆಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಫಸಲು ಹಂಣು ಕಾಯಿಧಾನ್ಯಮುಂತಾದ ಫಲ,

ವೃಂತಂಪ್ರಸವಬಂಧನಂ

ವೃಂತಂ-ಪ್ರಸವಬಂಧನಂ=ನ-೨=ತೊಟ್ಟಿನಹೆಸರು ಎಲೆತೊಟ್ಟು,ಹಂಣಿನತೊಟ್ಟು,

ಆಮೇಫಲೆ ಶಲಾಟುಸ್ಸ್ಯಾ ಚ್ಛುಷ್ಕೇ ವಾನಮುಭೆತ್ರಿಷು

ಶಲಾಟುಃ-೧-ಆಮೇಫಲೆ ಪಕ್ವವಾಗದೇ ಇರುವಕಾಯಿ,ಕಸುಗಾಯಿ, ದೋರೆಗಾಯಿ,ಮಿಡಿಗಾಯಿ, ವಾನಂ=ನ-ಶುಷ್ಕೇ-ಮಣಗಾಯಿ, ಮಣಗಿದಮಿಡಿಈ ೨ಶಬ್ದಗಳೂ ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳು,

ಕ್ಷಾರಕೋಜಾಲಕಂಕ್ಲೀಬೆ

ಕ್ಷಾರಕಃ-ಪು=ಜಾಲಕಂ=ನ=೨=ಹಸುರುಕಾಯಿ, ಹಸುರುಮಗ್ಗು,ಹಸುಮಗ್ಗಿನ ಗೊಂಚಲು,ಹೆಮಂಬಾಳೆ ಅಂದರೆ ಫಲಾವಸ್ಥೆಗೆಪೂರ್ವವಾದ ಪುಷ್ಪಾವಸ್ಥೆ.

ಕಲಿಕಾಕೋರಕೋ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥

ಕಲಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀಕೋರಕಃ=ಪ್ನ-೨=ಸ್ವಲ್ಪಬಲಿತಮಗ್ಗು!ಕಾಯಿಗೆಬಂದ ಮಗ್ಗು

ಸ್ಯಾದ್ಗುಚ್ಛಕಸ್ತು ಸ್ತಬಕಃ

ಗುಚ್ಛಕಃ=ಸ್ತಬಕಃ-ಪು=೨=ಗಣೆಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಳುವುಂತಾದಗಿಡಗಳದೊಳಗೊಂದೊ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಅನೇಕ ಪ್ಪಗಳ ಗೊಂಚಲಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕುಟ್ಮಲೋಮುಕುಳೋಽಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೬೬॥

ಕುಟ್ಮಲಃ=ಪು=ಮುಕುಲಃ=ನ್ನ= ಆಗತಾನೆ ಅರಳತಕ್ಕಮೊಗ್ಗು. ತತ್ತ ದಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿತವಾಗತಕ್ಕಷ್ಟು ಇದಕ್ಕೆ ದ ಹುವ್ವಿನಮೊಗ್ಗು.

ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸುಮನಸಃ ಪುಷ್ಪಂ ಪ್ರಸೂನಂ ಕುಸುಮಂ ಸುಮಂ।

ಸುಮನಸಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಬ=ಪುಷ್ಪಂ ಪ್ರಸೂನಂ-ಕುಸುಮಂ-ಸುಮಂ=ನ= ಹುವ್ವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಸುಮನ ಬ್ದವು ಏಕವಚನದೊಳಗೂ ಉಂಟು.

ಮಕರಂದಃ ಪುಷ್ಪರಸಃ

ಮಕರಂದಃ=ಪುಷ್ಪರಸಃ-ಪು=ಹು ವ್ವಿನಜೇನು, ಹುವ್ವಿನ ಬಂಡು, ಅಲ ಬಿ.

ಪರಾಗಸ್ಸುಮನೋರಜಃ

ಪರಾಗಃ=ಸುಮನೋರಜಃ-ಪು=ಹುವ್ವಿನೊಳಗಿರುವಧೂಳು ಪೂಧೂಳಿ ಲಪುಡಿ.

ದ್ವಿಹೀನಂ ಪ್ರಸವೇ ಸರ್ವಂ

ಸರ್ವಂ ಪ್ರಸವೇ ದ್ವಿಹೀನಂ=ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷಜಾತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು, ಪುಷ್ಪ ವಾಚಕಗಳಾದಾಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಂ ಗಳಲ್ಲದೇ ಇರುವವು. ಅಂದರೆ ನಪ ಕಲಿಂಗವೆನ್ನುವಿಕೆ.

ಹರೀತಕ್ಯಾದಯಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।

ಹರೀತಕ್ಯಾದಯಃ॥ ಹರೀತಕೀ= ತಕೀ=ಧಾತಕೀ-ಚಂಪಕಾ- ಇವು ಮು ದ ಶಬ್ದಗಳು ವೃಷ್ಟಫಲವಾಚಕಗಳ ಗ, (ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ)=ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸುವವು.

ಅಶ್ವತ್ಥವೈಣವಪ್ಲಾಕ್ಷನೈ

ಅಶ್ವತ್ಥಂ-ವೈಣವಂ-ಪ್ಲಾಕ್ಷಂ-ನೈ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ಪ್ಯಲ್ಟಕುಂಜರಾಶನಃ॥೬೬॥ ಅಶ್ವತ್ಥೋಥ

ಕಪಿತ್ಥೆಸ್ಯುರ್ದಧಿತ್ಥಗ್ರಾಹಿಮನ್ಮಥಾಃ ।ತಸ್ಮಿನ್ದಧಿಫಲಃಪುಷ್ಪಫಲದಂತಶಠಾವಪಿ।

ಉದುಂಬರೇಜಂತುಫಲೋಯಜ್ಞಾಂಗೋಹೇಮದುಗ್ಧಕಃ।

ಕೋವಿದಾರೇಚಮರಿಕಃಕುದ್ದಾಲಯುಗಪತ್ರಕಃ॥೬೪॥

ಸಪ್ತಪರ್ಣೋವಿಶಾಲತ್ವಕ್‌ಶಾರದೋವಿಷಮಚ್ಛದಃ

ಆರಗ್ವಧೇರಾಜವೃಕ್ಷಶಮ್ಯಾಕಚತುರಂಗುಲಾಃ॥೬೯॥ ಆರೇವತವ್ಯಾಧಿಘಾತಕೃತಮಾಲಸುವರ್ಣಕಾಃ।

(ಸ್ಯುರ್ಜಂಬೀರೇದಂತಶಠಜಂ

ಕುಂಜರಾಶನಃ=ಅಶ್ವತ್ಥಃ-ಪು=೫=ಅರಲಿಮರದಹೆಸರುಗಳು. ಅರಳೀಮರ ಅಶ್ವತ್ಥ ರಾವಿಚೆಟ್ಟು.

ಕಪಿತ್ಥಃ-ದಧಿತ್ಥಃ=ಗ್ರಾಹೀ=ನ್-ಮನ್ಮಥಃ= ದಧಿಫಲಃ=ಪುಷ್ಪಫಲಃ= ದಂತಶಠಃ-ಪು=೭=ಬ್ಯಾಲದ ಮರಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಉದುಂಬರಃ=ಜಂತುಫಲಃ=ಯಜ್ಞಾಂಗಃ-ಹೇಮದುಗ್ಧಕಃ=ಪು -೫=ಅತ್ತಿಮರದಹೆಸರು ಇದೇ ಹುಳುವುಳ್ಳ ಅಂಜೂರ ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕಾಯಿಗಿಡ.

ಕೋವಿದಾರಃ-ಚಮರಿಕಃ= ಕುದ್ದಾಲಯುಗಪತ್ರಕಃ--ಪು=೪--ಕೆಂಪುಕಾಂಚಿವಾಳದಗಿಡ ,ಕೆಂಗಾಚಾಳಹುವ್ವಿನ ಗಿಡ

ಸಪ್ತಪರ್ಣಃ-ಪು_ವಿಶಾಲತ್ವಕ್=ಚ್=ಸ್ತ್ರೀ-ಶಾರದಃ_ಪು=ಮಾ-ಶಾರದೀ-ಸ್ತ್ರೀವಿಷಮಚ್ಛದಃ-ಪು- ೪-ಏಳೆಲೆಬಾಳೇಗಿಡ ದ್ವೀಪಾಂತರ ದೊಳಗಿದೆಶಲ್ಲಿರುವ ಥೊಳೇ ಪಚ್ಚೆಕರ್ಪೂರ.

ಆರಗ್ವದಃ=ಪ=ಆರುಗ್ವದಃ_ರಾಜವೃಕ್ಷಃ ಸಾಮ್ಯಾಕಃ=ಪಾ=ಶಂಪಾಕಃ=ಸಂಪಾಕಃ ಚತುರಂಗುಳ=ಆರೇವತಃ=ವ್ಯಾಧಿಘಾತಃ ಕೃತಮಾಲಃ= ಸುವರ್ಣಕಃ= ಪು=೮=ಕಕ್ಕೇಗಿಡದಹೆಸರು. ಕಕ್ಕೇಕಾಯಿ, ಪಿತ್ತಜ್ವರದಾಹಾದಿಗಳಿಗೂ ಪಿತ್ತ ವಾಯುಗಳಿಗೂ ಕಷಾಯಕ್ಕಾಗಿ ತರಲ್ಪಡುತ್ತೆ, ರ್ಯಾಲ.

ಜಂಬೀರಃ ದಂತಶಠಃ= ಜಂಭಃ=ಜಂಭೀಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯಗ್ರೋಧೈಂಗುಧಂ ಪಲೆ॥ಬಾರ್ಹತಂಚ

ಗ್ರೋಧಂ-ಐಂಗುದಂ=ಬಾರ್ಹತಂ-ಸ್ ಈ ಆರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾದಿವೃಕ್ಷಗಳ ಫಲಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

(ಫಲೆಜಂಬ್ವಾ) ಜಂಬೂಸ್ತ್ರೀ ಜಂಬುಜಾಂಬವಂ।

ಜಂಬೂ-ಸ್ತ್ರೀ=ಜಂಬು=ಜಾಂಬವಂ ನ=೩-ಜಂಬ್ವಾಃ=ಫಲೆ=ನೇರಳೇ ಹಣ್ಣಿ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪುಷ್ಪೆಜಾತಿಪ್ರಭೃತಯಸ್ಸ್ವಲಿಂಗ

ಜಾತಿಪ್ರಭೃತಯಃ=ಜಾತಿಃ=ಮಲ್ಲಿಕಾ ಶೇಫಾಲಿಕಾ_ಇವು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಷ್ಪೆ=ಪುಷ್ಪವಾಚಕಗಳಾದಾಗ ಸ್ವಲಿಂಗಾಃ-ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ। ಉ॥ ಮಲ್ಲಿಕಾಯಾಃ ಪುಷ್ಪಂ ಮಲ್ಲಿಕಾ.

ವ್ರೀಹಯಃಫಲೆ ॥೬೫॥

ವ್ರೀಹಯಃ=ವ್ರೀಹಿ ಮಾಷಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಫಲೆ-ಫಲವಾಚಕಗಳಾದಾಗ ಸ್ವಲಿಂಗಗಳು ॥ಉ। ವ್ರೀಹೇಃಫಲಾನಿ ವ್ರೀಹಯಃ=ಮಾಷಸ್ಯಫಲಂ=ಮಾಷಃ)

ವಿದಾರ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತುಮೂಲೆಪಿ

ವಿದಾರ್ಯಾದ್ಯಾಃ=ವಿದಾರೀ ಗಂಭಾರೀ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಮೂಲೇಪಿ=ಬೇರಿಗೂ ಗಡ್ಡೆಗೂ ಅರ್ಥವಾದಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಲಿಂಗಗಳುಳ್ಳವಾಗಿಯೆ ಇರುವವು. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳು ॥ಉ॥ (ವಿದಾರ್ಯಾಃ ಮೂಲಂ ವಿದಾರಿ)

ಪುಷ್ಪೆಕ್ಲೀಬೆಪಿಪಾಟಲಾ।

ಪಾಟಲಾ-ಪಾ=ಪಾಟಲಂ=ಪುಷ್ಪೆಕ್ಲೀಬೇಪಿ=ಪಟಲಾಶಬ್ದವು ಪುಷ್ಪವಾಚಕವಾದಾಗ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಾಗಿರುವದು. ಅಪಿಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವು ಉಂಟು ಉ॥ ಪಾಟಲಾಯಾಃಪುಷ್ಪಂ ಪಾಟಲಾ ಪಾಟಲಂವಾ.

ಬೋಧಿದ್ರುಮಶ್ಚಲದಳಃಪಿ

ಬೋಧಿದ್ರುಮಃ=ಚಲದಳಃ=ಪಿಪ್ಪಲಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭಜಂಭೀರಜಂಭಲಾ ॥೨೧॥

ರಃ=ಜಂಭಲಃ=ಪು=೫-ನಿಂಬೇಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು.

ವರುಣೆವರಣಸ್ಸೇತುಸ್ತಿಕ್ತ ಶಾಕಃಕುಮಾರಕಃ।

ವರುಣಃ=ವರಣಃ=ಸೇತುಃ-ತಿಕ್ತಶಾಕಃ ಕುಮಾರಕಃ-ಪು=೫=ಮಸಲೇಗಿಡ,ಮುಡಮಸಲೇಗಿಡ್ನ ಉಲಿಮಿರಿ ಬಸಲ್ಲೀ

ಪುನ್ನಾಗೆಪುರುಷಸ್ತುಂಗಃಕೆಸರೋದೆವವಲ್ಲಭಃ ॥೨೧॥

ಪುನ್ನಾಗಃ-ಪುರುಷಃ-ತುಂಗಃ=ಕೇಸರಃ=ದೇವವಲ್ಲಭಃ- ಪು=೫==ಸುರಗೀಮರ ಸುರಿಹೊನ್ನೆ ಮರಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪಾರಿಭದ್ರೆನಿಂಬತರುರ್ಮಂದಾರಃಪಾರಿಜಾತಕಃ।

ಪಾರಿಭದ್ರಃ=ನಿಂಬತರುಃ-ಮಂದಾರಃ ಪಾರಿಜಾತಕಃ=ಪು=೪-ಹಾಲಿವಾಣದ ಮರದಹೆಸರುಗಳು. ಇವಕ್ಕೆ ಗಂಧಬೇವೆಂತಲೂ ಪಾರಿಜಾತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಅರ್ಥ ಹೇಳುವರು.

ತಿನಿಶೆಸ್ಯಂದನೋನೆಮಿರಥದ್ರುರತಿಮುಕ್ತಕಃ ॥೨೩॥ವಂಜುಳಶ್ಚಿತ್ರಕೃಚ್ಚಾ

ತಿನಿಶಃ-ಸ್ಯಂದನಃ-ನೇಮಿಃ=ರಥದುಃ= ಅತಿಮುಕ್ತಕಃ-ವಂಜುಳಃ=ಚಿತ್ರಕೃತ್= ತ್-ಪು-೭-ಹಾಲಿಗೇಮರದ ಪೆಸರುಗಳು. ಹಾಲಿಗಲಿ ನೆಮ್ಮಿ ಹೊಂಗೆ.

ಥವ್ಪೌ ಪೀತನಕಪೀತನಾ ಆಮ್ರಾತಕೆ

ಪೀತನಃ-ಕಪೀತನಃ-ಆಮ್ರಾತಕಃ-ಪು೩ ಅಂಬಟೇಗಿಡದ ಹೆಸರು. ಅಮಟೇಕಾಯಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು.

ಮಧೂಕೆತುಗುಡಪುಷ್ಪ ಮಧುದ್ರುಮಾ ॥೨೩॥ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಮಧುಷ್ಟೀವಾ

ಮಧೂಕಃ=ಗುಡಪುಷ್ಪಃ- ಮಧುದ್ರುಮಃ-ವಾನಪ್ರಸ್ಥಃ-ಮಧುಷ್ಟೀಲಃ=ಪು- ೫=ಇಪ್ಪೇಗಿಡ ಹಿಪ್ಪೆಮರ ಹಿಪ್ಪೇಯಣ್ಣೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು.

ಜಲಜೀತ್ರಮಧೂಲಕಃಪೀಲೌಗುಡಫಲಃಸ್ರಂಸೀ

ಮಧೂಲಕಃ-ಪು=೧=ಜಲಜೇಅತ್ರ,ನೀರುಹಿಪ್ಪೆಮರ ಪೀಲುಃ-ಗುಡಫಲಃ==ಸ್ರಂಸೀ=ನ್- ಪು=೩=ಗೋನುಮರ ಗೋಗಿನುತುಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಗೋಣೀಮರವೆಂಬು ಕೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಗಿರಿಸಂಭವೇ ಆಕ್ಷೋಟಕಂದರಾಳೌ ದ್ವಾ

ಲವರನ್ನು ಪರು.

ಆಕ್ಷೋಟಃ-ಕಂದರಾಳಃ-ಪಾ-=ಕಂ ರಾಲಃ ಪು-೧=ಗಿರಿಸಂಭವೇಶಸ್ಮಿನ್=ಬೆ ದಗೋನುಮರ ಬೆಟ್ಟಗೋಣೀಮರ.

ವಂಕೋಲೇತುನಿಕೋಚಕಃ

ಅಂಕೋಲಃ= ನಿಕೋಚಕಃ-ಪು= ಅಂಕೋಲಗಿಡ ಅಂದ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಡುಗಚೆಟ್ಟು.

ಪಲಾಶೇಕಿಂಶುಕಃಪರ್ಣೋವಾತಪೋತಕೌ

ಪಲಾಶಃ--ಕಿಂಶುಕಃ--=ಪರ್ಣಃ=ವಾ ತೋತಃಪಾ=ವಾತಪೋಥಃ==ಪು-೪=ಮು ತ್ತುಗದಗಿಡ.

ಥವೇತಸೇ ೨೨ ರಥಾಭ್ರಪು ಷ್ಪವಿದುಲಶೀತವಾ ನೀರವ ಜುಲಾಃ.

ವೇತಸಃ=ರಥಃ=ಅಭ್ರಪುಷ್ಪಃ-ವಿ ಲಃ-ಪಾ-ವಿಧುಲಃ-ಶೀತಃ- ವಾನೀರಃ= ಜುಲಃ=ಪು=೭--=ಹಬ್ಬೆಗಿಡ ಪ್ರಬ್ಬ ಟ್ಟು.

ದ್ವೌ ಪರಿವ್ಯಾಧವಿದುಲೌ ನಾದೇಯೀಚಾಂಬುವೇತಸೇ ॥

ಪರಿವ್ಯಾಧಃ=ವಿದುಲಃ=ಪಾ=ವಿದು ನಾದೇಯೀ-ಸ್ತ್ರೀ=-ಅಂಬುವೇತಸಃ- ೪=ನೀರುಹಬ್ಬೆಗಿಡ.

ಶೋಭಾಂಜನೇಶಿಗ್ರು ತೀಕ್ಷ್ಣಗಂಧಕಾಕ್ಷೀಬಮೋಚಕಾಃ

ಶೋಭಾಂಜನಃ=ಶಿಗ್ರು ಃ=ತೀಕ್ಷ್ಣಗ ಕಃ=ಆಕ್ಷೀಬಃ=ಪಾ- ಅಕ್ಷೀಬಃ--ಮೋ ಕಃ=ಪು-೫=ನುಗ್ಗೆಮರದ ಹೆಸರು.

ರಕ್ತೋಸೌಮಧುಶಿಗ್ರುಸ್ಸ್ಯಾ

ಮಧುಶಿಗ್ರುಃ-ಪು-೧-ಅಸೌರಕ್ತ ಪುಹೂವ್ವುಗಳುಳ್ಳನುಗ್ಗೆಗಿಡದ ಹೆಸ

ದರಿಷ್ಟಃಫೇನಿಲ(ಸ್ಸಮೌ॥೨೭॥

ಆರಿಷ್ಟಃ-ಫೇನಿಲಃ-ಪು-೧=ರಂಗು ದಗಿಡ,ಅರಟಾಳದ ಮರವೆಂತಲೂ ಅನ್ನು ವರು.

ಬಿಲ್ವೇಶಾಂಡಿಲ್ಯಶೈಲೂಷೌ ಮಾಲೂರಶ್ರೀಫಲಾವಪಿ।

ಬಿಲ್ವಃ=ಶಾಂಡಿಲ್ಯಃ=ಶೈಲೂಷಃ ಲೂರಃ=ಶ್ರೀಫಲಃ=ಪು_೫-ಬೆಲ್ಲ ಮರ,ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ಲಕ್ಷೋಜಟೀಪರ್ಕಟೀಸ್ಯಾತ್)

ದದ್ದು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ಲಕ್ಷ.
ಪ್ಲಕ್ಷಃ-ಜಟೀ-ನ್-ಪರ್ಕಟಿ-ನ್-ಪು-ಪ-ಜಟೀ-ಪರ್ಕಟೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೩=ಜುವ್ವೀಗಿಡ, ಬಸರೀಗಿಡ, ಕಬ್ಬಸರೀಗಿಡ.

ನ್ಯಗ್ರೋಧೋಬಹುಪಾದ್ವಟಃ ॥೩೪॥

ನ್ಯಗ್ರೋಧಃ=ಬಹುಪಾತ್=ವಟಃ-ಪು-೩=ಆಲದಮರ, ವಟವೃಕ್ಷ, ಆಲೀಮರ.

ಗಾಲವಶ್ಶಾಬರೋಲೋಧ್ರಸ್ತಿರೀಟಸ್ತಿಲ್ವಮಾರ್ಜನೌ।

ಗಾಲವಃ=ಶಾಬರಃ-ಪಾ-ಸಾಬರಃ_ಲೋಧ್ರಃ=ತಿರೀಟಃ=ತಿಲ್ವಃ=ಮಾರ್ಜನಃ-ಪು=೬=ಲೋಧ್ರಗಿಡದ ಹೆಸರು. ಇದುಜಾಲಾರೀ ಮರದಲ್ಲಿ ಭೇದ, ಅರಗಿನಗಿಡ.

ಆಮ್ರಶ್ಚೂತೋ ರಸಾಲೋ(ಸೌ)ಸಹಕಾರೋತಿಸೌರಭಃ॥

ಆಮ್ರಃ=ಚೂತಃ=ರಸಾಲಃ-ಪು-೩=ಮಾವಿನಗಿಡ. ಸಹಕಾರಃ-ಪು=೧=ಅತಿಸೌರಭಃ-ಅಸೌ=ಕೇವಲ ಪರಿಮಳಪುಷ್ಪವಾವಿನಗಿಡ. ಕಸ್ತೂರಿಮಾವು, ಜೀರಿಗೆಮಾವು.

ಕುಂಭೋಲೂಖಲಕೇ(ಕ್ಲೀಬೆ) ಕೌಶಿಕೋಗುಗ್ಗುಲುಃಪುರಃ।

ಕುಂಭಃ=ಉಲೂಖಲಕಂ=ನ-ಕೌಶಿಕಃ ಗುಗ್ಗುಲುಃ-ಪುರಃ= ಪು=೫=ಗುಗ್ಗುಳಗಿಡ, ರ್ಯಾಳದಗಿಡ. ಧೂಪದಗಿಡ, ಇಲ್ಲಿಕುಂಭೋಲೂಖಲಕಂ=೧=ಇದುಏಕಪದವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ.

ಶೆಲುಃಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕಶ್ಶೀತಉದ್ದಾಲೋಬಹುವಾರಕಃ ॥೪೦॥

ಶೇಲುಃ=ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕಃ=ಶೀತಃ=ಉದ್ದಾಲಃ=ಬಹುವಾರಕಃ= ಪು-೫- ಚಳ್ಳೆವ.ರ, ಬೊಂಕೇ ಶಾಯಿಗಿಡ.

ರಾಜಾದನಂಪ್ರಿಯಾಲಸ್ಸ್ಯಾಪನ್ನಕದ್ರುರ್ಧನುಃಪಟಃ।

ರಾಜಾದನಂ=ಪ್ರಿಯಾಲಃ॥ಪಾ॥ ಪಿಯಾಲಃ-ಸನ್ನಕದ್ರುಃ-ಧನುಃ-ಪಟಃ=ಪು=೫=ಮೊರಪೀಗಿಡ, ಮೋಟೆಗಿಡ.

ಗಂಭಾರೀಸರ್ವತೋಭದ್ರಾ ಕಾಶ್ಮರೀಮಧುಪರ್ಣಿಕಾ॥ಶ್ರೀ)ಪರ್ಣೀಭದ್ರಪರ್ಣೀಚಕಾಶ್ಮ

ಗಂಭಾರೀ=ಸರ್ವತೋಭದ್ರಾ=ಕಾಶ್ಮರೀ-ಮಧುಪರ್ಣಿಕಾ=ಶ್ರೀಪರ್ಣೀ=ಭದ್ರಪರ್ಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕಾಶ್ಮರ್ಯಃ=ಪು=೭=ಶೀವೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರ್ಬೃಶ್ಚಾಃ

ಪೃಥಗ್ದ್ವಯೋಃ। ಕರ್ಕಂ ಧೂರ್ಬದರೀಕೋಲೀಘೋಂಟಾ

ಫೇನಿಲೀ ॥೪೦॥ ಸೌವೀರಂಬದರಂಕೋಲ

ಮಥಸ್ಯಾತ್ಸ್ವಾದುಕಂಟಕಃ । ವಿಕಂಕತಸ್ಸ್ರುವಾವೃಕ್ಷೋಗ್ರಂಥಿಲೋವ್ಯಾಘ್ರಪಾದಪಿ॥

ಐರಾವತೋನಾಗರಂಗೋ ನಾದೇಯೀ ಭೂಮಿಜಂಬುಕಾ।

ತಿಂದುಕಃ ಸ್ಫೂರ್ಜಕಃ ಕಾಲಸ್ಕಂಧಶ್ಚ ಶಿತಿಸಾರಕೇ ॥೪೪॥

ಕಾಕೇಂದುಃ ಕುಲಕಃ ಕಾಕಪೀಲುಕಃ ಕಾಕತಿಂದುಕೇ।

ನೆಯುವಮರದ ಹೆಸರು. ಕೆಲವರಿದಕ್ಕೆ ಬಳಗಿಡವೆಂದು ಅರ್ಥಹೇಳುವರು, ಕಾರೀಯೊಂತಲೂ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ.

ಕರ್ಕಂಧೂಃ= ಪ್ಸ=ಬದರೀ=ಕೋಘೋಂಟಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಎಳಚೀಗಿಡಗಳು ಎಳಚೀಹಣ್ಣುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಮತ್ತ,ಕೆಲವರು ಕರ್ಕಂಧೂಬದರೀಶಬ್ದಗಳು ಹ್ರಸ್ವರಿಸಗೂಘೋಂಟಾವು ಬೋರೆಹಣ್ಣಿಗೂಹೆಸರುಗಳೆಂಬು

ಕುವಲಂ=ಫೇನಿಲಂ=ಸೌವೀರಂ-ಬಕೋಲಂ=ನ-೫= ಯೆಳಚೀಹಣ್ಣು, ಹಣ್ಣು,ರೇಗುಪಂಡು.

ಸ್ವಾದುಕಂಟಕಃ-ವಿಕಂಕತಃ=ಸ್ರುವೃಕ್ಷಃ-ಗ್ರಂಥಿಲಃ-ವ್ಯಾಘ್ರಪಾತ್ತ=ಪು =೫= ಹಲುಮಾಣಿಕ ಮರದಹೆ ನಾಯಿಬೇಲ,ಹುಳೀಬೇಲ.

ಐರಾವತಃ=ನಾಗರಂಗಃ=ಪು=೨=ಗಿಡ,ಹೇರಳೇಹಣ್ಣುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ನಾ ಭೂಮಿಜಂಬುಕಾಸ್ತ್ರೀ=೨-ಕಾಗಿ ಗಿಡ ನಾಯಿನೇರಳೇಗಿಡ,ನೆಲನೇರಳೆ ೪ ಹೇರಳೇಗಿಡವೆಂದುಕೆಲವರನ್ನು

ತಿಂದುಕಃ- ಸ್ಫೂರ್ಜಕಃ-ಕಾಲಸ್ಕಂ ಶಿತಿಸಾರಕಃ= ಪು-೪=ತುಂಬರಗಿಡ,ತ ಗಿಡ ಇದನ್ನು ಜಗಳದಮ್ರವೆಂದು ರನ್ನುವರು.

ಕಾಕೇಂದುಃ-ಕುಲಕಃ=ಕಾಕಪೀ ಕಾಕತಿಂದುಕಃ=ಪು = ೪-ಕಾಗಿತ ಗಿಡ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರೇಟಿಟ್ಲವೆಂದು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರ್ಥಹೇಳುವರು.

ಗೋಲೀಢೋರುಘಾಟಲೋ ಘಂಟಪಾಟಲಿರ್ಮೋಕ್ಷಮುಷ್ಕಕೌ।

ಗೋಲೀಢಃ-ಪು-ಗೋಲೀಹಃ=ಝಾಟಲಃ-ಪು-ಘಂಟಾ-ಪಾಟಲಃ=ಪಾ ಪಾಟಲಿ-ಸ್ತ್ರೀ=ಮೋಕ್ಷಃ=ಮುಷ್ಕಕಃ-ಪಾ-ಮುಷ್ಕರಃ-ಪು-೬-ಮೊಕ್ಕೆಮರದ ಹೆಸರು ಮೆಕ್ಕೆ.

ತಿಲಕಃಕ್ಷುರಕಃಶ್ರೀಪರ್ಣ ಸಮೌಪಿಚುಲಝಾಬುಕೌ।

ತಿಲಕಃ-ಕ್ಷುರಕಃ-ಶ್ರೀಪರ್ಣ=ತ್ರೀ-ಪು-೩=ತಿಲಕದ ಮರದ ಹೆಸರು ತಿಲಕವೃಕ್ಷ ಬಂಗಲೆತೋಟಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ, ಪಿಚುಲಃ=ಝಡಿಬುಕಃ=ಪು-೨=ಹಕ್ಕೆಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶ್ರೀಪರ್ಣಿಕಾಕುಮುದಿಕಾ ಕುಂಭೀಕೈಡರ್ಯಕಟ್ಫಲೌ

ಶ್ರೀಪರ್ಣಿಕಾ-ಕುಮುದಿಕಾ-ಕುಂಭೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕೈಡರ್ಯಃ=ಕಟ್ಫಲಃ=ಪು-೫=ಕಿರಿಯಶಿವಡೀಮರದ ಹೆಸರುಗಳು, ಇದನ್ನು ತ್ಯಾಗದಮರವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಕ್ರಮುಕಃಪಟ್ಟಿಕಾಖ್ಯಃಸ್ಯಾತ್ಪಟ್ಟೀಲಾಕ್ಷಾಪ್ರಸಾದನಃ

ಕ್ರಮುಕಃ=ಪಟ್ಟಿಕಾಖ್ಯಃ=ಪಟ್ಟೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಲಾಕ್ಷಾ ಪ್ರಸಾದನಃ-ಪು-೪=ಕೆಂಪು ಅರಗಿನಗಿಡ,ಕೆಂಪು ಜಾಲಾರೀ ಗಿಡ.ಪಜಕದ ಮರವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ತೂದಸ್ತು ಪೂಗಃಕ್ರಮುಕೋಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋಬ್ರಹ್ಮದಾರುಚ।ತೂಲಂಚ

ತೂದಃ-ಪೂಗಃ-ಪಾ=ಯೂಪಃ-ಕ್ರಮುಕಃ=ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಃಬ್ರಹ್ಮದಾರು-ತೂಲಂ-ನ=೬=ಹುವ್ವರಿಸೆ ಗಿಡ,ಭೀಜವಿರುವ ಹುವ್ವರಿಸೇ ಗಿಡವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು ಇದಕ್ಕರ್ಥ ಕಾಡಡಿಕೇಮರವೆಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು,ರಸಬದ್ಧ ಗಿಡವೆನ್ನುವರು.

ನೀಪಪ್ರಿಯಕಕದಂಬಾಸ್ತು ಹಲಿಪ್ರಿಯೋ।

ನೀಪಃ-ಪ್ರಿಯಕಃ=ಕದಂಬಃ=ಹಲಿಪ್ರಿಯಃ-ಪು=೪=ಕಡಹದ ಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು,ಈಚಲ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಜಾತಿ=ದೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಪಯೋಗ್ಯವಾದ ಈಚಲುಮರ.
ವೀರವೃಕ್ಷೋರುಷ್ಕರೋಽಗ್ನಿಮುಖೀಭಲ್ಲಾತಕೀತ್ರಿಷು	ವೀರವೃಕ್ಷಃ-ಅರುಷ್ಕರಃ=ಪು-ಅಗ್ನಿಮುಖೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಭಲ್ಲಾತಕೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಗೇರುಮರದಹೆಸರುಗಳು.
ಗರ್ದಭಾಂಡೇಕಂದರಾಳಕಪೀತನಸುಪಾರ್ಶ್ವಕಾಃ। ಪ್ಲಕ್ಷೇ಼	ಗರ್ದಭಾಂಡಃ-ಕಂದರಾಲಃ-ಕಪೀತನಸುಪಾರ್ಶ್ವಕಃ=ಪ್ಲಕ್ಷೇ=ಪು-೫-ಬಸರಿ ಡಜಡೇಬಸರೀಮರ. ಇದನ್ನು ಪಣಿಯಾ ವೆನ್ನುವರು.
ತಿಂತ್ರಿಡೀಚಿಂಚಾಽಮ್ಲಿಕಾ	ತಿಂತ್ರಿಡೀ-ಪಾ-ತಿಂತ್ರಿಣೀ=ಚಿಂಚಾ-ಆಮ್ಲಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೩-ಹುಣಿಸೆಮರದ ಸರುಗಳು.
ಥೊಪೀತಸಾಲಕೇ॥೪೯॥ಸರ್ಜಕಾಸನ ಬಂಧೂಕಪುಷ್ಪಪ್ರಿಯಕಜೀವಕಾಃ।	ಪೀತಸಾಲಕಃ-ಸರ್ಜಕಃ=ಅಸನಃ-ಆಸನಃ-ಬಂಧೂಕಪುಷ್ಪಃ-ಪ್ರಿಯಕಃ-ಜೀವಕಃ=ಪು=೬= ಹೊನ್ನೆ ಮರದಹೆಸ ಗಳು.
ಸಾಲೇತುಸರ್ಜಕಾರ್ಶ್ಯಾಶ್ವಕರ್ಣಕಾಸ್ಸಸ್ಯಸಂವರಾಃ	ಸಾಲಃ=ಸರ್ಜಕಃ=ಕಾರ್ಶ್ಯಃ=ಪಾ ಕಾರ್ಶ್ಯಃ=ಅಶ್ವಕರ್ಣಕಃ= ಸಸ್ಯಸಂವರಃ=ಪು-೫-ಮತ್ತೀಗಿಡ,ಮದ್ದಿಮರ ತಾರ್ಜುನವೃಕ್ಷ,
ನದೀಸರ್ಜೋವೀರತರುರಿಂದ್ರದ್ರುಃಕಕುಭೋಽರ್ಜುನಃ।	ನದೀಸರ್ಜಃ-ವೀರತರುಃ-ಇಂದ್ರದ್ರು ಕಕುಭಃ=ಅರ್ಜುನಃ=ಪು=೫= ತೋರೆ ತ್ತೀಗಿಡ, ಕೆಂಪುಮತ್ತೀಗಿಡ,ರಕ್ತಾರ್ಜುನ ವೃಕ್ಷ.
ರಾಜಾದನಃಫಲಾಧ್ಯಕ್ಷಃಕ್ಷೀರಿಕಾಯಾ	ರಾಜಾದನಂ-ಫಲಾಧ್ಯಕ್ಷಃ=ನ-ಕ್ಷೀರಿ ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಹಾಲೇಗಿಡ ಹಾಲು ಬ ರುಪಾಲಕಾಯಿಚೆಟ್ಟು,
ಪುಥದ್ವಯೋಃ॥೫೦॥ಇಂಗುದೀತಾಪಸತರು	ಇಂಗುದೀ=ಪ್ಸ=ತಾಪಸತರುಃ=ಪು ಗಾರೆಗಿಡ,ಇಂಗಳಪಗಿಡ,ಇಂಗಳದಕಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭೂರ್ಜೇಚರ್ಮಿಮೃದು ತ್ವಚೌ।
ಪಿಚ್ಛಿಲಾಪೂರಣೀಮೋಚಾಚಿ ರಾಯುಃಶಲ್ಮಲಿರ್ದ್ವಯೋ

ಪ್ರಸಿದ್ಧ। ಇದು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಇಂಗುದಃ)
ಭೂರ್ಜಃ,ಚರ್ಮಿ,ನ್‌-ಮೃದುತ್ವಕ್-ಪು-೩-ಭೂಜಪತ್ರಗಿಡದಹೆಸರುಗಳು
ಪಿಚ್ಛಿಲಾ=ಪೂರಣೀ=ಮೋಚಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಚಿರಾಯುಃಷ್‌-ಪಾ=ಸ್ಥಿರಾಯುಃ=ಷ್‌-ನ ಶಾಲ್ಮಲಿಃ-ಪಾ=ಶಲ್ಮಲಿಃ=ಪ್ರ-೫-ಬೂರು ಗದಗಿಡ= ಚಕ್ಕಮುಕ್ಕೀಹತ್ತೀಗಿಡ,ಬೆಂಡುಹತ್ತೀಗಿಡ, ಎಲವದಮರ

ಪಿಚ್ಛಾತುಶಾಲ್ಮಲೀವೇಷ್ಟೇ

ಪಿಚ್ಛಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಶಾಲ್ಮಲೀ=ನು-ವೇಷ್ಟಃ ಪು-೨=ಬೂರಗೆಬಂಕೆಹೆಸರು. ಎಲವದ ಮ್ಯಾಣ.

ರೋಚನಃಕೂಟಶಾಲ್ಮಲೀ ।

ರೋಚನಃ=ಪು-ಕೂಟಶಾಲ್ಮಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ೨=ಕೆಚ್ಚೆನೆಎಲವದಹೆಸರು.ಬೆಪ್ಪುಬೂರು ಗ, ಕೆಂಪುಬೂರುಗ.

ಚಿರಿಬಿಲ್ವೋನಕ್ತಮಾಲಃಕ ರಜಶ್ಚಕರಂಜಕೇ ॥೯೩॥

ಚಿರಿಬಿಲ್ವಃ=ನಕ್ತಮಾಲಃ=ಪಾ=ನಕ್ತಮಾಲಃ- ಕರಜಃ=ಕರಂಜಕಃ=ಪು=೪-ಹುಲಿಗಿಲಿಮರದಹೆಸರು. ಇದಕ್ಕೆಹೊಂಗೇಮ ರವೆಂದುಕೆಲವರು ಅರ್ಥಹೇಳುವರು.

ಪ್ರಕೀರ್ಯಃಪೂತಿಕರಜಃಪೂ ತಿಕಃಕಲಿಕಾರಕಃ।

ಪ್ರಕೀರ್ಯ=ಪಾ=ಪ್ರಕೀರಃ -ಪೂತಿಕಃ- ಪಾ=ಕಲಿಮಾರಕಃ-ಪು-೪=ತಪಸೀಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು।ನೌಲೇಗಿಡವೆಂದು ಕೆಲವರ ನ್ನುವರು.

ಕರಂಜಭೇದಾಃಷಡ್ಗ್ರಂಥೋ ಮರ್ಕಟ್ಯಂಗಾರವಲ್ಲರೀ॥

ಷಡ್ಗ್ರಂಥಃ-ಪು= ಮರ್ಕಟೀ-ಅಂಗಾರ ವಲ್ಲರೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೩-ಕ್ರಮದಿಂ(ಕರಂಜಭೇದಾಃ)೬ ಗಂಟುಗಳುಳ್ಳಹುಲಿಗಿಲಿಗಿಡಕ್ಕೂ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಗೊಂಚಲುಗಳುಳ್ಳಹುಲಿಗಿಲಿ ಗಿಡಕ್ಕೂಹೆಸರುಗಳು.ಹೊಂಗೆಮರದಲ್ಲಿವಿ

ರೋಹೀರೋಹಿತಕಃಪ್ಲೀಹ

ಶೇಷಗ್ಯರೋಹೀ-ನು-ರೋಹಿತಕಃಪ್ಲೀಹಶ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತುಂದ್ರಿರ್ದಾಡಿಮಪುಷ್ಪಕಃ।

ಗಾಯತ್ರೀಬಾಲತನಯಃ
ಖದಿರೋದಂತಧಾವನಃ॥

ಅರಿಮೇದೋವಿಟ್ಖದಿರೇ

ಕದರಃ ಖದಿರೇಸಿತೇ।ಸೋಮ
ವಲ್ಕೋ
ಪ್ಯಥವ್ಯಾಘ್ರಪುಚ್ಛಗಂಧ
ರ್ವಹಸ್ತಕೌ॥ ಏರಂಡಉರು
ಬೂಕಶ್ಚರುಚಕಶ್ಚಿತ್ರಕಶ್ಚ
ಸಃ।ಚಂಚುಃಪಂಚಾಂಗುಲೋ
ಮಂಡವರ್ಧಮಾನ ವ್ಯಡಂಬ
ಕಾಃ ॥೯೭॥
ಅಲ್ಪಾಶಮೀಶಮೀರಃಸ್ಯಾ

ಚ್ಛಮೀಸಕ್ತುಫಲಾಶಿವಾ

ಪಿಂಡೀತಕೋಮರುವಕಃಶ್ವ
ಸನಃಕರಹಾಟಕಃ॥೯೮॥ಶಲ್ಯ
ಶ್ಚಮದನೇ

ಶಕ್ರಪಾದಪಃಪಾರಿಭದ್ರಕಃ
ಭದ್ರದಾರುದ್ರುಕಿಲಿಮಂಪೀ
ತದಾರುಚದಾರುಚ।ಪೂತಿಕಾ
ಷ್ಠಂಚ ಸಪ್ತಸ್ಯುರ್ದೇವದಾ

ತೃ=ದಾಡಿಮಪುಷ್ಪಕಃ=ಪು=ನಾಲ್ಕು
ಮುಳ್ಳುಮುತ್ತುಗದಹೆಸರುಗಳು,
ಗಾಯತ್ರೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪ=ಗಾಯತ್ರೀ
ನಃ=ಬಾಲತನಯಃ=ಖದಿರಃ-ದಂತಧಾವ
ನಃ-ಪು-೪-ತರೆಯದಮರದಹೆಸರುಗಳ
ಲೀಮರ.
ಅರಿಮೇದಃ=ವಿಟ್ಖದಿರಃ-ಪು=೨=ದು
ರ್ಗಂಧವುಳ್ಳಕಗ್ಗಲೀಗಿಡ,ಹಾಚ್ಚಕಗ್ಗ
ಮರ,
ಕದರಃ-ಸೋಮವಲ್ಕಃ-ಪು-೨-ಬಿಳಿಕ
ಗ್ಗಲೀಮರದ ಹೆಸರು
ವ್ಯಾಘ್ರಪುಚ್ಛಃ=ಗಂಧರ್ವಹಸ್ತಕಃ
ಏರಂಡಃ-ಉರುಬೂಕಃ-ರುಚಕಃ-ಪ
ರುಬೂಕಃ=ಚಿತ್ರಕಃ=ಚಂಚುಃ-ಪಂಚಾಂ
ಗುಳಃ=ಮಂಡಃ=ವರ್ಧಮಾನಃ=ವ್ಯಡಂ
ಕಃ=ಪು=೧೧=ಹರಳುಗಿಡದ ಹೆಸರುಗ
ಹರಳೆಂಣೆಪ್ರಸಿದ್ಧ.
ಶಮೀರಃ-ಅಲ್ಪಶಮೀ=ಪು-೨-ಕಿ
ನ್ನೀಮರದ ಹೆಸರು,
ಶಮೀ-ಸಕ್ತುಫಲಾ-ಶಿವಾ=ಸ್ತ್ರೀ
ಬನ್ನೀಮರದ ಹೆಸರು.
ಪಿಂಡೀತಕಃ=ಮರುವಕಃ=ಶ್ವಸನಃ
ಹಾಟಕಃ-=ಶಲ್ಯಃ=ಮದನಃ-ಪು
ಮಂಗಾರೆ ಗಿಡದಹೆಸರು,ಬೋನಗಾರೆ
ರದ ಹೆಸರುಗಳು.
ಶಕ್ರಪಾದಪಃ=ಪಾರಿಭದ್ರಃ-ಪು
ದ್ರದಾರು-ದ್ರುಕಿಲಿಮಂ-ಪೀತದಾರು
ಪೂತಿನಾರು-ಪೂತಿಕಾಷ್ಠಂ-ನ-೭-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರುಣ್ಯ.

ಫದ್ವಯೋಃ ಪಾಟಲಿಃ ಪಾಟಲಾಮೋಘಾ ಕಾಚಸ್ಥಾಲೀ ಫಲೇರುಹಾ ॥೧೦೦॥ ಕೃಷ್ಣವೃಂತಾ ಕುಬೇರಾಕ್ಷೀ

ಶ್ಯಾಮಾತು ಮಹಿಲಾಹ್ವಯಾ ಲತಾಗೋವಂದಿನೀಗುಂದ್ರಾ ಪ್ರಿಯಂಗುಃ ಫಲಿನೀಫಲೀ ॥೧೦೧॥ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾಗಂಧಫಲೀಕಾರಂಭಾಪ್ರಿಯಕಶ್ಚಸಾ,

ಮಂಡೂಕಪರ್ಣಪತ್ರೋರ್ಣನಟಕಟ್ವಂಗಟುಂಟುಕಾಃ ॥ ಶ್ಯೋನಾಕಶುಕನಾಸರ್ಕ್ಷದೀರ್ಘವೃಂತಕುಟನ್ನಟಾಃ ॥ ಶೋಣಕಶ್ಚಾರಲ್ಲಾ

ತಿಷ್ಯಫಲಾತ್ವಾಮಲಕೀ ತ್ರಿಷು ಅಮೃತಾ ಚವಯಸ್ಥಾ ಚ

ತ್ರಿಲಿಂಗಸ್ತು ವಿಭೀತಕಃ — ನಾಕ್ಷಸ್ತುಷಃಕರ್ಷಫಲೋಭೂತಾವಾಸಃ ಕಲಿದ್ರುಮಃ ॥

ದಾರುಸ್ಪೃಕ್ಷದಹೆಸರು ದೇವದಾರು ಶಿಮ್ದವೃಕ್ಷ.

ಪಾಟಲಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪಾಟಲಾ=ಅಮೋಘಾ= ಪಾಟಲಾಮೋಘಾ=ಕಾಚಸ್ಥಾಲೀ=ಪಾ-ಕಾಲಸ್ಥಾಲೀ=ಫಲೇರುಹಾ-ಕೃಷ್ಣವೃಂತಾ-ಕುಬೇರಾಕ್ಷೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೭=ಹೆಸರು ಪಾದರೀ ಗಿಡದ ಹೆಸರು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಗ್ಗಜುಗವೆಂದು ಕೆಲವರರ್ಥಹೇಳುವರು.

ಶ್ಯಾಮಾ-ಮಹಿಲಾಹ್ವಯಾ-ಲತಾ=ಗೋವಂದಿನೀ=ಗುಂದ್ರಾ= ಪ್ರಿಯಂಗುಃ=ಫಲಿನೀ-ಫಲೀ=ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾ=ಗಂಧಫಲೀ=ಕಾರಂಭಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಪ್ರಿಯಕಃ=ಪು=೧೨=ಪ್ರಿಯಂಕಣಗಿಡದ ಹೆಸರು. ಪ್ರಿಯಂಗು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು.

ಮಂಡೂಕಪರ್ಣಃ-ಪತ್ರೋರ್ಣಃ-ನಟಃ=ಕಟ್ವಂಗಃ= ಟುಂಟುಕಃ= ಶ್ಯೋನಾಕಃ=ಶುಕನಾಸಃ-ಋಕ್ಷಃ= ದೀರ್ಘವೃಂತಃ ಕುಟನ್ನಟಃ- ಶೋಣಕಃ=ಪಾ-ಶೋಣಕಃ ಅರಲುಃ-ಪಾ=ಅರಲುಃ-ಪು=೧೨- ಹೆಮ್ಮರದ ಹೆಸರುಗಳು. ದೊಡ್ಡ ಮರ ತಿಗಡುಗಮರ ಇದನ್ನು ಹೆಗ್ಗೋಗಟೀಮರವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ತಿಷ್ಯಫಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಅಮಲಕೀ-ತ್ರಿ ಅಮೃತಾ--ವಯಸ್ಥಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೪=ನೆಲ್ಲೀಮರ.

ವಿಭೀತಕಃ=ತ್ರಿ=ಅಕ್ಷಃ=ತುಷಃ=ಕರ್ಷಫಲಃ=ಭೂತಾವಾಸಃ=ಕಲಿದ್ರುಮಃ=ಪು-೬=ತಾರೇಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಭಯಾತ್ವವ್ಯಥಾ ಪಥ್ಯಾ
ಕಾಯಸ್ಥಾಪೂತ ನಾಮೃತಾ
ಹರೀತಕೀಹೈಮವತೀಚೇತಕೀ
ಶ್ರೇಯಸೀಶಿವಾ ॥೧೦೪॥

ಅಭಯಾ-ಅವ್ಯಥಾ=ಪಥ್ಯಾ-ಕಾಯಸ್ಥಾ=ಪೂ-ಕಾಯಸ್ಥಾ-ಪೂತನಾ-ಅಮೃತಾ-ಹರೀತಕೀ=ಹೈಮವತೀ-ಚೇತಕೀ-ಶ್ರೇಯಸೀ-ಪೂ=ಚೇತಕೀ=ಶಿವಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅಳಲೇಗಿಡದ ಹೆಸರು. ಅಳಲೆ...ಯಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು.

ಪೀತದ್ರುಸ್ಸರಳಃಪೂತಿಕಾಷ್ಠಂಚಾ

ಪೀತದ್ರುಃ=ಸರಳಃ=ಪು-ಪೂತಿಕಾಷ್ಠ...ನ-೩=ಸರಳದೇವದಾರು ಗಿಡದ ಹೆಸರು.

ಥದ್ರುಮೋತ್ಪಲಃ ಕರ್ಣಿಕಾರಃಪರಿವ್ಯಾಧೊ

ದ್ರುಮೋತ್ಪಲಃ-ಕರ್ಣಿಕಾರಃ-ಪರಿವ್ಯಾಧಃ=ಪು=೩=ಬೆಟ್ಟತಾವರೇ ಹೆಸರುಗಳು.

ಲಕುಚೋಲಿಕುಚೋಡಹುಃ

ಲಕುಚಃ-ಲಿಕುಚಃ-ಡಹುಃ=ಪು=೩=ಗಜನಿಂಬೇ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪನಸಃಕಂಟಕಫಲೊ

ಪನಸಃ=ಪೂ=ಪಣಸಃ=ಕಂಟಕಫಲಃ=ಪು-೨=ಹಲಸಿನಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು.

ನಿಚುಳೋಂಬುಜಇಜ್ಜಲಃ!

ನಿಚುಳಃ-ಅಂಬುಜಃ=ಇಜ್ಜಲಃ-ಪೂ-ಹಿಜ್ಜಲಃ=ಪು=೩=ಗನ್ನೇರಳೇಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು, ಇದನ್ನು ನೀರುಹಲಸಿನ ಗಿಡವೆನ್ನುವರು.

ಕಾಕೋದುಂಬರಿಕಾ ಫಲ್ಗು
ರ್ಮಲಪೂರ್ಜಘನೇಫಲಾ॥೧೦೫॥

ಕಾಕೋದುಂಬರಿಕಾ= ಫಲ್ಗುಃ=ಪು=ಪೂ=ಮಲಯೂಃ= ಜಘನೇಫಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಕಲ್ಲತ್ತೀಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು ಇದೇಬ್ರಹ್ಮವೇದಿ ಕಾತವೇದಿ.

ಅರಿಷ್ಟಸ್ಸರ್ವತೋಭದ್ರಹಿಂಗುನಿರ್ಯಾಸಮಾಲಕಾಃ ಪಿಚುಮರ್ದಶ್ಚನಿಂಬೊ

ಅರಿಷ್ಟಃ=ಸರ್ವತೋಭದ್ರಃ=ಹಿಂಗುನಿರ್ಯಾಸಃ=ಮಾಲಕಃ=ಪಿಚುಮರ್ದಃ-ಪಿಚುಮಂದಃ-ನಿಂಬಃ-ಪು-೬-ಬೇವಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಥಪಿಚ್ಛಿಲಾಗುರುಶಿಂಶಪಾ

ಪಿಚ್ಛಿಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಅಗುರುಃ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಪಿಲಾಭಸ್ಮಗರ್ಭಾಸಾ

ಪಾ=ಪಾ-ಶಿಂಶಪಾ= ಸ್ತ್ರೀ (=೩. ೯ ೯ ರ ಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಕಪಿಲಾ=ಭಸ್ಮಗರ್ಭಾ=ಸ್ತ್ರೀ) ೨=ಪರಿಮಳ ಯುಕ್ತವಾದ ಅಗುರು ಪರಿಮಳಶೋಕ.

ಶಿರೀಷಸ್ತು ಕಪೀತನಃ॥ಭಂಡಿಲೋಪ್ಯ

ಶಿರೀಷಃ=ಕಪೀತನಃ=ಭಂಡಿಲಃ= ಪಾ=ಭಂಡಿರಃ-ಪು=೩=ಬಾಗೇಮರದ ಹೆಸರು.

ಥಚಾಂಪೇಯಶ್ಚಂಪಕೋ ಹೇಮಪುಷ್ಪಕಃ ॥೧೮೯॥

ಚಾಂಪೇಯಃ=ಚಂಪಕಃ=ಹೇಮಪುಷ್ಪಕಃ=ಪು=೩=ಸಂಪಿಗೇಮರದ ಹೆಸರುಗಳು

ಏತಸ್ಯಕಲಿಕಾ ಗಂಧಫಲೀಸ್ಯಾ

ಗಂಧಫಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧--ಏತಸ್ಯಕಲಿಕಾ ಈ ಸಂಪಿಗೇ ಮೊಗ್ಗಿನ ಹೆಸರು.

ದಥಕೇಸರೆ॥ವಕುಳೋ

ಕೇಸರಃ=-ವಕುಳಃ-ಪು=೨=-ಪವಳದ ಹುವ್ವಿನಗಿಡ ಪಕ್ಕುಳವೃಕ್ಷ ಹಲ್ಲುಮುದ್ದುಗಿಡ ವಜ್ರದಂತಗಿಡ.

ವಂಜುಳೋಶೋಕೆ

ವಂಜುಳಃ-ಅಶೋಕಃ=ಪು=೨-ಅಶೋಕವೃಕ್ಷ ಕೆಂಪುಚೆನ್ನದ ಎಲೆಗಿಡ ಆನಂದ ವೃಕ್ಷ, ಕಷ್ಟಹರವೃಕ್ಷ.

ಸಮೌ ಕರಕೆದಾಡಿಮೌ॥

ಕರಕಃ=ದಾಡಿಮಃ=ಪು-೨-ದಾಡಿಂಬೆಗಿಡ ದಾಳಿಂಬೇಗಿಡ ದಾಳಿಂಬರೀಗಿಡ.

ಚಾಂಪಯಃಕೆಸರೋನಾಗಸರಃಕಾಂಚನಾಹ್ವಯಃ॥

ಚಾಂಪೇಯಃ=ಕೇಸರಃ=ನಾಗಕೇಸರಃ ಕಾಂಚನಾಹ್ವಯಃ=ಪು=೪-ನಾಗ ಸಂಪಿಗೇಮರದ ಹೆಸರುಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಗಕೇಸರವೆಂದು ಕೆಲವರು ಅರ್ಥ ಹೇಳುವರು.

ಯಾಜಯಂತೀತರ್ಕಾರೀ ನಾದೆಯೀವೈಜಯಂತಿಕಾ॥

ಜಯಾ-ಜಯಂತೀ-ತರ್ಕಾರೀ-ನಾದೇಯೀ-ವೈಜಯಂತಿಕಾ- ಸ್ತ್ರೀ-೫-ತಕ್ಕಿಲೇಗಿಡ ತಗ್ಗೀಸೊಪ್ಪಿನಗಿಡ.

ಶ್ರೀಪರ್ಣಮಗ್ನಿಮಂಥ

ಶ್ರೀಪರ್ಣಂ=ನ-ಅಗ್ನಿಮಂಥಃ =ಪು=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗ್ನಿಮನ್ಥಃ ಕಣಿಕಾ ಗಣಿಕಾರಿಕಾ
ಜಯಾ

ಕಣಿಕಾ=ಗಣಿಕಾರಿಕಾ-ಜಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ
ಈ=ನಾಲ್ಕುವಲ ಹೆಸರುಗಳು. ನೆಲ್ಲೀಗಿಡದ
ವಿಶೇಷ.

ಥ ಕುಟಜಃ ಶಕ್ರೋ ವತ್ಸ
ಕೋ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾ ॥೧೧೨॥

ಕುಟಜಃ=ಶಕ್ರಃ=ವತ್ಸಕಃ-ಪು=ಗಿ
ಮಲ್ಲಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪-ಕೊಡಶಿನ ಹೆಸರು
ಗಳು, ಬೆಟ್ಟಮಲ್ಲಿಗೇ ವಿಶೇಷಗಳು.

ಏತಸ್ಯೈವ ಕಳಿಂಗೇಂದ್ರ
ಯವಭದ್ರಯವಂ ಫಲೆ

ಕಳಿಂಗಂ=ನ=ಪ=ಕಲಿಂಗಾ=-ಪ
ಗಾಲಿಂಗೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಇಂದ್ರಯವಂ=ಭದ್ರ
ಯವಂ=ನ-೩=ಏತಸ್ಯೈವ ಫಲೇ=
ಕೊಡಶಿಗಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ಕ
ಡಿಶಪಾಲ ಬೀಜಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಕೃಷ್ಣಪಾಕಫಲಾವಿಗ್ನಸು
ಷೇಣಾಃ ಕರಮರ್ದಕೇ ॥೧೧೩॥

ಕೃಷ್ಣಪಾಕಫಲಃ=ಅವಿಗ್ನಃ=ಸು
ಣಃ=ಕರಮರ್ದಕಃ=ಪು-೪=ಕವುಳಿಕೆ
ಣ್ಣಿನಗಿಡ ಇಕ್ಷಿ ಕೃಷ್ಣಪಾಕಃ-ಕೃ
ಷ್ಣಃ=ಫಲಕೃಷ್ಣಃ-ಕೃಷ್ಣಫಲಃ=
ವೇರೆ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಿರುವವು.

ಕಾಲಸ್ಕಂಧಸ್ತಮಾಲಃ ಸ್ಯಾ
ತ್ತಾಪಿಂಛೋಽಪ್ಯ

ಕಾಲಸ್ಕಂಧಃ-ತಮಾಲಃ=ತಾಪಿಂಛಃ=
೩=ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಹೆಸರುಗಳು. ಸ
ವರೀ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆಳೆಯ
ಕಪ್ಪಾಗಿಯೂ ತಂಪನೆ ನೆರಳುಳ್ಳದ
ಯೂ ಇರುವ ಹೊಂಗೇಮರದ ವಿಶ
ಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಜಾತಿ ವೃಕ್ಷ.

ಥ ಸಿಂಧುಕಃ ಸಿಂಧುವಾರೇಂ
ದ್ರಸುರಸೌ ನಿರ್ಗುಂಡೀಂದ್ರಾ
ಣಿಕೆತ್ಯಪಿ ॥೧೧೪॥

ಸಿಂಧುಕಃ=ಸಿಂಧುವಾರಃ- ಇಂದ್ರಸು
ಪು=ನಿರ್ಗುಂಡೀ--ಇಂದ್ರಾಣಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ
ವಾವಿಲೀಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು. ಲಕ್ಕಿ

ವೇಣೀ ಗರಾಗರೀ ದೇವತಾ
ಡೋ ಜೀಮೂತ ಇತ್ಯಪಿ ॥

ವೇಣೀ ಗರಾಗರೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಖರಾಗರೀ=
ದೇವತಾಳಿಃ=ಪು=ದೇವತಾಡಃ- ಜೀ
ತಃ-ಪು-೪=ದೇವತಾಳೇ ವೃಕ್ಷದ ಹೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಳು. ದೇವದಾಳೀಕಾಯೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಶ್ರೀಹಸ್ತಿನೀತುಭೂರುಂಡಿ

ಶ್ರೀಹಸ್ತಿನೀ=ಭೂರುಂಡೀ =ಸ್ತ್ರೀ=೨ ಹಂಣೆಗಿಡದ ಪೆಸರುಗಳು ಗುರುಗುಲುಗಿಡ

ತ್ರ್ಣಶೂಲ್ಯಂತುಮಲ್ಲಿಕಾ॥ ಭೂಪದೀಶೀತಭೀರುಶ್ಚ

ತೃಣಶೂಲ್ಯಂ=ನ=ತೃಣಶೂನ್ಯಂ=ನ ಪಾ-ತೃಣಶೂಲಾನ್ಯತೃಣಶೂನ್ಯಾ=ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಾ=ಭೂಪದೀ=ಶೀತಭೀರುಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೪= ಮಲ್ಲಿಗೇಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸ್ತೈವಾಸ್ಫೋಟಾ ವನೋದ್ಭ ವಾ।

ಆಸ್ಫೋಟಾ-ಪಾ=ಆಸ್ಫೋಟಾ-ಸ್ತ್ರೀ ವನೋದ್ಭವಾ-೨- ಸೈವ=ಅಡವಿಯೊಳು ಹುಟ್ಟಿದಮಲ್ಲಿ ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆ,

ಶಫಾಲಿಕಾತುಸುವಹಾನಿ ಗುಂಡಿಸೀಲಿಕಾಚಸಾ॥೧೧೬॥

ಶೇಫಾಲಿಕಾ-ಸುವಹಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨-ನೀಲಿಕಾಸಾತನಿರ್ಗುಂಡೀ= ಕರೀ=ಹೂವ್ವುಗಳು ಳ್ಳಲಕ್ಕಿಲಿ. ಕರೀಲಕ್ಕಿಲಿ,

ಸಿತಾಸಾ ಶ್ವೇತಸುರಸಾ ಭೂತವೇಶ್ಯ

ಶ್ವೇತಸುರಸಾ=ಭೂತವೇಶಿ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸಿತಾಸಾ=ಬಳೀಹೂವ್ವುಗಳುಳ್ಳ ಲಕ್ಕಿಲಿ.

ಥ ಮಾಗಧೀ।ಗಣಿಕಾಯೂ ಧಿಕಾಂಬಷ್ಠಾ

ಮಾಗಧೀ=ಗಣಿಕಾ-ಯೂಥಿಕಾ=ಅಂಬಷ್ಠಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಕಾಡುಮಲ್ಲಿ ಗೆಯಲ್ಲಿವಂದುಬಗೆಗಿಡ, ಇದಕ್ಕೆ ಕಠವಂತಿಗೆ ಗಿಡವೆಂದುಕೆಲವರರ್ಥ ಹೇಳಿದರು,

ಸಾಪಿತಾಹೆಮಪುಷ್ಪಿಕಾ॥

ಹೆಮಪುಷ್ಪಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಪೀತಾಸಾ= ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಹುಟ್ಟುವ ಹಸರುಮಲ್ಲಿಗೆ, ಹಸುರುಶಾವಂತಿಗೆ ತುಳಸೀಶಾವಂತಿ,

ಅತಿಮುಕ್ತಪುಂಡ್ರಕಸ್ಸ್ಯಾ ದ್ವಾಸಂತಿಮಾಧವಿಲತಾ।

ಅತಿಮುಕ್ತಃ-ಪುಂಡ್ರಕಃ=ಪು=ವಾಸಂತೀ=ಮಾಧವೀ=ಲತಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೫-ಕಾಡುಯಿರುವಂತಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಪುಷ್ಪವೃಕ್ಷವು,

ಸುಮನಾಮಾಲತೀಜಾತಿಃ

ಸುಮನಾಃ-ಸ್=ಮಾಲತೀ=ಜಾತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ ೩-ಜಾಜೀಗಿಡ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಪ್ತಲಾನವಮಾಲಿಕಾ।	ಸಪ್ತಲಾ=ನವಮಾಲಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ರಜಾಜೀಹುವ್ವಿನಗಿಡ ಹೆಜ್ಜಾಜೀ ಗಿಡ
ಮಾಖ್ಯಂ ಕುಂದಂ	ಮಾಖ್ಯಂ-ಕುಂದಂ=ನ=೨=ಮೊಲ್ಲೆಗಿಡದಹೆಸರು ಇದು ಮಲ್ಲಿಗೇ ಭೇದಕೇ ಮಲ್ಲಿಗೆ,
ರಕ್ತಕಸ್ತು ಬಂಧೂಕೋಬಂಧುಜೀವಕಃ॥	ರಕ್ತಕಃ=ಬಂದೂಕಃ=ಬಂಧುಜೀವಕಃ=ಪು=೩=ಬಂದುಗೇಹುವ್ವಿನಗಿಡದಹೆಸರುಗಳು,ಕೆಂಪುರೋಜಾಗಿಡ ವೆಂದುಕೆಲವರು,
ಸಹಾಕುಮಾರೀತರಣಿ	ಸಹಾ=ಕುಮಾರೀ=ತರಣಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸಣ್ಣಗೋರಂಟಿಹೆಸರುಗಳು.
ರಮ್ಲಾನಸ್ತು ಮಹಾಸಹಾ॥	ಅಮ್ಲಾನಃ=ಪು=ಮಹಾಸಹಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ದೊಡ್ಡಗೋರಂಟಿ,
ತತ್ರಶೋಣೆ ಕುರವಕ	ಕುರವಕಃ-ಪು-೧=ಶೋಣೇ=ತತ್ರ=ಕೆಂಪುಹುವ್ವುಗಳುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಗೋರಂಟೇ ಗೋರಂಟಿ,
ಸ್ತತ್ರಪೀತೆ ಕುರಂಟಕಃ॥	ಕುರಂಟಃ=ಪು=೧-ಪೀತೆತತ್ರ- ಹಸರು ಹುವ್ವುಳ್ಳಗೋರಂಟಿ ಹೆಸರುಗಳು
ನೀಲೀಝಿಂಟೀ ದ್ವಯೊಬಾಣಾದಾಸೀಬಾರ್ತಗಳಶ್ಚಸಃ॥	ಸೀಲೀ=ಝಿಂಟೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಬಾಣ=ಸ್ತ್ರೀ=ದಾಸೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅರ್ತಗಳಃ=ಪು=೫=ಕಪ್ಪುಹುವ್ವುಳ್ಳಮುಳ್ಳುಗೋರಂಟಹದಹೆಸರುಗಳು
ಸೈರೆಯಕಸ್ತು ಝಿಂಟೀಸಾ	ಸೈರೇಯಕಃ-ಪು=ಝಂಟೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಮುಳ್ಳು ಗೋರಂಟದ ಹೆಸರುಗಳು.
ತಸ್ಮಿನ್ಕುರವಕೋರುಣೆ।	ಕುರುವಕಃ=ಪು=೧=ಅರುಣೇತಸ್ಮಿನ್=ಕೆಂಪುಹುವ್ವುಳ್ಳಮುಳ್ಳುಗೋರಂಟದ ಹೆಸರುಗಳು,
ಪೀತಾಕುರಂಟಕೋಝಿಂಟಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಸಹಚರೀ ದ್ವಯೋಃ॥	ಕುರಂಟಕಃ-ಪು=ಝಿಂಟೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸಹಚರೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೩-ತಸ್ಮಿನ್ ಪೀತಾ=ಹಚ್ಚಗಿಡ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಉಡುಪುಷ್ಪಂಜಪಾ

ವಜ್ರಪುಷ್ಪಂಪುಷ್ಪಂತಿಲಸ್ಯ
ಯತ್ ।
ಪ್ರತಿಹಾಸಶತಪ್ರಾಸಚಂ
ಡಾತಹಯಮಾರಕಾಃ॥೧೨
ಕರವೀರೆ

ಕರೀರೆತು ಕ್ರಕರಗ್ರಂಥಿ
ಲಾವುಭೌ।

ಉನ್ಮತ್ತಕಿತವೋಧೂರ್ತೋ
ಧತ್ತೂರಃಕನಕಾಹ್ವಯಃ॥
ಮಾತುಲೋಮದನಶ್ಚಾ

ಸ್ಯಫಲೆ ಮಾತುಲಪುತ್ರಕಃ

ಫಲಪೂರೋಬೀಜಪೂರೋ
ರುಚಕೋಮಾತುಲುಂಗಕೇ॥

ಸಮೀರಣೋಮರುವಕಃಪ್ರ

ಪಮುಳ್ಳುಗೋರಂಟದ ಹೆಸರುಗಳು,
ಉಡುಪುಷ್ಪಂ=ಪಾ=ಓಢ್ರಪುಷ್ಪಂ-ನು
ಜಪಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ದಾಸವಾಳದಗಿಡ,
ವಜ್ರಪುಷ್ಪಂ=ನ=೧-ತಿಲಸ್ಯಯತ್ಪು
ಷ್ಪಂ=ಎಳ್ಳುಹೂವ್ವಿನಹೆಸರು,
ಪ್ರತಿಹಾಸಃ-ಶತಪ್ರಾಸಃ=ಚಂಡಾತಃ
ಹಯಮಾರಕಃ-ಕರವೀರಃ=ಪು=೫-ಗನ್ನೆ
ರಳೆ, ಕಣಿಗಲಗಿಡದಹೆಸರು, ಕೆಲವರಿದರಲ್ಲಿ
ಮೊದಲ=೨=ಶಬ್ದಗಳುಬಿಳೀಕಣಿಗಿಲಿಗೂ
೩= ಶಬ್ದಗಳುಕೆಂಪುಕಣಿಗಲಿಗೂಹೆಸರೆಂ
ದುಹೇಳುವರು.
ಕರೀರಃ=ಕ್ರಕರಃ-ಗ್ರಂಥಿಲಃ-ಪು=೩=
ಮುಳ್ಳುಅಬ್ಬೆಯಹೆಸರು, ಇದನ್ನು ನಾರ
ಬಿದುರೆಂತಲೂ, ಬಿದರು ಕೊಂಬೆಂತಲೂ
ಬಿದುರ. ಮೊಳೆಯೆಂತಲೂಕೆಲವರನ್ನುವ
ರು,
ಉನ್ಮತ್ತಃ=ಕಿತವಃ= ಧೂರ್ತಃ-ಧತ್ತೂ
ರಃ=ಕನಕಾಹ್ವಯಃ- ಮಾತುಲಃ=ಮದ
ನಃ-ಪು೭- ಉಮ್ಮತ್ತಿಗಿಡದಹೆಸರುಗಳು
ಉಮ್ಮತ್ತದಗಿಡ
ಮಾತುಲಪುತ್ರಕಃ=ಪು=೧-ಅಸ್ಯಫಲೇ=
ಇದರಕಾಯಿಗೆಹೆಸರು, ಈಉಮ್ಮತ್ತಿಕಾ
ಯಿ ಮದ್ದುಗಳಿಗೂ ಕಕುಸಕ್ಕೂಉಪ
ಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೆ,
ಫಲಪೂರಃ=ಬೀಜಪೂರಃ=ರುಚಕಃ-ಮಾ
ತುಲುಂಗಕಃ=ಪು=೪=ಮಾದೀಗಿಡ,=ಮಾ
ಧಾಳದಗಿಡ,
ಸಮೀರಣಃ=ಮರುವಕಃ-ಪ್ರಸ್ಥಪುಷ್ಪಃ-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ಥಪುಷ್ಪಃ ಫಣಿಜ್ಜಕಃ ಜಂಬೀ
ರೋಪ್ಯ
ಥ ಪರ್ಣಾಸಃ ಕಠಿಂಜರಕುಠೇ
ರಕೌ ॥೧೭೫॥

ಸಿತೇಽರ್ಜಕೋಽತ್ರ

ಪಾಠೀ ತು ಚಿತ್ರಕೋ ವಹ್ನಿ
ಸಂಜ್ಞಕಃ ।
ಅರ್ಕಾಹ್ವವಸುಕಾಸ್ಫೋ
ಟಗಣರೂಪವಿಕೀರಣಾಃ ॥೧೭೬॥

ಮಂದಾರಶ್ಚಾರ್ಕಪರ್ಣೋ

ತ್ರ ಶುಕ್ಲೇಽಲರ್ಕಪ್ರತಾಪ
ಸೌ

ಶಿವಮಲ್ಲೀ ಪಾಶುಪತ ಏಕಾ
ಷ್ಠೀಲೋ ಬಕೋ ವಸುಃ ॥

ವಂದಾ ವೃಕ್ಷಾದನೀ ವೃಕ್ಷ
ರುಹಾ ಜೀವಂತಿಕೇತ್ಯಪಿ

ವತ್ಸಾದನೀ ಛಿನ್ನರುಹಾ

ಫಣಿರ್ಜಕಃ=ಪು-ಫಣಿಜ್ಜಕಃ-ಜಂಬೀ
ಪು-೫-ಮರುವ, ಮರುಗದ ಹೆಸರು.
ಪರಿಮಳ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹೂವ್ಗಳ
ಮಿಗೆ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವದು.

ಪರ್ಣಾಸಃ=ಕಠಿಂಜರಃ=ಕುಠೇರಕಃ
೩=ಕಗ್ಗೊಲೆರ್ಕೆಗಿಡದಹೆಸರು. ಕಾಮ
ಸ್ತೂರೀಗಿಡ, ಕಮ್ಮಗಗ್ರೀಗಿಡ

ಅರ್ಜಕಃ=ಪು-೧-ಸಿತೇತ್ರ-ಬಿಳೀಗ
ಡ, ಬಿಳೀಕಗ್ಗೊರ್ಲೆ,

ಪಾಠೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಚಿತ್ರಕಃ=ವಹ್ನಿಸಂಜ್ಞಕಃ
ಪು=೩=ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಹೆಸರುಗಳು

ಅರ್ಕಾಹ್ವಃ=ವಸುಕಃ=ಆಸ್ಫೋಟಃ
ಪು=ಆಸ್ಫೋತಃ-ಗಣರೂಪಃ-ವಿಕೀರಣಃ

ಮಂದಾರಃ=ಅರ್ಕಪರ್ಣಃ=ಪು-೭=
ಕ್ಕದಗಿಡ ಯಕ್ಕೆಗಿಡ ಸೂರ್ಯವೃಕ್ಷ

ಅಲರ್ಕಃ-ಪ್ರತಾಪಸಃ=ಪು-೨-
ಶುಕ್ಲ=ಬಿಳೀಯಕ್ಕೆಗಿಡ, ಬಿಳಿಯ
ಶ್ವೇತಾರ್ಕ=ಬೆಸಕನಯಕ್ಕೆ,

ಶಿವಮಲ್ಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪಾಶುಪತಃ=ಏ
ಷ್ಠೀಲಃ=ಬಕಃ=ಪು=ಬಾಕಃ=ವಸುಃ=
೫ಬಕಪುಷ್ಪದಹೆಸರು. ಕೊಕ್ಕೊರೇಹೂ
ನಗಿಡ.

ವಂದಾ=ವೃಕ್ಷಾದನೀ-ವೃಕ್ಷರುಹಾ=
ವಂತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಬದನಿಕೇಹೆಸರು
ಬದನಿಕೆ ಯಂದರೆ ಗಿಡಮರಂಬೇ
ಯೊಳಗೆಗಂಟುಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗಿರುತ್ತೆ,
ತ್ರಿಕರಿಗೂ ವೈದ್ಯರಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತ

ವತ್ಸಾದನೀ-ಛಿನ್ನರುಹಾ- ಗುಡೂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗುಡೂಚೀ ತಂತ್ರಿಕಾಮೃತಾ॥ ಜೀವಂತಿಕಾ ಸೋಮವಲ್ಲೀ ವಿಶ ಲ್ಯಾ ಮಧುಪರ್ಣ್ಯಪಿ।

ತಂತ್ರಿಕಾ= ಅಮೃತಾ= ಜೀವಂತಿಕಾ_ ಸೋಮವಲ್ಲೀ=ವಿಶಲ್ಯಾ- ಮಧುಪರ್ಣೀ= ಸ್ತ್ರೀ=೯-ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು.

ಮೂರ್ವಾದೇವೀ ಮಧುರಸಾ ಮೋರಟಾ ತೇಜನೀ ಸ್ರವಾ॥೧೦॥ ಮಧೂಲಿಕಾ ಮಧುಶ್ರೇಣೀ ಗೋಕರ್ಣೀ ಪೀಲುಪರ್ಣ್ಯಪಿ

ಮೂರ್ವಾ-ದೇವೀ-ಮಧುರಸಾ=ಮೋರಟಾ=ತೇಜನೀ=ಸ್ರವಾ- ಪಾ-ಸ್ರವಾ-ಮಧೂಲಿಕಾ_ಮಧುಶ್ರೇಣೀ=ಪಾ-ಧನುಶ್ರೇಣಿ ಗೋಕರ್ಣೀ-ಪೀಲುಪರ್ಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧೦ಹೆ ಗ್ಗುರುಟಿಕೆಯು ಹೆಸರುಗಳು, ಕುರುಟಿಕೇ ಬೀಜಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಪಾಠಾಂಬಷ್ಠಾ ವಿದ್ಧಕರ್ಣೀ ಸ್ಥಾಪನೀ ಶ್ರೇಯಸೀ ರಸಾ॥೧೧॥ ಏಕಾಷ್ಠೀಲಾ ಪಾಪಚೇಲೀ ಪ್ರಾಚೀನಾ ವನತಿಕ್ತಕಾ॥

ಪಾಠಾ=ಅಂಬಷ್ಠಾ-ವಿದ್ಧಕರ್ಣೀ-ಸ್ಥಾಪನೀ=ಶ್ರೇಯಸೀ=ರಸಾ=ಏಕಾಷ್ಠೀಲಾ ಪಾಪಚೇಲೀ=ಪ್ರಾಚೀನಾ_ವನತಿಕ್ತಕಾ= ಸ್ತ್ರೀ-೧೦-ಅಗರುಶುಂಠಿ ಹೆಸರು. ಅಗ ಳುಶುಂಠಿ

ಕಟುಃ ಕಟಂಭರಾಶೋಕಾ ರೋಹಿಣೀ॥ ಕಟುರೋಹಿಣಿ ಮತ್ಸ್ಯಪಿತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣಭೇದೀ ಚಕ್ರಾಂಗೀ ಶಕುಲಾದನೀ॥

ಕಟುಃ=ಕಟಂಭರಾ-ಪಾ=ಕಟಂಭರಾ ಅಶೋಕಾ-ರೋಹಿಣೀ-ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ ಮತ್ಸ್ಯಪಿತ್ತಾ=ಕೃಷ್ಣಭೇದೀ=ಚಕ್ರಾಂ ಗೀ=ಶಕುಲಾದನೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೯- ಕಟುಕ ರೋಹಿಣೀ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಶೋಕರೋಹಿ ಣೀಯೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು, ಇದು ಭೇದಿ ಯಾಗುವ ಗ್ರಂಥಿಕದ್ರವ್ಯ.

ಆತ್ಮಗುಪ್ತಾ ಜಹಾವ್ಯಂಡಾ ಕಂಡೂರಾ ಪ್ರಾವೃಷಾಯಣೀ ಋಷ್ಯಪ್ರೋಕ್ತಾ ಶೂಕಶಿಂಬಿಃ ಕಪಿಕಚ್ಛುಶ್ಚ ಮರ್ಕಟೀ॥

ಆತ್ಮಗುಪ್ತಾ=ಅಜಹಾ-ಅವ್ಯಂಡಾ=ಕಂ ಡೂರಾ - ಪ್ರಾವೃಷಾಯಣೀ - ಋಷ್ಯ ಪ್ರೋಕ್ತಾ=ಶೂಕಶಿಂಬಿಃ=ಕಪಿಕಚ್ಛುಃ_ ಮರ್ಕಟೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೯-ನಸುಗುನ್ನಿಗಿಡ, ಕ ಪಿತುರಚೀಗಿಡವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು, ಇ ದರಬೀಜ ಪುಷ್ಟಿಕಾರಿ.

ಚಿತ್ರೋಪಚಿತ್ರಾ ನ್ಯಗ್ರೋಧೀ

ಚಿತ್ರಾ-ಉಪಚಿತ್ರಾ-ನ್ಯಗ್ರೋಧೀ=ದ್ರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಧೀವ ।ವಂತೀಶಂಬರೀವೃಷಾ॥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಶ್ರೇಣೀಸುತ ಶ್ರೇಣೀ ರಂಡಾವಮೂಷಕಪರ್ಣ್ಯಪಿ

ಅಪಾಮಾರ್ಗಶ್ಶೈಖರಿಕೋ ಧಾಮಾರ್ಗವಮಯೂರಕಾ॥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಪರ್ಣೀಕೇಶವಲ್ಲಿಕಿ ಣಿಹೀಖರಮಂಜರೀ

ಹಂಜಿಕಾಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಪದ್ಮಾ ಭಾರ್ಗೀಬ್ರಾಹ್ಮಣಯಷ್ಟಿಕಾ। ಅಂಗಾರವಲ್ಲೀಬಾಲೇಯಶಾಕಬರ್ಬರವಂಧಕಾಃ!

ಮಂಜಿಷ್ಠಾವಿಕಸಾಜಿಂಗೀ ಸಮಂಗಾಕಾಲ ಮೇಷಿಕಾ॥ ಮಂಡೂಕ ಪರ್ಣೀಭಂಡೀರೀ ಭಾಂಡೀಯೋಜನವಲ್ಲ್ಯಪಿ।

ಯಾಸೋಯವಾಸೋದುಸ್ಪರ್ಶೋ ಧನ್ವಯಾಸಃಕುನಾಶಕಃ॥ ರೋದನೀಕಚ್ಛುರಾನಂತಾಸಮುದ್ರಾಂತಾದುರಾಲಭಾ।

ವಂತೀ=ಶಂಬರೀ=ವೃ=ಸಂಬರ್ಶ್ರಿ-ವೃಷಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಶ್ರೇಣೀ-ಸುತಶ್ರೇಣೀ= ಮೂಷಕಪರ್ಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೧೦=ಎ ಲದವ ರಕ್ಕೆಹೆಸರು, ಇಲಿಕಿವಿಯಾಗಿಡ,

ಅಪಾಮಾರ್ಗಃ=ಶೈಖರಿಕಃ-ಧಾಮಾರ್ಗವಃ-ಮಯೂರಕಃ=ಪು-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಪರ್ಣೀ ಸಾ=ಪ್ರತ್ಯಕ್ಪುಷ್ಪೀ= ವಾ-ಕೇಶ ವಾ-ಕೇಶಪರ್ಣೀ=ಕಿಣಿಹೀ= ಖರಮಂಜರೀ ಸ್ತ್ರೀ-V-ಉತ್ತರೇಣೀಗಿಡದಹೆಸರು ಉತ್ತರೇಣೀಗಿಡ,

ಹಂಜಿಕಾ-ವಾ-ಭಂಜಿಕಾ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಪದ್ಮಾ=ಭಾರ್ಗೀ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯಷ್ಟಿ ಅಂಗಾರವಲ್ಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಬಾಲೇಯಶಾಕ ಬರ್ಬರಃ=ವಂದಕಃ=ಪು-ಬಾ ಸರುಗಳು.ಸಂಚುಭಾರಂಗೀ ಎಂಬು ಧಿಕದ್ರವ್ಯವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಗುಗಿಡವೆಂನು ಕೆಲನರನ್ನುವರು. ತ್ಯಾಗದಮರ.

ಮಂಜಿಷ್ಠಾ=ವಿಕಸಾ=ಜಿಂಗೀ ಗಾ=ಕಾಲಮೇಷಿಕಾ=ಮಂಡೂಕ ಭಂಡೀರೀ-ಭಾಂಡಿ.=ಯೋಜನವಲ್ಲೀ ಮಂಜಿಷ್ಠೀ ಪೆಸರುಗಳು. ಇದು ದ್ರವ್ಯವು,ಜ್ವರಹರ.

ಯಾಸಃ=ಯಾವಾಸಃ=ದುಸ್ಪರ್ಶಃ ಸ್ವಾ=ಯಾಸಃಕುನಾಶಕಃ-ಪು-ರೋ ಕಚ್ಛುರಾ=ಅನಂತಾ=ಸಮುದ್ರಾಂತಾ ದುರಾಲಭಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧೧-ಹೀಟಕ ಸರುಗಳು,ನಸುಗುನ್ನೆಹೆಸರುಗಳು

ಚೇಬಳ್ಳಿ, ಬಳ್ಳಿದುರಿಚೆ;

ಪೃಶ್ನಿಪರ್ಣೀ ಪೃಥಕ್ಪರ್ಣೀ ಚಿತ್ರಪರ್ಣ್ಯಂಘ್ರಿಪರ್ಣಿಕಾ ॥

ಪೃಶ್ನಿಪರ್ಣೀ=ಪೃಥಕ್ಪರ್ಣೀ=ಚಿತ್ರಪರ್ಣೀ–ಅಂಘ್ರಿಪರ್ಣಿಕಾ=[illegible]ವಲ್ಲಿಕಾ–೪=ಕೋಲುಹೊನ್ನೆಯೆಂಬುವದು ನರಿಹೊನ್ನೆಗಿಡ ನಕ್ಕಚಕ್ಕನಾಶಾ,

ಕ್ರೋಷ್ಟುವಿನ್ನಾ ಸಿಂಹಪುಚ್ಛೀ ಕಲಶೀ ಧಾವನೀ ಗುಹಾ ।

ಕ್ರೋಷ್ಟುವಿನ್ನಾ=ಸಿಂಹಪುಚ್ಛೀ=ಕಲಶೀ ಪಾ=ಕಲಶಿ–ಧಾವನೀ=ಪಾ=ಧಾವನಿ–ಗುಹಾ–ಸ್ತ್ರೀ=೫ ನರೀಬಾಲದಹೊಲ್ಲು, ನರೀಬಾಲದಹೊನ್ನೆ,

ನಿದಿಗ್ಧಿಕಾ ಸ್ಪೃಶೀ ವ್ಯಾಘ್ರೀ ಬೃಹತೀ ಕಂಟಕಾರಿಕಾ ॥೧೩೯॥
ಪ್ರಚೋದನೀ ಕುಲೀ ಕ್ಷುದ್ರಾ ದುಸ್ಪರ್ಶಾ ರಾಷ್ಟ್ರಿಕೇತ್ಯಪಿ ।

ನಿದಿಗ್ಧಿಕಾ–ಸ್ಪೃಶೀ=ವ್ಯಾಘ್ರೀ–ಬೃಹತಿ ಕಂಟಕಾರಿಕಾ=ಪ್ರಚೋದನೀ=ಕುಲೀ=ಕ್ಷುದ್ರಾ–ದುಸ್ಪರ್ಶಾ–ರಾಷ್ಟ್ರಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧೦ ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳದಹೆಸರುಗಳು, ಮುಳ್ಳುಳ್ಳಚರಾಗುಳ್ಳ,

ನೀಲೀ ಕಾಲಾ ಕ್ಲೀತಕಿಕಾ ಗ್ರಾಮೀಣಾ ಮಧುಪರ್ಣಿಕಾ ॥
ರಂಜನೀ ಶ್ರೀಫಲೀ ತುತ್ಥಾ ದ್ರೋಣೀ ದೋಲಾ ಚ ನೀಲಿನೀ ।

ನೀಲೀ–ಕಾಲಾ–ಕ್ಲೀತಕಿಕಾ=ಗ್ರಾಮೀಣಾ ಮಧುಪರ್ಣಿಕಾ–ರಂಜನೀ–ಶ್ರೀಫಲೀ–ತುತ್ಥಾ=ದ್ರೋಣೀ–ದೋಲಾ=ಪಾ=ದೋಲಾ–ನೀಲಿನೀ–ಸ್ತ್ರೀ–೧೧=ನೀಲೀಗಿಡದಹೆಸರುಗಳು. ನೀಲೀಬಣ್ಣಪ್ರಸಿದ್ಧ,

ಅವಲ್ಗುಜಸ್ಸೋಮರಾಜೀ ಸುವಲ್ಲಿಸ್ಸೋಮವಲ್ಲಿಕಾ ॥ ಕಾಲಮೇಷೀ ಕೃಷ್ಣಫಲಾ ವಾಗುಜೀ ಪೂತಿಫಲ್ಯಪಿ ।

ಅವಲ್ಗುಜಃ=ಪು–ಸೋಮರಾಜೀ–ಸುವಲ್ಲೀ–ಸೋಮವಲ್ಲೀಕಾ–ಕಾಲಮೇಷೀ–ಕೃಷ್ಣಫಲಾ=ವಾಗುಜೀ=ಪೂತಿಫಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೮ ಬಾಹುಜಿಗೆಯ ಹೆಸರುಗಳು, ಕಾರ್ಲುಂಚೆಟ್ಟುಯೆಂದು ತೆಲುಗುರನ್ನುವರು,

ಕೃಷ್ಣೋಪಕುಲ್ಯಾ ವೈದೇಹೀ ಮಾಗಧೀ ಚಪಲಾ ಕಣಾ ॥೧೪೩
ಉಷಣಾ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಶೌಂಡೀ ಕೋ

ಕೃಷ್ಣಾ–ಉಪಕುಲ್ಯಾ–ವೈದೇಹೀ–ಮಾಗಧೀ ಚಪಲಾ–ಕಣಾ–ಉಷಣಾ=ಪಿಪ್ಪಲೀ=ಶೌಂಡೀ=ಕೋಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧೦=ಪಿಪ್ಪಲೀಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು, ಹಿಪ್ಪಲೀ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಥ ಕರಿಪಿಪ್ಪಲೀ। ಕಪಿವಲ್ಲೀ
ಕೋಲವಲ್ಲೀಃ ಶ್ರೇಯಸೀವಶಿರಃ
ಪುಮಾನ್ ॥೧೪೩॥

ಕರಿಪಿಪ್ಪಲೀ-ಕಪಿವಲ್ಲೀ=ಕೋಲವಲ್ಲೀ
ಶ್ರೇಯಸೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ವಶಿರಃ_ಪೋ=ಪ
ಪು-೫=ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ ಹೆಸರುಗಳು,

ಚವ್ಯಂತುಚವಿಕಾ

ಚವ್ಯಂ-ನ-ಚವಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪ
ವಿಕಂ=ನ-೨-ಚೆವ್ಯದ ಹೆಸರು, ಚ
ವೃಗ್ರಂಥಿಕದ್ರವ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾಡು
ಸೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಕಾಕಚಿಂಚೀಗುಂಜಾತುಕೃ
ಷ್ಣಲಾ।

ಕಾಕಚಿಂಚೀ=ಪಾ-ಕಾಕಚಿಂಚಾ=ಗು
ಜಾ=ಕೃಷ್ಣಲಾ= ಸ್ತ್ರೀ-೩= ಮಣಿ
ಗುಳಿಗಂಜೀ ಬಳ್ಳಿ,

ಪಲಂಕಷಾತ್ವಿಕ್ಷುಗಂಧಾಶ್ವ
ದಂಷ್ಟ್ರಾಸ್ವಾದುಕಂಟಕಃ
೧೪೪ಗೋಕಂಟಕೋಗೋಕ್ಷುರ
ಕೋವನಶೃಂಗಾಟಇತ್ಯಪಿ

ಪಲಂಕಷಾ=ಇಕ್ಷುಗಂಧಾ=-ಶ್ವದ
ಷ್ಟ್ರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸ್ವಾದುಕಂಟಕಃ=ಗೋ
ಟಕಃ-ಗೋಕ್ಷುರಕಃ_ವನಶೃಂಗಾಟಃ=
೭-ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಹೆಸರು, ನೆಗ್ಗ
ಹೆಸರುಗಳು ನೆಗ್ಗಿಲುಮುಳ್ಳು ಪ್ರಸಿ

ವಿಶ್ವಾವಿಷಾಪ್ರತಿವಿಷಾತಿ
ವಿಷೋಪವಿಷಾರುಣಾ ॥೧೪೫॥
ಶೃಂಗೀಮಹೌಷಧಂಚಾ

ವಿಶ್ವಾ-ವಿಷಾ-ಪ್ರತಿವಿಷಾ=ಅತಿವಿಷಾ
ಉಪವಿಷಾ=ಪಾ-ಅಪವಿಷಾ=ಅರುಣಾ
ಗೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಮಹೌಷಧಂ=ನ_ ೮=ಅತಿ
ಜೆ ಹೆಸರು, ಗ್ರಂಧಿಕದ್ರವ್ಯ ವಿಶೇಷವು

ಅಥ ಕ್ಷೀರಾವೀದುಗ್ಧಿಕೇ ಸ
ಮೇ।

ಕ್ಷೀರಾವೀ-ದುಗ್ಧಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಅ
ಹೆಡೆಯು ಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು ಹಾಲು
ಟ್ಟನ ಗಿಡವೆಂಬುವರು, ನೆನದಕ್ಕಿರ
ಡ ಹಾಲ-ಘಂಟಾ ಮಣಿಗಿಡವೆನ್ನುವ

ಶತಮೂಲೀಬಹುಸುತಾಭೀ
ರುರಿಂದೀವರೀವರೀ ॥೧೪೬॥ ಋ
ಷ್ಯಪ್ರೋಕ್ತಾಭೀರುಪತ್ರೀ
ನಾರಾಯಣ್ಯಃಶತಾವರೀ

ಶತಮೂಲೀ=ಬಹುಸುತಾ=ಅಭೀರು
ಪಾ-ಭೀರುಃ-ಇಂದೀವರೀ= ವರೀ-ಋ
ಷ್ಯಪ್ರೋಕ್ತಾ=ಪಾ=ಋಷ್ಯಪ್ರೋಕ್ತಾ
ಭೀರುಪತ್ರೀ ನಾರಾಯಣೀ- ಶತಾವ
ಅಹೆರು=ಪಾ-ಅಹೇರುಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧೧=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

(ರಥಪೀತದು)ಕಾಕೆಯುಕ್ತ ಹರಿದ್ರವಃ ॥೧೪೭॥ ದಾರ್ವೀಪ ಚಂಪ ಚಾದಾರುಹರಿದ್ರಾಪ ರ್ಜನೀತ್ಯಪಿ।

ಪಿಚ್ಚೆರದ ಹೆಸರುಗಳು. ಇಂದರೆ, ಆಷಡಿಯೆನ್ನುವರು. ಆಸ್ತಾಥೀಬೀರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಮುಜ್ಜಗೇಗಡ್ಡೆ ಅಜ್ಜಿಗಡ್ಡೆ.

ಪೀತದು)೫-ಕಾಲೇಯುಕಃ-ಹರಿದ್ರು)೫ ಪು-ದಾರ್ವೀ-ಪಚಂಪಚಾ=ದಾರುಹರಿದ್ರಾ)ಪರ್ಜನೀ=ಸ್ತ್ರೀ)೫=೭-ಮರದರಿಸಿನ ಕಸ್ತೂರಿ ಅರಿಸಿನವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು, ಹೆಬ್ಬರಿಸಿನ ದೊಡ್ಡರಿಸಿನ ಕಾಡು ಅರಸಿನ,

ವಚೋಗ್ರಗಂಧಾಷಡ್ಗ್ರಂ)ಥಾಗೋಲೋಮೀಶತಪರ್ವಿಕಾ॥

ವಚಾ-ಉಗ್ರಗಂಧಾ=ಷಡ್ಗ್ರಂಥಾ=ಗೋಲೋಮೀ=ಶತಪರ್ವಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ)೫=೫-ಬಜೀ ಹೆಸರುಗಳು, ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಂತಲೂ ಕವಣದಕಡ್ಡಿಯಂತಲೂ ಅನ್ನುವರು.

ಶುಕ್ಲಾ ಹೈಮವತೀ

ಹೈಮವತೀ=ಸ್ತ್ರೀ)೫=೧-ಶುಕ್ಲಾ=ಬಿಳೀ ಬಜೀ ಹೆಸರು.

ವೈದ್ಯಮಾತೃಸಿಂಹ್ಯೌ ತು ವಾಶಿಕಾ। ವೃಷೋಟರೂಷಸ್ಸಿಂಹಾಸ್ಯೋವಾಶಕೋವಾಜಿದಂತಕಃ॥ ॥೧೪೮॥

ವೈದ್ಯಮಾತಾ-ಋ=ಸಿಂಹೀ=ವಾಶಿಕಾ ಪಾ=ವಾಸಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ)೫=ವೃಷಃ=-ಅಟರೂಷಃ=ಪಾ=ಅಟರುಷಃ=ಸಿಂಹಾಸ್ಯಃ-ವಾಶಕಃ-ಪಾವಾಸಕಃ-ವಾಜಿದಂತಕಃ=ಪು-೮ ಅಡ್ಡಸರದಗಿಡ ಆಡುಸೋಗೆ ಗಿಡದ ಹೆಸರು ಆಡುಮುಟ್ಟದಗಿಡ ಮೇಕೆವಲ್ಲದಗಿಡ.

ಆಸ್ಫೋಟಾಗಿರಿಕರ್ಣೀಸ್ಯಾ ದ್ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಾಪರಾಜಿತಾ

ಆಸ್ಫೋಟಾ-ಪಾ-ಆಸ್ಫೋಟಕಾ=ಗಿರಿಕರ್ಣೀ-ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಾ=ಅಪರಾಜಿತ-ಸ್ತ್ರೀ)೫=ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತದ ಹೆಸರುಗಳು. ಇದು ಜ್ವರಹರವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಾಮಶೂಲ ಹರವಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಚಿಕ್ಕಗಿಡ ಇವಲ್ಲಿ ಆಸ್ಫೋಟಾಗಿರಿಕರ್ಣಿಕಾ-ಈ ೩ ಶಬ್ದಗಳು ಗಿಂಕಸ್ನಿಕೆಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳೆಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದು. ಕಲವರನ್ನು ವರು.

ಇಕ್ಷುಗಂಧಾತು ಕಾಂಡೇಕ್ಷು
ಕೋಕಿಲಾಕ್ಷೇಕ್ಷುರಕ್ಷುರಾಃ॥

ಇಕ್ಷುಗಂಧಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ಕಾಂಡೇಕ್ಷುಃ-ಕೋಕಿಲಾಕ್ಷಃ-ಇಕ್ಷುರಃ=ಕ್ಷುರಃ-ಪು=ಕೊಳವಂಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಗೊಲಿಮಿಡಿ ಯನ್ನುವರು.

ಶಾಲೇಯಃಸ್ಯಾಚ್ಛೀತಶಿವಾಛ
ತ್ರಾಮಧುರಿಕಾಮಿಸಿಃಮಿಶ್ರೆ
ಯಾಪ್ಯ

ಶಾಲೇಯಃ-ಪು=ಶೀತಶಿವಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪಾ=ಶೀತಶಿವಃ=ಪು-ಛತ್ರಾ= ಮಧುರಿಕಾ ಮಿಸಿಃ-ಮಿಶ್ರೇಯಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೬=ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು. ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಸದಾಪ ಯೆಂಬುವರು.

ಥ. ಸಿಂಹಾಂಡೋವಜ್ರಾದ್ರುಃ
ಸ್ನುಕ್ಸ್ನು ಹೀಗುಡಾ॥೧೫೮॥
ಸಮಂತದುಗ್ಧಾ

ಸಿಂಹುಂಡಃ=ವಜ್ರದ್ರುಃ=ಪು-ಸ್ನುಕ್=ಸ್ನುಹೀ=ಗುಡಾ- ಸಮಂತದುಗ್ಧಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೬=ಕಳ್ಳಿ ಹೆಸರುಗಳು. ಬೊಂತೆ ಕಳ್ಳಿ.

ಧೋ ವೆಲ್ಲಮಮೋಘಾಚಿತ್ರ
ತಂಡುಲಾ। ತಂಡುಲಶ್ಚಕ್ರಿಮಿ
ಘ್ನಶ್ಚವಿಡಂಗಂಪುನ್ನಪುಂಸ
ಕಂ॥ ಬಲಾವಾಟ್ಯಾಲಕಾ

ವೆಲ್ಲಂ=ನ=ಅಮೋಘಾ=-ಚಿತ್ರತಂಡು ಸ್ತ್ರೀ=ತಂಡುಲಃ=ಕ್ರಿಮಿಘ್ನಃ=ಪು-ವಿಡಂಗಂ=ಪ್ನ-೬-ವಾಯುವಿಳಂಗದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಘಂಟಾರವಾತುಶಣಪುಷ್ಪಿ
ಕಾ।

ಬಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ವಾಟ್ಯಾಲಕಃ-ಪು=೨ ಚೆಟ್ಟುಹರಳುಗಿಡ. ಹರಳಬೀಜವು. ಹರಳೆಣ್ಣೆಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಘಂಟಾರವಾ=ಶಣಪುಷ್ಪಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೨=ಗಿಲಿಗಿ ಚೆಟ್ಟುಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು. ಗಿಲಕುವರ.

ಮೃದ್ವೀಕಾಗೋಸ್ತನೀದ್ರಾ
ಕ್ಷಾಸ್ವಾದ್ವೀಮಧುರಸೇತಿಚ॥

ಮೃದ್ವೀಕಾ=ಗೋಸ್ತನೀ--ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಸ್ವಾದ್ವೀ=ಮಧುರಸಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೫=ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಹೆಸರುಗಳು. ದ್ವೀಪದ್ರಾಕ್ಷೆಗೂ ಕಪ್ಪುದ್ರಾಕ್ಷೆಗು ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸರ್ವಾನುಭೂತಿಸ್ಸರಳಾತ್ರಿಪುಟಾತ್ರಿವೃತಾತ್ರಿವೃತ್ ॥ ತ್ರಿಭಂಡೀರೇಚನೀ

ಸರ್ವಾನುಭೂತಿಃ=ಸರಳಾ- ತ್ರಿಪುಟಾತ್ರಿವೃತಾ-ತ್ರಿವೃತ್-ತ್ರಿಭಂಡೀ= ರೇಚನೀ-ರೋಚನೀ=೭=_ಕೆಚ್ಚನೇತಿಗಡೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಬಿಳೀತಿಗಡೆ ಬೇದಿಯಾಗುವ ಲಳಿತಿಗಡೆ.

ಶ್ಯಾಮಾಪಾಲಿಂದ್ಯೌತು ಸುಷೇಣಿಕಾ|೧೩೦॥ಕಾಲಾಮಸೂರವಿದಳಾರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾಲಮೇಷಿಕಾ॥

ಶ್ಯಾಮಾ=ಪಾಲಿಂದೀ=ಪಾ- ಪಾಲಿನೀ=ಸುಷೇಣಿಕಾ=ಕವಲಾ=ಮಸೂರವಿದಳಾ-ಪಾ-ಮಯೂರವಿದಳಾ=ಅರ್ಧಚನ್ದ್ರಾ=ಕಾಲಮೇಷಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೭-ಕರೆಲಾಲತಿಗಡೆ.

ಮಧುಕಂಕ್ಲೀತಕಂ ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಂಮಧುಯಷ್ಟಿಕಾ॥

ಮಧುಕಂ-ಕ್ಲೀತಕಂ=ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಂ-ನ-ಮಧುಯಷ್ಟಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಇತಿ ಮಧುರದ ಹೆಸರುಗಳು.ಯಷ್ಟಿಮಧು-ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧುಕಡಿ.

ವಿದಾರೀಕ್ಷೀರಶುಕ್ಲೇಕ್ಷುಗಂಧಾಕ್ರೋಷ್ಟ್ರೀಚಯಾಸಿತಾ

ವಿದಾರೀ-ಕ್ಷೀರಶುಕ್ಲಾ-ಇಕ್ಷುಗಂಧಾ-ಕ್ರೋಷ್ಟ್ರೀ-೪=ಸ್ತ್ರೀ=ಯಾಸಿತಾ_ಬಿಳೀಕುಂಬಳದ ಹೆಸರು ನೆಲಕುಂಬಳವೆಂದು ಕೆಲವರು ಬೂಜುಗುಂಬಳವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಅನ್ಯಾ ಕ್ಷೀರವಿದಾರೀಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಶ್ವೇತರ್ಕ್ಷಗಂಧಿಕಾ॥

ಕ್ಷೀರವಿದಾರೀ=ಮಹಾಶ್ವೇತಾ= ಋಕ್ಷಗಂಧಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ= ೩=ಅನ್ಯಾ=ಕರಿನೆಲಕುಂಬಳದ ಹೆಸರುಗಳು

ಲಾಂಗಲೀಶಾರದೀತೋಯಪಿಪ್ಪಲೀಶಕುಲಾದನೀ।

ಲಾಗಲೀ=ಶಾರದೀ=ತೋಯಪಿಪ್ಪಲೀ=ಶಕುಲಾದಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೪==ನೀರುಹಿಪ್ಪಲೀ ಹೆಸರುಗಳು.

ಖರಾಶ್ವಾಕಾರವೀದೀಪ್ಯೋಮಯೂರೋ ಲೋಚಮಸ್ತಕಃ

ಖರಾಶ್ವಾ=ಕಾರವೀ-ಸ್ತ್ರೀ=ದೀಪ್ಯಃ=ಮಯೂರಃ=ಲೋಚಮಸ್ತಕಃ=ಪು=೫=ಓಮದ ಹೆಸರುಗಳು. ಪೂನು ಶೊವು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೋಪೀಶ್ಯಾಮಾಶಾರಿಬಾ ಸ್ಯಾಟ್ಟಂಪ ನೋತ್ಪಲಶಾರಿಬಾ।

ಗೋಪೀ-ಶ್ಯಾಮಾ =ಶಾರಿಬಾ=ಚಂ ಪಾಅನಂತಾ=ಉತ್ಪಲಶಾರಿಬಾ=ಸ್ತ್ರೀ ಇ=ಸುಗಂಧಪಾಲಗಿಡದಹೆಸರು, ನೋಗ ದೇಬೇರುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ನೊಗದಿ,

ಯೋಗ್ಯಮೃದ್ಧಿಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಮೃದ್ಧಿರವ್ಯಾದ್ವಯಾಃಪಿ॥

ಯೋಗ್ಯಂ-ನ-ಋದ್ಧೀ-ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ಸ್ತ್ರೀ ಋದ್ಧಿಯೆಂಬುವ ಗ್ರಂಥಿಕ ದ್ರವ್ಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಇವೆರೆಡು ವೃದ್ಧಿರವ್ಯಾಹ್ವಯಾ ಈ ರ ಶಬ್ಧಗಳೂ ವೃದ್ಧಿಯೆಂಬುವಗ ಥ್ಯದ್ರವ್ಯಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು-ವೃದ್ಧಿಯೆ ತಲೂ. ಮಹಾವೃದ್ಧಿಯೆಂತಲೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮೂಲಿಕೆ.

ಕದಳೀವಾರಣಬುಸಾರಂಭಾ ಮೋಚಾಂಶುಮತ್ಫಲಾ । ಕಾಷ್ಠೀಲಾ

ಕದಳೀ=ವಾರಣಬುಸಾ=ರಂಭಾ=ಮೋ ಚಾ=ಅಂಶುಮತ್ಫಲಾ-ಕಾಷ್ಠೀಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೭-ಬಾಳೆಗಿಡದಹೆಸರುಗಳುರಸಬಾಳೆಮು ತಾದವಂಬಗೆಬಾಳೆಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮುದ್ಗಪರ್ಣೀತು-ಕಾಕಮುದ್ಗಾ ಸಹತ್ಯಪಿ ॥೧೪೯॥

ಮುದ್ಗಪರ್ಣೀ= ಕಾಕಮುದ್ಗಾ= ಸಹಾ= ಸ್ತ್ರೀ-೩= ಕಾಡುಹೆಸರುಕಾಳಿನಗಿಡ. ಡವೀಹೆಸರುಗಿಡದಹೆಸರು.

ವಾರ್ತಾಕೀಹಿಂಗುಳೀಸಿಂಹೀ ಭಂಟಾಕೀದುಷ್ಪ್ರಧರ್ಷಿಣೀ

ವಾರ್ತಾಕೀ=ಹಿಂಗುಳೀ=ಸಿಂಹೀ=ಭಂಟಾಕೀ-ದುಷ್ಪ್ರಧರ್ಷಿಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ೫=ಬದನೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಜಾತಿ, ಗುಳ್ಳವಾದಿ. ರಾಜಗು ಳ್ಳ, ತನಿಗುಳ್ಳ, ರಾಮಗುಳ್ಳ, ಮುಳಕ.

ನಾಕುಲೀಸುರಸಾನಾಗಸುಗಂಧಾಗುಭನಾಕುಲೀ। ೧೫೦॥ ನಕುಲೇಷ್ಟ ಭುಜಂಗಾಕ್ಷೀಛತ್ರಾಕೀಸುವಹಾಚಸಾ॥

ನಾಕುಲೀ-ಸುರಸಾ=ನಾಗಸುಗಂಧಾ-ಸ್ ಗಂಧನಾಕುಲೀ-ನಕುಲೇಷ್ಟಾ-ಭುಜಂಗಾ ಕ್ಷೀ=ಛತ್ರಾಕೀ-ಸುವಹಾ-ಸ್ತ್ರೀ-V=ಸ ರ್ಪಾಕ್ಷಿಗಿಡದಹೆಸರುಗಳು. ಕೆಲವರುನಾ ಸುಗಂಧಾ=ಎಂಬುವಸ್ಥಳದತರಾನಸ್ನಾ-ಸು ಗಂಧಾ=ಈ=೨= ಪದಗಳಾಗಿ ಹೇಳುವರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹಾವುಕಣ್ಣಿನಗಿಡ, ನಂಜರೋಗಿಡ ಮುಂಗೀವೇವುಗಿಡ.

ವಿದಾರಿಗಂಧಾಂಶುಮತೀಸಾಲಪರ್ಣೀಸ್ಥಿರಾಧ್ರುವಾ॥ ೧೬೧

ವಿದಾರಿಗಂಧಾ_ಅಂಶುಮತೀ-ಸಾಲಪರ್ಣೀ=ಪಾ=ಶಾಲಪರ್ಣೀ=ಸ್ಥಿರಾ=ಧ್ರುವಾ ಸ್ತ್ರೀ=೫-ಮೂರಲೆಹೊನ್ನೆ ಹೆಸರು ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಮುಯ್ಯಾಕುಪ್ಪೇನ್ನ ಎಂಬುವರು,

ತುಂಡಿಕೇರೀಸಮುದ್ರಾಂತಾಕಾರ್ಪಾಸೀಬದರೇತಿಚ।

ತುಂಡಿಕೇರಿ-ಸಮುದ್ರಾಂತಾ=ಕಾರ್ಪಾಸೀ-ಪಾ_ಕರ್ಪಾಸೀ= ಬದರಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೪= ಹತ್ತಿಗಿಡದ ಹೆಸರು, ಅರಳೆಗಿಡ=ಕರಹತ್ತಿ ಜಡೇಹತ್ತಿ-ಹೊಲದಹತ್ತಿ=ಬಿಳೀಹತ್ತಿ.

ಭಾರದ್ವಾಜೀತುಸಾವನ್ಯಾ

ಭಾರದ್ವಾಜೀ-ಸ್ತ್ರೀ=ವನ್ಯಾಸಾ-ಅಡವಿಹತ್ತಿಗಿಡ: ಕಾಡುಹತ್ತಿಗಿಡ. ಕಾಡುಅರಳೆಗಿಡ.

ಶೃಂಗೀತುವೃಷಭೋವೃಷಃ॥

ಶೃಂಗೀ=ನ್=ವೃಷಭಃ=ಪಾ-ಋಷಭಃ= ವೃಷಃ-ಪು=೩-ಹೆರಗೆಹಾಲೆಯಹೆಸರು. ವೃಷಭವೆಂಬುವಮೂಲಿಕೆ.

ಗಾಂಗೇರುಕೀನಾಗಬಲಾಝಷಾಹ್ರಸ್ವಗವೇಧುಕಾ॥

ಗಾಂಗೇರುಕೀ-ನಾಗಬಲಾ-ಝಷಾ-ಹ್ರಸ್ವಗವೇಧುಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಹೀರೆಗಿಡದ ಹೆಸರು. ಇವುಹೀರೆ, ತುಪ್ಪಹೀರೆ, ಕಾಡುಹೀರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಧಾಮಾರ್ಗವೋಘೋಷಕಸ್ಸ್ಯಾ

ಧಾಮಾರ್ಗವಃ=ಘೋಷಕಃ- ಪು-೨-ಕ್ಯೆಹೀರೆ, ಖ್ಯೆಹಿರೆ ಹೆಸರುಗಳು। ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಆವಲಚೆಟ್ಟಂತಲೂ, ಚೇದುಬೀರಯೆಂತಲೂ ಅನ್ನುವರು,

ನ್ಮಹಾಜಾಲೀಸಪೀತಕಃ॥

ಮಹಾಜಾಲೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ತಕಃ-ಸಃ=ಹಚ್ಚಗಿರುವಹವ್ವುಗಳುಳ್ಳಕಾಡುಹೀರೇಗಿಡ

ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೀಪಟೋಲಿಕಾಜಾ

ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೀ=ಪಟೋಲಿಕಾ=ಜಾಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

೮೦	೩=ಪಡವಲಗಿಡದಹೆಸರು.
ನಾದೇಯೀಭೂಮಿಜಂಬುಕಾ	ನಾದೇಯೀ-ಭೂಮಿಜಂಬುಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೨=ನೆಲನೇರಳೇಹೆಸರುಗಳು ನಾಯಿನೇರಳೆ ಹೆಸರುಗಳು.
ಸ್ಯಾಲ್ಲಾಂಗಲೀತ್ವಗ್ನಿಶಿಖಾ	ಲಾಂಗಲೀ=ಪಾ-ಲಾಂಗಲಿಕೇ-ಅಗ್ನಿಶಿಖಾ ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಕೋಲುಕುಟನಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು:ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ತೆರಿಗೊಟ್ಟುಚೆಟ್ಟು ಚೆನ್ನ ಚೆರುಕುಯನ್ನುವರು.
ಕಾಕಾಂಗೀಕಾಕನಾಸಿಕಾ	ಕಾಕಾಂಗೀ=ಕಾಕನಾಸಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೨= ಕಾಗಿತೊಂಡೇಗಿಡದಹೆಸರು,ಹುಚ್ಚುತೊಂಡೇ.
ಗೋಧಾಪದೀತುಸುವಹಾ	ಗೋಧಾಪದೀ=ಸುವಹಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨= ಹಂಸಪಾದೀಗಿಡದಹೆಸರುಗಳು, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ=ಚೆಪ್ಪುತಟ್ಟುಯೆನ್ನುವರು.
ಮುಸಲೀತಾಲಮೂಲಿಕಾ	ಮುಸಲೀ=ತಾಲಮೂಲಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ೨= ನೆಲತಾಟಹೆಸರು,ನೆಲತಾಳೇ ಗೆಡ್ಡೆಯೆನ್ನುವರು,ಸಾಲಾಮಿಶ್ರಿ ಯೆಂತಲೂ ಕೆಲರೆನ್ನುವರು
ಅಜಶೃಂಗೀವಿಷಾಣೀ ಸ್ಯಾ	ಅಜಶೃಂಗೀ=ವಿಷಾಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨= ರಂಟೆಗೇಗಿಡದಹೆಸರುಗಳು,ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ದುಪ್ಪುಟುಚೆಟ್ಟುಯೆನ್ನುವರು.
ದ್ಗೋಜಿಹ್ವಾದಾರ್ವಿಕೆಸಮೆ।	ಗೋಜಿಹ್ವಾ=ದಾರ್ವಿಕಾಸ್ತ್ರೀ=೨= ನಾಲಿಗೇಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು. ಬೆಂಡೆಯಿಗಿಡವೆನ್ನುವರು.
ತಾಂಬೂಲವಲ್ಲೀತಾಂಬೂಲೀ ನಾಗವಲ್ಲ್ಯಪ್ಯ	ತಾಂಬೂಲವಲ್ಲೀ-ತಾಂಬೂಲೀ=ನಾಗವಲ್ಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೩- ವೀಳ್ಯದೆಲೇಬಳ್ಳಿಹೆಸರು ವಿಳ್ಯೇದೆಲೇಬಳ್ಳಿ.
ಥ ದ್ವಿಜಾಹರೇಣೂರೇಣು	ದ್ವಿಜಾ=ಹರೇಣುಃ=ರೇಣುಕಾ=ಕೌ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಾಕಾಂತೀಕ ಪಿಲಾಭಸ್ಮಗಂ ಧಿನೀ॥

ಕಪಿಲಾ=ಭಸ್ಮಗಂಧಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ- ೬=ರೇಣೀಕಾ ಎಂಬುವಗಂಧದ್ರವ್ಯದ ಪೆಸರು,ತ ಕ್ಕೋಲಗಿಡ.

ಏಲಾವಾಲುಕಮೈಲೆಯಂ ಸುಗಂಧಿಃಹರಿವಾಲುಕಂ. ವಾ ಲುಕಂಚಾ

ಎಲಾವಾಲುಕಂ-ಪಾ= ಏಳವಾಲುಕಂ- ಐಲೆಯಂ=ನ-ಸುಗಂಧೀ=ನು= ಪು=ಹರಿ ವಾಲುಕಂ=ವಾಲುಕಂ=ನ=೫=ಸುರಸುರ ಕಿರಿಯಾಲಕ್ಕೀಹೆಸರೆಂತಲೂಆನ್ನುವರು. ತೆಲುಗೆರಿದನ್ನು ಕೂತುರುಬಾಡವಾಆನ್ನು ವರು.

ಥ ಪಾಲಂಕ್ಯಾಪ್ಯುಕೆಂದ್ಯ ಕುಂವಕುಂದುರು ॥೧೬೨॥

ವಾಲಂಕ್ಯಾ=ಪಾ=ಪಾಲಂಕ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ಮುಕುಂದಃ= ಕುಂದಃ- ಪಾ-ಕುಂದಕಾ ಕುಂದುರುಃ-ಪು-೪-ಕುಂದುರುಷ್ಪವೆಂಬು ವಗಂಧದ್ರವ್ಯವು,ಪೊಲದಕಿವಿಗಡ್ಡೆ,

ಬಾಲಂಹ್ರೀಬೆರಬರ್ಹಿಷೊ ದೀಚ್ಯಂಕೇಶಾಂಬುನಾಮಚ।

ಬಾಲಂ=ಹ್ರೀಬೇರಂ-ಬರ್ಹಿಷ್ಠಂ=ಉದೀಚ್ಯಂ=ಕೇಶಾಂಬುನಾಮ=ನ=೬=ಮುಡುವಾಳದಹೆಸರುಗಳು,ಲಾಮಂಚದಲ್ಲಿಭೇದ.ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಕುರುವೇರುಯೆಂದುಪೆಸರು

ಕಾಲಾನುಸಾರ್ಯವೃದ್ಧಾಶ್ಮ ಪುಷ್ಪಶೀತಶಿವಾನಿಜಾ ॥೧೬೪॥ ಶೈಲೆಯುತ

ಕಾಲಾನುಸಾರ್ಯಂ-ವೃದ್ಧಂ-ಅಶ್ಮಪುಷ್ಪಂ-ಶೀತಶಿವಂ=ಶೈಲೇಯಂ -ನ=೫-ಕಲ್ಲುಹೂವಿನಪೆಸರು,ಶಿಲಾಪುಷ್ಪ.

ತಾಲಪರ್ಣೀತುದೈತ್ಯಾಗಂ ಧಕುಟಮುರಾ।ಗಂಧಿನೀ

ತಾಲಪರ್ಣೀದೈತ್ಯಾ=ಗಂಧಕುಟೀ=ಮುರಾ=ಗಂಧಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೫- ಮುರಯೆಂಬು ವಗಂಧಿಕಜಿನಸು,ಮೊತ್ರ.

ಗಜಭಕ್ಷ್ಯಾತುಸುವಹಾಸುಭೀರಸಾ ॥೧೬೫॥ ಮಹೆರಣಾ ಕುಂದುರುಕೀಸಲ್ಲಕೀ ಹ್ಲಾದಿನೀತಿಚ।

ಗಜಭಕ್ಷ್ಯಾ-ಸುವಹಾ=ಸುರಭೀ-ರಸಾ-ಮಹೇರಣಾ=ಕುಂದುರುಕೀ=ಪಾ=ಕುಂದುರುಕೀ=ಸಲ್ಲಕೀ-ಹ್ಲಾದಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೮=ತದುಕಿನಗಿಡದಪೆಸರು.ಆನೇಬ್ಯಾಳ,

ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲಾ=ಸುಭಿಕ್ಷಾ=ಧಾತಕೀ-ಪಿಪ್ಪಲೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲಾಸುಭಿಕ್ಷೇತು ಧಾ
ತಕೀ ಧಾತುಪುಷ್ಪಿಕಾ॥೧೬॥

ಪೃಥ್ವೀಕಾ ಚಂದ್ರಬಾಲೈ
ಲಾನಿಷ್ಕುಟಿರ್ಬಹುಲಾ

(ಥ)ಸಾ। ಸೂಕ್ಷ್ಮೋಪ
ಕುಂಚಿಕಾ ತುತ್ಥಾ ಕೋರಂಗೀ
ತ್ರಿಪುಟಾ ತ್ರುಟಿಃ॥
ವ್ಯಾಧಿಃ ಕುಷ್ಠಂ ಪಾರಿಭಾ
ವ್ಯಂ ವಾಪ್ಯಂ ಪಾಕಲಮುತ್ಪ
ಲಂ।
ಶಂಖಿನೀ ಚೋರಪುಷ್ಪೀ ಸ್ಯಾ
ತ್ಕೇಶಿ

(ನ್ಯಥ) ವಿತುನ್ನಕಃ ॥೧೭॥
ಝಟಾಮಲಾಜ್ಝಟಾ ತಾ
ಲೀ ಶಿವಾ ತಾಮಲಕೀತಿ ಚ!
ಪ್ರಪೌಂಡರೀಕಂ ಪೌಂಡರ್ಯ

ಮಥ ತುನ್ನಃ ಕುಬೇರಕಃ।
ಕುಣಿಃ ಕಚ್ಛಃ ಕಾಂತಲಕೋ
ನಂದಿವೃಕ್ಷೋ

(ಥ) ರಾಕ್ಷಸೀ। ಚಂಡಾ ಧನಹರಿ
ಕ್ಷೇಮದುಷ್ಪತ್ರಗಣಹಾಸಕಾಃ

ತುಪುಷ್ಪಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೮=ಧಾತಕೀ ಸು
ಮಮ=ತಾರೆಹುವ್ವು.

ಪೃಥ್ವೀಕಾ=ಚಂದ್ರಬಾಲಾ=ಏಲಾ=
ನಿಷ್ಕುಟೀ=ಬಹುಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೫=ಹೇರುವೊ
ಡ್ಡಯಾಲಕ್ಕಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಉಪಕುಂಚಿಕಾ=ತುತ್ಥಾ=ಕೋರಂಗೀ
ತ್ರಿಪುಟಾ-ತ್ರುಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೫- ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಸಾ=ಸಣ್ಣಯಾಲಕ್ಕಿಯ ಹೆಸರು.

ವ್ಯಾಧಿಃ=ಪು=ಕುಷ್ಠಂ=ಪಾರಿಭಾ
ವ್ಯಂ-ವಾ=ವಪ್ಯಂ=ಪಾಕಲಂ=ಉತ್ಪ
ಲಂ=ನ-ನ=೬=ಚಂಗಲಕೋಷ್ಠ,

ಶಂಖಿನೀ-ಚೋರಪುಷ್ಪೀ=ಕೇಶಿನೀ
ಸ್ತ್ರೀ=೩-ಕಡಿಯಾಲದ ಗಿಡದ ಹೆಸರು
ಗಳು,ಹಕ್ಕರಿಕೆಸೊಪ್ಪಿನ ಹೆಸರು.

ವಿತುನ್ನಕಃ=ಪು-ಝಟಾ-ಅಮಲಾ
ಜ್ಝಟಾ-ತಾಲೀ-ಶಿವಾ-ತಾಮಲಕೀ-ಸ್ತ್ರೀ
೭-ಕಿರಿನೆಲ್ಲಿಗಿಡದ ಹೆಸರು,

ಪ್ರಪೌಂಡರೀಕಂ ಪೌಂಡರ್ಯಂ ಪೌಂ
ರ್ಯಂ=ನ=೨ ಪುಂಡರೀಕವೆಂಬುವಗ್ರ
ದ್ರವ್ಯದ ಹೆಸರುಗಳು ಪೆಂಡಾರೆಗಡ್ಡೆ
ಡಾರವಾದ್ದು• ಇದು ಬಿಳೀವೈದಿಲೇಗಡ್ಡೆ

ತುನ್ನಃ=ಕುಬೇರಃ=ಕುಣಿಃ-ಕಚ್ಛಃ
ಕಾಂತಲಕಃ-ನಂದಿವೃಕ್ಷಃ=ಪು=೬=
ಎಂಬುವವಾರುದ ಹೆಸರು.ಬಸವನಗಿಡ
ದಿವದ-ನಹುಪ್ಪುವಪ್ರಸಿದ್ಧ,

ರಾಕ್ಷಸೀ=ಚಂಡಾ=ಧನಹರೀ=ಸ್ತ್ರೀ
ಕ್ಷೇಮಃ=ದುಷ್ಪತ್ರಃ=ಗಣಹಾಸಕಃ
೬=ಕರೀಕಚೋರ,ಬಲರಾಕ್ಷಸೀಗಡ್ಡೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವ್ಯಾಳಾಯುಧೋವ್ಯಾಘ್ರನ ಖಂಕರಂಜಂಚಕ್ರಕಾರಕಂ।

ವಾಳ್ಯಯುಂಧ-ಪು-ವ್ಯಾಡಾಯುಧಂ ವ್ಯಾಘ್ರನಖಂ-ಕರಜಂ-ಪು-ಚಕ್ರಕಾರ ಕಂ=ನ=೪=ವ್ಯಾಘ್ರನಖವೆಂಬ ಗಂಧದ್ರವ್ಯೆ.ಹುಲಿಯುಗುರುಗಿಡವು.

ಸುಷಿರಾವಿದ್ರುಮಲತಾಕಪೋ ತಾಂಘ್ರಿರ್ನಟರ್ನಲೀ॥ ೧೨೫॥ ಧಮನ್ಯಂಜನಕೇಶೀಚಹ ನುರ್ಹಟ್ಟವಿಲಾಸಿನೀ।ಶುಕ್ತಿ ಶ್ಶಂಖಃಖುರಃ ಕೋಲದಳಂನಖ

ಸುಷಿರಾ-ಪು=ಶುಷಿರಾ=ವಿದ್ರುಮಲತಾ=ಕಪೋತಾಂಘ್ರಿಃ-ನಟಃ-ನಲೀ=ಧಮನೀ=ಅಂಜನಕೇಶೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೭ನಲಿ ಎಂಬುವಗಂಧ್ಯದ್ರವ್ಯದಹೆಸರುಗಳು,ಗೋವಗುತ್ತಿಗೆ,ಹನುಃ-ಹಟ್ಟವಿಲಾಸಿನೀ=ಶುಕ್ತಿಃ= ಸ್ತ್ರೀ-ಶಂಖಃ=ಖುರಃ=ಪು=ಕೋಲದಳಂ- ನಖಂ=೭=ನಖವೆಂಬುವಗಂಧಿಕಾದ್ರವ್ಯ ನಖವೆಂದರೆಗಂಧಪುಡಿ ಯಾಲ್ಲಿನೀರತಕ್ಕನ ಖವೆಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು. ಇಲ್ಲಿಸುಷಿರಾ ಶಬ್ದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು=೫=ಶಬ್ದಗಳೂ ನಳಿಗೆಹೆಸರೆಂತಲೂಧಮನೀಶಬ್ದಮೊದಲು ೪ಶಬ್ದಗಳುಬೆತ್ತಕ್ಕೆಹೆಸರೆಂತಲೂ।ಶುಕ್ತಿ ಮೊದಲು೫ ಶಬ್ದಗಳುನಖಕ್ಕೆಹೆಸರೆಂತ ಲೂಕೆಲವರುಹೇಳಿದರು.

ಮಘಾಢಕೀ॥೧೨೬॥ಕಾಕ್ಷೀ ಮೃತ್ಸ್ನಾತುವರಿಕಾಮೃತಾ ಲಕಸುರಾಷ್ಟ್ರಜೇ

ಆಢಕೀ=ಕಾಕ್ಷೀ-ಮೃತ್ಸ್ನಾ-ತುವರಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀ-ಮೃತಾಲಕಂ= ಸುರಾಷ್ಟ್ರಜಂ ನ=೬-ತೊವರಿಮಣ್ಣೆ ಯೆಂದುತೆಲುಗರಿಂ ದಕರೆಯಲ್ಪಡುವತುರಿಪಯೆಂಬುವದರಹೆ ಸರು. ಇದನ್ನು ಕಾಡುತೊಗರಿಗಿವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿವರು. ಮೃತ್ತಾಲಕವೆಂ ಬುವ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮೃತ್=ಚ್=ಸ್ತ್ರೀ= ತಾಲಕಂ=ನ=೨=ಹೆಸರುಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ.

ಕಾಟನ್ನ ಟಂದಾಶಪುರಂವಾ

ಕಾಟನ್ನ ಟಂ-ದಾಶಪುರಂ-ವಾನೇಯಂ-೩

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನೀಯಂಪರಿಪೇಲವಂ೧೭೩। ಪ್ಲವಗೊಪುರಗೊನರ್ದ್ದಕೈವರ್ತೀ ಮುಸ್ತಕಾನಿಭೆ

ಪರಿಪೇಲವಂ=ಪ್ಲವಂ=ಗೋಪುರಂ=ಗೋನರ್ದಂ-ಕೈವರ್ತೀಮುಸ್ತಕಂ-ನ-೫ ತುಂಗಮುಸ್ತದ ಹೆಸರುಗಳು. ತುಂಗಗಡ್ಡೆಗಳು, ಗೇಕಿನಗಡ್ಡೆಯೆಂತಲೂ ಗಿ... ನ ಗಡ್ಡೆಯೆಂತಲೂ ಅನ್ನುವರು.

ಗ್ರಂಥಿಪರ್ಣಂಶುಕಂಬರ್ಹಂ ಪುಷ್ಪಂಸ್ಥೌಣೆಯಕುಕ್ಕುರೆ।

ಗ್ರಂಥಿಪರ್ಣಂ-ಶುಕಂ=ಬರ್ಹಂ=ಪುಷ್ಪಂ=ಪು= ಬರ್ಹಪುಷ್ಪಂ=-ಸ್ಥೌಣೇಯಂ=ಕುಕ್ಕುರಂ-ನ-೬= ಸ್ಥೌಣೇಯಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ್ಯ ದ್ರವ್ಯದ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾಚಿಪತ್ರಿ.

ಮರುನ್ಮಾಲಾತುಪಿಶುನಾ ಸ್ಪೃಕ್ಕಾದೆವೀಲತಾಲಘುಃ। ಸಮುದ್ರಾಂತಾವಧುಃಕೋಟವರ್ಷಾಲಂಕೋಮಿಕೆತ್ಯಪಿ॥

ಮರುನ್ಮಾಲಾ-ಪು=ಮರುತ್=ಮಾಲಾ=ಪಿಶುನಾ=ಸ್ಪೃಕ್ಕಾ-ಪು- ಪೃಕ್ಕಾ ದೇವೀ-ಲತಾ-ಲಘುಃ= ಸಮುದ್ರಾಂತಾ ವಧೂಃ-ಕೋಟವರ್ಷಾ=ಲಂಕೋಯಿಕಾ ಪು-ಲಂಕಾಸಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧೧=ಸ್ಪೃಕ್ಕಾಯೆಂಬ ಗ್ರಂಧ್ಯದ್ರವ್ಯ ಸಂಕೇಬೇರು,

ತಪಸ್ವಿನೀಜಟಾಮಾಂಸೀಜಟಿಲಾಲೊಮಶಾಮಿಷೀ।

ತಪಸ್ವಿನೀ-ಜಟಾಮಾಂಸೀ= ಜಟಿಲಾ ಲೋಮಶಾ=ಅಮಿಷೀ=ಪು-ಮಿಸೀ-ಸ್ತ್ರೀ ೬-ಜಟಾಮಾಂಸಿ ಹೆಸರುಗಳು.

ತ್ವಕ್ಪತ್ರಮುತ್ಕಟಂಭೃಂಗಂತ್ವಚಂಚೋಚಂವರಾಂಗ

ತ್ವಕ್-ಚ್=ಸ್ತ್ರೀ-ಪತ್ರಂ==ಉತ್ಕಟಂ=ಭೃಂಗಂ=ತ್ವಚಂ=ಚೋಚಂ-ಪು ಚಂಚಂ-ವರಾಂಗಕಂ-ನ=೭=ಲವಂಗ.

ಕಚ್ಛೂರಕೊದ್ರಾವಿಡಕಃ ಕಾಲ್ಯಕೊಲಡವಂಖ್ಯಕಃ

ಕಚ್ಛೂರಕಃ- ಪು= ಕಚರ್ರಕಃ ದ್ರಾವಿಡಕಃ-ಕಾಲ್ಯಕಃ= ವೇದಮುಖ್ಯಕಃ ಪು=೪-ಗಂಧ ಕಚೋರದ ಹೆಸರುಗಳು

ಓಷಧ್ಯೊಜಾತಿಮಾದ್ರೆಸ್ಯು

ಓಷದ್ಯಃ=ಪು-ಓಷಧಯಃ-ಸ್ತ್ರೀ ೧=ಜಾತಿಮಾತ್ರೆಸ್ಯುಃ-ಅಕಾರಮಾತ್ರ ದಲೇಬೇರಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲತಾದಿ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ತಿಸುವದು,

ರಜಾತೌ ಸರ್ವಮೌಷಧಂ॥

ಔಷಧಂ=ನ=ಅಜಾತೌ- ಜಾತಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತಗಳಾದ ರೋಗಹರಗಳಾದ ಸರ್ವಂ=ಎಲ್ಲಾಮದ್ದುಗಳು.

ಶಾಕಾಖ್ಯಂಪತ್ರಪುಷ್ಪಾದಿ

ಶಾಕಾಖ್ಯಂಪತ್ರಪುಷ್ಪಾದಿ==ಭೋಜನಾರ್ಹಗಳಾದ ಎಲೆ ಹೂವು ಕಾಯಿ ಕಡ್ಡಿ ದಂಟು ಮುಂತಾದವುಗಳುಳ್ಳ ತರಕಾರಿಹೆಸರು ಪಲ್ಯಗಳು ಶಾಕಂ-ಅ-ನ-೧

ತಂಡಲೀಯೋಲ್ಪಮಾರಿಷಃ

ತಂಡುಲೀಯಃ=ಅಲ್ಪಮಾರಿಷಃ=ಪು=೨ ಕೀರೇಸೊಪ್ಪು.

ವಿಶಲ್ಯಾಗ್ನಿಶಿಖಾನಂತಾಫಲಿ ನೀಶಕ್ರಪುಷ್ಪ್ಯಪಿ ॥೧೪೨॥

ವಿಶಲ್ಯಾ-ಅಗ್ನಿಶಿಖಾ=ಅನಂತಾ- ಫಲಿನೀ=ಪಾ=ಹಲಿನೀ=ಶಕ್ರಪುಷ್ಪೀ= ಸ್ತ್ರೀ೬_ಬೆಂಣೆಬಿದರುಸೊಪ್ಪು ಅಗ್ನಿಶಿಖೆ.

ಸ್ಯಾದೃಕ್ಷಗಂಧಾಛಗಲಾಂ ತ್ರ್ಯಾವೇಗೀವೃದ್ಧದಾರಕಃ ।ಜುಂಗೊ

ಋಕ್ಷಗಂಧಾ=ಛಗಲಾಂಡೀ=ಪಾ--ಛಗಲಾಂತ್ರೀ-ಆವೇಗೀ_ಸ್ತ್ರೀ=ವೃದ್ಧದಾರಕಜುಂಗಃ=ಪು=೬=ಅನಂತನ ಗೊಂಡೆಸೊಪ್ಪು ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಭೂತತರೆವು ಯನ್ನುವರು,

ಬ್ರಾಹ್ಮೀತುಮತ್ಸ್ಯಾಕ್ಷೀ ವಯಸ್ಥಾಸೋಮವಲ್ಲರಿ ॥೧೪೩॥

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ=ಪಾ=ಬ್ರಹ್ಮೀ= ಮತ್ಸ್ಯಾಕ್ಷೀ-ವಯಸ್ಥಾ=ಸೋಮವಲ್ಲರೀ-ಸ್ತ್ರೀ೪-ಹೊನಗೊನೆಸೊಪ್ಪು.

ಪಟುಪರ್ಣೀಹೈಮವತೀಸ್ವರ್ಣಕ್ಷೀರೀಹಿಮಾವತೀ।

ಪಟುಪರ್ಣೀ=ಹೈಮವತೀ= ಸ್ವರ್ಣಕ್ಷೀರೀ=ಹಿಮಾವತೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೪- ಕಂಕೋಳಮದಹೆಸರು. ಘಂಟಾಮಣೀ ಸೊಪ್ಪು.

ಹಯಪುಚ್ಛೀತುಕಾಂಭೋಜೀ ಮಾಷಪರ್ಣೀಮಹಾಸಹಾ ॥

ಹಯಪುಚ್ಛೀ= ಕಾಂಭೋಜೀ- ಪಾ=ಕಾಂಬೋಜೀ ಮಾಷಪರ್ಣೀ=ಮಹಾಸಹಾ ಸ್ತ್ರೀ೪=ಕಾಡು ಉದ್ದಿನಗಿಡ,

ತುಂಡಿಕೇರೀರಕ್ತಫಲಾಬಿಂಬಿ

ತುಂಡಿಕೇರೀ=ರಕ್ತಫಲಾ= ಬಿಂಬಿಕಾ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಾಪೇಲುಪರ್ಣ್ಯಪಿ॥

ಘೇಲುಪರ್ಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ತೊಂಡೇಗಿಡ್ಡ ಹೆಸರು ಕೆಂಪು ತೊಂಡೇಗಿಡ,

ಬರ್ಬರಾ ಕಬರೀ ತುಂಗೀ ಖರಪುಷ್ಪಾಜಗಂಧಿಕಾ ॥೧೫೪॥

ಬರ್ಬರಾ= ಕಬರೀ=ತುಂಗೀ=ಖರಪುಷ್ಪಾ=ಅಜಗಂಧಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೫=ನಾರು ಬ್ಯಾಳೀಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು ವಾಯಿಂಟಬ ಟ್ಟು,

ಏಲಾಪರ್ಣೀ ತು ಸುವಹಾ ರಾಸ್ನಾ ಯುಕ್ತರಸಾ ಚ ಸಾ

ಏಲಾಪರ್ಣೀ=ಸುವಹಾ=ರಾಸ್ನಾ, ಯು ಕ್ತರಸಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಸಣ್ಣದುಂಪರಾಸ್ನ ರಾಸ್ಮೆ,

ಚಾಂಗೇರೀ ಚುಕ್ರಿಕಾ ದಂತಶಠಾಂಬಷ್ಠಾಮ್ಲ ಲೋಣಿಕಾ ॥೧೫೬॥

ಚಾಂಗೇರೀ=ಚುಕ್ರಿಕಾ=ದಂತಶಠಾ=ಅಂಬಷ್ಠಾ=ಅಮ್ಲಲೋಣಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೬= ಪುಲ್ಲಂಪುರಚೀಸೊಪ್ಪಿನ ಹೆಸರು,

ಸಹಸ್ರವೇಧೀ ಚುಕ್ರೋಽಮ್ಲವೇತಸಃ ಶತವೇಧ್ಯಪಿ

ಸಹಸ್ರವೇಧೀ=ನ=ಚುಕ್ರಃ=ಅಮ್ಲವೇತಸಃ=ಶತವೇಧೀ=ನ=ಪು=೪= ಹುಳಿಹಚ್ಚೆ ಹೆಸರು, ಬಚ್ಚಲುಹುಣಸೆ.

ನಮಸ್ಕಾರೀ ಗಂಧಕಾರೀ ಸಮಂಗಾ ಖದಿರೇತ್ಯಪಿ ॥ ॥೧೫೫॥

ನಮಸ್ಕಾರೀ=ಗಂಧಕಾರೀ=ಸಮಂಗಾ= ಖದಿರಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿವ ನ ಹೆಸರುಗಳು. ಮುಟ್ಟುಮುಡುಗಗಿ

ಜೀವಂತೀ ಜೀವನೀ ಜೀವಾ ಜೀವನೀಯಾ ಮಧುಸ್ರವಾ

ಜೀವಂತೀ=ಜೀವನೀ=ಜೀವಾ- ಜೀವನಿ ಯಾ- ಮಧುಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೫-ಕಿರಿಹಾಲಸೊಪ್ಪು

ಕೂರ್ಚಶೀರ್ಷೋ ಮಧುರಕಃ ಶೃಂಗಹ್ರಸ್ವಾಂಗ ಜೀವಕಾಃ

ಕೂರ್ಚಶೀರ್ಷಃ=ಮಧುರಕಃ=ಶೃಂಗಃ ಹ್ರಸ್ವಾಂಗಃ=ಜೀವಕಃ=ಪು- ೫-ಜೀವಕ ವೆಂಬುವ ಔಷಧ, ಹಕ್ಕೀಶಿಳ್ಳಿಗಿಡ.

ಕಿರಾತತಿಕ್ತೋ ಭೂನಿಂಬೋನಾರ್ಯತಿಕ್ತೋ

ಕಿರಾತತಿಕ್ತಃ=ಭೂನಿಂಬಃ- ಅನಾರ್ಯತಿ ಕ್ತಃ-ಪು=೩-ನೆಲಬೇವು, ಇದರಲ್ಲಿ ದೇಶಾ ವರವನ್ನೇ ಚಿರಾಯಿತವೆನ್ನು ವರ.

ಥ ಸಪ್ತಲಾ ವಿಮಲಾ ಸಾತಲಾ ಭೂರಿಫೇನಾ ಚರ್ಮಕಷೇ

ಸಪ್ತಲಾ=ವಿಮಲಾ_ಸಾತಲಾ=ಭೂರಿಫೇ ನಾ-ಚರ್ಮಕಷಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೫-ಸೀಮಾಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ರ್ಯಪಿ।

ಯೆಂಬುವದು. ಸಂಬರೇಣಿ.

ವಾಯಸೋಲೀಸ್ವಾದುರಸಾ ವಯಸ್ಥಾ

ವಾಯಸೋಲೀ=ಸ್ವಾದುರಸಾ-ವಯಸ್ಥಾ-ಕಾಯಸ್ಥಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಕಾಕೋಳಿ ಸೊಪ್ಪು ಗೋರಿವಿಂಡಿ.

ಧಮುಕೋಲಕಃ । ನಿಕುಂಭೋದಂತಿಕಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಶ್ರೇಣ್ಯುದುಂಬರಪರ್ಣ್ಯಪಿ ॥ ೯೧ ॥

ಮುಕೂಲಕಃ=ಪುಂ= ಮುಕೂಲಕಃ-ನಿಕುಂಭಃ-ಪು=ದಂತಿಕಾ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಶ್ರೇಣೀ=ಉದುಂಬರಪರ್ಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೫-ದಂತಿಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ದಂತಿಚೆಟ್ಟು, ಕೆಲವರು ವೃದ್ಧವೈದ್ಯರು ದಂತಿಯಂಡರೆ, ಜಾಪಾಳದ ಶತೆಯೆಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಕರಿಉಂಮತ್ತವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವರು.

ಅಜಮೋದಾ ತೂಗ್ರಗಂಧಾ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಭಾ ಯವಾನಿಕಾ।

ಅಜಮೋದಾ-ಉಗ್ರಗಂಧಾ-ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಭಾ-ಯವಾನಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೪ ಅಜಮೋದದ ಹೆಸರುಗಳು, ಓಮುಕಾಳು.

ಮೂಲೇಪಾಷ್ಕರಕಾಶ್ಮೀರಪದ್ಮಪತ್ರಾಣಿಪೌಷ್ಕರೇ ।

ಪೌಷ್ಕರಂ=ಕಾಶ್ಮೀರಂ=ಪದ್ಮಪತ್ರಂ-ನ ೩ - ಪೌಷ್ಕರಮೂಲ- ತಾವರೇಗಡ್ಡೆ, ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿನೆಲತಾವರೇಗಡ್ಡೆ.

ಅವ್ಯಥಾತಿಚರಾಪದ್ಮಾ ಚಾಟೀಪದ್ಮಚಾರಿಣೀ ।

ಅವ್ಯಥಾ-ಅತಿಚರಾ-ಪದ್ಮಾ-ಚಾರಟೀ-ಪದ್ಮಚಾರಿಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೫=ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದಲ್ಲಿರುವಬೆಟ್ಟದಾವರೇಹೆಸರು.

ಕಾಂಪಿಲ್ಯಃ ಕರ್ಕಶಶ್ಚಂದ್ರೋ ರಕ್ತಾಂಗೋರೋಚನತ್ಯಪಿ।

ಕಾಂಪಿಲ್ಯಃ=ಕರ್ಕಶಃ=ಚಂದ್ರಃ=ರಕ್ತಾಂಗಃ=ಪು-ರೋಚನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೫=ಕಂಪಿಲ್ಲದಹೆಸರು. ರೋಚನೀಯೆಂಬುವಓಷಧಿ ಇದನ್ನು ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಪಸಾರೆಯನ್ನುವರು

ಪ್ರಪುನ್ನಾಟಸ್ತ್ವೇಡಗಜೋದದ್ರುಘ್ನಶ್ಚಕ್ರಮರ್ದಕಃ । ಪದ್ಮಾಟಉರಣಾಕ್ಷಶ್ಚ

ಪ್ರಪುನ್ನಾಟಃ-ಏಡಗಜಃ=ದದ್ರುಘ್ನಃ=ಚಕ್ರಮರ್ದಕಃ=ಪದ್ಮಾಟಃ=ಉರಣಾಕ್ಷಃ ಪಾ-ಉರಣಾಖ್ಯಃ-ಪು-೭= ತಗಚೇಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು ತಗಚಿ ತಗ್ಗಚ್ಚಿ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪಲಾಂಡುಸ್ತು ಸುಕಂದಕಃ ।

ಲತಾರ್ಕದ್ರುದ್ರುಮೌ ತತ್ರ ಹರಿತೇ

ಥ ಮಹೌಷಧಂ ॥ ಲಶುನಂ ಗೃಂಜನಾರಿಷ್ಟ ಮಹಾಕಂದ ರಸೋನಕಾಃ ॥೧೯೪॥

ಪುನರ್ನವಾತು ಶೋಥಘ್ನೀ

ವಿತುನ್ನಂ ಸುನಿಷಣ್ಣಕಂ

ಸ್ಯಾದ್ವಾತಕಃ ಶೀತಲೋಽಪ ರಾಜಿತಾ ಶಣಪರ್ಣ್ಯಪಿ ॥

ಪಾರಾವತಾಂಘ್ರಿಃ ಕಟಭೀ ಪಣ್ಯಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತೀ ಲತಾ ॥

ವಾರ್ಷಿಕಂ ತ್ರಾಯಮಾಣಾ ಸ್ಯಾತ್ತ್ರಾಯಂತೀ ಬಲಭದ್ರಿಕಾ ॥

ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಪ್ರಿಯಾ ಘೃಷ್ಟಿರ್ವಾರಾಹೀ ಬದರೇತ್ಯಪಿ ।

ಪಲಾಂಡುಃ-ಸುಕಂದಕಃ-ಪು-೨=ಈರುಳ್ಳೀ ಹೆಸರುಗಳು.

ಲತಾರ್ಕಃ-ದ್ರುದ್ರುಮಃ-ಪು=೨=ಹರಿತೇತತ್ರ ಹಳದೀ ನೀರುಳ್ಳಿ ಹೆಸರು, ಶ್ವೇತವನೀರುಳ್ಳಿಯೆಂದು ಹೇಳುವರು.

ಮಹೌಷಧಂ=ಲಶುನಂ- ನ=ಗೃಂಜ ಅರಿಷ್ಟಃ=ಮಹಾಕಂದಃ- ರಸೋನಕಃ- ಪು=೬=ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳೀಗಡ್ಡೆ.

ಪುನರ್ನವಾ-ಶೋಥಘ್ನೀ-ಸ್ತ್ರೀ= ಕೊಮ್ಮೆಗಿಡ.

ವಿತುನ್ನಂ-ಸುನಿಷಣ್ಣಕಂ=ನ=೨= ರುಚೆಂಹಲಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲ.

ವಾತಕಃ=ಪು=ಪಾ=ವಾತಕೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಶೀತಲಃ=ಪು= ಪಾ=ಶೀತಲಾ= ಅಪರಾಜಿತಾ-ಶಣಪರ್ಣೀ=-ಪಾ-ಅಸನಪರ್ಣೀ ಸ್ತ್ರೀ=೮-ಸಿಡಿಲೊಲ್ಲದಗಿಡ.

ಪಾರಾವತಾಂಘ್ರಿಃ=ಕಟಭೀ=ಪಣ್ಯಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತೀ-=ಲತಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೫-ಸಂಗೊಂಗೇಗಿಡ, ಕಂಗೊಂದೀಗಿಡ ಪಿ... ಬಳ್ಳೀಗಿಡ. ಸರ್ವಜ್ಞಾತೆಓಷಧಿ--ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತೀ.

ವಾರ್ಷಿಕಂ=ನ=ತ್ರಾಯಮಾಣಾ-ತ್ರಾಯಂತೀ=ಬಲಭದ್ರಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪= ರಾಮಬಳ್ಳೀ.

ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಪ್ರಿಯಾ-ಘೃಷ್ಟಿಃ-ವಾರಾಹೀ-ಬದರಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪= ಹಾಸಳ್ಳಿ-ತೆಲುಗರಿಪನ್ನು ವಾಚಿತೀಗೆಯ ... ವಾರ್ಷಿಕೀದಿ-V =ಶಬ್ದಗ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರಃ ಹಿಯೆಂಬಮೂಲಿಕೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿಹೇಳು ವರು.

ಮಾರ್ಕವೋಭೃಂಗರಾಜ ಸ್ಸ್ಯಾ

ಮಾರ್ಕವಃ=ಭೃಂಗರಾಜಃ=ಪು-೨=ಗರಗ ದಸೊಪ್ಪು.

ತ್ಕಾಕಮಾಚೀತುವಾಯಸೀ

ಕಾಕಮಾಚೀ=ವಾಯಸೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨= ಕಾಚೀಗಿಡ.

ಶತಪುಷ್ಪಾಸಿತಛತ್ರಾತಿಛತ್ರಾಮಧುರಾಮಿಸಿಃ । ಅವಾಕ್ಪುಷ್ಪೀಕಾರವೀಚ

ಶತಪುಷ್ಪಾ=ಸಿತಛತ್ರಾ=ಅತಿಛತ್ರಾ= ಮಧುರಾ=ಮಿಸಿಃ=ಪಾ=ಮಿಸೀ-ಅವಾಕ್ಪುಷ್ಪೀ= ಕಾರವೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೭=ಕಾಡುಸಬ್ಬಸಿಕೇಹೆಸರು,ಅಂಥ್ರದಲ್ಲಿ ಪೆಸ್ಗಸದಾಪ.

ಸಾರಣೀತುಪ್ರಸಾರಿಣೀ॥ (ತಸ್ಯಾಂ) ಕಟುಂಭರಾರಾಜಬಲಾಭದ್ರಬಲೇತಿಚ॥

ಸಾರಣೀ=ಪಾ-ಸಾರಣಾ-ಪ್ರಸಾರಿಣೀ ಕಟಂಭರಾ=ರಾಜಬಲಾ= ಭದ್ರಬಲಾ = ಸ್ತ್ರೀ =೫=ಕಿರಿಯುಹಸಾರಣೇಗಿಡ,ಸಾರಣೀಗಿಡಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿಗೊಂತೆಮ ಗೋರುಚೆಟ್ಟು.

ಜನೀಜತೂಕಾಜಾನನೀಜತುಕೃಚ್ಚಕ್ರವರ್ತಿನೀ॥೧೯೯॥ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾ

ಜನೀ-ಜತೂಕಾ=ಪಾ=ಜಮಾಕಾ-ಜನನೀ-ಪಾ=ರಜನೀ-ಜತುಕೃತ್- ಪಾ= ಜಂತುಕೃತ್= ಚಕ್ರವರ್ತಿನೀ-ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾ= ಸ್ತ್ರೀ-೬=ಕೋರಿಂದೆಗಿಡದಹೆಸರು,ಚಕ್ರವರ್ತೀಸೊಪ್ಪು.

ಶಟೀಗಂಧಮೂಲೀಷಡ್ಗ್ರಂಥಿಕೇತ್ಯಪಿಕಚ್ಚೂರೋಪಿಪಲಾಶೋ

ಶಟೀ-ಗಂಧಮೂಲೀ-ಷಡ್ಗ್ರಂಥಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಕಚ್ಚೂರಃ=ಪಾ-ಕರ್ಬುರಃ=ಪಲಾಶಃ = ಪು=೫=ಗಂಟಿಕಚೋರ,

ಕಾರವೆಲ್ಲಃ ಕಟಿಲ್ಲಕಃ॥ ಸುಷವೀಚಾ

ಕಾರವೆಲ್ಲಃ=ಕಟಿಲ್ಲಕಃ-ಪಾ=ಕಟಿಕಿಕ= ಪು=ಸುಷವೀ=ಪಾ=ಸುಕವೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೩= ಹಾಗಲಗಿಡ=ಈ-೩-ಶಬ್ದಗಳು,ಹಾಗಲ, ಕಾಡುಹಾಗಲ,ಗಡ್ಡೆಹಾಗಲ,ಬಂಜೆಹಾಗಲ ಈ-ಯೆಲ್ಲಹಾಗಲಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾಗಳು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕುಲಕಂ ಪಟೋಲಸ್ತಿಕ್ತಃ
ಪಟುಃ।

ಕುಲಕಂ=ನ- ಪಟೋಲಃ-ತಿಕ್ತಃ- ಪಟುಃ=ಪು-೪- ಪ್ರೈಷಡವಲಗಿಡ, ಹೊಚ್ಚ ಪಡವಲಗಿಡ.

ಕೂಷ್ಮಾಂಡಕಸ್ತು ಕರ್ಕಾ
ರುಃ

ಕೂಷ್ಮಾಂಡಕಃ-ಪು-ಕರ್ಕಾರುಃ-ಪು-೨-ಕುಂಬಳಗಿಡದ ಹೆಸರು ಕುಂಬಳಬಳ್ಳಿ. ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳು ಕುಂಬಳ, ಚಿಗ್ಗುಂಬಳ, ಬೂದುಕುಂಬಳ, ಕುಂಬಳ, ಬೆಟ್ಟಕುಂಬಳ, ಕಿರಿಕುಂಬಳ ಜಾತಿಗಳಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ರುವಾರ್ರುಃ ಕರ್ಕಟೀಸ್ತ್ರಿ
ಯೌ ॥೨೦೧॥

ಉರ್ವಾರುಃ=ಕರ್ಕಟೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಸೌತೇಗಿಡದ ಹೆಸರುಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಉರ್ವಾರುಃ ಪುಂಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗಿಯೂ, ಕರ್ಕಟೀ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗಿಯೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಃ ಕಟುತುಂಬೀ
ಸ್ಯಾ
ತ್ತುಂಬ್ಯಲಾಬೂ ರುಭೇ ಸ
ಮೇ।

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಃ= ಕಟುತುಂಬೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಕೈಸೊರೆಗಿಡ.

ತುಂಬೀ=ಅಲಾಬೂಃ ಪು- ಅಲಾಬು-ಪು-ಅಲಾಬೂ-ಸ್ತ್ರೀ-೩-ಸೋರೆ ದ ಹೆಸರುಗಳು, ಹಾಯಿಸೋರೆ.

ಚಿತ್ರಾ ಗವಾಕ್ಷೀ ಗೋತುಂಬಾ

ಚಿತ್ರಾ-ಗವಾಕ್ಷೀ-ಗೋತುಂಬಾ-ಸ್ತ್ರೀ= ಹೇಮಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಆಂಧ್ರರೀ ಗೆ ಪೆಲ್ಲಪಾಪರಬೆಟ್ಟುಯೇಂತಲೂ ಬು ಕಾಯಿಯೆಂತಲೂ ಹೇಳುವರು.

ವಿಶಾಲಾ ತ್ವಿಂದ್ರವಾರುಣೀ।

ವಿಶಾಲಾ-ಇಂದ್ರವಾರುಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಗಿಡದ ಹೆಸರು. ಮೊಸ ವೆ ದಾ ಕೆಲವರರ್ಥ ಹೇಳುವರು.

ಅರ್ಶೋಘ್ನಃ ಸೂರಣಃ ಕಂ
ದೋ

ಅರ್ಶೋಘ್ನಃ=ಸೂರಣಃ=ಕಂದಃ [illegible] ಚೂರ್ಣದಗೆಡ್ಡೆ, ಸೂರಣದಗಡ್ಡೆ, ಕಂದಗಡ್ಡೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಂಡೀರಸ್ತು ಸಮಷ್ಠಿಲಾ।

ಗಂಡೀರಃ=ಪು-ಸಮಷ್ಠಿಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಶುಂಠ್ರದಲ್ಲಿಯೋರುವಂಗ, ಮಾನಪಂದವಾಡೀದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರದಕಾಯಿಗಳ-ಮೋಕೋಯೆಂಬದಾಗಿ ಪಳಗಳಜಾಣ್ಣಗೆಶಬ್ದಸರು,

ಕೆಲಂಬ್ಯುಪೋದಕಾಸ್ತ್ರೀತು ಮೂಲಕಂಹಿಲಮೋಚಿಕಾ।ವಾಸ್ತುಕಂ ಶಾಕಭೇದಾಃಸ್ಯುಃ

ಕಲಂಬೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-೮ಉಪೋದಕಾ-ಪೋಉಪೋದಿಕೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಮೂಲಕಂ=ಪುನ್ನ೧-ಹಿಲಮೋಚಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ವಾಸ್ತುಕಂ ಪು=ವಾಸ್ತುಕಂ=ನ=೧=ಶಾಕಪುನ್ನು ಶಾಕಭೇದಾಸ್ಯುಃ=ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಳ್ಳಿಬಚ್ಚಲಿಸೊಪ್ಪು ಕಾವುಬಚ್ಚಲೆ, ಮೂಲಂಗಿ,ಚಲಿಕೆಸೊಪ್ಪು,ಚಕ್ರವರ್ತಿಸೊಪ್ಪು,ಈತರಿಕಾರಿಗಳಿಗೆಹೆಸರುಗಳು.

ದೂರ್ವಾತುಃಶತಪರ್ವಿಕಾ। ಸಹಸ್ರವೀರ್ಯಾ ಭಾರ್ಗವ್ಯೋ ರುಹಾನಂತಾ ಥಸಾಸಿತಾ॥೧೫೪ಗೋಲೋಮೀ ಶತವೀರ್ಯಾಚ ಗಂಡಾಲೀಶಕುಲಾಕ್ಷಕಃ॥

ದೂರ್ವಾ=ಶತಪರ್ವಿಕಾ=ಸಹಸ್ರವೀರ್ಯಾ ಭಾರ್ಗವೀ=ರುಹಾ=ಅನಂತಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೬ ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲಿಹೆಸರುಗಳು,

ಗೋಲೋಮೀ-ಶತವೀರ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಸಿತಾಸಾ-ಬಿಳೀಗರಿಕೆಹುಲ್ಲು,ಗಂಡಾಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಶಕುಲಾಕ್ಷಕಃ=ಪು=೨=ಬಳ್ಳಿಗರಿಕೇಹುಲ್ಲು,ಈ೪ ಬಿಳೀಗರಿಕೇಹೆಸರೆಂದ್ಸಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಕುರುವಿಂದೋಮೇಘನಾಮಾ ಮುಸ್ತಾ ಮುಸ್ತಕಮ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಕುರುವಿಂದಃ=ಮೇಘನಾಮಾ=ಪು-ಮುಸ್ತಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಮುಸ್ತಕಂ-ಪುನ=೪=ಸೀಳವಾಬತುಂಗೇಗಡ್ಡೆ,ಉಪಾರ್ದನೀತುಂಗೆಮುಸ್ತೆ,ಭದ್ರಮುಸ್ತೆಹೆಸರು,

ಸ್ಯಾದ್ಭದ್ರಮುಸ್ತಕೋ ಗುಂದ್ರಾ

ಭದ್ರಮುಸ್ತಕಃ=ಪು=ಗುಂದ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಕೆಂಪುಭಾಯೀಭದ್ರಮುಸ್ತಗಳು,ದೊಡ್ಡನೀ ಭದ್ರಮುಸ್ತಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಚೂಡಾಲಾಕಚಕ್ರಲೋಚ್ಚ ಟಾಃ

ಚೂಡಲಾ-ಚಕ್ರಲಾ-ಉಚ್ಚ್ಯಟಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಮಂದುಗಡ್ಡೆ ವಳಗೆ ಅಳೀಕವೋತೆಗಳುಳ್ಳ ಗಂಟುಮುಸ್ತಗಳು.

ವಂಶೇತ್ವಕ್ಸಾರಕರ್ಮಾರತ್ವಚಿಸಾರತೃಣಧ್ವಜಾಃ ॥೧೬೦॥ ಶತಪರ್ವಾಯವಫಲೋವೇಣುಮಸ್ಕರತೇಜನಾಃ

ವಂಶಃ=ತ್ವಕ್ಸಾರಃ=ಕರ್ಮಾರಃ-ತ್ವಚಿಸಾರಃ=ತೃಣಧ್ವಜಃ=ಶತಪರ್ವಾ-ಸ-ಯವಫಲಃ=ವೇಣುಃ-ಮಸ್ಕರಃ=ತೇಜನಃ-ಪು ೧೦=ಬಿದುರುಹೆಸರುಗಳು

ವೇಣವಃ ಕೀಚಕಾಸ್ತೇಸ್ಯುರ್ಯೇಸ್ವನಂತ್ಯನಿಲೋದ್ಧತಾಃ ॥

ಕೀಚಕಾಃ=ಪು=ಬಯಲಿ ಅನಿಲೋದ್ಧತಾಃ=ಸ್ವನಂತಿ ತೇವೇಣವಃ ಕೀಚಕಾ ಇತ್ಯಾ ಬಿದುರುಗಳು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಕೂಗುತ್ತಿರುವ್ರೋ ಅಂಥಾ ಬಿದುರುಗಳ ಹೆಸರು.

ಗ್ರಂಥೀರ್ನಾ ಪರ್ವಪರುಷೀ

ಗ್ರಂಥಿಃ=ಪು=ಪರ್ವ=ನ_ಪರುಃ=ನ=೩-ಬಿದುರುಗೆಣ್ಣುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು, ಇಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗವೂ ಉಂಟು,

ಗುಂದ್ರಸ್ತೇಜನಕಶ್ಶರಃ ॥

ಗುಂದ್ರಃ ತೇಜನಕಃ-ಶರಃ-ಪು=೩=ಕಾಡುಬಿದುರು.

ನಡಸ್ತು ಧಮನಃಪೋಟಗಲೋ

ನಡಃ-ಧಮನಃ ಪೋಟಗಲಃ=ಪು=೩-ದೇವಲಾಳಿಕಡ್ಡಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಥಕಾಶಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಇಕ್ಷುಗಂಧಾಪೋಟಗಲೌ ಪುಂಭೂಮನಿತೃಣಬಲ್ವಜಾಃ ।

ಕಾಶಂ=ಪ್ನ=ಇಕ್ಷುಗಂಧಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಪೋಟಗಳಃ=ಪು_೩= ಜಂಬುಹುಲ್ಲು, ಗೂಡೆ ಹುಲ್ಲು, ಬಲ್ಬಜಾಃ=ಪು=ಬ-೧-ಯೆದೆಯ ಸರುಹುಲ್ಲು ಮವೆದೆತು, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಗೂಡಿಕ್ಕೆ ನಾನಾ ಬಗೇಸಣ್ಣ ಹುಲ್ಲು, ಈ=೮-ಬುಹುಲ್ಲು ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು ಆಂಥ, ಡಲ್ಲಿ-ರೆಕ್ಷೂಗಸುವ್ರು.

ರಸಾಲಇಕ್ಷು

ರಸಾಲಃ=ಇಕ್ಷುಃ=ಪು=೨=ಕಬ್ಬಿನ ಹೆಸರುಗಳು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರಿದ್ವೈವಾಃಪುಂಡ್ರಕಾಂ ತಾರಕಾದಯಃ ॥೩೯॥

ಪುಂಡ್ರಃ-ಕಾಂತಾರಕಃ ಆದಿಪದದಿಂದ- ಕೋಶಕಾರಃ-ಪು ೧೩-ತದ್ವೈದಾಃಕಬ್ಬಿನ ಭೇದಗಳು, ರಸಾಳೀಮುಂತಾದ್ದು.

ಸ್ಯಾದ್ವೀರಣಂವೀರತರಂ

ವೀರಣಂ-ವೀರತರಂ-ನ-೨-ಮರಕಬ್ಬಿನ ಹೆಸರುಗಳು, ಕೆಲವರು ಲಾಳೀ ಕಡ್ಡಿಯೆನ್ನುವರು. ಕೆಲವರು ಹುಲ್ಲಾಳೀ ಕಡ್ಡಿಯೆನ್ನುವರು

ಮೂಲೇಸ್ಯೋಶೀರಮಸ್ತ್ರಿ ಯಾಂ । ಅಭಯಂನಲದಂಸ ವ್ಯಮಮೃಣಾಳಂ ಜಲಾಶ ಯಂ ॥ ಲಾಮಜ್ಜಕಂಲಘು ಲಯಮವದಾಹೇಷ್ಟಕಾಪಥೆ

ಉಶೀರಂ-ಪ್ನ-ಅಭಯಂ-ನಲದಂ-ಸೇವ್ಯಂ-ಅಮೃಣಾಳಂ- ಜಲಾಶಯಂ ಲಾಮಜ್ಜಕಂ-ಲಘುಲಯಂ-ಪು-ಲಘು_ಲಯಂ -ಅವದಾಹಂ-ಇಷ್ಟಕಾಪಥಂ _ನ-೧೧_ ಅಸ್ಯಮೂಲೆ-ಈಹುಲ್ಲಾಳೀ ಬೇರುಗಳಾದ ಲಾಮಂಚೆದಹೆಸರುಗಳು, ಈ-೧೧-ಶಬ್ದಗಳೂ ಕಬ್ಬಿನ ಸೋಗೆಗಳಿಗೂ, ನಾನಂಗಿಗೂ, ಕಬ್ಬಿನ ಬೇರುಗಳಿಗೂ ಲಾಮಂಚೆಕ್ಕೂ ಗಂಧದಹುಲ್ಲಿಗೂ ಹೆಸರು ಗಳೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಲದ ಶಬ್ದವು ಮೊಲು೪ ಬಿಳೀಲಾಮಂಚದ ಹೆಸರುಗಳೆಂದು ಕೆಲವರು.

ನಡಾದಯಸ್ತೃಣಂಗರ್ಮುಚ್ಛಾಖ್ಯಮಾಕಪ್ರಮುಖಾ ಅಪಿ ॥

ನಡಾದಯಃ=ಗರ್ಮುಚ್ಛ್ಯಾಮಾಕ ಪ್ರಮುಖಾಅಪಿತೃಣಂ==ನಡಶಬ್ದಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇದುವರಿಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥಗಳೂ ಮತ್ತು ಗರ್ಮುತ್=ಕ್=ಕೊರ್ಲೆ ಕಾಳು ಅಂದರೆ ನವಣೇಕಾಳು. ಶಾಮೋಕಃ=ಸಾಮೆಕಾಳು ಮುಂತಾದ ತೃಣಧಾನ್ಯವಾಚಕಗಳಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವವೆಲ್ಲವು ತೃಣಂ-ನ- ತೃಣಶಬ್ದವಾಚ್ಯವು ಅಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲವು ತೃಣವಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಸ್ತ್ರೀ ಕುಶಂ ಕುಥೋ ದ
ರ್ಭಃ ಪವಿತ್ರಂ

ಕುಶಂ-ನ್ಪ=ಕುಥಃ=ದರ್ಭಃ-ಪವಿತ್ರಂ
ನ-೪=ದರ್ಭೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ವಿ
ಶ್ವಾಮಿತ್ರದರ್ಭೆ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಭೆ ವಸಿಷ್ಠ
ದರ್ಭೆ ತೃಣದರ್ಭೆ.

ಅಥ ಕತ್ತೃಣಂ । ಪೌರ
ಸೌಗಂಧಿಕ ಧ್ಯಾಮ ದೇವಜ
ಗ್ಧಕ ರೌಹಿಷಂ ॥[illegible]॥

ಕತ್ತೃಣಂ=ಪೌರಂ-ಸೌಗಂಧಿಕಂ=ಧ್ಯಾ
ಮಂ=ಕೇ=ಧ್ಯಾಮಯಾ=ದೇವಜಗ್ಧಕಂ-
ರೌಹಿಷಂ-ನ-೬-ಕಾಚೀಹುಲ್ಲು ಕಾಚೀಕ
ಡ್ಡಿ ಹಂಚೀಕಡ್ಡಿ ಬತಗುಕಡ್ಡಿ ಇವುಗಳಿ
ಗ್ಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಛತ್ರಾತಿಛತ್ರಪಾಲಘ್ನೌ

ಛತ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅತಿಛತ್ರಾ=ಪಾಲಘ್ನಃ
ಪು-೩=ಕೊಡೇಹುಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ಛ
ತ್ರಾಕಾರವಾದ ಹುಲ್ಲು ಛತ್ರಾದಿಛತ್ರವೆಂ
ದು ಏಕಪದವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರು.

ಮಾಲಾತೃಣಕಭೂಸ್ತೃಣೇ

ಮಾಲಾತೃಣಕಂ=ಭೂಸ್ತೃಣಂ=ನ
-೨=ಮಾರವಳೀ ಹುಲ್ಲಿನ ಹೆಸರು, ತೆಲು
ಗಿನಲ್ಲಿ ಚೆಪ್ಪಕಸುವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಈ
ಟ್ಟ ಹುಲ್ಲು ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ನಾಪೆಗ
ಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶಷ್ಪಂ ಬಾಲತೃಣಂ

ಶಷ್ಪಂ=ಬಾಲತೃಣಂ=ನ-೨=ಎಳೇಹು
ಲ್ಲಿನ ಹೆಸರು ಎಳೇಗರಿಕೆ ಮುಂತಾದದ್ದು.

ಘಾಸೋ ಯವಸಂ

ಘಾಸಃ=ಯವಸಃ=ಪಂ=ಯಾವಸ
ವು=೨-ಪಶುಗಳು ತಿನ್ನತಕ್ಕ ಹುಲ್ಲಿನ ಹೆ
ಸರುಗಳು.

ತೃಣಮರ್ಜುನಂ ॥[illegible]॥

ತೃಣಂ=ಅರ್ಜುನಂ=ನ-೨= ಸಾಮಾ
ನ್ಯವಾಗಿ ನಾನಾಬಗೇ ಹುಲ್ಲುಗಳಿಗೂ ಹೆ
ಸರು. ಬೇರಿಕೇ ಹುಲ್ಲಿಗೂ ಹೆಸರು.

ತೃಣಾನಾಂ ಸಂಹತಿ

ತೃಣ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ತೃಣಾನಾಂಸಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತೃಣ್ಯಾ

ನಡ್ಯಾತು ನಡಸಂಹತಿಃ

ತೃಣರಾಜಾಹ್ವಯಃ ಸ್ತಾಳಿೂ

ನಾಳಿಕೇರಸ್ತು ಲಾಂಗಲೀ॥

ಘೋಂಟಾತು ಪೂಗಃ ಕ್ರಮುಕೋಗುವಾಕಃ ಖಪುರೋ

ಸ್ಯತು ಫಲ ಮು ದ್ವೇಗ

ಮೆತೇಚ ಹಿಂತಾಲಸಹಿತಾಸ್ತ್ರಯಃ ॥೧೧೫॥ ಖರ್ಜೂರಃಕೇತಕೀತಾಳೀ ಖರ್ಜೂರಿಚತೃಣದ್ರುಮಾಃ

ತಿಃ=ಹುಲ್ಲವಾಮೆ ಹುಲ್ಲುರಾಶಿ ಹುಲ್ಲುಹೊರೆಹುಲ್ಲುಮೆದೆ ಹುಲ್ಲುಮೂಟೆ ಹುಲ್ಲೂಡಕ್

ನಡ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ನಡಸಂಹತಿಃ=ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಬದುವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೋಟದ ಸಾರಿಗೇ ಬದುವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುಂಪಾಗಿ ಬೆಳದಿರುವ ಹುಲ್ಲುಗಳ ಸಮೂಹ

ತೃಣರಾಜಾಹ್ವಯಃ=ತಾಳಃ=ಪು||೨=ತಾಳೀಮರದ ಹೆಸರು ತಾಳೀಹುವ್ವಿನಮರವೆಂತಲೂ ತಾಳೆ!ವಾಲೀಮರ ವೆಂತಲೂ ಕೆಲವರಂದಾಗ್ಯೂ ಬಹುಮಂಧಿ ತಾಳೀವಾಲೀಮರವೆನ್ನುವರು ಹೆಂಡತಾಳೀ ಶ್ರೀತಾಳೆ ಕರತಾಳಿ.

ನಾಳಿಕೇರಃ-ಪು-ನಾರಿಕೇಳಃ=ಲಾಂಗಲೀ=ನ್=ಪು=ತೆಂಗಿನಮರದ ಹೆಸರುಗಳು

ಘೋಂಟಾ-ಸ್ತ್ರೀ- ಪೂಗಃ= ಕ್ರಮುಕಃ=ಗುವಾಕಃ-ಪು=ಗೂವಾಕಃ=ಖಪುರಃ ಪು-೫=ಅಡಿಕೇಮರದ ಪೆಸರುಗಳು.

ಉದ್ವೇಗಂ-ನ-೧=ಅಸ್ಯಫಲಂ=ಈ ಅಡಿಕೇಮರದ ಫಲಕ್ಕೆಪೆಸರು ಅಡಿಕೇಫಸಲು.

ಹಿಂತಾಲಸಹಿತಾಃ= ಕಿರುತಾಳೀಗಿಡದದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದಏತೇತ್ರಯಶ್ಚ=ಈ ಹೇಳಿ, ಟ್ಟತಾಳ ನಾರಿಕೇಳಕ್ರಮುಕಗಳು-ಖರ್ಜೂರಃ- ಖರ್ಜೂರಹಣ್ಣಿನಗಿಡ,ಕೇತಕೀ-ಕೇದಿಗೇಹುವ್ವಿನತಾಳೀಗಿಡವು,ತಾಳೀಶ್ರೀತಾಳವಾಲೆ, ಗಿಡಪೂ, ಖರ್ಜೂರೀ-ಈಚಲುಮರ,ಈ೮ತೃಣದ್ರುಮಾಃ- ತೃಣವೃಕ್ಷಗಳು-ತೃಣ ರಾಜವೃಕ್ಷಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಇತಿವನೌಷಧಿವರ್ಗಃ.

ವನೌಷಧೀವರ್ಗಃ॥ ಅರಣ್ಯದಿಂ... ಗೂಡಿದ ಪದಗಳಸಮೂಹವು ಓಷಧಿ... ಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪದಗಳ ಸಮೂಹ... ಇತಿ ಈವರೀಕೆ ಮುಗಿದುದು.

ಸಿಂಹೋಮೃಗೇಂದ್ರಃಪಂಚಾಸ್ಯೋಹರ್ಯಕ್ಷಃ ಕೇಸರೀಹರಿಃ॥

ಸಿಹ್ಮಃ-ಮೃಗೇಂದ್ರಃ- ಪಂಚಾಸ್ಯಃ-ಹರ್ಯಕ್ಷಃ -ಕೇಸರೀ-ನ್- ಹರಿಃ-ಪು_೬-ಸಿಂಹದ ಹೆಸರುಗಳು, ಸಿಂಗವು.

ಶಾರ್ದೂಲದ್ವೀಪಿನೌವ್ಯಾಘ್ರೇ

ಶಾರ್ದೂಲಃ_ದ್ವೀಪಿ- ನ್ವ್ಯಾಘ್ರಃ-ಪು ೩- ದೊಡ್ಡಹುಲಿ, ಹೆಬ್ಬಾರೆಹುಲಿ,ದೊಡ್ಡ ನಾಯಿ.

ತರಕ್ಷುಸ್ತು ಮೃಗಾದನಃ

ತರಕ್ಷುಃ।ಮೃಗಾದನಃ- ಪು।೨।ಶಿವಂಗಿ ಹೆಸರುಗಳು.

ವರಾಹಸ್ಸೂಕರೋಘೃಷ್ಟಿಃ ಕೋಲಃ ಪೋತ್ರೀಕಿರಿಃ ಕಿಟಿಃ॥ ದಂಷ್ಟ್ರೀಘೋಣೀಸ್ತಬ್ಧರೋಮಾಕ್ರೋಡೋ ಭೂದಾರ(ಇತ್ಯಪಿ)

ವರಾಹಃಸೂಕರಃ-ಪಾ।ಶೂಕರಃ।ಘೃಷ್ಟಿಃ- ಕೋಲಃ-ಪೋತ್ರೀ-ನ್।ಕಿರಿಃ।ಕಿಟಿಃ ದಂಷ್ಟ್ರೀ- ನ್।ಘೋಣೀ-ನ್ಸ್ತಬ್ಧರೋಮಾ-ನ್-ಕ್ರೋಡಃ-ಭೂದಾರಃ ।ಪು।೧೧-ಕಾಡು ಹಂದಿ.

ಕಪಿಪ್ಲವಂಗಪ್ಲವಗಶಾಖಾಮೃಗವಲೀಮುಖಾಃ॥ಮರ್ಕಟೋ ವಾನರಃ ಕೀಶೋವನೌಕಾ

ಕಪಿಃ।ಪ್ಲವಂಗಃಪ್ಲವಂಗಃಶಾಖಾಮೃಗಃ।ವಲೀಮುಖಃ-ಮರ್ಕಟಃ-ವಾನರಃ।ಕೀಶಃ- ವನೌಕಾಃ-ಸ-ಪು।೯।ಕೋತೀಹೆಸರುಗಳು.।ಕಪಿ,ಕೋರಂಗಿ.

ಅಥಭಲ್ಲುಕೇ । ಋಕ್ಷಾಚ್ಛಭಲ್ಲಭಾಲ್ಲುಕಾ

ಭಲ್ಲುಕಃ- ಪಾ-ಭಲ್ಲೂಕಃ- ಋಕ್ಷಃ- ಅಚ್ಛಭಲ್ಲಃ-ಪಾ-ಅಚ್ಛಃ।ಭಲ್ಲಃ।ಭಾಲ್ಲೂಕಃ ಪು=೮-ಕರಡಿಯಹೆಸರುಗಳು.

ಗಂಡಕೇಖಡ್ಗಖಡ್ಗಿನೌ॥

ಗಂಡಕಃ_ಖಡ್ಗಃ-ಖಡ್ಗೀ।ನ್-ಪು।೩। ಖಡ್ಗಮೃಗದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಲುಲಾಯೋಮಹಿಷೋವಾಹ

ಲುಲಾಯಃ। ಮಹಿಷಃ।ವಾಹದ್ವಿಷತ್

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದ್ವಿಪತ್ಕ್ಯಸಠಸ್ತೈರಿಬಾಃ

(ಸ್ತ್ರಿ)ಯಾ)ಶಿವಾ ಭೂರಿಮಾಯುಗೋಮಾಯುಮೃಗಧೂರ್ತಕಾಃ ॥೨॥ಸೃಗಾಲವಂಚಕಕ್ರೋಷ್ಟುಫೇರುಫೇರವ ಜಂಬುಕಾಃ।

ಓತುರ್ಬಿಡಾಲೊಮಾರ್ಜಾರಃಪೃಷದಂಶಕಆಖುಭುಕ್॥

(ತ್ರಿ)ಯೊ)ಗೌಧೇರಗೌಧಾರಗೌಧೆಯಾ(ಗೊಧಿಕಾತ್ಮಜಿ) ಶ್ವಾವಿತ್ತುಶಲ್ಯ

(ಸ್ತ್ರೀ)ಲ್ಲೋಮ್ನಿ(ಶಲಲೀಶಲಲಂಶಲಂ ॥೨೨॥

ವಾತಪ್ರಮೀಾ ವಾರ್ತಮೃಗಃ

ಕೋಕಸ್ತ್ವೀಹಾಮೃಗೊವೃಕಃ।

ತ್ಕಾಸರಃ-ಸೈರಿಭಃ-ಪು-೫-ಕಾಡುಕೋಣದಹೆಸರುಗಳು.

ಶಿವಾ-ಸ್ತ್ರಿ) ಭೂರಿಮಾಯಃ।ಪಾ-ಭೂರಿಮಾಯುಃ॥ಗೋಮಾಯು-ಃ।ಮೃಗಧೂರ್ತಕಃ-ಸೃಗಾಲಃ।ಪಾ-ಶೃಗಾಲಃ-ವಂಚಕಃ-ಕ್ರೋಷ್ಟುಃ-ಫೇರುಃ-ಫೇರವಃ।ಜಂಬುಕಃ ಪು।೧೦।ನರಿಯಹೆಸರುಗಳು.ಕ್ರೋಷ್ಟುಶಬ್ದಕ್ಕೆಋಕಾರಾಂತದ ಹಾಗೆಯೇರೂಪಭೇದವಿರುತ್ತೆ,

ಓತುಃ-ಬಿಡಾಲಃ-ಮಾರ್ಜಾರಃ-ಪಾ-ಮಾರ್ಜಾಲಃ,ಪೃಷದಂಶಕಃ।ಪಾಪೃಷದಂಶಕಃ ಆಖುಭುಕ್।ಚ್.ಪು೫ಬೆಕ್ಕಿನಹೆಸರುಗಳು

ಗೌಧೇರಃ ಗೌಧಾರಃ-ಗೌದೇಯಃ।ಪು-ಈ=೩=ಉಡು ಪಿನ ಹೆಸರುಗಳು,ಉಡ-ಶ್ವಾವಿತ್=ಜ್।ಶಲ್ಯಃ ।ಪು।೨।ಮುಳ್ಳುಹಂದಿಯಹೆಸರುಗಳು.

ಶಲಲೀ।ಸ್ತ್ರೀ।ಶಲಲಂ।ಶಲಂ।ನ।೩।ತಲ್ಲೋಮ್ನಿ ಮುಳ್ಳುಹಂದಿಯಕೂವಲಿನಹೆಸರು,ವರಹಾಕಟ್ಟು,ವರಹಾಕಟ್ಟಿಹಂದೀಮುಳ್ಳುಗಳೆಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ವಾತಪ್ರಮೀಃ=ವಾತಮೃಗಃ।ಪು।೨=ವಾಯುಮೃಗದಹೆಸರು.ಗಾಳಿಗೆಯಿದುರಾಗಿನಡಿಯುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳಹುಲ್ಲೆಯೆಂಬುವಮೃಗ. ಇದು ಕಡಹದಜಾತಿಯಲ್ಲಿಭೇದವು.ವಾತಪ್ರಮೀಶಬ್ದವುಈಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೂವುಂಟು.

ಕೋಕಃ।ಈಹಾಮೃಗಃ-ವೃಕಃ-ಪು-೩-ತೋಳದಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೃಗೇಕುರಂಗ ವಾತಾಯುಹ
ರಿಣಾಜಿನಯೋನಯಃ

ಐಣೇಯಮೇಣ್ಯಾಶ್ಚರ್ಮಾದ್ಯ
ಮೈಣಸ್ಯೈಣ(ಮುಭೇತ್ರಿಷು)

ಕದಲೀಕಂದಲೀಚೀನಶ್ಚಮೂ
ರುಪ್ರಿಯಕಾವಪಿ ||೬೫|| ಸ
ಮೂರುಶ್ಚೇತಿಹರಿಣಾಅಮೀಅ
ಜಿನಯೋನಯಃ

ಕೃಷ್ಣಸಾರರುರುನ್ಯಂಕುರಂ
ಕುಶಂಬರರೌಹಿಷಾಃ|| ಗೋಕ
ರ್ಣ-ಪೃಷತೈಣ ಶ್ಯರೋಹಿತಾ
ಶ್ಚಮರೋ(ಮೃಗಾಃ).

ಮೃಗಃ=ಕುರಂಗಃ|ವಾತಾಯುಃ=ಹ
ಣಃ=ಅಜಿನಯೋನಿಃ= ಪು =ಜಿಂಕೆಯ
ಸರುಗಳುಯುರಳಿಯುಪೆಸರುಗಳು.

ಐಣ್ಯಾಶ್ಚರ್ಮಾದ್ಯಂಐಣೆಯಂಹೆಣ್ಣು
ಳ್ಳೀಕರದಚರ್ಮಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ,ಐ
ಯುವೆಂದುಪೆಸರುಏಣಸ್ಯಚರ್ಮಾದ್ಯಂಐ
ಗಂಡುಜಿಂಕೆಯು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ ಕೊಂ
ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆಐಣವೆಂದುಹೆಸರು
ಭೆತ್ರಿಷು=ಈ ಶಬ್ದಗಳುತ್ರಿಲಿಂಗಗ

ಕದಲೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಪಾ-ಕದಳಿ-ನ-ಪು=ಭ
ರೇವರ್ಣದಯುಗಳೆ,ಮಚ್ಚೆಯುಳ್ಳ,ಕ
ಳಿ-ಸ್ತ್ರೀ|ಪಾ-ಕಂದಳೀ-ನ=ಪು-ಡೊ
ಹೊಟ್ಟೆಯುಕಪ್ಪಾದಮುಂಗಾಲುಗಳುಳ್ಳ
ಡಹದಹೆಸರು,ಚೀನಃ|ಪು|ಸಕ್ಕಿಬಣ್ಣ
೩೦ ಅಂಗುಳದುದ್ದವಿರುವದುಪ್ಪಿಹೆಸ
ಚಮೂರುಃಪು|ಬಾಲವಿಲ್ಲದಕಡಹ|ಪ್ರಿ
ಕಃ|ಪು|ತುಂಬಾ ಬೆಳದಿರುವಕೆಂಪು ಕ
ಲುಳ್ಳಹುಲ್ಲೆಸಮೂರುಃ-ಬಿಳೀಕೂದಲು
ಶೋರವಾದಕೆತ್ತಿ ನಿಂದೊಡಗೂಡಿ ದ
ಪಿಎಯುಂಥಾ ಮೃಗವು. ಅಮೀಹರಿಣಾ
ಈಮೃಗಗಳು ಅಜಿನಯೋನಯಃ-ಆಸ್ತ
ರಣಾದಿಗಳಿಗೆಉಪಯುಕ್ತಗಳಾಗುವಚರ್ಮ
ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಜಾತಿ
ಳು.ಇವೆಲ್ಲಾಹುಲ್ಲೆಜಾತಿಭೇದಗಳುಜಿಂಕೆ
ವಿಶೇಷಗಳು

ಕೃಷ್ಣಸಾರಃ|ಪಾ-ಕೃಷ್ಣಶಾರ-ಕೃ
ಮೃಗದಹೆಸರು,ಕರೀಗಂಡುಜಿಂಕೆ,ರು
ಪು-ಕರೀಮಚ್ಚೆಗಳುಳ್ಳದುಪ್ಪಿನ್ಯಂಕು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬಿಳೀಕೊಲು ಬಹಳ ವಾಗಿ ರುವ ಹುಲ್ಲೆರಿ, ಹೋರಿ,ಗಂಡೆರಳೆ, ಶಂಬರಃ=ಪಾ=ಸಂಬರಃ= ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಹುಲ್ಲೇಹೋರಿ,ಸಾರಗ ರೌಹಿಷಃ=ಬೆಟ್ಟಕಾರಿ,ಬೆಟ್ಟಹುಲ್ಲೆ-ಗೋಕರ್ಣಃ-ಕಡಿತಿ, ಪೃಷತಃ=ಚುಕ್ಕೇದುಪ್ಪಿ. ಏಣಃ = ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಕರೀಹುಲ್ಲೇಗರ. ಋಷ್ಯಃ=ಪಾ=ಋಶ್ಯಃ= ಗಂಡುಸಾರೆ(,ರೋಹಿತಃ-ಚಮರಃ=ಚೌರಿ ಬಾಲದಮೃಗ,ಉ ।೧೧। ಮೃಗಾಃ-ಬ್ಯಾಟೆಯಾಡಲ್ಪಡುವ ಬೇರೆಬೇರೆಮೃಗ ಜಾತಿಗಳು.

ಗಂಧರ್ವಃ ಶ್ಶರಭೋರಾಮಃ
ಸ್ಸೃಮರೋಗವಯಶ್ಶಶಃ॥

ಗಂಧರ್ವಃ=ಕತ್ತೆಕಿರುಬ=ಶರಭಃ=ಎಂಟು ಕಾಲುಗಳೆಂಥಲೂ, ಎರಡುಮುಖಗಳೆಂದಲೂ, ಉಗ್ರವಾಗಿರುವಸಿಂಹನ್ನಾಶಕವಾಗ ರಾಮಃ-ಹಿರಿಯದುಪ್ಪಿ,ವಿಷಹರಮೃಗವು ಇದನ್ನುಹಿರಿಯಹುಮಾರೇ ಮೃಗವೆನ್ನುವರು. ಸೃಮರಃ=ದೊಡ್ಡಚವರೀಮೃಗ,ಶಶಃ ಮೊಲ ಈ ೬ ಉ

ಇತ್ಯಾದಯೋಮೃಗೇಂದ್ರಾ(
ದ್ಯಾಗವಾದ್ಯಾಃಪಶು (ಜಾತಯಃ)

ಇತ್ಯಾದಯಃ=ಇವೇ= ಮೊದಲಾಗಿಉಳ್ಳಗಂಧರ್ವಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು. ಮೃಗೇಂದ್ರಾ(ದ್ಯಾಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸಿಂಹಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೂ ಗವಾದ್ಯಾ =ಮುಂದೆ ವೈಶ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಗವಾದಿಶಬ್ದಗಳೂ ಸಹ,ಪಶುಜಾತಯಃ=ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಹಾಗೆಯೋನಿಜಗಳಾದಾಗ್ಯೂ ಬುದ್ಧಿಕಡಿಮೆಯು ಸಾಲದಮೂಗ ಜಂಗತುಗಳೆನಿಸಿ ನಾನಾ ಪಶು ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಉಂದುರುರ್ಮೂಷಿಕೋ ಪ್ಯಾಖುಃ	ಉಂದುರುಃ=ಮೂಷಿಕಃ=ಪಾ-ಮೂ ಕಃ=ಆಖುಃ=ಪು=೩=ಇಲಿಯುಹೆಸರು
ಗಿರಿಕಾ ಬಾಲಮೂಷಿಕಾ॥	ಗಿರಿಕಾ_ಬಾಲಮೂಷಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ಚಿಟ್ಟಲಿ,
ಚುಚುಂದರೀಗಂಧಮೂಷೀ	ಚುಚುಂದರೀ-ಗಂಧಮೂಷೀ-ಸ್ತ್ರೀ- ಚುಂಚಲೀ,
ದೀರ್ಘದೇಹಿತುಮೂಷಿಕಾ	ದೀರ್ಘದೇಹಿ= ಮೂಷಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ= ಹೆಗ್ಗಣ
ಸರಟಃಕೃಕಲಾಸಸ್ಸ್ಯಾ	ಸರಟಃ-ಕೃಕಲಸಃ=ಪು=೨=ತೊಂಡ ಹೆಸರು ಹೇಟೇಗೊದ್ದ. ಬೋತೀಕ್ಯಾ ತೊಂಡೆಕೇತ. ಹಾವುರಾಣಿಗೂ ಈ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.
ಮುಸಲೀಗೃಹಗೋಧಿಕಾ।	ಮುಸಲೀ=ಪಾ=ಮುಷಲೀ-ಗೃಹಗೋ ಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಹಲ್ಲೀಹೆಸರುಗಳು. ಗೌ ಳಿಯೆಂತಲೂ ಅನ್ನುವರು.
ಲೂತಾಸ್ತ್ರೀತಂತುವಾಯೋರ್ಣನಾಭ ಮರ್ಕಟಕಾಸ್ಸಮಾಃ	ಲೂತಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ತಂತುವಾಯಃ-ಊ ರ್ಣನಾಭಃ-ಮರ್ಕಟಕಃ=ಪು-ಜಾಡು ಳು. ನಾಲೇಹುಳ. ಹುಳ. ನೆಯಿ ಹುಳ.
ನೀಲಂಗಸ್ತುಕ್ರಿಮಿಃ	ನೀಲಂಗುಃ-ಕ್ರಿಮಿಃ_ಪು_೨-ಚೇಡೇಮ ತಾದ ನಾನಾಬಗೇ ಹುಳುಗಳಿಗೂಹೆಸ ಗಳು
ಕರ್ಣಜಾಲೂಕಾ ಶತಪದ್ಯುಭೇ।	ಕರ್ಣಜಲೂಕಾ-ಪಾ-ಕರ್ಣಜಲೌಕಾ ಶತಪದೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಜರಿಹೆಸರುಗಳು ಜರೀ-ಸರಸ್ವತೀಪುತ್ರನೆಂಬಹುಳು, ತ್ತು ಕೆಲವರುವನಿಕೆಬಂಡೇಹುಳುವೆಂಬು ರು.
ವೃಶ್ಚಿಕಃಶೂಕಕೀಟಸ್ಸ್ಯಾ	ವೃಶ್ಚಿಕಃ=ಶೂಕಕೀಟಃ-ಪು-೨=ಕೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಡಿವಿಷದಂಚೇಳು, ಕರೀಚೇಳು, ಕಣಜದ ಹುಳುವಿಗೂಹೆಸರು.
ದಳಿನೋದ್ರೇಣಾತ್ರುವೃಶ್ಚಿಕೇ।	ಅಳೀ=ನ್-ಪು=ಆಳೀ-ನ್-ದ್ರೋಕ್ಷ-ಪಾ=ದೂದ್ರೇಣಃ-ವೃಶ್ಚಿಕಃ=ಪು=೩=ಕೆಂಪು ಚೇಳು, ಎಲ್ಲಬಗೇಚೇಳಿಗೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.
ಪಾರಾವತಃ- ಕಲರವಃಕ ಪೋತೋಥ	ಪಾರಾವತಃ-ಕಲರವಃ=ಕಪೋತಃ-ಪು-೩-ಹಾಲುವಾಣದಹಕ್ಕೀ ಹೆಸರುಗಳು. ಪಾರಿ ವಾಳದಹಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಯು ಆಕಾರದಿಂದ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕೂಗುವ ಹಕ್ಕಿ.
ಶಶಾದನಃ॥೧೩೦॥ ಪತ್ರಿ ಶ್ಯೇನ	ಶಶಾದನಃ-ಪತ್ರೀ-ನ್=ಶ್ಯೇನಃ-ಪು=೩-ಗಿಡಗನಹಕ್ಕಿ.
ಉಲೂಕಸ್ತು ವಾಯಸಾರಾತಿಪೇಚಕೌ	ಉಲೂಕಃ=ವಾಯಸಾರಾತಿಃ=ಪೇಚಕಃ-ಪು-೩=ಗೂಗೆ,ಗೂಬೆ,
ವ್ಯಾಘ್ರಾಟಸ್ತು ಭರದ್ವಾಜಃ	ವ್ಯಾಘ್ರಾಟಃ=ಭರದ್ವಾಜಃ=ಪು=೨_ಭರದ್ವಾಜ ಹಕ್ಕಿ ಅಂದರೇ ಹುಲಿಯಕಂಣುಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚುವ ಹಕ್ಕಿ,
ಖಂಜರೀಟಸ್ತುಖಂಜನಃ॥	ಖಂಜರೀಟಃ=ಖಂಜನಃ=ಪು_೨-ಗೀಜುಹಕ್ಕಿ, ಕಾಡಿಗೇ ಸೊಗಸಿನ ಹಕ್ಕಿ ಗಿಜುರಹಕ್ಕಿ ಗೌಜಲಹಕ್ಕಿ.
ಲೋಹಪೃಷ್ಠಸ್ತು ಕಂಕಸ್ಯಾ	ಲೋಹಪೃಷ್ಠಃ=ಕಂಕಃ=ಪು=೨=ಹರಡೇಹಕ್ಕಿ ಅಂದರೆ, ಹದ್ದುಗಳಲ್ಲಿಭೇದ. ಕೆಬ್ಬರೆಹದ್ದು.
ದಥಚಾಷಃಕಿಕೀದಿವಿಃ	ಚಾಷಃ=ಕಿಕೀದಿವಿಃ=ಪು-೨=ಹಂಗನಹಕ್ಕೀಹೆಸರು, ಶಕುನದಹಕ್ಕಿ,ಅಂಥ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾಲಪಕ್ಷಿ,
ಕಳಿಂಗಭೃಂಗಧೂಮ್ಯಾಟಾ	ಕಳಿಂಗಃ-ಭೃಂಗಃ=ಧೂಮ್ಯಾಟಃ=ಪು=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಥಶಾಸ್ಯಚ್ಛತಪತ್ರಕಃ॥
ದಾರ್ವಾಘಾಟೋ
ಥಸಾರಂಗಃಸ್ತೋಕಕಶ್ಚಾ
ತಕ ಸ್ಸಮಾಃ।

ಕೃಕವಾಕುಸ್ತಾಮ್ರಚೂ
ಡಃಕುಕ್ಕುಟಶ್ಚರಣಾಯುಧಃ

ಚಟಕಃಕಲವಿಂಕಸ್ಸ್ಯಾ
ತ್ತಸ್ಯಸ್ತ್ರೀಚಟಕಾ

ತಯೋಃ।ಪುಮಪತ್ಯೇಚಾಟ
ಕೈರ ಸ್ತ್ರ್ಯಪತ್ಯೇ ಚಟಕೈ
ವಹಿ ॥೧೩೮॥

ಕರ್ಕರೇಟುಃಕರೇಟುಸ್ಸ್ಯಾ
ತ್ಕೃಕಣಕ್ರಕರೌ ಸಮೌ

ವನಪ್ರಿಯಃಪರಭೃತಃಕೋ
ಕಿಲಃಪಿಕ ಇತ್ಯಪಿ॥

ಕಾಕೇತುಕರಟಾರಿಷ್ಟಬಲಿ
ಪುಷ್ಟಸಕೃತ್ಪ್ರಜಾಃ।ಧ್ವಾಂ
ಕ್ಷಾತ್ಮ ಘೋಷ ಪರಭೃದ್ಬಲಿ

ಇ-ಕುಕ್ಕುಟ ಯೆಂಬಹಕ್ಕಿಯ ಹೆಸರು
ಳು ಅಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಕಲ ದಾರ್ವಾಘ

ಶತಪತ್ರಕಃ-ದಾರ್ವಾಘಾಟಃ-ಪು-
ಮರಗುಟಕನಹಕ್ಕಿ.

ಸಾರಂಗಃ-ಮಾ-ಶಾರಂಗಃ- ಸ್ತೋಕಕ
ಚಾತಕಃ-ಪು-೩ - ಮಳೇಗುಟಕನಹಕ್ಕಿ
ಚಾತಕಪಕ್ಷಿ.

ಕೃಕವಾಕುಃ=ತಾಮ್ರಚೂಡಃ=ಕು
ಕ್ಕುಟಃ= ಚರಣಾಯುಧಃ=ಪು-೪=ಕೋ
ಳೀ ಹೆಸರು.

ಚಟಕಃ-ಕಲವಿಂಕಃ=ಪು=೨=ಗುಬ್ಬಿಹೆ
ಸರು,ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ, ಚಟಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ತಸ್ಯ
ಸ್ತ್ರೀಹೆಣ್ಣು ಗುಬ್ಬಚ್ಚೀ ಹಕ್ಕಿ,

ಚಾಟಕೈರಃ=ಪು-ಚಟಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨-
ನ್ನು ಪುಮಪತ್ಯೆಸ್ತ್ರ್ಯಪತ್ಯೆಚಕ್ರಮಾತ್-
ಚಾಟಕೈರವೆಂದರೆ ಗಂಡುಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಪಿಳ್ಳೆ
ಚಟಕಾ ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಪಿ
ಳ್ಳೆ,

ಕರ್ಕರೇಟುಃ-ಕರೇಟುಃ_ಪು=೨-ಕೊಕ್ಕ
ರೆಹೆಸರು,

ಕೃಕರಃ=ಪು=೧-ಕಬ್ಬಕ್ಕಿಹೆಸರು, ಕ
ಕ್ಕರಪಕ್ಕಿ. ಕಾಡುಕೊಕ್ಕರಿ. ಕಾಡು
ಕ,

ವನಪ್ರಿಯಃ=ಪರಭೃತಃ_ಕೋಕಿಲಃ-
ಪಿಕಃ=ಪು-೪-ಕೋಗಿಲೆ.

ಕಾಕಃ-ಕರಟಃ=ಅರಿಷ್ಟಃ=ಬಲಿಪುಷ್ಟ
ಸಕೃಪ್ರಜಃ-ಧ್ವಾಂಕ್ಷಃ=ಆತ್ಮಘೋಷಃ-ಪ
ರಭೃತ್=ಬಲಿಭುಕ್=ದ್ವಿಜ=ವಾಯಸಃ-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭೃಂಗಾಹ್ವಯಾಸ್ಸಾಪಿ॥೨೩೬॥ಚಿರಜೀವೀಚೈಕದೃಷ್ಟಿರ್ಗ್ರಾಕಕಳಿಃಪಿಕವರ್ಧನಃ।

ಜೀವೀ=ನ್-ಏಕದೃಷ್ಟಿಃ=ಮ್ರಾಕಳಿಃ=ಪಿಕವರ್ಧನಃ-ಪು= ೧೪=ಕಾಗಿಯ ಹೆಸರು, ವಾಯಸಪಕ್ಷಿ, ಚಿರಜೀವಿಮೊದಲಾಗೊಂ ಡು=೪=ಅಧಿಕನಾಮಗಳು,

ದ್ರೋಣಕಾಕಸ್ತು ಕಾಕೋಲೋ

ದ್ರೋಣಕಾಕಃ=ಕಾಕೋಲಃ=ಪು_೨=ಮುದಿಕಾಗಿ, ಮಾದೇಕಾಗಿಯೂ, ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಮಾಲಕಾಕಿಯನ್ನುವರು.

ದಾತ್ಯೂಹಕಾಲಕಂಟಕಃ

ದಾತ್ಯೂಹಃ_ಕಾಲಕಂಟಕಃ-ನೀರುಕಾಲ್ಪಕಂಟಕಃ_ಪು=೨=ಭೆರತಪಕ್ಷಿಯಹೆಸರು, ಕೆಲವರು ನೀರುಕಾಗಿಯೆಂದರು.

ಆತಾಯಿಚಿಲ್ಲೌ

ಆತಾಯಿಸ್=ನ್=ಪಾ=ಆತಾಯೀ=ಸ್-ಚಿಲ್ಲಃ=ಪು=೨=ಮುಂಡುಮುಳ ಕನಹಕ್ಕಿಹೆಸರು,ಕೆಲವರಿದಕ್ಕೆ ಕೆಂಪುಕಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥವಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಜಿಪ್ಪಟೀಹಕ್ಕಿಯೂ ಅರ್ಥವೆಂದುಕೆಲವರು.

ದಕ್ಷಾಯ್ಯಗೃಧ್ರೌಕೀರಶುಕೌ ಸಮೌ।

ದಕ್ಷಾಯ್ಯಃ=ಗೃಧ್ರಃ=ಪು=ಹದ್ದಿನಹೆಸರುಗಳು,ಹದ್ದು,ಕೀರಃ-ಶುಕಃ=ಪು-೨_ಗಿಳಿಯಹೆಸರುಗಳು,ಗಿಣಿಹಕ್ಕಿ.

ಕ್ರುಂಚಃ ಕ್ರೌಂಚೋ

ಕ್ರುಂಚ್=ಚ್=ಕ್ರೌಂಚಃ=ಪು-೨-ಕಿಚಕ್ಕಿ, ನೀರುಕೋಳಿಗೂಹೆಸರಾಗುವದು. ನೀರುಕೊಕ್ಕರೆ.

ಽಥಬಕಃ ಕಹ್ವಃ

ಬಕಃ-ಕಹ್ವಃ=ಪು=೨=ದೊಡ್ಡಕೊಕ್ಕರೆಮೂಗುಕೊಕ್ಕರೆ.

ಪುಷ್ಕರಾಹ್ವಸ್ತು ಸಾರಸಃ।

ಪುಷ್ಕರಾಹ್ವಃ=ಸಾರಸಃ-ಪು=೨-ಸಾರಸಹಕ್ಕಿಹೆಸರು. ನೀರುಹಕ್ಕಿ, ಜಲಪಕ್ಷಿ, ತಾವರೇಹಕ್ಕಿ, ಕೊಳದಹಕ್ಕಿ,

ಕೋಕಶ್ಚಕ್ರಶ್ಚಕ್ರವಾಕೋರಥಾಂಗಾಹ್ವಯನಾಮಕಃ।

ಕೋಕಃ=ಚಕ್ರಃ-ಚಕ್ರವಾಕಃ=ರಥಾಂಗಾಹ್ವಯನಾಮಕಃ-ಪು-೪ಚಕ್ರವಾಕಪ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕ್ಕೆ ಯುಹೆಸರುಗಳು ಕೋಕೀಹಕ್ಕಿ.

ಕಾದಂಬಃ ಕಲಹಂಸಸ್ಸ್ಯಾತ್

ಕಾದಂಬಃ=ಕಲಹಂಸಃ=ಪು=೨=ಧೂಮ್ರವರ್ಣಗಳಾದ ಕಾಲುಗಳೂ ಮೂಗು ಉಳ್ಳವರ್ಣಗಳ ಅಂಚೆ,

ದುತ್ಕ್ರೋಶ ಕುರರೌ ಸಮೌ

ಉತ್ಕ್ರೋಶಃ=ಕುರರಃ=ಪು೨=ಕುರುವಕ್ಕಿ ಹೆಸರು,

ಹಂಸಾಸ್ತು ಶ್ವೇತಗರುತ

ಹಂಸಾಃ=ಶ್ವೇತಗರುತಃ=ತ್=ಚಕ್ರಾಂಗಾಃ=ಮಾನಸೌಕಸಃ=ಸ್-ಪು=ಬ=೪=

ಶ್ಚಕ್ರಾಂಗಾ ಮಾನಸೌಕಸಃ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,

ರಾಜಹಂಸಾಸ್ತು ತೇಚಂ

ರಾಜಹಂಸಃ=ಪು=೧=ಲೋಹಿತೈಃ-ಚಂಚುಚರಣೈಃ=ಸಿತಸ್ತು-ಕೆಂಪಾದ ಕಾಲುಗಳೂ ಮೂಗೂ ಉಳ್ಳಬಿಳೀ ಹಂಸೆ, ಅರಸಂಚೆ.

ಚಂಚುಚರಣೈರ್ಲೋಹಿತೈಸ್ಸಿತಾಃ

ಮಲಿನೈರ್ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷಾಸ್ತೇ

ಮಲ್ಲಿಕಃ=ಖಃ=ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷಃ=ಪು=೧=ಮಲಿನಃ = ಚಂಚುಚರಣೈರ್ಯುತಾಸ್ತು-ಮಲಿನವಾದ ಕಾಲುಗಳೂ ಮೂಗುವುಳ್ಳ ಬಿಳೀಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಸ್ಸಿತೇತರೈ

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಃ-ಪು-೧=ಸಿತೇತರೈಃ ಚಂಚುಚರಣೈರುಪಲಕ್ಷಿತಾಸ್ತು=ಕಪ್ಪಾದ ಮೂಗೂ ಕಾಲಡಿಗಳೂ ವುಳ್ಳಬಿಳೀಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು;

ಶರಾರಿರಾಟಿರಾತಿಶ್ಚ

ಶರಾರಿಃ=ಆಟಿಃ=ಆತಿಃ= ಸ್ತ್ರೀ-೩=ಶರಾಟಹಕ್ಕಿಯು ಹೆಸರುಗಳು, ತೆಲುಗಿನವರು ಆಡಲುಪಕ್ಷಿಯೆನ್ನುವರು,

ಬಲಾಕಾಬಿಸಕಂಠಿಕಾ॥

ಬಲಾಕಾ=ಬಿಸಕಂಠಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಕೊರಳು ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಬಿಳುಪಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೆಸರು,

ಹಂಸಸ್ಯಯೋಷಿದ್ವರಟಾ

ವರಟಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಹಂಸಸ್ಯಯೋಷಿತ್=ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯು ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು. ಹೆಣ್ಣಂಚೆ,

ಸಾರಸಸ್ಯತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ।

ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ=ಪಾ=ಲಕ್ಷಣಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸಾರಸಸ್ಯಯೋಷಿತ್_ಹೆಣ್ಣು ಜಲಪಕ್ಷಿ,

ಜತುಕಾಜಿನಪತ್ರಾಸ್ಯಾತ್ಪರೋಷ್ಣೀತೈಲಪಾಯಿಕಾ॥

ಜತುಕಾ_ಪಾ-ಜತೂಕಾ_ಅಜಿನಪತ್ರಾ ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಕಬ್ಬಲಿಹಕ್ಕಿ, ಕತ್ತಲಹಕ್ಕಿ ಜಿಗಟಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವದು, ಕರೇಹಕ್ಕಿ ಯೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು, ಪರೋಷ್ಣೀ ತೈಲಪಾಯಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಹೇಟೆನೂ ಗಕ್ಕಿಯ ಹೆಸರುಗಳು, ಜತುಕಾದಿನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳೂ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು, ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಗಬ್ಬಿಲಾಯಿ ಎಂತಲೂ ಚೀಕಾರುವಾಯಿಯೆಂತಲೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವರು,

ಚೀರ್ವಣೀ ಮಕ್ಷಿಕಾ ನೀಲಾ

ಚೀರ್ವಣೀ=ಮಕ್ಷಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨- ನೀಲೀ ಕರೇನೊಣ,

ಸರಘಾ ಮಧುಮಕ್ಷಿಕಾ॥

ಸರಘಾ=ಮಧುಮಕ್ಷಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨= ಜೇನುನೊಣ.

ಪತಂಗಿಕಾ ಪುತ್ತಿಕಾ ಸ್ಯಾ

ಪತಂಗಿಕಾ_ಪುತ್ತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಸಣ್ಣಪತಂಗದ ಹುಳುವಿಗೂ ಈಚಲುಹುಳಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡ ಜೇನುನೊಣಕ್ಕೂ ಹೆಸರು

ದ್ದಂಶಸ್ತು ವನಮಕ್ಷಿಕಾ।

ದಂಶಃ=ಪು=ವನಮಕ್ಷಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಕಾಡುನೊಣ,

ದಂಶೀ ತಜ್ಜಾತಿರಲ್ಪಾ ಸ್ಯಾ

ದಂಶೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಅಲ್ಪಾತಜ್ಜಾತಿಃ=ಸ್ಯಾತ್=ಚಿಕ್ಕ ಕಾಡುನೊಣ, ಕಾಡು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸೊಳ್ಳೆ,

ದ್ಗಂಡೋಲೀವರಟಾದ್ವಯೀ ೬೫ ||

ಗಂಡೋಲೀ=ಪಾ-ಗಂಧೋಲೀ-ವರಟಾ-ಪ್ಸ=೨=ಕೆಂಪುತುಂಬಿ(ಹೆಸರು, ಕಣಜ ಹುಳಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಭೃಂಗಾರೀಚೀರಿಕಾಚಾರೀ ಝಿಲ್ಲಿಕಾಚ ಸಮಾಇಮಾಃ ||

ಭೃಂಗಾರೀ-ಚೀರಿಕಾ- ಗಾ-ಝೀರುಕಾ-ಪಾ-ಚೆರುಕಾ-ಚೀರೀ=ಝಿಲ್ಲಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೪=ರೆಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳ ಇರುವೆಗಳಹೆಸರುಗಳು ಚೆಂಮುಂಜೇಹುಳ ವೆನ್ನುವರು.

ಸಮೌ ಪತಂಗಶಲಭೌ

ಪಂತಂಗಃ-ಶಲಭಃ-ಪು=೨=ಪತಂಗ ಹುಳುವಿನಹೆಸರುಗಳು, ಮಿಡಿಚೆ ... ರಾಗುವದು,ಮಿಡಿತೆಗಳು,

ಖದ್ಯೋತೋಜ್ಯೋತಿರಿಂಗಣಃ

ಖದ್ಯೋತಃ=ಜ್ಯೋತಿರಿಂಗಣಃ-ಪು=೨ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪದಹಾಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ರೆಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳ ಮಿಣಕುಹುಳ.

ಮಧುವ್ರತೋಮಧುಕರೋ ಮಧುಲಿಣ್ಮಧುಪಾಳಿನಃ|| ೨೭॥ ದ್ವಿರೇಫಪುಷ್ಪಲಿಡ್ಭೃಂಗಷಟ್ಪದಭ್ರಮರಾಳಯಃ| ಇಂದಿಂದಿರಶ್ಚಂಚರೀಕೋರೋಲಂಬೋ ಬಂಭರಶ್ಚಸಃ ||೨೯||

ಮಧುವ್ರತಃ=ಮಧುಕರಃ-ಮಧುಲಿಟ್-ಹ್-ಮಧುಪಃ-ಅಳೀ=ನು-ದ್ವಿರೇಫಃ-ಪುಷ್ಪಲಿಟ್=ಹ್= ಭೃಂಗಃ= ಷಟ್ಪದಃ-ಭ್ರಮರಃ=ಅಳಿಃ=ಇಂದಿಂದಿರಃ= ಚಂಚರೀಕಃ-ರೋಲಂಬ-= ಬಂಭರಃ= ಪು=... ತುಂಬಿಯ ಹೆಸರುಗಳು, ತುಂಬೆಹುಳು ದುಂಬಿ| ಅಚ್ಚಿನ ಜೀರಜೀಬಿ, ಭೃಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಇಂದಿಂದಿರವೊದಲು ನಾಲ್ಕು ... ನಾಮಗಳು,

ಮಯೂರೋಬರ್ಹಿಣೋಬರ್ಹಿನೀಲಕಂಠೋ ಭುಜಂಗಭುಕ್ | ಶಿಖಾವಳಶ್ಶಿಖೀಕೇಕೀ ಮೇಘನಾದಾನುಲಾಸ್ಯಪಿ||೩೦||

ಮಯೂರಃ=ಬರ್ಹಿಣಃ=ಬರ್ಹಿ=ನೀಲಕಂಠಃ=ಭುಜಂಗಭುಕ್=ಜ್-ಶಿಖಾವಳಃ=ಶಿಖೀ-ನ್-ಕೇಕೀ-ನು=ಮೇಘನಾದಾನುಲಾಸೀ=ನು=ಪು=... ನವಿಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು ನವಿಲು ಚಿತ್ರದ ರೆಕ್ಕೆಯುಳ್ಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕೇಕಾ ವಾಣೀ ಮಯೂರಸ್ಯ

ಕೇಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಮಯೂರಸ್ಯವಾಣೀ-ನವಿಲಿನ ಕೂಗು. ನವಿಲು ಕೂಗಿನ ಹೆಸರು ಮಯೂರಧ್ವನಿ,

ಸಮೌ ಚಂದ್ರಕಮೇಚಕೌ । ಶಿಖಾ ಚೂಡಾ ಶಿಖಂಡಸ್ತು ಪಿಂಛಬರ್ಹೇ ನಪುಂಸಕೇ

ಚಂದ್ರಕಃ=ಮೇಚಕಃ=ಪು-೨=ನವಿಲುಗರಿ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಚಿತ್ರವಾಗಿರುವ ಚಂದ್ರರೇಖೆಗೆ ಹೆಸರು, ನವಿಲುಗರಿಕಣ್ಣು. ಶಿಖಾ ಚೂಡಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ನವಿಲ ಜುಟ್ಟಿನ ಹೆಸರು, ನವಿಲಿನ ಚಂಡಿಕೆ, ಶಿಖಂಡಃ-ಪು-ಪಿಂಛಂ,ಬರ್ಹಂ=ನ-೩=ನವಿಲ ಗರಿ ಹೆಸರು. ನವಿಲಿನ ರೆಕ್ಕೆ, ನವಿಲ ಬಾಲ.

ಖಗೇ ವಿಹಂಗ ವಿಹಗ ವಿಹಂಗಮ ವಿಹಾಯಸಃ । ಶಕುಂತಿ ಪಕ್ಷಿ ಶಕುನಿ ಶಕುಂತ ಶಕುನ ದ್ವಿಜಾಃ ॥ ಪತತ್ರಿ ಪತ್ರಿ ಪತಗ ಪತತ್ ಪತ್ರರಥಾಂಡಜಾಃ । ನಗೌಕೋ ವಾಜಿ ವಿಕಿರ ವಿ ವಿಷ್ಕಿರ ಪತತ್ರಯಃ ॥ ನೀಡೋದ್ಭವಾ ಗರುತ್ಮಂತಃ ಪಿತ್ಸಂತೋ ನಭಸಂಗಮಾಃ ॥

ಖಗಃ-ವಿಹಂಗಃ-ವಿಹಗಃ- ವಿಹಂಗಮಃ ವಿಹಾಯಸಃ- ಶಕುಂತಿಃ-ಪಕ್ಷೀ-(ಣ್)-ಶಕುನಿಃ-ಶಕುಂತಃ-ಶಕುನಃ-ದ್ವಿಜಃ-ಪತತ್ರೀ-(ಣ್)-ಪತ್ರೀ-(ಣ್)-ಪತಗಃ=ಪತತ್=ಪತ್ರರಥಃ-ಅಂಡಜಃ=ನಗೌಕಾಃ=(ಸ್)- ವಾಜೀ=(ನ್)=ವಿಕಿರಃ ವಿಃ ವಿಷ್ಕಿರಃ=ಪತತ್ರಿಃ- ನೀಡೋದ್ಭವಃ-ಗರುತ್ಮಾನ್=(ತ್)=ಪಿತ್ಸನ್=(ತ್)=ನಭಸಂಗಮಃ=ಪು=೨೧=ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾನಾ ಬಗೆ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

(ತೇಷಾಂ ವಿಶೇಷಾಃ) ಹಾರೀತೋ ಮದ್ಗುಃ ಕಾರಂಡವಃ ಪ್ಲವಃ ॥ ತಿತ್ತಿರಿಃ ಕುಕ್ಕುಭೋ ಲಾವೋ ಜೀವಂಜೀವಶ್ಚಕೋರಕಃ । ಕೋಯಷ್ಟಿಕಸ್ಟಿಟ್ಟಿಭಕೋ ವರ್ತಕೋ ವರ್ತಿಕಾದಯಃ ॥

ಹಾರೀತಃ=ಪು-೧=ಹಸುಬನಹಕ್ಕಿ, ಮದ್ಗುಃ=ಪು=೧-ನೀರುಕಾಗೆ, ಕಾರಂಡವಃ,ಪು=೧=ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುವ ನೀರಹಕ್ಕಿ. ಪ್ಲವಃ-ಪು-೧= ಚಕ್ರ, ನೀರುಕೋಳಿ, ತಿತ್ತಿರಿಃ=ಪು-೧=ವೇದದ ಪಕ್ಷಿ, ಕುಕ್ಕುಭಃ=ಪು=೧=ಗುಮ್ಮ ಪಕ್ಷಿ, ಲಾವಃ-ಪು=೧=ಲಾವಿಗೆ ಹಕ್ಕಿ. ಜೀವಂಜೀವಃ=ಪು೧ ನವಿಲುಹಕ್ಕಿ, ಜೆಪ್ಪುಹಕ್ಕಿ, ಚಕೋರಕಃ=ಪು=೧ ಚಕೋರಪಕ್ಷಿ. ಕೋಯಷ್ಟಿಕಃ ಪು-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕೀಚಕಬಾಲದ ಹಕ್ಕಿ, ಟಿಟ್ಟಿಭಕಃ-ಪು-
ಲಕುಮುಕೀಹಕ್ಕಿ, ವರ್ತಕಃ-ಪು-
ದಲೇಹಕ್ಕಿ, ವರ್ತಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸಿಡಿಮಿಂಚ
ಈ ೧೩ ಶಬ್ದಗಳೂ ಪಕ್ಷಿಭೇದಗಳಿಗ
ರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು
ವಂಜೀವಾಚಕೋರೀ-ಎಂಬದಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ
ಗವನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಆವೆರಡೂ
ಯ ಪದಗಳೆಂತಲೂ ವರ್ತಕಶಬ್ದವ
ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದು ಹೇಳಿ, ವರ್ತಕಾ-
ಕಾ-ಈ ೨ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳೆಂತ
ಹೇಳಿದರು ಇಲ್ಲಿ ಚಕೋರವೆಂದರೆ
ಗಳ ಹಕ್ಕಿಯೆಂತಲೂ ಜೀವಂಜೀ
ದರೆ ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಯೆಂತಲೂ, ಕಾಕ್ಕು
ಅಂದರೆ ಸಂಗೀತದ ಹಕ್ಕಿ ಯೆಂತಲ
ಥ ಹೇಳುವರು.

ಗರುತ್ಪಕ್ಷಚ್ಛದಾಃ ಪತ್ರಂ ಪತತ್ರಂ ಚ ತನೂರುಹಂ॥

ಗರುತ್-ಪಕ್ಷಃ-ಛದಃ-ಪು-ಪತ್ರಂ ಪ
ತನೂರುಹಂ-ನ-೬-ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಹೆಸರು

(ಸ್ತ್ರೀ) ಪಕ್ಷತಿಃ ಪಕ್ಷಮೂಲಂ

ಪಕ್ಷತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ ೨ ಪಕ್ಷಮೂಲಂ-
ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಚಂಚುಸ್ತ್ರೋಟಿ(ರುಭೆಸ್ತ್ರೀಯೌ॥)

ಚಂಚೂಃ-ತ್ರೋಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ ೨
ಮೂಗಿಗೆ ಹೆಸರು. ಹಕ್ಕಿ ಮೂಗು
ಕ್ಕೀತುಟಿ.

ಪ್ರಡೀನೋಡ್ಡೀನಸಂಡೀನಾ (ನ್ಯೇತಾಃ ಖಗಗತಿಕ್ರಿಯಾಃ॥)

ಪ್ರಡೀನಂ-ನ-೧-ಹಾರಾಡುವಿಕೆ
ಯುವಿಕೆ. ಉಡ್ಡೀನಂ-ನ-೧-ಓಡು
ಯುವಿಕೆ, ಗಮಿಸುವಿಕೆ. ಸಂಡೀನಂ-
ವಾಲುವಿಕೆ, ಇಳಿಯುವಿಕೆ. ಪತ್ರ
ಖಗಗತಿಕ್ರಿಯಾಃ-ಪಕ್ಷಿಗಳ ಗಮ
ಬಗೆ ಬಗೆ ವಿಶೇಷ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪೇಶೀ ಕೋಶೋ(ದ್ವಿಹೀನಂ

ಪೇಶಿ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕೋಶಃ-ಪು-ಅಂಡಂ-ನ-ಹಕ್ಕಿಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಕೋಳೀ ಮೊಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದದ್ದು. ಪೇಶೀಕೋಶಃ-ಎಂಬದಾಗಿ ಏಕಪದ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಯಿಧೆ.

ಕುಲಾಯೋನೀಡ(ಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ) ॥೨೫೪॥

ಕುಲಾಯಃ-ಪು-ನೀಡಂ-ಪ್ನ-೨-ಪಕ್ಷಿಗಳಗೂಡಿಗೆಹೆಸರು. ಹಕ್ಕೀಗೂಡು.

ಪೋತಃ ಪಾಕೋಽರ್ಭಕೋ ಡಿಂಭಃ ಪೃಥುಕಃ ಶಾಬಕಃ ಶಿಶುಃ

ಪೋತಃ-ಪಾಕಃ-ಅರ್ಭಕಃ-ಡಿಂಭಃ-ಪೃಥುಕಃ-ಶಾಬಕಃ-ಶಿಶುಃ-ಪು-೭-ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳಪಿಳ್ಳೆಗಳಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು. ಮರಿ, ಪಿಳ್ಳೆ, ಮೊಗು.

(ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸೌ) ಮಿಥುನಂ ದ್ವಂ

ಮಿಥುನಂ-ದ್ವಂದ್ವಂ-ನ-೨-ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಜಂಟಿಗೆ ಹೆಸರು. ದಂಪತಿಗಳು. ಹೆಣ್ಣುಗಂಡುಗಳಜೊತೆ.

ಯುಗ್ಮಂ ತು ಯುಗಳಂ ಯುಗಂ

ಯುಗ್ಮಂ-ಯುಗಳಂ-ಯುಗಂ-ನ-೩ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಜೊತೆಗೆಹೆಸರು. ಎರಡು ಕೂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಜಂಟೀ.

ಸಮೂಹ ನಿವಹ ವ್ಯೂಹ ಸಂದೋಹ ವಿಸರ ವ್ರಜಾಃ। ಸ್ತೋಮೌಘ ನಿಕರ ವ್ರಾತ ವಾರ ಸಂಘಾತ ಸಂಚಯಾಃ ॥೨೫೫॥ ಸಮುದಾಯಃ ಸಮುದಯಃ ಸಮವಾಯಶ್ಚಯೋ ಗಣಃ। (ಸ್ತ್ರಿಯಾಂತು) ಸಂಹತಿರ್ಬೃಂದಂ ನಿಕುರುಂಬಂ ಕದಂಬಕಂ॥

ಸಮೂಹಃ-ನಿವಹಃ-ವ್ಯೂಹಃ-ಸಂದೋಹಃ-ವಿಸರಃ-ವ್ರಜಃ-ಸ್ತೋಮಃ-ಓಘಃ-ನಿಕರಃ-ವ್ರಾತಃ-ವಾರಃ-ಸಂಘಾತಃ-ಸಂಚಯಃ-ಸಮುದಾಯಃ-ಸಮುದಯಃ-ಸಮವಾಯಃ-ಚಯಃ-ಗಣಃ-ಪು-ಸಂಹತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಬೃಂದಂ-ನಿಕುರುಂಬಂ-ಕದಂಬಕಂ-ನ-೨೨-ಸಾಧಾರಣವಾಗಿಗುಂಪು, ಸಂಘ, ರಾಸಿ, ಸಭೆ, ಏಕತ್ರಸೇರಿಡುವುದು ಎಂಬರ್ಥಗಳು.

(ಬೃಂದಭೇದಾಃ)

ಬೃಂದಭೇದಾಃ=ಮುಂದೆಹೇಳಲ್ಪಡುವಂಥಾವುಗಳು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೇ ತರಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಳು ಗುಂಪುಗಳ ವಿಶೇಷನಾಮಂಗಳ್ಯಾ ವವೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(ಸಮಸ್ತ) ವರ್ಗಃ

ವರ್ಗಃ=ಪು-೧=ಸಮೃಃ=ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ನಗಳಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಗುಂಪಿಗೆ ರು, ಸಮಾನವಸ್ತುಗಣ.

ಸಂಘಸ್ಸಾರ್ಥಸ್ತು (ಜಂತುಭಿಃ)

ಸಂಘಃ=ಸಾರ್ಥಃ=ಪು=೨=ಜಂತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಸಮೂಹಕ್ಕೀಷ ವಿಶೇಷ ಗಳು.

ಸಜಾತೀಯೈಃಕುಲ

ಕುಲಂ=ನ=೧=ಸಜಾತೀಯೈಃ ಸಜಾತಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುಂಪಿ ಶೇಷನಾಮವು.

ಯೂಥಂ (ತಿರಶ್ಚಾಂಪುನ್ನ ಪುಂಸಕಂ) ॥೨೫

ಯೂಥಂ=ಪ್ನ=೧=ತಿರಶ್ಚಾಂ= ಗ್ಜಂತುಸಮೂಹದಪೆಸರು, ಮನು ನಾ ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಜಂತುಗಳಗು ಯೂಥವೆಂಬು ವಿಶೇಷನಾಮವು.

(ಪಶೂನಾಂ) ಸಮಜೋ

ಸಮಜಃ=ಪು=೧_ಪಶೂನಾಂ= ಳಹಿಂದಿಗೆಮಾತ್ರ ಸಮಜವೆಂದು ವಿ ಮವು. ಆಕಳುಮುಂದೆಮುಂತಾದದ್ದು

ನ್ಯೇಷಾಂ ಸಮಾಜೋಃ

ಸಮಾಜಃ=ಪು-೧=ಅನ್ಯೇಷಾಂ= ಗಿಂತಲೂಇತರಗಳಾದಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗೆಸಮಾಜವೆಂದು ವಿಶೇಷನಾಮವು ನಜಂತುಗಳ ಗುಂಪುಸಮಾಜವೆನ್ನ ವದು.

ಥಸಧರ್ಮಿಣಾಂ ಸ್ಯ ನ್ನಿ ಕಾಯಃ

ನಿಕಾಯಃ=ಪು=೧=ಸಧರ್ಮಿಣಾಂ ಒಗೆಮಾಡಸಹಿತೆಯುಳ್ಳಂಥಾವ ನಿಕಾಯವೆಂದು ವಿಶೇಷನಾಮವು

ಪುಂಜರಾಶೀತೂತ್ಕರಃಕೂ

ಪುಂಜಃ=ರಾಶಿಃ=ಉತ್ಕರಃ-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಟಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೨೯॥

ಕಾಪೋತಶಾಕಮಾಯೂರ
ತೈತ್ತಿರಾದೀನಿ ತದ್ಗಣೇ।

ಗೃಹಾಸಕ್ತಾಃ ಪಕ್ಷಿಮೃಗಾ
ಛೇಕಾಸ್ತ್ಯೆಗೃಹ್ಯಕಾಶ್ಚತೇ॥

ಇತಿಸಿಂಹಾದಿವರ್ಗಃ.

ಮನುಷ್ಯಾಮಾನುಷಾಮರ್ತ್ಯಾ
ಮನುಜಾಮಾನವಾ ನರಾಃ।
ಸ್ಯುಃಪುಮಾಂಸಃಪಂಚಜನಾಃ
ಪುರುಷಾಃಪೂರುಷಾನರಃ ॥
ಸ್ತ್ರೀಯೋಷಿದಬಲಾ ಯೋ
ಷಾ ನಾರೀ ಸೀಮಂತಿ ನೀವ
ಧೂಃ- ಪ್ರತೀಪದರ್ಶಿನೀವಾ
ಮಾವನಿತಾ ಮಹಿಳಾ ತಥಾ ॥

ಟಂಷ್ಟ್ರ=ಕ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳಧಾಳಿ,ರಾಗೀಗಾ
ತ್ತೆ,ಬತ್ತದಗುಡ್ಡೆ,ತೊಗರೀರಾಸಿ,ಮೊದಲಾ
ದದ್ದು.

ಕಾಪೋತಂ=ನ=ಪಾರಿವಾಳದಹಕ್ಕಿ
ಗಳಗುಂಪು,ಶಾಕಂ=ನ=ಗಿಣಿಗಳ ಹಿಂಡು
ಮಾಯೂರಂ-ನ=ನವಿಲುಗಳಗುಂಪು,ತೈ
ತ್ತಿರಂ=ನ=ವೇದಪಕ್ಷೀಗುಂಪು, ಆದಿಶಬ್ದ
ದಿಂದಈಮೇರೆ,ತದ್ಗಣಿಆಯಾಗುಂಪುಗಳಿ
ಗೂ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಸರುಗಳಿರುವವು.(ಉದಾ
ಹರಣ)ಬಾಕಂ=ನ=ಬಕಸಂಘ.

ಛೇಕಾಃ=ಪು=ಸೇಕಾಃ= ಗೃಹ್ಯಕಾಃ=
ಪು=೨ =ಗೃಹಾಸಕ್ತಾಃತೆಪಕ್ಷಿಮೃ ಗಾಃ-
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಹಲ್ಪಟ್ಟುಬಳಿಕೆಯಾಗಿರು
ವಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆಮೃಗಗಳಿಗೂಹೆಸರ ೧೪೨

ಸಿಂಹಾದಿವರ್ಗ॥ಸಿಂಹಮೊದಲಾದ
ವುಗಳಿಂದೊಡ ಗೂಡಿದ ಪದಗಳ ಸಮೂ
ಹವು- ಇತಿ=ಈಮೇರೆಮುಗಿದುದು.

--*--

ಮನುಷ್ಯಾಃ-ಮಾನುಷಃ-ಮರ್ತ್ಯಃ-ಮ
ನುಜಃ-ಮಾನವಃ=ನರಃ=ಪುಮಾನ್=ಪ=
ಪಂ=ಚಜನಃ=ಪುರುಷಃ=ಪೂರುಷಃ=ನಾ
ರ್=ಪು=೧೧=ಮನುಷ್ಯರಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ತ್ರೀಯೋಷಿತ್=ಸ್ತ್ರೀ=ಯೋಷಿತಾ-ಅ
ಅಬಲಾ-ಯೋಷಾ=ಜೋಷಾ-ನಾರೀ=ಸೀ
ಮಂನೀ_ವಧೂಃ-ಊ=ಪ್ರತೀಪದರ್ಶಿನೀ
ವಾಮಾ=ವನಿತಾ_ಮಹಿಳಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧೧=
ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹೆಸರುಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಿಶೇಷಾಸ್ತ್ವಂ ಗನಾಭೀ
ರುಃಕಾಮಿನೀವಾಮಲೋಚ
ನಾ ಪ್ರಮದಾಮಾನಿನೀಕಾಂತ
ಲಲನಾಚನಿತಂಬಿನೀ ॥೨೬೩॥
ಸುಂದರೀರಮಣೀರಾಮಾ

ಅಂಗನಾ-೧=ಪ್ರಶಸ್ತ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳ
ವಳುಭೀರುಃ-೧=ಭಯವುಳ್ಳವಳು ಕಾಮಿ
ನೀ=೧=ಪುರುಷಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವಳು ವಾ
ಮಲೋಚನಾ-೧=ಪ್ರಶಸ್ತಕಂಣುಗಳುಳ್ಳವ
ಳು ಪ್ರಮದಾ-೧-ಬಹಳ ಮದವೇರಿದವ
ಳು, ಮಾನಿನೀ-೧=ಪ್ರಣಯ ಕೋಪವು
ಳ್ಳವಳು-ಮಾ-ಮಾನಿನೀ-೧-ಶೃಂಗಾರ
ಭಾವವುಳ್ಳವಳು ಕಾಂತಾ-೧- ಚೆಲುವಾ
ದರೂಪುಳ್ಳವಳು ಲಲನಾ-೧-ವಿನೋದಗಾ
ನಿತಂಬಿನೀ-೧=ದೊಡ್ಡ ಪಿರ್ರೆಗಳುಳ್ಳವ
ಸುಂದರೀ-ರೂಪಲಾವಣ್ಯವುಳ್ಳವಳು
ರಮಣೀ=೧-=ನಾಯಕನನ್ನು ರಮಿಸು
ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಳು ರಾಮಾ-೧--ಗೀತ
ಭಾದಿಗಳಿಂ ಕಲಿತಪ್ರೌಢತನದಿಂ ಸಾ
ಗಿ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುವಳು ಸ್ತ್ರೀ-
೧೨ ಆಯಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ
ನಾಂಗಳು

ಕೋಪನಾ ಸೈವ ಭಾಮಿನಿ

ಕೋಪನಾ-ಭಾಮಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-
ವ-ಕೋಪವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯ ಹೆಸರುಗ
ಕೋಪಗಾತಿ, ಸಿಟ್ಟುಗಾರಳು.

ವರಾರೋಹಾಮತ್ತಕಾಶಿ
ನ್ಯುತ್ತಮಾವರವರ್ಣಿನೀ॥

ವರಾರೋಹಾ-ಮತ್ತಕಾಶಿನೀ--
ಮತ್ತಕಾಸಿನೀ-ಉತ್ತಮಾ=ವರವರ್ಣಿ
ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯ ಹೆಸ
ಳು ಗುಣದಿಂದಲೂ ರೂಪದಿಂದಲೂ
ತಿಯಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದವಳು.

ಕೃತಾಭಿಷೇಕಾ ಮಹಿಷೀ

ಮಹಿಷೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕೃತಾಭಿಷೇ
ಅರಸಿನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಗೆ ಹೆಸರು.

ಭೋಗಿನ್ಯೋ ನ್ಯಾನ್ನೃಪ

ಭೋಗಿನ್ಯಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಅನ್ಯಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರಿಯಃ

ಸ್ತ್ರಿಯಃ-ಅರಸುಭೋಗ ಪಡೆವದಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪಟ್ಟದರಾಣಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹೆಸರುಗಳು. ಇದುವರೆಗಾದದ್ದು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪತ್ನೀ ಪಾಣಿಗೃಹೀತೀ ಚ ದ್ವಿತೀಯಾ ಸಹಧರ್ಮಿಣೀ ೭೭. ಭಾರ್ಯಾ ಜಾಯಾಥ ಪುಂಭೂಮ್ನಿ ದಾರಾಃ

ಪತ್ನೀ-ಪಾಣಿಗೃಹೀತೀ-ದ್ವಿತೀಯಾ-ಸಹಧರ್ಮಿಣೀ-ಭಾರ್ಯಾ-ಜಾಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ. ದಾರಾಃ-ಪು=ಬ-೭ -ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ೬ ಶಬ್ದಗಳು ಯಾಜ್ಞಾದಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದತಕ್ಕವಳು ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯರಿಗೂ ಹೆಸರಾಗಬಹುದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಸ್ಯಾತ್ತು ಕುಟುಂಬಿನೀ ಪುರಂಧ್ರೀ

ಕುಟುಂಬಿನೀ-ಪುರಂಧ್ರೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೨= ಪುತ್ರಭೃತ್ಯಾದಿ ಕುಟುಂಬವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯ ಹೆಸರು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗಳು.

ಸುಚರಿತ್ರಾ ತು ಸತೀ ಸಾಧ್ವೀ ಪತಿವ್ರತಾ ೭೬

ಸುಚರಿತ್ರಾ=ಸತೀ=ಸಾಧ್ವೀ=ಪತಿವ್ರತಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೪=ಪತಿವ್ರತೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗಂಡನ ಸೇವೆಯೂ ಭಕ್ತಿಯೂ ಉಳ್ಳವಳು ಗರುತ್ತ.

ಕೃತಸಾಪತ್ನಿಕಾಧ್ಯೂಢಾಧಿವಿನ್ನಾ

ಕೃತಸಾಪತ್ನಿಕಾ-ಅಧ್ಯೂಢಾ-ಅಧಿವಿನ್ನಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೩-ದೊಡ್ಡ ಹೆಂಡತಿ, ಹಿರೇ ಹೆಂಡತಿ ಹೆಸರುಗಳು.

ಥಸ್ವಯಂವರಾ ಪತಿಂವರಾ ಚ ವರ್ಯಾ

ಸ್ವಯಂವರಾ=ಪತಿಂವರಾ-ವರ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೩=ತಾನಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ವರಿಸಿದವಳು ಸ್ವಯಂವರದ ಹೆಣ್ಣು.

ಥ ಕುಲಸ್ತ್ರೀ ಕುಲಪಾಲಿಕಾ

ಕುಲಸ್ತ್ರೀ=ಕುಲಪಾಲಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

—ವ್ಯಭಿಚಾರ ದೋಷಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೇ ತ… ವಂಶವನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿರಕ್ಷಿಸಿ ಕೊ… ರುವವಳಹೆಸರು.

ಕನ್ಯಾಕುಮಾರೀ

ಕನ್ಯಾ—ಕುಮಾರೀ—ಸ್ತ್ರೀ—೨—ಮ… ದೆಇಲ್ಲದ ೮ ವರುಗಳ ಹುಡುಗಿ ಕನ್ನಿ…

ಗೌರೀತುನಗ್ನಿಕಾನಾಗತಾರ್ತವಾ

ಗೌರೀ—ನಗ್ನಿಕಾ—ಅನಾಗತಾರ್ತವಾ ಸ್ತ್ರೀ—ಮೈನೆರೆಯದೇ ಇರುವ ಪ್ರಾ… ದ ಹುಡುಗೀ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ಯಾನ್ಮಧ್ಯಮಾದೃಷ್ಟರಜಾ

ಮಧ್ಯಮಾ—ದೃಷ್ಟರಜಾಃ—ಸ್ತ್ರೀ ೨—ಹೊಸದಾಗಿ ಮೈನೆರೆದ ಹುಡುಗಿ… ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ತ್ರೀ ತರುಣೀಯುವತಿ ಸ್ಸಮೇ

ತರುಣೀ—ದೇ—ತಲುಣೀ— ಯುವತಿ… ಸ್ತ್ರೀ—೩—ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಾಯದ ಹೆಣ್ಣಿನ… ಸರುಗಳು. ೧೬ ವರುಷದ ಮೇಲೆ… ವರುಷಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಪ್ರಾಯದವಳು.

ಸಮಾಃ ಸ್ನುಷಾಜನೀವಧ್ವೌ

ಸ್ನುಷಾ—ಜನೀ—ವಧೂಃ—ಸ್ತ್ರೀ… ಸೊಸೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶ್ಚಿರಂಟೀತುಸುವಾಸಿನೀ

ಚಿರಂಟೀ—ಸುವಾಸಿನೀ—ಪ್ರಾ—ಸ್ವ… ನೀ—ಸ್ತ್ರೀ—೨—ಮುತ್ತೈದೆಯ ಹೆಸ… ಳು. ಸ್ವವಾಸಿನೀ ಎಂಬುವ ಪಾ… ತೌರುಮನೆಯೊಳಗಿರುವ ಮುತ್ತೈ… ಹೆಸರು.

ಇಚ್ಛಾವತೀತುಕಾಮುಕಾಸ್ಯಾ

ಇಚ್ಛಾವತೀ ಕಾಮುಕಾ—ಸ್ತ್ರೀ… ಚ್ಛಂದನ ಪುರುಷನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹ… ಕೆಯುಳ್ಳವಳು, ಧನವನ್ನು ಕಾರ್ಯಸು… ಳು,ಭೋಗವನ್ನು ಬಯಸುವವಳು.

ವೃಷಸ್ಯಂತೀತುಕಾಮುಕೀ ॥೨೯॥

ವೃಷಸ್ಯಂತೀ—ಕಾಮುಕೀ. ಸ್ತ್ರೀ… ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಶೆಯುಳ್ಳವಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಾಂತಾರ್ಥಿನೀತುಯಾಯಾ
ತಿಸಂಕೇತಂಸಾಭಿಸಾರಿ
ಕಾ

ಅಭಿಸಾರಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಕಾಂತಾರ್ಥಿನೀ ಯಾಸಂಕೇತಂಯಾತಿಸಾಅಭಿಸಾರಿಕಾ=ರತಿಭೋಗಕ್ಕೆಪುರುಷನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ,ಯಾವಸ್ತ್ರೀಯುಸಂಕೇತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳೋ ಅಂಥಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹೆಸರು.

ಪುಂಶ್ಚಲೀಧರ್ಷಿಣೀ ಬಂಧ
ಕ್ಯಸತೀಕುಲಟೇತ್ವರೀ ೨೨
ಸ್ವೈರಿಣೀಪಾಂಸುಲಾ

ಪುಂಶ್ಚಲೀ-ಧರ್ಷಿಣೀ-ಪಾ-ಚರ್ಷಣೀ-ಬಂಧಕೀ= ಅಸತೀ=ಕುಲಟಾ=ಇತ್ವರೀ=ಸ್ವೈರಿಣೀ=ಪಾಂಸುಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೮=ಹಾದರಗಿತ್ತಿಯಹೆಸರುಗಳು.

ಚಸ್ಯಾ ದಶಿಶ್ವೀ ಶಿಶುನಾವಿ
ನಾ

ಅಶಿಶ್ವೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಶಿಶುನಾವಿನಾಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವಳು.

ಅವೀರಾ ನಿಷ್ಪತಿಸುತಾ

ಅವೀರಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧-ನಿಷ್ಪತಿಸುತಾ-ಗಂಡನೂಮಕ್ಕಳೂಸಹಇಲ್ಲದವಳು.

ವಿಶ್ವಸ್ತಾವಿಧವೇ ಸಮೇ॥

ವಿಶ್ವಸ್ತಾ=ವಿಧವಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಗಂಡನಿಲ್ಲದ ಮುಂಡೆ.

ಆಲಿಸ್ಸಖೀವಯಸ್ಯಾಥ

ಆಲಿಃ-ಸಖೀ=ವಯಸ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ೩ ಸ್ನೇಹಿತಳು.

ಪತಿವತ್ನೀಸಭರ್ತೃಕಾ।

ಪತಿವತ್ನೀ-ಸಭರ್ತೃಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ೨ಗಂಡನುಳ್ಳವಳು.

ವೃದ್ಧಾ ಪಲಿಕ್ನೀ

ವೃದ್ಧಾ=ಪಲಿಕ್ನೀ=ಸ್ತ್ರೀ೨ಮುದಿಕೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರಾಜ್ಞೀತುಪ್ರಜ್ಞಾ

ಪ್ರಾಜ್ಞೀ=ಪ್ರಜ್ಞಾ-ಸ್ತ್ರೀ೨ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಾಣೆಯಾದವಳು.

ಪ್ರಾಜ್ಞಾತುಧೀಮತೀ

ಪ್ರಾಜ್ಞಾ-ಧೀಮತೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨ ಒಳ್ಳೆಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವಳು.

ಶೂದ್ರೀಶೂದ್ರಸ್ಯಭಾರ್ಯಾ
ಸ್ಯಾ

ಶೂದ್ರೀ=ಸ್ತ್ರೀ೧ ಶೂದ್ರಸ್ಯಭಾರ್ಯಾ ತಾನುಯಾವಜಾತಿ ಯಾದಾಗ್ಯೂಶೂದ್ರನಿಗೆಹೆಂಡತಿಯಾದವಳ ಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಚೋದ್ರಾ ತಜ್ಜಾತಿರಂಗೇನಾ	ಶೂದ್ರಾ ಸ್ತ್ರೀ ೧ ತಜ್ಜಾತಿಃ ಶೂದ್ರಜಾತಿಯಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿದವಳಿಗಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳ ಹೆಸರು
ಆಭೀರೀ ತು ಮಹಾಶೂದ್ರೀ ಜಾತಿಪುಂಯೋಗಯೋಸ್ಸಮೆ	ಆಭೀರೀ=ಮಹಾಶೂದ್ರೀ=ಸ್ತ್ರೀ ೨ ಜಾತಿಪುಂಯೋಗಯೋಸ್ಸಮೆ ಗೊಲ್ಲಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳಿಗಾದರೂ, ಗೊಲ್ಲನ ಹೆಂಡತಿ ಯಾದವಳಿಗಾದರೂ ಹೆಸರುಗಳು
ಅರ್ಯಾಣೀ ಸ್ವಯಮರ್ಯಾ ಸ್ಯಾತ್	ಅರ್ಯಾಣೀ ಅರ್ಯಾ ಸ್ತ್ರೀ ೨ ವೈಶ್ಯಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ವೈಶ್ಯನಿಗಾದರೂ ಇತರನಿಗಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳೂ.
ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ।	ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣೀ ಸ್ತ್ರೀ ೨ ಕ್ಷತ್ರಿಯಜಾತಿಯಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗಾದರೂ ಇತರನಿಗಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳ ಹೆಸರುಗಳು.
ಉಪಾಧ್ಯಾಯಾ ಪ್ಯುಪಾಧ್ಯಾಯೀ	ಉಪಾಧ್ಯಾಯಾ=ಉಪಾಧ್ಯಾಯೀ ಸ್ತ್ರೀ ೨=ತಾನೇ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವವಳ ಹೆಸರುಗಳು.
ಸ್ಯಾದಾಚಾರ್ಯಾಪಿ ಚ ಸ್ವತಃ	ಆಚಾರ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೧=ಸ್ವತಃ ತಾನಾಗಿ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಲುಳ್ಳವಳ ಹೆಸರು.
ಆಚಾರ್ಯಾಣೀ ತು ಪುಂಯೋಗ	ಆಚಾರ್ಯಾಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ ೧=ತಾನು ಮಂತ್ರಹೀನಳಾದಾಗ್ಯೂ, ಪುಂಯೋಗೇ=ಪಂಡಿತನಾದ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಿನ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು.
ಸ್ಯಾದರ್ಯೀ ಕ್ಷತ್ರಿಯೀ ತಥಾ।	ಅರ್ಯೀ=ಸ್ತ್ರೀ ೧=ತಾನು ಶೂದ್ರಳಾದಾಗ್ಯೂ ವೈಶ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಯಾದವಳ ಹೆಸರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯೀ=ಸ್ತ್ರೀ ೧ ತಾನು ವೈಶ್ಯ ಜಾತಿಯವಳಾದಾಗ್ಯೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳ ಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಉಪಾಧ್ಯಾಯಾನ್ಯುಪಾಧ್ಯಾ
ಯೀ

ಉಪಾಧ್ಯಾಯಾನೀ=ಉಪಾಧ್ಯಾಯೀ=
ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಪಂಡಿತನಾದ ಉಪಾಧ್ಯನ ಹೆಂ
ಡತಿಯಹೆಸರುಗಳು.

ಪೋಟಾಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಲಕ್ಷಣಾ॥

ಪೋಟಾಸ್ತ್ರೀ=ಗಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಲಕ್ಷಣಾ
ಸ್ತ್ರೀ ಲಕ್ಷಣವೂ ಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣವೂ ಪುಳ್ಳ
ಶಿಖಂಡಿಯಂಥಾವಳ ಹೆಸರು.

ವೀರಪತ್ನೀ ವೀರಭಾರ್ಯಾ

ವೀರಪತ್ನೀ_ವೀರಭಾರ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೨ ವೀ
ರನಾದವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ವೀರಮಾತಾತುವೀರಸೂಃ

ವೀರಮಾತಾ=ಯು=ವೀರಸೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ=
೨-ವೀರನನ್ನು ಹೆತ್ತತಾಯಿಯ ಹೆಸರು
ಗಳು.

ಜಾತಾಪತ್ಯಾ ಪ್ರಜಾತಾಚ
ಪ್ರಸೂತಾಚಪ್ರಸೂತಿಕಾ॥

ಜಾತಾಪತ್ಯಾ-ಪ್ರಜಾತಾ-ಪ್ರಸೂತಾ
ಚ=ಪ್ರಸೂತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೪ ಮಕ್ಕಳನ್ನು
ಹೆರುವವಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ತ್ರೀನಗ್ನೀ ಕಾಕೋಟವೀ
ಸ್ಯಾ

ನಗ್ನೀ ಕಾ=ಕೋಟವೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨ಬಟ್ಟೆ
ಯುಡದೇ ಬತ್ತಲೇ ಇರುವ ವಳ ಹೆಸರು
ಗಳು.

ದೂತಿಸಂಚಾರಿಕೇ ಸಮೇ

ದೂತೀ=ಸಂಚಾರಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೨ದೂತಿಕೆ
ಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಾತ್ಯಾಯನ್ಯರ್ಧವೃದ್ಧಾ
ಯಾಕಾಷಾಯವಸನಾಧವಾ

ಕಾತ್ಯಾಯನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧ಯಾಅರ್ಧವೃ
ದ್ಧಾ=ಅರ್ಧಪಾಲು ಮುದುಕಿಯಾಗಿಯೂ
ಕೆಂಪುಬಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೂ, ಮುಂಡೆ
ಯಾಗಿಯೂ ಇರುವವಳಹೆಸರುಗಳು.

ಸೈರಂಧ್ರೀ-ಪರವೇಶ್ಮಸ್ಥಾ
ಸ್ವವಶಾಶಿಲ್ಪಕಾರಿಕಾ॥

ಸೈರಂಧ್ರೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಸ್ವವಶಾ=ಪರವೇ
ಶ್ಮಸ್ಥಾ=ಶಿಲ್ಪಕಾರಿಕಾಚಯಾಸಾ-ತಾನು
ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿಕಂಡವರಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದು
ಹೆಂಗಳಿಗೆ ಗಂಧಲೇಪನಾದ್ಯಲಂಕಾರ ಚಮ
ತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವವಳ ಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಸಿಕ್ನೀ ಸ್ಯಾದವೃದ್ಧಾ ಯಾ ಪ್ರೇಷ್ಯಾಂತಃಪುರಚಾರಿಣೀ॥

ಅಸಿಕ್ನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅವೃದ್ಧಾ ಪ್ರೇಷ್ಯಾ ಅಂತಃಪುರಚಾರಿಣೀ ಚೇಟೀ ದಾಸೀ =ಮುದಿಯಲ್ಲದೆ, ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಚಾಕರಳಾಗಿ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲೇ ಇರುವವಳ ಹೆಸರು,

ವಾರಸ್ತ್ರೀ ಗಣಿಕಾ ವೇಶ್ಯಾ ರೂಪಾಜೀವಾ

ವಾರಸ್ತ್ರೀ=ಗಣಿಕಾ=ವೇಶ್ಯಾ=ರೂಪಾಜೀವಾ ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಸೂಳೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಥ ಸಾ ಜನೈಃ ಸತ್ಕೃತಾ ವಾರಮುಖ್ಯಾ ಸ್ಯಾತ್

ವಾರಮುಖ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ೧-ಜನೈಃ ಸತ್ಕೃತಾ ಸಾ ಜನರಿಂದ ಬಹುಮಾನಕ್ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಟ್ಟಿಯಾದ ಸೂಳೆ.

ಕುಟ್ಟನೀ ಶಂಭಲೀ (ಸಮೇ॥)

ಕುಟ್ಟನೀ-ಶಂಭಲೀ=ದ್ವೇ=ಸಂಭಲೀ ಸ್ತ್ರೀ ತಲೆಹಿಡಿಕಿಯಾದ ಕುಂಟ್ಲಗಿತ್ತಿಯರ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಿಪ್ರಶ್ನಿಕಾ ತ್ವೀಕ್ಷಣಿಕಾ ದೈವಜ್ಞಾ

ವಿಪ್ರಶ್ನಿಕಾ= ಈಕ್ಷಣಿಕಾ=ದೈವಜ್ಞಾ ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಕಣಿಮುಂತಾದ ಶಕುನಗಳ ಹೇಳುವವಳ ಹೆಸರುಗಳು,

ಅಥ ರಜಸ್ವಲಾ। ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮಿಣ್ಯವಿರಾತ್ರೇಯೀ ಮಲಿನೀ ಪುಷ್ಪವತ್ಯಪಿ॥೨೦॥ ಋತುಮತ್ಯಪ್ಯುದಕ್ಯಾಪಿ

ರಜಸ್ವಲಾ=ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮಿಣೀ=ಅವಿರಾತ್ರೇಯೀ=ಮಲಿನೀ=ಪುಷ್ಪವತೀ=ಋತುಮತೀ=ಉದಕ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೮= ಹೊಲೆಯಾಗಿ ನೆರೆಮುಟ್ಟಾಗಿರುವವಳು.

ಸ್ಯಾದ್ರಜಃ ಪುಷ್ಪಮಾರ್ತವಂ

ರಜಃ=ನ=ಪುಷ್ಪಂ=ಆರ್ತವಂ=ನ=೩ ಲಿಂಗ ಹೆಸರು ಮುಟ್ಟು!

ಶ್ರದ್ಧಾಳುರ್ದೋಹದವತೀ

ಶ್ರದ್ಧಾಳುಃ=ದೋಹದವತೀ-ಸ್ತ್ರೀ ಬಸುರಿಂದ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳವಳ ಹೆಸರುಗಳು

ನಿಷ್ಕಲಾ ವಿಗತಾರ್ತವಾ॥

ನಿಷ್ಕಲಾ-ಪೋ-ನಿಷ್ಕಲೀ-ವಿಗತಾರ್ತವಾ ಸ್ತ್ರೀ-ಹೊಲೆ ನಿಂತುಹೋದವಳಂಥವಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಆಪನ್ನಸತ್ತ್ವಾ ಸ್ಯಾದ್ಗುರ್ವಿಣ್ಯಂತರ್ವತ್ನೀ ಚ ಗರ್ಭಿಣೀ।

ಆಪನ್ನಸತ್ತ್ವಾ-ಗುರ್ವಿಣೀ-ಅಂತರ್ವತ್ನೀ ಗರ್ಭಿಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ ೪ ಬಸುರಿಯ ಹೆಸರುಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಣಿಕಾದೇಸ್ತು ಗಾಣಿಕ್ಯಂ ಗಾರ್ಭಿಣ್ಯಂಯೌವತಂ ಗಣೇ॥

ಗಾಣಿಕ್ಯಂ ಗಾರ್ಭಿಣ್ಯಂಯೌವತಂಪವ ಯೌವನಂ-ನ=೩=ಗಣಿಕಾದೇಃ=ಗಣೇ=ಗಣಿಕಾದಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆಹೆಸರು.ಅಂದರೆ. ಗಾಣಿಕ್ಯಂ=ನ=೧ಸೂಳೆಯರಗುಂಪು. ಗಾರ್ಭಿಣ್ಯಂನ ೧ಬಸುರಿಯರಗುಂಪು.ಯೌವತಂ ನ-೧ಪ್ರಾಯದಹುಡಿಗಿಯರ ಗುಂಪಿನಹೆಸರು,

ಪುನರ್ಭೂರ್ದಿಧಿಷೂ ರೂಢಾದ್ವಿ

ಪುನರ್ಭೂಃದಿಧಿಷೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ದ್ವಿರೂಢಾ-ಎರಡು ಸಾರಿ ಮದುವೆಯಾದವಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ತಸ್ಯಾ ದಿಧಿಷುಃ ಪತಿ

ದಿಧಿಷುಃ=ಪು ೧ ತಸ್ಯಾಃಪತಿಃಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದವಳನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನಹೆಸರುಗಳು.

ಸತುದ್ವಿಜೋಗ್ರೇದಿಧಿಷುಸ್ಸೈವಯಸ್ಯಕುಟುಂಬಿನೀ॥

ಅಗ್ರೇದಿಧಿಷುಃ=ಪು.೧ಸಾಯಸ್ಯಕುಟುಂಬಿನೀಸದ್ವಿಜಃ=ವಂದುಸಾರಿ ಯಾರಿಗೋ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದವಳನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನಹೆಸರು.

ಕಾನೀನಃ ಕನ್ಯಕಾಜಾತಸ್ಸುತೋ

ಕಾನೀನಃ=೧=ಕನ್ಯಕಾಜಾತಃಸುತಃ=ಮದುವೆಯಾಗದೆಹುಡುಗಿಯಾಗಿ ಇರುವವಳುಹೆತ್ತಮಗನಹೆಸರು.

ಥಸುಭಗಾಸುತಃ॥ ಸೌಭಾಗಿನೇಯಃ

ಸುಭಗಾಸುತಃ-ಸೌಭಾಗಿನೇಯಃ-ಪು-೨=ಭಾಗ್ಯವಂತಳ ಮಗನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ಯಾತ್ಪಾರಸ್ತ್ರೈಣೇಯಸ್ತು ಪರಸ್ತ್ರಿಯಾಃ .೨೪॥

ಪಾರಸ್ತ್ರೈಣೇಯಃ=ಪು=೧=ಪರಸ್ತ್ರಿಯಾಃ-ಹೆರನಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿಪರನವೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು.

ಪೈತೃಷ್ವಸೇಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಪೈತೃಷ್ವಸ್ರೀಯಶ್ಚ ಪಿತೃಷ್ವಸುಃ

ಪೈತೃಷ್ವಸೇಯಃ=ಪೈತೃಷ್ವಸ್ರೀಯಃ ಪು=೨-ಪಿತೃಷ್ವಸುಸ್ಸುತಃ=ಸೋದರತ್ತೆ ಮಗನಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸುತೋದಮಾತೃಷ್ವಸುಶ್ಚೈವಂ

ಮಾತೃಷ್ವಸುಸ್ಸುತಶ್ಚ ಏವಂ ತಾ
ಯಿ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳ ಮಗನಿಗೂ ಹೀಗೆ
ಹೆಸರುಗಳು ಅಂದರೆ, ಮಾತೃಷ್ವಸೇ
ಮಾತೃಷ್ವಸ್ರೀಯಃ-ಪು-೨,

ವೈಮಾತ್ರೇಯೋವಿಮಾತೃಜಃ

ವೈಮಾತ್ರೇಯಃ-ವಿಮಾತೃಜಃ-ಪು
ಮಲತಾಯಿ ಮಗನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಥಬಾಂಧಕಿನೇಯಃಸ್ಯಾದ್ಬಂಧುಲಶ್ಚಾಸತೀಸುತಃ। ಕೌಲಟೇಯಃಕೌಲಟೇರೋ

ಬಾಂಧಕಿನೇಯಃ-ಬಂಧುಲಃ-ಅಸ
ತಃ-ಕೌಲಟೇಯಃ-ಕೌಲಟೇರಃ-ಪು-
ಹಾದರಗಿತ್ತಿಯ ಮಗನ ಹೆಸರುಗಳ

ಭಿಕ್ಷುಕೀತುಸತೀಯದಿ॥ ತದಾಕೌಲಟಿನೇಯೋಸ್ಯಾತ್ಕೌಲಟೇಯೋಪಿಚಾತ್ಮಜಃ।

ಕೌಲಟಿನೇಯಃ-ಕೌಲಟೇಯಃ-ಪು-
ಸತಿ ಭಿಕ್ಷುಕೀಚೇದ್ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ ಆತ್ಮಜ
ತಿವ್ರತೆಯಾಗಿಯೂ ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ
ದಾನ ಬೇಡುವವಳಾಗಿಯೂ ಇರು
ಮಗನ ಹೆಸರುಗಳು,

ಆತ್ಮಜಸ್ತನಯಸ್ಸೂನುಸ್ಸುತಃಪುತ್ರಃ

ಆತ್ಮಜಃ-ತನಯಃ-ಸೂನುಃ-ಸು
ಪುತ್ರಃ-ಪು-೬-ಹೆತ್ತ ಮಗನ ಹೆಸರು

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂತ್ವಮೀ॥ ಆಹುರ್ದುಹಿತರಂಸರ್ವೇ

ಅಮೀ-ಸರ್ವೇ-ಈ-೬-ನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ
ದುಹಿತರಮಾಹುಃ-ಆತ್ಮಜಾ-ತನ
ಸೂನುಃ-ಸುತಾ-ಪುತ್ರೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೬
ಹೆಸರುಗಳು.

ಪತ್ಯಂತೋಕಂತಯೋಸ್ಸಮೇ

ಅಪತ್ಯಂ-ತೋಕಂ-ನ-೨
ಸ್ಸಮೇ ಗಂಡುಕೂಸಿಗೂ, ಹೆಣ್ಣುಕೂ
ಸಮಾನವಾದ ಹೆಸರು,

ಸ್ವಜಾತೇತ್ವೌರಸೌರಸ್ಯೌ

ಔರಸಃ-ಔರಸ್ಯಃ-ಪು-೨ ಸ್ವಜಾ
ಸ್ವಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂ
ಪತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ
ಹೆಸರುಗಳು,

ತಾತಸ್ತುಜನಕಃಪಿತಾ॥

ತಾತಃ-ಜನಕಃ-ಪಿತಾ-ಯಃ-ಪು-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಜನಯಿತ್ರೀ ಪ್ರಸೂರ್ಮಾತಾ ಜನನೀ ಭಗಿನೀ ಸ್ವಸಾ ।

ದೆಯುಹೆಸರುಗಳು,

ಜನಯಿತ್ರೀ=ಪ್ರಸೂಃ=ಮಾತಾ=ಋ=ಜನನೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಾಯಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಭಗಿನೀ=ಸ್ವಸಾ-ಋ=ಸ್ತ್ರೀ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳ ಹೆಸರು.

ನನಾಂದಾ ತು ಸ್ವಸಾ ಪತ್ಯುರ್

ನನಾಂದಾ=ಋ=ನನಾಂದಾ=ಋ=ಸ್ತ್ರೀ ಪತ್ಯುಸ್ಸ್ವಸಾ=ಗಂಡನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು,ನಾದಿನಿ.

ನಪ್ತ್ರೀ ಪೌತ್ರೀ ಸುತಾತ್ಮಜಾ ॥೨೯॥

ನಪ್ತ್ರೀ=ಋ=ನಪ್ತ್ರೀ ಪೌತ್ರೀ-ಸ್ತ್ರೀ ಸುತಾತ್ಮಜಾ=ಮಗನ ಮಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,ಮಗಳ ಮಗಳಿಗೂ ಹೆಸರು, ಮೊಮ್ಮಗಳು, ಮೊಮ್ಮಗಳು,

ಭಾರ್ಯಾಸ್ತು ಭ್ರಾತೃವರ್ಗಸ್ಯ ಯಾತರಃ ಸ್ಯುಃ ಪರಸ್ಪರಂ

ಯಾತರಃ=ಋ ಬ-ಸ್ತ್ರೀ ಭ್ರಾತೃವರ್ಗಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಸ್ತು ಪರಸ್ಪರಂ ಯಾತರಃ ಸ್ಯುಃ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ ಹೆಂಡತಿಯರು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಇಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು॥ಯಾತರಃ-ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು,ವಾರಗಿತ್ತಿಯರು.

ಪ್ರಜಾವತೀ ಭ್ರಾತೃಜಾಯಾ

ಪ್ರಜಾವತೀ=ಭ್ರಾತೃಜಾಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನ ಹೆಂಡತಿ, ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ,ಅತ್ತಿಗೆಯೆಂದು ಕೆಲವರು..

ಮಾತುಲಾನೀ ತು ಮಾತುಲೀ

ಮಾತುಲಾನೀ=ಮಾತುಲೀ ಸ್ತ್ರೀ ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಪತಿಪತ್ನ್ಯೋಃ ಪ್ರಸೂಃ ಶ್ವಶ್ರೂಃ

ಶ್ವಶ್ರೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ ಪತಿಪತ್ನ್ಯೋಃ ಪ್ರಸೂಃ=ಗಂಡನ ತಾಯಿಗೂ,ಹೆಂಡತಿ ತಾಯಿಗೂ, ಹೆಸರು। ಅತ್ತೆ..

ಶ್ವಶುರಸ್ತು ಪಿತಾ ತಯೋಃ

ಶ್ವಶುರಃ-ಪು-ತಯೋಃ ಪಿತಾ=ಗಂಡನ ತಂದೆಗೂ ಹೆಂಡತಿ ತಂದೆಗೂ ಹೆಸರು,.ಮಾವ,

ಪಿತುರ್ಭ್ರಾತಾ ಪಿತೃವ್ಯಃ ಸ್ಯಾತ್

ಪಿತೃವ್ಯಃ=ಪು ಪಿತುರ್ಭ್ರಾತಾ=ತಂದೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೆವಡ ಹುಟ್ಟಿದವನ ಹೆಸರು, ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ.

ಮಾತುರ್ಭ್ರಾತಾ ಮಾತುಲಃ ॥೨೯॥

ಮಾತುಲಃ-ಪು-೧-ಮಾತುಭ್ರಾತೃ ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಸರು.

ಶ್ಯಾಲಾಸ್ಸ್ಯುರ್ಭ್ರಾತರಃ ಪತ್ನ್ಯಾಃ

ಶ್ಯಾಲಾಃ-ಪ=ಶ್ಯಾಲಾಃ=ಪು-ಪತ್ನ್ಯಾಃ=ಭ್ರಾತರಃ=ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರಹೆಸರು. ಭಾವಮೈದುಂದರು.

ಸ್ವಾಮಿನೋ ದೇವೃದೇವರೌ।

ದೇವಾ-ಋು-ದೇವರಃ-ಪು-೨-ಸ್ವಾಮಿನಃ=ಗಂಡನಿಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದಗಂಡುಹೆಸರು.ಮೈದುಂದರು ಭಾವಂದರು.

ಸ್ವಸ್ರೀಯೋ ಭಾಗಿನೇಯಃ ಸ್ಯಾ

ಸ್ವಸ್ರೀಯಃ=ಭಾಗಿನೇಯಃ=ಪು-ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳಮಗನಹೆಸರು. ಅಕ್ಕನ ಮಗ. ತಂಗೀಮಗ, ಸೋದರಳಿಯನು.

ಜ್ಜಾಮಾತಾ ದುಹಿತುಃಪತಿಃ।

ಜಾಮಾತಾ=ಪು-ಋು-೧-ದುಹಿತುಃ ಪತಿಃ=ಮಗಳ ಗಂಡನ ಹೆಸರು.ಅಳಿಯ

ಪಿತಾಮಹಃ ಪಿತೃಪಿತಾತತ್ಪಿತಾ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ।

ಪಿತಾಮಹಃ-ಪು=೧-ಪಿತೃಪಿತಾ-ತಂಗೆ=ತಂದೆ, ತಾತ,ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ-ಪು-ತತ್ಪಿತಾ=ತಾತನತಂದೆ, ತಂದೆಗೆಪಿತಾಮಹ, ಮುತ್ತಾತ.

ಮಾತುರ್ಮಾತಾಮಹಾದ್ಯೇವಂ

ಏವಂ-ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಮಾತುಃ ಮಾತಾ ಮಹಾದಿ=ತಾಯಿಗೆ ತಂದೆ, ಮಾತಾಮಹನು, ತಾಯಿಗೆ ಪಿತಾಮಹ,ಪ್ರಮಾತಾಮಹನು.೨ ಪು.

ಸಪಿಂಡಾಸ್ತು ಸನಾಭಯಃ।

ಸಪಿಂಡಃ-ಸನಾಭಿ-ಪು-೨-ಪಿಂಡ ಲಮುಖ್ಯಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಜ್ಞಾತಿ, ಏಳು ಲಾಂತರಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಜ್ಞಾತಿ.

ಸಮಾನೋದರ್ಯಸೋದರ್ಯಸಗರ್ಭ್ಯಸಹಜಾಸ್ಸಮಾಃ

ಸಮಾನೋದರ್ಯಃ-ಸೋದರ್ಯಃ-ಸಗರ್ಭ್ಯಃ-ಸಹಜಃ=ಪು=೪-ಒಂದುತಾಯಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕ್ಕೆಳ ಹೆಸರು,

ಸಗೋತ್ರಬಾಂಧವಜ್ಞಾತಿಬಂಧುಸ್ವಸ್ವಜನಾಃ ಸಮಾಃ॥

ಸಗೋತ್ರಃ- ಬಾಂಧವಃ=ಜ್ಞಾತಿಃ ಬಂಧುಃ-ಸ್ವಃ-ಸ್ವಜನಃ-ಪು= ೬=ಒಂದು ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು, ತನ್ನ ವಂಶದವನು. ಗೋತ್ರದಾಯಾದಿ.

ಜ್ಞಾತೇಯಂ ಬಂಧುತಾ ತೇಷಾಂ ಕ್ರಮಾದ್ಭಾವಸಮೂಹಯೋಃ।

ಜ್ಞಾತೇಯಂ-ನ-ಬಂಧುತಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ತೇಷಾಂ ಕ್ರಮಾತ್ ಭಾವಸಮೂಹಯೋಃ ಜ್ಞಾತೇಯವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾತಿತನ, ಬಂಧುತಾ ಅಂದರೆ ನೆಂಟರಗುಂಪು. ನೆಂಟತನಕ್ಕೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ಧವಃ ಪ್ರಿಯಃ ಪತಿರ್ಭರ್ತಾ

ಧವಃ-ಪ್ರಿಯಃ-ಪತಿಃ-ಭರ್ತಾ=ಯು ಪು-೪॥ ಗಂಡನ ಹೆಸರುಗಳು,

ಜಾರಸ್ತೂಪಪತಿಸ್ಸಮೌ।

ಜಾರಃ=ಉಪಪತಿಃ=ಪು=೨-ಮಿಂಡಗಾನ ಹೆಸರು,

ಅಮೃತೇ ಜಾರಜಃ ಕುಂಡೋ

ಕುಂಡಃ=ಪು-೧=ಅಮೃತೇ ಜಾರಜಃ-ಗಂಡನು ಸಾಯದೇ ಇರುವಾಗಲೆ ಮಿಂಡನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾದರದ ಮಗನ ಹೆಸರು,

ಮೃತೇ ಭರ್ತರಿ ಗೋಳಕಃ।

ಗೋಳಕಃ=ಪು=೧=ಭರ್ತರಿ ಮೃತೇ ಜಾರಜಃ=ಗಂಡನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಮಿಂಡನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾದರದ ಮಗನ ಹೆಸರು,

ಭ್ರಾತ್ರೀಯೋ ಭ್ರಾತೃಜಃ

ಭ್ರಾತ್ರೀಯಃ-ಭ್ರಾತೃಜಃ-ಪು=೨=ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನ ಮಗ, ಅಣ್ಣನ ಮಗ, ತಂಮನ ಮಗ,

ಭ್ರಾತೃಭಗಿನ್ಯೌ ಭ್ರಾತರಾವುಭೌ॥

ಭ್ರಾತರೌ-ಪು-ದ್ವಿ-೧=ಭ್ರಾತೃಭಗಿನ್ಯೌ ಉಭೌ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಂಡುಗಳೆರಡರ ಹೆಸರು, ಅಂದರೆ, ಅಣ್ಣ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತಿಕ್ಕ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಭ್ರಾತರೌ ಎಂದು ೧ ಹೆಸರು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಅಲ್ಲವ್ಪ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರಿಗೂ, ಅಕ್ಕತಮ್ಮಂದಿರಿಗೂ. ಭ್ರಾತರೌ ಎಂದು ಏಕನಾಮವು,

ಮಾತಾಪಿತರೌಪಿತರೌಮಾತರಪಿತರೌ ಪ್ರಸೂಜನಯಿತಾರೌ

ಮಾತಾಪಿತರೌ-ಋ-ಪಿತರೌ-ಋ=ಮಾತರ ಪಿತರೌ=ಅಕಾರಾಂತ=ಮಾ-ಮಾತರಪಿತರೌ=ಪು=ಋ-ದ್ವಿ=೩-ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಹೇಳುವಾಗ ಒಂದೊಂದೇ ಹೆಸರುಗಳು,

ಶ್ವಶ್ರೂಶ್ವಶುರೌಶ್ವಶುರೌ

ಶ್ವಶೂ ಶ್ವಶುರೌ=ಶ್ವಶುರೌ=ಪು=ದ್ವಿ ೨-ಅತ್ತೆಮಾವಂದರಿಬ್ಬರಿಗೂಕೂಡ ಒಂದೊಂದೇ ಹೆಸರುಗಳು,

ಪುತ್ರೌ ಪುತ್ರಶ್ಚ ದುಹಿತಾ ಚ ॥೩೭॥

ಪುತ್ರೌ-ಪು-ದ್ವಿ=೧-ಪುತ್ರಶ್ಚ ದುಹಿತಾ=ಮಗನಿಗೂ ಮಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಒಂದೇ ಹೆಸರು,

ದಂಪತೀಜಂಪತೀಜಾಯಾಪತೀಭಾರ್ಯಾಪತೀಚೇತ್ಯಾ

ದಂಪತೀ-ಜಂಪತೀ=ಜಾಯಾಪತೀ-ಭಾರ್ಯಾ ಪತೀ=ಪು-ದ್ವಿ=ಗಂಡಹೆಂಡರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಒಂದೇ ಹೆಸರುಗಳು,

ಗರ್ಭಾಶಯೋಜರಾಯುಃ ಸ್ಯಾದುಲ್ಬಂಚ ಕಲಲೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಗರ್ಭಾಶಯಃ=ಜರಾಯುಃ=ಉ=ಸ=ಪು-೨-ಬಸುರೊಳಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಾವಿಚೇಲದ ಹೆಸರು. ಉಲ್ಬಂ=ನ=ಕಲಲಃ=ಪ್ನು-೨-ಬಸುರೊಳಗೆ ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವೀರ್ಯಗಳಾದ ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತಗಳು ಬೆರೆತ ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾವಿಚೇಲಕ್ಕೆ ಹೆಸರೆಂತಲೂ, ಮೊದಲು೩ಮಾವಿಚೇಲಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳೆಂತಲೂಕೆಲವರುಹೇಳುವರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸೂತಿಮಾಸೋವೈಜನನೋ	ಸೂತಿಮಾಸಃ-ವೈಜನನಃ=ಪು=೨=ಬಸುರಾದವಳಿಗೆ ಹೋಗುವನ್ನು ಹೆರುವ ತಿಂಗಳು ಹೆರಿಗೆ ತಿಂಗಳು,
ಗರ್ಭೋಭ್ರೂಣ ಇಮೌಸಮೌ	ಗರ್ಭಃ=ಭ್ರೂಣಃ-ಪು-೨ಗರ್ಭದಪೆಸರುಗಳು=ಬಸರು.
ತೃತೀಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಃಶಂಡಃ ಕ್ಲೀಬಂಷಂಡೋನಪುಂಸಕಂ ॥	ತೃತೀಯಾಪ್ರಕೃತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-ಶಂಡಃ=ಪ=ಷಂಡಃ=ಪು=ಕ್ಲೀಬಂ=ನ-ಷಂಡಃಪುನಪುಂಸಕಂ=ನ=೫=ನಪುಂಸಕನಪೆಸರುಗಳು, ಶಿಖಂಡಿಯೆಂಬುವರು. ಯಾಂಗೂ ವೈನೆರೆಯುದೇಯಡೆ ಭಾವ ವಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸಿಗೂ, ಗಡ್ಡವಿಾಸಗಳೂ ಯಿಲ್ಲದೈಲಿಂಗವಿಲ್ಲ ದಗಂಡುಸಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.
ಶಿಶುತ್ವಂಶೈಶವಂಬಾಲ್ಯಂ	ಶಿಶುತ್ವಂ-ಶೈಶವಂ=ಬಾಲ್ಯಂ-ನ-೩=ಹದಿನಾರು ವರುಷಗಳಿಗೆ ಕಡಮೆಯಾದ ವಯಸ್ಸು. ಹುಡುಗತನ.
ತಾರುಣ್ಯಂಯೌವನಂಸಮೆ	ತಾರುಣ್ಯಂಯೌವನಂ=ನ=೨=ಪ್ರಾಯದಪೆಸರು.
ಸ್ಯಾತ್ಸ್ಥಾವಿರಂತುವೃದ್ಧ	ಸ್ಥಾವಿರಂ=ವೃದ್ಧತ್ವಂ-ನ-೨=೫೦=ವರುಷಗಳಿಗೆ ಮಿಂಚಿದ ವಯಸ್ಸು ಮುದಿತನಮುಪ್ಪು.
ವೃದ್ಧಸಂಘೇಪಿ ವಾರ್ಧಕಂ।	ವಾರ್ಧಕಂ=ನ=೧=ವೃದ್ಧ ಸಂಘೇಪಿ=ಮುದುಕರಗುಂಪಿಗೆ ಹೆಸರು, ಅಪಿಶಬ್ದದಿಂದವಾರ್ಧಕಂ ಅಂದರೆ ಮುದುಕತನಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾಗುವದು.
ಪಲಿತಂಜರಸಾಶೌಕ್ಲ್ಯಂಕೇಶಾದೌ	ಪಲಿತಂ-ನ-ಕೇಶಾದೌ-ಜರಸಾಶೌಕ್ಲ್ಯಂ ಮುದಿತನದಿಂದಕೂದಲುಮುಂತಾದರೋಮಗಳಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಬಿಳುಪು. ಕೂದಲು ನೆರತುಹೋಗುವಿಕೆ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಿಸ್ರಸಾಜರಾ॥

ವಿಸ್ರಸಾ-ಜರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಬಹಳವು ಶಿಕ್ಷಸಿದ ಹೆಸರು. ಕೇವಲಮುಪ್ಪು.

ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಉತ್ತಾನಶಯಾ ದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ತ್ರಿಷುಜರಾವರಾಃ ಎಂಬ ವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವು ಹೇಳಲ್ಪಡು ತ್ತ.

ಸ್ಯಾದುತ್ತಾನಶಯೀ ಡಿಂಭಃ ಸ್ತನಪಾಶ್ಚ ಸ್ತನಂಧಯಃ॥

ಉತ್ತಾನಶಯಃ-ಡಿಂಭಃ-ಸ್ತನಪಾಃ ಅಸ್ತನಂಧಯಃ-೪-ಪು- ಮೊಲೆಯುಣ ವ ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತಾನಶಯಾ-ಹೆ ಕೂಸು.

ಬಾಲಸ್ತು ಸ್ಯಾನ್ಮಾಣವಕೋ

ಬಾಲಃ=ಮಾಣವಕಃ- ಹದಿನಾರು ವ ವಗೆಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿರುವ ವ ಸ್ಸುಳ್ಳ ಹುಡುಗನ ಹೆಸರು. ಬಾಲಾ ಹೆಣ್ಣುಹುಡುಗಿ.

ವಯಸ್ಥಸ್ತರುಣೋ ಯುವಾ

ವಯಸ್ಥಃ=ತರುಣಃ-ಯುವಾ= ೩-ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗನ ಹೆಸರುಗಳು ತರುಣೀ=ಪ್ರಾಯದ ಹುಡಿಗಿ.

ಪ್ರವಯಾಃ ಸ್ಥವಿರೋ ವೃದ್ಧೋ ಜೀನೋ ಜೀರ್ಣೋ ಜರನ್ನಪಿ॥

ಪ್ರವಯಾಃ-ಸ್ಥವಿರಃ-ವೃದ್ಧಃ ಜೀನಃ-ಜೀರ್ಣಃ-ಜರನ್=೬-ಮು ಕನ ಹೆಸರುಗಳು ವೃದ್ಧಾ=ಮುದುಕಿ.

ವರ್ಷೀಯಾನ್ ದಶಮೀ ಜ್ಯಾಯಾನ್

ವರ್ಷೀಯಾನ್=ಸ-ದಶಮೀ=ನ್-ಜ ಯಾನ್-ನ್-ಪು-೩=ಶತವೃದ್ಧ ಬಹಳ ದುಃಖ-ಹತ್ತನೇಅವಸ್ಥೆ ಸಮೀಪವಾ ಳ್ಳವನು.

ಪೂರ್ವಜಸ್ತ್ವಗ್ರಿಯೋಗ್ರಜಃ॥

ಪೂರ್ವಜಃ-ಅಗ್ರಿಯಃ-ಅಗ್ರಜಃ- ಅಣ್ಣನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಜಘನ್ಯಜೇಸ್ಯುಃ ಕನಿಷ್ಠಯ

ಜಘನ್ಯಜಃ=ಕನಿಷ್ಠ= ಯವೀಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಽಽಥೋವರಜೋನುಜಃ॥೩೦೩	ಸ-ಅವರಜಃ= ಅನುಜಃ=೬=ತಮ್ಮ ನಹೆಸರುಗಳು.
ಅಮಾಂಸೋದುರ್ಬಲಶ್ಛಾತೋ	ಅಮಾಸಃ=ದುರ್ಬಲಃ=ಛಾತಃ=ಪ್ರಶಾತಃ-೩=ಬಡಬಡಕಲುವ್ಯುಯುಳ್ಳವನು ನರಪೇತಲವನುಬಲವಿಲ್ಲದವನುಅಶಕ್ತನ,
ಬಲವಾನ್ಮಾಂಸಲೋಂಸಲಃ	ಬಲವಾನ್=ತ್=ಮಾಂಸಲಃ=ಅಂಸಲಃ೩ ಬಲಿತವನು,ಬಲಿಷ್ಠ,ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು.
ತುಂದಿಲಸ್ತುಂದಿಭಸ್ತುಂದೀಬೃಹತ್ಕುಕ್ಷಿಃಪಿಚಂಡಿಲಃ॥	ತುಂದಿಲಃ=ತುಂದಿಭಃ=ಪು=ತುಂದಿಕಃ ತುಂದೀನ್=ಬೃಹತ್ಕುಕ್ಷಿಃ=ಪ್ಪಿಚಂಡಿಲಃ=೬ ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವನು ಬೊಜ್ಜೀಯು ನನು=ಡೋಲುಹೊಟ್ಟೆಯವನು,
ಅವಟೀಟೋವನಾಟಶ್ಚಾವಭ್ರಟೋನತನಾಸಿಕೇ।	ಅವಟೀಟಃ=ಅವನಾಟಃ=ಅವಭ್ರಟಃ=ನತನಾಸಿಕಃ ೪ ಕುಳಿಮೂಗಿನವನಹೆಸರುಗಳು, ಚಿಕ್ಕ ಮೂಗುಳ್ಳವನು, ಸೊಟ್ಟ ಮೂಗುಳ್ಳವನು,
ಕೇಶವಃಕೇಶೀ ಕಃಕೇಶಃ	ಕೇಶವಃ=ಕೇಶಿಕಃ=ಕೇಶೀ=ಸ್ ೩ ಹಲ್ವು ಮುಂಡೆಕೂದಲುಳ್ಳವನು, ಉದ್ದವಾದಕಪ್ಪನೇ ಬಬಬಳ ಜುಟ್ಟುಳ್ಳವನು,
ವಲಿನೋವಲಿಭ ಸ್ಸಮೌ)	ವಲಿನಃ=ವಲಿಭಃ=೨= ಹೊಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ರೇಖೆರೇಖೆಗಳಾಗಿ ತ್ರಿವಳಿಗಳೆಂಬ ಚರ್ಮದ ಮಡತೆಗಳುಳ್ಳವನಹೆಸರು, ಮತ್ತು ಮುದಿತನದಿಂದ ಚರ್ಮದೊಳಗೆ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳ ಸತ್ವಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಜೋಲುಬಿದ್ದ ಚರ್ಮ ಮಾಯುಳ್ಳವನಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು,
ವಿಕಲಾಂಗಸ್ತು ಪೋಗಂಡಃ	ವಿಕಲಾಂಗಃ=ಪೋಗ ಡಃ=ಪು=೨ ಪೋಗಂಡಃ=೨=ಅಂಗಹೀನವಾದವನ ಹೆಸರುಗಳು ಕೇಂಟಕುರುಡಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲ ಕಿವುಡ ಸೊಟ್ಟ ನಿರ್ವ್ಯನಾಳೀ-ಪ್ರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಖರ್ವೋಹ್ರಸ್ವಶ್ಚವಾಮನಃ॥	ಖರ್ವಃ=ಹ್ರಸ್ವಃ=ವಾಮನಃ-೩ಮೋಟಕಾದವನು,ಗಿಡ್ಡನು,ಉದ್ದನಾಲದಕಾಲ್ಗನು,
ಖರಣಾಸ್ಸ್ಯಾತ್ಖರಣಸೋ	ಖರಣಾಃ= ಸ =ಖರಣಸಃ=೨=ಗಂಟು ಮೂಗಿನವನು,ಚಪಟಿಮೂಗಿನವನು,ಉದ್ದಮೂಗಿನವನು,
ವಿಗ್ರೋವಿಗತನಾಸಿಕಃ॥೩೦॥	ವಿಗ್ರಹಃ=ಪೂ=ವಿಖ್ಯಃ=ವಿಗತ ನಾಸಿಕಃ೨ ಮೂಗಿಲ್ಲದವನುಮುಕ್ಕಡಿಯುವನು,
ಖುರಣಾಃಸ್ಸ್ಯಾತ್ಖುರಣಸಃ॥	ಖುರಣಾಃ=ಸ=ಖುರಣಸಃ=೨=ಬಾರುಕ ಮೂಗುಳ್ಳವನು,ಪೀನಸೀವ,ಗನು,ಕೊಕ್ಕೇ ಮೂಗಿನವನಿಗೂಹೆಸರು,
ಪ್ರಜ್ಞುಃಪ್ರಗತಜಾನುಕಃ।	ಪ್ರಜ್ಞುಃ=ಪೂ=ಪ್ರಜ್ಞುಃ-ಪ್ರಗತಜಾನುಕಃ=೨=ವಂದಕೊಂದು ದೂರವಾಗಿಅಗಲವಾದ ಮೊಳಕಾಲುಳ್ಳವನಹೆಸರು, ಕಿಸುಗಾಲನು,
ಊರ್ಧ್ವಜ್ಞುರೂರ್ಧ್ವಜಾನುಃ ಸಾತ್)	ಊರ್ಧ್ವಜ್ಞುಃ=ಪೂ=ಊರ್ಧ್ವಜ್ಞುಃ=ಊರ್ಧ್ವಜಾನುಃ =೨= ಉದ್ದವಾದ ಮೊಳಕಾಲುಳ್ಳವನು,ಬಾರುಕಾಲವನು,
ಸಂಜ್ಞುಸ್ಸಂಹತಜಾನುಕೇ॥	ಸಂಜ್ಞುಃ=ಪೂ=ಸಂಜ್ಞು=ಸಂಹತಜಾನುಕಃ-೨=ವಂದಕ್ಕೊಂದು ತಗಲುವ ಮೊಳಕಾಲುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು,
ಸ್ಯಾದೇಡಬಧಿರಃ	ಏಡಃ=ಬಧಿರಃ೨ಕಿವುಡನಹೆಸರುಗಳು.
ಕುಬ್ಜೇಗಡುಲಃ	ಕುಬ್ಜಃ=ಗಡುಲಃ=೨ಗೂನುಂಟಾಗಿ ಲುವುಗಳು ಬೊಗ್ಗಿ ಗಂಟಕ್ಕಿದ ಗುಜ್ಜ್ಜಿಯ ಹೆಸರು,
ಕುಕರೇಕುಣಿಃ	ಕುಕರಃ=ಕುಣಿಃ=ಪೂ=ಕುಣಿಃ-೨ ಯಿಲ್ಲದ ತೊಳವನ ಹೆಸರುಗಳು, ಬೊ ಕೈಯಿಲ್ಲ್ಯ ವುಳ್ಳವನು,
ಪೃಶ್ನಿರಲ್ಪತನೌ	ಪೃಶ್ನಿಃ=ಅಲ್ಪತನುಃ=೨ಚಿಕ್ಕಮೈಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶ್ರೋಣಃಪಂಗಾ

ಮುಂಡಸ್ತು ಮುಂಡಿತೆ

ವಲಿರಃಕೇಶರೆ

ಖೋಡೆಖಂಜ

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂಜರಾವರಾಃ॥

ಜಟುಲಃಕಾಲಕಃಪಿಪ್ಲುಸ್ತಿಲ ಕಸ್ತಿಲಕಾಲಕಃ॥

ಅನಾಮಯಂಸ್ಯಾದಾರೋಗ್ಯಂ

ಚಿಕಿತ್ಸಾ ರುಕ್ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ

ಭೇಷಜಾವಧಭೈಷಜ್ಯಾನ್ಯಗದೋಜಾಯು ಏರಿತ್ಯಪಿ॥

ಮನುಸಣ್ಣನೆಗಿಡ್ಡಾಗಿಡ್ಡು ಬಡಕಲವನು

ಶ್ರೋಣಃ=ಪಂಗುಃ-೨-ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಕುಂಟನಹೆಸರುಗಳು, ಕುಂಟುಕಾಲುಳ್ಳವನು.

ಮುಂಡಃ=ಮುಂಡಿತಃ=೨=ತಲೆಬೋಳಿ ಕೊಡಲುಬೆಳಿಯದಬೋಳುತಲೆಯುವನು,

ವಲಿರಃ=ಕೇಕರಃ=೨=ಮೆಲ್ಲಗಣ್ಣಿನವನು

ಖೋಡಃ=ಖಂಜಃ=೨=ತೊಡೆಗಳಬರವಿಗೋಕಾಲುಗಳೇಯಿಲ್ಲದಕುಂಟನು,

ಜರಾವರಾಃ=ತ್ರಿಷು=ಜರಾಶಬ್ದದಿಂದೆ ಈಚೆಗೆಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವುತ್ತಾ ನಿಕಯಾಖಂಜ ಶಬ್ದದವರಿಗೂವಾಧ್ಯೇ ಇರುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಮೂರುಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯುಪ್ರಯೋಗವಿದೆ(*ಉದಾಹರಣ)ವಿಕಲಃ=ಖರ್ವಾಸ್ತ್ರೀ-ವಿಕಲಂ=ಖರ್ವಂ=ನ=ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಜಟುಲಃ=ಪಾ=ಜಡುಲಃ=ಕಾಲಕಃ=ಪಿಪ್ಲುಃ-ತಿಲಕಃ=ತಿಲಕಾಲಕಃ=ಪು=೬=ತಿಲಕಾ ಕಾರಗಳಾದಕಲೆಮಚ್ಚೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು, ಸಂಗಾತಿಮಚ್ಚೆ, ಹುಟ್ಟುಮಚ್ಚೆ,

ಅನಾಮಯಂ=ಆರೋಗ್ಯಂ=ನ=೨=ರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆಇರುವಿಕೆ, ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ದೋಷ ಗಳೂ ಸಮಾನವಾಗುವಿಕೆ,

ಚಿಕಿತ್ಸಾ=ಸ್ತ್ರೀ೧ರುಕ್ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾರೋಗಕ್ಕೆ ಶಾಮಕವಾಗಿ ಔಷಧಾದಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆ,

ಭೇಷಜಂ=ಔಷಧಂ=ಭೈಷಜ್ಯಂ=ನ-ಅಗದಃ=ಪು= ಜಾಯುಃ= ೧ =ರೋಗಹರವಾದಮದ್ದಿನಹೆಸರು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರೀ ರುಗ್ರುಜಾಚೋಪತಾಪರೋಗವ್ಯಾಧಿಗದಾಮಯಾಃ	ರುಕ್-ಜ್_ರುಜಾ-ಆ-ಸ್ತ್ರೀ-ಉಪತಾಪಃ ರೋಗಃ=ವ್ಯಾಧಿಃ=ಗದಃ ಆಮಯಃ-ಪುಂ. ರೋಗದ ಹೆಸರು.
ಪುಂಸಿ ಯಕ್ಷ್ಮಾ ಕ್ಷಯಃ ಶೋಷಃ	ಯಕ್ಷ್ಮಾ-ನ್ ಕ್ಷಯಃ=ಶೋಷಃ-ಪುಂ. ಕ್ಷಯರೋಗದ ಹೆಸರುಗಳು,
ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯಸ್ತು ಪೀನಸಃ	ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯಃ=ಪೀನಸಃ=ಪು=ಪೀನಸ ರೋಗದ ಹೆಸರುಗಳು,
ಸ್ತ್ರೀ ಕ್ಷುತ್ ಕ್ಷುತಂ ಕ್ಷವಃ ಪುಂಸಿ	ಕ್ಷುತ್-ಧ್=ಸ್ತ್ರೀ=ಕ್ಷುತಂ ನ ಕ್ಷವಃ=ಪುಂ= ಶೀನುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,
ಕಾಸಸ್ತು ಕ್ಷವಥುಃ ಪುಮಾನ್	ಕಾಸಃ=ಕ್ಷವಥುಃ= ಪು ಕೆಮ್ಮಲು, ಗೂರಲುಬ್ಬಸ.
ಶೋಫಸ್ತು ಶ್ವಯಥುಃ ಶೋಥಃ	ಶೋಫಃ=ಶ್ವಯಥುಃ=ಶೋಥಃ= ಶೋಫಃ-ಪು-ಬಾತುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಬಾವು
ಪಾದಸ್ಫೋಟೋ ವಿಪಾದಿಕಾ॥	ಪಾದಸ್ಫೋಟಃ-ಪು-ವಿಪಾದಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಕಾಲುಗಳು ಒಡಿಯುವ ಕುಷ್ಠ ರೋಗ ವಿಶೇಷ,
ಕಿಲಾಸಂ ಸಿಧ್ಮ	ಕಿಲಾಸಂ=ಸಿಧ್ಮ=ನ್=ಪು-ಸಿಧ್ಮಂ ... ಸಿಬ್ಬದ ಹೆಸರುಗಳು, ಸಿಬ್ಬ.
ಕಚ್ಛ್ವಾಂತು ಪಾಮಪಾಮೇ ವಿಚರ್ಚಿಕಾ।	ಕಚ್ಛೂಃ=ಊ=ಪಾಮನ್=ನಪಾಮಾ-ಆ-ವಿಚರ್ಚಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಕಜ್ಜಿ ತುರಿಕಜ್ಜಿ
ಕಂಡೂಃ ಖರ್ಜೂಶ್ಚ ಕಂಡೂಯಾ	ಕಂಡೂಃ=ಖರ್ಜೂಃ=ಕಂಡೂಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ ತಿನವೆ, ತುರಿ,
ವಿಸ್ಫೋಟಃ ಪಿಟಕಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ	ವಿಸ್ಫೋಟಃ-ಪು ಪಿಟಕಃ-ತ್ರಿ ... ಕ್ಕು, ಹುಣ್ಣಿನ ... ಬೊಬ್ಬೆ.
ವ್ರಣೋಽಸ್ತ್ರಿಯಾಮೀರ್ಮಮರುಃ ಕ್ಲೀಬೇ	ವ್ರಣಃ=ಪು=ಈರ್ಮಂ=ಅರುಸ್-ನ-ಹುಣ್ಣು,
ನಾಡೀವ್ರಣಃ ಪುಮಾನ್	ನಾಡೀವ್ರಣಃ=ಪುಂ ನಾರು ಹುಣ್ಣಿನ ಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕೋಠೋಮಂಡಲಕಂ	ಕೋಠಃ=ಪು=ಮಂಡಲಕಂ=ನ=ಮಂಡಲಾಕಾರವಾದ ಕುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಕೊಳ ಮಚ್ಚೆಯ ಹುಣ್ಣು.
ಕುಷ್ಠಶ್ವಿತ್ರೇ	ಕುಷ್ಠಂ=ಶ್ವಿತ್ರಂ=ನ=೨=ಬಿಳಿಯಕುಷ್ಠರೋಗ.
ದುರ್ನಾಮ ಕಾರ್ಶಸೀ	ದುರ್ನಾಮಕಂ=ಅರ್ಶಃ=ಸ=ನ=೨=ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಮೊಳೆರೋಗ.
ಅನಾಹಸ್ತು ವಿಬಂಧಃಸ್ಯಾ	ಅನಾಹಃ=ವಿಬಂಧಃ=ಪಾ=ಸಬಂಧಃ=ಪು=೨=ಹೊಟ್ಟೆಉಬ್ಬರ ಮಲಮೂತ್ರಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ
ಗ್ರಹಣೀರುಕ್ಪ್ರವಾಹಿಕಾ	ಗ್ರಹಣೀರುಕ್=ಶ=ಪ್ರವಾಹಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಗ್ರಹಣೀರೋಗ ಹೊಟ್ಟೆಕಚ್ಚಿ ಭೇದಿಗಳಾಗುವಿಕೆ.
ಪ್ರಚ್ಛರ್ದಿಕಾವಮಿಶ್ಚಸ್ತ್ರೀ ಪುಮಾಂಸ್ತು ವಮಥುಸ್ಸಮಾಃ	ಪ್ರಚ್ಛರ್ದಿಕಾ=ವಮಿಃ=ಸ=ವಮಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ವಮಥುಃ=ಪು=೩=ಶಕ್ಕರೋಗ ವಾಂತಿ, ವಮನ.
ವ್ಯಾಧಿಭೇದಾ ವಿದ್ರಧಿಃಸ್ತ್ರೀ ಜ್ವರಮೇಹಭಗಂದರಾಃ	ವಿದ್ರಧಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆಯುವಿಕೆಜ್ವರಃ=ಪು=೧=ಜೀರ್ಣವಾದ ಮೈಬಿಸಿಯಾಗುವಿಕೆ,ಮೇಹಃ=ಪು=೧=ಹಸ್ತಿಗರ್ಭದೋಷದಿಂದ ರೇತಸ್ಸು ಕರತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೋರುವಿಕೆ. ಭಗಂದರಃ=ಪು=೧= ಶಿಶ್ನೋಪಸ್ಥಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಹುಟ್ಟುವ ಹುಣ್ಣು. ಈ ೪=ವ್ಯಾಧಿಭೇದಾಃ_ರೋಗಭೇದಗಳು.
ಅಶ್ಮರೀಮೂತ್ರ ಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಸ್ಯಾತ್.	ಅಶ್ಮರೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಂ=ನ=೨=ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ=ಮೂತ್ರಸೂರಿಯಾದ ಕಷ್ಟವಾದ ತಡೆ, ಬಹುಮೂತ್ರ,
ಪೂರ್ವೇಶುಕ್ರಾವಧೇಸ್ತ್ರಿಷು	ಇದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಶುಕ್ರಾತ್

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಜೊರೆತಸೀಚೆ ಎಂಬುವ ಶುಕ್ರಶಬ್ದದ ರಿಗೂಮುಂದೆ ಹೇಳತಕ್ಕಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲಾ ಲಿಂಗಗಳು.
ರೋಗಹಾರ್ಯಗದಂ ಕಾರೊ ಭಿಷಗ್ವೈದ್ಯೌಚಿಕಿತ್ಸಕೇ॥	ರೋಗಹಾರೀ=ನ್=ಅಗಂದಕಾರ ಷಕ್=ಜ್-ವೈದ್ಯಃ=ಚಿಕಿತ್ಸಕಃ-೩-ವೈದ್ಯ ನಹೆಸರುಗಳು.
ವಾರ್ತೋನಿ ರಾಮಯಃ ಕ ಲ್ಯಉಲ್ಲಾಘೊ ನಿರ್ಗತೊಗದಾ ತ.	ವಾರ್ತಃ-ನಿರಾಮಯಃ-ಕಲ್ಯಃ-ಉಲ್ಲಾಘಃ-೪=ಗದಾತ್ ನಿರ್ಗತಃ=ರೋಗದ ಇಂದಯಿಸಾಚೆಗೆಬಂದವನು, ಆರೋಗ್ಯದ ಡದವನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮೂ ಶಬ್ದಗಳು ರೋಗವಿಲ್ಲದವನ ಹೆಸರುಗಳು
ಗ್ಲಾನ ಗ್ಲಾಸ್ನೂ ಆಮಯಾ ವಿಕೃತೊವ್ಯಾಧಿತೊಪಟುಃ ತುರೊಭ್ಯ ಮಿತೋಭ್ಯಾಂ ;	ಗ್ಲಾನಃ=ಗ್ಲಾಸ್ನುಃ-ಆಮಯಾವೀ-ವಿಕೃತಃ=ವ್ಯಾಧಿತಃ=ಅಪಟುಃ- ಆತುರಃ ಆಭ್ಯಮಿತಃ=ಅಭ್ಯಾಂತಃ_ಪು- ೯=ರೋ ಉಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು. ಗ್ಲಾನಗ್ಲಾಸ್ನು ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಣಗೆ ಕ್ಷಯಿಸಿ ದುರ್ಬಲ ದವನ ಹೆಸರುಗಳು.
ನವು ಪಾಮನಕಚ್ಛುರಾ	ಪಾಮನಃ=ಕಚ್ಛುರಃ=ಪು=ನ=ಮ ಗತೀಟಿ ಕಜ್ಜಿಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು.
ದು ದ್ರುಣೊ ದದ್ರುರೋಗೀ ೨	ದದ್ರುಣಃ_ದದ್ರುರೋಗೀ-ನ್=ಪು ೨=ದದ್ರುವೆಂಬ ಕುಷ್ಟಭೇದದ ಹೆ ಗಳು. ತೆದ್ದುಗಳು. ದದ್ದುಗಳು,
ಶೋರೋಗಯುತೊಶ್ಯ	ಅಶೋರೋಗಯುತಃ= ಅರ್ಶಸ ೨=ಮೂಲರೋಗದವನು. ಆಸನ ವ್ರಣದವನ ಹೆಸರು.
ತಕೀವಾತರೊಗೀಸ್ಯಾ	ವಾತಕೀ_ನ್_ವಾತರೋಗಿ=ನ್=ಪು ವಾತರೋಗದವನ ಹೆಸರುಗಳು,
ತಿಸಾರೊತಿಸಾರಕೀ	ಸಾತಿಸಾರಃ-ಅತಿಸಾರಕೀ=ನ್-ಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಸಾರ ರೋಗದವನ ಹೆಸರುಗಳು. ಭೇದಿಯಾಗುವವನು.
ಸ್ಯುಃಕ್ಲಿನ್ನಾಕ್ಷಚುಲ್ಲಚಿಲ್ಲಪಿಲ್ಲಾಃಕ್ಲಿನ್ನೇಕ್ಷ್ಣೀಚ ಪ್ಯಮಿಾ॥	ಚುಲ್ಲಃ=ಚಿಲ್ಲಃ=ಪಿಲ್ಲಃ=೩-ಕ್ಲಿನ್ನಾಕ್ಷ-ರೋಗದಿಂದ ಕೊಳತುನೀರು ಸುರಿಯುವಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಮಿಾಕ್ಲಿನ್ನೇಕ್ಷ್ಣೇಚಾಪಿಸ್ಯುಃ ಈ ೩ ಶಬ್ದಗಳೂ ಕೊಳತನೀರು ಸುರಿಯುವ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.
ಉನ್ಮತ್ತ ಉನ್ಮಾದವತಿ	ಉನ್ಮತ್ತಃ=ಉನ್ಮಾದವಾನ್=೨-ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದವನ ಹೆಸರುಗಳು. ಪೆಚ್ಚನು.
ಶ್ಲೇಷ್ಮಲಃಶ್ಲೇಷ್ಮಣಃಕಫೀ	ಶ್ಲೇಷ್ಮಲಃ=ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಃ-ಕಫೀ=ನ್=೩ ಶ್ಲೇಷ್ಮವ್ಯಾಧಿಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು. ಉಗುಳುರೋಗದವನು.
ನ್ಯುಬ್ಜೋ ಭುಗ್ನೇ ರುಜಾ	ನ್ಯುಬ್ಜಃ-೧=ರುಜಾಭುಗ್ನೇ-ರೋಗದಿಂದದುರ್ಬಲನಾಗಿ ಬೊಗ್ಗಿಹೋದವನ ಹೆಸರುಗಳು. ರೋಗದಿಂದ ಕುಂದಿದವನು
ವೃದ್ಧನಾಭೌತುಂಡಿಲತುಂಭೌ	ವೃದ್ಧನಾಭಿಃ=ತುಂಡಿಲಃ- ತುಂಡಿಭಃ=೩=ಬೊಜ್ಜುಬೆಳದು ಆಳವಾಗಿ ಗುಂಡಿಕಾಣಿಸುವ ಹೊಕ್ಕಳುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು
ಕಿಲಾಸೀಸಿಧ್ಮಲೋಂ	ಕಿಲಾಸೀ=ನ್=ಸಿಧ್ಮಲಃ=೨- ಸಬ್ಬವೆಂಬಚರ್ಮದೋಷವಾದ ಮಚ್ಚೆಗಳುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು
ಂಧೋದೃ	ಅಂಧಃ-ಅದೃಕ್-ಶ=ವು=೨-ಕುರುಡನ ಹೆಸರುಗಳು
ಮೂರ್ಛಾಲಮೂರ್ತ ಮೂ ॥೩೦॥	ಮೂರ್ಛಾಲಃ=ಮೂರ್ತಃ=ಮೂರ್ಛಿತಃ=೩=ಮೂರ್ಛೆ ರೋಗವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು ರೋಗಹಾರಿ ಶಬ್ದವು ಮೊದಲು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೊಂಡು ಇದುವರಿವಿಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಶುಕ್ರಾವಧಿ- ಎಂಬಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಧೆ

ಶುಕ್ರಂತೆಜೋರೆತಸೀಚಬೀಜವೀರ್ಯೆಂದ್ರಿಯಾಣಿಚ

ಶುಕ್ರಂ=ತೇಜಃ=ಸ=ರೇತಃ=ಸ=ಬೀಜಂ=ವೀರ್ಯ-ಇಂದ್ರಿಯಂ= ೬=ರೇತಸ್ಸಿನ ಹೆಸರುಗಳು

ಮಾಯುಃಪಿತ್ತಂ

ಮಾಯುಃ-ಪು=ಪಿತ್ತಂ-ನ-೨=ಪಿತ್ತದ ಹೆಸರುಗಳು

ಕಫಃಶ್ಲೇಷ್ಮಾ

ಕಫಃ=ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ-ನ=ಪು=೨=ಕಫದ ಹೆಸರುಗಳು

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂತು ತ್ವಗಸೃಗ್ವರಾ।

ತ್ವಕ್=ಚ-ಅಸೃಗ್ವರಾ-ಪು=ಅಸೃಗ್ವರಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಚರ್ಮದ ಹೆಸರುಗಳು ತ್ರೂಗಲ ಹೆಸರುಗಳು

ಪಿಶಿತಂತರಸಂಮಾಂಸಂಪಲಂಕ್ರವ್ಯಮಾಮಿಷಂ

ಪಿಶಿತಂ-ತರಸಂ-ಮಾಂಸಂ-ಫಲಂ-ಕ್ರವ್ಯಂ=ಆಮಿಷಂ- ನ=೬-ಮಾಂಸದ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾಂಸಾಮಿಷಶಬ್ದಗಳಿಂ[illegible]ಪ್ಸ=ಎಂತಲೂ ಹೇಳುವರು

ಉತ್ತಪ್ತಂಶುಷ್ಕಮಾಂಸಂಸ್ಯಾತ್ತದ್ವಲ್ಲೂರಂ ತ್ರಿಲಿಂಗಕಂ

ಉತ್ತಪ್ತಂ=ಶುಷ್ಕಮಾಂಸಂ-ನ-ವಲ್ಲೂರಂ=ತ್ರಿ=೩=ಒಣಗಿದ ಮಾಂಸದ ಹೆಸರುಗಳು

ರುಧಿರೆಸೃಗ್ಲೋಹಿತಾಸ್ರರಕ್ತಕ್ಷತಜಶೋಣಿರಂ

ರುಧಿರಂ=ಅಸೃಕ್-ಜ=ಲೋಹಿತಂ-ಅಸ್ರಂ-ರಕ್ತಂ-ಕ್ಷತಜಂ=ಶೋಣಿತಂ=[illegible]-ರಕ್ತದ ಹೆಸರುಗಳು

ವೃಕ್ಕಾಗ್ರಮಾಂಸಂ

ವೃಕ್ಕಾ-ಪು-ವೃಕ್ಕ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-[illegible] ವೃಕ್ಕ್ಯ-ಬುಕ್ಕಃ- ಪು=ಪು=ವೃಕ್ಕ[illegible] ನ=ವೃಕ್ಕಾ-ನ=ಬುಕ್ಕಾ-ನ=[illegible] ಮಾಂಸಂ-ನ=[illegible]=ಶಾತ್ರತದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಕ[illegible] ದ[illegible] [illegible] ಮಾಂಸದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಂಗಳು,

ಹೃದಯಃಂಹೃ

ಹೃದಯಂ=ಹೃತ=ಪ=ನ-೨ ಎದೆಯ ಗುಂಡಿಗೆ,ಹೃದಯಕಮಲ. ವೃಕ್ಕಾಕಿಗ ಳುಳಗುಂಡಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳೆಂತಲೂ ಕೆಲವರ ನ್ನುವರು.

ಸ್ಮೇದಸ್ತುವಪಾವಸಾ॥

ಮೇದಃ=ಸ=ನ=೧=ಹೃದಯ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲುವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನೆಣ,ಇದನ್ನು ಮೆದಡುಯೆನ್ನುವರು,ವಪಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ಹೊಕ್ಕುಳಕೆಳಗಡೆ ಬಟ್ಟೆಯೋಪಾದಿಯಾ ಗಿರುವಪೂರೆಯುಮಾಂಸದಹೆಸರು,ಹೊಸಾ ಸ್ತ್ರೀ೧ಎಲ್ಲಾಮಾಸಂಗ ಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲಾ ದೆಕೊಬ್ಬಿನಹೆಸರು ಈ ೩ ಪರ್ಯಾಯಪ ದಗಳೆಂತಲೂ ಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಪಶ್ಚಾದ್ಗ್ರೀವಾಸಿರಾಮನ್ಯಾ

ಮನ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ೧ಪಶ್ಚಾದ್ಗ್ರೀವಾ ಸಿರಾ ಎಡೆತಲೆಯೊಳಗಿರುವ ನರದ ಹೆಸರು,

ನಾಡೀತುಧಮನಿಸ್ಸಿರಾ।

ನಾಡೀ=ಧಮನಿಃ=ಪಾ=ಧಮನೀ=ಸಿರಾ= ಪಾ-ಶಿರಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿನರಗ ಳಹೆಸರುಗಳು,

ತಿಲಕಂಕ್ಲೋಮ

ತಿಲಕಂ=ಕ್ಲೋಮ= ನ=ಪಾ=ಕ್ಲೋ ಮಂ=ನ೦ಹೊಟ್ಟೆಯುಬಲದಅಲ್ಲೆಯೊಳಗಿ ರುವಮೀರುಚೀಲದಹೆಸರುಗಳು,

ಮಸ್ತಿಷ್ಕಂಗೋರ್ಧಂ

ಮಸ್ತಿಷ್ಕಂ=ಗೋರ್ಧಂ=ನ೦ಎಲುವುಗ ಳಗೂಡಿನಲ್ಲಿರುವಮೆದುಳಹೆಸರುಗಳು,

ಕಿಟ್ಟಂಮಲೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಕಿಟ್ಟಂ=ನ೦ಮಲಃ=ಪ್ನ=೨=ಶರೀರದ ಕೊಳಕಿನ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ, ಕೊಬ್ಬಿಗೂ ರೇತಸ್ಸಿಗೂ ರಕ್ತ್ತ ಮೆದುಳಿಗೂ ಉ ಚ್ಚೆಗೂ ಹೇಲಿಗೂ ಕಿವಿಯ ಕೊಗ್ಗಿಗೂ ಸಿಂಬಳಕ್ಕೂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೂ ಕಣ್ಣಿನೀರಿಗೂ ಕೆಂಣಗೀಜಿಗೂ ಬೆವರಿಗೂ ಹೆಸರು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಂತ್ರಂಪುರೀತತ್

ದ್ಗುಲ್ಮಸ್ತು ಪ್ಲೀಹಾಪುಂಸ್ಯಥ

ವಸ್ನಸಾ । ಸ್ನಾಯುಃ ಸ್ತ್ರಿ

ಯಾಂ

ಕಾಲಖಂಡಯಕೃತೀತುಸ

ಮೇಇಮೇ ॥೬೬॥

ಸೃಣಿಕಾಸ್ಯಂದಿನೀಲಾಲಾ

ದೂಷಿಕಾನೇತ್ರಯೋರ್ಮಲಂ।

ಮೂತ್ರಂಪ್ರಸ್ರಾವ

ಉಚ್ಚಾರಾವಸ್ಕರೌ ಶಮ

ಲಂಶಕೃತ್ ।೩೨। ಪುರೀಷ

ಗೂಥವರ್ಚಸ್ಕಮಸ್ತ್ರೀ ವಿ

ಷ್ಠಾವಿಷೌಸ್ತ್ರಿಯೌ

ಸ್ಯಾತ್ಕರ್ಪರಃಕಪಾಲೋಸ್ತ್ರೀ

ಕೀಕಸಂಕುಲ್ಯಮಸ್ಥಿಚ ॥

ಸ್ಯಾಚ್ಛರೀರಾಸ್ಥ್ನಿ ಕಂಕಾ

ಳಃ

ಅಂತ್ರಂ=ನ=ಹತ್ರಂ=ಪುರೀತತ್ಕ್ಷ

ನ=ಕರುಳುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಪುರೀತತ್

ಶಬ್ದ ಪುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು

ಗುಲ್ಮಃ=ಪ್ಲೀಹಾ=ನ=ಪು=ಎಡೆಯೊಳ

ಗಡೇ ಇರುವ ಕಪ್ಪಾದ ಮಾಂಸ ವಿಶೇಷದ

ಹೆಸರುಗಳು,

ವಸ್ನಸಾ=ಪ=ಸ್ನಸಾ=ಸ್ನಾಯುಃ=ಸ್ತ್ರೀ

=ಸೂಕ್ಷ್ಮನರಗಳು, ಸಣ್ಣಗಿರುವನರಗಳ

ಕಾಲಖಂಡಂ=ಯಕೃತ್ = ನ=ಹೊ

ಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಬಲದಕಡೇ ಇರುವ ಕಪ್ಪಾದ

ಮಾಂಸವಿಶೇಷ.

ಸೃಣಿಕಾ=ಪ=ಸ್ಯಣೀಕಾ=ಸ್ಯಂದಿನೀ

ಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಬಾಯಿಜೊಲ್ಲು,

ದೂಷಿಕಾ=ಪ=ದೂಷೀಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=

ನೇತ್ರಯೋಃ= ಮಲಂ=ಕಣ್ಣಿನಪಿಸ

ಗೀಚು,

ಮೂತ್ರಂ=ಪ್ರಸ್ರಾವಃ=ಪು-ಮೂ

ತ್ರದಹೆಸರುಗಳು.

ಉಚ್ಚಾರಃ=ಅವಸ್ಕರಃ=ಪು=ಶಮಲ

ಶಕೃತ್=ಪುರೀಷಂ=ಗೂಥಂ= ನ=ವರ್ಚ

ಸ್ಕಂ=ಪ್ನ ವಿಷ್ಠಾ=ವಿಟ್=೭ =ಸ್ತ್ರೀ=

ಅಮೇಧ್ಯದಹೆಸರುಗಳು,

ಕರ್ಪರಃ=ಪು-ಕಪಾಲಃ=ಪ್ನ=ತಲೆ

ಬುರುಳೆ, ಕಪಾಲದಮಾಳಿ,

ಕೀಕಸಂ=ಕುಲ್ಯಂ =ಅಸ್ಥಿ=ನ-೩=

ಎಲುಬಿನಹೆಸರುಗಳು.

ಕಂಕಾಳಃ=ಪುಂ=ಚರ್ಮ ಮಾಂಸದ

ಹಾಗ ಸಂಬಂಧವೊಂದು ಬಿರತು ಕೊಂ

ತ ಶರೀರಾಸ್ಥಿ-ಮೈಯೊಳಗಿರುವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲುವುಗಳ ಸಮೂಹದ ಹೆಸರು,

ಪೃಷ್ಠಾಸ್ಥ್ನಿ ತು ಕಶೇರುಕಾ

ಕಶೇರುಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ, ಪೃಷ್ಠಾಸ್ಥಿ=ಬೆನ್ನೆಲುವಿನ ಹೆಸರು,

ಶಿರೋಸ್ಥ್ನಿ ತು ಕರೋಟಿಃ ಸ್ತ್ರೀ

ಕರೋಟಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ, ಪಾರ್ಶ್ವಾಸ್ಥ್ನಿ=ಪಕ್ಕದ ಎಲುವಿನ ಹೆಸರು,

ಪಾರ್ಶ್ವಾಸ್ಥ್ನಿ ತು ಪರ್ಶುಕಾ ॥

ಪರ್ಶುಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ, ಪಾರ್ಶ್ವಾಸ್ಥಿ=ಪಕ್ಕೆಯೆಲುವಿನ ಹೆಸರು,

ಅಂಗಂ ಪ್ರತೀಕೋವಯವೋಪಘನೋ

ಅಂಗಂ=ನ, ಪ್ರತೀಕಃ=ಅವಯವಃ=ಅಪಘನಃ-ಪು=ಕೈಕಾಲು ಮುಂತಾದ ಅಂಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,

ಥ ಕಳೇಬರಂ । ಗಾತ್ರಂ ವಪುಃ ಸಂಹನನಂ ಶರೀರಂ ವರ್ಷ್ಮ ವಿಗ್ರಹಃ । ಕಾಯೋ ದೇಹಃ ಕ್ಲೀಬಪುಂಸೋಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಮೂರ್ತಿಸ್ತನುಸ್ತನೂಃ ।

ಕಳೇಬರಂ=ಗಾತ್ರಂ-ನ-ವಪುಃ-ನ-ಸಂಹನನಂ=ಶರೀರಂ=ವರ್ಷ್ಮ=ನ=ನ-ವಿಗ್ರಹಃ=ಕಾಯಃ=ಪು=ದೇಹಃ-ನ್ಪ=ಮೂರ್ತಿಃ=ತನುಃ=ತನೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ, ಶರೀರದ ಹೆಸರು, ತನುಶಬ್ದವು ಸಕಾರಾಂತವೂ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ,

ಪಾದಾಗ್ರಂ ಪ್ರಪದಂ

ಪಾದಾಗ್ರಂ=ಪ್ರಪದಂ=ನ ಕಾಲು ತುದಿ, ಪಾದದ ಕೊನೆ,

ಪಾದಃ ಪದಂಘ್ರಿಶ್ಚರಣೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೩೭೦॥

ಪಾದಃ=ಪು, ಪದಂ=ನ, ಅಂಘ್ರಿಃ=ಚರಣಃ ಪುನ್ನ ಲಿಂಗ, ಕಾಲಿನ ಅಡಿ ಪಾದದ ಹೆಸರು,

ತದ್ಗ್ರಂಥೀ ಘುಟಿಕೇ ಗುಲ್ಫೌ

ಘುಟಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ, ಗುಲ್ಫಃ=ಪು-ಎರಡು ಗ್ರಂಥೀ=ಅ ಪಾದದ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೂಳೆ ಗೆಂಡು ಗಣ್ಣೋರ ಮಾಂಸಖಂಡದ ದಿಮ್ಮಿ, ಚೀಲು, ಮಾಂಸ, ಹಜ್ಜೆ, ಹರಡೆ

ಪುಮಾನ್ಪಾರ್ಷ್ಣಿಸ್ತಯೋರಧಃ ।

ಪಾರ್ಷ್ಣಿಃ=ಪು-ಸ್ತ್ರೀ=ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗಳು, ತಯೋಃ ಘುಟಿಕೆಗಳ ಮುಂದಿನ ಕೆಳಗಡೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಜಂಘಾ ತು ಪ್ರಸೃತಾ

ಜಂಘಾ=ಪ್ರಸೃತಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕಣಕಾ

ಜಾನೂರುಪರ್ವಾಷ್ಠೀವ ಕಾಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೩೩೦॥

ಸಕ್ಥಿ ಕ್ಲೀಬೆಪುಮಾನೂರು

ಸ್ತ್ರಿಸ್ಸಂಧಿಃಪುಂಸಿ ವಂಕ್ಷಣಃ

ಗುದಂತ್ವಪಾನಂಪಾಯು ರ್ನಾ

ವಸ್ತಿ ರ್ನಾಭೇರಧೋದ್ವಯೋಃ॥

ಕಟೋನಾ ಶ್ರೋಣಿಫಲಕಂ

ಕಟಿಃಶ್ರೋಣಿಃಕಕುದ್ಮತೀ।

ಪಶ್ಚಾನ್ನಿತಂಬಃ ಸ್ತ್ರೀಕಟ್ಯಾಃ

ಕ್ಲೀಬೆತು ಜಘನಂಪುರಃ॥

ಕೂಪಕೌತುನಿತಂ ಬಸ್ಥೌ

ದ್ವಯಹೀನೆ ಕುಕುಂದರ

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಸ್ಫಿಚೌಕಟಿ

ಪ್ರೋಥಾ

ಜಾನುಃ=ನ=ಪಾ=ಪು-ಊರುಪರ್ವ-ನ

ನಷ್ಠೀವತ್=ತ್ಪ್ನ=೩ವೊಳಕಾಲಿನ

ಹೆಸರುಗಳು,

ಸಕ್ಥಿ-ನ=ಊರು-ಪು=೨ತೊಡೆ ಹೆ

ರುಗಳು.

ವಂಕ್ಷಣಃ=ಪುಂ-ತತ್ಸಂಧಿಃ=ಅತೊ

ಳಿಗೂ ಅಂಗಡಿಗೂ ಮಧ್ಯ ಇರುವಸಂಧಿ

ಪೆಸರು,

ಗುದಂ=ಅಪಾನಂ=ನ-ಪಾಯುಃ

೩ಗುದಸ್ಥಾನದಪೆಸರುಗಳು,ತಿಕ

ವಸ್ತಿಃ=ಪ್ಸ-ನಾಭೆರಧಃ= ಹೊಕ್ಕು

ಕೆಳಗಣ ಕಿರಿಹೊಟ್ಟೆ, ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆ,

ಕಟಃ=ಪುಶ್ರೋಣಿಫಲಕಂ=ನ-ಸೊ

ಟದ ಪೆಸರುಗಳು,ಟೊಂಕ, ಪಡು.

ಕಟಿಃಪಾ-ಕಟೀ-ಶ್ರೋಣಿಃ=ಪಾ-ಶ್ರೋ

ಣೀ-ಕಕುದ್ಮತೀ-ಸ್ತ್ರೀ- ಅಂಡುಕಗ

ಸರುಗಳು,ಪಿರ್ರೆಗಳು ಈ_೫-ಶಬ್ದಗ

ಟೊಂಕದಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು,

ನಿತಂಬಃ=ಪುಂಸ್ತ್ರೀ-ಕಟ್ಯಾಃ-ಪಶ್ಚಾ

ಹೆಂಗಳಹಿಂದುಗಡೆ ಪಿರ್ರೆಗಳಹೆಸರು

ಯರಅಂಡುಗಳಬಳೀಘ್ನೊಪ್ಪಾನೇಪ

ಜಘನಂ-ನ-೧ಪುರಃ-ಸ್ತ್ರೀಯರಭ

ಮೇಲ್ಗಡೇಅಂಡುಗಳ ಮುಂಬಾಗವಾ

ನ್ನು,ಮಾಡಿಕಟ್ಟು.

ಕುಕುಂದರಂ-ನ-ನಿತಂಬಸ್ಥೌ ಕೂ

ಕೌ-ಹೆಂಗಳಅಂಡುಗಳ ಮೇಲಿರುವ

ಗಳ ಪೆಸರು.

ಸ್ಫಿಕ್_ಚೌ-ಪಾ=ಸ್ಫಿಕ್=ಜೌ-ಸ್ತ್ರೀ

ಕಟಿಪ್ರೋಥಃ-ಪು=೨- ಅಂಡುಗಳಪೆಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ತರವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಉಪಸ್ಥೋ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣ ಯೋಃ ||೩೩೪||

ಉಪಸ್ಥಃ=ಪು-ಪಾ-ನ=೧-ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಯೋಃ-ಮುಂದೆಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಉಪಸ್ಥ ಶಿಶ್ನಗಳಿಗೆ ಪೆಸರು.

ಭಗಂ ಯೋನಿರ್ದ್ವಯೋಃ

ಭಗಃ=ಪು=ಪಾ=ನ=ಯೋನಿಃ-ಪ್ನ=೨-ಯೋನಿಯುಪೆಸರುಗಳು ಹೆಂಗಳಮೂತ್ರದ್ವಾರ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನವು.

ಶಿಶ್ನೋ ಮೇಢ್ರೋ ಮೇಹನಶೇಫಸೀ

ಶಿಶ್ನಃ=ಮೇಢ್ರಃ=ಪು=ಪಾ=ಮೇಢ್ರಂ=ಮೇಹನಂ=ಶೇಫಃ-ಸ-ನ-೪=ಶಿಶ್ನದ ಹೆಸರುಗಳು. ಪುರುಷನ ಮೂತ್ರದ್ವಾರದಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯದ ರಹಸ್ಯಸ್ಥಾನ

ಮುಷ್ಕೋಂಡಕೋಶೋವೃಷಣಃ

ಮುಷ್ಕಃ=ಅಂಡಕೋಶಃ-ಪಾ=ಅಂಡಃ ಕೋಶಃ=ವೃಷಣಃ=ಪು=೩-ವೃಷಣಗಳು. ತರುಡುಗಳು.

ಪೃಷ್ಠವಂಶಧಾರೆ ತ್ರಿಕಂ।

ತ್ರಿಕಂ-ನ=೧=ಪೃಷ್ಠವಂಶದಾರೆ-ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಗೆಬುಡ ಬೆನ್ನೆಲುವಿನಕೆಳಗಡೆ.

ಪಿಚಂಡಕುಕ್ಷಿಜಠರೋದರಂ ತುಂದಂ

ಪಿಚಂಡಃ=ಕುಕ್ಷಿಃ=ಪು-ಜಠರಂ= ಉದರಂ=ತುಂದಂ=ನ-೫-ಹೊಟ್ಟೆ, ಬೊಜ್ಜು.

ಸ್ತನೌಕುಚೌ

ಸ್ತನಃ=ಕುಚಃ=ಪು=೨=ಸ್ತನಗಳ ಹೆಸರು ಮೊಲೆಗಳು,

ಚೂಚುಕಂತು ಕುಚಾಗ್ರಂ ಸ್ಯಾತ್

ಚೂಚುಕಂ=ನ-ಪಾ=ಪು=ಕುಚಾಗ್ರಂ ನ=೨=ಮೊಲೆಗಳ ಕೊನೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಮೊಲೆತೊಟ್ಟು.

ನ್ನನಾ ಕ್ರೋಡಂಭುಜಾಂತರಂ ||೩೩೭|| ಉರೋ ವತ್ಸಂಚ ವಕ್ಷಶ್ಚ

ಕ್ರೋಡಂ=ಪ್ನ-ಭುಜಾಂತರಂ=೨=ಕೈಗಳನಡಿವೆ ಹೆಸರುಗಳು.. ಉರಃ=ನ-ವತ್ಸಂ=ವಕ್ಷಃ= ನ-ನ-೩=ಎದೆಯಹೆಸರುಗಳು, ೫=ಎದೆಗೆ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು.

ಪೃಷ್ಠಂತು ಚರಮಂತನೋಃ

ಪೃಷ್ಠ-ನ=೧=ತನೋಃಚರಮಂ-ಮೈಯ್ಯಹಿಂದುಗಡೆ ಬೆನ್ನು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ಕಂಧೋಭುಜಶಿರೋಂಸೋಸ್ತ್ರೀ

ಸ್ಕಂಧಃ=ಪು=ಭುಜಶಿರಃ-ನ=ಅಂಸಃ=ಅಸ್ತ್ರೀ-ಪು-ನ=ಹೆಗಲುಹೆಸರು. ಎಸ್ಸು.

ಸಂಧೀತಸ್ಯೈವ ಜತ್ರುಣೀ

ಜತ್ರು-ನ=೧-ತಸ್ಯೈವಸಂಧೀ= ಜಶಿತಸ್ಸಿಗೂ-ಎದೆಗೂ ಸಂದಿಯು ಕೆಂಕಳೆಲುವಿನಸಂಧಿ ಎದೆಗುಂಡಿಗೆ ಗೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು.

ಬಾಹುಮೂಲೇ ಉಭೇ ಕಕ್ಷೌ

ಬಾಹುಮೂಲಂ=ನ-ಕಕ್ಷಃ-ಪು- ಕಂಕಳಹೆಸರು.

ಪಾರ್ಶ್ವಮಸ್ತ್ರೀತಯೋರಧಃ

ಪಾರ್ಶ್ವಂ-ಪ್ನ-೧=ತಯೋರಧಃ= ಕಳಕೆಳಗಡೇ ಪಕ್ಕದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮಧ್ಯಮಂ ಚಾವಲಗ್ನಂ ಚ ಮಧ್ಯೋಸ್ತ್ರೀ

ಮಧ್ಯಮಂ=ಅವಲಗ್ನಂ-ನಮಧ್ಯ ಪ್ನ-೩=ಸೊಂಟದ ಹೆಸರುಗಳು ನ ನಡು

ದ್ವೌಪರೌದ್ವಯೋಃ

ಪರೌದ್ವೌ=ಮುಂದೆಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳೆರಡೂ ದ್ವಯೋಃ

ಭುಜಬಾಹೂ ಪ್ರವೇಷ್ಟೋ ದೋಃ

ಭುಜಃ=ಬಾಹುಃ=ಪ್ರವೇಷ್ಟಃ= ನ=ಪು-ಪಾ=ದೋಃ=ನ-ಸ-ಪಾ= ಬಾ-೮=ನ. ೪=೮=ತೋಳುಗಳ ಹೆ ಗಳು.

ಸ್ಯಾತ್ಕಫೋಣಿಸ್ತು ಕೂರ್ಪರಃ

ಕಫೋಣಿಃ=ಪು=ಪಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕೂರ್ಪ ರಃ-ಕಿಂ-ಪು-೨-ಮೊಳಕ್ಕೈ ಸರುಗಳು.

ಅಸ್ಯೋಪರಿಪ್ರಗಂಡಸ್ಸ್ಯಾತ್

ಪ್ರಗಂಡಃ-ಪು=೧-ಅಸ್ಯೋಪರಿ- ಕಫೋಣಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲೆ ಕಂಕಳವರೆಗೂ ಲುತ್ತೋಳಿನ ಹೆಸರು.

ಪ್ರಕೋಷ್ಠಸ್ತಸ್ಯಚಾಪ್ಯಧಃ

ಪ್ರಕೋಷ್ಠಃ-ಪು=೧-ತಸ್ಯ-ಅಧಃ ಮಣಿಕಟ್ಟಿನವರೆಗೂ ಮೊಳಕೈ ಮುಂಗೈಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಣಿಬಂಧಾದಾಕನಿಷ್ಠಂ
ಕರಸ್ಯಕರಭೋ ಬಹಿಃ

ಕರಭಃ-ಪು=೧-ಮಣಿಬಂಧಾತ್=ಮಣಿಬಂಧವೆಂದರೆ ಮಣಿಕಟ್ಟು ಅದುಮೊದಲುಗೊಂಡು-ಆಕನಿಷ್ಠಂ- ಕಿರಿಬೆರಳವರೆಗೂ ಕರಸ್ಯಬಹಿಃ-ಕೈಯಮೇಲ್ಗಡೆಯ ಹೆಸರು.

ಪಂಚಶಾಖಃ ಶಯಃಪಾಣಿ

ಪಂಚಶಾಖಃ=ಶಯಃ-ಪಾಣಿಃ_ಪು=೩ ಮಣಿಕಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಬೆರಳುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಸ್ತದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ತರ್ಜನೀ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರದೇಶಿನೀ

ತರ್ಜನೀ=ಪ್ರದೇಶಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨- ಹೆಬ್ಬೆರಳೊತ್ತಿನ ತರ್ಜನೀಬೆರಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಂಗುಲ್ಯಃ ಕರಶಾಖಾಸ್ಸ್ಯುಃ

ಅಂಗುಲೀಃ=ಕರಶಾಖಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨-ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆರಳುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು ಬೆಟ್ಟು.

ಪುಂಸ್ಯಂಗುಷ್ಠಃ ಪ್ರದೇಶಿನೀ
ಮಧ್ಯಮಾನಾಮಿಕಾ ಚಾಪಿ
ಕನಿಷ್ಠಾ ಚೇತಿ ತಾಃ ಕ್ರಮಾತ್

ಅಂಗುಷ್ಠಃ=ಪು-೧=ಹೆಬ್ಬೆರಳು. ಪ್ರದೇಶಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಪಕ್ಕದ ಬೆರಳು. ಮಧ್ಯಮಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ನಡುಬೆರಳು ಅನಾಮಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ಪವಿತ್ರದ ಬೆರಳು ಕನಿಷ್ಠಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಕಿರಿಬೆರಳು ತಾಃ ಕ್ರಮಾತ್- ಆ_ಅಂಗುಷ್ಠಾದಿ-೫-ಶಬ್ದಗಳೂ ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಮುಂತಾದ-೫=ಬೆಟ್ಟುಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮದಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು,

ಪುನರ್ಭವಃ ಕರರುಹೋ ನಖೋಸ್ತ್ರೀ ನಖರೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಪುನರ್ಭವಃ_ಕರರುಹಃ=ಪು=ನಖಃ=ಪ್ನ=ನ=ತ್ರಿ=೪=ಉಗುರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರದೇಶತಾಲಗೋಕರ್ಣಾ
ಸ್ತರ್ಜನ್ಯಾದಿಯುತೇ ತತೇ ॥ ೮೩ ॥
ಅಂಗುಷ್ಠೇ

ಪ್ರದೇಶಃ=ಪು-೧=ತಾಲಃ= ಪು=೧=ಗೋಕರ್ಣಃ=ಪು=೧=ಈ ೩ ತರ್ಜನ್ಯಾದಿಯುತೆ ಅಂಗುಷ್ಠೇ=ಪತ್ತು ಬೆರಳು ಮುಂ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ತಾದವುಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಚೋಟುದ್ದ ಚೋಟಲ ಚೋಟೆತ್ತರ.

ಸಕನಿಷ್ಠೋ ಸ್ಯಾದ್ವಿತಸ್ತಿ
ರ್ದ್ವಾದಶಾಂಗುಳಃ

ವಿತಸ್ತಿಃ-ಪು=ಪ-ಸ್ತ್ರೀ= ದ್ವಾದಶಾಂಗುಳಃ=ಪು=೨=ಸಕನಿಷ್ಟವಿತತೇಂಗುಷ್ಠ ಸ್ಸ್ಯಾತ್=ಕಿರಿಬೆರಳಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಅಳತೆ ಗೇಣು ಗೇಣು.

ಪ್ರಾಣೌ ಚಪೇಟಪ್ರತಲಪ್ರ
ಹಸ್ತಾ ವಿಸ್ತೃತಾಂಗುಳೌ

ಚಪೇಟಃ-ಪ್ರತಲಃ-ಪ್ರಹಸ್ತಃ-ಪು=೩=ವಿಸ್ತೃತಾಂಗುಳೌ-ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ಬೆರಳುಗಳುಳ್ಳ ಅಂಗೈಗೆ ಹೆಸರುಗಳು

ದ್ವೌಸಂಹತೌ ಸಂಹತಲಃ
ಪ್ರತಲೌವಾಮದಕ್ಷಿಣೌ

ಸಂಹತಲ=ಪು=ಸಿಂಹತಲಃ-ಪು=ಸಂಹತೌವಾಮದಕ್ಷಿಣೌದ್ವೌಪ್ರತಲೌ=ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ಬೆರಳುಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಅಂಗೈಗಳೆರಡೂಕೂಡಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಎಡಗಿದ ಯಡಬಲ ಕೈಗಳಿಗೆ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಪಾಣಿರ್ನಿಕುಬ್ಜಃ ಪ್ರಸೃತಿ

ಪ್ರಸೃತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=ಪ=ಪು=೧=ನಿಕುಬ್ಜಃ=ಬೊಗ್ಗಿದ ಅಂಗೈ ಹೆಸರು. ಬೊಗಸೇರೆ.

ಸ್ತೌಯುತಾ ವಂಜಲಿಃಪು
ಮಾನ್ ।।೨೪೫।।

ಅಂಜಲಿಃ=ಪು=೧=ಯುತೌ= ಬೆಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ೨ ಅಂಗೈಗಳ ಹೆಸರು ಬಗನೆ.

ಪ್ರಕೋಷ್ಠೇ ವಿಸ್ತೃತಕರ
ಹಸ್ತೋ

ಹಸ್ತಃ-ಪು=೧=ವಿಸ್ತೃತತಲೇ=ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಯುಳ್ಳ ಹಸ್ತದ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಮೊಳ.

ಮುಷ್ಟ್ಯಾತುಬದ್ಧಯಾಸ
ರತ್ನಿಸ್ಸ್ಯಾತ್

ರತ್ನಿಃ=ಪು=ಪ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ಬದ್ಧಯಾ ಮುಷ್ಟ್ಯಾಸಃ-ಹಿಡಿಯೊಡಗೂಡಿದ ಮೊಳ ಅಂದರೆ ಹಿಡಿಕಡಿಮೋಮೊಳ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದರತ್ನಿಸ್ತು ನಿಷ್ಕನಿಷ್ಠೇನ ಮುಷ್ಟಿನಾ ॥ ೮೬ ॥

ಅರತ್ನಿಃ=ಪು=ಪ=ಸ್ತ್ರೀ॰ ನಿಷ್ಕನಿಷ್ಠೇನ ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ಕಿರಿಬೆರಳುಳ್ಳ, ಮುಷ್ಟಿನಾ=ಹಿಡಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ, ಮೊಳದ ಹೆಸರು,

ವ್ಯಾಮೋ ಬಾಹ್ವೋಸ್ಸಕರಯೋಸ್ತತಯೋಸ್ತಿರ್ಯಗಂತರಮ್

ವ್ಯಾಮಃ=ಪು॰ ಸಕರಯೋಸ್ತಿರ್ಯಕ್ತತಯೋರ್ಬಾಹ್ವೋರ್ಯದಂತರಂ ತತ್ - ಕೈಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮೊಳದ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ತೋಳುಗಳೆರಡರ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಾರು,

ಊರ್ಧ್ವವಿಸ್ತೃತದೋಃಪಾಣಿನೃಮಾನೇ ಪೌರುಷಂ ತ್ರಿಷು।

ಪೌರುಷಂ=ತ್ರಿ॰ ಊರ್ಧ್ವವಿಸ್ತೃತದೋಃಪಾಣಿನೃಮಾನೇ=ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನ ಅಳತೆ ಆಳುಕೈಯುದ್ದ,

ಕಂಠೋ ಗಲೋಽಥ ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಶಿರೋಧಿಃ ಕಂಧರೇತ್ಯಪಿ।

ಕಂಠಃ=ಗಲಃ=ಪು॰ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕತ್ತು, ಗ್ರೀವಾ=ಶಿರೋಧಿಃ=ಕಂಧರಾ=ಸ್ತ್ರೀ॰=ಕೊರಳು,

ಕಂಬುಗ್ರೀವಾ ತ್ರಿರೇಖಾ ಸಾ

ಕಂಬುಗ್ರೀವಾ=ಸ್ತ್ರೀ॰ ತ್ರಿರೇಖಾ ಸಾ=ಮೂರು ರೇಖೆಗಳುಳ್ಳ ಕೊರಳ ಹೆಸರು,

ಅವಟುರ್ಘಾಟಾ ಕೃಕಾಟಿಕಾ

ಅವಟುಃ-ಪು=ಘಾಟಾ=ಕೃಕಾಟಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ॰=ಹೆಗ್ಗತ್ತು,

ವಕ್ತ್ರಾಸ್ಯೇ ವದನಂ ತುಂಡಮಾನನಂ ಲಪನಂ ಮುಖಮ್॥

ವಕ್ತ್ರಂ-ಆಸ್ಯಂ-ವದನಂ=ತುಂಡಂ-ಆನನಂ=ಲಪನಂ=ಮುಖಂ-ನ॰ ಬಾಯಿ,

ಕ್ಲೀಬೇ ಘ್ರಾಣಂ ಗಂಧವಹಾ ಘೋಣಾ ನಾಸಾ ಚ ನಾಸಿಕಾ॥

ಘ್ರಾಣಂ=ನ=ಗಂಧವಹಾ=ಘೋಣಾ=ನಾಸಾ=ನಾಸಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ॰ ಮೂಗು,

ಓಷ್ಠಾಧರೌ ತು ರದನಚ್ಛದೌ ದಶನವಾಸಸೀ।

ಓಷ್ಠಃ-ಅಧರಃ=ರದನಚ್ಛದಃ=ಪು=ದಶನವಾಸಃ=ನ॰=ತುಟಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,

ಅಧಸ್ತಾಚ್ಚಿಬುಕಂ

ಚಿಬುಕಂ=ನ॰ ಅಧಸ್ತಾತ್=ತುಟಿಯ ಕೆಳಗಡೆ ಗಲ್ಲದ ಹೆಸರು, ಗಡ್ಡ,

ಗಂಡೌ ಕಪೋಲೌ

ಗಂಡಃ-ಕಪೋಲಃ-ಪು॰ ಕೆನ್ನೆಯ ಹೆಸರುಗಳು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತತ್ಪುರಾಹನುಃ ।೩೫।	ಹನುಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪು-ಪುಂತತ್ಪುರಾ-ಅಕ್ಕೆ ನ್ನೆಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೂ ಹಿಂಬಾಗಕ್ಕ ಹೆಸರು, ಕಪವಾಯಿ,ಕಣೆತಲೇ, ಕೆಳ ಡಿಗೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನು ಮ
ರದನಾಕನಾದಂತಾರದಾ*	ರದನಾಃ_ದಶನಾಃ-ದಂತಾಃ-ಪು_ ಹಲ್ಲುಗಳು,
ಸ್ತಾಲುತುಕಾಕುದಂ	ತಾಳು_ಪಾ. ತಾಲು=ನ್-ಕಾಕುದಂ- ದವಡೆಗಳು,ವಳದವಡೆ,ಹೊರದವಡೆ ವಡಡೆ, ಮೇಲುದವಡೆ,ದಾಡೆ,
ರಸಜ್ಞಾರಸನಾಜಿಹ್ವಾ	ರಸಜ್ಞಾ-ರಸನಾ-ಜಿಹ್ವಾ-ಸ್ತ್ರೀ- ಲಿಗೆ,
ಪ್ರಾಂತಾವೋಷ್ಟಸ್ಯ ಸೃಕ್ವಿ ಣೀ ೩೫।	ಸೃಕ್ವ-ನ್-ಪಾ-ಸೃಕ್ವಿ-ನ೦ಒಷ್ಠ ಪ್ರಾಂತಾ-ತುಟಿಯಕೊನೆ ಅಂದರೆ ಲ್ಲುನೀರು ಸುರಿಯುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯಅಂಚು,
ಲಲಾಟವುಲಿಕಂಗೋಧಿ	ಲಲಾಟಂ-ಅಲಿಕಂ-ಪಾ-ಅಳೀಕಂ- ಗೋಧಿಃ-ಪು_೩-ಹಣೆ, ಪಣೆ.
ರೂರ್ಧ್ವೇದೃಗ್ಭ್ಯಾಂ ಭ್ರು ವಾ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।	ಭ್ರೂಃ=ಸ್ತ್ರೀಂದೃಗ್ಭ್ಯ ಮುಃ ಕಣ್ಣಮೇಲ್ಭಾಗ,ಕಣ್ಣುಬ್ಬು,ಹುಬ್ಬು
ಕೂರ್ಚ ಮಸ್ತ್ರೀಭ್ರುವೋ ರ್ಮಧ್ಯಂ	ಕೂರ್ಚಂ-ನ್ನಂಭ್ರುವೋರ್ಮ ಣ್ಣುಬ್ಬುಗಳೆರಡರ ನಡುವೆ,ಭ್ರೂ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕುವಸ್ಥಳ.
ತಾರಕಾಕ್ಷ್ಣಃಕನೀನಿಕಾ	ತಾರಕಾ- ಕನೀನಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಅಕ್ಷ ಕಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡು,
ಲೋಚನಂನಯನಂನೇತ್ರ ಮೀಕ್ಷಣಂಚಕ್ಷುರಕ್ಷಿಣೀ । ದೃ ದೃಷ್ಟೀಚಾ	ಲೋಚನಂ-ನಯನಂ-ನೇತ್ರಂ ಣಂ ಚಕ್ಷುಃ-ಸ. ಅಕ್ಷಿ-ಪ-ದೃಕ್- ಷ್ಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-V ಕಣ್ಣುಗಳು,
ಶ್ರುನೇತ್ರಾಂಬುರೋದನಂಚಾ ೩೫	ಅಶ್ರು-ನೇತ್ರಾಂಬು-ರೋದನಂ- ಪಾ-ಅಶ್ರಂ-ಅಸ್ರು-ನಳಕಣ್ಣಿನ

ಯುಪ ನೀರು·

ಅಪಾಂಗೌ ನೇತ್ರಯೋರಂತೌ

ಅಪಾಂಗಃ-ಪುಂ-ನೇತ್ರಯೋಃ-ಅಂತೌ-ಕಣ್ಣುಗಳ ಕೊನೆಗಳು, ಕುಡಿಗಣ್ಣು, ಕಡೆಗಣ್ಣು, ಕಟಾಕ್ಷದ, ಕಣ್ಣು

ಕಟಾಕ್ಷೋಪಾಂಗದರ್ಶನೇ।

ಕಟಾಕ್ಷಃ-ಪುಂ-ಅಪಾಂಗ ದರ್ಶನೇ-ಕಡೆಗಣ್ಣ ನೋಟ,

ಕರ್ಣಶಬ್ದಗ್ರಹೌ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಶ್ರುತಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ಶ್ರವಣಂ ಶ್ರವಃ॥

ಕರ್ಣಃ-ಶಬ್ದಗ್ರಹಃ-ಪು-ಶ್ರೋತ್ರಂ-ನ ಶ್ರುತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಶ್ರವಣಂ-ಶ್ರವಃ=ನ=೬= ಕಿವಿಗಳ ಹೆಸರು,

ಉತ್ತಮಾಂಗಂ ಶಿರಶ್ಶೀರ್ಷಂ ಮೂರ್ಧಾನಾಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥

ಉತ್ತಮಾಂಗಂ-ಶಿರಃ=ಶೀರ್ಷಂ=ನ= ಮೂರ್ಧಾ-ನ್-ಪು-ಮಸ್ತಕಃ-ಪು ತಲೆ, ಮಂಡೆ, ಶಿರಸ್ಸೆಂದು ಸಕಾರಾಂತ ನಪುಂಸಕವೂ ಶಿರವೆಂದು ಅಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗವೂ ಉಂಟೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಚಿಕುರಃ ಕುಂತಲೋ ವಾಲಃ ಕಚಃ ಕೇಶಃ ಶಿರೋರುಹಃ ॥೩೫॥

ಚಿಕುರಃ-ಕುಂತಲಃ-ವಾಲಃ-ಕಚಃ-ಕೇಶಃ-ಶಿರೋರುಹಃ-ಪು-೬ ತಲೇ ಕೂದಲು, ಮಂಡೆ ಕೂದಲು,

ತದ್ವೃಂದೇ ಕೈಶಿಕಂ ಕೈಶ್ಯ

ಕೈಶಿಕಂ-ಕೈಶ್ಯಂ-ನ-ತದ್ವೃಂದೇ-ಅ ಕೂದಲುಗಳ ಗುಂಪು, ಕೂದಲುಕಾಚ್ಚು.

ಮಲಕಾಶ್ಚೂರ್ಣಕುಂತಲಾಃ

ಅಲಕಃ-ಪು-ಷ-ನ-ಚೂರ್ಣಕುಂತಲಃ-ಪು-೨ ಮುಂಗುರುಳು, ಕುರುಳು,

ತೇಲಲಾಟೇ ಭ್ರಮರಕಾಃ

ಭ್ರಮರಕಃ-ಪುಂ-ಲಲಾಟೇ-ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಜೋಲಾಡುವ ಮುಂಗುರುಳು, ಸುಳಿ ಮುಂಗುರುಳು,

ಕಾಕಪಕ್ಷಶ್ಶಿಖಂಡಕಃ॥

ಕಾಕಪಕ್ಷಃ ಶಿಖಂಡಕಃ-ಪು =೨-ಜುಲಪ್ಪ ಕೂದಲು,

ಕಬರೀಕೇಶವೇಶೋ

ಕಬರೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕೇಶವೇಶಃ-ಪು-೨-ತುರುಬು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಧಮ್ಮಿಲ್ಲಸ್ಸಂಯತಾಃ ಕಚಾಃ।	ಧಮ್ಮಿಲ್ಲಃ-ಪು ೧-ಸಂಯತಾಃ ಕಚಾಃ-ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಕೂದಲು, ತಲೆಕೂದಲ ಗಂಟು ಎಣೆಗಂಟು.
ಶಿಖಾ ಚೂಡಾ ಕೇಶಪಾಶೀ	ಶಿಖಾ-ಚೂಡಾ-ಕೇಶಪಾಶಿ-ಸ್ತ್ರೀ-೩-ಶಿಖೆ, ಜುಟ್ಟು,
ವ್ರತಿನಾಂ ತು ಜಟಾ ಸಟಾ	ಜಟಾ-ಸಟಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ವ್ರತಿನಾಂ ವ್ರ... ನಿಯಮವುಳ್ಳವರ ಜಡೆಗಳ ಹೆಸರು ವಾ... ಕು ಕೂದಲು ಜಡೆತಿರಿಗಳು.
ವೇಣೀ ಪ್ರವೇಣೀ	ವೇಣೀ-ಪ್ರವೇಣೀ ಪಾ-ವೇಣಿಃ-ಪ್ರವೇಣಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಜಡೆ, ಕೂಲು ಹೆಣೆತ ಜಡೆ,
ಶೀರ್ಷಣ್ಯಶಿರಸ್ಯೌ ವಿಶದೇ ಕಚೇ।	ಶೀರ್ಷಣ್ಯಃ-ಶಿರಸ್ಯಃ-ಪು-೨ ವಿಶದೇ ಕಚೆ-ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರದೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ... ಕೂದಲು ಹೆಸರು,
ಪಾಶಃ ಪಕ್ಷಶ್ಚ ಹಸ್ತಶ್ಚ ಕಲಾಪಾರ್ಥಾಃ ಕಚಾತ್ಪರೇ॥	ಪಾಶಃ-ಪಕ್ಷಃ-ಹಸ್ತಃ-ಪು-೩ ನ್ನು=ಕಚಾತ್ಪರೇ ಕಲಾಪಾರ್ಥಾಃ-ಕೇಶಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪುಗ... ದ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇಶಸಮೂಹವಾಚ... ಗಳಾಗುವವು। ಉ॥ ಕೇಶಪಾಶಃ ಕೇಶ... ಪಕ್ಷಃ ಇತ್ಯಾದಿ,
ತನೂರುಹಂ ರೋಮ ಲೋಮ	ತನೂರುಹಂ-ರೋಮನ್-ಲೋಮನ-ನ-೩ ಮೈಯೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಕೂದಲ ಸರುಗಳು, ಮೈಕೂದಲು.
ತದ್ವೃದ್ಧೌ ಶ್ಮಶ್ರು ಪುಂಮುಖೇ	ಶ್ಮಶ್ರು-ನ-೧ ಪುಂಮುಖೇ ತದ್ವೃದ್ಧೌ ಗಂಡುಸರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವ ಕೂದಲು ಗರೆ ಗಡ್ಡ, ದಾಡಿ ಮೀಸೆ.
ಆಕಲ್ಪವೇಷೌ ನೇಪಥ್ಯಂ ಪ್ರತಿಕರ್ಮ ಪ್ರಸಾಧನಂ ॥೩೯॥	ಆಕಲ್ಪಃ=ವೇಷಃ=ಪು=ವೇಷಃ-ಪು-ನೇಪಥ್ಯಂ=ಪ್ರತಿಕರ್ಮನ್=ನ್=ಪ್ರಸಾಧನ... ಶೋಭನಗಳೂ ತಿ ಬಲಕ ಪತ್ರ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಕೃತೇ ಪ್ರ್ವಲಂಕರಿಷ್ಣು ಅಲಂಕರಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಮಂಡಿತಃ । ಪ್ರಸಾಧಿತೋಲಂಕೃತಶ್ಚ ಭೂಷಿತಶ್ಚ ಪರಿಷ್ಕೃತಃ ॥೩೬॥ | ಗೂಪೆಸರು,

ಅಲಂಕರ್ತಾ-ಋ=ಅಲಂಕರಿಷ್ಣುಃ=ಪು=೨=ಅಲಂಕರಿಸುವವನ ಹೆಸರುಗಳು. ಮಂಡಿತಃ=ಪ್ರಸಾಧಿತಃ=ಅಲಂಕೃತಃ=ಭೂಷಿತಃ=ಪರಿಷ್ಕೃತಃ=೫=ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಿಭ್ರಾಡ್ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣುರೋಚಿಷ್ಣೂ

ವಿಭ್ರಾಟ್=ಜ್. ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣುಃ=ರೋಚಿಷ್ಣುಃ=ಪು=೩==ಭೂಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನ ಹೆಸರುಗಳು. ಪತಿದಶ=ಈ=೧೦=ಶಬ್ದಗಳು, ತ್ರಿಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ

ಭೂಷಣಂ ಸ್ಯಾದಲಂಕ್ರಿಯಾ

ಭೂಷಣಂ-ನ- ಅಲಂಕ್ರಿಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅಲಂಕರಿಸುವಿಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾಡುವಿಕೆ

ಅಲಂಕಾರಸ್ತ್ವಾಭರಣಂ ಪರಿಷ್ಕಾರೋ ವಿಭೂಷಣಂ ಮಂಡನಂ ಚಾ

ಅಲಂಕಾರಃ-ಪು-ಆಭರಣಂ=ನ=ಪರಿಷ್ಕಾರಃ=ಪು-ವಿಭೂಷಣಂ-ಮಂಡನಂ=ನ ೫=ಆಭರಣಗಳು ಒಡವೆ.

ಥ ಮುಕುಟಂ ಕಿರೀಟಂ ಪುನ್ನಪುಂಸಕಂ॥

ಮುಕುಟಂ=ನ- ಮುಕುಟಂ=ನ=ಕಿರೀಟಂ-ಪು-೨-ಕಿರೀಟದ ಹೆಸರು, ಸುವರ್ಣರತ್ನ ಪಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಶಿರೋಭೂಷಣ ಮುಂಡಾಸು ಪಾಗು ಟೋಪ್ಪಿ.

ಚೂಡಾಮಣಿಶ್ಶಿರೋರತ್ನಂ

ಚೂಡಾಮಣಿಃ=ಪು=ಶಿರೋರತ್ನಂ=ನ=೨=ತಲೆಯೊಳಗೆ ಧರಿಸತಕ್ಕ ಮಾಣಿಕ್ಯವೆಂಬ ರತ್ನಾಭರಣ.

ತರಳೋ ಹಾರಮಧ್ಯಗಃ॥

ತರಳಃ=ಪು=೧- ಹಾರಮಧ್ಯಗಃ=ಹಾರದ ನಡುವೆ ಇರುವ ನಾಯಕಮಣಿ ಪದಕದ

ವಹಾರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ನಡುವಿನ ಮುಖ್ಯಮಣಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬಾಲ ಪಾಶ್ಯಾಪಾರಿತಥ್ಯಾ	ಬಾಲಪಾಶ್ಯಾ=ಪಾರಿತಥ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ತುರುಬು, ಜಡೆಗಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಳು ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಧರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಚಿನ್ನದ ವಡಿವೆ ಜಡೆಬಿಲ್ಲೆ ರ್‍ಯಾಕಣೆ ಮುಂತಾದದ್ದು.
ಪತ್ರಪಾಶ್ಯಾಲಲಾಟಿಕಾ	ಪತ್ರಪಾಶ್ಯಾ- ಲಲಾಟಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಹಣೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಷಿಂಗದ ವಡಿವೆ, ತಲೇ ಬೊಟ್ಟು.
ಕರ್ಣಿಕಾತಾಳಪತ್ರಂಸ್ಯಾ	ಕರ್ಣಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ತಾಳಪತ್ರಂ-ನ=ಕಿವಿಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ವಾಲೆಸರಪಣಿ, ಬುಗಡಿ ಮುಂತಾದದ್ದು.
ತ್ಕುಂಡಲಂ ಕರ್ಣವೇಷ್ಟನಂ।	ಕುಂಡುಲಂ=ಕರ್ಣವೇಷ್ಟನಂ=ನ-೨ ಕಿವಿಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹತ್ತುಕಡಗು ಕುಂಡಲ ವಂಟಿ ಗಂಟಿಯೆಂಬ ವಡಿವೆ
ಗ್ರೈವೇಯಕಂಕಂಠಭೂಷಾ	ಗ್ರೈವೇಯಕಂ-ಪು-ಗ್ರೈವೇಯಕ ನ=ಕಂಠಭೂಷಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಕೊರಳಿಗೆ ಹಂತವಾಗಿ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಡಿವೆ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಉತ್ತುಂಡ ಚಿಂತಾಕ ತಾಳಿ ಮುಂತಾದದ್ದು.
ಲಂಬನಂ ಸ್ಯಾಲ್ಲಲಂತಿಕಾ।	ಲಂಬನಂ-ಪು=ಲಂಬಮಾನಂ=ನ=ಲಂತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಕೊರಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾತಡುವ ವಡಿವೆ ಜೋಪಾಲೆಸರ ಕಂಠೀಸರ ಮಣಿಗಳಹಾರ ಮುಂತಾದದ್ದು.
ಸ್ವರ್ಣೈಃಪ್ರಾಲಂಬಿಕಾ	ಪ್ರಾಲಂಬಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಸ್ವರ್ಣ ಭಂಗಾರದಿಂದಲೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಂಠ ಸ ಕಂಠೀಸರ ಚಂದ್ರಹಾರ ಗೋವಿ ಮುಂತಾದದ್ದು.
ಥೋರಸೂತ್ರಿಕಾ ಮೌಕ್ತಿಕೈಃ ಕೃತಾ ॥೩೬೪॥	ಉರಸ್ಸೂತ್ರಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ಕ್ತಿಕೈಃಕೃತಾ=ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಮಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲ್ಪಟ್ಟಹಾರ ಮುತಿನ್ನ ಕಂಠಿ ಮುತ್ತಿನಲ ಲಡಿಗಳುಳ್ಳ ಕಂಠೀಸರ

ಹಾರೋಮುಕ್ತಾವಳೀ

ಹಾರಃ=ಪು=ಪಾ-ಸ್ತ್ರೀ= ಮುಕ್ತಾವಳೀ=ಪಾ=ಮುಕ್ತಾವಳಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨-ಮುತ್ತಿನದಂಡೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಎಂದಕ್ಕೊಂದು ಹತ್ತರವಾಗಿ ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮುತ್ತಿನದಂಡೆಗಳು

ದೇವಚ್ಛಂಡೋ ಸೌಶತಯ ಷ್ಟಿಕಃ॥

ದೇವಚ್ಛಂದಃ=ಪು=೧=ಶತಯಷ್ಟಿಕ್ಕ ಅಸೌ=ಅನೇಕ ಸರಗಳುಳ್ಳ ಮುತ್ತು ಕಂಠೀಸರ ನೂರ್ಲಡೀ ಮುತ್ತಿನಕಂಠಿ ಮುಂತಾದದ್ದು ಮೂರು ದಂಡೆಗಳುಳ್ಳ ಮುತ್ತಿನಕಂಠಿಗೂ ೧೦೮ ದಂಡೆಗಳುಳ್ಳ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠೀಸರಕ್ಕೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು ಮುತ್ತಿನ ಕಟ್ಟಾಣೀಸರಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾಗುತ್ತೆ

ಹಾರಭೇದಾ ಯಷ್ಟಿಭೇದಾ ದ್ಗುಚ್ಛಗುತ್ಸಾರ್ಧ ಗೋಸ್ತ ನಾ॥ಅರ್ಧಹಾರೋ ಮಾಣವಕ

ಗುಚ್ಛಃ=ಗುತ್ಸಾರ್ಥಃ=ಗೋಸ್ತನಃ= ಅರ್ಧಹಾರಃ=ಮಾಣವಕಃ=ಪು-೫ ಇ ನ್ನು ಯಷ್ಟಿಭೇದಾತ್=ಹಾರಭೇದಾಃ= ಸರದದಂಡೆಗಳ ಲೆಕ್ಕದ ಭೇದದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ಸರಗಳು ಹೇಗಂದರೆ ಗುಚ್ಛಃ=೩೨ ದಂಡೆಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಗುತ್ಸಾರ್ಧಃ=೧೬- ಗೋಸ್ತನಃ=೪೦=ಅಥವಾ=೪ ಅರ್ಧಹಾರಃ=೬೪=ಹಾರಃ= ೧೦೮ ಮಾಣವಕಃ=೨೦

ಏಕಾವಳ್ಯೇಕಯಷ್ಟಿಕಾ।

ಏಕಾವಳೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಏಕಯಷ್ಟಿಕಾ ಒಂಟಿಸರ ಏಕಲಡೀ=ಒಂದುಸರಾ ಏಕಾವಳೀಸರ

ಸೈವ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಾಸ್ಯಾ ತ್ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಮೌಕ್ತಿಕಾ

ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಸಪ್ತವಿಂಶತಿ ಮೌಕ್ತಿಕಾ-೨೭ ಮುತ್ತುಗಳುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಮ=ಅಕಂತೆನಾಳೆ ಅಂದರೆ ನಕ್ಷತ್ರನಾ
ಆವಾಪಕಃ ಪಾರಿಹಾರ್ಯಃಕ ಟಕಂವಲಯೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।	ಆವಾಪಕಃ=ಪಾ=ಆವಾಪಯಕಃ=ಪಾರಿ ಹಾರ್ಯಃ-ಪು-೨=ಸೂಡಿಗ ವೆಂಬಕಡ ಚೂಡಾಲು ಪೌಂಚಿ ಕಂಕಣಿ ಜಾಕಟ್ಟು ದೊರೆ ತಟ್ಟು ಗೀರುಬಳೆ ವಾಕು ತೋ ಬಳೆ,ಕಟಕಂ=ನ=ಪು=ವಳಯಃ=ಪ್ನ= ಕಡಗುಬಳೆ ಮುಂತಾದ ಹಸ್ತಾಭರಣ ಗವಲಯಾಭರಣ ಈ ೪ ಹಸ್ತವಲಯು
ಕೇಯೂರಮಂಗದಂ ತುಲ್ಯೇ	ಕೇಯೂರಂ-ಅಂಗದಂ=ನ=೨=ಬಾ ಹುಪುರಿಹೆಸರು ನಾಗಮುರಿಗೆ ತೋ ತೊಡಿಗೆ ಬಾಜೂಬಂದು ಪಂಕಿ
ಅಂಗುಳೀಯಕಮೂರ್ಮಿಕಾ	ಅಂಗುಳೀಯಕಂ=ನ=ಪಾ=ಪು= ರ್ಮಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಉಂಗರದ ಹೆಸ ಅಂಗುಳ್ಯಾಭರಣ ಉರುಟು ಕರುಕು ಳುಂಗರ ಬಿಲ್ಲೆ ಉಂಗರ
ಸಾಕ್ಷರಾಂ ಗುಳಿಮುದ್ರಾ ಸ್ಯಾತ್	ಅಂಗುಳಿಮುದ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಸಾಕ್ಷ ಸಾ=ಅಕ್ಷರಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಮೊಹರು ಲ್ಲೆಯುಳ್ಳ ಉಂಗುರದ ಹೆಸರು ಮುದ್ ಉಂಗುರ
ಕಂಕಣಂಕರಭೂಷಣಂ।	ಕಂಕಣಂ=ಕರಭೂಷಣಂ=ನ=೨= ತ್ತಿನತೋಡೆ ಸರಿಗೆ ರತ್ನದತೋಡೆ ರ ಕಂಕಣ ಮುಂತಾದ ಹಸ್ತಾಭರಣ
ಸ್ತ್ರೀಕಟ್ಯಾಂ ಮೇಖಲಾ ಕಾಂಚೀಸಪ್ತಕೀರಶನಾ ತಥಾ ಕ್ಲೀಬೆ ಸಾರಸನಂಚಾ	ಮೇಖಲಾ=ಕಾಂಚೀ=ಸಪ್ತಕೀ=ರಶ ನಾ=ರಸನಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸಾರಸನಂ=ನ ಸ್ತ್ರೀ ಕಟ್ಯಾಂ=ಹೆಂಗಳ ಟೊಂಕಕ್ಕೆ ಭರಣಗಳು, ಮೇಖಲಾ=೪=ಪಟ್ಟಗಳು ಡಾಬು ಕಾಂಚೀ=೧=ಪಟ್ಟಯುಳ್ಳಡಾ ಸಪ್ತಕೀ=ಏಳೆಳೆಗಳಡಾಬು ರಶನಾ ಳೆಗಳುಳ್ಳಡಾಬು ಸಾರಸನಂ=೩=ಏ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಡಾಬು ಉಡಧಾರ ಗೆಜ್ಜೆ ಉಡಿದಾರ.

ಥಪುಂಸ್ಕಟ್ಯಾಂ ಶೃಂಖಲಂ ತ್ರಿಷು ॥

ಶೃಂಖಲಂ-ತ್ರಿ-೧=ಪುಂಸ್ಕಟ್ಯಾಂ=ಪುರುಷನ ಉಡಧಾರ ಕಟಸೂತ್ರ.

ಪಾದಾಂಗದಂ ತುಲಾಕೋಟಿರ್ಮಂಜೀರೋ ನೂಪುರೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೩೩೯॥ ಹಂಸಕಃ ಪಾದಕಟಕಃ

ಪಾದಾಂಗದಂ-ನ=ತುಲಾಕೋಟಿಃ=ಮಂಜೀರಃ=ಪು=ನೂಪುರಃ=ಹಂಸಕಃ=ಪಾದಕಟಕಃ=ಪು-೬=ಅಂದಿಗೆ=ಕಾಲ್ಸರಪಣಿ, ಪಾಗಡ-ಕಾಲುಕಡಗ ಕಾಲ್ತೊಡಿಗೆ.

ಕಿಂಕಿಣೀ ಕ್ಷುದ್ರಘಂಟಿಕಾ॥

ಕಿಂಕಿಣೀ-ಕ್ಷುದ್ರಘಂಟಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಕಿರಿಘಂಟೆಗಳ ಹೆಸರು. ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ

ತ್ವಕ್ಫಲಕ್ರಿಮಿರೋಮಾಣಿ ವಸ್ತ್ರಯೋನಿ

ತ್ವಕ್=ಜ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ನಾರು=ಫಲಂ ನ-೧-ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣು. ಕ್ರಿಮಿಃ-ಪು-೧=ಹುಳು ರೋಮ=ಣ್-ನ=ಕೂದಲು ಈ ೪ ವಸ್ತ್ರಯೋನಿಃ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಅಂದರೆ - ಕಿತ್ತಾನಾರು ಶೀರೆಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ನಾರು ಹತ್ತಿಮುಂತಾವುಗಳಿಗೆಕಾಯಿ,ರೇಷ್ಮೆಪಟ್ಟೆಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಹುಳುವು ಕಂಬಳಿ ಧಾವಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಕೂದಲು ಇವೇ ಕಾರಣಗಳು.

ದಶ ತ್ರಿಷು ॥೩೪೦॥

ಮುಂದೆಹೇಳಲ್ಪಡುವ ೧೦ ಶಬ್ದಗಳು ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳು,

ವಾಲ್ಕಂ ಕ್ಷೌಮಾದಿ

ವಾಲ್ಕಂ-ಕ್ಷೌಮಂ-೨-ನಾರುಶೀರೆ.

ಫಾಲಂ ತು ಕಾರ್ಪಾಸಂ ಬಾದರಂ ಚ ತತ್ ॥

ಫಾಲಂ=ಕಾರ್ಪಾಸಂ-ಬಾದರಂ-೩=ನೂಲುಬಟ್ಟೆ.

ಕೌಶೇಯಂ ಕ್ರಿಮಿಕೋಶೋತ್ಥಂ ॥

ಕೌಶೇಯಂ=ನ-೧-ಕ್ರಿಮಿಕೋಶೋತ್ಥಂ=ರೇಷ್ಮೆಹುಳು ಮುಂತಾವುಗಳ ಬುರುಡೇಗುಡ್ಡು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಲಾಟಪಿ ಯುಳೀತಗಿಯತಕ್ಕ ಪಟ್ಟೇನುಡಿ ಮುಗಟ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರಾಂಕವಂ ಮೃಗರೋಮಜಂ

ರಾಂಕವಂ- ೧-ಮೃಗರೋಮಜಂ- ಮೃಗರೋಮಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉಲು ಬನಾತು ಬುರ್ನಿಸ್ ಶಾಲು- ಮು ತಾಪವುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅನಾಹತಂ ನಿಷ್ಪ್ರವಾಣಿ ತಂತ್ರಕಂ ಚ ನವಾಂಬರೆ

ಅನಾಹತಂ=ನಿಷ್ಪ್ರವಾಣಿ-ತಂತ್ರಕ ೩=ನವಾಂಬರೆ ಹೊಸಬಟ್ಟೆ.

ತತ್ಸ್ಯಾದುದ್ಗಮನೀಯಂ ಯದ್ಧೌತಯೋರ್ವಸ್ತ್ರಯೋರ್ಯುಗಂ

ಉದ್ಗಮನೀಯಂ=ನ-೧= ಧೌತಯೋ ವಸ್ತ್ರಯೋರ್ದ್ವಯಂ-ಮಗದ ೨ ಬಟ್ಟೆ ಗಳು ಮಡಿಪಂಚೆಜೊತೆ ಮಡಿಧೋತ್ರ ಜೊತೆ.

ಪತ್ರೋರ್ಣಂ ಧೌತಕೌಶೇಯಂ

ಪತ್ರೋರ್ಣಂ=ನ=೧=ಧೌತಕೌಶೇಯಂ ತೊಳೆದ ಪಟ್ಟೆಶೀರೆ ಮುಂತಾದದ್ದು.

ಬಹುಮೂಲ್ಯಂ ಮಹಾಧನಂ

ಮಹಾಧನಂ=ನ-೧=ಬಹುಮೂಲ್ಯ ಬಹುಧನ ಸಾಧ್ಯವಾದ ವಸ್ತ್ರ ಬಹಳ ಕ್ರಯವುಳ್ಳ ಭಾರಿಬಟ್ಟೆ.

ಕ್ಷೌಮಂ ದುಕೂಲಂ ಸ್ಯಾ

ಕ್ಷೌಮಂ-ಪು=ಕ್ಷೌಮಂ=ದುಕೂಲಂ=ನ=೨-ಬಿಳೀಪಟ್ಟೆಮಡಿ ಪಟ್ಟೆ ವಸ್ತ್ರ ಸಮ ಎಳೆಯಾಗಿಯೂ ನಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಬಿಳೀ ಹಸನು ಮಡಿ.

ದ್ವೇ ತು ನಿವೀತಂ ಪ್ರಾವೃತಂ ತ್ರಿಷು ॥೩೨೨॥

ನಿವೀತಂ=ಪ್ರಾವೃತಂ=ತ್ರಿ=೨-ಹೊದಿಯುವ ಬಟ್ಟೆ. ಅಂಗವಸ್ತ್ರ ಅಂಗವಸ್ತ್ರ ಬಹಿರ್ವಾಸಸ್ಸು ಬೈರವಾಸ.

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಬಹುತ್ವೇ ವಸ್ತ್ರಸ್ಯ ದಶಾಸ್ಸ್ಯುರ್ವಸ್ತಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ

ದಶಾಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪಾ-ಬ-ನಿತ್ಯಬಹುವಚನ ವಸ್ತಿಃ=ಪ್ಸು=೨=ಬಟ್ಟೆಯ ಬದ್ಧಿಕೆ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾತ್ರ-ಅಂಚೆ ಗೊಂಡೆ ಹೆಸರು. ಬಟ್ಟೆಯ ಕೊನೆ. ವಸ್ತ್ರದ ಯೋರ್ನಿರೂಢೆ ಸಾಧ್ಯದೊಳಿನ್ನು ದಶಾ ಚೆತಿಮೇದಿನೀ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದೈರ್ಘ್ಯಮಾಯಾಮಆರೋಹ	ದೈರ್ಘ್ಯಂ=ನ=ಆಯಾಮಃ=ಆರೋಹಃ ಪ=ಆನಾಹಃ=ಪು- ೩=ಉದ್ದವಾಗಿರುವ ತಿಮ್ಮಚ್ಕಪರಿಮಾಣ ಸೀಳವಾಗಿರುವಿಕೆ ಲಾಂಗಾಗಿರುವಿಕೆ ವಿಶಾಲತೆ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವಿಕೆ.
ಪರಿಣಾಹೋವಿಶಾಲತಾ ॥	ಪರಿಣಾಹಃ=ಪು-ವಿಶಾಲತಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨ ಅಗಲದ ಹೆಸರು ಅಡ್ಡಗಲ ತಿರ್‍ಯಗ್ವಿಶಾಲತೆ.
ಪಟಚ್ಚರಂಜೀರ್ಣವಸ್ತ್ರಂ	ಪಟಚ್ಚರಂ=ಜೀರ್ಣವಸ್ತ್ರಂ-ನ=೨= ಹಳೇಬಟ್ಟೆ ಹರುಕಿಲ್ಲದಬಲವಿಲ್ಲದಹಳೆ ಬಟ್ಟೆ.
ಸಮೌನಕ್ತಕಕರ್ಪಟೌ॥	ನಕ್ತಕಃ=ಕರ್ಪಟಃ-ಪು-೨-ಹರುಕು ಬಟ್ಟೆ ಚಿಂದೀಬಟ್ಟೆ ಇದು ಕೈಯೊಳೆಯುವ ಬಟ್ಟೆಗೂ ಹೆಸರು
ವಸ್ತ್ರಮಾಚ್ಛಾದನಂವಾ ಸಶ್ಚೈಲಂವಸನಮಂಶುಕಂ।	ವಸ್ತ್ರಂ=ಆಚ್ಛಾದನಂ=ವಾಸಃ=ನ ಚೇಲಂ=ವಸನಂ=ಅಂಶುಕಂ=ನ-೬-ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಹೆಸರು. ಉಡುವ ಧೋತ್ರ ಸೀರೆ ಪಾವಡೆ ಕಿರಿಗೆ
ಸುಚೆಲಕಃಪಟೋಸ್ತ್ರೀಸ್ಯಾ।	ಸುಚೇಲಕಃ=ಪು=ಪಟಃ-ಪ್ನ=೨-ವಳ್ಳಿಶೀರೆ ಮೇಲುಶೀರೆ. ಮೇಲುಧೋತ್ರ ಮೇಲುಬಟ್ಟೆ ಉತ್ತಮವಸ್ತ್ರ
ದ್ವರಾಶಿಃಸ್ಥೂಲಶಾಟಕಃ	ವರಾಶಿಃ=ಪು=ವರಾಸಿಃ=ಸ್ಥೂಲಶಾಟಕಃ-ಪು=೨=ದಪ್ಪವಾದ ಜಾಡಿಬಟ್ಟೆ ಹಚ್ಚಡದಬಟ್ಟೆ ಹಚ್ಚಡದಗಿಂತ ಕಚರಾದುಪ್ಪಟಿ ಸಾದಾಸೀರೆ ಪರದೇ ಫಾಡಬಟ್ಟೆ ಗುಡಾರಕ್ಕೆತಕ್ಕ ದುಪ್ಪಟಿಸಾಟೀ ಮುಂತಾದುದ್ದು
ನಿಚೋಳಃಪ್ರಚ್ಛದಪಟಃ	ನಿಚೋಳಃ=ಪ್ರಚ್ಛದಪಟಃ=ಪು=೨- ಮೇಲುಹಾಸಿಗೆ, ಹಾಸಿಗೆಮೇಲೆ ಹೊಸುವ ಹಾಡುಬಟ್ಟೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಮೌ ರಲ್ಲಕಕಂಬಲೌ

ರಲ್ಲಕಃ-ಕಂಬಳಃ=ಪು=೨= ಕಂಬಳಿ ಸರು. ರತ್ನಕಂಬಳಿ ಉಜ್ಜುಕಂಬಳಿ ಣಿ ಕಂಬಳಿ ಮುಂತಾದದ್ದು

ಅಂತರೀಯೋಪಸಂವ್ಯಾನಪ ರಿಧಾನಾನ್ಯಧೋಂಶುಕೇ ।

ಅಂತರೀಯಂ=ಉಪಸಂವ್ಯಾನಂ= ಪರಿಧಾನಂ-ಅಧೋಂಶುಕಂ=ನ=೪=ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಟ್ಟಿರುವಸೀರೆ ಧೋತ್ರ ಮುಂತಾದ್ದು

ದ್ವೌಪ್ರಾವಾರೋತ್ತರಾಸಂ ಗೌಸಮೌಬೃಹತಿಕಾತಥಾ । ಸಂವ್ಯಾನಮುತ್ತರೀಯಂಚ ।

ಪ್ರಾವಾರಃ=ಉತ್ತರಾಸಂಗಃ=ಪು-೨ ಹತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸಂವ್ಯಾನಂ-ಉತ್ತರೀಯಂ=ನ-೫=-ಉತ್ತರಿಯೆಡ ಹೆಸರು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದ್ದಿರುವ ವಸ್ತ್ರ ಹೊದ ಪಾವಡೆ ಹೊದ್ದುಂಗವಸ್ತ್ರ ಮೇಲುಹೊ ಕೆ ಮೇಲುಮುಸುಕು

ಚೋಳಃಕೂರ್ಪಾಸಕೋ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಚೋಳಃ=ಪು=ಕೂರ್ಪಾಸಕಃ-ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಕುಬುಸಗಳ ಹೆಸರು ಕು ಡುಸರ ಕವಚದಂಗಿಗೂ ಹೆಂಗಳ ಬುಸಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ನಿಶಾರಸ್ತು ಪ್ರಾವರಣೇಹಿ ಮಾನಿಲನಿವಾರಣೇ ॥೩೭॥

ನಿಶಾರಃ=ಪು=೧=ಹಿಮಾನಿಲನಿವಾ ಪ್ರಾವರಣೆ=ಮಂಜು ಗಾಳಿ ಇವುಗಳ ಬಾ ಧೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಹಚ್ಚಡ ಮು ತಾದ ವಸ್ತ್ರವಿಶೇಷದ ಹೆಸರು.

ಅರ್ಧೋರುಕಂವರಸ್ತ್ರೀ ಣಾಂಸ್ಯಾಚ್ಚಂಡಾತಕಮಂ ಶುಕಂ।

ಚಂಡಾತಕಂ=ನ=ಪು=೧= ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಅರ್ಧೋರುಕಂ ಅಂಶುಕಂ ಸ್ತೊಳೆಯಿಂ ಅಂತೊಡೆಗಳವರಿಗೂ ಮು ಚ್ಚುವಬಟ್ಟೆ ಅರತೊಡೆಚಲ್ಲಣ ಚಡ್ಡಿ ಧಸಪಾಯಿಜಾಮಾ ಅರ್ಧಚಿಜಾರು.

ಸ್ಯಾತ್ತ್ರಿಷ್ವಾಪ್ರಪದೀನಂ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಾಪ್ರಪದಂಹಿ ಯತ್ । ॥೩೭॥

ಆಪ್ರಪದೀನಂ-ತ್ರಿ=೧=ಯತ್= ಪ್ರಪದಂಪ್ರಾಪ್ನೋತಿತತ್= ಯಾ ಸ್ತ್ರ ಪಾದದವರಿಗೂ ಯಿಳೆಬಿದ್ದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಿತಾನಮುಲ್ಲೋಚೋ

ದೂಷ್ಯಾದ್ಯಂ ವಸ್ತ್ರವೇಶ್ಮನಿ ॥

ಪ್ರತೀಸೀರಾ ಯವನಿಕಾ ಸ್ಯಾತ್ತಿರಸ್ಕರಣೀ ಚ ಸಾ ॥

ಪರಿಕರ್ಮಾಂಗ ಸಂಸ್ಕಾರಃ ಸ್ಯಾ

ನ್ಮಾರ್ಷ್ಟಿರ್ಮಾರ್ಜನಾ ಮೃಜಾ ।

ಉದ್ವರ್ತನೋತ್ಸಾದನೇ ದ್ವೇ

ಆಪ್ಲಾವ ಆಪ್ಲವಃ ॥೩೪೧॥

ವದೋ ಅಂಥಾವಸ್ತ್ರದ ಹೆಸರು ಅಂಪ ರೇಕೇಪಾವಡೆ ನಿಲುವಂಗಿ ಹಿಜಾರು ಮುಂತಾದ್ದು.

ವಿತಾನಂ-ನ್ಪ=ಉಲ್ಲೋಚಃ-ಪು=ಉಲ್ಲೋಭಃ=ಪು-೩=ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು-ವಸ್ತ್ರ ಛಾದಿನೀವಸ್ತ್ರ- ಮನೆಮೇಲ್ಗಡೆ ಕಟ್ಟುವ ಚಿತ್ರದಬಟ್ಟೆ.

ದೂಷ್ಯಂ=ವಸ್ತ್ರವೇಶ್ಮ=ನ=ನ=ಈ ೨ ವಸ್ತ್ರವೇಶ್ಮನಿ- [illegible]ದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಮನೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು ಗುಡಾರ ಗುಡಾರೆ ಡೇರಾ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಪಟಕುಟೀರಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೂ ಗುಡಾರಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರತೀಸೀರಾ=ಯವನಿಕಾ=ಜವನಿಕಾ-ತಿರಸ್ಕರಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೩=ತೆರೆಬಟ್ಟೆ ಪರದೇ.

ಪರಿಕರ್ಮನ್-ನ=ನ=ಅಂಗಸಂಸ್ಕಾರಃ ಪು=೨=ಶರೀರದಮೇಲೆ ಉಜ್ಜಿ ತೊಳೆದು ಕೊಳೆಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸೊಗಸು ಮಾಡುವಿಕೆ ಪುಲಕಾವು ವಪ್ಪವಿಡುವಿಕೆ.

ಮಾರ್ಷ್ಟಿಃ=ಮಾರ್ಜನಾ=ಮೃಜಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೩=ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ ಮುಂತಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಮೈಗೆಹಾಕಿ ಉಜ್ಜಿ ತೊಳಕೊಂಡು ಕೊಳೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಉದ್ವರ್ತನಂ-ಉತ್ಸಾದನಂ ನ-೨ ಉರುಟಣೀ ಇಡುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಣ್ಣದಪುಡಿ, ಮೈಗೆವುಜ್ಜಿ ತೊಳೆಯುವಪುಡಿ.

ಆಪ್ಲಾವಃ=ಆಪ್ಲವಃ- ಪು=ಸ್ನಾನಂ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ನಾನಂ	೩=ಸ್ನಾನದಹೆಸರು ತಲೆಮುಂತಾದ ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿನೆನಸಿತೊಳೆಯುವಿಕೆ
ಚರ್ಚಾತುಚರ್ಚಿಕ್ಯಾಸ್ಥಾನಕೋ	ಚರ್ಚಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಚರ್ಚಿಕ್ಯಂ-ಪ-ಚರ್ಚಿಕ್ಯಂ=ನ=ಸ್ಥಾನಕಃ=ಪು=೩=ಕ್ರಮ ಮುಂತಾದ ಅಂಗರಾಗದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಹೆಸರು. ವೈಸಿಂಬಿಂಪುಡಿ ಮೈಗಂಧಪುಡಿ ಪುದ್ವರ್ತನ ಚೂರ್ಣ, ಓ ಹಿಟ್ಟು.
ಷಪ್ರಬೋಧನಂಅನುಬೋಧಃ	ಪ್ರಬೋಧನಂ=ನ=ಅನುಭೋಧಃ ೨=ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಪರಿಮಳಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಳಿಸುವ ತೈಲಾದ್ಯುತ್ತೇಜಕನಾಮಯ ಹೆಸರು.
ಪತ್ರಲೇಖಾ ಪತ್ರಾಂಗುಳಿ ಕಿವೆಸಮೆ ॥೩೪೨॥	ಪತ್ರಲೇಖಾ=ಪಾ- ಪತ್ರಲೇಖಾ-ತ್ರಾಂಗುಳಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೨=ಸ್ತ್ರೀಯರು ಲೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರಿಕೇಸರಿ ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಮುಂತಾದ ಪರಿಮಳದ ಬಂಣಗಳಿಂದ ಬರೆಯುವ ಮಕರಿಕಾಪತ್ರಾದಿ ಚಿತ್ರಗಳ ರುಗಳು.
ತಮಾಲಪತ್ರತಿಲಕಚಿತ್ರಕಾಣಿವಿಶೇಷಕಂ ।ದ್ವಿತೀಯಂಚತುರೀಯಂಚನಸ್ತ್ರಿಯಾಮಥಕುಂಕುಮಂ ॥೩೪೩॥	ತಮಾಲಪತ್ರಂ=ತಿಲಕಂ=ಚಿತ್ರ ವಿಶೇಷಕಂ ೪=ಹಣೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕ, ಬೊಟ್ಟು ದ್ವಿತಿಯಂಚತುರ್ಯ ನಸ್ತ್ರಿಯಾಂ=ತಿಲಕಃ=ವಿಶೇಷಕಃ ೨=ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಲ್ಲ, ಪ್ನ=ಪುಸ್ಕ
ಕಾಶ್ಮೀರಜನ್ಮಾಗ್ನಿಶಿಖಂ ವರಂಬಾಹ್ಲೀಕಪೀತನೆ । ರಕ್ತಸಂಕೋಚಪಿಶುನಧೀರಲೋಹಿ	ಕುಂಕುಮಂ=ಕಾಶ್ಮೀರಜನ್ಮಾಗ್ನಿಶಿಖಂ=ವರಂ-ಬಾಹ್ಲೀಕಂ=ಪೀತಕಂ=ಗೀತನಂ=ರಕ್ತಂ= ಸಂಕೋ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶತಚಂದನಂ ॥೩೪೧॥

ಶುನಂ=ಪು=ಸಂಕೋಚಂ=ಪಿಶುನಂ= ಧೀರಂ- ಪು- ವೀರಲೋಹಿತಂ= ಚಂನಂ=ಪು=ಲೋಹಿತಚಂದನಂ=ನ=೧೧- ಕುಂಕುಮದಹೂವ್ವಿನ ಹೆಸರುಗಳು ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ.

ಲಾಕ್ಷಾರಾಕ್ಷಾರಾಜತುಕ್ಲೀ ಬೆಯಾಪ್ರೋ ಲಕ್ತದ್ರುಮಾ ಮಯಃ ॥

ಲಕ್ಷಾ=ರಾಕ್ಷಾ=ಪು=ರಕ್ಷಾ=ಸ್ತ್ರೀ- ಜತು=ನ=ಯಾಪಃ= ಅಲಕ್ತಃ-ದ್ರುಮಾಮಯಃ=ಪು=೬=ಅರಗಿನ ಹೆಸರುಗಳು, ಕೆಂಪರಗು, ಬಂಣದ ಅರಗು.

ಲವಂಗಂದೇವಕುಸುಮಂಶ್ರೀ ಸಂಜ್ಞಾ

ಲವಂಗಂ=ದೇವಕುಸುಮಂ-=ಶ್ರೀಸಂಜ್ಞಂ=ನ=೩=ಲವಂಗದಹೂವ್ವು ಲವಂಗ.

ಮಥಜಾಪಕಂ ॥೩೪೫॥ಕಾಲೇ ಯಕಂ ಚಕಾಲಾನು ಸಾರ್ಯಂಚ

ಜಾಪಕಂ=ಪು=ಜಾವಕಂ-ಕಾಲೇಯಕಂ=ಕಾಲಾನುಸಾರ್ಯಂ=ನ-೩-ಕರೇಅಗರುಚಕ್ಕೆ, ಅಗರುಗಂಧ, ಶ್ರೀಗಂಧಕಷ್ಟ ಹೆಸರು ಕಪ್ಪಾದ ನ ನಾಬಗೆ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಥಸವಾರ್ಥ-ಕಂ। ವಂಶಕಾ ಸ್ರಾಜಾರ್ಹಲೋಕಃಕಿ್ರಮಿ ಜೋಂಗಕಂ ॥೩೪೬॥ ಕಾಲಾಗರ್ವಗರುಃ

ವಂಶಕಂ=ಪು=ವಂಶಿಕಂ=ಅಗ್ರುರು = ರಾಜಾರ್ಹಂ=ಲೋಹಂ-ಕ್ರಿಮಿಜಾ=ಜೋಗಕಂ=ನ_೬=ಅಗರುಗಂಧ, ಶ್ವೇತಾಗರು

ಕಾಲಾಗರು-ನ=ಅಗರುಃ-ಪು-೨-ಕೃಷ್ಣಾಗರುಗಂಧ.

ಸ್ತಾತ್ತುಮಂಗಲ್ಯಂಮಲ್ಲಿ ಗಂಧಿಯುತ್ತು!

ಮಂಗಲ್ಯಂ=ನ-೧= ಮಲ್ಲಿಗಂಧಿಯುತ್ತು ಮಲ್ಲಿಗೆಹೂವ್ವಿನ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣಾಗರು ಹೆಸರು

ಯಕ್ಷಧೂಪಸ್ಸರ್ಜರಸೋ ರಸರ್ವರಸಾವಪಿ॥೩೪೭॥ಬ ಹುರೂಪೋಪ್ಯ ವೃಕಧೂಪಕೃತ್ರಿಮಧೂ ಪ

ಯಕ್ಷಧೂಪಃ=ಸರ್ಜರಸಃ=ಅರಾಳಃ= ಪು=ವಳಃ=ಸರ್ವರಸಃ=ಬಹುರೂಪಃ=ಪು ೫=ಸಜ್ಜರಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ವೃಕಧೂಪಃ=ಕೃತ್ರಿಮಧೂಪಕಃ=ಪು ೨=ಅನೇಕಪರಿಮಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರಿಸಿವಸಾಡಿದ ಧೂಪಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು

ತುರುಷ್ಕಃ ಪಿಂಡಕಸ್ಸಿಲ್ಹೊ ಯಾವನೋಪ್ಯಥ

ತುರುಷ್ಕಃ-ಪಿಂಡಕಃ=ಸಿಲ್ಹಃ-ಯಾವನಃ-ಪು-೪=ಅರಬಿಸ್ತಾನ್ ಯೆಂಬು... ರಾಕರಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ತದು... ಮುಡ್ಡಿ ಎಂಬ ಧೂಪದ ಹೆಸರುಗಳು ... ದುಗ ಬೊಂಕ ಎನ್ನುವರು ಹಾಲುವು...

ಪಾಯಸಃ ॥೩೪೪॥ ಶ್ರೀವಾಸೋವೃಕ್ಷಧೂಪೋಶ್ರೀವೇಷ್ಟಸರಳದ್ರವೌ ।

ಪಾಯಸಃ=ಶ್ರೀವಾಸಃ-ವೃಕ್ಷಧೂ... ಶ್ರೀವೇಷ್ಟಃ-ಸರಳದ್ರವಃ-ಪು=೫=ಸ... ದೇವದಾರು, ವೃಕ್ಷದ ಬೊಂಕೆ, ರ್‍ಯಾ... ಬೊಂಕೆ

ಮೃಗನಾಭಿರ್ಮೃಗಮದಃ ಕಸ್ತೂರೀಚಾಥ

ಮೃಗನಾಭಿಃ=ಪ್ಸ=ಮೃಗಮದಃ-... ಕಸ್ತೂರೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೩=ಕಸ್ತೂರಿಯ ... ಸರುಗಳು. ಕತ್ತುರಿ

ಕೋಲಕಂ ॥೩೪೫॥ ತಕ್ಕೋಲಕಂಕೋಶಫಲ

ಕೋಲಕಂ=ತಕ್ಕೋಲಕಂ=ಪಾ... ಕೋಲಕಂ-ಪಾ-ಕಕ್ಕೋಲಕಂ=... ಫಲಂ=ನ=೩=ತಕ್ಕೋಲದಗಿಡ ತಕ್... ಬುಕೆ ತಕ್ಕೋಲದಫಲ-ಪರಿಮಳದ ಕ್ಕೇಮರ

ಮಥ ಕರ್ಪೂರ ಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ । ಘನಸಾರಶ್ಚಂದ್ರಸಂಜ್ಞಸ್ಸಿತಾಭ್ರೋಹಿಮವಾಲುಕಾ ॥

ಕರ್ಪೂರಃ=ಪ್ಸ-ಘನಸಾರಃ-ಚ... ಸಂಜ್ಞಃ=ಸಿತಾಭ್ರಃ-ಪಾ-ಸಿತಾಭ್ರ... ಹಿಮವಾಲುಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಕರ್ಪೂ... ಸರು ಪಚ್ಚೆಕರ್ಪೂರ

ಗಂಧಸಾರೋಮಲಯಜೋಭದ್ರಶ್ರೀಶ್ಚಂದನೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಗಂಧಸಾರಃ-ಮಲಯಜಃ-ಭದ್ರಶ್ರೀ... ಪು-ಚಂದನಃ--ಪ್ಸ-೪=-ಚಂದನ... ಚಂದಣ

ತೈಲಪರ್ಣಿಕಗೋಶೀರ್ಷೆಹರಿಚಂದನಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥

ತೈಲಪರ್ಣಿಕಂ=ನ=೧=ಬಹಳ... ಗಿರುವ ಬಿಳೀಚಂದನವು=ಗೋಶೀರ್ಷ... ನ-೧=ಬಹಳಪರಿಮಳವುಳ್ಳ ಚಂದ... ರಿಚಂದನಂ=ನ-೧-ನಾವಿನಹಣ್ಣಿ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತಿಲಪರ್ಣೀ ತು ಪತ್ರಾಂಗಂ ರಂಜನಂ ರಕ್ತಚಂದನಂ
ಕುಚಂದನಂ

ಸನೆಯುಳ್ಳ ಹಳದಿಚಂದನ ಈ ೩=ಅರಿಶಿ ಬಣ್ಣದ ಚಂದನವೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು

ತಿಲವರ್ಣೀ-ಅಸ್ತ್ರೀ-ಪಾ- ತಿಲಪರ್ಣೀ ನ-ಪು- ಪತ್ರಾಂಗಂ-ರಂಜನಂ-ರಕ್ತ ಚಂದನಂ-ಕುಚಂದನಂ-ನ-೫- ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಚಂದನ ವೃಕ್ಷದ ಪೆಸರುಗಳು.

ಚಾಥ ಜಾತಿಕೋಶಜಾತಿಫಲವೆ ॥೩೯೨॥
ಕರ್ಪೂರಾಗರು ಕಸ್ತೂರೀ ತಕ್ಕೋಲೈ ರ್ಯಕ್ಷಕರ್ದಮಃ ॥

ಜಾತಿಕೋಶಂ-ಜಾತಿಫಲಂ-ನ-೨- ಜಿಬಿಕಾಯಿಯ ಹೆಸರುಗಳು, ಜಾಕಾಯಿ.

ಯಕ್ಷಕರ್ದಮಃ-ಪು-೧- ಕರ್ಪೂರಾಗರು ಕಸ್ತೂರೀ ತಕ್ಕೋಲೈಃ- ಕರ್ಪೂರಅಗುರು ಕಸ್ತೂರೀ ತಕ್ಕೋಲ ಕ್ಷ-೫-ರಿಂ ದೊಡಗೂಡಿದ ಗಂಧ, ಪರಿಮಳದಹೆಸರು.

ಗಾತ್ರಾನುಲೆಪನೀ ವರ್ತಿಃ ರ್ವರ್ಣಕಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಲೇಪನಂ ॥

ಗಾತ್ರಾನುಲೇಪನೀ-ವರ್ತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳೆಲ್ಲವ ನ್ನಿಕುಟ್ಟಿಅ ದಮುದ್ದಿ, ಗಂಧದಬಿಲ್ಲೆ,ವರ್ಣಕಂ-ವಿಲೇ ಪನಂ-ನ-೨-ಮೈಗೆಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕ ಗಿ ತೆಯಿದಗಂಧದಹೆಸರು ಈ೨-ಗಂಧದ ಮುದ್ದೆಗೆಹೆಸರುಗಳೆಂದು ಕೆಲವರಂದರು

ಚೂರ್ಣಾನಿ ವಾಸಯೋಗಾಸ್ಯುಃ

ಚೂರ್ಣಂ-ನ- ವಾಸಯೋಗಃ-ಪು-೨- ಸುಗಂಧಪುಡಿಯ ಹೆಸರುಗಳು ಗಂಧೂಡಿ- ವೇಲುಬಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟುಗೂ ಹೆಸರು.

ಭಾವಿತಂವಾಸಿತಂ ತ್ರಿಷು

ಭಾವಿತಂ -ವಾಸಿತಂ-ತ್ರಿ-೨-ವಾಸನೆಕ ಟ್ಟದ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸಂಸ್ಕಾರೋಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದ್ಯೈರ್ಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ತದಧಿವಾಸನಂ

ಅಧಿವಾಸನಂ-೧-ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದ್ಯೈಃ ವಸ್ತ್ರಾದಿಸಂಸ್ಕಾರಃ ವಸ್ತ್ರ ಪಾತ್ರ ಬೂ ಲಭೂಷಣಗ್ಯಹಮಿಂ ಚಪೇಟಾದಿದ್ರವ್ಯಗ ಳಿಗೆ ಗಂಧಪುಷ್ಪ ಧೂಪ ತೈಲ ಲೇಪಾದಿಗ ಳಿಂದ ಪರಿಮಳ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಸಂಬ ಧಪಡಿಸಿ ಸಂಯೋಗಸು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಾಲ್ಯಂಮಲಾ ಸ್ರಜೌ ಮೂರ್ಧ್ನಿ

|

ಕೇಶಮಧ್ಯೇತು ಗರ್ಭಕಂ।

ಪ್ರಭ್ರಷ್ಟಕಂ ಶಿಖಾಲಂಬಿ

ಪುರೋನ್ಯಸ್ತಂ ಲಲಾಮಕಂ॥

ಪ್ರಾಲಂಬ ಮೃಜುಲಂಬಿ ಸ್ಯಾತ್ಕಂಠಾ

ದ್ವೈಕಕ್ಷಕಂತುತತ॥ ಯಿತ್ತಿರ್ಯಕ್‌ಕ್ಷಿಪ್ತಮುರಸಿ

ಶಿಖಾ ಸ್ವಾಪೀಡಶೇಖರೌ॥

ರಚನಾ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಸ್ಪಂದ

ಮಾಲ್ಯಂನಮಾಲಾ–ಸ್ರಕ್–ಜ–ಸ್ತ್ರೀ–ಮೂರ್ಧ್ನಿಸ್ರಜಃ–ಮಂಡೆಯೊಳಗಿರುವ ಹೂವಿನದಂಡಗಳು. ಮುಡಿದಹೂಮಾಲೆಗ

ಗರ್ಭಕಂ–ನ–ಪು–೧–ಕೇಶಮಧ್ಯೇತು ಮುಂತಾದಕೇಶಪಾಶದ ನಡುವೆ ಚಗೆ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಮುಡುಕೊಂಡಿರುವ ಹೂವಿನಸರ

ಪ್ರಭ್ರಷ್ಟಕಂ=ನ–೧–ಶಿಖಾಲಂಬಿಜುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುವಹೂವಿನಸರ

ಲಲಾಮಕಂ=ನ=೧– ಪುರೋನ್ಯಸ್ತಂ ಮುಖದಮೇಲೆ ಜೋಲಾಡುವಂತೆ ಮುಂದುಗಡೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹೂವಿನಸರ.

ಪ್ರಾಲಂಬಃ=ನ–೧–ಕಂಠಾತ್‌ಋಜುಲಂಬಿ=ಕತ್ತಿನಿಂದ ಎದೆಯಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಜೋಲಾಡುವಂತೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಹೂವಿನಹಾರ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆ.

ವೈಕಕ್ಷಕಂ–ಪಾ–ವೈಕಕ್ಷಕಂ– ನ–೧–ಉರಸಿತಿರ್ಯಕ್‌ಕ್ಷಿಪ್ತಂ–ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜನಿವಾರದಹಾಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಕೊರಳಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಹೂವಿನಹಾರ.

ಆಪೀಡಃ=ಶೇಖರಃ=ಪು–೧–ಶಿಖಾಸು ಜುಟ್ಟುಗಂಟಿನಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಹೂವಿನಹಾರ ಜಡೇಮೇಲೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಮುಡುಕೊಂಡ, ಹೂವಿನ ಸರಗಳು.

ರಚನಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪರಿಸ್ಪಂದಃ=ಪು– ಪುಷ್ಪಗಂಧತಾಂಬೂಲ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಧೂಪರಸವರ್ಣ ಚಿತ್ರಾದ್ಯಲಂಕಾರಗಳಿಂ ಶೃಂಗಾರರಸಾನಂದ ವಿಶೇಷ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಕೆಲಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥ್ಯಂಶೋರಿಸುವಿಕೆ.
ಆಭೋಗಃ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ	ಆಭೋಗಃ-ಪು=೧=ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ-= ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಲೀ- ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಲೀ ಗುಣಗಳಿಗಗಾಗಲೀ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಕಾವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬಿ ಇರುವಿಕೆ,
ಉಪಧಾನಂ (ತೂ) ಪಬರ್ಹಃ	ಉಪಧಾನಂ=ನ-ಉಪಬರ್ಹಃ=ಪು= ೨=ತಲೆದಿಂಬು.
ಶಯ್ಯಾಯಾಂಶಯನೀಯ ವತ್ ಶಯನಂ	ಶಯ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಶಯನೀಯಂ ಶಯನಂ-ನ=೩-ಹಾಸಿಗೆ, ಜಾಸ, ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಲೇಪು.
ಮಂಚಪರ್ಯಂಕಪಲ್ಯಂಕಾಃ ಖಟ್ವಯಾ ಸಮಾಃ	ಮಂಚಃ=ಪರ್ಯಂಕಃ=ಪಲ್ಯಂಕಃ=ಪು= ಖಟ್ವಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೪-ಮಂಚ ಘಟ್ಟಿಮಂಚ, ಚಪ್ಪರದ ಮಂಚ ತೂಗುಮಂಚ.
ಗೇಂತುಕಃ ಕಂದುಕೋ	ಗೆಂತುಕಃ=ಕಂದುಕಃ-ಪಾ=ಕಂಡುಕಃ ಪು-೨=ಚೆಂಡುಆಡುವ ಚೆಂಡು.
ದೀಪಃ ಪ್ರದೀಪಃ	ದೀಪಃ-ಪ್ರದೀಪಃ=ಪು-೨-ದೀವಿಗೆ=ಎಣ್ಣೆಬತ್ತೀ ದೀವಿಗೆ ಕರ್ಪೂರದ ದೀವಿಗೆ ನ್ಯಾಣದ ಬತ್ತೀದೀವಿಗೆ.
ಪೀಠಮಾಸನಂ ।೩೯।	ಪೀಠಂ-ಆಸನಂ-ನ-೨- ಕೂಡುವಗದ್ದಿಗೆಮಣೀ ಪೀಠ ಬೆಂಚು ಕುರ್ಚಿ,
ಸಮುದ್ಗಕ ಸ್ಸಂಪುಟಕಃ	ಸಮುದ್ಗಕಃ=ಸಂಪುಟಕಃ-ಪು=೨-ಕರಾಟದ ಪೆಸರುಗಳು ಭರಣಿ ಸಂಪುಟ.
ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹಃ ಪತದ್ಗ್ರಹಃ	ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹಃ=ಪತದ್ಗ್ರಹಃ-ಪು-೨= ಪಡಿಗದ ಪೆಸರು, ಹಿಡಿದುತೆಗಿಯುವ ಸಾಧನವಿಶೇಷ.
ಪ್ರಸಾಧನೀಕಂಕತಿಕಾ	ಪ್ರಸಾಧನೀ-ಕಂಕತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨- ಬಾಚಣಿಗೆ ಕೂದಲೂ ಸಿಕ್ಕುಬಿಡಿಸುವ ಸಾಧನ, ಕೇರಣಿಗೆ
ಪಿಷ್ಟಾತಃ ಪಟವಾಸಕಃ	ಪಿಷ್ಟಾತಃ-ಪಟವಾಸಕಃ-ಪು-೨-ಬಟ್ಟೆ

	ಗಳಿಗೆ ಪರಿಮಳ ಕಟ್ಟುವಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಪೆಸರು.
ದರ್ಪಣೇಮುಕುರಾದರ್ಶೌ	ದರ್ಪಣಃ-ಮುಕುರಃ-ಪು-ಮುಕುರ ಆದರ್ಶಃ-ಪು-೩-ಕನ್ನಡಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.
ವ್ಯಂಜನಂತಾಳವೃಂತಕಂ	ವ್ಯಜನಂ-ತಾಳವೃಂತಕಂ-ನ-೨ ಬೀಸಣಿಗೆ.
ಇತಿಮನುಷ್ಯವರ್ಗಃ	ಮನುಷ್ಯವರ್ಗಃ ॥ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಡಗೂಡಿದ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ ಈವರೆಗೆ ಮುಗಿದುದು
ಸಂತತಿರ್ಗೋತ್ರಜನನಕು ಲಾನ್ಯಭಿಜನಾನ್ವಯೌ ॥೪೦೦॥ ವಂಶೋನ್ವವಾಯಸ್ಸಂತಾನೊ	ಸಂತತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಗೋತ್ರಂ-ಜನನ ಕುಲಂ-ನ-ಅಭಿಜನಃ-ಅನ್ವಯಃ-ವಂ ಶಃ-ಅನ್ವವಾಯಃ-ಸಂತಾನಃ-ಪು-೯- ಕುಲದ ಹೆಸರುಗಳು, ವಂಶ, ಗೋತ್ರ.
ವರ್ಣಾಃ ಸ್ಯುಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ದಯಃ	ವರ್ಣಃ-ಪು-೧-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುಂತಾದ ಜಾತಿಗಳು ಬ್ರಾ ಹ್ಮವರ್ಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯವರ್ಣ ವೈಶ್ಯವರ್ಣ ಮುಂತಾಗಿ
ರಾಜಬೀಜೀರಾಜವಂಶ್ಯಃ	ರಾಜಬೀಜೀ-ನ-ರಾಜವಂಶ್ಯಃ-ಪು ೨-ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನ ಹೆಸರು ಗಳು, ರಾಜಪೆಂಡಿ, ಅರಸುಪೊಡಿ.
ಬೀಜ್ಯಸ್ತುಕುಲಸಂಭವಃ	ಬೀಜ್ಯಃ-ಕುಲಸಂಭವಃ-ಪು-೨-ಕು ಸ್ಥನಹೆಸರು, ಯಾವದಾದರೂ ವಂಶ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು
ಮಹಾಕುಲಕುಲೀನಾರ್ಯ ಸ್ಸಭ್ಯಸಜ್ಜನಸಾಧವಃ	ಮಹಾಕುಲಃ-ಕುಲೀನಃ-ಆರ್ಯಃ-ಸಭ್ಯ ಸಜ್ಜನಃ-ಸಾಧುಃ-ಪು-೬-ಒಳ್ಳೆಕುಲದ ಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು-ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಶುದ್ಧ. ಬಲಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು,
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಗೃಹೀವಾನ ಪ್ರಸ್ಥೋಭಿಕ್ಷು	ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ-ನ-ಗೃಹೀ-ನ-ವಾನ ಪ್ರಸ್ಥಃ-ಭಿಕ್ಷುಃ-ಪು-೪-ಇವನ್ನು ಕ್ರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಾಗಿಮುಂಜಿಯಾಗಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಯುಕ್ತನಸಿಗೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಯಜ್ಞಾದಿನಿರತನಿಗೂ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುವನಪತ್ನೀಕನಿಗೂ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಂಗವರ್ಜಿತನಾದ ವಿರಕ್ತನಿಗೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕ್ರಮದಿಂದು ಹೆಸರುಗಳು.

ಚತುಷ್ಟಯೋ। ೪೦೨। ಆಶ್ರಮೋಸ್ತ್ರೀ

ಆಶ್ರಮಃ-ಪು-೧-ಚತುಷ್ಟಯೋ- ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಕ್ಕೂ, ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೂ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥತೆಗೂ, ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ದ್ವಿಜಾತ್ಯಗ್ರಜನ್ಮಭೂದೇವಬಾಡಬಾಃ। ವಿಪ್ರಶ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ

ದ್ವಿಜಾತಿಃ-ಅಗ್ರಜನ್ಮಾ-ನ್-ಭೂದೇವಃ-ಬಾಡಬಃ-ವಿಪ್ರಃ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ-ಪು-೬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೆಸರುಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು,

ಸೌಷಟ್ಕರ್ಮಾ ಯಾಗಾದಿಭಿರ್ಯುತಃ। ೪೦೩

ಷಟ್ಕರ್ಮಾ-ನ್-ಪು-೧-ಯಾಗಾದಿಭಿಃ-ಯಜನ ಯಾಜನಾಧ್ಯಯನಾಧ್ಯಾಪನದಾನ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಗಳೆಂಬ-೬-ಕರ್ಮಗಳಿಂದ, ಯುತಃ-ಕೂಡಿದ, ಅಸೌ-ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಹೆಸರು. ಶಿಷ್ಟದ್ವಿಜನು, ಕರ್ಮಠಬ್ರಾಹ್ಮಣನು

ವಿದ್ವಾನ್ವಿಪಶ್ಚಿದ್ದೋಷಜ್ಞಃ ಸನ್ಸುಧೀಃಕೋವಿದೋಬುಧಃ ಧೀರೋಮನೀಷೀಜ್ಞಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸಂಖ್ಯಾವಾನ್ಪಂಡಿತಃ ಕವಿಃ ಧೀಮಾಂತ್ಸೂರಿಃಕೃತೀಕೃಷ್ಟಿ ರ್ಲಬ್ಧವರ್ಣೋವಿಚಕ್ಷಣಃ। ದೂರದರ್ಶೀದೀರ್ಘದರ್ಶೀ

ವಿದ್ವಾ-ನ್-ವಿಪಶ್ಚಿ-ತ್-ತ್-ದೋಷಜ್ಞಃ-ಸ-ತ್-ಸುಧೀಃ-ಈ-ಕೋವಿದಃ-ಬುಧಃ-ಧೀರಃ-ಮನೀಷೀ-ನ್-ಜ್ಞಃ-ಪ್ರಾಜ್ಞಃ-ಸಂಖ್ಯಾವಾನ್-ತ್-ಪಂಡಿತಃ-ಕವಿಃ-ಧೀಮಾನ್-ತ್-ಸೂರಿಃ-ಅ-ಪಾ-ಸೂರೀ-ಕೃತೀ-ನ್-ಕೃಷ್ಟಿಃ-ಲಬ್ಧವರ್ಣಃ-ವಿಚಕ್ಷಣಃ-ಪು-೨೦ ವಿದ್ವಾಂಸನಹೆಸರುಗಳು, ದೂರದರ್ಶೀ-ನ್-ದೀರ್ಘದರ್ಶೀ-ನ್-೨-ಪು ಈ ದೂರವಾದ ಹಿಂದು ಮುಂದುಯೋಚನೆಯುಳ್ಳವನಹೆಸರು, ಈ-೨ಅನುವಾಪಕನಾ

ದವಿದ್ಯಾಂಸನಹೆಸರುಗಳೆಂದುಕೆಲವ
ರರು,

ಶ್ರೋತ್ರಿಯಚ್ಛಾಂದಸೌಸ
ಮೌ ॥ ೪೦೫ ॥

ಶ್ರೋತ್ರಿಯಃ=ಛಾಂದಸಃ=ವೇ
ವನ್ನು ಓದಿದವನಹೆಸರು.ನಿಯಮಾಧ್ಯ
ನಮಾಡಿದ ವಿಪ್ರನು.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯೋಧ್ಯಾಪಕೋ

ಉಪಾಧ್ಯಾಯಃ=ಅಧ್ಯಾಪಕಃ=
ವೇದವನ್ನು ಓದಿಸುವವನಹೆಸರು. ಅ
ಪಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಉಪಾಧ್ಯೆ.

ಥಸನ್ನಿಷೇಕಾದಿಕೃದ್ಗುರುಃ

ಗುರುಃ-ಪು ೧ ನಿಷೇಕಾದಿಕೃತ್-
ಕ,ಗರ್ಭಾಧಾನ. ಪುಂಸವನ, ಜಾತಕ
ನಾಮಕರಣಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ
ನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿಹೆತ್ತ
ಹೆಸರು.೯.

(ಮಂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕೃ)ದಾ
ಚಾರ್ಯ

ಆಚಾರ್ಯಃ=ಪು ೧ ಮಂತ್ರವ್ಯಾ
ತ್ರ=ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆಅರ್ಥ-ವನ್ನು ತಿಳಿ
ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿದ
ರುವಿನಹೆಸರು,

ಆದೇಷ್ಟಾ(ತ್ವಧ್ವರೇ)ವ್ರತೀ॥ಯ
ಷ್ಟಾ(ಚ) ಯಜಮಾನ(ಶ್ಚ)

ಆದೇಷ್ಟಾ=ಪು=ಋ ೧ಅಧ್ವರ-
ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು
ಗುರುವಿನಹೆಸರು,ವ್ರತೀ=ನ್=೧ ಯ
ಋ=೧=ಯಜಮಾನಃ=ಪು ೧
ಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದಯಜಮಾನನ ಹೆ
ಳು, ೪ ಯಜ್ಞಮಾಡುವ ವನಹೆಸ
ತಲುಕೆಲವರಂದರು,

ಸ್ಸ(ಸಸೋಮವತಿ) ದೀಕ್ಷಿತಃ

ದೀಕ್ಷಿತಃ=ಪು೧ಸೋಮವತಿಸಃ=
ಮಯಾಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ತನಾದ ನ ಹೆ
ಸೋಮಯಾಜಿ.

(ಇಜ್ಯಾಶೀಲೋ)ಯಾಯಜೂ
ಕಃ॥

ಯಾಯಜೂಕಃ=ಪು ೧ಇಜ್ಯಾ
ಆಸಾಗ್ಯಯಜ್ಞಗಳನ್ನು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು,

ಯಜ್ವಾ(ತುವಿಧಿನೇಷ್ಟವಾನ್)

ಯಜ್ವಾ=ನ್=ಪುಂ೧ವಿಧಿನಾ ಇಷ್ಟವಾನ್ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದವನ ಹೆಸರು,

ಸಗೀಷ್ಪತೀಷ್ಟ್ಯಾ(ಸ್)ಸ್ಥಪತಿಃ

ಸ್ಥಪತಿಃ=ಪು-೧--ಗೀಷ್ಪತೀಷ್ಟ್ಯಾ ಸಃ-ಬೃಹಸ್ಪತಿಸವನವೆಂಬಯಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನ ಹೆಸರು,

ಸೋಮಪೀಥೀ(ತು)ಸೋಮಪಃ।

ಸೋಮಪೀಥೀ=ನ್=ಪಾ=ಸೋಮಪೀತೀ=ನ್=ಸೋಮಪಾಃ-ಪು ೨ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನನಹೆಸರುಗಳು ಸೋಮಪರಾದಋತ್ವಿಜರಿಗೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರಂದರು,

ಸರ್ವವೇದಾ(ಸ್ಸಯೇನೇಷ್ಟೋ ಯಾಗಸ್ಸರ್ವಸ್ವದಕ್ಷಿಣಃ)

ಸರ್ವವೇದಾಃ=ಸ್=ಪು ೧ ಸರ್ವಸ್ವದಕ್ಷಿಣಃ=ಸರ್ವಸ್ವ=ತನಗುಂಟಾದ ಸತ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣಃ=ದಾನದ್ರವ್ಯವಾಗಿಕೊಡತಕ್ಕ, ಯಾಗಃ=ವಿಶ್ವಜಿತ್ತುಮೊದಲಾದ ಯಜ್ಞವು, ಯೇನ=ಯಾವಗ್ರಹಸ್ಥನಿಂದ=ಇಷ್ಟಃ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಸಃ-ಅಥಾವಿಶ್ವಜಿದ್ಯಾಜಿಯ ಹೆಸರು,

ಅನೂಚಾನಃಪ್ರವಚನೇಸಾಂಗೇಧೀತೀಗುರೊಸ್ತುಯಃ

ಅನೂಚಾನಃ=ಪು೧ಗುರೋಃ- ಸಾಂಗೆ ಪ್ರವಚನೇಸತಿ ಅಧೀತೀಯಃ-ಗುರುವಿನಬಳಿಷಡಂಗ ಸಹಿತವಾಗಿ ವೇದವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡವನ ಹೆಸರು

ಲಬ್ಧಾನುಜ್ಞಃ ಸ್ಸಮಾವೃತ್ತಃ

ಸಮಾವೃತ್ತಃ-ಪು೧ಲಬ್ಧಾನುಜ್ಞಃ=ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದಬಳಿಕ ಮದುವೆಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ಗುರುವಿನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು,

ಸುತ್ವಾ(ತ್ವಭಿಷವೇಕೃತೇ॥)

ಸುತ್ವಾನ್=ಪಾ=ಸುತ್ವಾ= ನ್=ಪು೧ಅಭಿಷವೇ=ಯಜ್ಞಾಂತಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ, ಕೃತೇ=ಸೋ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಲತೆಯೆನ್ನು ಕುಟ್ಟುವದುಮುಂತಾದ
ಗಳ, ಪ್ರಯತ್ನ ಚಾತುರ್ಯಗಳುಳ್ಳವ
ರು. ಸೋಮಪ್ರಮಾಧಿಯುಹೆಸರು.

ಛಾತ್ರಾಂತೇವಾಸಿನೌಶಿಷ್ಯೇ

ಛಾತ್ರಃ=ಅಂತೇವಾಸಿ-ನ್-ಶಿಷ್ಯಃ-ಪು
ಶಿಷ್ಯನ ಹೆಸರು. ವಿವೇಕ, ಆಚಾರ,
ರಿಶುಧ್ಯ ಪುಣ್ಯ,ಈ ೪ನ್ನು ಪಡೆಯು
ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗುರುವಿನಆಜ್ಞೆಗೆ ಬದ್ಧ
ಸೇವೆಮಾಡುವವನು,ಗುರುಕುಲವಾಸಿ.

ಶೈಕ್ಷಾಃಪ್ರಾಥಮಕಲ್ಪಿಕಾಃ!

ಶೈಕ್ಷಃ-ಪ್ರಾಥಮಕಲ್ಪಿಕಃ-ಪು=
ಥಮಶಿಕ್ಷೇವಿ ದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಆಗತಾನೇ
ನದಕ್ಕೆಆರಂಭಿಸಿದನು.

(ಏಕಬ್ರಹ್ಮವ್ರತಾಚಾರಾಮಿ
ಥಃಸ್ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ॥

ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ=ನ್=ಪುಂ ಏಕಬ್ರ
ವ್ರತಾಚಾರಾಮಿಥಃ ಸ್ಯುಃ= ವಂದುಗು
ನಬಳಿಃ ವಂದು ವೇದವನ್ನು ವೋದು
ಕ್ಕೆವಂದೇ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ
ಕ ಶಿಷ್ಯರೊಳಗೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಅ
ಇವನು ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಇವನಿಗೆ ಅ
ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಯೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು

ಸತೀರ್ಥ್ಯಾ(ಸ್ತ್ರ್ವೇ)ಕಗುರವಃ

ಸತೀರ್ಥ್ಯಃ=ಏಕ ಗುರುಃ=ಪುಂ ವಂ
ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯಾವ ಉತ್ತ
ದ್ಯೆಯನ್ನಾದರೂ ಓದಿ ಕಲಿತುಕೊಂ
ರೊಳಗೊಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸತೀರ್ಥ
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಬ್ಬನೇ ಗುರುವಾಗಿ
ಳ್ಳವರು,

(ಚಿತವಾನಗ್ನಿಮಗ್ನಿಚಿತ್।)

ಅಗ್ನಿಚಿತ್=ತ್-ಪುಂಅಗ್ನಿಂಚಿತವಾ
ಅಗ್ನಿಚಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು,
ತಃಗ್ನಿ,

(ಪಾರಂಪರ್ಯೋಪದೇಶೆಸ್ಯಾ)
ದೈತಿಹ್ಯಮಿತಿಹಾವ್ಯಯಂ

ಐತಿಹ್ಯಂ=ನ=ಇತಿಹಾ*ಅವ್ಯಯವು
ಪಾರಂಪರ್ಯೋಪದೇಶೆ-ಗುರುಪರಂಪ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪರಾಪರಗುರುಕ್ರಮದಿಂದಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಂಬಿಕೆಯೊಡನೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಡುವ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಹಿರಿಯರ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ನಂಬತಕ್ಕ ಕಥೆಗೂ ಹೆಸರು.

ಉಪಜ್ಞಾಜ್ಞಾನಮಾದ್ಯಂಸ್ಯಾತ್

ಉಪಜ್ಞಾ=ಸ್ತ್ರೀ--೧-ಆದ್ಯಂಜ್ಞಾನಂ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದೇತಾನಾಗಿ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂತಿಳಿದಪಕ್ಕಿಂತಮುಂಚೆ ಮೊದಲು ಪಬ್ಬಸಿಗೆ ತಿಳಿದತಿಳುವಳಿಕ.

ಜ್ಞಾತ್ವಾರಂಭ ಉಪಕ್ರಮಃ

ಉಪಕ್ರಮಃ=ಪು-ಜ್ಞಾತ್ವಾ=ಇದುಈಮೇರೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವದೆಂಬ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಆರಂಭಿಸುವಿಕೆ.

ಯಜ್ಞಸ್ಸಪ್ರೋಧ್ವರೋಯಾಗಸ್ಸಪ್ತತಂತುರ್ಮಖಃಕ್ರತುಃ।

ಯಜ್ಞಃ=ಪು=ಅಧ್ವರಃ=ಯಾಗಃ=ಸಪ್ತತಂತುಃ-ಮಖಃ= ಪ=ಮಖಃ-ಕ್ರತುಃ=ಪು=೭=ಯಜ್ಞದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪಾಠೋಹೋಮಶ್ಚಾತಿಥೀನಾಂಸಪರ್ಯಾಣಂಬಲಿಃ । ಏತೆ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಾಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾದಿನಾಮಕಾಃ॥೪೧೩॥

ಪಾಠಃ-೧=ವೇದಪಾರಾಯಣ ಜಪಾದಿಗಳು ಹೋಮಃ=೧=ಔಪಾಸನ ವೈಶ್ವದೇವಾದಿಗಳು ಅತಿಥೀನಾಂಪರ್ಯಾ=೧= ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಾಧಿಸತ್ಕಾರ ತರ್ಪಣಂ,೧=ಪಿತೃತರ್ಪಣಾದಿಗಳು ಬಲಿಃ=೧=ಭೂತಬಲಿ ಏತೆ ಈ ೫ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಜ್ಞಾದಿ ದಾಮಕಾಃ=ಪಾಠವೇ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಹೋಮವೇ ದೇವಯಜ್ಞ, ಸಪರ್ಯೆಯೇ ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞ. ತರ್ಪಣವೇ ಪಿತೃಯಜ್ಞ. ಬಲಿಯೇ ಭೂತಯಜ್ಞ ಈ ೫ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸಮಜ್ಯಾಪರಿಷದ್ಗೋಷ್ಠೀಸ

ಸಮಜ್ಯಾ=ಪರಿಷತ್=ದಿ-ಗೋಷ್ಠೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭಾಸಮಿತಿಸಂಸದಶ್ಚಾಸ್ಥಾನೀ ಕ್ಲೀಬಮಾಸ್ತಾನಂಸ್ತ್ರೀನ ಪುಂಸಕಯೋಸ್ಸದಃ ।೪೧೪

ಸಭಾ-ಸಮಿತಿಃ=ಸಂಸತ್-ದ್-ಆಸ್ಥಿತಿ=ಆಸ್ಥಾನಂ=ನ=ಸದಃ=ನ=ಷ್ಟ=ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಭೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು, ನರಸಮಾಜ ಆಸ್ಥಾನಿ. ಶಬ್ದ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳು ರಾಜಸಭೆಗೆ ವಿಶೇಷ ನಾಮಂಗಳೆಂದು ಕೆಲವರಂದರು.

ಪ್ರಾಗ್ವಂಶಃಪ್ರಾಗ್ಹವಿರ್ಗೃಹಾತ್

ಪ್ರಾಗ್ವಂಶಃ=ಪು-೧- ಹವಿರ್ಗೃಹಾತ್ ಪ್ರಾಕ್-ಹವಿಸ್ಸೆಂಬ ಹೋಮದ ದ್ರವ್ಯವಿರುವ ಮನೆಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನ ಮುಂತಾದವರಿಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮಿಸಿದ ಮನೆಗೆ ಹೆಸರು. ಇದು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಸ್ಸದಸ್ಯಾವಿಧಿದರ್ಶಿನಃ।

ಸದಸ್ಯಃ=ವಿಧಿದರ್ಶೀ=ನ್=ಪು=೨=ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಋತ್ವಿಕ್ಕಿನ ಹೆಸರು.

ಸಭಾಸದಸ್ಸಭಾಸ್ತಾರಾಸ್ಸಭ್ಯಾಸ್ಸಾಮಾಜಿಕಾಶ್ಚತೆ೪೧೫

ಸಭಾಸತ್-ದ್=ಸಭಾಸ್ತಾರಃ-ಸಭ್ಯಃ ಸಮಾಜಕಃ=ಪು=೪=ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವವರು, ಸಭೀಕರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಧ್ವರ್ಯೂದ್ಗಾತೃಹೋತಾರೋ ಯಜುಸ್ಸಾಮರ್ಗ್ವಿದಃ ಕ್ರಮಾತ್।

ಅಧ್ವರ್ಯುಃ=ಉದ್ಗಾತಾ=ಋ=-ಹೋತಾ=ಋ=ಪು=ಈ ೩ ನ್ನು=ಕ್ರಮಾತ್= ಯಜುಸ್ಸಾಮರ್ಗ್ವಿದಃ-ಯಜುರ್ವೇದ ತಂತ್ರಜ್ಞನೇ ಅದ್ವರ್ಯು ಸಾಮ, ಗಾನಜ್ಞನೇ ಉದ್ಗಾತೃ, ಋಗ್ವೇದಪ್ರಯೋಗಜ್ಞನೆ ಹೋತೃ, ಈ ಮೂವ್ವರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಋತ್ವಿಜರು.

ಆಗ್ನೀಧ್ರಾದ್ಯಾ ಧನೈರ್ಯ್ಯಗರಾ ಋತ್ವಿಜೋಯಾಜಕಾಶ್ಚತೆ ॥೪೧೬॥

ಋತ್ವಿಕ್=ಜ್=ಯಾಜಕಃ=ಪು=ಧನೈರ್ವರ್ಯಾಃ- ಆಗ್ನೀಧ್ರಾದ್ಯಾಃ-ಯಜ್ಞಕರ್ತನಾದ ಯಜಮಾನನಿಂದ ಧನಾದಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಂ ಕೊಟ್ಟು ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ನಿರ್ವಹಿಸತಕ್ಕವನೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ವರಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ ಅಗ್ನೀಂಧ್ರನೆಂಬುವನೇ ಮೊದಲಾದ ೧೬ ಮಂದಿ ಕರ್ಮದ ಅಂಶ ನಿರ್ವಾಹಕರ್ತರ ಹೆಸರುಗಳು.
ವೇದಿಃಪರಿಷ್ಕೃತಾಭೂಮಿಃ	ವೇದಿಃ=ಪು-ವೇದಿ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಪರಿಷ್ಕೃತಾಭೂಮಿಃ= ಯಜ್ಞಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರ ಶೋಧಿಸಿ ಸರಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟನೆಲಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶುದ್ಧಸ್ಥಲ ಪ್ರದೇಶ.
ಸಮೆ ಸ್ಥಂಡಿಲಚತ್ವರೆ।	ಸ್ಥಂಡಿಲಂ=ಚತ್ವರಂ=ನ-೨=ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡತಕ್ಕ ಚನ್ನಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಸ್ಥಾನ ಶುದ್ಧಸ್ಥಳ.
ಚಷಾಲೊಯೂಪಕಟಕಃ	ಚಷಾಲಃ=ಯೂಪಕಟಕಃ=ಪು-೨-ಯೂಪಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಮರದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಬಳೆ.
ಕುಂಬಾ ಸುಗಹನಾವೃತಿಃ।	ಕುಂಬಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಸುಗಹನಾವೃತಿ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಪಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದ ಬೇಲಿಯ ಹೆಸರು. ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಮೇಲ್ಮುಚ್ಚಿಗೆಕ್ಕೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು.
ಯೂಪಾಗ್ರಂ	ತರ್ಮ=ನ-ನ=೧=ಯೂಪಾಗ್ರಂ=ಯೂಪಸ್ತಂಭದ ಕೊನೆಯ ಹೆಸರು.
ನಿರ್ಮಂಥ್ಯದಾರುಣಿ ತ್ವ॥	ಅರಣಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ನಿರ್ಮಂಥ್ಯದಾರುಣಿ=ಕಡೆದು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಅರಣಿಯೆಂಬ ಮರಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿರ್ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಹ	ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಃ=ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಃ=ಅಹವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪನೀಯುಶ್ ತ್ರಯೋಗ್ನಯಃ॥	ನೀಯಃ=ಪು=ಈ ೩ನ್ನು ತ್ರಯೋಗ್ನಯಃ=ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತವತ್ತತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಮೂರು ತಾಗ್ನಿಗಳು.
ಅಗ್ನಿತ್ರಯಮಿದಂ ತ್ರೇತಾ	ತ್ರೇತಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಇಂದ=ಇದು ಅಗ್ನಿತ್ರಯಂ ಬಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಮೂರಗ್ನಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಹೆಸರು. ೩-ಅಗ್ನಿಗಳಿಗೂ ೧ ಹೆಸರು.
ಪ್ರಣೀತಸ್ಸಂಸ್ಕೃತೋನಲಃ	ಪ್ರಣೀತಃ=ಪು=೧=ಸಂಸ್ಕೃತಃ-ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹುತಾಶನ ಅಗ್ನಿಗೆ ಹೆಸರು.
ಸಮೂಹ್ಯ ಪರಿಚಾಯೋಪಚಾಯ್ಯಾಅಗ್ನೌ ಪ್ರಯೋಗಿಣಃ॥ ॥೯೧॥	ಸಮೂಹ್ಯಃ=ಪರಿಚಾಯ್ಯಃ=ಉಪಚಾಯ್ಯಃ-ಪು=ಈ೩ನ್ನು=ಅಗ್ನೌ=ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಣಃ- ಪ್ರಯೋಗತಕ್ಕವರ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಗ್ನಿಗೆ ಪರಿಚನ=ಪರಿಸ್ತರಣಾಲಂಕರಣಾದ್ಯುಪಚಾರಗಳಂ ಮಾಡುವ ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳು. ಮತ್ತು ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕೆಲವರಂದರು.
ಯೋಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾದಾನೀಯದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನೌ ಪ್ರಣೀಯತೇತಸ್ಮಿನ್ನಾನಾಯ್ಯೋ	ಆನಾಯ್ಯಃ=ಪು-೧-ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಆನೀಯ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನೌ ಪ್ರಣೀಯತೇ ಸ್ತಸ್ಮಿನ್=ಯಾವ ಅಗ್ನಿಯು ಆಹವನೀಯಸ್ಥಾನದಿಂದ ತೆಗವು ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯನಮಾಡು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೋ ಅಂಥಾಅಗ್ನಿಗೆ ಹೆಸರು
ಅಗ್ನಾಯಿಸ್ವಾಹಾಚ ಹುತಭುಕ್ಪ್ರಿಯಾ॥೩೦	ಅಗ್ನಾಯೀ-ಸ್ವಾಹಾ=ಹುತಭುಕ್ಪ್ರಿಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೩-ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಯು ಹೆಸರುಗಳು
ಋಕಾಸಾಮಿಧೇನೀ ಧಾಯ್ಯಾ	ಸಾಮಿಧೇನೀ=ಧಾಯ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಧಯಾಶ್ಸ್ವಾದಗ್ನಿಸ ಮಿಂಧ
ನೀ

ಗಾಯತ್ರೀಪ್ರಮುಖಂಛಂ

ದೋ

ಹವ್ಯಪಾಕೆ ಚರುಃ ಪುಮಾ

ನಾಮಿಕ್ಷಾ ಸಾಶೃತೋಷ್ಣೆ ಯಾ
ಕ್ಷೀರೇ ಸ್ಯಾದ್ದ ಧಿಯೋಗತಃ

ಧವಿತ್ರಂ ವ್ಯಜನಂತದ್ಯದ್ರ
ಚಿತಂಮೃಗಚರ್ಮಣಾ॥ ೭೦

ಪೃಷದಾಜ್ಯಂ ಸದಧ್ಯಾಜ್ಯೆ

ಪರಮಾನ್ನಂ ತು ಪಾಯ
ಸಂ

ಹವ್ಯಕವ್ಯೆ ದೈವಪೈತ್ರೆ ಅ
ನ್ನೇ

ಪಾತ್ರಂಸ್ರುವಾದಿಕಂ॥

ಅಗ್ನಿಸಮಿಂಧನೀಋಕ=-ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮೊದಲುಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆಹೇಳಬೇಕಾದ ವೇದಮಂತ್ರಕ್ಕೆಹೆಸರು

ಛಂದಃ=ನ=ನಂಗಾಯತ್ರೀಪ್ರಮುಖಂ_ಗಾಯತ್ರೀಮುಂತಾದ ಛಂದಸ್ಸುಗಳಿಗೂಹೆಸರು,

ಚರುಃ-ಪುಂಹವ್ಯಪಾಕ= ಹವ್ಯಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡತಕ್ಕ, ಪಾಕೆಪಕ್ವಾನ್ನದಹೆಸರು,

ಆಮಿಕ್ಷಾ=ಸ್ತ್ರೀಂಶೃತೋಷ್ಣೆಕ್ಷೀರೆಂದಧಿಯೋಗತಃ=ಕಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿಸಿಯಾದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೊಸರುಸೇರಿ ಹೆಪ್ಪುಕಟ್ಟವಡೆದಂತೆ ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ಧವಿತ್ರಂ-ನಾ=ಧವಿತ್ರಂ=ನಂಮೃಗಚರ್ಮಣಾರಚಿತಂವ್ಯಜನಂಯಾತ್=ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿಅಗ್ನಿ ಪ್ರಜ್ವಲನ ಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಬೀಸಣಿಗೆ ಹೆಸರು,ಸುಲ್ಲೀಚರ್ಮದಬೀಸಣಿಗೆ.

ಪೃಷದಾಜ್ಯಂ=ನಂಸದಧ್ಯಾಜ್ಯೆ-ಮೊಸರಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ತುಪ್ಪ,ಮೊಸರು, ಬೆರತತುಪ್ಪ.

ಪರಮಾನ್ನಂ=ನಂ=ಪಾಯಸಂ=ನ=ಪುಂ=೨ಹಾಲುಹಾಕಿ ಪಕ್ವವಾಗಿ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿದ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹವ್ಯಂ-ಕವ್ಯಂ-ನಂದೈವಪೈತ್ರೆ=ದೇವಯೋಗ್ಯ ವಾದ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಹವ್ಯವೆಂತಲೂ ಪಿತೃ ಯೋಗ್ಯವಾದಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕವ್ಯವೆಂತಲೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪಾತ್ರಂ=ನಂಸ್ರುವಾದಿಕಂ=ಸ್ರುವವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಜ್ಞಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ೩

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಗು. ಸ್ರೌಚಂ, ಬಟ್ಟಲು, ಮಿಳ್ಳು, ಗಿಂಡಿ, ಸ್ಫ್ಯ, ಲಿ, ತೊಂಬಿಗೆ, ಪೂರಿಗೆ, ಪಾಳಿ, ತೋಳಿ... ತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞಪಾತ್ರ...

ಧ್ರುವೋಪಭೃಜ್ಜುಹೂರ್ನಾ ತು ಸ್ರುವೋಭೇದಸ್ಸ್ರುಚಸ್ತ್ರಯಃ।

ಧ್ರುವಾ=ಉಪಭೃತ್=ಜುಹೂಃ= ಸ್ರುವಃ=ಪುಲಸ್ರುಚಃ ಭೇದಾಃ=ಸ್ರು... ಯೆಂಬ ಆಜ್ಯಗ್ರಹಣ ಪಾತ್ರದಳಿಯ... ವುಗಳು, ೪ ಬಗೇ ಸ್ರುಕ್ಕುಗಳು.

ಉಪಾಕೃತಃ ಪಶುರಸೌಯೋಭಿಮಂತ್ರ್ಯಕ್ರತೌಹತಃ॥೪೨೪

ಉಪಾಕೃತಃ=ಪುಂ ಕ್ರತಾವಭಿ... ಹತೋಯೋಸೌ ಪಶುಃ=ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಮಂ... ಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರ... ಪ್ರಕಾರ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ ಪಶುವಿನ ಹೆಸರು...

ಪರಂಪರಾಕಂ ಶಸನಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂಚ ವಧಾರ್ಥಕಂ

ಪರಂಪರಾಕಂ =ಶಸನಂ=ಪ್ರೋ... ನಂ=ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ=ನ=೩ ವಧಾರ್ಥಕಂ=... ಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವೇದೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ... ಪಶುವಿಶಸನವೆಂಬ ಶ್ರೌತ ಪಶುವಧೆ.

ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಾಃ ಪ್ರಮೀತಃ ಉಪಸಂಪನ್ನ ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಾಹತೇ। ॥೪೨೫॥

ಪ್ರಮೀತಃ=ಉಪಸಂಪನ್ನಃ=ಪ್ರೋ... ತಃ=ಇನ್ನು, ಹತೇ-ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲ... ಪಶುಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು... ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಾಃ = ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗ... ಗಳು.

ಸಾನ್ನಾಯ್ಯಂ ಹವಿ

ಸಾನ್ನಾಯ್ಯಂ=ಹವಿಃ=ಸ=ನ... ಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡತಕ್ಕ ಚರು... ಡಾಶಾದಿಹವಿಸ್ಸುಗಳ ಹೆಸರು, ಸಾನ್ನಾ... ಶಬ್ದವು ದಧಿಪಯೋರೂಪವಾದ ಹ... ಹೆಸರು.

ರಗ್ನೌ ತು ಹುತಂ ತ್ರಿಷು ವಷಟ್ಕೃತಂ।

ವಷಟ್ಕೃತಂ=ತ್ರಿ ಅಗ್ನೌ=ಅಗ್ನಿ... ಲ್ಲಿ, ಹುತಂ=ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ... ಸ್ಸಿನ ಹೆಸರು.

ದೀಕ್ಷಾಂತೋವಭೃಥೋ ಯ...

ದೀಕ್ಷಾಂತಃ-ಅವಭೃಥಃ-ಪುಂ ಯ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯಜ್ಞದಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಾದಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಯಜ್ಞಸಂಪೂರ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಅವಭೃಥೇಷ್ಟಿಸ್ನಾನದ ಹೆಸರುಗಳು.

ತತ್ಕರ್ಮಾರ್ಹಂ ತು ಯಜ್ಞಿಯಂ ॥೨೨॥ ತ್ರಿಷ್ವ

ಯಜ್ಞಿಯಂ=ತ್ರಿ, ತತ್ಕರ್ಮಾರ್ಹಂ ಆಯಜ್ಞಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಯೋಗ್ಯವಾದವಸ್ತುವಿನಹೆಸರು.

ಕ್ರತುಕರ್ಮೇಷ್ಟಂ

ಇಷ್ಟಂ=ನಂ ಕ್ರತುಕರ್ಮ=ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದಸತ್ಕರ್ಮದಹೆಸರು.

ಪೂರ್ತಂ ಖಾತಾದಿಕರ್ಮ ಯತ್

ಪೂರ್ತಂ=ನಂ ಖಾತಾದಿ ಕರ್ಮ ಯತ್=ಭಾವಿ, ಕೆರೆ, ಗುಡಿ, ಛತ್ರ, ಅರೆ ಹೊಟ್ಟಗೆ, ತೋಪು ಮುಂತಾದಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಹೆಸರು.

ಅಮೃತಂ ವಿಘಸೊ ಯಜ್ಞಶೆಷಭೋಜನಶೇಷಯೋಃ ॥೨೩॥

ಅಮೃತಂ-ನ-ವಿಘಸಃ=ಪು=ಕ್ರಮದಿಂದ ಕ್ರಮಂದಿದಯಜ್ಞಶೇಷಕ್ಕೂಭೋಜನಶೇಷಕ್ಕೂಹೆಸರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಅಮೃತವಂದರೆ ಹೋಮವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಜ್ಯಸ್ಥಾಲಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ಆಜ್ಯಚರು ಪುರೋಡಾಶಾದಿಗಳ ಹೆಸರು. ವಿಘಸವೆಂದರೆ, ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನವಾಗಿ ಮಿಕ್ಕ ಶುದ್ಧಾನ್ನಾದಿಗಳ ಹೆಸರು.

ತ್ಯಾಗೋವಿಹಾಪಿತಂದಾನಮುತ್ಸರ್ಜನವಿಸರ್ಜನೆವಿಶ್ರಾಣನಂವಿತರಣಂಸ್ಪರ್ಶನಂಪ್ರತಿಪಾದನಂ । ಪ್ರಾದೇಶನಂನಿರ್ವಪಣಮಪವರ್ಜನ ಮಂಹ

ತ್ಯಾಗಃ-ಪು-ವಿಹಾಪಿತಂ-ಪಾ-ವಿಹಾಯಿತಂ=ದಾನಂ=ಉತ್ಸರ್ಜನಂ=ವಿಸರ್ಜನಂ ವಿಶ್ರಾಣನಂ=ವಿತರಣಂ=ಸ್ಪರ್ಶನಂ=ಪ್ರತಿಪಾದನಂ=ಪ್ರಾದೇಶನಂ=ನಿರ್ವಪಣಂ=ಅಪವರ್ಜನಂಪಾ=ಅಪಸರ್ಜನಂ=ನ=ಅಂಹತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ದಾನಮಾಗಿಕೊಡುವಿಕೆ. ತನ್ನವಡಿವೆಯನ್ನುಪ್ಲ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ
ಸ್ವತ್ವಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡುವಿಕೆ.

ಮೃತಾರ್ಥಂತದಹರ್ದಾನಂ
ತ್ರಿಷುಸ್ಯಾದೌರ್ಧ್ವದೈಹಿಕಂ

ಔರ್ಧ್ವದೈಹಿಕಂ=ಪ=ಔರ್ಧ್ವದೇ
ತ್ರಿ॥ಮೃತಾರ್ಥಂ=ಸತ್ತುಹೋದವ
ದ್ಗತಿ ಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ,ತದಹ
ನಂ=ಸತ್ತ ದಿನದಹಗಲಿನಲ್ಲೇಮಾಡ
ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದಅನ್ನದಾನ,ವಸ್ತ್ರ
ನ,ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆಹೆಸರು.ತಿಂಗಳಮಾ
ದಲ್ಲಿತ್ರೈಸಂವತ್ಸರಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿಯು
ಡಲ್ಪಡುವ ದಾನರೂಪವಾದ ಪಿತೃಕ
ಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಪಿತೃದಾನಂನಿವಾಪಃಸ್ಯಾತ್

ನಿವಾಪಃ=ಪುಂ॥ಪಿತೃದಾನಂ=ಪಿತೃ
ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು,ತೃಪ್ತಿ
ಪಡಕೊಳ್ಳಕೋಸ್ಕರ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ದಾನ
ಲೋಕದಪಿಂಡಪ್ರದಾನಗಳ ಹೆಸರು.

ಶ್ರಾದ್ಧಂತತ್ಕರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರತಃ

ಶ್ರಾದ್ಧಂ=ನ॥ಶಾಸ್ತ್ರತಃ=ಕರ್ಮ
ತ್=ದೇಶಕಾಲ ಪಾತ್ರಮಂತ್ರ ತಾ
ತೃಭೋಕ್ತೃ,ಹವ್ಯ ಕವ್ಯ ದ್ರ
ದ್ಧಾದಿನಿಯಮಗಳಿಂದಶಾಸ್ತ್ರೋ
ಕಾರವಾಗಿಇದೇಪಿತೃಗಳಿಗೆಸದ್ಗತಿ
ವಹುದೆಂಬನಂಬಿಕೆಯೊಡನೆಅವಶ್ಯ
ಗವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಭಾರಾಳವಾಗಿಮಾ
ಅಗ್ನೌಕರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ
ಪ್ರದಾನಾದಿ ರೂಪವಾದಪೈತೃಕ
ಹೆಸರು.ತಿಥಿಪ್ರಸ್ತ,ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಯೋ

ಅನ್ವಾಹಾರ್ಯಂಮಾಸಿಕೇ

ಅನ್ವಾಹಾರ್ಯಂ=ಮಾಸಿಕಂ=ನ॥
ಳುತಿಂಗಳಿಗೂ ಮಾಡತಕ್ಕಪಿಂಡಪ್ರ
ಜ್ಞಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ದರ್ಶ ಶ್ರಾದ್ಧ
ರು. ಮಾಶಿಕಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೂ ಹೆಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕೂಲಿಷ್ಟ್ವಮೋಽಹ್ನಃ ಕುತ
ಪೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೪೩೦॥

ಕುತಪಃ=ಷ್ನ=೧==ಅಹ್ನಃ==ಅಷ್ಟ
ಮೋಂಶ್ನಃ-=ಅಹಃ=ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ೮ನೇ
ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಅಹಸ್ಸನ್ನು
೧೫ ಪಾಲುಮಾಡ ೭ ಭಾಗ ಕಳೆದಮೇಲೆ
೮ನೇ ಭಾಗವೇ ಕುತಪಕಾಲವೆಂದು ಕೆಲವ
ರು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಹಸ್ಸು
೩೦ ಘಳಿಗೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ೧೪ ಘಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ
೧೬ ಘಳಿಗೆವರಿಗೂ ಕುತಪ ಕಾಲವಾಯಿ
ತು. ಆವೇಳೆಗೆ ಅಪರಾಹ್ಣವೇ ಬಂದಿರು
ವದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅಂಥಾಕಲ್ಪವು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ
ಮತ್ತೇನಂದರೆ ೩೦ರನ್ನು ೮ ಪಾಲುಮಾಗ
ಡಿದರೆ ಪಾಲು ೧ಕ್ಕೆ ೩ ಆಯಿತು ೭ ಭಾಗ
ಕ್ಕೆ ೨೬ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ೩೦
ರ ವರಿಗೂ ಕುತಪಕಾಲವಾಗುತ್ತೆ, ಇದೆ
ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ್ದು ಕೆಲ
ವರು ೧೫ ಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ೮ನೇ ಭಾಗವೆಂದರೆ,
ಆಗ ೧೪ ಮೇಲೆ ೧೬ ವರಿಗೂ ಕುತಪಕಾ
ಲವಾಗುತ್ತೆ. ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕುತಪಕಾ
ಲ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೂ ಅರ್ಚನೆಗೂ ಸರಿಯಾ
ಗಿಧೆ ೮ರಲ್ಲಿ ೮ನೇದು ಬ್ರಾಹ್ಮರಿಗೆ ೧೬ರಲ್ಲಿ
೮ನೇದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ೩೨ರಲ್ಲಿ ೮ನೇದು
ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಕುತಪಕಾಲವೆಂದು ಕೆಲವರು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪರ್ಯೇಷಣಾ ಪರಿಷ್ಟಿಃ ಶ್ಚಾನ್ವೇ
ಷಣಾಚ ಗವೇಷಣಾ ।

ಪರ್ಯೇಷಣಾ=ಪರಿಷ್ಟಿಃ=ಅನ್ವೇಷಣಾ-ಗ
ವೇಷಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿ
ಮಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ್ದು ಹುಡುಕುವಿಕೆ.

ಸನಿಸ್ತ್ವಧ್ಯೇಷಣಾ

ಸನಿಃ-ಅಧ್ಯೇಷಣಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಪೂಜ್ಯರಾ
ದವರನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಯೋ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಜನಗಳೆಲ್ಲಾದರೂ ಸತ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾ
ನಿಯೋಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಯಾಜ್ಞಾಭಿಶಸ್ತಿರ್ಯಾಚನಾರ್ಥನಾ

ಯಾಜ್ಞಾ=ಅಭಿಶಸ್ತಿಃ= ಯಾಚನಾ= ಅರ್ಥನಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಬೇಡುವಿಕೆ.

ಷಟ್ತು ತ್ರಿ

ಷಟ್=ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಆರು ಶಬ್ದವೂ ಮೊದಲು ಆಗಂತುಕ ಶಬ್ದದವರೆಗೂ ೬ ಶಬ್ದಗಳು=ತ್ರಿ=ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಷ್ವರ್ಘ್ಯಮರ್ಘಾರ್ಥೇ

ಅರ್ಘ್ಯಂ=ತ್ರಿ=೧=ಅರ್ಘಾರ್ಥೇ=ಪೂಜೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜಲಾದಿಗಳಹೆಸರು ಅರ್ಘ್ಯ

ಪಾದ್ಯಂ ಪಾದಾಯವಾರಿಣಿ

ಪಾದ್ಯಂ=ತ್ರಿ-೧=ಪಾದಯವಾರಿಣಿ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶುದ್ಧೋದಕ, ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನೀರು.

ಕ್ರಮಾದಾತಿಥ್ಯಾತಿಥೇಯು ಅತಿಥ್ಯರ್ಥೇತ್ರ ಸಾಧುನಿ

ಅತಿಥ್ಯಂ=ಆತಿಥೇಯಂ=ತ್ರಿ=೨ ನ್ನು ಕ್ರಮಾತ=ಆತಿಥ್ಯರ್ಥೇ ಅತ್ರ ಸಾಧುನಿಚ=ಆತಿಥ್ಯವೆಂದರೆ ಆತಿಥಿಗೋಸ್ಕರವಾದ ಅನ್ನಾದಿದ್ರವ್ಯಗಳ ಹೆಸರು. ಆತಿಥೇಯವೆಂದರೆ ಆತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಧೃತಿ ಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೂ ಅತಿಥಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕಭಕ್ತ್ಯುಪಚಾರಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಸ್ಯ್ವಾವೇಶಿಕ ಆಗಂತುರತಿಥಿರ್ನಾಗೃಹಾಗತೇ!

ಆವೇಶಿಕಃ=ಆಗಂತುಃ-ತ್ರಿ-ಅತಿಥಿಃ ೩=ಗೃಹಾಗತೇ=ಮನೆಗೆಬಂದ ಅತಿಥಿಯ ಹೆಸರು.

ಪೂಜಾನಮಸ್ಯಾಪಚಿತಿಸಪರ್ಯಾರ್ಚಾರ್ಹಣಾಸ್ಸಮಾಃ

ಪೂಜಾ=ನಮಸ್ಯಾ=ಅಪಚಿತಿಃ=ಸಪರ್ಯಾ=ಅರ್ಚಾ-ಅರ್ಹಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೬=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಜೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಪೂಜಿಸುವಿಕೆ ಅರ್ಚನೆ.
ವರಿವಸ್ಯಾತುಶುಶ್ರೂಷಾ ಪರಿಚರ್ಯಾಪ್ಯುಪಾಸನಂ	ವರಿವಸ್ಯಾ-ಶುಶ್ರೂಷಾ-ಪರಿಚರ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಉಪಾಸನಂ=ನ=೪-ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಕೇಳಿ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತೆಮಾಡಿ ಅನುವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ.
ವ್ರಜ್ಯಾಟಾಟ್ಯಾಪರಂಟನಂ	ವ್ರಜ್ಯಾ=ಅಟಾಟ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ಪರ್ಯಟನಂ=ನ_೩=ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಾರಿ ಭಾರಿಗೂ ತಿರುಗುವಿಕೆ ತಿರಿದುಂಬುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುಗುವಿಕೆ.
ಚರಾ ತ್ಯಿರ್ಯಾಪಥಸ್ಥಿತಿಃ	ಚರ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಈರ್ಯಾಪಥಸ್ಥಿತಿಃ-ಈರ್ಯೆಎಂದರೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ನಡಿಯುವದು ನಿಲ್ಲುವದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವದು ಮಲಗುವದು, ಮುಂತಾದ ಯಾತ್ಯಾಚಾರ ಕ್ರಮ ಇದರಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗವಾಗಿರುವಿಕೆಗಹೆಸರು. ಚರ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಆಚಾರವ್ಯವಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ನಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರರ್ಥಹೇಳಿದರು
ಉಪಸ್ಪರ್ಶಸ್ತ್ವಾಚಮನ	ಉಪಸ್ಪರ್ಶ-ಪು-ಆಚಮನಂ-ನ-೨-ಶುದ್ಧಾಚಮನದ ಹೆಸರು. ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧೋದಕವನ್ನು ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೆಲ್ಲಾತಗಲದೇ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯ ಕೈಯಿಂದ ಕುಡಿಯುವಿಕೆ.
ಮಥಮೌನಮಭಾಷಣಂ.	ಮೌನಂ=ನ=೧=ಅಭಾಷಣಂ- ಮಾತಾಡದೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವಿಕೆ.
ಆನುಪೂರ್ವೀಸ್ತ್ರಿಯಾಂವಾ ಪ್ಯತ್ರಿಪಾಟಿರನುಕ್ರಮಃ॥ ಪರ್ಯಾಯಶ್ಚ	ಆನುಪೂರ್ವೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅವ್ಯತ್=ಪರಿಪಾಟಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅನುಕ್ರಮಃ=ಪರ್ಯಾಯಃ=ಪು=೫=ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಕ್ರಮದ ಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಂದರೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ಅಧ್ಯಯ
ನ ಧ್ಯಾಪನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೊನೆ ಮ
ತೂದ ಕ್ರಮದಪೆಸರು.

ತ್ರಿಪಾತಸ್ತ್ಯಸ್ತ್ಯಾತ್ಪರ್ಯ
ಯಉಪಾತ್ಯಯಃ॥

ಅತಿಪಾತಃ=ಪರ್ಯಯಃ_ಉಪಾತ್ಯಯ
ಪು=೩=ಕ್ರಮವನ್ನು ತಪ್ಪುವಿಕೆ.
ಳುವದರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಕೇವ್ರಭಾಗವನ್ನು
ರತು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವಿಕೆ.

ನಿಯಮೋ (ವ್ರತ ಮಸ್ತ್ರೀ)

ವ್ರತಂ-ಪ್ನ-೧-ನಿಯಮಃ=ಶಾಸ್ತ್ರ
ಕ್ತವಾದಕಟ್ಟೆ, ಹೀಗಿರಬೇಕು ಹೀಗ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಗೊತ್ತು.

ತಚ್ಚೋಪವಾಸಾದಿ ಪುಣ್ಯ
ಕಂ

ಪುಣ್ಯಕಂ=ನ-೧=ಉಪವಾಸಾದಿ
ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಣನಿರೋಧ ಮಾಡು
ದು ಮುಂತಾದ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಹೆಸರೆಂ
ಲವರು.

ಉಪವಸ್ತಂತೂಪವಾಸೋ

ಉಪವಸ್ತಂ-ಪ್ನ-೧-ಔಪವಸ್ತಂ-
ಉಪವಾಸಃ_ಪು-೨-_ಯಜ್ಞಕರ್ತ
ಅಗ್ನಿದೇವ ತೀರ್ಥಾದಿಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ನ್ನವಿಲ್ಲದೇ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ
ರು. ಯಾವಿಧವಾದ ಉಪವಾಸಕ್ಕಾದ
ಹೆಸರು.

ವಿವೇಕಃಪೃಥಗಾತ್ಮತ

ವಿವೇಕಃ_ ಪು=೧=ಪೃಥಗಾತ್ಮತಾ
ಕೃತಿ ಪುರುಷರು ಬೇರೆ ಯೆಂಬುವ
ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಗಳ
ಉತ್ತಮಾಧಮಗಳಿಗೂ ಇಂಥಾ ದ್ರ
ಗಳಿಗೂ ಉಂಟಾದ ಭೇದಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ
ಸರು.

ಸ್ಯಾದ್ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಂ
ವೃತ್ತಾಧ್ಯಯನರ್ಧಿ)

ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಂ_ನ-೧= ವೃತ್ತ
ಯನರ್ಧಿಃ=ವೃತ್ತ_ಒಳ್ಳೆನಡತೆ, ಅಧ್ಯ
ನ ವೇದಪಾಠ ಈ ಯರಡು ಋದ್ಧಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೆಸರು,

ರ್ಥಾಂಜಲಿಃ ॥೪೩॥ ಪಾಠೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿಃ

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿಃ=ಪುಂ ಪಾಠೇ=ವೇದಪಾಠಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೂ ಗುರುಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ವಿನಯಭಾವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮುಗಿದಕೈಗಳ ಸೇರಿಕೆಗೆ ಹೆಸರು, ಬಗಸೆ ಹಿಡಿಯಾಗಿ ಕೈ ಮುಗಿಯುವಿಕೆ,

ಪಾಠೇ ವಿಪ್ರುಷೋ ಬ್ರಹ್ಮಬಿಂದವಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಬಿಂದುಃ=ಪುಂ ಪಾಠೇ ವಿಪ್ರುಷಃ=ವೇದಪಾಠಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ತುಂಬಿಗಳ ಹೆಸರು,

ಧ್ಯಾನಯೋಗಾಸನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಸನಂ

ಬ್ರಹ್ಮಾಸನಂ=ನಂ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾಸನೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಲಿ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಭಾವಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಪದ್ಮ ಮುಂತಾದ ಯೋಗಾಸನಗಳ ಹೆಸರು,

ಕಲ್ಪೋ ವಿಧಿಕ್ರಮೌ ॥

ಕಲ್ಪಃ=ವಿಧಿಃ=ಕ್ರಮಃ=ಪುಂ=೩=ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು,

ಮುಖ್ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಥಮಃ ಕಲ್ಪೋ ನುಕಲ್ಪಸ್ತು ತತೋಧಮಃ ।

ಮುಖ್ಯಃ=ಪುಂ ಪ್ರಥಮಃ ಕಲ್ಪಃ=ಮೊದಲು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಧಾನದ ಹೆಸರು,

ಅನುಕಲ್ಪಃ=ಪುಂ ತತಃ=ಅಧಮಃ=ಅಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ಸಂಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಂ ಗ್ರಹಣಂ ಸ್ಯಾದುಪಾಕರಣಂ ಶ್ರುತೇಃ

ಉಪಾಕರಣಂ=ನ ನಂ ಸಂಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಂ ಶ್ರುತೇಃ ಗ್ರಹಣಂ=ಉಪನಯನಸಂಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೇದವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ನಿಯಮದಿಂದ ಓದಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಿಕೆ ಹೆಸರು,

ಸಮೌ ತು ಪಾದಗ್ರಹಣಮ

ಪಾದಗ್ರಹಣಂ=ಅಭಿವಾದನಂ=ನ-ಈ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಾಬದನವಿಿತ್ಯುಭೆ | ಎನ್ನು ಗೋತ್ರ ನಾಮ ಪ್ರವರ ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕಾಲಿ ಗೆರಗುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ಭಿಕ್ಷುಃಪರಿವ್ರಾಡ್ಕರ್ಮಂದೀ ಪಾರಾಶರ್ಯಪಿಮಸ್ಕರಿ ॥ | ಭಿಕ್ಷುಃ=ಪರಿವ್ರಾಟ್=ಜ್=ಕರ್ಮಂದೀ=ನ್=ಪಾರಾಶರೀ=ನ್=ಮಸ್ಕರ್ಯಪೀ=ನ್=ಪುಸ ನ್ಯಾಸಿಯಹೆಸರುಗಳು

ತಪಸ್ವೀತಾಪಸಃಪಾರಿಕಾಂ ಕ್ಷೀವಾಚಂಯಮೋಮುನಿಃ | ತಪಸ್ವೀ=ನ್-ತಾಪಸಃ=ಪಾರಿಕಾಂಕ್ಷೀ=ನ್=ಪು ತಪಸ್ಸುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು, ವಾಚಂಯಮಃ=ಮುನಿಃ=ಪು ಎಂಬೌನವ್ರತವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು ಈ ೧೦ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಹೆಸರುಗಳೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು,

ತಪಃಕ್ಲೇಶಸಹೋದಾಂತೋ | ದಾಂತಃ=ಪು=೧ ತಪಃ-ಕ್ಲೇಶಸಹಃ=ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವದರೊಳಗುಂಟಾಗುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನ ಹೆಸರು,

ವರ್ಣಿನೋಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ | ವರ್ಣೀ-ನ್-ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ-ನ್-ಪು-ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಋಷಯಸ್ಸತ್ಯವಚಸಃ | ಋಷಿಃ=ಸತ್ಯವಚಾಃ=ಸ್-ಪು=ಋಷಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸ್ನಾತಕಸ್ತ್ವಾಪ್ಲುತೋವ್ರತೀ॥ | ಸ್ನಾತಕಃ=ಆಪ್ಲುತಃ=ಪು=ವ್ರತೀ-ನ್-ವ್ರತವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಸ್ನಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು, ಮತ್ತೊಂದಾಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದದೇ-ವ್ರತವುಳ್ಳವನಾಗಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಶೀಲನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಹೆಸರುಗಳು

ಯೇನಿರ್ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಾಯತಿನೋಯತಯಶ್ಚತೇ | ಯತೀ=ನ್=ಯತಿಃ=ಪು ನಿರ್ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಃ= ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನ ಹೆಸರುಗಳು,

ಯಃಸ್ಥಂಡಿಲೇವ್ರತವಶಾಚ್ಛೇತೆಸ್ಥಂಡಿಲಶಯ್ಯಸೌ । ಸ್ಥಾಂಡಿಲಶ್ಚ | ಸ್ಥಂಡಿಲಶಾಯೀ-ನ್-ಸ್ಥಾಂಡಿಲಃ-ಪು ವ್ರತವಶಾತ್-ಸ್ಥಂಡಿಲೇಯಶ್ಶೇತೆಸಃ-ಯಾವ ಪುರುಷನು ವ್ರತದವಶದಿಂದನೆಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾನೋ ಅಂಥಾವನ ಹೆಸರುಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಥವಿರಜಸ್ತಮಸಃ ಸ್ವಾ ದ್ವ್ಯತಿಗಾಃ ॥೪೪೩॥

ವಿರಜಸ್ತಮಾಃ=ಸ=ದ್ವಯಾತಿಗಃ =ಪುಂರಜೋಗುಣವನ್ನೂ ತಮೋಗುಣವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟ ಸಾತ್ವಿಕನಹೆಸರು.

ಪವಿತ್ರಃ ಪ್ರಯತಃ ಪೂತಃ

ಪವಿತ್ರಃ=ಪ್ರಯತಃ=ಪೂತಃ-ಪುಃ ಪವಿತ್ರನಾದವನ ಹೆಸರುಗಳು, ಪರಿಶುದ್ಧನು,

ಪಾಷಂಡಾಸ್ಸರ್ವ ಲಿಂಗಿನಃ

ಪಾಷಂಡಃ=ಸರ್ವಲಿಂಗೀ= ನ=ಪುಂವೇದಬಾಹ್ಯರಾದ-ಜೈನಬೌದ್ಧ ಕಾಪಾಲಿಕ ಕ್ಷಪಣಕನಾಸ್ತಿಕ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾದಿಗಳಹೆಸರುಗಳು,

ಪಾಲಾಶೋದಂಡ ಆಷಾಢೋ

ಆಷಾಢಃ=ಪುಂಪಾಲಾಶಃ=ದಂಡಃ-ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ದಂಡದಹೆಸರು,

ವ್ರತೇರಾಂಭಸ್ತು ವೈಣವಃ

ರಾಂಭಃ-ಪುಂವ್ರತೇವೈಣವಃ-ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವ ಬಿದುರುಕೋಲಿನಹೆಸರು,

ಅಸ್ತ್ರೀಕಮಂಡಲುಃಕುಂ

ಕಮಂಡಲುಃ=ಪ್ನ=ಕುಂಡೀ=ಸ್ತ್ರೀಕಮಂಡಲವೆಂಬ ಭಿಕ್ಷು ತಪಸ್ವಿಗಳ ಜಲಪಾತ್ರದಹೆಸರುಗಳು,

ವ್ರತೀನಾಮಯಾಸನಂಬೃಸೀ

ಬ್ರಸೀ-ಪಾ=ಬೃಷೀ=ಸ್ತ್ರೀಂವ್ರತಿನಾಂ ಆಸನಂ=ವ್ರತಸ್ಥರುಜಪಾದಿಗಳಿಗ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವದರ್ಭಾಸನ ಮುಂತಾದ ಆಸನಗಳಹೆಸರು,

ಅಜಿನಂಚರ್ಮಕೃತ್ತಿಃಸ್ತ್ರೀ

ಅಜಿನಂ=ಚರ್ಮ=ನ=ನ=ಕೃತ್ತಿಃಸ್ತ್ರೀ=ಯಾವಚರ್ಮಕ್ಕಾದರು ಹೆಸರುಗಳು

ಭೈಕ್ಷಂಭಿಕ್ಷಾಕದಂಬಕಂ

ಭೈಕ್ಷಂ-ಭಿಕ್ಷಾಕದಂಬಕಂ=ನ=ತಿರಿದುತಂದಪದಾರ್ಥಗಳ ಗುಂಪಿನಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಃಸ್ಯಾಜ್ಜಪ

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಃ=ಜಪಃ-ಪಾ-ಜಾಪಃ-ಪುಂತಮ್ಮ ಶಾಖೆಯಾದವೇದವನ್ನು ನಿಯಮದಿಂದ ಓದುವಿಕೆ, ಬಳಿಕ ಇತರಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಯುವಿಕೆಗೆ ಹೆಸರುಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಜಾ, ವೇದವನ್ನು ಆವರ್ತಿಯಾಗಿ ಹಿಸುವ ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಸ್ಸುತ್ಯಾಭಿಷವಸ್ಸವನಂಚಸಾ

ಸುತ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ ಅಭಿಷವಃ=ಫು-ಸವನ ನ ೩ ಸ್ನಾನಕ್ಕೂ ಸೋಮಲತೆಯನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ರಸ ಹಿಂಡುವದಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ಸರ್ವೇನಸಾಮಪಧ್ವಂಸಿಜ ಪ್ಯಂತ್ರಿಷ್ವಘಮರ್ಷಣಂ॥

ಅಘಮರ್ಷಣಂ=ತ್ರಿ=೧= ಸರ್ವೈನಸಾಂ ಪಧ್ವಂಸಿಜಪ್ಯಂ-ಸಮಸ್ತಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳಜಪಿಸತಕ್ಕಮಂ ತ್ರಗಳಿಗೆಹೆಸರುವ್ಯಾಹೃತಿ ಪ್ರಣವಗಾಯ ತ್ರೀ ಪಂಚಾಕ್ಷರವಾರುಣಾಘಮರ್ಷಣಸೂ ಕ್ತಮುಂತಾದವುಗಳಹೆಸರು,

ದರ್ಶಶ್ಚಪೂರ್ಣಮಾಸಶ್ಚ ಯಾಗೌಪಕ್ಷಾಂತಯೋಃಪೃ ಥಕ್

ದರ್ಶಃ=ಪೂರ್ಣಮಾಸ-=ಪಾ= ತಾ ಮಾಸಃ=ಫು-ಈಎರಡು,ಪಕ್ಷಾಂಯೋಃ ಪೃ ಥಗ್ಯಾಗೌಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಮುಗಿಯುವಾಗ ಮಾ ಡತಕ್ಕಯಾಗಕ್ಕೆದರ್ಶವೆಂತಲೂಶುಕ್ಲಪ ಕ್ಷ ಮುಗಿಯುವಾಗಮಾಡತಕ್ಕ ಯಾಗಕ್ಕೆಪೂ ರ್ಣಮಾಸವೆಂತಲೂಹೆಸರು. ದರ್ಶಪೂ ರ್ಣ ಮಾಸಗಳು, ಕ್ರಮ ದಿಂದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಸ್ಥಾಲೀಪಾಕಗಳೂ ಆ ಗಳುಆಗಿವೆ.

ಶರೀರಸಾಧನಾಪೇಕ್ಷಂನಿತ್ಯಂ ಯತ್ಕರ್ಮತದ್ಯಮಃ ೪೪೭

ಯಮಃ=ಫುಂಶರೀರಸಾಧನಾಪೇಕ್ಷಂ ನಿತ್ಯಂ ಯತ್ಕರ್ಮತತ್ ತನ್ನ ಶರೀರ ದೇಕಾರಣವಾಗಿಬೇಕಾದ್ದಾಗಿಯೂ ಎ ಗೂಬಿಡದೇಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಇ ರುವಸತ್ಯಾಹಿಂಸಾದಯಾಶಾಂತ್ಯಾದಿ ಪಮಾದಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆಹೆಸರು,

ನಿಯಮಸ್ತುಸಯತ್ಕರ್ಮ ನಿತ್ಯಮಾಗಂತುಸಾಧನಂ।

ನಿಯಮಃ=ಫುಂಆಗಂತು ಸಾಧನಂ ತ್ಯಂಯತ್ಕರ್ಮತತ್ = ಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಮೃತ್ತಿಕೆ,ಜಲ, ದರ್ಭೆಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತಾದ ಕಾರಣ ನಾವಾಗಿ /ಗಳೊಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಯೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬಿಡದೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವೃತ್ತಿಕಶೌಚ, ಸ್ನಾನ, ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಕ್ಷೌರಂತುಭದ್ರಾಕರಣಂ ಮುಂಡನಂವಪನಂತಥಾ॥೪೮॥

ಕ್ಷೌರಂ=ಭದ್ರಾಕರಣಂ=ಮುಂಡನಂ ವಪನಂ=೪=ಕ್ಷೌರದಹೆಸರು. ಕೇಶ ಶ್ಮಶ್ರುರೋಮ ನಖಾದಿಗಳನ್ನು ನಿವರ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಕಾಸ್ಮ್ಯ/ಕ್ತಕ್ಷೌರ.

ಉಪವೀತಂ ಯಜ್ಞಸೂತ್ರಂಪ್ರೋದ್ಧೃತೇದಕ್ಷಿಣೇಕರೇ।

ಉಪವೀತಂ=ನ=೧=ದಕ್ಷಿಣೇಕರೇ=ಪ್ರೋದ್ಧೃತೇ ಸತಿಯಜ್ಞಸೂತ್ರಂ- ಬಲದಕೈ ತೋಳಿನಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಯಡದಭುಜದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದ ಹೆಸರು. ಸವ್ಯವೆನಿಸಿದೇವ ಕರ್ಮೋಪಯುಕ್ತವಾದ ಜನಿವಾರ.

ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತ ಮನ್ಯಸ್ಮಿ

ಪ್ರಾಚೀನವೀತಂ=ನ_೧= ಅನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರೋದ್ಧೃತೇಸತಿ=ಎಡದಕೈ ಎತ್ತಿದರೆಬಲದ ಭುಜದಮ್ಯಾಲೆ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಅಪಸವ್ಯವಾದ ಹೆಸರು.

ನ್ನಿವೀತಂ ಕಂಠಲಂಬಿತಂ॥

ನಿವೀತಂ_ನ_೧=ಕಂಠಲಂಬಿತಂ-ಕೊರಳಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿರಂದೋಪಾದಿಯಾಗಿ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನಿವಾರದ ಹೆಸರು

ಅಂಗುಲ್ಯಗ್ರೇ ದೈವಂತೀರ್ಥಂಸ್ವಲ್ಪಾಂಗುಳ್ಯೋರ್ಮಧ್ಯೇಕಾಯಂ। ಮಧ್ಯೇಂಗುಷ್ಠಾಂಗುಳ್ಯೋಃಪಿತ್ರ್ಯಂ ಮೂಲೇತ್ವಂಗುಷ್ಠಸ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಂ ॥೪೯॥

ದೈವಂತೀರ್ಥಂ==ದೇವಸಂಬಂಧವಾದ ತೀರ್ಥವು. ಅಂಗುಲ್ಯಗ್ರೇ=ಬೆರಳುತುದಿಯೊಳಗಿರುತ್ತೆ ೧=ಕಾಯಂ=ಋಷಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ತೀರ್ಥವು ಸ್ವಲ್ಪಾಂಗುಳ್ಯೋಃ ಕಿರಿಬೆರಳಿಗೂ ಪವಿತ್ರದ ಬೆರಳಿಗೂನಡುವೆ ಇರುತ್ತೆ ೧-ಪೈತ್ರಂ-ಪಿತೃಸಂಬಂಧವಾದತೀರ್ಥವು. ಅಂಗುಷ್ಠಾಂಗುಳ್ಯೋಃ= ಹೆಬ್ಬೆರಳಿಗೂ ಅದರತರ್ಜನೀ ಬೆರಳಿಗೂ ಮಧ್ಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಲ್ಲಿರುತ್ತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ್ದು ಥ=ವು ಅಂಗುಷ್ಟಸ್ಯ=ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಮ್ಯೂಲೆ ಮೊದಲಲ್ಲಿರುತ್ತೆ ೧-ಅಂದರೆ ಅವರವರಿಗೆ ಆಯಾಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುವಿಕೆ.

ಸ್ಯಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಂಬ್ರಹ್ಮತ್ವಂಬ್ರಹ್ಮಸಾಯುಜ್ಯ ಮಿತ್ಯಪಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಂ--ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಂ-ಬ್ರಹ್ಮಸಾಯುಜ್ಯಂ=ನ-೪--ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗುವಿಕೆ. ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾವಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಸತ್ತಮಾತ್ರವಾಗಿರುವಿಕೆ ಅವಿದ್ಯಾಸ್ತಮಯು-ಮೋಕ್ಷ.

ದೇವಭೂಯಾದಿಕಂ ತದ್ವತ್

ದೇವಭೂಯಾದಿಕಂ-ದೇವಭೂಯು=ದೇವಭೂಯು ಶಬ್ದವೆ, ಆದಿಕಂ-ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಜಾತವು. ತದ್ವತ್=ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯ ಶಬ್ದದಹಾಗೆಯೇರೂಪಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೆ ಅಂದರೆ ದೇವಭೂಯಂ==ದೇವತ್ವಂ=ದೇವಸಾಯುಜ್ಯಂ--ನ==೩=ದೇವಸ್ವರೂಪವಾಗುವಿಕೆ.

ಕೃಛ್ರಸಾಂತಪನಾದಿಕಂ

ಕೃಛ್ರಂ-ಸ=೧=ಸಾಂತಪನಾದಿಕಂ=ಸಾಂತಪನ ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸನ್ಯಾಸವತ್ಯ ನಶನೆವು ಪ್ರಾಯೋ

ಪ್ರಾಯಃ=ವು=೧-ಸನ್ಯಾಸವತಿ ಅನಶನೆ-ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣಪರ್ಯಂತವೂ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ನಿಶ್ಚಿತ ವ್ರತನಾಗಿರುವಿಕೆ.

ಥ ವೀರಹಾ ನಷ್ಟಾಗ್ನಿಃ

ವೀರಹಾ-ನ=ನಷ್ಟಾಗ್ನಿಃ=ವು-೨=ಉತ್ಸರ್ಗೇಷ್ಟಿಯನ್ನುಮಾಡಿಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನ ಹೆಸರುಗಳು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕುಹನಾ ಲೋಭಾನ್ಮಿಥ್ಯೇರ್ಯಾಪಥಕಲ್ಪನಾ।

ಕುಹನಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಲೋಭಾತ್-ಅನ್ನಕಾಂಕ್ಷೆಯು ದೆಸೆಯಿಂದಾದ ಮಿಥ್ಯೇರ್ಯಾಪಥ ಕಲ್ಪನಾ ಸಟೆಯಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರಿದುಂಬುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ವ್ರಾತ್ಯಃ ಸಂಸ್ಕಾರಹೀನಸ್ಸ್ಯಾ

ವ್ರಾತ್ಯಃ-ಪು-೧-ಸಂಸ್ಕಾರಹೀನಃ=ಉಪನಯನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವನು ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅಪರಿಶುದ್ಧನಾದವನ ಹೆಸರು

ದಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೋಸಿರಾಕೃತಿಃ

ಅಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಃ-ನಿರಾಕೃತಿಃ-ಪು=೨=ವೇದವನ್ನು ಓದಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವವನ ಹೆಸರುಗಳು

ಧರ್ಮಧ್ವಜೀಲಿಂಗವೃತ್ತಿ

ಧರ್ಮಧ್ವಜೀ-ನ್ ಲಿಂಗವೃತ್ತಿಃ-ಪು=೨ ಯೋಗ್ಯವಾದವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವವನ ಹೆಸರುಗಳು

ರವಕೀರ್ಣೀಕ್ಷತವ್ರತಃ॥ ೪೫॥

ಅವಕೀರ್ಣೀ-ನ್ಪು=೧-ಕ್ಷತವ್ರತಃ=ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನಾದಿ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ತನ್ನವ್ರತಧರ್ಮವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡವನಹೆಸರು

ಸುಪ್ತೇಯಸ್ಮಿನ್ನಸ್ತಮೇತಿ ಸುಪ್ತೇಯಸ್ಮಿನ್ನುದೇತಿಚ ಅಂಶುಮಾನಭಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಭ್ಯುದಿತೌ ತೌಯಥಾಕ್ರಮಂ

ಅಭಿನಿರ್ಮುಕ್ತಃ-ಪು-೧-ಯಸ್ಮಿನ್ ಸುಪ್ತೇ ಅಂಶುಮಾನಸ್ತಮೇತಿ ಸಃ=ಯಾವಮನುಷ್ಯನು ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಗೈಯುವಾಗ ಸೂರ್ಯನು ಪಡವಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವನೋ ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು ಅಭ್ಯುದಿತಃ=ಪು೧-ಯಸ್ಮಿನ್ ಸುಪ್ತೇ ಅಂಶುಮಾನುದೇತಿ ಸಃ-ಯಾವಮನುಷ್ಯನು ನಿದ್ರೆಮಾಡುವಾಗ ಮೂಡಲಲ್ಲಿ ನೇಸರು ಮೂಡುವದೋ ಅವನ ಹೆಸರು ೧-ಅಂದರೆ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವವನು ಅಭಿನಿರ್ಮುಕ್ತನೆಂಬ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪಾಪಿಷ್ಠನು ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದ್ದು ಮಲಗುವವನು, ಅಭ್ಯುದಿತನೆಂಬ ಪಾ ಷ್ಠನು

ಪರಿವೇತ್ತಾನುಜೋನನೂಢೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇದಾರಪರಿಗ್ರಹಾತ್

ಪರಿವೇತ್ತಾ=ಪು-ಋ-೧= ಜ್ಯೇಷ್ಠೇ ನೂಢೇಸತಿ ಅನುಜೋದಾರಪರಿಗ್ರಹಾತ್ ಪರಿವೇತ್ತಾ ಭವತಿ-ಅಣ್ಣನು ಮದುವೆಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವಾಗಲೇ ತಾನು ಮದುವೆ ಯಾದ ತಮ್ಮನು ಪರಿವೇತ್ತನೆಂಬ ಪಾಪಿ ಷ್ಠನು

ಪರಿವಿತ್ತಿಸ್ತು ತಜ್ಜ್ಯಾಯಾನ್

ಪರಿವಿತ್ತಿಃ-ಪು-೧-ತಜ್ಜ್ಯಾಯಾನ್= ತಥಾ ಪರಿವೇತ್ತನೆಂಬ ಪಾಪಿಷ್ಠನ ಅಣ್ಣ ನಹೆಸರು ಅವನೂ ಪಾಪಿಷ್ಟನೆಂಬ ಗೌರವವುಳ್ಳವನು

ವಿವಾಹೋಪಯಮೌ ಸಮೌ
ತಥಾ ಪರಿಣಯೋದ್ವಾಹೋ-
ಪಯಾಮಾಃ ಪಾಣಿಪೀಡನಂ|

ವಿವಾಹಃ-ಉಪಯಮಃ=ಪರಿಣಯಃ-ಉ ದ್ವಾಹಃ-ಉಪಯಾಮಃ-ಪು= ಪಾಣಿಪೀಡ ನಂ-ನ=ಮದುವೆಯ ಹೆಸರು

ವ್ಯವಾಯೋ ಗ್ರಾಮ್ಯಧರ್ಮೋ
ಮೈಥುನಂ ನಿಧುವನಂ ರತಂ ।

ವ್ಯವಾಯಃ-ಗ್ರಾಮ್ಯಧರ್ಮಃ-ಪು= ಮೈಥುನಂ-ನಿಧುವನಂ-ರತಂ -ನ= ಸ್ತ್ರೀಸಂಗದ ಹೆಸರುಗಳು ರತಿ

ತ್ರಿವರ್ಗೋ ಧರ್ಮಕಾಮಾ ರ್ಥೈಃ

ತ್ರಿವರ್ಗಃ-ಪು-೧= ಧರ್ಮಕಾಮಾ ರ್ಥೈಃ-ಧರ್ಮ, ಕಾಮ, ಅರ್ಥ, ಈ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೆಸರು

ಶ್ಚತುರ್ವರ್ಗಸ್ಸಮೋಕ್ಷಕೈಃ

ಚತುರ್ವರ್ಗಃ-ಪು-೧-ಸಮೋಕ್ಷಕೈಃ= ಮೋಕ್ಷವೊಡಗೂಡಿದ ಧರ್ಮ, ಕಾಮಾ ರ್ಥಗಳು ನಾಲ್ಕಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರು

ಸಬಲೈಸ್ತೈ ಶ್ಚತುರ್ಭದ್ರಂ

ಚತುರ್ಭದ್ರಂ=ನ-ಸಬಲೈಸ್ತೈಃ= ಬಲವುಳ್ಳ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರು ಚತುರ್ಭದ್ರವೆಂದರೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳು ನಾಲ್ಕು ಸಿದ್ಧಿಸಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಜನ್ಯಾಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಾ ವರಸ್ಯಯೇ ॥

ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು

ಜನ್ಯಾಃ=ಪು=೧=ವರಸ್ಯಸ್ನಿಗ್ಧಾಃ- ಮದ ವಣಿಗನ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಸಂಗಾತಿಗಳ ಹೆಸರು

ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗಃ=-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ-ಈ ಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು

--*--

ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತೋ ರಾಜನ್ಯೋ ಬಾಹುಜಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ವಿರಾಟ್ ॥

ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತಃ=ರಾಜನ್ಯಃ=ಬಾಹುಜಃ-ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ=ವಿರಾಟ್=ಜ್=ಪು-೫ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರದ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೂ ಆತನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು

ರಾಜಾ ರಾಟ್ ಪಾರ್ಥಿವಕ್ಷ್ಮಾಭೃನ್ನೃಪಭೂಪಮಹೀಕ್ಷಿತಃ ।

ರಾಜಾ-ನ-ರಾಟ್-ಜ-ಪಾರ್ಥಿವಃ=ಕ್ಷ್ಮಾಭೃತ್-ತ=ನೃಪಃ=ಭೂಪಃ=ಮಹೀಕ್ಷಿತ್=ತ=ಪು=೭=ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಲಹುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ಅರಸಿಗೂ ಅರಸಿನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮಂತ್ರಿ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ, ದಿವಾನ ಮುಂತಾದವರಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು

ರಾಜಾ ತು ಪ್ರಣತಾಶೇಷಸಾಮಂತಃ ಸ್ಯಾದಧೀಶ್ವರಃ ।

ಅಧೀಶ್ವರಃ-ಪು-೧= ಪ್ರಣತಾಶೇಷಸಾಮಂತಃ- ಪ್ರಣತ=ತನಗೆ ವಿಧೆಯರಾಗಿ ಬಗ್ಗಿಯಿರುವ ಅಶೇಷ ಸಮಸ್ತರಾದ, ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಲೂಯಿರುವ ಅರಸುಗಳುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು. ಅರಸುಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಂತನ ಹೆಸರು.

ಚಕ್ರವರ್ತೀ ಸಾರ್ವಭೌಮೋ...

ಚಕ್ರವರ್ತೀ-ನ್-ಸಾರ್ವಭೌಮಃ=ಪು= ಸಮಸ್ತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳುವ ಅರಸಿನ ಹೆಸರು. ಭೂಮಿಗೆಲ್ಲಾ ಪಟ್ಟಬೇ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನೃಪೂನ್ಯೋಮಂಡಲೇಶ್ವ
ರಃ

ಅರಸಾಗಿರುವ ಪ್ರಬಲತರ ರಾಜನಹೆ...
ಮಂಡಲೇಶ್ವರಃ =ಪು ೧ ಸರ್ವಭೌ...
ನಾದ ಮಹಾ ರಾಜನಿಗಿಂತಲೂಬೇರ...
ಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಾದಬೇರಭೂ...
ಯನು ಆಳುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ರಾಜನ...
ಸರು.

ಯೇನೇಷ್ಟಂರಾಜಸೂಯೆನ
ಮಂಡಲಸ್ಯೇಶ್ವರಶ್ಚಯಃ॥ ಶಾ
ಸ್ತಿಯಶ್ಚಾಜ್ಞಯಾರಾಜ್ಞಸ್ಸ
ಸಮ್ರಾ

ಸಮ್ರಾಟ್=ಟ್=ಪು೧ರಾಜಸೂಯೆನ...
ನೇಷ್ಟಂ-ಯೊಮಂಡಲಸ್ಯೇಶ್ವರಶ್ಚಯ...
ಜ್ಞಯಾರಾಜ್ಞಶ್ಶಾಸ್ತೀ = ತೆತ್ರಯೋ...
ಮ್ರಾಜಇತಿಕೆಚಿತ್ ತ್ರಿನಿಧಸ್ಯಯಸ್ಯ...
ಮ್ರಾಡಿತಿ=ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವ...
ವನು೧ಳ ಸೇತುಹಿಮಾಚಲಮಧ್ಯಭ...
ಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವನು೧ಇತರರಾಜ...
ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸುವವನು...
ಅರಸುಗಳಿಗೂ ಸಮ್ರಾಟ್ಟುಗಳೆಂದು...
ರು. ಈಮೂರುವಿಧವಾಗಿರುವವೊಬ್ಬ...
ಯೇಸಮ್ರಾಟನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

ಡಥ್ರಾಜಕಂ॥೪೬॥ರಾಜ
ನ್ಯಕಂಚನೃಪತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ
ಣಾಂಗಣೆಕ್ರಮಾತ್।

ರಾಜಕಂ=ರಾಜನ್ಯಕಂ=ನಪು...
ಕ್ರಮಾತ್=ನೃಪತಿಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ...
ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಆಳುವವರ ಗುಂಪಿಗೆ...
ಕವೆಂದು ಹೆಸರು,ಅರಸುಗಳಗುಂಪಿ...
ಜನ್ಯಕವೆಂದುಹೆಸರು

ಮಂತ್ರೀಧೀಸಚಿವೋಮಾತ್ಯೋ

ಮಂತ್ರೀ=ನ್=ಧೀಸಚಿವಃ=ಅಮಾ...
ಪು೩ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವವನ...
ಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಣ್ಯೇ ಕರ್ಮಸಚಿವಾ ಸ್ತತಃ

ಕರ್ಮಸಚಿವಃ ಪು-೧ತತ-೩-ಮಂತ್ರಿ...
ತಲೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿರುವ ಬೇರೊಬ್ಬ...
ರ್ಯ ದಕ್ಷನಾದ ಆಲೋಚನಾದಿಕಾರ...
ಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಹಾಮಾತ್ರಾಃ ಪ್ರಧಾನಾನಿ

ಮಹಾಮಾತ್ರಃ=ಪು=ಪ್ರಧಾನಂ=ನ=ಪ್ರ ಪುಃ ಅರಸಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು. ದಳವಾಯಿಗೂ ಹೆಸರು.

ಪುರೋಧಾಸ್ತು ಪುರೋಹಿತಃ

ಪುರೋಧಾಃ=ಸ=ಪುರೋಹಿತಃ=ಪು. ಪುರೋಹಿತನ ಹೆಸರುಗಳು.

ದ್ರಷ್ಟರಿ ವ್ಯವಹಾರಾಣಾಂ ಪ್ರಾಡ್ವಿವಾಕಾಕ್ಷದರ್ಶಕೌ ||

ಪ್ರಾಡ್ವಿವಾಕಃ-ಅಕ್ಷದರ್ಶಕಃ=ಪು. ವ್ಯವಹಾರಾಣಾಂ ದ್ರಷ್ಟರಿ=ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯಕನ ಹೆಸರುಗಳು. ಜಡ್ಜಿ, ಮುನಸೀಫ, ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ.

ಪ್ರತಿಹಾರೋ ದ್ವಾರಪಾಲದ್ವಾಃಸ್ಥದ್ವಾಃಸ್ಥಿತದರ್ಶಕಾಃ

ಪ್ರತಿಹಾರಃ=ಪ್ರಾ=ಪ್ರತೀಹಾರಃ=ದ್ವಾರಪಾಲಕಃ=ದ್ವಾಃಸ್ಥಃ=ದ್ವಾಃಸ್ಥಿತಃ=ದರ್ಶಕಃ=ಪು. ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವ ಜವಾನನ ಹೆಸರುಗಳು.

ರಕ್ಷಿವರ್ಗಸ್ತ್ವನೀಕಸ್ಥೋ

ರಕ್ಷಿವರ್ಗಃ-ಅನೀಕಸ್ಥಃ-ಪು. ಅಂಗರಕ್ಷಕರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಪ್ಯಾರಾಗಾವಲು, ಸೇನೆ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷಾಧಿಕೃತೌ ಸಮೌ

ಅಧ್ಯಕ್ಷಃ=ಅಧಿಕೃತಃ=ಪು. ಯಾವದರೊಳಗಾದರೂ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ಇಲಾಖೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಸರು

ಸ್ಥಾಯುಕೋಽಧಿಕೃತೋ ಗ್ರಾಮೇ

ಸ್ಥಾಯುಕಃ=ಪು. ಗ್ರಾಮೇ ಅಧಿಕೃತಃ=ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವನ ಹೆಸರು. ಗ್ರಾಮ ಮುನಸೀಪ್, ಮುಂತಾದವರು.

ಗೋಪೋ ಗ್ರಾಮೇಷು ಭೂರಿಷು

ಗೋಪಃ=ಪು. ಭೂರಿಷು=ಗ್ರಾಮೇಷು ಅಧಿಕೃತಃ=ಅನೇಕಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು. ಶೇಕದಾರ, ಮಾಮಲೇದಾರ ಮುಂತಾದವರು

ಭೌರಿಕಃ ಕನಕಾಧ್ಯಕ್ಷೋ

ಭೌರಿಕಃ=ಪು=ಕನಕಾಧ್ಯಕ್ಷಃ=ಖಜಂಗಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರೌಪ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷಸ್ತು ನೈಷ್ಕಿಕಃ

ಅಂತಃಪುರೇತ್ವಧಿಕೃತಸ್ಸ್ಯಾ
ದಂತರ್ವಂಶಿಕೋಜನಃ॥೮೬॥

ಸೌವಿದಲ್ಲಾಃ ಕಂಚುಕಿನಸ್
ಸ್ಥಾಪತ್ಯಾಸ್ಸೌವಿದಾಶ್ಚ ತೇ॥

ಷಂಡೋವರ್ಷವರಸ್ತುಲ್ಯೌ

ಸೇವಕಾರ್ಥ್ಯನುಜೀವಿನಃ

ವಿಷಯಾನಂತರೋರಾಜಾ
ಶತ್ರುರ್ಮಿತ್ರ ಮತಃಪರಂ॥

ಉದಾಸೀನಃ ಪರತರಃ

ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗ್ರಾಹಸ್ತು ಪೃಷ್ಠ
ತಃ॥

ರಿಪೌವೈರಿಸಪತ್ನಾರಿದ್ವಿಷ

ದ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನು. ಖಜಾನೆ
ಕಾರಿ.

ನೈಷ್ಕಿಕಃ=ಪುಂ॥ರೌಪ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷ
ಕಸಾಲೆ ಅಧಿಕಾರಿ.

ಅಂತರ್ವಂಶಿಕಃ=ಪುಂ॥ ಅಂತಃಪು
ಧಿಕೃತೋಜನಃ=ಅಂತಃಪುರದೊಳಗ
ಕಾರವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನಹೆಸರು.

ಸೌವಿದಲ್ಲಃ=ಕಂಚುಕೀ=ನ್=
ಪತ್ಯಃ=ಸೌವಿದಃ=ಪುಂ॥ ಅಂತಃಪುರದ
ರುವವನು,ಜನಾನಿ ಕಾವಲುಗಾರ.

ಷಂಡಃ=ಪಂಡಃ=ವರ್ಷವರ
ವರ್ಷಧರಃ=ಪುಂ॥ ಪೌರುಷಹೀನರಾಗಿ
ಸ್ಯರಾಗಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವ
ರು.ಜನಾನೀಪಳಿಗೆ ತಿರಿಗಾಡುವ
ಕನು,ಕೋಜಾ ಪಹರೆ ಖೋಜಾದ

ಸೇವಕಃ=ಅರ್ಥೀ=ನ್=ಅನುಜೀ
ಪುಂ॥ಸೇವಕನಹೆಸರುಗಳು. ಚಾ

ಶತ್ರುಃ=ಉ-ಪುಂ॥ವಿಷಯಾನಂ
ಜಾ, ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಚೇದೇಶದ
ಹೆಸರು,ಮಿತ್ರಂ=ನ=॥ಅತಃಪರ
ಶತ್ರುದೇಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಚೇದೆ ಶದ
ನ ಹೆಸರು.

ಉದಾಸೀನಃ=ಪುಂ॥ಪರತರಃ
ಮಿತ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಚೇದೇಶ
ನಹೆಸರು.

ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗ್ರಾಹಃ-ಪುಂ॥ಬಂದು
ಗೆಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ. ಅರಸ
ಬಿರುವ ಶತ್ರುವಿನ ಹೆಸರು.

ರಿಪುಃ=ವೈರೀ=ನ್=ಸಪತ್ನಃ=ಅ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದ್ವೇಷಣದುರ್ಹೃದಃ॥ ದ್ವಿಡ್ವಿಪಕ್ಷಾಹಿತಾಮಿತ್ರ ದಸ್ಯುಶಾತ್ರವಶತ್ರವಃ॥ ಅಭಿಯಾತಿಪರಾರಾತಿಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಪರಿಪಂಥಿನಃ

ತ್-ತ್-ದ್ವೇಷಣಃ=ದುರ್ಹೃತ್=ದ್=ದ್ವಿಟ್-ಷ್-ವಿಪಕ್ಷಃ-ಅಹಿತಃ- ಅಮಿತ್ರಃ=ದಸ್ಯುಃ- ಶಾತ್ರವಃ=ಶತ್ರುಃ= ಅಭಿಯಾತಿಃ ಅಭಿಘಾತೀ=ನ್=ಪರಃ= ಅರಾತಿಃ=ಪ್ರತ್ಯರ್ಥೀ=ನ್=ಪರಿಪಂಥೀ=ನ್=ಪುಂ=ಶತ್ರುವಿನಹೆಸರುಗಳು,ಹಗೆಯವನು.

ಸ್ನಿಗ್ಧೋವಯಸ್ಯಸ್ಸವಯಾ

ಸ್ನಿಗ್ಧಃ=ವಯಸ್ಯಃ=ಸವಯಾಃ=ಸ್=ಪು=೩ಸಮಾನವಯಸ್ಸುಳ್ಳಸ್ನೇಹಿತನ ಹೆಸರುಗಳು,ಸರಿಸಂಗಾತಿ.

ಅಥಮಿತ್ರಂಸಖಾಸುಹೃತ್।

ಮಿತ್ರಂ=ನ-ಸಖಾ=ಈ-ಸುಹೃತ್=ದ್-ಪು-೩-ಸ್ನೇಹಿತನಹೆಸರುಗಳು.

ಸಖ್ಯಂಸಾಪ್ತಪದೀನಂಸ್ಯಾ

ಸಖ್ಯಂ=ಸಾಪ್ತಪದೀನಂ=ನ೨ಸ್ನೇಹದಹೆಸರು.ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಗಿರುವಷ್ಟುಸ್ನೇಹದಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರಂದರು.

ದನುರೋಧೋನುವರ್ತನಂ॥

ಅನುರೋಧಃ=ಪುಅನುವರ್ತನಂ=ನ್ಂ ಅನುಸರಿಸಿಇರುವಿಕೆ.

ಯಥಾರ್ಹವರ್ಣಃಪ್ರಣಿಧಿರಪಸರ್ಪಶ್ಚರಸ್ಸ್ಪಶಃ! ಚಾರಶ್ಚಗೂಢಪುರುಷ

ಯಥಾರ್ಹಃ=ವರ್ಣಃ-ಪ್ರಣಿಧಿಃ-ಅಪಸರ್ಪಃ=ಚರಃ=ಸ್ಪಶಃ=ಚಾರಃ=ಗೂಢಪುರುಷಃ=ಪು=೭ಚಾರನಾದವರನ ಹೆಸರುಗಳು ಗೂಢಚಾರನು, ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಕಪಟದಿಂದತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯ ಪಡಿಸದೇ ಹೊಂಚಿವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುತಂದರಿಕೆಮಾಡುವದೂತನು.

ಆಪ್ತಃಪ್ರತ್ಯಯಿತಾಸಮಾ

ಆಪ್ತಃಪ್ರತ್ಯಯಿತಃಪು=೨ಆಪ್ತನಾದವನಹೆಸರು,ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳಯಥಾರ್ಥವಾದಿ, ಆಪ್ತಃ-ಪ್ರತ್ಯಯಿತಸ್ತ್ರಿಷು ಯೆಂಬುವಪಾಠದಲ್ಲಿ,ತ್ರಿ,

ಸಾಂವತ್ಸರೋಜ್ಯೌತಿಷಿಕೋದೈವಜ್ಞಗಣಕಾವಪಿಸ್ಯುರ್ಮೌ

ಸಾಂವತ್ಸರಃ ಜ್ಯೌತಿಷಿಕಃ ದೈವಜ್ಞಃ=ಗಣಕಃ=ಮೌಹೂರ್ತಿಕಃ=ಮೌಹೂರ್ತಃ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೂರ್ತಿಕವ್ಯಾಹೂರ್ತ್ಯಜ್ಞಾನಿ ಕಾರಾಂತಿಕಾ(ಅಪಿ ತಾಂತ್ರಿಕೋಜ್ಞಾತಸಿದ್ಧಾಂತ

ಜ್ಞಾನೀ=ನ್=ಕಾರ್ತಾಂತಿಕಃ-ಪು॥ಜ್ಯೋ ತಿಷ್ಯನಹೆಸರುಗಳು, ಜೋಯಿಸನು ತಾಂತ್ರಿಕಃ- ಜ್ಞಾತಸಿದ್ಧಾಂತಃ-ಪು ಯಥಾವದಾದರೂವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ ಗ) ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನ ಹೆಸರು,

ಸ್ಸತ್ರಿ(ಗೃಹಪತಿ ಸ್ಸಮೌ

ಸತ್ರೀ=ನ್=ಗೃಹಪತಿಃ=ಪು॥ಸದಾ ನವನ್ನು ಮಾಡುವವನಹೆಸರುಗಳು

ಲಿಪಿಕಾರೋಕ್ಷರಚಣೋ ಕ್ಷರಚುಂಚುಶ್ಚ ಲೇಖಕೇ

ಲಿಪಿಕಾರಃ=ಪು=ಲಿಪಿಕರಃ=ಅಕ್ಷ ರಣಃ=ಅಕ್ಷರಚುಂಚುಃ=ಲೇಖಕಃ=ಪು॥ಲೇ ಖಕನಹೆಸರುಗಳು, ಬರೆಯುವವನು, ಕ ರ್ಣಿಗುಮಸ್ತಾ,

ಲಿಖಿತಾಕ್ಷರಸಂಸ್ಥಾನೇಲಿಪಿ ರ್ಲಿಭಿರುಭೇಸ್ತ್ರಿಯೌ

ಲಿಪಿಃ=ಪು=ಲಿಪೀ=ಲಿಭಿಃ=ಪು=ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ=ಲಿಖಿತಾಕ್ಷರಸಂಸ್ಥಾನೇ=ಬರೆ ಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಷರಗಳ ಆಕಾರಸ್ಥಿತಿಗೆಹೆಸರು ನವಲಿಪಿಯುಂತಾದ್ದು, ಬರವಣಿಗೆಗ ರು,

ಸ್ಯಾತ್ಸಂದೇಶಹರೋದೂತೋ

ಸಂದೇಶಹರಃ=ದೂತಃ=ಪು॥ಸ ಹೆಸರುಗಳು,

ದೂತ್ಯಂ ತದ್ಭಾವಕರ್ಮಣೀ

ದೂತ್ಯಂ=ಪು=ದೌತ್ಯಂ=ನಂತಭ ಕರ್ಮಣೀ-ದೂತಭಾವಕ್ಕೂ, ದೂ ತ್ಯಕ್ಕೂಹೆಸರು, ದೂತನಾಗುವಿಕೆ, ದೂ ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸ, ಇವುಗಳು.

ಅಧ್ವನೀನೋಧ್ವಗೋಧ್ವನ್ಯ ಪಾಂಥಃಪಥಿಕ ಇತ್ಯಪಿ

ಅಧ್ವನೀನಃ=ಅಧ್ವಗಃ-ಅಧ್ವನ್ಯಃ-ಪಾಂ ಥಃ=ಪಥಿಕಃ=ಪು=೫=ದಾರಿ ನಡಿಯು ನಹೆಸರು. ಮಾರ್ಗಸ್ಥನು.

ಸ್ವಾಮ್ಯಮಾತ್ಯಸುಹೃತ್ಕೋ ಶರಾಷ್ಟ್ರದುರ್ಗಬಲಾನಿಚ॥ ರಾಜ್ಯಾಂಗಾನಿ (ಪ್ರಕೃತಯಃ ಪೌರಾಣಾಂಶ್ರೇಣಯೋಪಿಚಾ

ಸ್ವಾಮೀ-ನ್-ಪು॥ಅರಸು-ಅಮಾ ಪು-ಮಂತ್ರಿ=ಸುಹೃತ್=ದ-ಪು॥ ಹಿತ-ಕೋಶಃ-ಪು॥ಬೊಕ್ಕಸ, ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದದೇಶ, ದುರ್ಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಷ್ಟ, ಕೋಟೆಕಂದಕ, ಬೇಲಿಸಾಲುಮುಂತಾ, ದವುಗಳಿಂದಶತ್ರುಗಳಿಗೆಶಕ್ಯವಾದಸ್ಥಾನ ಬಲಂ-ನಂಚತುರಂಗಸೇನೆ, ಈ೭ರಾಜ್ಯಾಂಗಗಳೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವುಗಳು, ರಾಜ್ಯಾಂಗಂ= ನಂಈ ರಾಜ್ಯಾಂಗಗಳೇ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು. ಮತ್ತು ಪುರಜನರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರಗುಂಪುಗಳೂಪ್ರಕೃತಿಗಳೆನ್ನಲ್ಪಡುವವು, ಸ್ವಜಾತೀಯರಾದ ಪುರಜನರೂ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು

ಸಂಧಿರ್ನಾವಿಗ್ರಹೋಯಾನ
ಮಾಸನಂದ್ವೈಧಮಾಶ್ರಯಃ
ಷಡ್ಗುಣಾಃ

ಸಂಧಿಃ=ಪು=ಹಗೆಯವರೊಡನೆ ಸಲ್ಲಾಪಮಾಡುವಿಕೆ, ವಿಗ್ರಹಃ=ಪು=ಕಲಹಮಾಡುವಿಕೆ. ಯಾನಂ=ನ-ದಂಡೆತ್ತಿಯುದ್ಧಕ್ಕೆಹೊರಡುವಿಕೆಆಸನಂ-ನ-ದಂಡಿನೊಡನೆಠಾಣ್ಯಹಾಕಿ ಸಮಯಹೊಂಚುವಿಕೆ, ದ್ವೈಧಂ-ನ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರಭೇದಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಿಕೆ, ಆಶ್ರಯಃ=ಪು=ತಾನುಗೆಲ್ಲುವದಕ್ಕಾಗಿ ತನಗಿಂತಲೂ ಬಲವಂತನ ಆಸರೆಯಿಂದಸಹಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಈ-೬=ಷಡ್ಗುಣಾಃ= ಷಡ್ಗುಣಗಳೆಂಬಹೆಸರುಳ್ಳವುಗಳೇ.

ಶಕ್ತಯಸ್ತಿಸ್ರಃಪ್ರಭಾವೋ
ತ್ಸಾಹಮಂತ್ರಜಾಃ॥

ಪ್ರಭಾವೋತ್ಸಾಹಮಂತ್ರಜಾಃ=ಪ್ರಭಾವಕೋಶದಂಡದಿಂದಹುಟ್ಟಿದತೇಜಸ್ಸು ಉತ್ಸಾಹ, ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದುಂಟಾದಜಿಗೀಷೆ, ಮಂತ್ರ ಷಡ್ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಆಲೋಚನೆ, ಈ ಮೂರರಿಂದಲೂ, ಜಾಃ=ಹುಟ್ಟಿದ, ತಿಸ್ರಃಮೂರುಬಲಗಳೂಶಕ್ತಿಗಳೆನ್ನಲ್ಪಡುವವು, ಪ್ರಭಾಶಕ್ತಿಃಉತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿಃ, ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಃಇತಿಸ್ತ್ರಿ

ಕ್ಷಯಸ್ಥಾನಂಚವೃದ್ಧಿಶ್ಚ
ತ್ರಿವರ್ಗೋನೀತಿವೇದಿನಾಂ॥

ಕ್ಷಯಃ=ಪು=ಶತ್ರುಗಳಿಗಿಂತಲೂತಾನುಕಡಮೆಯಾಗಿರುವಿಕೆ ಸ್ಥಾನಂ=ನಂಶತ್ರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರತಾಪಃ ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ಯತ್ತೇಜಃ ಕೋಶದಂಡಜಂ

ಸಾಮದಾನೇಭೇದದಂಡಾವಿ ತ್ಯುಪಾಯಾಶ್ಚತುಷ್ಟಯಂ

ಸಾಹಸಂತುದಮೋದಂಡ

ಸಾಮಸಾಂತ್ವ

ಮಥೋಸಮೌ। ಭೇದೋಪ ಜಾಪಃ

ಉಪಧಾಧರ್ಮಾದ್ಯೈರ್ಯತ್ಪರೀ ಕ್ಷಣಂ ॥೪೭॥

ಭೂತಳಸ್ಥಸಮವಾಗಿರುವಿಕೆ ವೃದ್ಧಿ ಗಿಂತಲೂ ತಾನು ಹೆಚ್ಚಾಯಿ ಕೆ; ನೀತಿವೇದಿನಾಂ ತ್ರಿವರ್ಗಃ =ಕ್ಷಯ ನವೃದ್ಧಿಗಳು ಮೂರನ್ನೂ ತ್ರಿವರ್ಗ ನೀತಿಜ್ಞರುಹೇಳುವರು,ತ್ರಿವರ್ಗ

ಪ್ರತಾಪಃ=ಪ್ರಭಾವಃ=ಪು=ಕೋ ಶಜಂತೇಜೋಯತ್ತತ್ ಭಂಡಾರದಿಂ ದಂಡಗುನ್ನೇಗಾರಿ ತೆತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಲೂಉಂಟಾದ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯಾ ಆದರ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸಾಮ=ನ್=ನ=ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಬಡಿಕೆಹೇಳುವಿಕೆ,ದಾನಂ=ನ=ಕೊ ರುವಿಕೆ,ಭೇದಃ=ಪು=ವಂಚನೆಯಿಂದ ಗಳೊಳಗೆಅಂತಃಕಲಹವನ್ನುಂಟುಮಾ ಡುವಿಕೆ;ದಂಡಃಪು=ಯುದ್ಧಮಾಡುವಿಕೆ, ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆಉಪಾ ಳು,ಉಪಾಯಃ ಪುಂ-ಪೊಂದತಕ್ಕದ್ದ ಪೊಂದಿಸಿಕೊಡುವಸಯುಕ್ತಿಕ ವಾ ತ್ಯಕ್ಕೆಹೆಸರು.

ಸಾಹಸಂ=ನ=ದಮಃ=ದಂಡಃ=ಪು ಡೋಪಾಯದಹೆಸರುಗಳು.

ಸಾಮ=ನ್-ಸಾಂತ್ವಂ=ನ =ಸಾ ಮಾಯದಹೆಸರುಗಳು,

ಭೇದಃ=ಉಪಜಾಪಃ =ಪು= =ಭೇ ಮಾಯದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಉಪಧಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಗ=ಧರ್ಮಾದ್ಯೈ ರೀಕ್ಷಣಂಯತ್ ಅರಸುತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ತಾನವರುಭಕ್ತ ಬದ್ಧರೋ ಅಲ್ಲವೋ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರರೋ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಮಿಗಳೋ ಅಲ್ಲದೆ ವಿರ
ಕ್ತರೋ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾ
ಡುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಪಂಚೇತಿ।

ಮುಂದೆಹೇಳುವ ಉಪಾಂಶ್ವಿಣಶಬ್ದಮುಂ
ತಾದ ೬ ಶಬ್ದಗಳೂ ಪುಂಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ
ಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಪಡಕ್ಷೀಣೋಯಸ್ತ್ರಿ
ತೀಯಾದ್ಯಗೋಚರಃ॥

ಅಪಡಕ್ಷೀಣಃ-ತ್ರಿ।-೧-ತೃತೀಯಾದ್ಯ
ಗೋಚರೋಯಃ-ಮೂರನೇಯವನು ಮೊ
ದಲಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಡದ
ಇಬ್ಬರ ಏಕಾಂತ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ವಿವಿಕ್ತವಿಜನಚ್ಛನ್ನ ನಿ
ಶ್ಶಲಾಕಾಸ್ತಥಾರಹಃ॥೪೭೯।
ರಹಶ್ಚೋಪಾಂಶುಚಾಲಿಂಗ

ವಿವಿಕ್ತಃ-ವಿಜನಃ-ಛನ್ನಃ-ನಿಶ್ಶಲಾಕಃ
ತ್ರಿ।-ರಹಃ-ಸ್-ನ-ರಹಸ್-ಉಪಾಂಶು
ಅ-೭-ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವಿಜನವಾದ ರ
ಹಸ್ಯಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು,

ರಹಸ್ಯಂತದ್ಭವೇತ್ರಿಷು

ರಹಸ್ಯಂ-ತ್ರಿ।-೧-ತದ್ಭವೇ- ಆ ಏ
ಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೂ ಹು
ಟ್ಟಿದಕ್ಕೂ ಹೆಸರು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಡ
ದದ್ದು.

ಸಮೌವಿಸ್ರಂಭವಿಶ್ವಾಸೌ

ವಿಸ್ರಂಭಃ-ವಿಸ್ವಾಸಃ-ಪು-೨ ವಿಶ್ವಾ
ಸದ ಹೆಸರುಗಳು, ನಂಬಿಕೆಯೊಡಗೂಡಿ
ದ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಭ್ರೇಷೋಭ್ರಂಶೋ ಯಥೋ
ಚಿತಾತ,
!೪೮೦।

ಭ್ರೇಷಃ-ಪು-೧-ಯಥೋಚಿತಾತ್ ಭ್ರಂ
ಶಃ-ತನಗೆ ತಕ್ಕನಡತೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಹೋ
ಗುವಿಕೆ ಉಚಿತವೃತ್ತಿ ಕೆಡುವಿಕೆ

ಅಭ್ರೇಷ ನ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪಾ
ಸ್ತು ದೇಶರೂಪಂ ಸಮಂಜ
ಸಂ।

ಅಭ್ರೇಷಃ-ನ್ಯಾಯಃ-ಕಲ್ಪಃ- ಪು-ದೇ
ಶರೂಪಂ-ಸಮಂಜಸ-ನ-೫-ತನಗೆ ಉ
ಚಿತವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ತಕ್ಕ
ಹಾಗೆನಡಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ.

ಯುಕ್ತಮೌ ಪಯಿಕ

ಯುಕ್ತಂ-ಔಪಯಿಕಂ-ಲಭ್ಯಂ-ಭಜ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲಭ್ಯಂ ಭಜಮಾನಾಭಿ ನೀತ ವರ್ತ್ ನ್ಯಾಯ್ಯ್ಯಾಚ ॥ ೨೩ ॥	ಮಾನಂ=ಅಭಿನೀತಂ-ನ್ಯಾಯಂ-ತ್ರಿ ನ್ಯಾಯದಿಂದೊಡಗೊಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಳು ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವರು ಮಡಂಬಿ ಕ್ಕಂಥಾದ್ದು!
ಟ್ಸಂಕ್ಷ್ಯ್ಮಾಣಾತು ಸಮ ರ್ಥನಂ|	... ಧಾರಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಸಮರ್ಥನ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇಯುಕ್ತ ಹಾಗೆ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಿರ್ಥರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು
ಅಪವಾದಸ್ತು ನಿರ್ದೇಶೋ ನಿದೇಶಶ್ಶಾಸನಂಚಸಃ॥ಶಿಷ್ಟಿ ಶ್ಚಾಜ್ಞಾಚ	ಅಪವಾದಃ-ನಿರ್ದೇಶಃ=ಪು-ಶಾಸನಂ= ನ=ಶಿಷ್ಟಿಃ= ಆಜ್ಞಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೫=ಆಜ್ಞೆ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗೆನಡಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ವಿಧಿಸಿ ಹೇಳುವಿಕೆ.
ಸಂಸ್ಥಾತು ಮರ್ಯಾದಾಧಾ ರಣಾಸ್ಥಿತಿಃ॥	ಸಂಸ್ಥಾ=ಮರ್ಯಾದಾ-ಧಾರಣಾ=ಸ್ಥಿ ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಮರ್ಯಾದೆಗೆಹೆಸರುಗಳು ಹದ್ದು ತಪ್ಪದೆಯಿರುವಿಕೆ.
ಆಗೋಘರಾಧೋಮಂತುಶ್ಚ	ಆಗಃ=ಸ=ನಅಪರಾಧಃ-ಮಂತುಃ=ಪು ೩-ಅಪರಾಧದಹೆಸರುಗಳು.ತಪ್ಪು
ಸಮೇತೋದ್ದಾನ ಬಂಧನೆ	ಉದ್ದಾನಂ-ಬಂಧನಂ-ನ=ಕಟ್ಟು ಕುವದಕ್ಕೆಪೆಸರುಗಳು ಕಟ್ಟು, ತಡಿ ಳಿಸುವಕೆ.
ಡ್ವಿಪಾದ್ಯೋದ್ವಿಗುಣೋದಂ ಡೋ	ದ್ವಿಪಾದ್ಯಃ=ಪು=೧--ದ್ವಿಗುಣೊದಂ ಎರಡರಷ್ಟುದಂಡತೆಗದುಕೊಳ್ಳುದ ಹೆಸರು.ದುಗುಣೀಜುಲ್ಮಾನೆ.
ಭಾಗಧೇಯಃಕರೋಬಲಿಃ |	ಭಾಗಧೇಯಃ- ಕರಃ-ಬಲಿಃ-ಪು-೩ ಸಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಕಾಣಿಕೆ ಕಪ್ಪ, ಖಾ ಕವಳಿಗೆ ತರಿಗೆ: ಮುಂತಾದವು ಹೆಸರುಗಳು.
ಘಟ್ಟಾದಿದೆಯಂಶುಲ್ಕೋ ಸ್ತ್ರೀ	ಶುಲ್ಕಃಪ್ನ ಘಟ್ಟಾದಿದೇಯಂಘಟ್ಟ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆ ಮುತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ

	ಯಂ=ಆಗಸಿಗೆಕೊಡತಕ್ಕಸುಂಕತೀರ್ವೆ ಗಳಪೆಸರುಗಳು.
ಪ್ರಾಭೃತಂತುಪ್ರದೇಶನಂಉ ಪಾಯನಮುಪಗ್ರಾಹ್ಯಮು ಪಹಾರಸ್ತಥೋಪದಾ	ಪ್ರಾಭೃತಂ-ಪ್ರದೇಶನಂಉಪಾಯನಂ ಉಪಗ್ರಾಹ್ಯಂನ-ಉಪಹಾರಃ-ಪು-ಉಪ ದಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೬= ರಾಜದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ತೆರತಕ್ಕ ಕಾಣಿಕೆ ನಜರ್ ಮುಂತಾದ್ದ ಕ್ಕೆಪೆಸರು
ಯೌತಕಾದಿತುಯದ್ದೇಯಂ ಸುಧಾಯೋಹರಣಂಚತತ್॥	ಯೌತಕಂ=ನ=ಸುದಾಯಃ-ಪು-ಹರಣಂ ನ-೩-ಯದ್ಯೌತಕಾದಿದೇಯಂತತ್-ಮದಿ ವೆಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಮಗಳಿಗೂ ಅಳಿಯ ನಿಗೂ ಕೊಡತಕ್ಕ ಬಳವಳಿಮುಂತಾದ ಬಹುಮಾನಕ್ಕೆಹೆಸರುಗಳು.
ತತ್ಕಾಲಸ್ತುತದಾತ್ವಂಸ್ಯಾ	ತತ್ಕಾಲಃಪುತದಾತ್ವಂ-ನ-೨ವರ್ತಮಾ ನಕಾಲಕ್ಕ ಪೆಸರುಗಳುಜಗನಡಿಯುತ್ತಿ ರುವಸಮಯಸದ್ಯ.
ದುತ್ತರಃಕಾಲಆಯತಿ ॥	ಆಯತಿಃ ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಉತ್ತರಃಕಾಃ ಮುಂದೆಬರುವ ಸಮಯ ಭವಿಷ್ಯದ್ಯೋಗ ಕಾಲಕ್ಕೆಹೆಸರು
ಸಾಂದೃಷ್ಟಿಕಂಫಲಂಸದ್ಯ	ಸಾಂದೃಷ್ಟಿಕಂ=ನ=೧= ಸದ್ಯಃಫಲಂತ ತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಪುಂಟಾಗುವಪ್ರಯೋಜನಸದ್ಯ ಕ್ಕೆಪಡೆಯತಕ್ಕಫಲಕ್ಕೆಹೆಸರು
ಉದರ್ಕಃಫಲಮುತ್ತರಃ॥	ಉದರ್ಕಃ=ಪು=೧ಉತ್ತರಂಫಲಂ_ಮುಂದೆ ಬರತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಜನ ಕೆಲವುಕಾಲ ದಮೇಲೆಉಂಟಾಗುವ ಸುಖಸಾಧನಕ್ಕೆಹೆ ಸರುಭವಿಷ್ಯತ್ಫಲಕ್ಕೆಹೆಸರು
ಅದೃಷ್ಟಂ ವಹ್ನಿತೋಯಾದಿ	ಅದೃಷ್ಟಂ-ನ-೧ವಹ್ನಿತೋಯಾದಿಜಂ ಕಿ ನೀರು ಗಾಳಿ ಮುಂತಾದವು ಗಳಿಂ ದುಂಟಾಗುವಭಯಕ್ಕೆಹೆಸರು
ದೃಷ್ಟಂಸ್ವ ಪರಚಕ್ರಜಂ	ದೃಷ್ಟಂ=ನ=೧ಸ್ವಪರಚಕ್ರಜಂತನ್ನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ನರಗುಂಪಿನಿದಲೂಹೆಸರು ಗುಂಪಿನಿಂದ ಉಟಾಗುವ ಭಯಕ್ಕೆಹೆಸರು ಚಕ್ರಜಂಎಂಬವಾತ ದಲ್ಲಿಕತು ಯಿಂಗಾದೆಅಜಿಂಕೆ।
ಮಹೀಭುಜಾಮಹಿಭಯಂಸ್ವ ಪಕ್ಷಪ್ರಭವಾ ಭಯಂ॥೪೪೭॥	ಅಹಿಭಯಂ=ನ_೧=ಮಹೀಭುಜಾಂ ಪಕ್ಷಪ್ರಭಾವಂಭಯಂ ಅರಸುಗಳಿಗೆತನ ಮೂಲಬ ಲಮುಂತಾದ_೭=ಬಗೆ|ದಳ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ಅಂತಃಕಲಕ್ಕೆ ಎದು ಬೀಳುವದು ಮೊದಲಾದವಳಗಿನ ಭಯ ಕ್ಕೆಹೆಸರುತನ್ನವರಿಂದಲೇ ತನಗುಂ ಗುವಭೀತಿ
ಪ್ರಕ್ರಿಯಸಾತ್ವಧಿಕಾರಸ್ಸ್ಯ	ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅಧಿಕಾರಃ= ಅದಿಕಾರದಹೆಸರು ನಿರ್ವಹಿಸತಕ್ಕ ಲಸಕ್ಕೂ ಪ್ರಜೆಗಳಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧೀಕಾರನಿರ್ವಾಹಕಕ್ಕೂಹೆಸರು
ಚಾಮರಂತುಪ್ರಕೀರ್ಣಕಂ	ಚಾಮರಂಪ್ರಕೀರ್ಣಕಂ=ನ=೨ಬೀ ಚೌರಿಗಳು ಸಿಗುರಿ ಬಾಲ ಚೌರಿ ಚಾ ರವಾಲವ್ಯಜನದಹೆಸರು
ನೃಪಾಸನಂ ಯತ್ತ ದ್ಭ ದ್ರಾಸನಂ	ನೃಪಾಸನಂ=ಭದ್ರಾಸನಂ=ನ= ಜರುಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಅಸನದ ಹೆಸ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅರಸುಗಳು ಕುಳಿ ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಉತ್ತಮವಾದ ಗೆ, ಭದ್ರಪೀಠ ಮಂಗಳಗದ್ದಿಗೆ.
ಸಿಂಹಾಸನಂತುತತ॥ಹೈ ಮಂ	ಸಿಂಹಾಸನಂ-ನ=೧- ಹೈಮಂತ ಚಿನ್ನದಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭದ್ರಪೀಠ ಹೆಸರು. ಅರಸಿನ ಸಿಂಹಾಸನ,
ಛತ್ರಂತ್ವಾತಪತ್ರಂ ರಾ ಜ್ಞಸ್ತು ನೃಪಲಕ್ಷ್ಮತತ.	ಛತ್ರಂ-ಆತಪತ್ರಂ=ನ-೨-ಕೊಡೆ ಪೆಸರುಗಳು, ಮತ್ತು ರಾಜ್ಞಸ್ತ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಛತ್ರಯುತ್ತತ=ಅರಸುತನಕ್ಕೆ ಗುರ್ತಾಗಿ ಹಿಡಿಯುತಕ್ಕಭೂಚಕ (ಕೊಡೆ,ಏಕಛತ್ರ) ಶ್ವೇತಛತ್ರ)ಗಳ ಹೆಸರು. ನೃಪಲಕ್ಷ್ಮ=ನ್= ನ ೧ ರಾಜರಿಗೆಮಾತ್ರ) ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಚಿಹ್ನ.
ಭದ್ರಕುಂಭಃಪೂರ್ಣಕುಂಭೋ	ಭದ್ರಕುಂಭಃ=ಪೂರ್ಣಕುಂಭಃ=ಪು=೨ ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಕರವಾಗಿ ಇರಿಸತಕ್ಕಪೂರ್ಣಕಲಶಗಳ ಹೆಸರು.
ಭೃಂಗಾರಃಕನಕಾಲುಕಾ ‖	ಭೃಂಗಾರಃ=ಪು=ಕನಕಾಲುಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ೨=ಭಂಗಾರದ ಗಿಂಡಿಗೆ ಹೆಸರು.ಚಿನ್ನದಬಟ್ಟಲು ಚಿನ್ನದ ಹೂಜಿ.
ನಿವೇಶಃಶಿಬಿರಂಷಂಡೆ	ನಿವೇಶಃ=ಪುಶಿಬಿರಂ=ನ-೨=ಷಂಡೆ=ದಂಡು ಇಳಿದಿದ್ದಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ದಂ ದಂಡುಇಳಿದಿರುವ ಪಾಳೆಯ.
ಸಜ್ಜನಂತ್ರೂಪರಕ್ಷಣಂ	ಸಜ್ಜನಂ=ಉಪರಕ್ಷಣಂ=ನ=೨-ದಂಡು ಕಾವಲಿಗಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಬೆಳಕಿಗೂ ಪಹರೆಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.
ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವರಥಪಾದಾತಂಸೆ ನಾಂಗಸ್ಯಾಚ್ಚತುಷ್ಟಯಂ‖	ಸೇನಾಂಗಂ=ನ=೧ =ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವರಥಪಾದಾತಂ=ಆನೇ ದಂಡು, ಕುದುರೇಪಾಜು ತೇರುಗಳ ಮತ್ತು ದಂಡೆಗಳ ಗುಂಪು. ಕಾಲುನಡಿಯುದಳ, ಚತುಷ್ಟಯಂ ಈ ಸೇನಾಂಗವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು.
ದಂತೀದಂತಾವಳೋಹಸ್ತೀದ್ವಿರದೋನೇಕಪೋದ್ವಿಪಃ|ಮಾತಂಗೋ ಗಜೋನಾಗಃ ಕುಂಜರೋವಾರಣಃಕರೀ ‖೮೯‖ ಇಭಃ ಸ್ತಂಬೇರಮಃಪದ್ಮೀ	ದಂತೀ-ನ್=ದಂತಾವಳಃ-ಹಸ್ತೀ-ನ್-ದ್ವಿರದಃ=ಅನೇಕಪಃ=ದ್ವಿಪಃ=ಮತಂಗಜಃ-ಗಜಃ=ನಾಗಃ=ಕುಂಜರಃ-ವಾರಣಃ-ಕರೀ-ನ್ ಇಭಃ=ಸ್ತಂಬೇರಮಃ=ಪದ್ಮೀ=ನ್=ಪು೧೫ ಆನೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.
ಯೂಥನಾಥಸ್ತುಯೂಥಪಃ	ಯೂಥನಾಥಃ-ಯೂಥಪಃ-ಪು೨=ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಗಜದ ಹೆಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರುಗಳು. ಸಲಗಜ, ದೊಡ್ಡಾನೆ.

ಮದೋತ್ಕಟೋಮದಕಲಃ

ಮದೋತ್ಕಟಃ=ಮದಕಲಃ_ಪುಂ=೨=
ದಹಿಡಿದ ಆನೆಯ ಹೆಸರುಗಳು

ಕಲಭಃಕರಿಶಾಬಕಃ ॥೪೯೨॥

ಕಲಭಃ=ಕರಿಶಾಬಕಃ=ಶಾ=ಕರಿ
ಕಃ=ಪು=೨=ಆನೇಯ ಹೆಸರುಗಳು,
ಯಾನೆ.

ಪ್ರಭಿನ್ನೋಗರ್ಜಿತೋಮತ್ತ

ಪ್ರಭಿನ್ನಃ=ಗರ್ಜಿತಃ=ಮತ್ತಃ=
ದ ಸೋರುತ್ತಿರುವಆನೆ,ಮದ್ದಾನೆ,
ವೇರಿದಾನೆ.

ಸಮಾವುದ್ವಾಂತನಿರ್ಮದೌ।

ಉದ್ವಾಂತಃ=ನಿರ್ಮದಃ=ಪು=೨=
ನಿಳಿದ ಆನೆ, ಮದಬಿಟ್ಟ ಆನೆ, ಮದ
ಆನೆ.

ಹಾಸ್ತಿಕಂ ಗಜತಾ ಬೃಂದೆ

ಹಾಸ್ತಿಕಂ_ನ_ಗಜತಾ_ಸ್ತ್ರೀ=೨=
ದೆ=ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡು, ಆನೆ ಗುಂಪು.

ಕರಿಣೀಧೇನುಕಾವಶಾ ॥

ಕರಿಣೀ-ಧೇನುಕಾ_ವಶಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೩-
ಣ್ಣಾನೆ.

ಗಂಡಃ ಕಟೋ

ಗಂಡಃ=ಕಟಃ=ಪು=೨=ಆನೆಯ ಕ
ಹೆಸರು. ಆನೆಯಾ ಕಟವಾಯಿ.

ಮದೋದಾನಂ

ಮದಃ=ಪು=ದಾನಂ-೨=ಮದದಹ
ನೊಕ್ಕ ನೀರು,ಮದದ ಬೆವರು.

ವಮಥುಃಕರಶೀಕರಃ

ವಮಥುಃ=ಪು=೧=ಕರಶೀಕರಃ=ಸೊ
ಲೊಳಗಿನಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದ ನೀರ
ತುರಿಗಳ ಹೆಸರು.

ಕುಂಭೌ ತುಶಿರಸಃಪಿಂಡೌ

ಕುಂಭಃ=ಪು=ಶಿರಸಃ ಪಿಂಡಃ= ಆನೆ
ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಕುಂಭಸ್ಥಳದ
ರು, ದಿಮ್ಮ ತಲೆಗಳು.

ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವಿಧುಃ ಪು
ಮಾನ್ ೪೯೪

ವಿಧುಃ=ಪು=೧=ತಯೋಃ-ಆ ಕುಂಭ
ಗಳೆರಡರ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು

ಅವಗ್ರಹೋಲಲಾಟಂ ಸ್ಯಾ

ಅವಗ್ರಹಃ=ಪು=೧=ಲಲಾಟಂ=ನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಶಣೆಗೆ ಹೆಸರು.
ಈಷಿಕಾ ತ್ವಕ್ಷಿಕೂಟಕಂ	ಈಷಿಕಾ-ಪಾ-ಇಷೀಕಾ=೧=ಅಕ್ಷಿ ಕೂಟಕಂ=ಆನೆಯ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಗೆ ಹೆಸರು.
ಅಪಾಂಗದೇಶೋ ನಿರ್ಯಾಣಂ	ನಿರ್ಯಾಣಂ-ದ=ಅಪಾಂಗದೇಶಃ-ಆನೆಯ ಕಡೆಗಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.
ಕರ್ಣಮೂಲಂ ತು ಚೂಲಿಕಾ	ಚೂಲಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಕರ್ಣಮೂಲಂ-ಆನೆಯ ಕಿವಿಬುಡಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಅಧಃ ಕುಂಭಸ್ಯ ವಾಹಿತ್ಥಂ	ವಾಹಿತ್ಥಂ-ನ=೧=ಕುಂಭಸ್ಯ ಅಧಃ=ಆನೆಕುಂಭಸ್ಥಳದ ಕೆಳಗಡೇ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಪ್ರತಿಮಾನಮಧೋಽಸ್ಯ ಯತ್	ಪ್ರತಿಮಾನಂ=ನ=೧-ಅಸ್ಯ ಯದಧಃ=ಈ ವಾಹಿತ್ತಂ ವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಡೆಯ ಹೆಸರು.
ಆಸನಂ ಸ್ಕಂಧದೇಶಸ್ಸ್ಯಾತ್	ಆಸನಂ=ನ=೧=ಸ್ಕಂಧದೇಶಃ= ಆನೆಯ ಭುಜಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಪದ್ಮಕಂ ಬಿಂದುಜಾಲಕಂ	ಪದ್ಮಕಂ-ನ-೧-ಬಿಂದುಜಾಲಕಂ-ಪ್ರಾಯದ ಆನೆಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಕಾರವಾಗಿ ತೋರುವ ಸಬ್ಬದ ಮಚ್ಚೆಗಳು,
ಪಕ್ಷಭಾಗಃ ಪಾರ್ಶ್ವಭಾಗೋ	ಪಕ್ಷಭಾಗಃ=ಪು-೧=ಪಾರ್ಶ್ವಭಾಗಃ=ಆನೆಯ ಎರಡುಪಕ್ಕೆಗಳಿಗೂ ಹೆಸರು. ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳು.
ದಂತಭಾಗಸ್ತು ಯೋಽಗ್ರತಃ	ದಂತಭಾಗಃ=ಪು=೧=ಅಗ್ರತೋಯಃ=ಆನೆಯ ಮುಂಭಾಗವ್ಯಾವದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು, ಆನೇಕೊಂಬಿನಸ್ಥಳ. ಗಜದಂತಸ್ಥಳ.
ದ್ವೌ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಾಜ್ಜಂಘಾದಿ ದೇಶೌ ಗಾತ್ರಾವರೇ ಕ್ರಮಾತ್	ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಾತ್ ಜಂಘಾದಿದೇಶೌ ದ್ವೌ ಕ್ರಮಾದ್ಗಾತ್ರಾವರೇ=ಗಾತ್ರಂ-ನ ೧.ಆನೆಯ ಮುಂಗಾಲು ಮುಂತಾದ ಕೆಳಗಡೇ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಅಪರಂ=ನ=ಪಾ=ಆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಪರಂ=ಗ=ಆನೆಯ ಹಿಂಗಾಲುಮುಂತಾ ಕೀಳ್ಗಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,
ತೋತ್ರಂವೈಣುಕ	ತೋತ್ರಂವೈಣುಕಂ=ಪಾ=ವೇಣುಕ ನ=ಆನೆಯನ್ನು ತಿವಿದು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ರುಕೋಲಿನ ಹೆಸರು ತಿವಿಗೋಲು,
ಮಾಲಾನಂಬಂಧಸ್ತಂಭೇಥ)	ಆಲಾನಂ=ನ-ಬಂಧಸ್ತಂಭಃ-ಪು- ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವ ಕಂಭದ ಟದಹೆಸರು,
ಶೃಂಖಲೆ|ಅಂದುಕೋನಿಗಳೊ ಸ್ತ್ರೀಸ್ಯಾ	ಶೃಂಖಲಂ-ತ್ರಿ=ಅಂದುಕಃ=ಪು= ರಾ=ನಿಗಡಃ=ಪ್ನ=೩=ಆನೆಯನ್ನು ಹಾಕುವಲೋಹದಸರಪಣಿ,ಆನೇಬೇ ಣಿಕೆ ಹಗ್ಗಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.
ದಂಕುಶೋಸ್ತ್ರೀಸೃಣಿರ್ದ್ವ ಯೋಃ ೪೫	ಅಂಕುಶಃ=ಪ್ನ=ಸೃಣಿಃ=ಪ್ನ= ಕುಶದಹೆಸರುಗಳು,ಕೊಕ್ಕೆಕೋಲು ಟಕೋಲು,
ದೂಷ್ಯಾ ಕಕ್ಷ್ಯಾ ವರತ್ರಾ ಸ್ಯಾ	ದೂಷ್ಯಾ-ಪಾ-ಚೂಷಾ-ಕಕ್ಷ್ಯಾ- ಷ್ಯಾ ವರತ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ -೩-ಆನೆಯ ಕಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವ ತೊಗಲುಪಟ್ಟಿಮುಂತಾ ವುಗಳಹೆಸರು,ಆನೆಯುತಂಗು.
ತ್ಕಲ್ಪನಾಸಜ್ಜನಾ ಸಮೆ	ಕಲ್ಪನಾ_ಸಜ್ಜನಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಆನೆಗೆ ದುಡಿಗೆ ಯಿಂದಲೂ ಚಿತ್ರದುಡಿಗೆ ಲೂ,ಶೃಂಗಾರಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಪ್ರವೇಣ್ಯಾಸ್ತರಣಂವರ್ಣಃಪ ರಿಸ್ತೋಮಃ ಕುಥೋ ದ್ವ ಯೋಃ	ಪ್ರವೇಣೀ-ಸ್ತ್ರೀಆಸ್ತರಣಂ-ನ=ವ ಪರಿಸ್ತೋಮಃ ಪು- ಕುಥಃ=ಪ್ನ= ತ್ರಿ-೫ ಆನೆಯ ಬೆನ್ನುಮೇಲೆ ಹಾ ಆನೆಗೆ ಹೊದಿಸುವ ಚಿತ್ರಕಂಬ ಚೀಣಾಂಬರಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.
ವೀತಂತ್ವಸಾರಂಹಸ್ತ್ಯ ಶ್ವಂ	ವೀತಂ-ನ_೧_ ಅಸಾರಂ=ಹಸ್ತ್ಯ ಬಲ್ಲವೆ.ಬೆಂಡಾದ ಆನೆಗೂ ಕುದುರೆಗೂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಸರುಗಳು.
ವಾರೀ ತುಗಜಬಂಧನೆ	ವಾರೀ_ಸ್ತ್ರೀ=ಗಜಬಂಧನೆ=ಆನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕಪ್ಪಲು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರು.
ಘೋಟಕೆವೀತಿತುರಗೆತುರಂಗಾಶ್ವತುರಂಗಮಾಃ ॥೫೦॥ ವಾಜೀವಾಹಾರ್ವಗಂಧರ್ವಹಯಸೈಂಧವಸಪ್ತಯಃ॥	ಘೋಟಕಃ-ವೀತಿಃ_ಪು-ಪೀತಿಃ-ತುರಗಃ ತುರಂಗಃ=ಅಶ್ವಃ ತುರಗಮಃ-ವಾಜೀ-ನ್-ವಾಹಃ=ಅರ್ವಾ-ನ್=ಪು= ಅರ್ವನ್ =ತ್= ಗಂಧರ್ವಃ-ಹಯಃ=ಸೈಂಧವಃ-ಸಪ್ತಿಃ-ಪುಗಿ_ಕುದುರೆಯಹೆಸರುಗಳು.
ಆಜಾನೆಯಾಃಕುಲೀನಾಸ್ಯು	ಆಜಾನೇಯಃ=ಪು=ಕುಲೀನಾಃಜಾತಿಯಾದ ಕುದುರೆಗಳ ಹೆಸರು, ಉತ್ತಮಾಶ್ವ
ವ್ಯಿನೀತಾ ಸ್ಸಾಧುವಾಹಿನಃ	ವಿನೀತಃ-ಪು=ಸಾಧುವಾಹಿನಃ= ಎಳೆಯಲಾಪುವ ಕುದುರೆಗಳಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊರಲುಳ್ಳ ಕುದುರೆಗಳಿಗೂ ಹೆಸರು.
ವನಾಯುಜಾಃ ಪಾರಶೀಕಾಃಕಾಂಭೋಜಾ ಬಾಹ್ಲೀಕಾಹಯಾಃ॥	ವನಾಯುಜಃ=ಪು=ವಾನಾಯುಜಃ=ಪಾರಸೀಕಃ=ಪು=ಪಾರಸೀಕಃ ಕಾಂಭೋಜಃ ಬಾಹ್ಲೀಕಃ=ಪು=ಈ ೪ ವಾನಾಯುಜವು, ಪಾರಶೀಕವು ಕಾಂಭೋಜವು; ಬಾಹ್ಲೀಕವು; ಈನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕುದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟದುಹ ಯಾಃಕುದುರೆಗಳು.
ಯಯುರಶ್ವೋಶ್ವಮೇಧೀಯೋ	ಯಯುಃ=ಪು-ಅಶ್ವಮೇಧೀಯಃ- ಅಶ್ವಃ= ಮೇಧಯಾಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳಕುದುರೆಯಹೆಸರು.
ಜವನಸ್ತುಜವಾಧಿಕಃ॥	ಜವನಃ=ಪು= =ಜವಾದಿಕಃ= ವೇಗದಿಂದ ಅಧಿಕವಾದಕುದುರೆಯಹೆಸರು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಹಾರ್‌ಸ್ ; ಅರಬ್ಬೀಟಾಂಕ್ಣ, ಪೈಗೊಟಾಂಕ್ಣ, ಮುತಾದವುಗಳು.
ಪೃಷ್ಠ್ಯಸ್ಸಾರೀ	ಪೃಷ್ಠ್ಯಃ-ಸ್ಥೌರೀ=ನ್=ಪು=ಸ್ಥೌರೀನ್

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	೨ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊಗುವ ಕರ್ಣಾಟ... ದಹೆಸರು ತಟ್ಟು.
ಸಿತಃ ಕರ್ಕೋ	ಕರ್ಕಃ=ಪು=ಸಿತಃ= ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಕು... ದುರೆ.
ರಥ್ಯೋ ವೋಢಾ ರಥಸ್ಯ ಯಃ	ರಥ್ಯಃ=ಪು=೧=ರಥಸ್ಯವೋಢಾಯಃ=ರ... ವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡೋಡುವ ಕುದುರೆ, ವ್ಹಾಲಗಾಡೀಭರದಂಡುಕುದುರೆ.
ಬಾಲಃ ಕಿಶೋರೋ	ಕಿಶೋರಃ=ಪು=೧=ಬಾಲಃ ಕುದುರೆ... ರಿಯ ಹೆಸರು ಮರಿಕುದರೆ.
ವಾಮ್ಯಶ್ವಾ ಬಡಬಾ	ವಾಮೀ=ಅಶ್ವಾ= ಬಡಬಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೩ ಹೆಣ್ಣುಕುದುರೆ, ಕನ್ನಡ ಹೆಣ್ಣು ಗ... ಳಗೇಕುದುರೆ.
ಬಾಡಬಂ ಗಣೇ ॥೪೦೩॥	ಬಾಡಬಂ=ನ=೧=ಗಣೇ=ಅಂಥಾ ಹೆ... ಕುದುರೆಗಳ ಗುಂಪು.
ತ್ರಿಷ್ವಾಶ್ವೀನಂ ಯದಶ್ವೇನ ದಿನೇನೈಕೇನ ಗಮ್ಯತೇ।	ಆಶ್ವೀನಂ=ತ್ರಿ=೧=ಏಕೇನ ದಿನೇನಾಶ್ವೇ... ಯದ್ಗಮ್ಯತೇ ತತ್=೧=ದಿನದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ... ಷ್ಟುದೂರದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆಯಲಾಗ್ಗ... ದೋ ಅಷ್ಟುದೂರದಹಾದಿಯ ಹೆಸರು
ಕಶ್ಯಂ ತು ಮಧ್ಯಮಶ್ವಾನಾಂ	ಕಶ್ಯಂ=ನ=೧=ಅಶ್ವಾನಾಂ ಮಧ್ಯ... ಕುದುರೆಗಳ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇ... ಹೆಸರು
ಹೇಷಾ ಹ್ರೇಷಾ ಚ ನಿಸ್ವನಃ	ಹೇಷಾ=ಹ್ರೇಷಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨... ನೆ ಕುದುರೆಗಳ ಕೂಗಿನಹೆಸರು ಅಶ್ವ...
ನಿಗಾಲಸ್ತು ಗಲೋದ್ದೇಶೋ	ನಿಗಾಲಃ=ಪು=೧=ಗಲೋದ್ದೇಶಃ ಕು... ರೆಗಳ ಕೂಗಿನಹೆಸರು. ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳು ಮೇಲ್ಗಡೆಗೆ ಹೆಸರು.
ಬೃಂದೇ ತ್ವಶ್ವೀಯಮಾಶ್ವವತ್	ಅಶ್ವೀಯಂ=ಆಶ್ವಂ=ನ=೨=ಬೃಂದೇ ಕು... ದುರೆಗಳ ಗುಂಪು.
ಆಸ್ಕಂದಿತಂ ಧೌರಿತಕಂ ರೇ...	ಧಾರಾಸ್ತ್ರೀ=೧ ಅಶ್ವಗತಿವಿಶೇಷ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರೇಚಿತಂ ವಲ್ಗಿತಂ ಪ್ಲುತಂ ॥೫೧॥ ಗತಯೋಽಮೂಃ ಪಂಚಧಾರಾ

ಸರು ಇದು ೫ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ ಆಸ್ಕಂದಿತಂ=ನ=ಎಳೆ ನಡಿಕೆಸಮಾಗತಿ, ಧೌರಿತಕಂ=ನ-ಬಿರುನಡೆ ಭರಪಾಂಡ್,ರೇಚಿತಂ-ನ=ಬಿಡುನಡೆ, ಜಾರುನಡಿಕೆ, ನಿಡುನಡಿಕೆ, ವಲ್ಗಿತಂ-ಹಾರುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿರುಗುವಚಾಬಕ್ ಸವಾರಿ, ಸುಳಿನಡಿಕೆ, ಹಾಯ್ದು ಪ್ರೋಡುವಿಕೆ, ಪ್ಲುತಂ-ನ=ಕುಣಿನಡಿಕೆ,ಕುಣಿದೋಟ,ಅಮೂಃ- ಪಂಚಗತಯೋಧಾರಾಃ-ಈ ನಡಿಕೆಗಳೈದೂ ಅಶ್ವಧಾರೆಗಳು,ಸ್ತ್ರೀ-ನ

ಘೋಣಾತು ಪ್ರೋಥ ಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಪ್ರೋಥಂ=ಪ್ನ ನ-ಘೋಣಾ- ಕುದುರೆಯಮೂಗಿಗೆ ಹೆಸರು

ಕವಿಕಾತುಖಲೀನೋಸ್ತ್ರೀ

ಕವಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀಖಲೀನಃ =ಪು- ಖಲಿನಂ=ಪ್ನ=ಬಾಯಿಕಟ್ಟಬಾಯುಕಿಕ್ಕುವಲಗಾಂ,ಬಾಯಿಕಡಾಣಿ,ಕುಣಿಕೆ.

ಶಫಂ ಕ್ಲೀಬೇ ಖುರಃಪುಮಾನ್

ಶಫಂ=ನ_ಖುರಃ- ಪು=೨ಕುದುರೆಯ ಕಾಲು,ಗೊರಸಿನ ಹೆಸರು,ಕತ್ತೆಮುಂತಾದವುಗಳ ಕಾಲುಗುರು, ಗೊರಸೆಗೂ ಹೆಸರು

ಪುಚ್ಛೋಸ್ತ್ರೀ ಲೂಮ ಲಾಂಗೂಲೇ ವಾಲಹಸ್ತಶ್ಚವಾಲಧಿಃ॥

ಪುಚ್ಛಃ ಲೂಮ-ನ- ವಾ=ಲೂಮಾಲಾಗೂಲಂ_ನ- ವಾಲಹಸ್ತಃವಾಲಧಿಃ- ಪು-೫ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದ ಜಂತುಗಳ ಬಾಲದಹೆಸರು.

ಉಪಾವೃತ್ತಸ್ತುಲುಠಿತಃಪರಾವೃತ್ತೋಮುಹುರ್ಭುವಿ

ಉಪಾವೃತ್ತಃ=ಲುಠಿತಃ-ತ್ರಿ=೨-ಭುವಿ ಮುಹುಃಪರಾವೃತ್ತೇ-ನೆಲದಲ್ಲಿ ಭಾರಿಭಾರಿಗೂ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದ ಕುದುರೆಯ ಹೆಸರು ಕತ್ತೆಯ ಹಾಗೆ ಹೊರಳಾಡಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬಂದ ಕುದುರೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯಾನೇಚಕ್ರಿಣಿಯುದ್ಧಾರ್ಥೇ
ಶತಾಂಗಸ್ಸ್ಯಂದನೋರಥಃ।

ಶತಾಂಗಃ=ಸ್ಯಂದಃ-ರಥಃ-ಪು-
ಯುದ್ಧಾರ್ಥೇಚಕ್ರಿಣಿಯಾನೆ ಯುದ್ಧ
ಸ್ಕೃತವಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಂಡಿಯು
ಅಂದರೆಯುದ್ಧರಥಕ್ಕೆಹೆಸರು, ಯು
ದತೇರು.ಪಿರಂಗಿ ಗಾಡೀಮುಂತಾದ
ಗಳಿಗೂಹೆಸರು.

ಅಸೌ ಪುಷ್ಯರಥಶ್ಚಕ್ರ
ಯಾನಂನ ಸಮರಾಯಯು
ತಃ।

ಪುಷ್ಯರಥಃ-ಪು=೧-ಯುಚ್ಚಕ್ರಯಾನ
ಸಮರಾಯ- ಚಕ್ರಗಳುಳ್ಳ ಯಾನ
ಯುದ್ಧಕೋಸ್ಕರವಲ್ಲವೋಅದರ ಹೆ
ವಾಕಿಂಗ್, ಸವಾರಿ, ಕೋಚು,ಬಂಡಿ,
ರಥ, ಬಗ್ಗಿ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಾಡಿಮುಂತಾದು
ಲಕ, ಕುಚ್ಚಿನಗೆಜಿ ತೇರಿಗೂ ಹೆಸರು.

ಕರ್ಣೀರಥಃಪ್ರವಹಣಂಡ
ಯನಂ ಚಸಮಂತ್ರಯಂ

ಕುತಿರವಃ-ಪು-ಕರ್ಣೀರಥಃ-ಪು-
ಹಣಂ-ಡಯನಂ-ನ-ಷಿಮಾನುಷ್ಯರ
ರುವ ವಿಮಾನದಹೆಸರು,ಡೋಲಿಗೂ
ರು.

ಕ್ಲೀಬೇನಶಕಟೋ ಸ್ತ್ರೀ
ಸ್ಯಾ

ಅನಃ=ನ=ನಶಕಟಃ=ಪ್ಸು-=ಬಂಡಿ
ಸರು,ಗಾಡಿಯುಚಕ್ರಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗ

ದ್ಗಂತ್ರೀಃಕಂಬಳಿವಾಹ್ಯಕಂ

ಗಂತ್ರೀ-ಸ್ತ್ರೀ=ಕಂಬಳಿವಾಹ್ಯಕಂ
ನಡಿಕೆಗೆ ಹವಣಾಗಿ ತಿದ್ದಲ್ಪಟ್ಟ ಯೆ
ಳುಕಟ್ಟುತಕ್ಕಬಂಡಿಯು ಹೆಸರು,

ಶಿಬಿಕಾಯಾ ಪ್ಯಯಾನಂ
ಸ್ಯಾ

ಶಿಬಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಯಾಪ್ಯಯಾನಂ=
ಅಂದಳದ ಹೆಸರು, ಮೇಣಾ, ಡೋಲಿ
ಲಕ್ಕಿ,

ಡೋಲಾಪ್ರೇಂಖಾದಿಕಾಸ್ತ್ರಿ
ಯಾಂ।

ಡೋಲಾ=ಪ್ರೇಂಖಾ =ಸ್ತ್ರೀ
ತೆಹೆಸರು, ಪಾಲಕ್ಕಿಗೂ,ತೂಗುವ
ಚ, ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೂಹೆಸರು,

ಉಭೌತು ದ್ವೈಪವೈಯಾ
ಘ್ರೌ ದ್ವೀಪಿಚರ್ಮಾವೃತೇರಥೇ।

ದ್ವೈಪಃ=ವೈಯಾಘ್ರಃ-ತ್ರಿ=
ಚರ್ಮಾವೃತೇರಥೇ-ಹುಲಿಯತೊಗಲು
ಕೆಯುಳ್ಳರಥದಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪಾಂಡುಕಂಬಳ ಸಂವೀತ ಸ್ಯಂದನಃ ಪಾಂಡುಕಂಬಳೀ॥

ಪಾಂಡುಕಂಬಳೀ=ನ್=ತ್ರಿ=೧=ಪಾಂಡುಕಂಬಳಸಂವೀತಸ್ಯಂದನಃ=ಬಿಳೀ ಕಂಬಳಿಪ್ಯಾನಲ್ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಹೊದಿಸಲ್ಪಟ್ಟರಥದಹೆಸರು.

ರಥಃ ಕಾಂಬಳವಾಸ್ತ್ರಾದ್ಯಾಃ ಕಂಬಳಾದಿಭಿರಾವೃತೇ।

ಕಾಂಬಳಂ=ತ್ರಿ=೧=ವಾಸ್ತ್ರಂ=ತ್ರಿ=೧ ಕಂಬಳಿಯಿಂದ ಹೊದಿಸಲ್ಪಟ್ಟತೇರು ಕಾಂಬಳವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು. ಬಟ್ಟೆಯಿಂದಹೊದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತೇರಿಗೆ ವಾಸ್ತ್ರವೆಂದುಹೆಸರು. ಹೀಗೆಯೇ ಮಾನದಹಲಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಯುಳ್ಳ ಬಂಡಿಗೆ ದಾರವಂ ಈ ಮೇರೇತಿಳಿಯುತಕ್ಕದ್ದು.

ತ್ರಿಷು ದ್ವೈಪಾದಯೋ

ದ್ವೈಪಶಬ್ದವು ಮೊದಲುವಾಸ್ತ್ರಶಬ್ದದವರೆಗೂ=ಹೆ=ಶಬ್ದಗಳು. ತ್ರಿ.

ರಥ್ಯಾ ರಥಕಡ್ಯಾ-ರಥವ್ರಜೇ

ರಥ್ಯಾ-ರಥಕಾಡ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨=ರಥವ್ರಜೇ=ರಥ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಧೂಃ ಸ್ತ್ರೀ ಕ್ಲೀಬೇ ಯಾನಮುಖಂ ಸ್ಯಾ

ಧೂಃ=ರ್=ಸ್ತ್ರೀ-ಯಾನಮುಖಂ=ನ-೨=ರಥಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳಮುಂಭಾಗದಹೆಸರು.

ದ್ರಥಾಂಗಮಪಸ್ಕರಃ।

ಅಪಸ್ಕರಃ ಪಾಠೇ ಅವಸ್ಕರಃ-ಪು ೧ ರಥಾಂಗಂ=ಚಕ್ರದ ಕಂಣುಗಂಡಿ, ನೊಗ, ಅಚ್ಚು, ಕಡಾಣಿ ಬಳೆ, ಮುಂತಾದ ಬಂಡಿಯ ಅವಯುವಗಳ ಹೆಸರು

ಚಕ್ರಂ ರಥಾಂಗಂ

ಚಕ್ರಂ=ರಥಾಂಗಂ=ನ=೨= ಚಕ್ರದ ಕಂಣಿಗೂ, ಚಕ್ರದಕಂಡಿಗೂ ಚಕ್ರಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ತಸ್ಯಾಂತೇ ನೇಮಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಯಾ ತ್ಪ್ರಧಿಃ ಪುಮಾನ್।

ನೇಮಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಿಃ ಪು ೭ ತಸ್ಯಾಂತೇ=ಆ ಬಂಡಿಯ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಸೇರುವ ಕಂಣಿನಸುತ್ತು ಲೋಹದಬಳೆಗೆ ಹೆಸರು.

ಪಿಂಡಿಕಾ ನಾಭಿ

ಪಿಂಡಿಕಾ=ನಾಭಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಬಂಡಿಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರಕ್ಷಾಗ್ರಂಕೀಲಕೇತುಸ್ವಯೋ
ರಣಿಃ ॥೫೦೩॥

ಕಂಣಿನ ನಡುತೂಬಿಗೆ ಹೆಸರು,

ಅಣಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅಕ್ಷಾಗ್ರಕೀಲಕೆ-ಅಕ್ಷ ವೆಂದರೆ ಅಚ್ಚು, ಅದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರ ಕಳಚಿ ಜಾರದಂತೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವ ಕಣಿ: ಮೊಳೆಗೆಹೆಸರು. ಕಡಗೀಲು

ರಥಗುಪ್ತಿರ್ವರೂಥೋ ನಾ

ರಥಗುಪ್ತಿಃ=ವರೂಥಃ=ಪು ... ವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಚರ್ಮದ ಬಾರುಕಿಗೂ ರಮುಂತಾದ ಹೊದಿಕೆಗೂ ರಥದೊಳ ಕಿಕನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾ ನವಿಶೇಷಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಕೂಬರಸ್ತು ಯುಗಂಧರಃ।

ಕೂಬರಃ=ಯುಗಂಧರಃ=ಪು ೨ ನೊ ಕ್ಕೆಹೆಸರುಗಳು.

ಅನುಕರ್ಷೋದಾರ್ವಧಸ್ಥಂ

ಅನುಕರ್ಷಃ=ಪು=೧=ದಾರ್ವಧಸ್ಥಂ ನೊಗದ ಕೆಳಗಿರುವ ಕೋಲೀಹಲಿಗ ತೋಳುಮರಕ್ಕೂ ಸಾರಥಿಕೂಡುವ ... ಗೆಗೂಕೊಳವಿಹೂಟದ ನಿಂಣಿಗೂಹೆಸ

ಪ್ರಾಸಂಗೋ ನಾಯುಗಾ
ದ್ಯುಗಃ ॥೫೦೪॥

ಪ್ರಾಸಂಗಃ=ಪು=೧= ಯುಗಾದ್ಯು ಗಃ=ನೊಗಕ್ಕಿಂತಲೂ=೨=ನೇದಾದ ನೊ ಕ್ಕೆಹೆಸರು. ಮಾರುನೊಗ, ಕಲೆಯಾರ

ಸರ್ವಂಸ್ಯಾ ದ್ವಾಹನಂ
ಯಾನಂ ಯುಗ್ಯಂಪತ್ರಂಚ
ಧೋರಣಂ।

ಯಾನಂ=ಯುಗ್ಯಂ=ಪತ್ರಂ=ಧೋರ ಣ-೪=ಸರ್ವಂವಾಹನಂ-ನಾನಾಬಗೆಯ ಸಕಲವಾಹನಗಳಿಗೂ ಹೆಸರುರು.

ಪರಂಪರಾವಾಹನಂಯತ್ತ
ದ್ವೈಣಿತಕಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।

ಪರಂಪರಾವಾಹನಂ_ನ-ವೈಣಿತಕ ಪ್ನ=೨_ಕಲೆಯಾರಿನ ವಾಹನದ ಹೆಸ ತೇನನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಕೀಲು,

ಆಧೋರಣಾಹಸ್ತಿಪಕಾ ಹ
ಸ್ತ್ಯಾರೋಹಾಸಾದಿನಃ।

ಆಧೋರಣಃ -ಹಸ್ತಿಪಕಃ-ಹಸ್ತ್ಯಾ ರೋಹಃ-ಸಾದಿ=ನ್=ಪು=೪-ಆನೆ ಮಟಗನ ಹೆಸರುಗಳು. ಆನೆಯನ್ನು ಹ ಡಪ್ರಭುವಿಗೂ ಹೆಸರು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಿಯಂತಾಪ್ರಾಜಿತಾಯಂತಾಸೂತಃಕ್ಷತ್ತಾಚಸಾರಥಿಃ ಸವ್ಯಷ್ಟದಕ್ಷಿಣ ಸ್ಥಾ ಚಸಂಜ್ಞಾರಥಕುಟುಂಬಿನಃ।

ನಿಯಂತಾ=ಋ=ಪ್ರಾಜಿತಾ=ಋ ಯಂತಾ-ಋ=ಸೂತಃ=ಕ್ಷತ್ತಾ=ಋ ಸಾರಥಿಃ=ಸವ್ಯಷ್ಟಃ=ಪು=ಸವ್ಯೇಷ್ಠಾ ಋ ಪು-ಸವ್ಯೇಷ್ಠಾ=ನ-ದಕ್ಷಿಣಸ್ಥ=ಪು-ಈ ೪ನ್ನು ರಥಕುಟುಂಬಿನಃ ಸಂಜ್ಞಾಃ ಸಾರಥಿಯಹೆಸರುಗಳು, ಬಂಡಿಹೊಡೆಯುವ ಆಳಿನಹೆಸರುಗಳು, ಕೋಚ್ವೆನ್,

ರಥಿನಃಸ್ಯಂದನಾರೋಹಾಃ

ರಥೀ=ನ-ಸ್ಯಂದನಾರೋಹಃ=ಪು ೨ ರಥಿಕರಹೆಸರುಗಳು,ತೇರೇರುವವರುಗಳು,

ಅಶ್ವಾರೋಹಾಸ್ತುಸಾದಿನಃ

ಅಶ್ವಾರೋಹಃ=ಸಾದೀ-ನ-ಪು-೨ಕು ದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತುವಸವಾರನಹೆಸರುಗಳು,ಕುದುರೇವಜೀರ.

ಭಟಾಯೋಧಾಸ್ತುಯೋದ್ಧಾರಃ

ಭಟಃ-ಯೋಧಃ=ಯೋದ್ಧಾ-ಋ-ಪು-೩ ಯುದ್ಧಮಾಡುವವರ ಹೆಸರುಗಳು,ಆಗ್ಗದವರು. ಬಿಲ್ಲೇಕೇಸವಾರರು, ಪಾಜುಳ್ಕರಕಾದರು.

ಸೇನಾರಕ್ಷಾಸ್ತು ಸೈನಿಕಾಃ।

ಸೇನಾರಕ್ಷಃ=ಸೈನಿಕಃ ಪು=೨=ದಂಡು ಕಾಯುತ್ತುಕೊಂಡಿರುವತಳವಾರರಹೆಸರು. ಬಾರಕ್ಸ್ಪಹರೆಯಬಾರಸಿಪಾಯಿಗಳು.

ಸೇನಾಯಾಂಸಮವೇತಾಯೆ ಸೈನ್ಯಾಸ್ತೆ ಸೈನಿಕಾಶ್ಚತೆ।

ಸೈನ್ಯಃ=ಸೈನಿಕಃ=ಪು=೨=ಸೇನಾಯಾಂ ಯಸಮವೇತಾಸ್ತೆ=ದಂಡಿನಲ್ಲಿಯುದ್ಧಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕೂಡಿದ ಚತುರಂಗ ಬಲದವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಬಲಿನೋಯೆಸಹಸ್ರೇಣ ಸಾಹಸ್ರಾಸ್ತೆಸಹಸ್ರಿಣಃ।

ಸಾಹಸ್ರ-ಸಹಸ್ರೀ ನ-ಪು ೨ಯೆಸಹಸ್ರೇಣ ಬಲಿನಸ್ತೆ= ಯಾರುಸಾವಿರದಳಕ್ಕುಪ್ಪಟ್ಟ ಸೈನ್ಯದಿಂದಬಲಪುಳ್ಳವರೋಅಂತವರಹೆಸರುಗಳು.

ಪರಿಧಿಸ್ಥಃಪರಿಚರಃ

ಪರಿಧಿಸ್ಥಃ=ಪರಿಚರಃ=ಪು-೨=ದಂಡಿನಸುತ್ತಲು ಕಾಯುವ ಪೌಜು,ಕಾವಲ್ ಜನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೆಸರುಗಳು.

ಸೇನಾನೀರ್ವಾಹಿನೀಪತಿಃ

ಸೇನಾನೀಃ=ವಾಹಿನೀಪತಿಃ=ಪು=ಸೇ ನಾಧಿಪತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು. ದಳವಾಯಿ.

ಕಂಚುಕೋವಾರಬಾಣೋ ಸ್ತ್ರೀ

ಕಂಚುಕಃ=ಪು= ವಾರಬಾಣಃ=ಪ್ನು= ಕ. ಬಾಸದಹಾಗೆ ಮೈಗೆ ಗುತ್ತವಾಗಿರು ಅಂಗಿಗೂ, ಕವಚಕ್ಕೂ ಹೆಸರು. ವಜ್ರ ಪಚ, ತೋಗಲುಕಾಡಾ,

ಯತ್ತುಮಧ್ಯೇಸಕಂಚುಕೇ ಬಧ್ನಂತಿತತ್ಸಾರಸನಾ ಪ್ಯಧಿ ಕಾಂಗೆ

ಸಾರಸನಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಅಧಿಕಾಂಗಃ=ಪು ಈನ್ನು ಸಕಂಚುಕಾಃ=ಯನ್ಮಧ್ಯೇಬಧ್ನಂ ತಿತತ್ ಕವಚವನ್ನು, ತೊಟ್ಟವರು ಅದ ಮಧ್ಯೆಬಲಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಗಿದು ಕೊಳ್ಳು ತಂಗಾಪಟ್ಟಿಯ ಹೆಸರು. ಟೊಂಕದಪಟ್ಟಿ ಟ್ಟು, ನಡುಕಟ್ಟು ಮುಂತಾದ್ದು=ಪಾ ರಸ್ಯಸ್ಯಂ=ನ=ಅಧಿಕಾಂಗಃ=ಪು.

ಥ ಶೀರ್ಷಕಂ ॥೫೦॥ ಶೀ ರ್ಷಣ್ಯಂಚಶಿರಸ್ತ್ರ

ಶೀರ್ಷಕಂ=ಶೀರ್ಷಣ್ಯಂ=ಶಿರಸ್ತ್ರ ಇ=ತಲೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಿಸುವಲೋಹದಟೊ ಗೆ, ಕೊಗಂಟೋಪಿ, ಕುಳ್ಳಾಯಿ, ಮುಂತಾದ ದನು ತ್ರಾಣದಹೆಸರು.

ಥ ತನುತ್ರಂ ವರ್ಮದಂಶ ನಂ ।ಉರಚ್ಛದಃ ಕಂಕಟಕೋ ಜಾಗರಃಕವಚೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।

ತನುತ್ರಂ=ವರ್ಮ=ನ=ದಂಶನಂ ದಂಶನಂ=ನ=ಉರಚ್ಛದಃ=ಕಂಟಕಃ=ಜಾ ರಃ=ಪು=ಕವಚಃ=ಪ್ನು=ಇ ಎದೆಗೆರಕ್ಷಕ ದತೊಗಲದಿಂವಿಾಗೂ, ಪಾದರಕ್ಷೆಗೂ, ರು, ಮೋಜಾಮುಂತಾದ್ದು ಕವಚಕ್ಕೂ ಸರು.

ಆಮುಕ್ತಃಪ್ರತಿಮುಕ್ತಶ್ಚ ಪಿನದ್ಧಶ್ಚಾಪಿನದ್ಧ ವತ್ । ಸ ನ್ನದ್ಧೋ ವರ್ಮಿತ ಸ್ಸಜ್ಜೋ ದಂಶಿತೋವ್ಯೂಢಕಂಟಕಃ॥ತ್ರಿ ಷ್ವಾಮುಕ್ತಾದಯೋ

ಆಮುಕ್ತಃ=ಪ್ರತಿಮುಕ್ತಃ=ಪಿನ ಅಪಿನದ್ಧಃ=ಳ= ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಪ್ಪಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವನಹೆಸರುಗಳು ಸನ್ನ ದ್ಧಃ=ವರ್ಮಿತಃ=ಸಜ್ಜಃ=ದಂಶಿತಃ=ವ್ಯೂ ಢಕಂಕಟಃ=೫= ಕಾಲಿಗೆಕೆರ, ಮೋಜಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮುಂತಾದ ತೊಗಲ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವನ. ಹೆಸರುಗಳು ಆಮುಕ್ತ ಶಬ್ದ ಮೊದಲು ೫ ತ್ರಿ.

> ವರ್ಮಭೃತಾಂ ಕಾವಚಿಕಂ ಗಣೇ

ಕಾವಚಿಕಂ=ನ=೧- ವರ್ಮಭೃತಾಂಗಣೇ=ಶರೀರ ರಕ್ಷಕವಾಗಿ ಕವಚ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು.

> ಪದಾತಿಪತ್ತಿಪದಗಪಾದಾತಿಕಪದಾಜಯಃ ಪದ್ಗಶ್ಚ ಪದಿಕಶ್ಚ

ಪದಾತಿಃ=ಪತ್ತಿಃ=ಪದಗಃ- ಪಾದಾತಿಕಃ ಪದಾಜಿಃ=ಪದ್ಗಃ=ಪದಿಕಃ-ಪು=೭=ಕಾಲು ನಡೆಯ ಭಟರ ಹೆಸರುಗಳು. ಬಾ. ಸಿಪಾಯಿಗಳು,

> ಅಥ ಪಾದಾತಂ ಪತ್ತಿಸಂಹತಿಃ

ಪಾದಾತಂ=ನ=೧=ಪತ್ತಿಸಂಹತಿಃ-ಪದಾತಿ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಕಾಲುನಡೇ ಭಟಸೈನ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶಸ್ತ್ರಜೀವಶಬ್ದ ಮೊದಲಾದ್ದುಗಳಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಜೀವಾದಯಃ ತ್ರಿಷು ಎಂಬುದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತೆ.

> ಶಸ್ತ್ರಾಜೀವೇ ಕಾಂಡಪೃಷ್ಠಾಯುಧೀಯಾಯುಧಿಕಾಃ ಸಮಾಃ

ಶಸ್ತ್ರಾಜೀವಃ-ಕಾಂಡಪೃಷ್ಠಃ ವಾ-ಕಾಂಡಸ್ಪೃಷ್ಟಃ- ಪ-ಸ್ಪೃಷ್ಟಕಾಂಡಃ-ಆಯುಧೀಯಃ-ಆಯುಧಿಕಃ- ೮-ಆಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜೀವನ ಮಾಡುವವರ ಹೆಸರುಗಳು.

> ಕೃತಹಸ್ತಃ ಸುಪ್ರಯೋಗವಿಶಿಖಃ ಕೃತಪುಂಖವತ್।

ಕೃತಹಸ್ತಃ=ಸುಪ್ರಯೋಗವಿಶಿಖಃ=ಕೃತಪುಂಖಃ=೩=೧೮ ಕುಶಲ ಗುರಿಕಾರನ ಹೆಸರು, ಬಿಲ್ಲಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರಿಯುಳ್ಳವನು

> ಅಪರಾದ್ಧಪೃಷತ್ಕೋಸೌ ಲಕ್ಷ್ಯಾಚ್ಚ್ಯುತಸಾಯಕಃ।

ಅಪರಾದ್ಧಪೃಷತ್ಕಃ=೧- ಯೋಸೌ ಲಕ್ಷ್ಯಾತ್ ಚ್ಯುತಸಾಯಕಃ=ಯಾವ ಗುರಿಕಾರನು ಬಿಲ್ಲಿಂದೆಸೆದ ಕೋಲು ಗುರಿಯಿಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತೋ ಆಂತವನ ಹೆಸ

ಧನ್ವೀಧನುಷ್ಮಾನ್ಧಾನು
ಷ್ಕೋನಿಷಂಗ್ಯಸ್ತ್ರೀ ಧನುರ್ಧ
ರಃ

ಧನ್ವೀ=ನ-ಧನುಷ್ಮಾನ್=ತ-ಧಾನು
ನಿಷಂಗೀ=ನ್ ಅಸ್ತ್ರೀ=ನ-ಧನುರ್ಧರಃ=
ಬಿಲ್ಲುಗಾರನ ಹೆಸರು

ಸ್ಯಾತ್ಕಾಂಡವಾಂಸ್ತುಕಾಂ
ಡೀರ

ಕಾಂಡವಾನ್-ತ-ಕಾಂಡೀರಃ=
ಲನೆಯುವವನು ಬಾಣಗಳೇ ಆಯುಧ
ಗೆಉಳ್ಳವನು.

ಶಾಕ್ತೀಕಃಶಕ್ತಿಹೇತಿಕಃ

ಶಾಕ್ತೀಕಃ=೧=ಶಕ್ತಿಹೇತಿಕಃ-ಶಕ್ತಿ
ಆಯುಧವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು.

ಯಾಷ್ಟೀಕಪಾರಶ್ವಧಿಕೌ
ಯಷ್ಟಿಪರಶ್ವಧಹೇತಿಕೌ।

ಯಾಷ್ಟೀಕಃ=ಪಾರಶ್ವಧಿಕಃ
ಕ್ರಮದಿಂದ, ಯಷ್ಟಿಪರಶ್ವಧಹೇತಿಕೌ
ಣ್ಣೆಯೂ ಗಂಡಕೊಡಲಿಯೂ ಆಯು
ವಾಗಿ ಉಳ್ಳವರ ಹೆಸರುಗಳು,

ನೈಸ್ತ್ರಿಂಶಿಕೋಸಿಹೇತಿಃಸ್ಯಾ

ನೈಸ್ತ್ರಿಂಶಿಕಃ-೧-ಅಸಿಹೇತಿಃ-ಕತ್ತಿ
ಆಯುಧವಾಗಿಉಳ್ಳವನು ಅಡ್ಡಾಯು
ಧನು,

ತ್ಸಮೌಪ್ರಾಸಿಕಕೌಂತಿಕೌ

ಪ್ರಾಸಿಕಃ=ಕೌಂತಿಕಃ=೨- ಈಟಿಯ
ಯುಧವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು ಸಬಳಿಗನು

ಚರ್ಮೀಫಲಕಪಾಣಿಃಸ್ಯಾ

ಚರ್ಮೀ=ನ-ಫಲಕಪಾಣಿಃ-೨-
ಉಳ್ಳವನು ಖೇಡ್ಯವುಳ್ಳವನು.

ತ್ಪತಾಕೀವೈಜಯಂತಿಕಃ

ಪತಾಕೀ=ನ-ವೈಜಯಂತಿಕಃ-೨- ನಿ
ಹಿಡಿಯುವವನು ಪತಾಕೆ ಉಳ್ಳವನು

ಅನುಪ್ಲವಃ ಸಹಾಯಶ್ಚಾ
ನುಚರೋಭಿಚರಸ್ಸಮಾಃ॥

ಅನುಪ್ಲವಃ=ಸಹಾಯಃ ಅನುಚರಃ
ಭಿಚರಃ=೪-ಸಂಗಡಬಂದವನು, ಜೊತೆ
ಬಂದಸಹಾಯಕನು.

ಪುರೋಗಾಗ್ರೇಸರಪ್ರಷ್ಠಾಗ್ರ
ತಸ್ಸರಪುರಸ್ಸರಾಃ।ಪುರೋ
ಗಮಃಪುರೋಗಾಮೀ

ಪುರೋಗಃ=ಅಗ್ರೇಸರಃ-ಪ್ರಷ್ಠ
ಸರಃ-ಪುರಸ್ಸರಃ- ಪುರೋಗಮಃ=ಪು
ಗಾಮೀ-ನ-೭=ಮುಂದುಗಡೆನಡೆ
ಉಳ್ಳವನು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪುಂದಗಾಮಿಾತುಮಂ ಘರ್ಸ

ಪುಂದಗಾಮಿ=ನ=ಮಂ ಘರ್ಸ[illegible]ಪೆ ಲ್ಲಗೆನಡಿಯುವನು

ಜಂಘಾಲೋತಿಜವ

ಜಗಾಲಃಅತಿಜವಃ=ಂ= ಬೇಗನೆನಡೆಯು ವವನು ವೇಗದಿಂವನಡೆಯುತ್ತಿರುವನು,

ತುಲ್ಯೌಜಂಘಾಕರಿಕಜಾಂಘಿ

ಜಂಘಾಕರಿಕಃ=ಜಾಂಘಿಕಃ[illegible]ಪೂರ ವಾಗಿ ವೇಗದೊಡನೆಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯಾಣ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೂ ವಾರ್ತೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದು ತಂದು ಹೇಳಿ ಅದರ ವೇತನ ತ್ತಿನಿಂದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಡದು ಜೀವನಮಾಡುವ ವನು,

ತರಸ್ವೀತ್ವರಿತೋವೇಗೀಪ್ರಜ ವೀಜವನೋಜವಃ।೫೩೦।

ತರಸ್ವೀ=ನ್ ತ್ವರಿತಃ=ವೇಗೀ=ನ್= ಪ್ರಜವೀ=ನ್ ಜವನಃ=ಜವಃ=೬= ಜಾಗ್ರತೆಯೂ, ತ್ವರೆಯೂ,ವೇಗವುಳ್ಳವನು॥

ಜಯ್ಯೋಯಶ್ಶಕ್ಯತೇಜೇತುಂ

ಜಯ್ಯಃ=ಪು=೧=[illegible]ಜೇತುಂಶಕ್ಯಃ ಜಯಿಸತಕ್ಕವನುಅಂದರೆ ಗೆಲ್ಲಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು, ದುರ್ಬಲನೆಂದು ಭಾವವು ಇವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದೆಂಬದಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಶತ್ರು ಗೊಡೆಸರು,

ಜೇಯೋಜೇತವ್ಯಮಾತ್ರಕೇ।

ಜೇಯಃ=೧=ಜೇತವ್ಯಮಾತ್ರಕೇ=ಪ್ರಕೃತ ದಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಗೆಲ್ಲತಕ್ಕವನ ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಗೆಲ್ಲಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು

ಜೈತ್ರಸ್ತುಜೇತಾ

ಜೈತ್ರಃ।ಜೇತಾ=ಋ=೨=ಗೆಲ್ಲುವವನಹೆಸರು ಜಯಶಾಲಿ.

ಯೋಗಚ್ಛತ್ಯಲಂವಿದಿಷ್ಯತಃ ಪ್ರತಿ।೫೩೦। ಸೋಭ್ಯಮಿ ತ್ರೋಭ್ಯಮಿತ್ರೀಯೋ ಪ್ಯಭ್ಯ ಮಿತ್ರೀಣ ಇತ್ಯಪಿ

ಅಭ್ಯಮಿತ್ರ್ಯಃ=ಅಭ್ಯಮಿತ್ರೀಯಃ=ಅಭ್ಯಮಿತ್ರೀಣಃ=ಈ ೩ ಯಃವಿದ್ವಿಷತಃ ಪ್ರತ್ಯಲಂಗಚ್ಛತಿಸಃ=ಯಾವವನು ಹಗೆಯವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಹಳವಾಗಿಹೊರಡುತ್ತಾನೋ ಆತನ ಹೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸರುಗಳು.

ಊರ್ಜಸ್ವಲಸ್ಸ್ಯಾ ದೂರ್ಜ ಸ್ವೀಯಊರ್ಜಾತಿ ಶ್ಯಯಾನ್ವಿತಃ।

ಊರ್ಜಸ್ವಲಃ_ಊರ್ಜಸ್ವೀ—ಸ್ವಾ. ಯ ಊರ್ಜಾತಿಶಯಾನ್ವಿತಃ- ಊರ್ಜಾ ತಿಶಯೇ=ಬಲಾಧಿಕ್ಯದೊಡನೆ=ಕೂ ಡಿಕೊಂಡಿರುವವನ ಹೆಸರು. ಬಹಳ ಪಟ್ಟ.

ಸ್ಯಾದುರಸ್ವಾನುರಸಿಲೋ

ಉರಸ್ವಾನ್-ತ=ಉರಸಿಲಃ= ವಾದ ಎದೆಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು. ವಿಶಾಲವಕ್ಷಸನು, ಘಟ್ಟಿಗುಂಡಿಗೆಯುಳ್ಳವನು. ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ

ರಥಿಕೋರಥಿನೋರಥೀ

ರಥಿಕಃ_ರಥಿರಃ_ರಥೀ -ತ=ತ್ರಿ=ರಥದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವವನು ತೇರೇರಿಯು ಮಾಡುವವನು.

ಕಾಮಂಗಾಮ್ಯನುಕಾಮೀನೋ

ಅನುಕಾಮೀನಃ=೧=ಕಾಮಂಗಾಮೀ ಯುದ್ಧಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನ ಬಂದಂತೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗುವ ಸ್ವತಂತ್ರ

ಹ್ಯತ್ಯಂತೀನಸ್ತಥಾಭೃಶಂ।

ಅತ್ಯಂತೀನಃ=೧_ತಥಾಭೃಶಂ= ಯೇ ಯುದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತೋಟಿತಪ್ಪಿ ರಾವೇಶದಿಂದ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಹಾ ಬಹಳನುಗ್ಗಿ ಹೋಗುವವನು.

ಶೂರೋವೀರಶ್ಚವಿಕ್ರಾಂತೋ

ಶೂರಃ-ವೀರಃ-ವಿಕ್ರಾಂತಃ-೩= ನ ಹೆಸರು, ಹಮ್ಮೀರನಾದ ವೀರನು.

ಜೇತಾಜಿಷ್ಣುಶ್ಚಜಿತ್ವರಃ॥

ಜೇತಾ=ಋ=ಜಿಷ್ಣುಃ=ಜಿತ್ವರಃ= ಗೆಲ್ಲುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು ಜಯಶೀಲೀ. ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಯೆಂದು ಭಾವ.

ಸಾಂಯುಗೀನೋರಣೇಸಾಧು

ಸಾಂಯುಗೀನಃ=೧=ರಣೇಸಾಧುಃ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿರುವವನು. ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

(೩೪) ಶಸ್ತ್ರಾಜೀವಾದಯಸ್ತ್ರಿಷು

ಶಸ್ತ್ರಾಜೀವಾದಯಃ ತ್ರಿಷು ಶಸ್ತ್ರ ಜೀವಶಬ್ದವು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ನಾಯುಗೀನ ಶಬ್ದದವರಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳೂ ತ್ರಿ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಧ್ವಜಿನೀ ವಾಹಿನೀ ಸೇನಾ ಪೃತನಾನೀಕಿನೀ ಚಮೂಃ। ವರೂಥಿನೀ

ಧ್ವಜಿನೀ-ವಾಹಿನೀ=ಸೇನಾ=ಪೃತನಾ=ಅನೀಕಿನೀ=ಚಮೂಃ=ವರೂಥಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೭ ಚತುರಂಗಬಲದೊಡಗೂಡಿದ ಸೇನೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಸಂಪೂರ್ಣಸೇನೆ.

ಬಲಂ ಸೈನ್ಯಂ ಚಕ್ರಂ ಚಾನೀಕಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೫೩೫॥

ಬಲಂ=ಸೈನ್ಯಂ-ಚಕ್ರಂ=ನ-ಅನೀಕಂ ಪ್ನ ರಗಜಾದಿಸೇನಾಂಗಳಿಗೂ ಸೇನೆಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ವ್ಯೂಹಸ್ತು ಬಲವಿನ್ಯಾಸೋ

ವ್ಯೂಹಃ=ಬಲವಿನ್ಯಾಸಃ-ಪುಂ-ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಚತುರಂಗದಳವನ್ನು ಸ್ಥಳದ ಸಂದುಕಟ್ಟಿಗೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಯೋಜಿಸಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿಯೂ ಸಾಲಾಗಿಯೂ ಯುದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾನಾನಾಕಾರಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಿಕೆ. ಶಕಟವ್ಯೂಹ, ಪದ್ಮವ್ಯೂಹ ಮುಂತಾದ ಸೇನಾ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಭೇದಾ ದಂಡಾದಯೋ ಯುಧಿ।

ದಂಡಾದಯೋ ಯುಧಿ ಭೇದಾಃ=ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಿಕೆ, ದಂಡವ್ಯೂಹವು, ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತುಕೊಂಡಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವದು ಭೋಗವ್ಯೂಹ. ಗುಂಡಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವದು ಮಂಡಲವ್ಯೂಹ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತುಕಡಿಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವದು ಅಸಂಹತವ್ಯೂಹ= ಪದ್ಮದ ಆಕಾರದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವದು. ಪದ್ಮವ್ಯೂಹ=ಇವು ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲಾ ಸೇನಾ ವಿನ್ಯಾಸ ಭೇದಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಾಸಾರೋ ವ್ಯೂಹಪಾ[ರ್ಷ್ಣಿಃ]

ಪ್ರತ್ಯಾಸಾರಃ=ಪುಂ= ವ್ಯೂಹ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಃ=ಅಂಥಾ ವ್ಯೂಹಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಗಡೇ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಾವಲಾಗಿರುವ ಹಿಮ್ಮತ್=ಪಾಜಿನ
ರುಕುಮ್ಮಕ್=ಫೌಜು,

ಸೈನ್ಯಪೃಷ್ಠೇ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಃ

ಪ್ರತಿಗ್ರಹಃ=ಪು=೧=ಸೈನ್ಯಪೃಷ್ಠ
ಯುಬಂದಾಗ್ಗೆ ವಹಗಿ ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ
ಸ್ಕರ ನಿರಾಯಾಸನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ
ಹದ ಹಿಂದುಬಾಗದಲ್ಲಿ ೨೦೦ ಬಿಲ್ಲಿನ
ದೂರದೊಳಗಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೈನ್ಯ
ಹೆಸರು.

ಏಕೇಭೈಕರಥತ್ರ್ಯಶ್ವಾಪತ್ತಿಃ ಪಂಚಪದಾತಿಕಾ!

ಪತ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಏಕೇಭೈಕರಥ
ಶ್ವಾಪಂಚಪದಾತಿಕಾಚೆ=೧-ಆನೆ=
೩ಕುದುರೆಗಳು ೫ ಕಾಲಾಳುಗಳು
ಳಗುಂಪಿ ಪತ್ತಿಗೆ ಯೆಂದು ಹೆಸರು.

ಅಪತ್ತ್ಯಂಗೈಸ್ತ್ರಿಗುಣೈಸ್ಸರ್ವೈಃಕ್ರಮಾದಾಖ್ಯಾಯಥೋತ್ತರಂಸೇನಾಮುಖಂಗುಲ್ಮಗಣೌವಾಹಿನೀಪೃತನಾಚಮೂಃ ಅನೀಕಿನೀ

ಸೇನಾಮುಖಂ=ನ =೧ =ಗುಲ್ಮ
ಣಃ=ಪು=೨-ವಾಹಿನೀ ಪೃತನಾ ಚ
ಅನೀಕಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೪=ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಗಳುಳ್ಳಸೇನೆಗಳು. ಇವುಗಳಿಗೆ
ಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣಗ ಳೆಂತೆಂದರೆ ಯ
ತ್ತರಂತ್ರಿಗುಣೈಸರ್ವೈಃ ಪತ್ತ್ಯ
ಪ್ತಸೇನಾನಾಂಕ್ರಮಾದಾಖ್ಯಾ
ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದಪತ್ತಿ ಯೆಂಬು
ಅವಯವಗಳನಪ ಗಜ ರಥ ತುರಗ
ತಿಗಳು ಉತ್ತರೋತ್ತರವೃದ್ಧಿ
ಮ್ಮಡಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ೭ ಸೇನೆಗಳು
ಬೇರೆ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತವೆ ಹ್ಯಾ
೩ಪತ್ತಿಗಳು ೧ ಸೇನಾಮುಖ ೩
ಳು ೧ ಗಣ, ೩ ಗಣಗಳು ೧ ವಾ
೩ವಾಹಿನಗಳು ೧ಪೃತನೆ, ೩ ಪೃತ
೧ ಚಮೂ, ೩ ಚಮೂಗಳು ೧
ನಿಯೆಂದು ಹೆಸರುಗಳಂ ಪಡದಿರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಶಾನೀಕಿನ್ಯಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯ

ಸಂಪದಿ ॥೫೩೮॥ ಸಂಪತ್ತಿಃ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ

ವಿಪತ್ತ್ಯಾಂ ವಿಪದಾಪದೌ ।

ಆಯುಧಂ ತು ಪ್ರಹರಣಂ ಶಸ್ತ್ರಮಥಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೆಂತೆಂದರೆ.

ಸೇನಾಮುಖ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ ೩ ರಥ ೩ ಕದುರೆ ೯ ಕಾಲಾಳು ೧೫ * ಗುಲ್ಮ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ, ರಥ. ಕುದುರೆ, ೨೭, ಕಾಲಾಳು ೪೫ * ಗಣ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ ೨೭, ರಥ ೨೭, ಕುದುರೆ ೮೧, ಕಾಲಾಳು ೧೩೫ * ವಾಹಿನಿ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ ೮೧, ರಥ ೮೧ ಕುದುರೆ ೨೪೩ ಕಾಲಾಳು ೪೦೫ * ಪೃತನೆ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ ೨೪೩, ರಥ ೨೪೩, ಕುದುರೆ ೭೨೯ ಕಾಲಾಳು ೧೨೧೫ * ಚಮೂ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ ೭೨೯, ರಥ ೭೨೯, ಕುದುರೆ ೨೧೮೭, ಕಾಲಾಳು ೩೬೪೫ * ಅನೀಕಿನಿ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ ೨೧೮೭, ರಥ ೨೧೮೭, ಕುದುರೆ ೬೫೬೧. ಕಾಲಾಳು ೧೦೯೩೫ *

ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧ ದಶಾನೀಕಿನಿ ಹತ್ತು ಅನೀಕಿನಿಗಳ ಹೆಸರು, ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ೧ ಕ್ಕೆ ಆನೆ ೨೧೮೭೦. ರಥ ೨೧೮೭೦, ಕುದುರೆ ೬೫೬೧೦, ಕಾಲಾಳು ೧೦೯೩೫೦ * ಜುಮ್ಲಾ ವಂದು ಲಕ್ಷ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರದ ಯೇಳು ನೂರು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೂಡಿದರೆ ವಂದು ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಯಾಗುವದು.

ಸಂಪತ್ ದ ಸಂಪತ್ತಿಃ ಶ್ರೀಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ೪ ಸಂಪತ್ತಿನ ಹೆಸರುಗಳು, ಭಾಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ ವಿಪತ್ತಿಃ ವಿಪತ್=ದ್=ಆಪತ್=ದ್=ಸ್ತ್ರೀ-೩ ಆಪತ್ತಿನ ಹೆಸರುಗಳು, ಬಡತನ, ಕಷ್ಟ.

ಆಯುಧಂ=ಪ್ರಹರಣಂ=ಶಸ್ತ್ರಂ =ಅಸ್ತ್ರಂ ನ=೪=ಆಯುಧದ ಹೆಸರುಗಳು, ಹತ್ಯಾರ್-ಮುಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳ ಆಯುಧಗಳಾದ ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಬಾಣ, ಕತ್ತಿ, ಫಿರಂಗಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೊಂತಾದವೆಲ್ಲಕ್ಕೂಹೆಸರುಗಳು.

ಮೌರ್ವೀಸ್ತ್ರಿಯಾಂ|ಧನುಶ್ಚಾಪೌಧನ್ವಶರಾಸನಕೋದಂಡಕಾರ್ಮುಕಂಇಷ್ವಾಸೋಪ್ಯ

ಧನುಃ=ನ=ನ=ಪು=ಧನುಃ=ಪು-ಸ್ತ್ರೀಚಾಪಃ=ಪು=ಧನ್ವ=ನ=ಶರಾಸನ ಕೋದಂಡಂ ಕಾರ್ಮುಕಂ=ನ=ಇಷ್ವಾ ಪು=೭=ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು, ಕಮಾನುಸ್ಸು.

ಕರ್ಣಸ್ಯಕಾಲಪೃಷ್ಠಂಶರಾಸನಂ ||೫೪೦||

ಕಾಲಪೃಷ್ಠಂ=ನ=೧=ಕರ್ಣಸ್ಯಶರಾಸನ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾಗಿರಾಧೇಯನೆನಿಸಿದ ಕರ್ಣನೆಂಬವನ ಬಿಲ್ಲಿಗೆಹೆಸರು

ಕಪಿಧ್ವಜಸ್ಯಗಾಂಡೀವಗಾಂಡಿವೌಪುನ್ನಪುಂಸಕೇ||

ಗಾಂಡೀವಃ=ಗಾಂಡಿವಃ=ಪು-೨-ಕಪಿಧ್ವಜಸ್ಯ=ಹನುಮಂತನೇ ರಥದ ಟೆಕ್ಕೆಯವನಾದ ಅರ್ಜುನನೆನಿಸಿ ದವನ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು,

ಕೋಟಿರಸ್ಯಾಟನೀ

ಅಟನೀ=ಪು=ಅಟನಿಃಸ್ತ್ರೀ=೧= ಕೋಟಿಃ =ಬಿಲ್ಲಿನಕೊನೆಗೆ ಹೆಸರು ತುದಿ

ಗೋಧಾತಲಂಜ್ಯಾಘಾತವಾರಣೇ||೫೪೧|

ಗೋಧಾ-ಸ್ತ್ರೀ ತಲಂ-ನ=೨-ಜ್ಯಾಘಾತವಾರಣಃ-ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯನ್ನು ಸವರಿ ತವಾಗನಾರಿಯು ಕೈಕೆರತುಹಾಕದ ಅಂಗೈಹಸ್ತಕ್ಕೆರಕ್ಷಕವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುವ ತೊಗಲ ಕೈಚೀಲದ ಹೆಸರು ಇದೇ ಕವಚಾಣ ವೆಂಬುವದು ಸ್ವ ತಲವೆಂಬುವವಾತವದಜ್ಯಾಘಾತಕಾರ ಇದಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತ ಗೂಡದಮೆಂದ ಕೈಚೀಲವು

ಲಸ್ತಕಸ್ತುಧನುರ್ಮಧ್ಯಂ

ಲಸ್ತಕಃ-ಪು-೧ ಧನುರ್ಮಧ್ಯಂ ನಸಡುವಗೆ ಹೆಸರು ಕೋದಂಡದ ಪ್ರದೇಶ,ಬಿಲ್ಲಿನಕೈ ಹಿಡಿಯುಸ್ಥಳ

ಮೌರ್ವೀಜ್ಯಾಶಿಂಜಿನೀಗುಣಃ

ಮೌರ್ವೀ-ಜ್ಯಾ ಶಿಂಜಿನೀಸ್ತ್ರೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಣಃ॥

ಪು-೪= ಬಿಲ್ಲಿನನಾರು ಹದೆ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಏಗಿ
ಯುವ ತಂತಿಯ ಹಗ್ಗ.

ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢಮಾಲೀಢ
ಮಿತ್ಯಾದಿಸ್ಥಾನಪಂಚಕಂ॥

ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢಂ-ಆಲೀಢಂ-ನ-೨-ಸ್ನ್ನ ಇ
ತ್ಯಾದಿಇಂದದರಿಂದ ಸಮಪದಂ-ವಿಶಾಖಂ
ಮಂಡಲಂ-ಎಂಬುವದನ್ನು-ಅಂತರ-ಈ
ಔ-ಸ್ಥಾನಪಂಚಕಂ-ಬಿಲುಗಾರರು ಕೋ
ಲ್ಗಳನ್ನು ಎಸ್ತು ಯುದ್ಧಮಾಡುವದಕ್ಕೆ
ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿ ಇರುವರತು ನಿಲ್ಲುವವಿಶೇ
ಷಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆಹೆಸರುಗಳು

* ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢ ಎಡಗಾಲು ಹೆಜ್ಜೆ
ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀಡಿಟ್ಟು ಬಲದಮೊಳಕಾಲ
ನ್ನಿ ಅಂಗುಷ್ಠವಾಗಲಿ ಹಿಮ್ಮಡಿ ನೆಲಕೆ ನಿಲ್ಲಿ
ಸಿ ಮಂಡಿಯಾಗಿ ಕಾಲತುಂತೆ ವಾರೆಯಾಗಿ
ಹಿಂದಾಗುವ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲುವಿಕೆ * ಆಲೀಢ
ಬಲದ ಕಾಲು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಇದರಂತೆ
ಯೇ ನಿಲ್ಲುವಿಕೆ * ಸಮಪದಂ-೨-ಕಾಲು
ಸಮವಾಗಿ ನಿಲ್ಲೋಣ * ವಿಶಾಖಂ-೨-ಕಾ
ಲುಗಳಿಗೂ ನಡುವೆ-೧-ಗೇಣುಗಲು ಬಿಟ್ಟು
ನಿಲ್ಲೋಣ * ಮಂಡಲ-೨ ಕಾಲುಗುಂಡಾಗಿ
ಯೂ, ನೊಟ್ಟೆಯಾಗಿಯೂ ನಿಲ್ಲೋಣ *

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಲಕ್ಷಂ ಶರವ್ಯಂ ಚ

ಲಕ್ಷ್ಯಂ-ಲಕ್ಷಂ-ಶರವ್ಯಂ-ನ-೩-ಗುರಿಯ
ಹೆಸರು, ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಲ.

ಶರಾಭ್ಯಾಸ ಉಪಾಸನಂ॥

ಶರಾಭ್ಯಾಸಃ-ಪು-ಉಪಾಸನಂ-೨-ಬಿಲ್ಲಿ
ನಲ್ಲಿ ಬಾಣವೆಸೆಯುವ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು
ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ,

ಪೃಷತ್ಕಬಾಣವಿಶಿಖಾ ಅಜಿ
ಹ್ಮಗಖಗಾಶುಗಾಃ॥ ಕಲಂಬಮಾ
ರ್ಗಣಶರಾಃ ಪತ್ರೀ ರೋಪ ಇ
ಷುರ್ದ್ವಯೋಃ॥

ಪೃಷತ್ಕಃ-ಬಾಣಃ-ವಿಶಿಖಃ-ಅಜಿಹ್ಮಗಃ-
ಪು-ಅಜಿಹ್ಮಗಃ-ಖಗಃ-ಆಶುಗಃ-ಕಲಂಬಃ
ಮಾರ್ಗಣಃ-ಶರಃ-ಪತ್ರಿ-ನ್-ರೋಪಃ-ಪು
ಇಷು-ಪ್ಪ-೧೧-ಬಾಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಗಳು,ಅಂಬುಗಳು,ಕೋಲುಗಳು,ಸರಳು,
ಪ್ರಕ್ಷ್ವೇಡನಾಸ್ತು ನಾರಾಚಾಃ	ಪ್ರಕ್ಷ್ವೇಡನಃ-ನಾರಾಚಃ=ಪು-ನಾರಾ ದಹೆಸರುಗಳು, ನಿಡುಗೋಲು. ಸಲಾ ರಳು,
ಪಕ್ಷೋವಾಜ	ಪಕ್ಷಃವಾಜಃ=ಪು=೨-ಗರಿಗಳಹೆಸರು ಳುಬಾಣದರೆಕ್ಕಗಳು
ಸ್ತ್ರಿಹಿತ್ತರೆ ॥೫೪೪॥	ಉತ್ತರೆ=ಮುಂದೆಹ ಳಲ್ಪಡುವ,ದಿಗ್ಧ ಲಿಪ್ತಗಳು-೨- ಶಬ್ದಗಳೂತ್ರಿ,
ನಿರಸ್ತಃಪ್ರಹಿತೆಬಾಣೆ	ನಿರಸ್ತಃ=೧_ಪ್ರಹಿತೆಬಾಣೆ= ಬಿಡಲ್ಪ ಬಾಣದ ಹೆಸರು, ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟಕೋ
ವಿಷಾಕ್ತೆ ದಿಗ್ಧಲಿಪ್ತಕೌ	ದಿಗ್ಧಃ=ಲಿಪ್ತ-೨=ವಿಷಕ್ತೆನಂಜುಪೂ ದಕೋಲು, ವಿಷ ಬೊಳಿಯು ಲ್ಪಟ್ಟಸ ವಿಷಬಾಣ,
ತೂಣೋಪಾಸಂಗತೂಣೀರ ನಿಷಂಗಾಇಷುಧಿ ರ್ದ್ವಯೋಃ ತೂಣ್ಯಾಂ	ತೂಣಃ=ಉಪಾಸಂಗಃ=ತೂಣೀರಃ-ನಿಷಂಗಃ- ಪು- ಇಷುಧಿಃ- ಪ್ಸ- ತೂಣಿಪ ತೂಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೬-ಸರಳ ಬತ್ತಳಿಕೆ
ಖಡ್ಗೆ ತು ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಚಂದ್ರ ಹಾಸಾಸಿರಿಷ್ಟಯಃ ಕೌಕ್ಷೆ ಯಕೋಮಂಡಲಾಗ್ರ ಕರ ವಾಲಃಕೃಪಾಣವತ್ ॥೫೪೬॥	ಖಡ್ಗಃನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಃ-ಚಂದ್ರಹಾಸಃಅಸಿಃ ರಿಷ್ಟಿಃಕೌಕ್ಷೇಯಕಃ-ಮಂಡಲಾಗ್ರಃ ವಾಲಃ=ಪು=ಕರವಾಲಃ-ಕೃಪಾಣ,= ಕೃಪಾಣಿಕಾ-ಪು-೯ಖಡ್ಗದಹೆಸರು ಡ್ಡಕತ್ತಿ, ತಾವಾರ್ ಪಟ್ಟಾಕತ್ತಿ.
ತ್ಸರುಃಖಡ್ಗಾದಿಮುಷ್ಟೌಸ್ಯಾ	ತ್ಸರುಃ-ಪು-೧-ಖಡ್ಗಾದಿ ಮುಷ್ಟೌ ಮೊದಲಾದವುಗಳಹಿಡಿಗೆಹೆಸರು ಕತ್ತಿ ಪಿಡಿ ಅಯುಧದಕೈಪಿಡಿ
ಮೇಖಲಾ ತನ್ನಿಬಂಧನೆ	ಮೇಖಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ತನ್ನಿ ಬಂಧನೆ ಫವುಜಾರಿಹೋಗದಹಾಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಟ್ಟು
ಫಲಕೋಸ್ತ್ರೀ ಫಲಂಚರ್ಮ	ಫಲಕಃ-ಪ್ಸ-ಫಲಂಚರ್ಮ- ನ-ಸ ಹಲಿಗೆಖೇಡಾವ್ಯುಗಚರ್ಮದಬಿಡ್ಯ
ಸಂಗ್ರಾಹೊ ಮುಷ್ಟಿಸ್ತ	ಸಂಗ್ರಾಹಃ-ಪು-೧ಅಸ್ಯಾಯುಧ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂ॰	ಟೀ
ಸ್ಯಯುಃ ॥೪೮೭।	ಈ ಹಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳುವದ ಕ್ಕೆತಕ್ಕ ಕೈಪಿಡಿಹಲಿಗೆಯುಹಿಡಿ,
ದ್ರುಘಣೆ ಮುದ್ಗರಘನೌ	ದ್ರುಘಣಃ-ಮುದ್ಗರಃ-ಘನಃ-ಪು-೩-ಕಬ್ಬಿಣದ ಕುಸುಮಾರಿ ದೊಡ್ಡಹಾರೆ ಗುದಿಗೆ
ಸ್ಯಾದೀಲೀಕರವಾಲಿಕಾ॥	ಈಲೀ-ಪಾ- ಈಲಿಕಃ-ಕರವಾಲಿ-ಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ತುಳುವಕತ್ತಿ ಪೊಟಕುತ್ತಿ ಗಜುಕತ್ತಿ ಈಟೀಕತ್ತಿ ಈಳಿಗೆಕತ್ತಿ,
ಭಿಂದಿಪಾಲಃ ಸೃಗಸ್ತುಲ್ಯೌ	ಭಿಂದಿಪಾಲಃ-ಪಾ-ಭಿಂಡಿಪಾಲಃ-ಸೃಗಃ ಪು-೩-ಹಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ಮುದ್ಗಂ ಮಾರುವ ಗದಿಗೆ,
ಪರಿಘಃ ಪರಿಘಾತನಂ	ಪರಿಘಃ-ಪರಿಘಾತನಃ-ಪು-೨-ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಮರದಗದಿಗೆ, ಮರದ ದೊಲ, ದೊಣ್ಣೆ,
ದ್ವಯೋಃ ಕುಠಾರಃ ಸ್ವಧಿತಿಃ ಪರಶುರ್ಶ್ಚ ಪರಶ್ವಧಃ।	ಕುಠಾರಃ-ಪ್ಸ-ಸ್ವಧಿತಿಃ-ಪರಶುಃ-ಪರಶ್ವಧಃ-ಪು-೪-ಗಂಡಗೊಡ್ಡಲಿ ಗಂಡಕೊಡಲಿ.
ಸ್ಯಾಚ್ಛಸ್ತ್ರೀಚಾಸಿಪುತ್ರೀ ಚ ಛುರಿಕಾಚಾಸಿಧೇನುಕಾ।	ಶಸ್ತ್ರೀ-ಅಸಿಪುತ್ರೀ-ಛುರಿಕಾ-ಅಸಿಧೇನುಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೪-ಸುರಿಯಕತ್ತಿ, ಸೂರುಕತ್ತಿ.
ವಾಪುಂಸಿ ಶಲ್ಯಂ ಶಂಕುರ್ನಾ	ಶಲ್ಯಂ-ಪ್ನ-ಶಂಕುಃ-ಪು-೨-ಸಲ್ಲಹದಕೋಲು,ತಿವಿಗೋಲು, ಮುಳ್ಳುಗೋಲು ಮೊಳೆ, ಗೂಟ.
ಸರ್ವಲಾತೋಮರೋ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥	ಸರ್ವಲಾ-ಪಾ-ಶರ್ವಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ತೋಮರಃ-ಪ್ನ-೨-ಮರದಸಲ್ಲೆ, ಡಾಣೆ, ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಪ್ರಾಸಸ್ತು ಕುಂತಃ	ಪ್ರಾಸಃ-ಕುಂತಃ-ಪು-೨-ಈಟೀಕೊಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು.
ಕೋಣಸ್ತು ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ ಪಾ	ಕೋಣಃ-ಪು-ಪಾಲಿಃ-ಅಶ್ರಿಃ- ಕೋ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶ್ರೈಕೋಟಃ

೨

ಸರ್ವಾಭಿಸಾರ ಸ್ಸರ್ವೌಘ ಸ್ಸರ್ವಸನ್ನಹನಾರ್ಥಕಃ।

ಲೋಹಾಭಿಸಾರೋ ಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ನೀರಾಜನಾವಿಧಿಃ,

ಯತ್ಸೇನಯಾಭಿಗಮನಮರೌ ತದಭಿಷೇಣನಂ

ಯಾತ್ರಾ ವ್ರಜ್ಯಾಭಿನಿರ್ಯಾಣಂ ಪ್ರಸ್ಥಾನಂಗ ಮನಂಗಮಃ

ಸ್ಯಾದಾಸಾರಃ ಪ್ರಸರಣಂ

ಪ್ರಚಕ್ರಂ ಚಲಿತಾರ್ಥಕಂ

ಅಹಿತಾನ್ಪ್ರತ್ಯಭೀತಸ್ಯರಣೇಯಾನ ಮಭಿಕ್ರಮಃ

ವೈತಾಳಿಕಾ ಬೋಧಕರಾ

ಟೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೪=ಅಂಚಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ಆಯುಧಗಳ ಬಾಯಿಧಾರ ಹರಿತ.

ಸರ್ವಾಭಿಸಾರಃ=ಸರ್ವೌಘಃ=ಸರ್ವಸನ್ನಹನಃ=ಪು=೩=ಸಕಲಸೇನೆಯೂ ಕಾಳ ಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುವಿಕೆ.

ಲೋಹಾಭಿಸಾರಃ=ಪು=೧=ಅಸ್ತ್ರ ತಾಂರಾಜ್ಞಾಂ ನೀರಾಜನಾವಿಧಿಃ=ಯುದ್ಧ ಪ್ರಯಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧ ದ ಅರಸುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಆರತಿ ನ್ನು ನಿವಾಳಿಸಿ ಬೆಳಗುವಿಕೆ.

ಅಭಿಷೇಣನಂ=ನ-೧=ಸೇನೆಯಾಳಿ ಅಭಿಗಮನಂಯತ್-- ಶತ್ರುಗಳೆದುರ ದಂಡೆತ್ತಿಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಿಕೆ

ಯಾತ್ರಾ=ವ್ರಜ್ಯಾ--ಸ್ತ್ರೀ=ಅಭಿ ರ್ಯಾಣಂ-ಪ್ರಸ್ಥಾನಂ-ಗಮನಂ=ನ ಮಃ=ಪು=೬=ಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊ ಅರಸಿನಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಆಸಾರಃ-ಪು-ಪ್ರಸರಣಂ=ನ ಪ್ರ ರಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೩-ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವಿಕೆ. ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಪ್ರಚಕ್ರಂ ೧ ಚಲಿತಾರ್ಥಕಂ-ದಂ ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಅಭಿಕ್ರಮಃ=ಪು=ಅತಿಕ್ರಮಃ- ಅಹಿತಾನ್ ಪ್ರತ್ಯಭೀತಸ್ಯರಣೇಯಾನ ತ್ರುಗಳಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧಾರ್ಥ ಡುವನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ವೈತಾಳಿಕಾಃ-ಬೋಧಕರಾಃ=ಪು= ಪಾಳಿಸಿದ ಅರಸುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ವದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿನಿದ್ದೆಯೆಚ್ಚೆ ರಗೊಳಿಸುವ ಹಾಡುಗಾರರಾ ದಸ್ತುತಿಪಾಠಕರಹೆಸರುಗಳು.
ಶ್ಚಾಕಿ ಕಾ ಘಾಂಟಿಕಾಸ್ಸು ಮಾಃ॥	ಚ್ಛಾಕಿ ಕಃ=ಘಾಂಟಿಕಃ= ಪು-ಎಂಟನೇಕ ಣುಸೇರಿಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವವರಹೆಸರು. ಘಂಟೆ, ರಾಗಮಾಲಿಕೆ,ಮುಂತಾದವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ನಿದ್ದೆ ಯೆಚ್ಚರುವಂತೆಮಾಡುವವರಿಗೂಹೆಸರು.
ಸ್ಯುರ್ಮಾಗಧಾ ಸ್ತುಮ ಥಾ	ಮಾಗಧಃ=ಮಗಧಃ=ಮಾ=ಮಧುಕಃ=ಪು-ಎ-ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಒದುವವನ ಹೆಸರುಗಳು.
ವಂದಿನಃ ಸ್ತುತಿಪಾಠಕಾಃ	ವಂದೀ-ನ್-ಸ್ತುತಿಪಾಠಕಃ-ಪು-ಎರಡು ಕ್ರಮಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವವರಹೆಸರುಗಳು.
ಸಂಶಪ್ತಕಾಸ್ತು ಸಮಯಾ ಸಂಗ್ರಾಮಾದನಿವರ್ತಿನಃ)	ಸಂಶಪ್ತಃಕಃ=ಪು-ಗ=ಸಮಯಾತ್= ಒಟ್ಟುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದಲೂಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದಲೂಸಂಗ್ರಾಮಾತ್=ಕಾಳಗದಿಂದಲೂಅನಿವರ್ತಿನಃ=ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗದೇಯಿರುವವರಹೆಸರು
ರೇಣುರ್ದ್ವಯೋಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಧೂಳಿಃಪಾಂಸು ರ್ನಾನದ್ವ ಯೋಃರಜಃ ॥೫೫॥ ಚೂರ್ಣೇ ಕ್ಷೋದ	ರೇಣುಃ =ಪ್ಸ=ಧೂಳಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=ಪಾಂಸುಃ-ಪಾ=ಪಾಂಶುಃ-ಪು=ರಜಃ=ನ=ನೆಲ್ಲಧೂಳಿಯಾಪೆಸರುಗಳು.ಚೊರ್ಣಃ= ಕ್ಷೋದಃ=ಪು-ಎ=ಮಂದು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿದಪುಡಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.ಧೂಳಿಯಹೆಸರು
ಸಮುತ್ಪಿಂಜಪಿಂಜಲೌಭೃಶ ಮಾಕುಲೇ	ಸಮುತ್ಪಿಂಜಃ=ಪಿಂಜಲಃ ಪು ಗ-ಭೃಶಂ ಆಕುಲೇ=ಬಹಳ ಕಳವಳಗೊಂಡಿರುವ ಸೇನೆಮುಂತಾದವುಗಳಹೆಸರು,
ಪತಾಕಾವೈಜಯಂತೀಸ್ಯಾ ತ್ಕೇತನಂಧ್ವಜಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥	ಪತಾಕಾ=ವೈಜಯಂತೀ=ಸ್ತ್ರೀ-ಕೇತನಂ=ನ=ಧ್ವಜಂ=ಪ್ಸ=ಕೇತನದಹೆಸರುಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

೮೦. ತೇರಿನಲ್ಲಿರುವ ನಿಶಾನೀ.

ಸ್ಯಾ ದ್ವೀರಾಶಂಸನಂ ಯುದ್ಧಭೂಮಿರ್ಯಾತಿ ಭಯಪ್ರದಾ।

ವೀರಾಶಂಸನಂ-ನ=೧=ಅತಿಭಯದಾಯಕಯುದ್ಧಭೂಮಿಃ=ಬಹಳ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಾಳಗನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳದಹೆಸರು,

ಅಹಂಪೂರ್ವಮಹಂ ಪೂರ್ವಮಿ ತ್ಯಹಂ ಪೂರ್ವಿ ಕಾ ಕ್ರಿಯಾ ॥೫೫॥

ಅಹಂಪೂರ್ವಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅಹಂಪೂರ್ವಮಹಂಪೂರ್ವಮಿತಿಯಾಕ್ರಿಯಾ=ನಾನುಮುಂದುತಾನುಮುಂದುಯೆಂದು ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಹೆಸರು,

ಅಹೋಪುರುಷಿಕಾ ದರ್ಪಾದ್ಯಾಸ್ಯಾತ್ಸಂಭಾವನಾತ್ಮನಿ।

ಅಹೋಪುರುಷಿಕಾ=ಪಾ=ಅಹೋಪುರುಷಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ದರ್ಪಾದಾತ್ಮನಿಸಂಭಾವನಾಸ್ಯಾತ್=ಗರ್ವದಿಂದತನಗೆಯಾವನರಿಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನೊಳಗೆತಾನೆಣಿಸುವಿಕೆ.

ಅಹಮಹಮಿಕಾತು ನಾಸ್ಯಾತ್ಪರಸ್ಪರಂಯೊ ಭವತ್ಯಹಂಕಾರಃ

ಅಹಮಹಮಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಪರಮಹಂಕಾರೋಯೋಭವತಿ=ನಾನೆಗನಾನೇಘಟ್ಟಿಗನೆಂದುವೀರಭಟರುತಮ್ಮೊಳಗೆ ತಾವುಪ್ರೊಬ್ಬರೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅಹಂಕಾರಪಡುವದಕ್ಕೆಹೆಸರು

ದ್ರವಿಣಂತರ ಸ್ಸಹೋಬಲ ಶೌರ್ಯಾಣಿಸ್ಥಾಮಶುಷ್ಮಂಚ ಶಕ್ತಿಃ ಪರಾಕ್ರಮಪ್ರಾಣಾ

ದ್ರವಿಣಂ-ತರಃ=ನ=ಸಹಃ=ನ-ಶೌರ್ಯಂ=ನ=ಸ್ಥಾಮ-ನ-ಶುಷ್ಮಂ-ನ-ಸ್ತ್ರೀಃಪರಾಕ್ರಮಃ=ಪ್ರಾಣಃ=ಪು=ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಹೆಸರುಗಳು

ವಿಕ್ರಮಸ್ತ್ವತಿಶಕ್ತಿತಾ॥

ವಿಕ್ರಮಃ-ಪು-೧-ಅತಿಶಕ್ತಿತಾ=ಹೆಚ್ಚಾದ ಬಲ,ಶಕ್ತಿ,

ವೀರಪಾಣಂತು ಯತ್ಪಾನಂ ವೃತ್ತೇ ಭಾವಿನಿವಾರಣೇ।

ವೀರಪಾಣಂ=ನ=೧=ರಣೇವೃತ್ತೇ ಭಾವಿನಿವಾವೀರಾಣಾಂಪಾನಂಯತ್=ಕಾಳಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವಾಗಲೂ,ವೀರಭಟರು ಅ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ರೂಢವಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಮಧ್ಯಪಾಸದ ಹೆಸರು.

ಯುದ್ಧಮಾಯೋಧನಂಜ ನ್ಯಂಪ್ರಧನಂಪ್ರವಿಧಾರಣಂ ಮೃಧಮಾಸ್ಕಂದನಂ ಸಂಖ್ಯಂಸಮೀಕಂಸಾಂಪರಾಯಿಕಂ। ಅಸ್ತ್ರಿಯಾಂಸಮರಾನೀಕರಣಾಃಕಲಹವಿಗ್ರಹೌ ಸಂಪ್ರಹಾರಭಿಸಂಪಾತಕಲಿಸಂಸ್ಫೋಟಸಂಯುಗಾಃ। ಅಭ್ಯಾಮರ್ದಸಮಾಘಾತಸಂಗ್ರಾಮಾಭ್ಯಾಗಮಾಹವಾಃ ಸಮುದಾಯಃಸ್ತ್ರಿಯಾಂಸಂಯತ್ಸಮಿತ್ಯಾಜಿಸಮಿದ್ಯುಧಃ।

ಯುದ್ಧಂ ಆಯೋಧನಂ ಜನ್ಯಂ = ಪ್ರಧನಂ - ಪ್ರವಿದಾರಣಂ ಮೃಧಂ ಆಸ್ಕಂದನಂ ಸಂಖ್ಯಂ = ಸಮೀಕಂ = ಸಾಂಪರಾಯಿಕಂ = ಪು - ಸಂಪರಾಯಿಕಂ = ನ ಸಮುಯಃ ಅನೀಕಃ = ರಣಃ = ಪು = ಕಲಹಃ = ವಿಗ್ರಹಃ ಸಂಪ್ರಹಾರಃ - ಅಭಿಸಂಪಾತಃ - ಕಲಿಃ ಸಂಸ್ಫೋಟಃ ಸಂಯುಗಃ ಅಭ್ಯಾಮರ್ದಃ ಸಮಾಘಾತಃ ಸಂಗ್ರಾಮಃ ಅಭ್ಯಾಗಮಃ - ಆಹವಃ = ಸಮುದಾಯಃ - ಪು ಸಂಯತ್ - ದ ಸಮಿತಿ ಆಜಿಃ ಸಮಿತ್ = ಯುತ್ = ಧ = ಸ್ತ್ರೀ ೩೧ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಕಲಹ, ಜಗಳ ಕಾಳಗ ಬವರ, ಪಾ, ಸಂಯತ - ಆಜಿಃ = ಈ ೨ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳೂ ಉಂಟು.

ನಿಯುದ್ಧಂಬಾಹುಯುದ್ಧೇ

ನಿಯುದ್ಧಂ = ನ = ೧ = ಬಾಹುಯುದ್ಧ ಭುಜಯುದ್ಧದ ಹೆಸರು. ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ, ಜಟ್ಟಿಗರ ಕಾಸ್ತಿ, ಕೈಕಾಳಗ ಮುಷ್ಟಾಮುಷ್ಟಿ.

ತುಮುಲಂ ರಣಸಂಕುಲೇ

ತುಮುಲಂ = ನ = ೧ - ರಣಸಂಕುಲೆ ೨ ಸೇನೆಗಳೂ ದೊಂಬಿಯಾಗಿ ಸೇರಿ ಹೋರಾಡುವ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದ ಹೆಸರು.

ಕ್ಷ್ವೇಡಾತುಸಿಂಹನಾದ(ಸ್ಸ್ಯಾ

ಕ್ಷ್ವೇಡಾ = ಪಾ = ಕ್ಷ್ವೇಳಾ - ಸ್ತ್ರೀ - ಸಿಂಹನಾದಃ = ಪು = ೨ = ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಅಂಜಿಸತಕ್ಕ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವೀರಭಟರು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಶಿರಚಕರೂಗಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡುವಿಕೆ ಸಿಂಹನಾದ.

ತ್ಕರಿಣಾಂಘಟನಾಂಘಟಾ

ಘಟಾ ಸ್ತ್ರೀ ೧ - ಕರಿಣಾಂ ಘಟನಾ - ಆನೆಗಳ ಗುಂಪು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕ್ರಂದನಂಯೋಧಸಂರಾವೋ	ಕ್ರಂದನಂ=ನ ೧ ಯೋಧಸಂರಾವ… ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಭಟರುಕೂಗುವ… ಗೆ ಹೆಸರು. ವೀರಲಾಪ, ವೀರಾವೇ… ದಿಂದಪನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊ… ವಿಕೆ ಕಾಳಗದ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಿರಿಚು… ಗೂ ಹೆಸರು.
ಬೃಂಹಿತಂ ಕರಿಗರ್ಜಿತಂ॥)	ಬೃಂಹಿತಂ=ನ೧ಕರಿಗರ್ಜಿತಂ-… ಕೂಗಿಗೆ ಹೆಸರು ಗಜ ಘೀಂಕಾರ.
ವಿಸ್ಫಾರೋಧನುಷಃಸ್ವಾನಃ	ವಿಸ್ಫಾರಃ-ಪು-ರಸ್ಫಾರಃ-ಪು-… ಷಃಸ್ವಾನಃ=ಬಿಲ್ಲಿನ ಧ್ವನಿಗೆಹೆಸರು, … ಟ್ಠಂಕಾರ.
ಪಟಹಾಡಂಬರೌ ಸಮೌ	ಪಟಃ=ಆಡಂಬರಃ=ಪು-೨=ಕಾಳ… ಳ್ಗಿಬಾರಿಸುವ ತಮ್ಮಟೆ ನಿಸ್ಸಾಣಮು… ದವಾದ್ಯಸಂರಂಭದಹೆಸರು,
ಪ್ರಸಭಂತುಬಲಾತ್ಕಾರೋ ಹಠೋ	ಪ್ರಸಭಂ=ನ=ಬಲಾತ್ಕಾರಃ-ಹಠ… ೩ಬಲಾತ್ಕಾರದ ಹೆಸರು. ಬಲವಂತ… ಡುವಿಕೆ,ನಿರ್ಬಂಧಗೊಳಿಸುವಿಕೆ.
ಥ ಸ್ಖಲಿತಂಛಲಂ ॥೫೭॥	ಸ್ಖಲಿತಂ=ಛಲಂ=ನ-೨=ಯುದ್ಧದ… ರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವಿಕೆ. … ವಿಾರುವದು.
ಅಜನ್ಯಂಕ್ಲೀಬಮುತ್ಪಾತಉ ಪಸರ್ಗಸ್ಸಮಂತ್ರಯಂ	ಅಜನ್ಯಂ=ನ=ಉತ್ಪಾತಃ=ಉಪಸ… ಪು ೩ ಉತ್ಪಾತದ ಹೆಸರು. ಮಾರಿ… ಗ, ರಕ್ತದ ಮಳೆ, ಹಗಲು ನಕ್ಷತ್ರ… ಣುವಿಕೆ, ನೆಲನಡುಗುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ… ಹೆಸರುಗಳು.
ಮೂರ್ಛಾತುಕಶ್ಮಲಂಮೋ ಹೋ	ಮೂರ್ಛಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕಶ್ಮಲಂ-ನ-ಮೋ… ಪು=೩=ಮೈಮರೆಯುವಿಕೆ ಮೂರ್ಛೆ…
ಪ್ಯವಮರ್ದಸ್ತು ಪೀಡನಂ	ಅವಮರ್ದಃ-ಪು=ಪೀಡನಂ-ನ-… ಚಕ್ರದಿಂದಾದ ದೇಶದ ಲೂಟಿ, …

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಹಗೆಯ ಕಾಡುವಿಕೆ.

ಅಭ್ಯವಸ್ಕಂದನಂತ್ವಭ್ಯಾ
ಸಾದನಂ

ಅಭ್ಯವಸ್ಕಂದನಂ=ಅಭ್ಯಾಸಾದನಂ=ನ-೨-ಪೆಟ್ಟಿಸುವಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಿಕೆ.

ವಿಜಯೋಜಯಃ।

ವಿಜಯಃ=ಜಯಃ=ಪು=೨=ಗೆಲ್ಲುವಿಕೆಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಜಯ.

ವೈರಶುದ್ಧಿಃ ಪ್ರತೀಕಾರೋ
ವೈರನಿರ್ಯಾತನಂ ಚ ಸಾ॥

ವೈರಶುದ್ಧಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪ್ರತೀಕಾರಃ=ಪು=ವೈರನಿರ್ಯಾತನಂ=ನ=೩=ಹಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರ ಹೆಸರು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಸಮಯಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೋರಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುವಿಕೆ,

ಪ್ರದ್ರಾವೋದ್ರಾವಸಂದ್ರಾವ
ಸಂದಾವಾ ವಿದ್ರವೋ ದ್ರವಃ।
ಅಪಕ್ರಮೋಪಯಾನಂ ಚ

ಪ್ರದ್ರಾವಃ=ಉದ್ರಾವಃ=ಸಂದ್ರಾವಃ=ಸಂದಾವಃ=ವಿದ್ರವಃ=ದ್ರವಃ=ಅಪಕ್ರಮಃ=ಪು=ಅಪಯಾನಂ=ನ=೮=ಪಲಾಯನ ಮಾಗುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವಿಕೆ.

ರಣೇಭಂಗಃ ಪರಾಜಯಃ।

ಪರಾಜಯಃ=ಪು=೧=ರಣೇಭಂಗಃ=ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಸೋತುಹೋಗುವಿಕೆ,

ಪರಾಜಿತಪರಾಭೂತೌ ತ್ರಿ
ಷು ನಷ್ಟತಿರೋಹಿತೌ।

ಪರಾಜಿತಃ=ಪರಾಭೂತಃ=ತ್ರಿ=೨=ಸೋತುಹೋದವನ ಹೆಸರುಗಳು. ನಷ್ಟಃ=ತಿರೋಹಿತಃ=ತ್ರಿ=೨=ಸೋತು ಓಡಿಹೋಗಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ರಮಾಪಣಂ ನಿಬರ್ಹಣಂ
ನಿಕಾರಣಂ ನಿಶಾರಣಂ। ಪ್ರವಾ
ಸನಂ ಪರಾಸನಂ ನಿಷೂದನಂ ನಿ
ಹಿಂಸನಂ। ನಿರ್ವಾಪಣಂ ಸಂಜ್ಞ
ಪನಂ ನಿರ್ಗ್ರಂಥನ ಮಪಾಸ

ಪ್ರಮಾಪಣಂ=ನಿಬರ್ಹಣಂ=ನಿಕಾರಣಂ=ನಿಶಾರಣಂ=ಪ್ರವಾಸನಂ=ಪರಾಸನಂ=ನಿಷೂದನಂ=ನಿಹಿಂಸನಂ=ನಿರ್ವಾಪಣಂ=ಸಂಜ್ಞಪನಂ=ನಿರ್ಗ್ರಂಥನಂ=ಅಪಾಸನಂ=ನಿಸ್ತರ್ಹಣಂ=ನಿಹನನಂ=ಕ್ಷ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಂ॥ ನಿಸ್ತರ್ಹಣಂನಿಹನನಂ ಕ್ಷಣನಂಪರಿವರ್ಜನಂ॥ ನಿರ್ವಾಸನಂವಿಶಸನಂಮಾರಣಂ ಪ್ರತಿಘಾತನಂ। ಉದ್ವಾಸನ ಪ್ರಮಥನ ಕ್ರಥನೋಜ್ಜಾಸನಾನಿ ಚ। ಆಲಂಭಪಿಂಜವಿಶರಘಾತೋನ್ಮಾಥವಧಾ ಅಪಿ॥

ಣನಂ-ಪರಿವರ್ಜನಂ=ನಿರ್ವಾಸನಂ-ವಿಶಸನಂ=ಮಾರಣಂ--ಪ್ರತಿಘಾತನಂ-ಉದ್ವಾಸನಂ-ಪ್ರಮಥನ -ಕ್ರಥನಂ-ಉಜ್ಜಾಸನಂ=ನ-ಆಲಂಭಃ-ಪಿಂಜಃ-ವಿಶರಃ-ಘಾತಃ-ಉನ್ಮಾಥಃ-ವಧಃ=ಉನ್ಮಂಥಃ-ಪು=ಈ ೩೦ ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಖೂನಿಮಾಡುವಿಕೆ. ಅಳಿಸಿಹಾಕುವದು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದು, ಹಾಳುಮಾಡುವದು. ನಾಶಗೊಳಿಸುವದು, ಸಾಯುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ.

ಸ್ಯಾತ್ಪಂಚತಾ ಕಾಲಧರ್ಮೋದಿಷ್ಟಾಂತಃ ಪ್ರಲಯೋಽತ್ಯಯಃ। ಅಂತೋನಾಶೋದ್ವಯೋರ್ಮೃತ್ಯುರ್ಮರಣಂನಿಧನೋಽಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥

ಪಂಚತಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕಾಲಧರ್ಮಃ-ದಿಷ್ಟಾಂತಃ-ಪ್ರಲಯಃ=ಅತ್ಯಯಃ-ಅಂತಃ=ನಾಶಃ- ಪು=ಮೃತ್ಯುಃ=ಸ್ತ್ರೀ-ಪು-ಮರಣಂ-ನ=ನಿಧನಃ=ಪ್ನ=೧೧-ಸಾಯುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಸಾವು, ಮರಣ.

ಪರಾಸುಃ ಪ್ರಾಪ್ತಪಂಚತ್ವಪರೇತಪ್ರೇತ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ। ಮೃತಪ್ರಮೀತೌ ತ್ರಿಷ್ವೇತೇ ಚಿತಾಚಿತ್ಯಾಚಿತಿಃಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಪರಾಸುಃ-ಪ್ರಾಪ್ತಪಂಚತ್ವಃ-ಪರೇತಃ-ಪ್ರೇತಃ=ಸಂಸ್ಥಿತಃ=ಮೃತಃ-ಪ್ರಮೀತಃ-ತ್ರಿ-೭-ಸತ್ತವನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಚಿತಾ=ಚಿತ್ಯಾ=ಚಿತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೩ ವನ್ನು ಸುಡುವದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ ಚಿತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಬಂಧೋಽಸ್ತ್ರೀಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತಮಪಮೂರ್ಧಕಳೇಬರಂ॥

ಕಬಂಧಃ-ಪ್ನ=೧-ಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತ ಅಪಮೂರ್ಧ ಕಳೇಬರಂ-ತಲೆಹೋಗಿ ಕುಣಿದಾಡುವ ಮೋಂಡದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶ್ಮಶಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಿತೃವನಂ

ಶ್ಮಶಾನಂ-ಪಿತೃವನಂ-ನ=೨-ಸ್ಮಶಾನದ ಹೆಸರು. ಸುಡುಗಾಡು, ಬೊಬ್ಬ ... ಹೂಳಿಡುವಸ್ಥಳ.

ಕುಣಪಃಶವಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಕುಣಪಃ=ಪು-ಶವಂ-ಪ್ನ=೨-ಹೆಣದ ಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರಗ್ರಹೋಪಗ್ರಹೌ ಬಂದ್ಯಾಂ

ಪ್ರಗ್ರಹಃ=ಉಪಗ್ರಹಃ-ಪು=ಬಂದಿ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸೆರೆಮನೆಯೊಳಗಿರುವವನ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿಖಾನ,

ಕಾರಾಸ್ಯಾದ್ಬಂಧನಾಲಯೇ

ಕಾರಾಸ್ತ್ರೀ=ಬಂಧನಾಲಯಃ-ಪು-೨-ಸೆರೆಮನೆ,ಬಂದೀಖಾನೆ,

ಪುಂಸಿಭೂಮ್ನ್ಯಸವಃಪ್ರಾಣಾಶ್ಚೈವಂ

ಅಸವಃ-೩-ಬ-ಪ್ರಾಣಾಃ=ಅ=ಬ-೨-ಪು-ಪ್ರಾಣಗಳಹೆಸರುಗಳುಜೀವವಾಯುಗಳು,

ಜೀವೋಽಸುಧಾರಣಂ॥೫೨೬॥

ಜೀವಃ-ಪು=ಅಸುಧಾರಣಂ-ನ-೨=ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳುಬದಿಕಿಯಿರುವದು,

ಆಯುರ್ಜೀವಿತಕಾಲೋನಾ

ಅಯುಃ-ಸ-ನ-ಜೀವಿತಕಾಲಃ-ಪು-೨-ಆಯುಷ್ಯದ ಹೆಸರು ಬದುಕಿ ಯಿರುವ ಕಾಲ,

ಜೀವಾತುರ್ಜೀವನೌಷಧಂ

ಜೀವಾತುಃ=ಪು=ಜೀವನೌಷಧಂ-ನ-೨ ಬದಿಕಿಸುವಮದ್ದು,ಸಂಜೀವನಮದ್ದು।

ಇತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯವರ್ಗಃ.

ಕ್ಷತ್ರಿಯವರ್ಗಃ। ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಂ [illegible] ಗೂಡಿದ ಪದಗಳಸಮೂಹವು; -ಇತಿ-[illegible] ಮೇರೆವರಿಗೆದ್ದುದು.

ಊರವ್ಯಾ ಊರುಜಾ ಅರ್ಯಾವೈಶ್ಯಾಭೂಮಿಸ್ಪೃಶೋ ವಿಶಃ।

ಊರವ್ಯಃ=ಊರುಜಃ-ಅರ್ಯಃ-ವೈಶ್ಯಃ=ಭೂಮಿಸ್ಪೃಕ್-ವಿಟ್-೬-ವೈಶ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳು ಬೇರಿಯವರು ನಗರ್ತರು ಕೊಮುಟಿಗರು ಮುಂತಾಗಿ.

ಆಜೀವೋಜೀವಿಕಾ ವಾರ್ತಾವೃತ್ತಿರ್ವರ್ತನಜೀವನೇವಾ॥

ಆಜೀವಃಪು-ಜೀವಿಕಾ-ವಾರ್ತಾ-ವೃತ್ತಿಃ ಸ್ತ್ರೀ-ವರ್ತನಂಜೀವನಂ-ನ-೬-ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಜೀವನೋಪಾಯದಹೆಸರು.

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಕೃಷಿಃಪಾಶುಪಾಲ್ಯಂವಾಣಿಜ್ಯಂಚೇತಿವೃತ್ತಯಃ॥

ಕೃಷಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಉತ್ತುಬೆಳೆಯಿಡುವಿಕೆ,ಪಾಶುಪಾಲ್ಯಂ-ನ-ಗೋವುಮೊದಲಾದಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಿಕೆ, ವಾಣಿಜ್ಯಂ-ನ-ಕೊಂಡು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಾರುವವ್ಯಾಪಾರವಮಾಡುವಿಕೆ, ಈ-೩-ವೃ
ತ್ತಯಃಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೈಶ್ಯ ಜೀವನ
ಸಗುಗು,

ಸೇವಾಶ್ವವೃತ್ತಿ

ಸೇವಾ-ಶ್ವವೃತ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಚಾಕ
ರಿ ಮಾಡಿಜೀವಿಸುವಿಕೆ. ನೀಚಸೇವೆ,
ದ ವೃತ್ತಿ.

ರನೃತಂ ಕೃಷಿ!

ಅನೃತಂ=ನ-೧=ಕೃಷಿಃ=ಉತ್ತ
ಯಿಡುವಿಕೆ. ಮುಂತಾದ ಸ್ವಪ್ಟ್ರ
ದಿಂದ, ಜೀವಿಸುವಿಕೆ.

ಖಾಂಛಶಿಲಂತ್ವೃತಂ।

ಋತಂ=ನ=೧-ಉಂಛಶಿಲಂ=
ವೃತ್ತಿಗೂ ಶಿಲವೃತ್ತಿಗೂ ಹೆಸರು.
ರು ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಾಳನ್ನು
ಸಿಕೊಂಡುಂಡು ಬದುಕುವದಕ್ಕೆ
ವೃತ್ತಿಯೆಂದುಪೆಸರು. ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಾಳ
ನ್ನು ಆರಿಸಿತಂದುಂದು ಜೀವಿಸುವ
ಲವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಪೆಸರು.

ದ್ವೇಯಾಚಿತಾಯಾಚಿತಯೋ
ರ್ಯಥಾಸಂಖ್ಯಾ ಮೃತಾಮೃತೇ

ಮೃತಂ=ಅಮೃತಂ=ನ-೨-
ಥಾಸಂಖ್ಯಂ-ಯಾಚಿತಾ=ಯಾಚಿತ
ಮೃತವಂದರೆ ಯಾಚನೆ ಅಮೃತವ
ಅಯಾಚನೆ.

ಸತ್ಯಾನೃತಂ ವಣಿಗ್ಭಾವಃ

ಸತ್ಯಾನೃತಂ=೧-ವಣಿಗ್ಭಾ
ಕತಸದ ಹೆಸರು. ವ್ಯಾಪಾರ ಉ
ನೆನ್ನು ತಪ್ಪರೆ, ಪಟಸಟೆಗಳೆರಡರಿಂ
ಜೀವಿಸುವಿಕೆ.

ಸ್ಯಾದೃಣಂ ಪರ್ಯುದಂ ಚ
ನಂಪ್ರಯೋಕ್ತರೋ

ಋಣಂ=ಪರ್ಯುದಂಚನಂ=ನ-
ಳು=೩-ನಾಲಕ್ಕೆ ಪೆಸರು ಕಡ.

ರ್ಥಪ್ರಯೋಗಸ್ತು ಕುಸೀ
ದಂವೃದ್ಧಿಜೀವಿಕಾ ॥೫೪॥

ಅರ್ಥಪ್ರಯೋಗಃ=ಉ= ಕುಸೀ
ನ=ವೃದ್ಧಿಜೀವಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ೩=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೆಸರುಗಳು,ಹಣದಬಡ್ಡಿ,ತೇಜಾಸಿ.

ಯಾಚ್ಞಯಾಪ್ತಂ ಯಾಚಿತಕಂ!

ಯಾಚಿತಕಂ ನ ೧ಯಾಚ್ಞಯಾಆಪ್ತಂ ಕೇಳುವದರಿಂದಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.ಎರವು ತಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ನಿಮಯಾದಾಪಮಿತ್ಯಕಂ।

ಆಪಮಿತ್ಯಕಂ=ನ=೧-ಪದಾರ್ಥಗಳಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಅಂದರೆವಂದುಕೊಟ್ಟವತ್ತೊಂದು ತಗದುಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಲಾಭ ,ಮತ್ತು ತಪ್ಪದೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಬರುವ ಲಾಭಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ಉತ್ತಮರ್ಣಾದಯಸ್ತ್ರಿಷು-ಯೆಂಬಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನಶಬ್ದಗಳಿಗೆಲಿಂಗನಿರ್ಣಯಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತೆ,

ಉತ್ತಮರ್ಣಾಧಮರ್ಣೌ ದ್ವೌ ಪ್ರಯೋಕ್ತೃಗ್ರಾಹಕೌ ಕ್ರಮಾತ್

ಉತ್ತಮರ್ಣ-ಅಧಮರ್ಣಃ-ದ್ವೌ-ಈ ಎರಡು ಕ್ರಮಾತ್ಪ್ರಯೋಕ್ತೃಗ್ರಾಹಕೌ ಉತ್ತಮರ್ಣನೆಂದರೆಸಾಲಕೊಟ್ಟವನು ಅಧಮರ್ಣನೆಂದರೆ ಸಾಲ ತೆಗದು ಕೊಂಡವನು,ಈ ಇಬ್ಬರು ಎಯುಣಸ್ಥರು,

ಕುಸೀದಿಕೋ ವಾರ್ಧುಷಿಕೋ ವೃದ್ಧ್ಯಾಜೀವಶ್ಚ ವಾರ್ಧುಷಿಃ॥

ಕುಸೀದಿಕಃ=ವಾರ್ಧುಷಿಕಃ=ವೃದ್ಧ್ಯಾಜೀವಃ_ ವಾರ್ಧುಷಿಃ- ೪- ಬಡ್ಡಿತಲದಾಸಿಮುಂತಾದ ಚಾಂಗಡಿ ಲಾಭದಿಂದಬದುಕುವವನಹೆಸರು,

ಕ್ಷೇತ್ರಾಜೀವಃ ಕರ್ಷಕಶ್ಚ ಕೃಷಿಕಶ್ಚ ಕೃಷೀವಲಃ

ಕ್ಷೇತ್ರಾಜೀವಃ-ಕರ್ಷಕಃ=ಪಾಕಕರ್ಷಕಃ_ಕೃಷೀಕಃ=ವಲಃ- -೪- ಹೊಲಗದ್ದೆ ಮುಂತಾದ ಭೂಮಿಯು ಬೆಳಯಿಡಿಸಿಬದುಕುವವನಹೆಸರು, ಬ್ಯಾಸಾಯಗಾರರಆರಭಗಾರ,ಕೃಷಿಜೀವಿ,

ಕ್ಷೇತ್ರಂ ವ್ರೈಹೇಯಶಾಲೇಯಂ ವ್ರೀಹಿಶಾಲ್ಯುದ್ಭವೋಚಿತಂ।

ವ್ರೈಹೇಯಂ ಶಾಲೇಯಂ- ನ-ಈ ೨ ನು ವ್ರೀಹಿಶಾಲ್ಯುದ್ಭವೋಚಿತಂ-ಭತ್ತ ಕಳವೆ ಮುಂತಾದದ್ದು ಬೆಳೆಯುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಗದ್ದೆ. ೩

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೊದಲಾದಸೀರಾವರೀ ಭೂಮಿಗಳು,

ಯವ್ಯಂಯವಕ್ಯಂಷಷ್ಟಿಕಂ
ಯವಾದಿಭವನಂಹಿಯತ್

ಯವ್ಯಂ-ಯವಕ್ಯಂಷಷ್ಟಿಕ್ಯಂ-ನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ- ಯತ್ ಯವಾದಿ ಭ ಯಾವಭೂಮಿ ಯವೆಗಳು ಯವಕ ಷಷ್ಟಿಕೆಗಳು ಬೆಳಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯೋ ಅದರ ಹೆಸರುಗಳು,

ತಿಲ್ಯತೈಲೀನವನ್ಮಾಷೋಮಾ
ಣುಭಂಗಾದ್ವಿರೂಪತಾ॥

ತೈಲತೈಲೀನವತ್=ತಿಲ್ಯಾತೈಲೀನ -ಎಳ್ಳು ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯ ಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಮಾಷಃ ಉಮಾ-ಯಳ್ಳಗಸೆಅಣು=ಕಿರುನವ ಗಾಸಣಬು ಈ ೪ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂ ಮಿಗೂದ್ವಿರೂಪತಾ=ಔಮ್ಯ=ಔಮಿ ಆಣವ್ಯಂ-ಅಣವೀನಂ-ಭಂಗ್ಯಂಭಾಂ ಮಾಷ್ಯಂಮಾಷೀಣಂ ಕ್ರಮೇಣ=೨= ಸರುಗಳುಳ್ಳವಾಗಿವೆ,

ಮಾಂದ್ಗೀನಕೌದ್ರವೀಣಾದಿ
ಶೇಷಧಾನ್ಯೋದ್ಭವೋಚಿತಃ॥

ಮೌದ್ಗೀನಂ=ಕೌದ್ರವೀಣ ನ್ನು ಆದಿಪದದಿಂದ ಮಾಸೂರೀಣಾದಿ ಳುಶೇಷಧಾನ್ಯೋ ದ್ಭವೋಚಿತಂ= ಹಾರಕಮಸೂರಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಳು

ಬೀಜಾಕೃತಂತೂಪ್ತಕೃಷ್ಟಂ

ಬೀಜಾಕೃತಂ=ಉಪ್ತಕೃಷ್ಟಂ ಮೊದಲು ಬಿತ್ತಿ ಬಳಿಕ ಗೆಯಿದ ಕ್ಷೇ ಹೆಸರುಗಳು, ಬಿತ್ತಿದಮೇಲೆ ಉತ್ತ

ಸೀತ್ಯಂಕೃಷ್ಟಂಚಹಲ್ಯವತ್

ಸೀತ್ಯಂ-ಕೃಷ್ಟಂಹಲ್ಯಂನ-ಷಿ- ಭೂಮಿ,ಗೆಯ್ದ ನೆಲ|

ತ್ರಿಗುಣಾಕೃತಂತೃತೀಯಾಕೃತಂತ್ರಿ ಹಲ್ಯಂ ಸೀತ್ಯ

ತ್ರಿಗುಣಾಕೃತಂ=ತೃತೀಯಾಕೃತ ಹಲ್ಯಂತ್ರಿಸೀತ್ಯಂ=೪= ಮೂರುಸಲ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

॥೫೪೫॥ ಮಧಿತಸ್ಮಿಕ

ದ್ವಿಗುಣಾಕೃತೇತು ಸರ್ವಂಪೂರ್ವಂಶಂಬಾಕೃತಮಪೀಹ॥

ದ್ರೋಣಾಢಕಾದಿವಾಪಾದೌ ದ್ರೌಣಿಕಾಢಕಿಕಾದಯಃ ॥೫೪೬॥

ಖಾರೀವಾಪಸ್ತು ಖಾರೀಕ

ಉತ್ತಮರ್ಣಾದಯಸ್ತ್ರಿಷು

ಪುನ್ನಪುಂಸಕಯೋರ್ವ್ರೀ

ಹ್ಯೋಕೇದಾರಂಕ್ಷೇತ್ರ

ಮಸ್ಯತು ॥೫೪೭॥ ಕೈ

ದಾರಕಂಸ್ಯಾತ್ಕೈದಾರ್ಯಂ

ಕ್ಷೇತ್ರಂಕೈದಾರಿಕಂಗಣೇ!

ಲೋಷ್ಟಾನಿಲೋಷ್ಟವಃಪುಂ

ಕೋಟೀಶೋಲೋಷ್ಟಭೇದನಃ

ಪ್ರಾಜನಂತೋದನಂತೋತ್ರಂ

ಖನಿತ್ರಮವದಾರಣಂ॥

ತ್ತಭೂಮಿಃ,

ದ್ವಿಗುಣಾಕೃತಂ=ದ್ವಿತೀಯಾಕೃತಂದ್ವಿ ಹಲ್ಯದ್ವಿಸೀತ್ಯ —ಎ ಬಪೂರ್ವಾಂಸರ್ವಂ—ಈಶಬ್ದನ್ನು ಶಂಬಾಕೃತಂವಾ ಸಂಭಾಕೃತಂ—ಎಂಬುವದು=ಗ—ಉಳ್ಳಪೂರ್ವದ್ವಿಗುಣಾಕೃತ, ಎರಡಾವುಉತ್ತ ಭೂಮಿಗೆಹೆಸರು,

ದ್ರೌಣಿಕಂ ಆಢಕಿಕಂ—ನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆದಿಪದದಿಂದಖಾರ್ಯಾಢಕಾದಿಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕ್ರಮದಿಂದ ಆಢಕಬೀಜವರೀ ನೆಲಕ್ಕೆ ಖಂಡುಗಬೀಜವರೀ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು,

ಖಾರೀಕಃ—ಗ— ಖಾರೀವಾಪಃ—ಒಂದು ಖಂಡುಗಬೀಜವರೀನೆಲಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ಉತ್ತಮರ್ಣಶಬ್ದ ಮೊದಲುಖಾರೀಕಶಬ್ದದವರಿವಿಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಶಬ್ದಗಳ ತ್ರಿ

ವರ್ಷ್ಯಾಕ್ಕಕೇದಾರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ=ನ=ಕ್ಷೇತ್ರದಹೆಸರು,ನೆಲ್ಲುಗದ್ದೆ,

ಕೈದಾರಕಂ ಕೈದಾರ್ಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕೈದಾರಿಕಂ—ನ—ಈಶಬ್ದನ್ನು ಆಸ್ಯಗಣಕ್ಕೆ ಗದ್ದೆಗಳಗುಂಪಿಗೆಹೆಸರು,ಗದ್ದೆ ತಾಕಾಗದ್ದೆ ಕಾಣೆ

ಲೋಷ್ಟಂ—ನ=ಲೋಷ್ಟುಃ—ಪು—ಎರಡುಮಣ್ಣುಗಡ್ಡೆ,ಹೆಂಟೆ,

ಕೋಟೀಶಃ=ಪು=ಕೋಟಕಃ—ಲೋಷ್ಟಭೇದನಃ=ಪು=—ಮಣ್ಣುಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದುವಡೆಯಿಕ್ಕುವಕೊಡತಿದೊಣ್ಣೆ,ಗುದ್ದಲಿಗೂಹೆಸರು,

ಪ್ರಾಜನಂ—ತೋದನಂ—ತೋತ್ರಂ—ನ—ತಿವಿಗೋಲುಮುಳ್ಳುಗೋಲು,

ಖನಿತ್ರಂ ಅವದಾರಣಂ=ನ=—=ಗುದ್ದಲಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಯುಹೆಸರು ಅಗಾಳಿಯಾಕೈಗುದಲಿ,
ದಾತ್ರಂ ಲವಿತ್ರಂ	ದಾತ್ರಂ-ಲವಿತ್ರಂ-೨-ನ-ಕುಡುಗೋ… ಕುಳಿಗೆವಾಣೆ, ಮಚ್ಚು, ಕತ್ತಿ, ಕೈ… ಕೊಡಲಿ,
ಆಬಂಧೋ ಯೋಕ್ತ್ರಂ ಯೋತ್ರಂ	ಆಬಂಧಃ=ಪು-ಯೋಕ್ತ್ರ-ಯೋತ್ರ… ನ-೩-ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ… ತ್ತಿಗೆಯು, ಹೆಸರುಗಳು ಕಟ್ಟುವ…
ಫಲಂ ನಿರೀಶಂ ಕುಟಕಂ |೧೪೯|	ನಿರೀಶಂ ಕುಟಕಂ=ನ=ಈ=೨… ಸೇರದೇ ಇರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ನೇಗಲ… ಗಳು, ಅಥೋಫಲ ಎಂಬ ತಕ್ಕ… ವೆಂತಲೂ ನೇಗಲಿಗೆ ಹೆಸರು,
ಫಾಲಃ ಕೃಷಕೋ	ಫಾಲಃ ಕೃಷಕಃ-ಪು=ಕೃಷಿಕಾಳು… ಮಡಲು ಹೆಸರುಗಳು, ಉಳುವ ನೇಗಲ… ಕೆತ್ತಿದ ದೋಣಿಗೂ ಹೆಸರು
ಲಾಂಗಲಂ ಹಲಂ | ಗೋದಾರಣಂ ಚ ಸೀರೋ	ಲಾಂಗಲಂ ಹಲಂ ಗೋದಾರಣಂ=ನ… ರಃ-ಪು=ನೇಗಲ ಹೆಸರು,
ಅಥ ಶಮ್ಯಾ ಸ್ತ್ರೀ ಯುಗಕೀಲಕಃ |೧೫೦|	ಶಮ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಯುಗಕೀಲಕಃ-ಪು-೨-ನೊಗದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಗಲುವ… ಮೊಳೆ,
ಈಷಾ ಲಾಂಗಲದಂಡಃ ಸ್ಯಾತ್	ಈಷಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಲಾಂಗಲದಂಡಃ-ಪು-೨-ನೇ…ಕಿನ ಹೆಸರು ಈ… ಲು,
ಸೀತಾ ಲಾಂಗಲಪದ್ಧತಿಃ	ಸೀತಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಲಾಂಗಲಪದ್ಧತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ನೇಗಲುಗಳಿಂದಾಗಿ ಬೆಳ್ಳು… ಲು,
ಪುಂಸಿ ಮೇಧಿಃ ಖಲೇ ದಾರು ನ್ಯಸ್ತಂ ಯತ್ ಪಶುಬಂಧನೇ	ಮೇಧಿಃ-ಪು-೧-ಖಲೇ ಪಶುಬಂಧ… ಸ್ತಂಭವಾಂ-ಕಣದಲ್ಲಿ ಯೆತ್ತುಗಳನ್ನು… ವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ… ವೇಟೆಯು… ಹೆಸರು…

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಟ್ಟದಕಂಭಕಲ್ಗೃಹೆಸರು

ಆಶುರ್ವ್ರೀಹಿಃಪಾಟಲಸ್ಸ್ಯಾತ್

ಆಶುಃವ್ರೀಹಿಃ=ಪಾಟಲಃ-ಪು-೩-ಕೆಂಬಾವಭತ್ತ,ಕೆಂಪು.ನೆಲ್ಲು,

ಶಿತಶೂಕಯವೌ ಸಮೌ

ಶಿತಶೂಕಃ ಯವಃಪು=೨-ಯವೆಗಳೆಂಬ ಧಾನ್ಯದ ಹೆಸರುಗಳು, ಬಾಲದ ಬಿಳೀದೊಪ್ಪಭತ್ತ,

ತೋಕ್ಮಸ್ತು ತತ್ರ ಹರಿತೇ

ತೋಕ್ಮಃ=ಪು=೧- ಹರಿತೇತತ್ರ=ಹಸಿದೀ ಯವೆಗಳು,

ಕಲಾಯಸ್ತು ಸತೀನಕಃ॥

ಕಲಾಯಃ-ಸತೀನಕಃ-ಪು= ಸತೀನಕ

ಹರೇಣುಖಂಡಿಕೌ ಚಾಸ್ಮಿನ್

ಹರೇಣುಃಖಂಡಿಕಃ- ಪು-೪ಬಟಾಣಿಗಡಲೆಯ ಹೆಸರುಗಳುನೆಲಕಡಲೆ

ಕೋವಿದಾರಸ್ತು ಕೋದ್ರವಃ

ಕೋರದೂಷಃ=ಕೋದ್ರವಃ=ಪು=೨= ಹಾರಕದಹೆಸರು,

ಮಂಗಲ್ಯಕೋ ಮಸೂರೋ

ಮಾಂಗಲ್ಯಕಃ_ಮಸೂರಃ-ಪು=ಮಸೂರಃ-ಪು-೨-ಚೆಂಗಲಗಿ ಹೆಸರುಗಳ, ಸಂಣಬಟ್ಟುಗಡಲೆ, ಕಿರಿಸವಲ,ಕಾಡುಗಡಲೆ,

ಥ ಮಕುಷ್ಟಕಮಯುಷ್ಟಕೌ ವನಮುದ್ಗೇ

ಮಕುಷ್ಟಕಃ- ಪು= ಮುಕುಷ್ಟಕಃ ಮಯುಷ್ಟಕಃ-ಪು-ಮಯುಷ್ಟಕಃ-ಪು-ಮಕುಷ್ಟಕಃ-ವನಮುದ್ಗಃ-ಪು-೩-ಕಾಡುಹೆಸರುಕಾಳು.

ಸರ್ಷಪೇತುಪ್ಸ್ಯಾತ್ ತಂತುಭ ಕದಂಬಕೌ।

ಸರ್ಷಪಃ=ತುಂತುಭಃ-ಪು=ತುಂತುಭಃಕದಂಬಕಃ=ಪು=೩=ಸಾಸುವೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸ್ತ್ವೇಷಧವಲೋ

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ=ಪು=೧=ಧವಳವಾದ ಬಿಳೀ ಸಾಸುವೆ.

ಗೋಧೂಮಸ್ಸುಮನಸ್ಸಮೌ

ಗೋಧೂಮಃ_ಸುಮನಃ ಪು-೨ಗೋಧಿವೆ,ಗೋಧಿ.

ಸ್ಯಾದ್ಯಾವಕಸ್ತು ಕುಲ್ಮಾಷ

ಯಾವಕಃ-ಪು-ಯಾವಕಃ-ಕುಲ್ಮಾಷಃ ಪು-ಕುಲ್ಮಾಷಃ=ಪು-೨-ಅಲಸಂದಿಗೋಧಿ

ಕ್ಷಣಕೋ ಹರಿಮಂಥಕಃ ।

ದ್ವೌ ತಿಲೇ ತಿಲಪಿಂಜಶ್ಚ ತಿಲ
ಪೇಜಶ್ಚ ನಿಷ್ಫಲೇ ॥೧೯॥

ಕ್ಷವಃ ಕ್ಷುತಾಭಿಜನನೋ ರಾ
ಜಿಕಾ ಕೃಷ್ಣಿಕಾಸುರೀ ।

ಸ್ತ್ರಿಯೌ ಕಂಗುಪ್ರಿಯಂ
ಗೂ ದ್ವೇ

ಅತಸೀ ಸ್ಯಾದುಮಾ ಕ್ಷುಮಾ ।

ಮಾತುಲಾನೀ ತು ಭಂಗಾಯಾಂ

ವ್ರೀಹಿಭೇದಸ್ತ್ವಣುಃ ಪು
ಮಾನ್ ॥

ಕಿಂಶಾರುಃ ಸಸ್ಯಶೂಕಂ ಸ್ಯಾ

ತ್ಕಣಿಶಂ ಸಸ್ಯಮಂಜರೀ ।

ಧಾನ್ಯಂ ವ್ರೀಹಿಃ ಸ್ತಂಬಕರಿ

ಸ್ತಂಬೋ ಗುಚ್ಛಸ್ತೃಣಾದಿನಃ

ಳು, ಕಾಡು ಉದ್ದು ಗಳ ಹೆಸರು.

ಚಣಕಃ=ಹರಿಮಂಥಕಃ-ಪು-೨ ... ಳೆ ಕಡಲೆ, ಬಿಳಿ ಕಡಲೆ.

ತಿಲಪಿಂಜಃ=ತಿಲಪೇಜಃ=ಪು=ದ್ವೌ ... ಎನ್ನು -ನಿಷ್ಫಲೇ-ತಿಲೇ-ಜಳ್ಳು ಎಳ್ಳು, ... ಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು, ಕೆಲವರು, ಕಾಡೆಳ್ಳು ... ವರು.

ಕ್ಷವಃ-ಕ್ಷುತಾಭಿಜನನಃ=ಪು=ಕ್ಷುತಾಭಿ ಜನನಃ-ಪು-ರಾಜಿಕಾ-ಕೃಷ್ಣಿಕಾ ಆಸುರೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕರೀಸಾಸುವೆ, ದೊಡ್ಡ ಸಾಸುವೆ ಹುಚ್ಚು ಸಾಸುವೆ.

ಕಂಗುಃ=ಪ್ರಿಯಂಗುಃ=ಸ್ತ್ರೀ= ... ನವಣೆಯು ಹೆಸರು,

ಅತಸೀ=ಉಮಾ-ಕ್ಷುಮಾ=ಸ್ತ್ರೀ ... ರಿ ಅಗಸೆ, ಯಳ್ಳಗಸೆ,

ಮಾತುಲಾನೀ=ಭಂಗಾ=ಸ್ತ್ರೀ ... ನ ಹೆಸರುಗಳು,

ಅಣುಃ=ಪು=೧=ವ್ರೀಹಿಭೇದಃ- ... ತ್ತ, ಸಂಣಭತ್ತ, ಜೀರಿಗೆ ಸಂಬಾರ ...

ಕಿಂಶಾರುಃ-ಪು-ಸಸ್ಯಶೂಕಂ-ನ ... ನ್ಯದ ಸುಂಕು, ಧಾನ್ಯದ ಮುಳ್ಳು, ... ಊಗು,

ಕಣಿಶಂ=ನ=ಸಸ್ಯಮಂಜರೀ-ಸ್ತ್ರೀ ... ನೆಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯದ ತೆನೆಗ ... ರುಗಳು,

ಧಾನ್ಯಂ-ನ-ವ್ರೀಹಿಃ-ಸ್ತಂಬಕರಿಃ=ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಧಾನ್ಯದ ಹೆಸ ...

ಸ್ತಂಬಃ-ಗುಚ್ಛಃ=ಪು-೨-ತೃಣ ... ಹುಲ್ಲು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೊದರಿನ ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗ್ಗಂಟಕೆ,

ನಾಳೀ ನಾಳಂ ಚ ಕಾಂಡೋಽಸ್ಯ

ನಾಳೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ನಾಳಂ=ನ=೨=ಅಸ್ಯ ಕಾಂಡಃ=ಈ=ಹುಲ್ಲು ಮೊದಲಾದ ವುಗಳ ದಂಟು,

ಪಲಾಲೋಽಸ್ತ್ರೀ ಸ ನಿಷ್ಫಲಃ

ಪಲಾಲಃ-ಪ್ನ=೧=ನಿಷ್ಫಲಃ-ಫಲವಿಲ್ಲದಹೊಟ್ಟುಜಳ್ಳು,

ಕಡಂಗರೋ ಬುಸಂ ಕ್ಲೀಬೇ

ಕಡಂಗರಃ=ಪು-ಬುಸಂ=ನ=ಬುಸಂ ನ-೨=ಪ್ರೋಳ್ದು,ಜಳ್ಳು,ತೆನೆಯಹುಲ್ಲು,

ಧಾನ್ಯತ್ವಚಿ ತುಷಃ ಪುಮಾನ್

ತುಷಃ=ಪು=೧-ಧಾನ್ಯತ್ವಚಿ= ಸಿಪ್ಪೆ,ಹೊಟ್ಟು,

ಶೂಕೋಽಸ್ತ್ರೀ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರೇ

ಶೂಕಃ-ಪ್ನ-೧-ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರೇ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣ=ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯು,ನುಣುಪಾಗಿಯೂ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಉರುಟಾಗಿಯೂ ಇರುವ ತೀಕ್ಷ್ಣ=ಹರಿತವಾದ ಹಪ್ಪಳ,ಅಗ್ರೇ ಕೊನೆಯುಳ್ಳ ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿನ ಕೂಸಲುಗಳು ಯಾನ್ಯಾವು ಗಾದರೂ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರೆಂದರು.

ಶಮೀ ಶಿಂಬಾ

ಶಮೀ-ಶಿಂಬಾ-ಪಾ-ಸಿಂಬಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸ್ತ್ರೀ ೨=ಕಾಯಿಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಿಕ್ಕಿದ ಹೊಟ್ಟುಸಿಪ್ಪೆ ತಾಡಿಗೂ ಹೆಸರು,

ತ್ರಿಷೂತ್ತರೇ ॥೪೯॥

ಉತ್ತರೇ=ಮುಂದೆಹೇಳಲ್ಪಡುವ,ಋದ್ಧ ಅವಸಿತ- ಪೂತ= ಬಹುಲೀಕೃತಶಬ್ದಗಳೆನ್ನು,ತ್ರಿ.

ಋದ್ಧಮಾವಸಿತಂ ಧಾನ್ಯಂ

ಋದ್ಧಂ=ಆವಸಿತಂ-ಪಾ=ಅವಸಿತಂ ೨ ಧಾನ್ಯಂ ಪಡೆಯಿಕ್ಕಿದಧಾನ್ಯ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಇಡಿದದ್ದು,ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟಧಾನ್ಯ, ಸುಲಿಯಲ್ಪಟ್ಟಧಾನ್ಯ,ಹಾಲಿಸಿದ್ದು,ತಾಳಿಸಿದ್ದು.

ಪೂತಂತು ಬಹುಲೀಕೃತಂ

ಪೂತಂ_ಬಹುಲೀಕೃತಂ=೨-ತೂರಿಕ್ಕಿದಧಾನ್ಯ,ತೂರಿದಧಾನ್ಯ,ರಾಶಿಮಾಡಿದ ಧಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ನ್ಯಕಾಳುಗಳು.
ಪೂಷಾದಯು ಶ್ಯವಿಾಧಾ ನ್ಯೇಶೂಕಧಾನ್ಯೇಯಾವಾದಯಃ ಶಾಲಯಃ ಕಲಮಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಷಷ್ಟಿಕಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಪುಂಸ್ಯಮೀ	ಶಮೀಧಾನ್ಯಂ-ನ-ಮಾಷಾದಯಃ ದ್ದು ಹೆಸರು,ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹೆಸರು, ಶೂಕಧಾನ್ಯಂ=ನ=ಯವಾದಯಃ-ಯವೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹೆಸರು, ಶಾಲಿಃ-ಪು-ಕಲಮಾದ್ಯಾಃ=ಭತ್ತ ರಾಜನ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅರವತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳದು ಬರುವ ಷಷ್ಟಿಕಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಚಿಲ್ಲರೆಧಾನ್ಯನೆಗಳು... ಗಳೆನ್ನಲ್ಪಡುವವು, ಅಮೀ ಪುಂಸಿ=ಈ ಪದವಿ ಶಬ್ದಗಳು ಪು,
ತೃಣಧಾನ್ಯಾನಿ ನೀವಾರಾಃ	ನೀವಾರಃ=ಪು=೧-ತೃಣಧಾನ್ಯಾನಿ... ವಿನಲ್ಲಿಯಾರಿಂದಲೂ ಬಿತ್ತಲ್ಪಡದೆ ತಾ ಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಯಜ್ಞ ಭತ್ತ ಕಣ್ಣು... ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೂ ಹೆಸರು.
ಸ್ತ್ರೀಗವೇಧುರ್ಗವೇಧುಕಾ	ಗವೇಧುಃ=ಗವೇಧುಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-... ತು ಗೋಧಿ,
ಅಯೋಗ್ರಂ ಮುಸಲೋಃ ಸ್ತ್ರೀಸ್ಯಾ	ಅಯೋಗ್ರಂ=ನ-ಮುಸಲಃ=ಪು... ಸಿಕೆ,
ದುದೂಖಲಮುಲೂಖಲಂ	ಉದೂಖಲಂ=ಉಲೂಖಲಂ=ನ... ರಳು,
ಪ್ರಸ್ಫೋಟನಂ ಶೂರ್ಪಮಸ್ತ್ರೀ	ಪ್ರಸ್ಫೋಟನಂ=ನ-ಶೂರ್ಪಂ=ಪು... ಮೊರ, ಮೊರ, ತೆಲುಗರಿದನ್ನು ಚೇಟ... ವರು,
ಚಾಲನೀತಿತಉಃಪುಮಾನ್	ಚಾಲಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ತಿತಉಃ-ಪು-... ತೂತುಗಳ ಮೊರ, ಜಂದರಿ.
ಸ್ಯೂತಪ್ರಸೇವೌ	ಸ್ಯೂತಃ-ಪು=ಸ್ಯೋನಃ=ಪು... ಪು=ಬಿದಿರು ತಟ್ಟಿಗಳು ಮಕ್ಕರಿ... ಗೂಹೆಸರು.
ಕಂಡೋಲಪಿಟೌ	ಕಂಡೋಲಃ-ಪಿಟಃ=ಪು-...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

(೬೦)

ಕಟಃಕಿಲಿಂಜಕಃ (ಸಮಾನೌ) | ಡಿಗೆಮಾಡ್ಡ ಮಂಕರಿ,

| ಕಟಃ=ಕಿಲಿಂಜಕಃ=ಪು=೨ಚಾಪೆ,ಸಾಪೆ.

ರಸವತ್ಯಾಂತು ಪಾಕಸ್ಥಾನಂ ಮಹಾನಸಂ ||೨೦೩|| | ರಸವತೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಪಾಕಸ್ಥಾನಂ=ಮ ಹಾನಸಂ=ನ=೩=ಅಡಿಗೆಯಸಾಲೆ,ಅಡಿಗೆ ಮನೆ;ಪಾಕಶಾಲೆ.

ಪೌರೋಗವ(ಸ್ತದಧ್ಯಕ್ಷೇ) ಸೂಪಕಾರಸ್ತು ವಲ್ಲವಾಃ | ಆರಾಳಿಕಾ ಆಂದಸಿಕಾ ಸೂದಾ ಔದನಿಕಾಗುಣಾಃ ||೨೦೪|| ಆಪೂಪಿಕಃ ಕಾಂದ ವಿಕೋಭಕ್ಷ್ಯಕಾರಇಮೆತಿ (ಷು) | ಪೌರೋಗವಃ=೧=ತದಧ್ಯಕ್ಷಃ_ಅಂಥಾ ಅಡಿಗೆ ಸಾಲಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನ ಹೆಸ ರು,ಸೂಪಕಾರಃ=ವಲ್ಲವಃ-ಆರಾಳಿಕಃ ಆಂ ಧಸಿಕಃ=ಸೂದಃ=ಔದನಿಕಃ=ಗುಣಃ=೭ಅ ಡಿಗೆಮಾಡುವವನ ಹೆಸರುಗಳು,ಅಡಿಗೆಯ ವನು. ಬಾಣಸಿಗನು,ಆಪೂಪಿಕಃ- ಕಾಂ ದವಿಕಃಭಕ್ಷ್ಯಕಾರಃ=೩=ಕಜ್ಜಾಯಮೊದಲಾ ದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಹೆ ಸರುಗಳು.ಈ೧೧,ತಿ (,

ಅಶ್ಮಂತಮುತ್ಥಾನ ಮಧಿಶ್ರ (ಯಣೀ ಚುಲ್ಲಿರಂತಿಕಾ||೨೦೫|| | ಅಶ್ಮಂತಂ-ಉತ್ಥಾನಂ=ಮಾ ಉದ್ಧಾ ನಂ=ನ=ಅಧಿಶ್ರಯಣೀ-ಚುಲ್ಲಿಃ=ಮಾ-ಅಂ ತಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೬-ಒಲೆ=ಬೋಲೆ,

ಅಂಗಾರ ಧಾನಿಕಾಂಗಾರಶಕಟ್ಯಪಿಹಸಂತ್ಯಪಿಹಸನ್ಯಪ್ಯ | ಅಂಗಾರಧಾನಿಕಾ-ಅಂಗಾರಶಕಟೀ_ಹ ಸಂತೀ=ಹಸನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೪- ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ, ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ,

ಥನಸ್ತ್ರಿ(ಸ್ತ್ಯಾ ದಂಗಾರೋಲಾತಮುಲ್ಮುಕಂ|| | ಅಂಗಾರಃ=ಸ್ತ್ರಿ-೨=ಬೆಂಕಿಯ ಕೆಂಡ ಇದು ಇದ್ದಲಿಗೂ ಹೆಸರಾಗುತ್ತೆ, ಅಲಾ ತಂ-ಉಲ್ಮುಕಂ=ನ-೨-ಕೊಳ್ಳಿ, ಈ೩ ಬೆಂಕಿಯ ಕೊಳ್ಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳೆಂದೂ ಕೆ ಲವರನ್ನುವರು.

ಕ್ಲೀಬೆಂಬರೀಷಂ ಭ್ರಾ(ಷ್ಟ್ರ | ಅಂಬರೀಷಂ-ನ-ಭ್ರಾಷ್ಟ್ರಃ-ಪು-೨=ಕಾ ರೆಹೆಂಚು,ಹಾರೆಮಡಕೆ, ಹುರಿಯು ವ ಹೆಂಚು,ಬಾಣಲಿ,

ನಾಕಂದು ಪ್ಸ್ವಾ ಸ್ವೇದನಿ | ಕಂದುಃ-ಪ್ಸ-ಸ್ವೇದನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ಕಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ|

ಲಿಗೆ ಹೆಸರು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಾವಲಿ, ಕೆ

ಅಲಿಂಜರಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮಣಿಕಃ

ಅಲಿಂಜರಃ-ಮಣಿಕಃ-ಪುಂ-ಮ
ನ-೨-ಗುಡಾಣ,

ಕರ್ಕರ್ಯಾಲುರ್ಗಲಂತಿಕಾ

ಕರ್ಕರೀ=ಆಲುಃ=ಸ್ತ್ರೀ-ಗಲಂ
ತಿಕಾಸ್ತ್ರೀ-೩-ಗಡಿಗೆ, ಹುಜ್ಜೀನ
ನ್ನಾಗಡಿಗೆ,

ಪಿಠರಃಸ್ಥಾಲ್ಯುಖಾಕುಂಡಂ

ಪಿಠರಃ=ಪುಂ=ಸ್ಥಾಲೀ=ಉಖಾ=ಸ್ತ್ರೀ
ಕುಂಡಂ=ನ-೪ ಮಡಿಕೆ, ಮಗೆ, ಕುಡಿಕೆ,

ಕಲಶಸ್ತು ತ್ರಿಷು ದ್ವಯೋಃ | ಘಟಃ ಕುಟನಿಪಾ

ಕಲಶಃ ತ್ರಿ-ಘಟಃ-ಪುಂ-ಕುಟಃ-
ಪುಂ-೩=ಕೊಡ, ತಂಬಿಗೆ ಬಿಂದಿಗೆ ಕ
ನು ಮಾಡಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಹರವಿ,

ವಸ್ತ್ರೀ ಶರಾವೋ ವರ್ಧ
ಮಾನಕಃ ||೩೦||

ಶರಾವಃ-ಪುಂ-ವರ್ಧಮಾನಕಃ-ಪುಂ
ಮುಚ್ಚಳ, ಶರಾವೆ,

ಋಜೀಷಂ ಪಿಷ್ಟಪಚನಂ

ಋಜೀಷಂ=ಪಿಷ್ಟಪಚನಂ-ನ-
ಬಾಣಲಿ, ಗಾರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಳ ಕಾವ
ಚ್ಚಳ, ಹಿಟ್ಟು ತೊಳಸುವ ಬಾನೆ,

ಕಂಸೋಽಸ್ತ್ರೀ ಪಾನಭಾಜ
ನಂ

ಕಂಸಃ ಪುಂ ಪಾನಭಾಜನಂ-ನ-೨
ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆ, ಕಂಚಾರಳಿ, ಗಿಂಡಿ,
ನ್ನಾಪಿಲೆ ಕೋಟಲಿ,

ಕುತೂಃ ಕೃತ್ತೇಃ ಸ್ನೇಹಪಾತ್ರಂ

ಕುತೂಃ ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಕೃತ್ತೇಃ ಸ್ನೇಹಪಾ
ತೊಗಲಗುದ್ದಲಿ ಎಣ್ಣೆಬುದ್ದಲಿ,
ಗೇ ಬುರಡೆ, ಚರ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಿದ
ಭಾಜನ,

ಸೈವಾಲ್ಪಾ ಕುತುಪಃ ಪು
ಮಾನ್ ||೩೧||

ಕುತುಪಃ=ಪುಂ=೧= ಅಲ್ಪಸ್ನೇ
ದಾದ ಚರ್ಮದ ಸಿದ್ದಿಗೇ ಬುರಡೆ,
ದ್ದಲಿ,

ಸರ್ವಮಾವಪನಂ ಭಾಂಡಂ |
ಪಾತ್ರಾಮತ್ರಂ ಚ ಭಾಜನಂ

ಭಾಂಡ-ಪಾತ್ರಾಂ=ಅಮತ್ರಂ ಭಾಜ
ನ-೪= ಸರ್ವಮಾವಪನಂ= ಸ
ಬುವ ಗೋಣೀಚೀಲ ಗಡಾಣಪಾತ್ರೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಡೆ, ಗರಿಟೆ, ಮಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆ, ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಪಾತ್ರೆಗಳಿಗೂಹೆಸರು.
ದರ್ವೀಕಂಬೀಖಜಾಕಾಚೆ	ದರ್ವೀ-ಕಂಬೀ-ಖಜಾಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ತಿ=ಸೌಟು,ಸೋಟಕ,ಸಟ್ಟುಗ,ಸೌಟ್ಟು,ಉದ್ಧರಣಿ,
ಸ್ಯಾತ್ತಂಡೂದರ್ವಿಗಾಹಸ್ತಕಃ	ತಡೂ-ಸ್ತ್ರೀ(ದರ್ವಿಃ) ಹಸ್ತಕಃ-ಪು=ಐ-ಕ್ಯೆಬಟ್ಟು ಹೆಸರುಗಳು, ಮಾಡಸೋಟ ಕಮರಂದಸೌಟು,
ಆಸ್ತ್ರೀಶಾಕಂಹರಿತಕಂ ಶಿಗ್ರುಃ	ಶಾಕಂ-ನ್ನ ಹರಿತಕಂ-ನ=ಶಿಗ್ರು-ಪುಂ=ತಿ=ಪಲ್ಯ ತರಕಾರಿ ಶೀಪಲ್ಯ, ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪು ಕಾಯಿ
ಮಸ್ಯತುನಾಡಿಕಾ ಕಲಂಬ ಕ್ಷ ಕಲಂಬಶ್ಚ	ಕಮಂಬಃ-ಕಲಂಬಃ-ಪು=ನಾಡಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ಕಾಯಿ ಸೊಪ್ಪಿನ ಕಾಪು ತರಕಾರಿ ದಂಟು,ಸೊಪ್ಪಿನಕಾಪು,
ವೇಷವಾರಉಪಸ್ಕರಃ॥	ವೇಶವಾರಃ-ಪು-ವೇಸವಾರಃ ಉಪಸ್ಕರಃ ಉಪಸ್ಕರಃ-ಪು=ಸಾಂಬಾರ ಜೀರಿಗೆ, ಮುಂತಾದ ಸಂಬಾರವಸ್ತುಗಳು
ತಿಂತಿಡೀಕಂಚಚುಕ್ರಂ ವೃಕ್ಷಾಮ್ಲಂ	ತಿಂತ್ರಿಡೀಕಂ-ಪು-ತಿಂತಿಡೀಕ ತಿಂತ್ರಿಡೀಕಂ-ಚುಕ್ರಂ ವೃಕ್ಷಾಮ್ಲಂ-ನ-ಹುಣಿಸೇಹಣ್ಣು,ಹುಣಿಸೆಹಣ್ಣು
ವೆಲ್ಲಜಂ । ಮರೀಚಂ ಕೋಲಕಂ ಕೃಷ್ಣ ಮೂಷಣಂ ಧರ್ಮಪತ್ತನಂ ॥೩೧॥	ವೆಲ್ಲಜಂ ಮರೀಚಂ= ಪು-ಮರಿಚಂ-ಕೋಲಕಂ ಕೃಷ್ಣಂ=ಪು=ರೂಷ್ಣಂ ಊಷಣಂ-ನ=ಉಪಕುಂಚಿ ಧರ್ಮಪತ್ತನಂ-ನ-ಮೆಣಸು ಕಾಳಿನ ಹೆಸರುಗಳು,
ಜೀರಕೋಜರಣೋಜಾಜೀ ಕಣಾ	ಜೀರಕಃ ಜರಣಃ=ಪು=ಅಜಾಜೀ ಕಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ತಿ-ಜೀರಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು,
ಕೃಷ್ಣೇತುಜೀರಕೇಸುಷವೀ ಕಾರವೀ ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥುಃ ಕಾಲೋಪಕುಂಚಿಕಾ ॥೩೨॥	ಸುಷವೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸುಷವೀಕಾರವೀ ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥುಃ ಕಾಲಾ ಉಪಕುಂಚಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕರಿಜೀರಿಗೆ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಆರ್ದ್ರಕಂಶೃಂಗಬೇರಂಸ್ಯಾ
ದಥಛತ್ರಾವಿತುನ್ನಕಂಕು
ಸ್ತುಂಬುರುಚಧಾನ್ಯಾಕ
ಮಥಶುಂಠೀಮಹೌಷಧಂ ||
ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಯೋರ್ವಿಶ್ವಂ
ನಾಗರಂವಿಶ್ವಭೇಷಜಂ||
ಆರನಾಳಕಸೌವೀರಕುಲ್ಮಾ
ಷಾಭಿಷುತಾನಿಚ||[illegible]||ಅವಂ
ತೀಸೋಮಧಾನ್ಯಾಮ್ಲ ಕುಂ
ಜಲಾನಿಚಕಾಂಜಿಕೇ|

ಸಹಸ್ರವೇಧಿಜತುಕಂ ಬಾ
ಹ್ಲೀಕಂಹಿಂಗುರಾಮಠಂ

ತತ್ಪತ್ರೀಕಾರವೀಪೃಥ್ವೀಬಾ
ಷ್ಪಿಕಾಕಬರೀಪೃಥುಃ

ಕನಿಶಾಖ್ಯಾಕಾಂಚನೀಪೀತಾ
ಹರಿದ್ರಾವರವರ್ಣಿನೀ||

ಸಾಮುದ್ರಂಯತ್ತುಲವ
ಣಮಕ್ಷೀಬಂವಶಿರಂಚತತ್|

ಸೈಂಧವೋಸ್ತ್ರೀಶೀತಶಿವಂ
ಮಾಣಿಮಂಥಂಚಸಿಂಧುಜೇ||

ಆರ್ದ್ರಕಂ=ಶೃಂಗಬೇರಂ-ನ-ಹಸಿ
ಶುಂಠಿ,

ಛತ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ವಿತುನ್ನಕಂ-ಕುಸ್ತುಂಬುರು-ಧಾನ್ಯಾಕಂ-ನ=೪=ಕೊತ್ತುಂಬರಿ
ಜ ಕೊತ್ತುಂಬರಿಬೀಜ,

ಶುಂಠೀ-ಸ್ತ್ರೀ=ಮಹೌಷಧಂ=ನ-
ವಿಶ್ವಾಸ್ತ್ರೀನಾಗರಂ-ವಿಶ್ವಭೇಷಜಂ-ನ-
ಒಣಗಿಸ ಶುಂಠಿ ಒಣಶುಂಠಿ,

ಆರನಾಳಕಂ= ಸೌವೀರಕುಲ್ಮಾಷಾ
ಭಿಷುತಂ=ಅವಂತಿಸೋಮಂ-ಧಾನ್ಯಾಮ್ಲ
ಕಂ-ಕುಂಜಲಂ-ಕಾಂಜಿಕಂ-ಕಂ-ನ-
ಕಂ-೭=ಬಾಗಿದ್ದಗಂಜಿಬೆಸದ
ಗಂಜಿ,ಉಕ್ಕ್ಯ ತಿಳಿಗೂಕಲಗಚ್ಚು
ಲಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು, ಕುಲ್ಮಾಷಂ-
ತ-ಹೆಸರಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರನ್ನು

ಸಹಸ್ರವೇಧಿ ಜತುಕಂಬಾಹ್ಲೀಕಂ-
ಬಾಹ್ಲೀಕಂ-ಹಿಂಗು ರಾಮಠಂ=ನ
ಗುಹಿಂಗಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕಾರವೀ ಪೃಥ್ವೀ=ಬಾಷ್ಪಿಕಾ ಕಬರೀ
ಪೃಥುಃ ಸ್ತ್ರೀ=೫=ತತ್ಪತ್ರೀ= ಆಹಿಂ
ಸುರದ ಎಲೆಗಳು,

ನಿಶಾಖ್ಯಾ=ಕಾಂಚನೀ ಪೀತಾ ಹರಿದ್ರಾ
ವರವರ್ಣಿನೀ ಸ್ತ್ರೀ ೫=ಅರಿಸಿನದ ಹೆಸರು
ಗಳು,

ಅಕ್ಷೀಬಂ=ವಶಿರಂ=ಸಾಮುದ್ರಂ=ನ-
ಸೌವರ್ಚಲ ಲವಣಂ ಯತ್=ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪ್ಪು, ಸಮುದ್ರ ಲವಣ ಕಳ
ಸೈಂಧವಃ=ಪ್ಪ=ಶೀತಶಿವಂ ನ-
ಸಿಂಧುಜ ಮಣಿಮಂಥಂ-ನ-ಮಾಣಿಮಂಥಂ-ನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರೌಮಕಂ ವಸುಕಂ

ಸಿ ಧಾಜೀ ಸೈಂಧಲವಣದ ಹೆಸರುಗಳು

ರೌಮಕಂ-ವಸುಕಂ-ನ-೨-ಸಾಂಭರಿ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಎಂಬಗಣಿಯೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪ್ಪು ಬಿಳಿ ಉಪ್ಪಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಇದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಪಾಕ್ಯಂ ಬಿಡಂಚ ಕೃತಕೇ ದ್ವೆಯಂ ॥

ಪಾಕ್ಯ=ಬಿಡಂ-ನ-ದ್ವಯಂ=ಕೃತಕೆ ಅಪ್ಪಟಿಪ್ಪಿನ ಹೆಸರು, ತೆ. ಕಡು ಕಾಯಿಸಿ ತೆಗೆದ ಉಪ್ಪು, ದೇಣಿ ಉಪ್ಪು ಸೂತ್ರ ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪುಮುಂತಾದ ಅಡಿಗೆಯಿಳಿಸಿದ ಕೃತ್ರಿಮಲವಣಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಣ ಕೆಸರು,

ಸೌವರ್ಚಲೇಕ್ಷರುಚಕೇ

ಸೌವರ್ಚಲಂ=ಅಕ್ಷರುಚಕಂ=ನ=೨ ಸೌವರ್ಚಲವೆಂಬುಉಪ್ಪು.

ತಿಲಕಂ ತತ್ರ ಮೇಚಕೇ!

ತಿಲಕಂ=ನ=೧-ಮೇಚಕೇತತ್ರ-ಕರಿ ಸೌವರ್ಚಲವಣ,

ಮತ್ಸ್ಯಂಡೀ ಫಾಣಿತಂ ಖಂಡ ವಿಕಾರೇ

ಮತ್ಸ್ಯಂಡೀ=ಮತ್ಸ್ಯಂಡೀ=ಸ್ತ್ರೀ ಫಾಣಿತಂ-ನ-ಈ ಎರಡು ಖಂಡವಿಕಾರೇ-ಕಬ್ಬಿನ ವಿಕಾರಗಳು ಅಂದರೆ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಘಟ್ಟಿ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಯಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲಿಗೆ ಮತ್ಸ್ಯಂಡಿಯೆಂತಲೂ ಅರ್ಧಪಾಕವಾಗಿ ಕಾಯಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲಿಗೆ ಫಾಣಿತವೆಂತಲೂ ಹೆಸರುಗಳು ಪಾಗದುಂ ಸಕ್ಕರೆಯೆಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು.

ಶರ್ಕರಾ ಸಿತಾ।

ಶರ್ಕರಾ ಸಿತಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಶರ್ಕರಾ ಜನು ಉ ಸಕ್ಕರೆ, ರಾಯಪುರೀ ಸಕ್ಕರೆ ಅಂಥ ವಲ್ಲಿ ಹಂಚಿದಾಗ,

ಕೂರ್ಚಿಕಾ ಕ್ಷೀರವಿಕೃತಿಃ

ಕೂರ್ಚಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಹಾಲುಗಿಂಣಿಗೆ ಹೆಸರು,

ಸ್ಯಾದ್ರಸಾಲಾ ತು ಮಾರ್ಜಿತಾ

ರಸಾಲಾ ಮಾರ್ಜಿತಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಮೊಸ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರು ಕೈಕೆಡದು ಮಾಡಿದ ಮಜ್ಜಿಗೆ, ದಧ್ಯ
ರಾ-ಮಾರೀಚ್ಯಾವಿಕೃತವಾದ
ಸರೆಂದು ಕೆಲವರನ್ನುವರು
ಸಂಬಾರದ ಮಜ್ಜಿಗೆ.

ಸ್ಯಾತ್ತೇಮನಂ ತು ನಿಷ್ಠಾನಂ

ತೇಮನಂ ನಿಷ್ಠಾನಂ-ನ-ಊ-ತೇಮನ
ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಪಳದ್ಯ, ಹಸಿಮಜ್ಜಿಗೆ
ಯಕಾಳೆ, ಮೊಸರು, ಚಟ್ಣಿ.

ತ್ರಿಲಿಂಗಾ ವಾಸಿತಾವಧೇಃ

ಶೂಲ್ಯಾಕೃತ ಶಬ್ದವು ಮೊದಲು
ಶಬ್ದದ ವರೆಗೂ ಮುಂದೆ ಹೇಳ
ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ತ್ರಿ.

ಶೂಲಾಕೃತಂ ಭಟಿತ್ರಂ ಚ ಶೂಲ್ಯಂ

ಶೂಲಾಕೃತಂ=ಭಟಿತ್ರಂ-ಶೂ
ತ್ರಿ. ತಿರುಗೋಲಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಪಕ್ವ
ವಭಕ್ಷ್ಯ, ಕಬ್ಯ, ಸುಟ್ಟ
ಪದಾರ್ಥ-ಕಬ್ಯ ಹೆಸರು.

ಉಖ್ಯಂತು ಪೈಠರಂ॥

ಉಖ್ಯಂ=ಪೈಠರಂ-ತ್ರಿ-ಊ-ಮ
ಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿಟ್ಟ, ಹಕಾಸ
ದಹಿಟ್ಟು.

ಪ್ರಣೀತಮುಪಸಂಪನ್ನಂ

ಪ್ರಣೀತಂ=ಉಪಸಂಪನ್ನಂ-ತ್ರಿ-
ಕದಿಂದಲೂ, ಗಸದಿಂದಲೂ, ಯುಕ್ತ
ಶಾಕಾತಿ ಸಮಗ್ರವಾದ ಅಡಿಗೆ, ದು
ಗಿಟ್ಟಿ ಲಪ್ಪಟ್ಟ ಅಡಿಗೆ.

ಪ್ರಯಸ್ತಂ ಸ್ಯಾತ್ಸುಸಂಸ್ಕೃತಂ

ಪ್ರಯಸ್ತಂ=ಪಾ=ಪ್ರಯಸ್ತಂ
ಸುಸಂಸ್ಕೃತಂ-ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ,
ಸಾಸಿವೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ,
ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ. ಒಗ್ಗರಿಸಿ
ಬೇವು ಮುಂತಾದ ಪರಿಮಳಗಳಿಂ
ರುಚಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು.

ಸ್ಯಾತ್ಪಿಚ್ಛಿಲಂ ತು ವಿಜಿಲಂ

ಪಿಚ್ಛಿಲಂ=ವಿಜಿಲಂ-ತ್ರಿ-ಲಜ್ಜ
ಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಂಸೃಷ್ಟಂ ಶೋಧಿತಂ ಸಮೇ|
ಚಿಕ್ಕಣಂ ಮಸೃಣಂ ಸ್ನಿಗ್ಧಂ
ತುಲ್ಯೇ ಭಾವಿತವಾಸಿತೇ
ಆಪಕ್ವಂ ಪೌಳಿರಭ್ಯೂಷೇ
ಲಾಜಾಃ ಪುಂಭೂಮ್ನಿ ಚಾಕ್ಷತಾಃ ||೩೬||"
ಪೃಥುಕಃ ಸ್ಯಾಚ್ಚಿಪಿಟಕೋ
ಧಾನಾ ಭ್ರಷ್ಟಯವೇ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ
ಪೂಪೋಽಪೂಪಃ ಪಿಷ್ಟಕಸ್ಸ್ಯಾತ್
ಕರಂಭೋ ದಧಿಸಕ್ತವಃ||
ಭಿಸ್ಸಾ ಸ್ತ್ರೀ ಭಕ್ತಮಂ
ಧೋಽನ್ನ ಮೋದನೋಸ್ತ್ರೀ ಸ

ಸಂಸೃಷ್ಟಂ=ಶೋಧಿತಂ=ತ್ರಿ|| ಅಜಾಸು ಕಲ್ಲಿಗಳೆ ಶೋಧಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥ

ಚಿಕ್ಕಣಂ=ಮಸೃಣಂ=ಸ್ನಿಗ್ಧಂ=ತ್ರಿ|| ಜಿಜಿಪ್ಪಿದಂಥಾದ್ದು ಕಲ್ಯಾಸಯುವಾದ್ದು ಕಲ್ಯಾ ಮೆತ್ತಗಿರುವಹಾಗೆ ಅಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಬಗೆಯ ಬಿಡತಃ ಕಲ್ಯಾಣತೆ ಅಟ್ಟದ್ದು ಕಲ್ಯಾ ಪದಾರ್ಥಗಳು

ಭಾವಿತಂ=ವಾಸಿತಂ=ತ್ರಿ|| ಅಟ್ಟು ವಾಸನೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ದದಿಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು,

ಆಪಕ್ವಂ=ನ_ಪೌಳಿಃ_ಅಭ್ಯೂಷಃ=ಪು|| ಸುಲುಸಲಿಯು ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಗುಗ್ಗರಿ

ಲಾಜಾಃ=ಪು|| ಅಳು, ಅಕ್ಷತಾಃ=ಪುಂ|| ಕಲ್ಲನ ಅಕ್ಕಿಮುಂತಾದ ಕಾಳು, ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳೂ ಪುಂಬಹುತ್ವ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಬಹುವಚನಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಇಲ್ಲಿ ಲಾಜಶಬ್ದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗೈಕವಚನವೂ ಅಕ್ಷತ ಶಬ್ದವು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೈಕವಚನವೂ ಉಂಟು

ಪೃಥುಕಃ=ಚಿಪಿಟಃ=ಪು_ಚಿಪಿಟಕಃ=ಪು|| ಅವಲಕ್ಕಿ, ಧಾನಾಃ=ಸ್ತ್ರೀ|| ಭ್ರಷ್ಟಯವೇ=ಹುರಿದ ಬುರುಗಲು,

ಪೂಪಃ=ಅಪೂಪಃ_ಪಿಷ್ಟಕಃ=ಪು|| ಹಿಟ್ಟಡಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಹಿಟ್ಟುಕಲಸಿ ಮಾಡುವ ದೋಸೆ, ಮುರಿಯಪ್ಪ, ಕಜ್ಜಾಯ, ಹೋಳಿಗೆ, ಮಬ್ಬು ಚಕ್ಕುಲಿ, ಕಡುಬು, ಸಾರಪಕ್ಕು ಇಡ್ಲಿಗೆ, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಪೆಸರು

ಕರಂಭಃ=ಪು|| ದಧಿಸಕ್ತವಃ- ಮೊಸರು ಬೆರಸಿದ ಉಸಿದ ಹರಿಹಿಟ್ಟು,

ಭಿಸ್ಸಾ=ಸ್ತ್ರೀ-ಭಕ್ತಂ=ಅಂಧಃ=ನ|| ಅನ್ನಂ=ನ|| ಓದನಃ=ದೀದಿವಿಃ=ಪು|| ಅನ್ನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದೀಧಿವಿಃ

ಬಿಸ್ತಟಾದಗ್ಧಿತಾ

ಸರ್ವಾನಸಾಗ್ರ್ಯಮಾಂದ ಮ

ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ॥೭೦॥

ದಪೆಸರು.ಬೋನ.

ಭಿಸ್ಸಟಾ-ದಗ್ಧಿತಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೦ಟಿಕನ್ನ

ಶು,ಸೀಮಾಹೋಗವ ಅನ್ನ

ಮಂಡಂ-ಪ್ನ=ಃ=ಸರ್ವಾನಸಾಗ್ರ

ಪ್ನ.ಎಣ್ಣೆ.ಮುಂತಾದ ಸರ್ವಾನಗಳ

ಗೂ,ಮೊಸರು,ಹಾಲು. ಮುಂತಾದ್ದ

ಕೆನೆಗೂ ಎಲ್ಲಾವಸ್ತುಗಳಿಬಸಿದಸ್ತ

ಪೆಸರು,

ಮಾಸರಾಚಾಮ್ ಸ್ರಾವಾ

ಮಂಡಭಕ್ತ ಸಮುದ್ಭವೇ ।

ಯವಾಗೂರುಷ್ಣಿಕಾಶ್ರಾಣಾ

ವಿಲೇಪೀತರಳಾ ಚಸಾ ॥೭೫॥

ಮಾಸರಃ=ಆಚಾಮಃ=ನಿಶ್ರಾವಃ-ಪ್ನ

ಕ್ತಸಮುದ್ಭವೆ ಮಂಡಬೋನದಕ್ಕ

ಯವಾಗೂಃ=ಉಷ್ಣಿಕಾ= ಶ್ರಾಣಾ

ಲೇಪೀ=ತರಳಾ=ಸ್ತ್ರೀ ಅಂಬಲಿಯ

ವಗೆ ಜಿಬಸಿಯಾದ ಗಂಜಿ.

ಗವ್ಯಂತ್ರಿಷು ಗವಾಂಸರ್ವ

ಗವ್ಯಂ=ತ್ರಿ-ಗವಾಂ-ಗೋ

ಧಿಯಾದದ್ದು,ಹಸುವಿನ ಹಾಲು,ಮೊ

ಮಜ್ಜಿಗೆ,ಬೆಣ್ಣೆ, ಗಂಜಳ, ಸಗಣಿ,

ಅವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪೆಸರು.

ಗೋವಿಡ್ಗೋಮಯಮಸ್ತ್ರಿ

ಯಾಂ।

ತತ್ತುಶುಷ್ಕಂಕರೀಷಂ

ಗೋವಿಟ್=ಷ್=ಗೋಮಯಂ

ಹಸುವಿನ ಸಗಣಿ,

ಕರೀಷಃ=ಪ್ನ-ಶುಷ್ಕಂ ತತ್

ಗಣಿ, ಕಾಡ ಬೆರಣಿ,ಮುಳ್ಳು,

ಸ್ತ್ರೀದುಗ್ಧಂಕ್ಷೀರಂಪಯಸ್ಸ

ಮಂ।

ಪಯಸ್ಯ ಮಾಜ್ಯದಧ್ಯಾದಿ

ದ್ರಪ್ಸಂದಧಿಘನೇತರತ್ ॥

ದುಗ್ಧಂ=ಕ್ಷೀರಂ=ಪಯಃ ನ

ಲು,

ಪಯಸ್ಯಂ-ನ-ಃ=ಆಜ್ಯದಧ್ಯಾ

ಲಿಸಿಂದ ಹುಟ್ಟುವತುಪ್ಪ.ಮೊಸ

ಣೆ ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆಪೆಸರು,

ದ್ರಪ್ಸಂ=ನ=ಃ=ಘನೇತರತ್

ಸವಲ್ಲದಮೊಸರು ಹ್ಯಾಗಂದರೆ

ಳದಲ್ಲಿರುವಭಾಗಕ್ಕೆದಪೆಸರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವೆಂಡಿರುವಭಾಗಕ್ಕೆ ಘನವೆಂದಾಲೂ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಾಗಿರುವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಲವೆಂತಲೂ ಹೆಸರುಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಳದದ್ರವಕ್ಕೂ ಮೇಲಣಕಲಕ್ಕೂ ದ್ರಪ್ಸವೆಂದು ಪೆಸರು,

ಘೃತಮಾಜ್ಯಂಹವಿಸ್ಸರ್ಪಿ — ಘೃತಂ ಆಜ್ಯಂ_ಹವಿಃ-ಸ-ಸರ್ಪಿಃ-ಸ ೪=ತುಪ್ಪದಹೆಸರುಗಳು,

ರ್ನವನೀತಂನವೊದ್ಧೃತಂ — ನವನೀತಂ ನವೋದ್ಧೃತಂ-ನ-ಬೆಣೆಯುಪೆಸರುಗಳು,

ತತ್ತು ಹಯ್ಯಂಗವೀನಂಯ ಧ್ಯೋಗೋದೋಹೋದ್ಭವಂಘೃತಂ| — ಹಯ್ಯಂಗವೀನಂ_ನ_೧_ಹ್ಯೋಗ್ಯೋ ದೋಹೋದ್ಭವಂಘೃತಂ ಹ್ಯಃ=ನಿನ್ನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ,ಗೋ-ಆಕಳಿನದೆಸೆಯಿಂದ,ದೋಹ=ಕರೆದು ಹಿಂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಲಿನಿಂದ,ಉದ್ಭವಂ=ಹುಟ್ಟಿದ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ,ಬೆಣ್ಣೆಗೂ ಪೆಸರು.

ದಂಡಾಹತಂಕಾಲಶೇಯವ ರಿಷ್ಟಂಮಪಿಗೋರಸಃ| — ದಂಡಾಹತಂ-ಕಾಲಶೇಯಂ-ಅರಿಷ್ಟಂ ನ=ಗೋರಸಃ-ಪು. ೪=ಕಡೆದು ಕಡೆಗಡ ಹಸುವಿನ ಮಜ್ಜಿಗೆ.

ತಕ್ರಂಹ್ಯುದಶ್ವಿನ್ಮಥಿತಂಪಾ ದಾಂಬ್ವರ್ಧಾಂಬುನಿರ್ಜಲಂ| — ತಕ್ರಮಾತ್ ಪಾದಾಂಬ್ವರ್ಧಾಂಬುನಿರ್ಜಲಂ=ಕಡೆದು ಕಾಲುಪಾಲು ನೀರು ಬೆರಸಿದ ಮಜ್ಜಿಗೆಗೆ ತಕ್ರವೆಂಬುಪೆಸರು ಅರ್ಧಪಾಲು ನೀರು ಬೆರದದಕ್ಕೆ ಉದಶ್ವಿತ್ ಎಂದು ಪೆಸರು, ನೀರು ಬೆರೆಯದೇ ಇರುವ ಮಜ್ಜಿಗೆಗೆ ಮಥಿತವೆಂದ ಹೆಸರು,ತಕ್ರಂ ಉದಶ್ವಿತ್=ಮಥಿತಂ=೩=ನ,

ಮಂಡಂದಧಿಭವಂ ಮಸ್ತು — ಮಸ್ತು=ನ=೧_ದಧಿಭವಂಮಂಡವೆವ ಸರಿನಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿದತಿಳಿಯಾದ ಕೆನೆ,

ಪೀಯೂಷೋಭಿನವಂಪಯಃ — ಪಿಯೂಷಃ-ಪು-೧- ಅಭಿನವಂಪಯಃ ಈದ ೭ ದಿನಗಳ ವಳಗಾಗಿ ಹಸುವಿನಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಶನಾಯಾಬುಭುಕ್ಷಾ-ಕ್ಷುತ

ಗ್ರಾಸಸ್ತು ಕಬಳಾರ್ಥಕಃ।

ಸಪೀತಿಃಸ್ತ್ರೀತುಲ್ಯಪಾನಂ

ಸಗ್ಧಿಃಸ್ತ್ರೀಸಹಭೋಜನಂ॥

ಉದನ್ಯಾತು ಪಿಪಾಸಾತೃ

ಟ್ತರ್ಷೋ।

ಜಗ್ಧಿಸ್ತುಭೋಜನಂ।ಜೇಮ

ನಂಲೇಹಆಹಾರೋನಿಘಸೋ

ನ್ಯಾದಇತ್ಯಪಿ। ॥೨೩೩

ಸೌಹಿತ್ಯಂತರ್ಪಣಂ ತೃಪ್ತಿಃ

ಫೇಲಾಭುಕ್ತಸಮುಜ್ಝಿತಂ

ಕಾಮಂಪ್ರಕಾಮಂಪರ್ಯಾ

ಪ್ತಂನಿಕಾಮೇಷ್ಟಂ ಯಥೇಪ್ಸಿ

ತಂ

ಗೋಪೇಗೋಪಾಲಗೋಸಂಖ್ಯ

ಅಶನಾಯಾ=ಬುಭುಕ್ಷಾ=ಕ್ಷುತ್

ಸ್ತ್ರೀ=೩= ಹಸಿವು,

ಗ್ರಾಸಃ=ಕಬಳಃ=ಪು-೨=ಕಬಳ

ಕಃ=ನುಂಗುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಹಾರ

ರ್ಥವಾಗಿ ವುಳ್ಳದ್ದು, ಅಂದರೆ ತುತ್ತು

ಸಪೀತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ತುಲ್ಯಪಾನ

ಡೆಪಾನಮಾಡುವಿಕೆ,ಸಗ್ಧಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ

ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಸಹಭೋಜನಂ=ಪಂಙ್ತಿ

ಯಲ್ಲಿ ವುಂಣುವದು, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ

ವದು ಕೂಡೆವೂಟಮಾಡುವಿಕೆ,

ಉದನ್ಯಾ=ಪಿಪಾಸಾ=ತೃಟ್=ತೃ

ತರ್ಷಃ-ಪು ೪-ದಾಪರಹಸರು,ಬಾ

ಕೆ,ನೀರಡಿಕೆ,

ಜಗ್ಧಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ಭೋಜನಂ ಜೇಮನ

ಲೇಹಃ=ಪು=ಲೇಹ=ಆಹಾರಃ-ನಿಘ

ನ್ಯಾದಃ-ಪು-೭-ಭೋಜನದ ಹೆಸರು

ವೂಟ,ಆರೋಗಣೆ,

ಸೌಹಿತ್ಯ ತರ್ಪಣಂ-ನ ತೃಪ್ತಿ

೩-ತಣಿವು, ತೃಪ್ತಿ, ಕಾಂಕ್ಷೆತೀರಿಸ

ನವಾಗಿರುವಿಕೆ,

ಫೇಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಭುಕ್ತಸಮುಜ್ಝಿ

ಉಂಡುಮಿಕ್ಕಎಂಜಲು.

ಕಾಮಂ=ಪ್ರಕಾಮಂ-ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ

ಮ-ಇಷ್ಟಂಯಥೇಪ್ಸಿತಂ

ಷ್ಟವಾದದರಹೆಸರುಗಳುಬೇಕಾದಷ್ಟು

ಲವಾದಷ್ಟು,ಯಥೇಪ್ಸಿತಂ-ನ=

ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಗಳಾದ್ದರಿಂದ

ಸಕಲಿಂಗ

ಗೋಪಃ=ಗೋಪಾಲಃ-ಗೋಸಂಖ್ಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೋಧುಗಾಭೀರವಲ್ಲವಾಃ|	ಗೋಧುಕ್ ಧೆಹ್=ಆಭೀರಃ-ವಲ್ಲವಃ-ಪು-೩ ಗೊಲ್ಲರವನ ಹೆಸರುಗಳು,
ಗೋಮಹಿಷ್ಯಾದಿಕಂ ಪಾದಬಂಧನಂ	ಪಾದಬಂಧನಂ-ನ-೧=ಗೋಮಹಿಷ್ಯಾದಿಕಂ-ಆಕಳು, ಯಮ್ಮೆಗಳುಮುಂತಾದ ಕಾಮೋಸಟಿ ಪಸಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರು ವಿಕೆ,
ದ್ವೌಗವೀಶ್ವರೇ ೬೩೪| ಗೋಮಾನ್ ಗೋಮೀ	ಗೋಮಾನ್-ತ್ರಿ-ಗೋಮೀ=ನ್-ಪು=ದ್ವೌ ಈ ೨ ಗವೀಶ್ವರ-ಗೋಪಾಲನ ಹೆಸರು. ದನಗಳಿಗೆಯಜಮಾನ, ಹಸುವುಗಳಸ್ವತ್ತುಕರ್ತನು,
ಗೋಕುಲಂತುಗೋಧನಂಸ್ಯಾದ್ಗವಾಂವ್ರಜೇ|	ಗೋಕುಲಂ-ಗೋಧನಂ-ನ-೨ಗವಾಂ ವ್ರಜೇ-ಆಕಳ ಹಿಂಡು,ಹಸುವುಗಳಮಂದೆ,
ತ್ರಿಷ್ವಾಸಿತಂಗವೀನಂ ತದ್ಗಾವೋಯತ್ರಾಶಿತಾಃಪುರಾ|	ಆಸಿತಂಗ=ವೀನಂ-ತ್ರಿ-೨ ಪುರಾಗಾವೋ ಯತ್ರಾಶಿತಾಸ್ತತ್=ಮುನ್ನು ಹಸುವುಗಳುಮೇಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಸ್ಥಳ,
ಉಕ್ಷಾಭದ್ರೋಬಲೀವರ್ದ್ದ ಋಷಭೋವೃಷಭೋವೃಷಃ ! ಅನಡ್ವಾನ್ ಸೌರಭೇಯೋಗೌ |	ಉಕ್ಷಾ ನ್=ಭದ್ರಃಬಲೀವರ್ದಃ=ಋಷಭಃ-ವೃಷಭಃ-ವೃಷಃ-ಅನಡ್ವಾನ್=ನ್-ಸೌರಭೇಯಃ=ಗೌಃ-೭-ಪು-ಎತ್ತುಗಳಹೆಸರು,ಬಸವನಿಗೂ ಹೆಸರು,ವೃಷಭ.
ಉಕ್ಷ್ಣಾಂಸಂಹತಿರೌಕ್ಷಕಂ	ಔಕ್ಷಕಂ-ನ೧ ಉಕ್ಷ್ಣಾಂಸಂಹತಿಃಎತ್ತುಗಳಹಿಂಡು.
ಗವ್ಯಾಗೋತ್ರಾಗವಾಂ	ಗವ್ಯಾ=ಗೋತ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಗವಾಂ ಗೋವುಗಳ ಸಮೂಹ,
ವತ್ಸಧೇನ್ವೋಕ ರ್ವಾತ್ಸಧೈನುಕೇ|	ವಾತ್ಸಕಂ-ನ-೧-ಧೈನುಕಂ=ನ೧ಕ್ರಮದಿಂದ ಕರುಗಳಹಿಂಡಿಗೂಆಕಳಹಿಂಡಿಗೂಬೇರೆಬೇರೆಹೆಸರು. ಎಳೆಕರುಗಳಗುಂಪು, ಧೈನುಕಾ.
ವೃಷೋಮಹಾನ್ಮಹೋಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾತ್	ಮಹೋಕ್ಷಃ-ಪು-೧ಮಹಾನ್ವೃಷಃ-ದೊಡ್ಡಎತ್ತು, ಮಹಾನ್ವೃಷಭ,ಗೂಳಿ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಉತ್ತಮಾ ಗೋಷು ನೈಚಿಕೀ

ನೈಚಿಕೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಗೋಷು ಉತ್ತಮಾ ಆಕಳುಗಳಿಗಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಆಕಳು,

ವರ್ಣಾದಿಭೇದಾತ್ಸಂಜ್ಞಾಸ್ಸ್ಯುಃ ಶಬಲೀಧವಲಾದಯಃ ॥೬೪॥

ವರ್ಣಾದಿಭೇದಾತ್=ವರ್ಣ-ಬಣ್ಣವು ಆದಿ-ಮೊದಲಾಗಿಉಳ್ಳ, ಪರಿಮಾಣ-ಆಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳ, ಭೇದಾತ್-ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿ ರುವದರಿಂದ, ಶಬಲೀ=ಧವಳೀ ಮಾಮುಸಿಕೆ, ಸ ಶ್ಯಾಂಗೆ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳವಾಗು ವೆ ಉದಾಹರಣ-ಗಿಡ್ಡಾಕಳೀ ಮಾಮುಸಿಕೆ, ಬಿಳಿಯಾಕಳೀ ಧವಳಿ, ಸೊಟ್ಟಕೊಂಬು ಳ್ಳೀವಕ್ರಶ್ಯಾಂಗೆ, ಈಮೇರತೀಳಿಯತಕ್ಕ

ದ್ವಿಹಾಯನೀ ದ್ವಿವರ್ಷಾ ಗೌ

ದ್ವಿಹಾಯನೀ-ದ್ವಿವರ್ಷಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಎರಡುವರುಷವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಆಕಳು,

ರೇಕಾಬ್ದಾ ತ್ವೇಕಹಾಯನೀ।

ಏಕಾಬ್ದಾ-ಏಕಹಾಯನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಒಂದುವರುಷದಆಕಳು,

ವಶಾ ವಂಧ್ಯಾ

ವಶಾ-ವಂಧ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಬಂಜೆಯಾಕಳು

ಅವತೋಕಾತು ಸ್ರವದ್ಗರ್ಭಾ

ಅವತೋಕಾ=ಸ್ರವದ್ಗರ್ಭಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಹೊಟ್ಟೆಯಿಳಿದ ಆಕಳು, ಗರ್ಭಸ್ರಾವವಾದ ಆಕಳು! ಕಂದುಹಾಕಿದ ಹಸುವು

ಥ ಸಂಧಿನೀ ॥೬೫॥ ಆ

ಸಂಧಿನೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ವೃಷಭೇಣಾಕ್ರಾಂತಾ-ಗೂಳಿಹಾಯ್ದು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ

ಕ್ರಾಂತಾ ವೃಷಭೇಣಾ

ಥ ವೇಹದ್ಗರ್ಭೋಪಘಾತಿನೀ

ವೇಹತ್-ಗರ್ಭೋಪಘಾತಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ ಸತ್ತಕರುವನ್ನು ಈಂತ ಆಕಳು.

ಕಾಲ್ಯೋಪಸರ್ಯಾ ಪ್ರಜನೇ।

ಉಪಸರ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಪ್ರಜನೇ ಕಾಲ್ಯಾ ಈಯಲಾಗಿಹೆರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆಕಳು!

ಪ್ರಷ್ಠೌಹೀ ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ

ಪ್ರಷ್ಠೌಹೀ-ಪ್ರಾ=ಪಷ್ಠೌಹಿ(ಸ್ತ್ರೀ) ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ ಎಳೆತನದಲ್ಲೀ ಚೆನ್ನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯುಗಾದೀನಾಂತುಪ್ರೋಢಾ
ರೋಯುಗ್ಯಪ್ರಾಸಂಗ್ಯಶಾಕ
ಟಾಃ ||೬೦೪೦

ಯುಗ್ಯಃ-ಪ್ರಾಸಂಗ್ಯಃ ಶಾಕಟಃ ಪು ಈ ೩ ಯುಗಾದೀನಾಂಪ್ರೋಢಾರಃ ನೊಗವನ್ನು ಹೊರುವ ಎತ್ತು, ಯುಗ್ಯವು-ಉಳುವ ಎತ್ತಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನೊಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಎತ್ತು, ಪ್ರಾಸಂಗ್ಯವು ಬಂಡಿಯನ್ನು ಎಳೆಯುವ ಎತ್ತು ಶಾಕಟವು.

ಖನತ್ಯನೇನತದ್ವೋಢಾಸ್ಯೇದಂ
ಹಾಲಿಕಸೈರಿಕೌ |

ಹಾಲಿಕಃ-ಸೈರಿಕಃ=ಪು=ಈ ೨ ಅನೇನಯೇನ=ಖನತಿ=ತದ್ವೋಢಾ=ಯಸ್ಯ=ಇದಂ ಸ್ಯಾತ್ ಸೀರಂನಾಮಸೀ=ನೇಗಲಿನಿಂದ ಉಳುವವನಿಗೂ ನೇಗಲನ್ನು ಹೊರುವವನಿಗೂ ನೇಗಲು ಸಂಬಂಧವಾದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಧೂರ್ವಹೇಧುರ್ಯಧೌರೇಯಧು
ರೀಣಾಸ್ಸಧುರಂಧರಾಃ ||

ಧೂರ್ವಹಃ=ಧುರ್ಯಃ=ಧೌರೇಯಃ-ಧುರೀಣಃ=ಧುರಂಧರಃ=ಪು=೫= ಬಂಡಿ, ಗೋಣಿ, ನೇಗಲು ಮುಂತಾದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಎಳೆಯುವ ಎತ್ತು ಮುಂತಾದದನಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಉಭಾ ವೇಕ ಧುರೀಣೈಕಧು
ರಾವೇಕಧುರಾವಹೇ |

ಏಕಧುರೀಣಃ ಏಕಧುರಃ-ಏಕಧುರಾವಹಃ ಪು-೩-ಬಂಡಿ ಮುಂತಾದ ಹೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಒಂದನ್ನೇ ಹೊರುವದಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವಯೆತ್ತು.

ಸತು ಸರ್ವಧುರೀಣಸ್ಸ್ಯಾದ್ಯೋ
ವೈಸರ್ವಧುರಾವಹಃ ||

ಸರ್ವಧುರೀಣಃ-ಪು-೧-ಸರ್ವಧುರಾವಹಃ-ನಾನಾ ಬಗೆ ಭಾರಗಳನ್ನು ಹೊರುವದಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯುಳ್ಳತಿದ್ದ ದನು ಎತ್ತು.

ಮಾಹೇಯೀ ಸೌರಭೇಯೀ ಗೌ
ರುಸ್ರಾ ಮಾತಾ ಚ ಶೃಂಗಿ
ಣ್ಯರ್ಜುನ್ಯಘ್ನ್ಯಾ ರೋಹಿ
ಣೀ ಸ್ಯಾ

ಮಾಹೇಯೀ-ಸೌರಭೇಯೀ-ಗೌಃ-ಓ-ಉಸ್ರಾ-ಮಾತಾ-ಶೃಂಗಿಣೀ ಅರ್ಜುನೀ-ಅಘ್ನ್ಯಾ ರೋಹಿಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೯=ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಪ್ರಾಣಿಯೊಂಕರ ವಕ್ಷದ್ದಾಗಿರುವ, ಬಿಳಿಬಂಣ್ಣದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆಕಳು, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹಸುವು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವೃದ್ಧೋಕ್ಷಸ್ತು ಜರದ್ಗವಃ॥	ವೃದ್ಧೋಕ್ಷಃ. ಜರದ್ಗವಃ=ಪು–ಮುದಿ ಯೆತ್ತು.
ಉತ್ಪನ್ನ ಉಕ್ಷಾ ಜಾತೋಕ್ಷ	ಜಾತೋಕ್ಷಃ-ಪು-೧-ಉತ್ಪನ್ನ ಉಕ್ಷಾ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರುವಪಕ್ವಶಕ್ತನಸ್ಸಲ್ಲಬಾಲ್ಯವಾದಹೋರಿ,ಯೆತ್ತು.
ಸ್ಸದ್ಯೋಜಾತಸ್ತು ತರ್ಣಕಃ	ತರ್ಣಕಃ=ಪು-೧-ಸದ್ಯೋಜಾತ-ಈಗಲೇಹುಟ್ಟಿದ ಕರುದನಕೆಸರು.
ಶಕೃತ್ಕರಿಸ್ತು ವತ್ಸಸ್ಸ್ಯಾ	ಶಕೃತ್ಕರಿ=ವತ್ಸಃ=ಪು-೨-ಒಂದುವರ್ಷದೊಳಗಣ ಕರುವಿನೆಸರು.
ದಮ್ಯವತ್ಸತರೌ ಸಮೌ॥	ದಮ್ಯಃ=ವತ್ಸತರಃ=ಪು–೨–ಹೋರಿಕನ್ನೆಯೊಳೆಯುವದಕ್ಕೆ ಉಳುವದಕ್ಕೆ ತಿದ್ದಲ್ಪಟ್ಟ ಹೋರಿಗರು,
ಆರ್ಷಭ್ಯಸ್ಷಂಡತಾಯೋಗ್ಯ	ಆರ್ಷಭ್ಯಃ-ಪು-೧-ಷಂಡತ್ವಾಯೋಗ್ಯ ಗೂಳಿ ಬಸವನಾಗತಕ್ಕ ಬಸ್ಸೆ ತಕ್ಕ ಹೋರಿಕರು
ಷಂಡೋಗೋಪತಿರಿಟ್ಚರಃ	ಷಂಡಃ–ಗೋಪತಿಃ–ಇಟ್ಚರಃ-ಪು-೩-ಗೂಳಿಹೋರಿ,
ಸ್ಕಂಧಪ್ರದೇಶೋಸ್ಯವಹ	ವಹಃ-ಪು–೧–ಅಸ್ಯಸ್ಕಂಧಪ್ರದೇಶ ಎತ್ತಿನ ಹೆಗಲ ಹೆಸರು,ಎತ್ತಿನ ಭುಜಸ್ಸು ಹೆಗ್ಗತ್ತು,ಹಿಳಲು.
ಸ್ನಾ ತುಗಲಕಂಬಳಃ॥	ಸಾಸ್ನಾ-ಸ್ತ್ರೀ- ಗಲಕಂಬಳಃ-ಪು-ಗಂಗದೊಗಲು,
ಸ್ಯಾನ್ನಸ್ತಿತಸ್ತು ನಸ್ಯೋತಃ	ನಸ್ತಿತಃ=ನಸ್ಯೋತಃ ಪು-೨-ಮೂಗುದಾರದ ಹೆಸರು,ಮೂಗುದಾರಹಾಕಿದ ಎತ್ತು,
ಪೃಷ್ಠವಾಡ್ಯುಗಪಾರ್ಶ್ವಗಃ॥	ಪೃಷ್ಠವಾಟ್=ಹ್=ಯುಗಪಾರ್ಶ್ವಗಃ ಪು-೨-ಉಕ್ಕಿಗೆತಿದ್ದಲೆಂದು ನೊಗವನ್ನಿತ್ತು ನೆಳೆಯುವ ಯೆತ್ತಿನ ಕೆಲದಲ್ಲಿಟ್ಟ ಎತ್ತು ತಿದ್ದಲ್ಪಡುತ್ತಾಯಿರುವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬಸಳಿರಾದಆಕಥಪೆಸರು,

ಸ್ಯಾದಚಂಡೀತುಸುಕರಾ | ಅಚಂಡೀ=ಸುಕರಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಸಾಧುವಾಗಿಸಾತ್ವಿಕಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳಆಕಳು,

ಬಹುಸೂತಿಃಪರೆಷ್ಟುಕಾ | ಬಹುಸೂತಿಃ=ಪರೆಷ್ಟುಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಅನೇಕಹೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಈತಆಕಳ,

ಚಿರಸೂತಾ ಬಷ್ಕಯಣೀ | ಚಿರಸೂತಾಬಷ್ಕಯಣೀಸ್ತ್ರೀ=೨=ಬಹುಕಾಲಾಕ್ಕೆ ಈಯುಲಾಡಆಕಳಿಗೂ,ಈಯುಲಾದರೂ ಬಹುಕಾಲ ಹೆರಿಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ನಿಂತ ಆಳಿಗೂ ಬಹುಕಾಲಕ್ಕೆ ೧ ಸಾರಿ ಯಿಾಯುವ ಆಕಳಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು, ಕಡೆಗಂಪಿನಆಕಳು,

ಧೇನುಸ್ಸ್ಯಾ ನ್ನವಸೂತಿಕಾ | ಧೇನುಃ-ನವಸೂತಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಹೊಸದಾಗಿ ಯಿಾತ ಆಕಳು ಎಳೆಗಂದಿಯ ಆಕಳು,

ಸುವ್ರತಾ ಸುಖಸಂದೋಹ್ಯಾ | ಸುವ್ರತಾಸುಖಸಂದೋಹ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಾಲು ಕರಿಯುಲೀ[illegible] ಆಕಳುಕಾಡದೇ ಕರಿಯುವಹಸುವು,

ಪೀನೋಧ್ನೀ ಪೀವರಸ್ತನೀ | ಪಿನೋಧ್ನೀಪೀವರಸ್ತನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಹೆಗ್ಗೆಚ್ಚುವೆಆಕಳು,

ದ್ರೋಣಕ್ಷೀರಾದ್ರೋಣದು | ದ್ರೋಣಕ್ಷೀರಾ=ದ್ರೋಣದುಘಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೨ಇಕ್ಕೆ ಳಹಾಲುಕರೆಯುವಆಕಳು,

ಧೇನುಷ್ಯಾ ಬಂಧಕೇಸ್ಥಿತಾ | ಧೇನುಷ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಬಂಧಕೆನೆರೆಯಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿದ ಆಕಳಿಗೂ ಆಡವು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಆಕಳಿಗೂಹೆಸರು,

ಸಮಾಂಸಮೀನಾಸಾಯ್ವ್ರ ತಿವರ್ಷಂಪ್ರಸೂಯತೇ | ಸಮಾಂಸಮೀನಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಯ್ವ ಪ್ರತಿವರ್ಷಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ=ಯಾ ಆಕಳುವ ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೂ ಯಿಾಯುತ್ತೇ ಅದರ ಹೆಸರು|

ಊಧಸ್ತ್ರೀಬವಾಪೀನಂ | ಊಧಃ=ನ=ಆಪೀನಂ=ನ=೨ಕೆಚ್ಚಹೆಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸನಾೌಶಿವಕಕೀಲಕೌ॥

ನಪುಂಸಿದಾಮಸಂದಾನಂ

ಪಶುರಜ್ಜುಸ್ತುದಾಮನೀ।

ವೈಶಾಖಮಂಥ ಮಂಥನ
ಮಂಥಾನಾ ಮಂಥದಂಡಕೇ॥
ಕುಠರೋದಂಡವಿಷ್ಕಂಭೋ

ಮಂಥನೀಗರ್ಗರೀ ಸಮೇ।

ಉಷ್ಟ್ರೇ ಕ್ರಮೇಳ ಕಮಯ
ಮಹಾಂಗಾಃ
ಕರಭಶ್ಶಿಶುಃ ॥೬೫॥
ಕರಭಾಃಸ್ಯುಶ್ಶೃಂಖಲಕಾ
ದಾರವೈಃ ಪಾದಬಂಧನೈಃ

ಅಜಾಛಾಗೀ
ಶುಭಚ್ಛಾಗಬಸ್ತಚ್ಛಗಲಕಾ
ಅಜೇ ॥೬೬॥
ಮೇಂಢ್ರೋರಭ್ರೋರಣೋರ್ಣಾ
ಯುಮೇಷವೃಷ್ಣಯ ಏಡಕೇ

ಉಷ್ಟ್ರೋರಭ್ರಾಜಬೃಂದೇಸ್ಯಾತ್

ರುಗಳು

ಶಿವಕಃಕೀಲಕಃ-ಪು=೨= ದನಗಳ
ಕಟ್ಟುವಗೂಟ।

ನಾಮ=ನ=ಪ್ನ ಸಂದಾನಂ=ನ=
ಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಹಾಗೆ ಕೊಂಬಳ ಕಾಣಿಕೆ,
ಗ್ಗದಾವಣಿ.

ದಾಮಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಬಂಧನೀಸ್ತ್ರೀ-
ಪಶುರಜ್ಜುಃಪಶುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಹಾ
ಪು, ಕಣ್ಣಿ,

ವೈಶಾಖಃ=ಮಂಥಃಮಂಥಾನಃ
ನ್_ಮಂಥದಂಡಕಃ=ಪು=೫ ಕಡಗೋ

ಕುಠರಃ=ಪು=ಕುಠರಃದಂಡವಿ
ಪು=೨-ಕಡೆಯುವಕಂಭ,

ಮಂಥನೀ=ಗರ್ಗರೀ=ಸ್ತ್ರೀ೨ ಮೊ
ಕಡಿಯುವಗಡಿಗೆ; ಗುಡಾಣ,

ಉಷ್ಟ್ರಃ)ಕ್ರಮೇಳಕಃ_ಮಯಮಹಾಂ
ಗಾಃ-ಪು=೪=ವಂಟೆಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಕರಭಃ=ಪು=೧=ಶಿಶುಃವಂಟೆಯ

ಶೃಂಖಲಕಾಃ=ಪು=೧=ದಾರವೈಃಪಾ
ದಬಂಧನೈಃಉತ್ತರಾಃಕರಭಾಸ್ಯುಃಮರದಸಂ
ಲೆಗಳಿಂದಕೂಡಿದವಂಟೆಯಮರಿಗಳ
ಹೆಸರುಗಳು,

ಅಜಾ=ಛಾಗೀ-ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಆಡು,
ಶುಭಃ-ಛಾಗಃಬಸ್ತಃಛಗಲಕಃ-ಅಜಃ
ಪು-೫-ಆಡುಹೋರಿ, ಗಂಡಾಡು,
ಮೇಂಢಃ--ಉರಭ್ರಃ=ಉರಣಃ-ಊರ್ಣಾ
ಯುಃ =ಮೇಷಃವೃಷ್ಣಿಃಏಡಃ=ಪು
ಕುರಿ,

ಔಷ್ಟ್ರ)ಕಂ-ನ-೧=ಔರಭ್ರ)ಕಂ-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಔಷ್ಟ್ರಕಾರಭ್ರಕಾಜಕಂ॥

ಆಜಕಂ-ನ-೧= ಈ =೩=ನ್ನು ಉಷ್ಟ್ರ=ಭ್ರಾಜಬೃಂದವೆಂಟೆಗಳಗುಂಪಿಗೆ ಔಷ್ಟ್ರಕವೆಂದು ಹೆಸರು ಕುರಿಗಳಗುಂಪಿಗೆ ಔರಭ್ರಕವೆಂದು ಹೆಸರು ಆಡುಗಳ ಹಿಂಡಿಗೆ ಆಜಕವೆಂತಲೂ ಹೆಸರುಗಳು

ಚಕ್ರೀವಂತಸ್ತು ಬಾಲೆಯಾ ರಾಸಭಾಗರ್ದಭಾಃಖರಾಃ॥

ಚಕ್ರೀವತ್=ತ ಬಾಲೇಯಃ ರಾಸಭಃ_ಗರ್ದಭಃ ಖರಃ ಪು=೫=ಕತ್ತೆಯಹೆಸರುಗಳು,

ವೈದೇಹಕಸ್ಸಾರ್ಥವಾಹೊ ನೈಗಮೋ ವಾಣಿಜೋ ವಣಿಕ್ ॥೩ ಪಣ್ಯಾಜೀವೋಪ್ಯಾಪಣಿಕಃ ಕ್ರಯಿಕಶ್ಚ ಸಃ

ವೈದೇಹಕಃ ಸಾರ್ಥವಾಹಃ ನೈಗಮಃ = ವಾಣಿಜಃ-ವಣಿಕ್=ಪಣ್ಯಾಜೀವಃ ಆಪಣಿಕಃ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಿಕಃ ಪು=೮=ವರ್ತಕತನವಮಾಡುವವನ ಹೆಸರು ಕೊಂಡಮಾರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ದುಕಾನದಾರ,

ವಿಕ್ರೇತಾ(ಸ್ಯಾದ್ವಿಕ್ರಯಿಕ ೪

ವಿಕ್ರೇತಾ-ಋ ವಿಕ್ರಯಿಕಃ-ಪು-೨-ಮಾರುವವನಹೆಸರುಗಳು,

ಕ್ರಾಯಿಕಃ ಕ್ರಯಿಕಸ್ಸಮೌ

ಕ್ರಾಯಿಕಃ_ಕ್ರಯಿಕಃ=ಪು-೨-ಕೊಳ್ಳುವವನಹೆಸರುಗಳು

ವಾಣಿಜ್ಯಂತು ವಣಿಜ್ಯಾ ಸ್ಯಾ

ವಾಣಿಜ್ಯಂ-ನ-೧=ವಣಿಜ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧ವರ್ತಕದ ಹೆಸರು, ವಾಣಿಜ್ಯ-ವ್ಯಾಪಾರ,

ಮೂಲ್ಯಂ ವಸ್ನೋ(ಸ್ತ್ಯವಕ್ರಯಃ॥

ಮೂಲ್ಯಂ=ನ_೧-ವಸ್ನಃ ಅವಕ್ರಯಃ ಪು=೩ಬೆಲೆ, ಕ್ರಯದಕಿಮ್ಮತ್ತು,

ನೀವೀಪರಿಪಣಂ ಮೂಲ ಧನಂ

ನೀವಿ=ಸ್ತ್ರೀ ಪರಿಣಯಂ ಮೂಲಧನಂ-ನ=೩ಬಂಡವಾಳದ ಪಡಿವೆ,

ಲಾಭೋಧಿಕಂ ಫಲಂ

ಲಾಭಃ-ಪು-೧ಅಧಿಕಂ=ಫಲಂ=ಹೆಚ್ಚಾಗಿಬಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಂದರೆ ಸಫೆ,

ಪರಿದಾನಂ ಪರೀವರ್ತೋ ನೈಮೇಯಾನಿಮಯಾವಪಿ

ಪರೀದಾನಂ=ನ-ಪರೀವರ್ತಃ_ನೈಮೇಯಃ_ನಿಮಯಃ-ಪು_೪-ಒಂದು ಬಗೇಜಿನಸುಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೇಜಿನಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಪುಮಾನುಪನಿಧಿರ್ನ್ಯಾಸಃ

ಉಪನಿಧಿಃ=ನ್ಯಾಸಃ=ಪು=೨ =ಬಚ್ಚಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಡುವಿಕೆ,

ಪ್ರತಿದಾನಂ ತದರ್ಪಣಂ

ಪ್ರತಿದಾನಂ-ನ=೧-ತದರ್ಪಣಂ-ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ಮರಳಿ ಕೊಡುವಿಕೆ,

ಕ್ರಯೇ ಪ್ರಸಾರಿತಂ ಕ್ರಯ್ಯಂ ಕ್ರೇಯಂ ಕ್ರೇತವ್ಯಮಾತ್ರಕೇ। ವಿಕ್ರೇಯಂ ಪಣಿತವ್ಯಂ ಚ ಪಣ್ಯಂ ಕ್ರಯ್ಯಾದಯಸ್ತ್ರಿಷು

ಕ್ರಯ್ಯಂ=ನ=೧=ಕ್ರಯೇ ಪ್ರಸಾರಿತಂ-ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟದ್ದು, ಕ್ರೇಯಂ=ನ=೧=ಕ್ರೇತವ್ಯಮಾತ್ರಕೇ=ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೇ ಹೊರತು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ, ವಿಕ್ರೇಯಂ=ಪಣಿತವ್ಯ-ಪಣ್ಯ=ನ-೩=ಮಾರತಕ್ಕ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳು. ಕ್ರಯ್ಯಾದಯಸ್ತ್ರಿಷು-ಕ್ರಯ್ಯ ಶಬ್ದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಶಬ್ದ ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳು,

ಕ್ಲೀಬೇ ಸತ್ಯಾಪನಂ ಸತ್ಯಂಕಾರಸ್ಸತ್ಯಾಕೃತಿಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಸತ್ಯಾಪನಂ ನ ಸತ್ಯಂಕಾರಃ ಸತ್ಯಾಕೃತಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ೩-ವ್ಯಾಪಾರದ ದಕ್ಕೂ ಸಂಚಾರಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು

ವಿಪಣೋ ವಿಕ್ರಯಃ

ವಿಪಣಃ-ವಿಕ್ರಯಃ-ಪು-೨ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸ್ಸಂಖ್ಯಾಃ ಸಂಖ್ಯೇಯೇ ಹ್ಯಾದಶ ತ್ರಿಷು ॥೭೫॥

ಸಂಖ್ಯಾಃ=ಏಕಶಬ್ದ ಮೊದಲು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಆದಶದ ಶಬ್ದ ಯೋಗದ ಕೊನೆಯವರಿವಿಗೂ ಅಷ್ಟಾದಶದವರಿವಿಗೂ ಸಂಖ್ಯೇಯ ಎಣಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿ, ಸುಮ-ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗದ ಹಾಗೆ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತವೆ, * ಉದಾಹರಣ * ಏಕಶ್ಚ ಏಕಾದ್ವೈಃ ಏಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ॥೧॥ ಅಷ್ಟಾ ಗುರವಃ-ಅಷ್ಟಾದಶಸ್ಮೃತಯಃ-ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಾನಿ=೧೮=ಹೋಗಯೋ(ಚ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶವಿದ್ಯಾಃ-ಚತುರ್ದಶಮಾನವಃ-ಈ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಃಶತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ಸದೈಕತ್ವೇಸ
ರ್ಸ್ಸಂಖ್ಯೇಯಸಂಖ್ಯಯೋಃ

ವಿಂಶತ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ-ಏಕೋನವಿಂಶತಿಶಬ್ದಮೊದಲಾಗಿ ಮಿಕ್ಕ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಖ್ಯೇಯ ಸಂಖ್ಯಯೋಃಸಂಖ್ಯೇಯ ಲೆಕ್ಕ ನಿಡತಕ್ಕವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಖ್ಯಯೋಃ=ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವವು, ಮತ್ತು ಸದಾಏಕತ್ವೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕವಚನಾಂತವಾಗಿಯೇ ಇರುವವು. ವಿಂಶತಿರ್ಗಾವಃ=ಗವಾಂವಿಂಶತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತೆ.

ಖ್ಯಾರ್ಥೇದ್ವಿಬಹುತ್ವೇಸ್ತ

ವಿಂಶತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಖ್ಯಾರ್ಥೇತು ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ದ್ವಿಬಹುತ್ವೇ=ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. *ಉ* ಗವಾಂ ದ್ವೇ ವಿಂಶತೀ ಗವಾಂತಿಸ್ರೋವಿಂಶತಯಃ-ನಾಗಾನಾಂ ಪಂಚಶತಾನಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು,

ಸುಆನವತೇಃಸ್ತ್ರಿಯಃ

ತಾಸು ಆವಿಂಶತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಆನವತೇಃ-ತೊಂಭತ್ತರವರೆಗೂ, ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳು, ಅಂದರೆ, ವಿಂಶತ್ ವಿಂಶತಿಃ ತ್ರಿಂಶತಿಃ ತ್ರಿಂಶತ್-ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್-ಚತ್ವಾರಿಂಶತಿಃ ಪಂಚಾಶತ್ ಪಂಚಾಶತಿಃ ಷಷ್ಟಿಃ ಸಪ್ತತಿಃ ಅಶೀತಿಃ=ನವತಿಃ=ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀ. ಉ* ವಿಂಶತ್ಯಾಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ತ್ರಿಂಶತ್ಯಾಕಾಲ್ಯ್ರಃ ವಿಂಶತ್ಯಾಪುರುಷೈಃ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಕ್ತಿಶತಸಹಸ್ರಾದಿಕ್ರ
ದಶಗುಣೋತ್ತರಂ

ಪಙ್ಕ್ತಿಃ ಹತ್ತು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಪರಾರ್ಧದವರೆಗೂ ಸಾಲಾದಿ=ದಶ ಗುಣೋತ್ತ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರಾಹತ್ತರಿಂಲ್ಲಹೆಚ್ಚಾಗು ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಸ್ಥಾನಗಳಲೆಕ್ಕಗಳು. ಕ್ರಮಾತ್-
ವೃದ್ಧಿಕ್ರಮದಿಂದ-ಶತಸಹಸ್ರಾ-
ಸಹಸ್ರಂ ಅಯುತಂ ಲಕ್ಷಂ-ಇತ್ಯಾದಿ
ಆಗುತ್ತೆ ಹತ್ತು ಹತ್ತುಗಳು ನೂರು
ಹತ್ತುಗಳು ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಹತ್ತುಗ
ಯುತ ಹತ್ತು ಅಯುತಗಳು ಲಕ್ಷ
ಊಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು,

ಪೌತವಂದ್ರುವಯಂಪಾ ಯ್ಯಮಿತಿಮಾನಾರ್ಥಕಂತ್ರ ಯಂ॥

ಪೌತವಂ=ಪೌ=ಯೌತವಂದ್ರು
ಪಾಯ್ಯಂ=ಪಾ-ಮಾಯ್ಯಂ=ನ
ಯ್ರಂ ಈ ಶಿಸ್ನು -ಮಾನಾರ್ಥಕಂ=ಪ್ರ
ಬ್ದದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳವುಗಳು, ಮಾನವಂದ
ಗುವದು ಅಳಿಯುವದು ಎಣಿಸುವದು
ಕ್ಕೂ ಸಾಧನಗಳಾದ ತ್ರಾಸು, ಬ
ರಳು ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಸ

ಮಾನಂತುಲಾಂಗುಳಿಪ್ರಸ್ಥೈ

ಮಾನಂ-ಅಮಾನವು, ತುಲಾಂಗುಳಿ
ಸ್ಥೈ-ತುಲಾ-ತ್ರಾಸು, ಚೆಂತಾಲು,
ಡಿತೂಗ್ಗ ಕೋಲು, ಹಣ, ಧರಣ, ನರ
ಲೆ, ಮಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ
ಳಿ, ಬೆರಳು, ಕಾಲು, ಗೆರೆ, ಗುತ್ತ
ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಸ್ಥ
ಚಟಾಕು, ಪಾವು, ಪಡಿ, ಸೇರು, ಬಳ್ಳ
ಳಗ, ಖಂಡಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ
ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ, ನ
ಜನಿ ಅದದಿಗಳನ್ನು ವಿಕೆ, ಅವುಗಳ
ದು ಉನ್ಮಾನ-ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣ
ದು ಪರಿಮಾಣ,

ಗುಂಜಾಃಪಂಚಾದ್ಯ ಮ್ಹಾಷಕಃ

ಆದ್ಯಮಾಷಕಃ=ಪು-ಗಬೆಳ್ಳಯ
ಪಂಚಗುಂಜಾಃ=ಸ್ತ್ರೀ-ಗುಲಗಂಜಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಗಾರವುಳ್ಳಂಥಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು,
ತ್ರಿಷೋಡಶಾ ಕ್ಷಃ ಕರ್ಷೋ ಸ್ತ್ರೀ	ಅಕ್ಷಃ-ಪು=ಕರ್ಷಃ=ಪ್ನ-೨-ಷೋಡಶತೆ ೧೬=ಅಧ್ಯವಾಕ್ಷಕಗಳ ತೂಕ ಅಂದರೆ ೮೦ಗುಲಗಂಜೀತೂಕವುಳ್ಳದ್ದು.
ಪಲಂ ಕರ್ಷ ಚತುಷ್ಟಯಂ	ಪಲಂ-ನ-೧ ಕರ್ಷಚತುಷ್ಟಯಂ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಷಗಳು ಅಂದರೆ ೩೨೦ ಗುಲ ಗಂಜೀತೂಕವುಳ್ಳದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು, ಗುಲಗಂಜಿಯು ಬ್ಯಾಳೆತೂಕ ಮೊದಲು ಹಣ ವಡ ತೂಕದವರಿಗೂ ಇರುತ್ತೆ ಆವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಳೆತೂಕದ ಗುಲಗಂಜಿ ೩೨೦ಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ೧೮ರೂಪಾಯಿ ತೂಕವಾಯಿತು. ಇದೇಕ ನಿಷ್ಕಲ, ೨ ರೂಪಾಯಿತೂಕ ಮಧ್ಯಮ ಪಲ,೩ರೂಪಾಯಿತೂಕಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಪಲವೆಂದುಹೆಸರು, ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು,
ಸುವರ್ಣಬಿಸ್ತೌ ಹೇಮ್ನೋಕ್ಷೇ	ಸುವರ್ಣಃ-ಬಿಸ್ತಃ-ಪಾ=ವಿಸ್ತಃ=ಪು-೨ ಹೇಮ್ನಃ ಅಕ್ಷೆ ಚಿನ್ನದಅಕ್ಷಅಂದರೆ೮೦ ಗುಲಗಂಜೀತೂಕದಚಿನ್ನಕ್ಕೆಹೆಸರು
ಕುರುಬಿಸ್ತ ಸ್ತತ್ಪಲೇ	ಕುರುಬಿಸ್ತಃ-ಪಾ=ಕುರುವಿಸ್ತಃ=ಪು ೧ ತತ್ಪಲೆ-ಆಚಿನ್ನದಪಲಅಂದರೆ೧ಅಥವಾ ೨-ಅಥವಾ-೩=ರೂಪಾಯಿಗಳ=ತೂಕದ ಚಿನ್ನಕ್ಕೆಹೆಸರು
ತುಲಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಪಲಶತಂ	ತುಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೧ ಪಲಶತಂ ನೂರುಪಲ ತೂಕದ ಚಿನ್ನದಹೆಸರು,ಅಂದರೆ-೩೦-ಶೇರುಚಿನ್ನ,
ಭಾರಸ್ಸ್ಯಾ ದ್ವಿಂಶತಿಸ್ತು ತಾಃ	ಭಾರಃ ಪಾ ಭರು ಪು=೧-ವಿಂಶತಿಃತು ಲಾಃ-೨೦-ತೊಲೆಗಳ ತೂಕದಚಿನ್ನ, ೨೦ ದುಡ್ಡುತೂಕವುಳ್ಳದ್ದು.
ಆಚಿತೋ ದಶಭಾರಾಶ್ಯಾಸ್ಸ್ಯ	ಆಚಿತಃ-ಪು-ಪಾ=ನ=೧=ದಶಭಾರಾಃ=೧೦=ಭಾರಗಳತೂಕ ಅಂದರೆ ೨೦೦ ತೊಲೆ

	ಗಳು,
ಶಾಕಟೋಭಾರ ಆಚಿತಃ	ಆಚಿತಃ—ಪು—೧—ಶಾಕಟಃ ಭಾರಃ—ಬಂಡಿಯಿಂದ ಹೊರತಕ್ಕ ಹೊರುವ ಭಾರಕ್ಕೆ ಚಿತವೆಂದು ಹೆಸರು.
ಕಾರ್ಷಾಪಣಃ ಕಾರ್ಷಿಕಸ್ಸ್ಯಾತ್	ಕಾರ್ಷಾಪಣಃ—ಕಾರ್ಷಿಕಃ—ಪು—... ಡು ಗುಲಗಂಜೀತೂಕದಬೆಳ್ಳಿ, ೧ ಮಾಷಕ, ೧೬ ಮಾಷಕಗಳಾದರೆ ೧ ಕರ್ಷಮಾತ್ರ, ಅಂಥಾ ಕರ್ಷ ತೂಕ ದಿಂದ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮುಚ್ಚು ತೂಕದ ಪಡಿಕೆಗೆ ಹೆಸರು, ಅಂದರೆ ೧ ಮೈಸೂರು ರಾಜರೂಪಾಯಿ.
ತಾಮ್ರಿಕೇತಾಮ್ರಕೇಪಣಃ	ಪಣಃ—ಪು—೦೧—ಕಾರ್ಷಿಕೆತಾಮ್ರಿಕೇ ಕರ್ಷತೂಕದತಾಂಮ್ರದಕಟ್ಟಿಗೆಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಮೈಸೂರುಅನೇಂದ ದುಡ್ಡುತೂಕ.
ಅಸ್ತ್ರಿಯಾಮಾಢಕದ್ರೋಣೌ ಖಾರೀವಾಹೋ ನಿಕುಂಚಕಃ ಕುಡವಃ ಪ್ರಸ್ಥ ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಪರಿಮಾಣಾರ್ಥಕಾಃ ಪೃಥಕ್	ಆಢಕಃ ಪ್ನ ೧ಕೊಳಗದಹೆಸರ, ದ್ರೋಣಃ—ಪ್ನ—೧—ನಾಗಳದ ಹೆಸರು. ಕೆಲವರು ಇಕ್ಕಳಿ ವೆಂಬುವರು, ಖಾರೀ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಖಂಡುಗದಹೆಸರು. ವಾಹಃ—ಪು—೧ ಇಪ್ಪತ್ತು ಖಂಡುಗದಹೆಸರು. ನಿಕುಂಚಕಃ—ಪು—೧ ಸೊಲಿಗೆಯಹೆಸರು. ಕುಡವಃ—ಪು—ಮಾನದಹೆಸರು. ಪ್ರಸ್ಥಃ—ಪು—೧—ಬಳ್ಳದಹೆಸರು ನಿತ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಇವುಮೊಂತಾದವುಗಳು, ಅಂದರೆಇಬ್ಬಳಿಮೊದಲಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಮಾನ ಪ್ರಮಾಣಕಾದಿಗಳೂ. ಪಾವು, ಸೇರುಗಳು ತಾದ್ದೂ. ಪೃಥಕ್—ಪರಿಮಾಣಾರ್ಥಕಾಃ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಳತೆ ಗಳಹೆಸರುಗಳು. ಇವು ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಯಾದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಂಕೇತಉಳ್ಳವಾಗಿವೆ.
ಭಾಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯಃ ಪಾದ	ಪಾದಃ ಪು ೧ ತುರೀಯೋಭಾಗಃ—ನಾಲ್ಕು...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಸ್ಸಿನ
ದಂಶಭಾಗೌತು ವಂಟಕಃ

ದ್ರವ್ಯಂವಿತ್ತಂ ಸ್ವಾಪತೇಯಂರಿಕ್ಥಮೃಕ್ಥಂಧನಂವಸು ಹಿರಣ್ಯಂ ದ್ರವಿಣಂದ್ಯುಮ್ನ ಮರ್ಥ್ಯರೈವಿಭವಾಅಪಿ॥

ಸ್ಯಾತ್ಕೋಶಶ್ಚಹಿರಣ್ಯಂ ಚಹೇಮರೂಪ್ಯೇಕೃತಾಕೃತೇ

ತಾಭ್ಯಾಂಯದನ್ಯತ್ತತ್ಕುಪ್ಯಂ

ರೂಪ್ಯಂ ತದ್ವಯಮಾಹತಂ

ಗಾರುತ್ಮತಂಮರಕತಮಶ್ಮಗರ್ಭೋಹರಿನ್ಮಣಿಃ

ಶೋಣರತ್ನಂಲೋಹಿತಕಃಪದ್ಮರಾಗೋ

ಥಮೌಕ್ತಿಕಂ ಮುಕ್ತಾ

ವಿದ್ರುಮಃ ಪುಂಸಿಪ್ರವಾಳಂ

ನೇವಾಲು—೧—ರಲ್ಲಿ=೪ನೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರು
ಅಂಶಃ-ಭಾಗಃ-ವಂಟಕಃ-ಪು-೩ಕೆಲವು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,ಹಿಸ್ಸೆ,ಪಾಲು.

ದ್ರವ್ಯಂ ವಿತ್ತಂ ಸ್ವಾಪತೇಯಂ ರಿಕ್ಥಂ ಋಕ್ಥಂ-ಧನಂ—ವಸು-ಹಿರಣ್ಯಂ—ದ್ರವಿಣಂ=ದ್ಯುಮ್ನಂ—ನ=ಅರ್ಥಃ-ರಾಃ-ಏ-ವಿಭವಃ ಪುಂ೩ಧೆಸದಹೆಸರುಗಳು. ದ್ರವ್ಯವು, ಹಣದಆಸ್ತಿ,ಐಶ್ವರ್ಯ.

ಕೋಶಃ-ಪು—ಕೋಷಃ-ಪು-ಹಿರಣ್ಯಂ ನ—ಈಂಕೃತಾಕೃತಹೇಮರೂಪ್ಯೆ ಕೃತ ವೆಂದರೆ ಕಾಗಿ ಗಟ್ಟಿವಡವೆ ಮುಂತಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಅಕೃತವೆಂದರೆಗಣಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಕರಗದೇ ಇರುವ ಆದುರು ಈ ಬಗೇ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಗಳಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.

ಕುಪ್ಯಂ-ನ-೧-ತಾಭ್ಯಾಂ೧ಯದನ್ಯತ್ ಆಬೆಳ್ಳಿಭಂಗಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂಬೇರೆ ಯಾದ ತಾಮ್ರ,ಹಿತ್ತಾಳಿ,ಕಂಚು,ಮುಂತಾದವು ಗಳಹೆಸರು.

ರೂಪ್ಯಂ—ನ—೧—ಆಹತಂ-ತದ್ವಯಂ ಅರಸಿನಮುದ್ರೆಹೊಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಬೆಳ್ಳಿ ಭಂಗಾರದನಾಣ್ಯಗಳಹೆಸರು.

ಗಾರುತ್ಮತಂ ಮರಕತಂ ನ ಅಶ್ಮಗರ್ಭಃ ಹರಿನ್ಮಣಿಃ ಪು ೨ ಪಚ್ಚೆಗಳಹೆಸರು,ಗರುಡ ಪಚ್ಚೆಯೆಂಬರತ್ನ.

ಶೋಣರತ್ನಂ-ನ- ಲೋಹಿತಕಃ ಪದ್ಮರಾಗಃಪು ೩ ಕೆಂಪುಗಳು,ಕೆಂಪುಕಲ್ಲುಗಳು

ಮೌಕ್ತಿಕಂ-ನ-ಮುಕ್ತಾಸ್ತ್ರೀ-೨- ಮುತ್ತುಗಳು,

ವಿದ್ರುಮಃ-ಪು-ಪ್ರವಾಳಃ-ಸ್ಸಂ೦ಈ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಳಂಪುಸ್ನಪುಂಸಕಂ॥
ರತ್ನಂಮಣಿರ್ದ್ವಯೋ ರಶ್ಮ
ಜಾತೌ ಮುಕ್ತಾದಿಕೇಪಿಚ

ಸ್ವರ್ಣಂಸುವರ್ಣಂಕನಕಂ
ಹಿರಣ್ಯಂ ಹೇಮ ಹಾಟಕಂ ॥ ತ
ಪನೀಯಂಶಾತಕುಂಭಂಗಾಂ
ಗೇಯಂಭರ್ಮಕರ್ಬುರಂ।ಚಾ
ಮೀಕರಂಜಾತರೂಪಂಮಹಾ
ರಜತಕಾಂಚನೇ॥೬೨॥ರುಕ್ಮಂ
ಕಾರ್ತಸ್ವರಂ ಜಾಂಬೂ ನದ
ಮಷ್ಟಾಪದೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥
ಅಲಂಕಾರಸುವರ್ಣಂಯ
ಚ್ಛೃಂಗೀಕನಕಮಿತ್ಯದಃ

ದುರ್ವರ್ಣಂರಜತಂರೂಪ್ಯಂ
ಖರ್ಜೂರಂಶ್ವೇತಮಿತ್ಯಪಿ
ರೀತಿಃಸ್ತ್ರಿಯಾಮಾರಕೂ
ಟೋನಸ್ತ್ರಿಯಾ
ಮಥತಾಮ್ರಕಂ॥೬೩॥ಶು
ಲ್ಬಂಮ್ಲೇಚ್ಛಮು ಖಂದ್ವ್ಯಷ್ಟ
ವರಿಷ್ಠೋದುಂಬರಾಣಿಚ
ಲೋಹೋಂಸ್ತ್ರೀಶಸ್ತ್ರಕಂ
ತೀಕ್ಷ್ಣಂಪಿಂಡಕಾಲಾಯಸಾ
ಯಸೀ॥ಅಶ್ಮಸಾರೋ
ಘನಂಮಂಡೂರಂಸಿಂಘಾಣಮಪಿ

ಸರಗಳು. ಪವಳದಪೆಸರುಗಳು,
ರತ್ನಂ ನ-ಮಣಿಃ-ಪ್ಸ-ಈಎನ್ನ
ಜಾ-ಶಿಲಾಜಾತಿಗಳಾದಮರಕತಾದಿಗಳ
ಮುಕ್ತಾದಿಕೇ=ಮುತ್ತು,ಪವಳಮುಂತಾ
ದ್ವುಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಸರುಗ
ನವರತ್ನಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ವರ್ಣಂ ಸುವರ್ಣಂ ಕನಕಂ ಹಿರ
ಹೇಮ-ನ್=ಹಾಟಕಂ-ತಪನೀಯಂ-ಶ
ಕುಂಭಂ=ಗಾಂಗೇಯಂ ಭರ್ಮ-ನ್-ಕ
ರಂ ಚಾಮೀಕರಂ ಜಾತರೂಪಂ ಮಹ
ಜತಂ ಕಾಂಚನಂ ರುಕ್ಮಂ ಕಾರ್ತಸ್ವ
ಜಾಂಬೂನದಂ-ನ-ಅಷ್ಟಾಪದಂ
ಭಂಗಾರದಹೆಸರುಗಳು,ಚಿನ್ನ.
ಶೃಗೀಕನಕಂ-ಪಾ-ಶೃಂಗೀಕನಕ
೧ ಇತ್ಯದಃಯಾದಲಂಕಾರಸುವರ್ಣಂ
ಪಡಿವೆಂಡಾಗಿಮಾಡಿದಚಿನ್ನಕ್ಕೆಹೆಸರು
ಆಭರಣವಾಗಿರುವಭಂಗಾರ, ಶೃಂಗೀ-
ಕಂ=ಎ=ಹೆಸರೂಉಂಟು.

ದುರ್ವರ್ಣಂ-ರಜತಂ-ರೂಪ್ಯಂ-ಖ
ರಂ ಶ್ವೇತಂ=ನ=ಹೆ-ಬೆಳ್ಳಿಯಹೆಸರು
ರೀತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಆರಕೂಟಃ=ಪ್ಸ
ತಾಮ್ರಳಿ.ಹಿತ್ತಾಳೆ.
ತಾಮ್ರಕಂ=ಶುಲ್ಬಂಮ್ಲೇಚ್ಛ
ದ್ವ್ಯಷ್ಟಂ=ವರಿಷ್ಟಂ=ಉದುಂಬರಂ
ಔದುಂಬರಂ೬ತಾಮ್ರದಹೆಸರುಗಳು.
ಲೋಹಃ=ಪ್ಸ=ಶಸ್ತ್ರಕಂ=ತೀಕ್ಷ್ಣ
ಪಿಂಡಂ ಕಾಲಾಯಸಂ=ಅಯಸಂ=
ಶ್ಮಸಾರಃ-ಪು-೭ ಕಬ್ಬಿಣಉಕ್ಕು.
ಮಂಡೂರಂ-ಸಿಂಘಾಣಂ-ಪ್ಸ-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತೇನ್ಮಲಿ।
ಸರ್ವಂಚತೈಜಸಂಲೋಹಂ

ನಂಕಬ್ಬಿಣದ ಕಿಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.
ಲೋಹಂ=ನ=೧-ತೈಜಸಂ-ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂ ದೊಡಗೂಡಿದವೆಲ್ಲಾ ಬಗೇ ಧಾತುಗಳಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಹೆಸರು, ಅಂದರೆ, ಅಗ್ನಿ ಸಂಯೋಗದಿಂದಸ್ವೈವಿತ್ತಿ ಕಾದ್ರವತ್ವವಂ ಪಡದು ನಾಶವಾಗದೇ ಮರಳಿ ಕಠಿಣ ವಾಗುವ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ,ತಾಮ್ರ, ಸತ್ತು, ತಗರ,ಕಬ್ಬಿಣ, ಉಕ್ಕು, ಹಿತ್ತಾಳಿ, ಕಂಚು, ತಂಡವಾಳ, ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಲೋಹವೆಂದು ಹೆಸರು,

ವಿಕಾರಸ್ತ್ವಯಸಃಕಾಶಿಃ॥

ಕಾಶಿಃ ಸ್ತ್ರೀ ೧ ಅಯಸಃ ವಿಕಾರಃಕಬ್ಬಿಣದಿಂದಮಾಡಿದಂಥಾದ್ದೆಲ್ಲಕ್ಕುಹೆಸರು

ಕ್ಷಾರಃಕಾಚೋ

ಕ್ಷಾರಃ ಕಾಚಃ ಪು ೨ ಗಾಜಿನಹೆಸರು. ಶೋಧಿಸಿ ಕರಗಿಸಿದಮಣ್ಣು.

ಚಪಲೋರಸಸ್ಸೂತಶ್ಚಪಾ

ಚಪಲಃ=ರಸ=ಸೂತ=ಪಾರದ=ಪಾರಾತ=ಪು-೮=ಪಾದರಸದಹೆಸರುಗಳು

ಗವಲಂಮಾಹಿಷಂಶೃಂಗ

ಗುವಲಂ-ನ-೧ಮಾಹಿಷಂ-ಶೃಂಗಂ-ಎಮ್ಮೆಯ ಕೊಂಬು.

ಮಭ್ರಕಂಗಿರಿಜಾಮಲೇ॥

ಅಭ್ರಕಂ-ಗಿರಿಜಂ-ಅಮಲಂ-ನ೩ಅಭ್ರಕದಹೆಸರು.

ಸ್ರೋತೋಂಜನಂತು ಸೌ
ವೀರಂಕಾಪೋತಾಂಜನಯಾಮು

ಸ್ರೋತೋಂಜನಂ=ಸೌವೀರಂ=ಕಾಪೋತಾಂಜನಂ=ಯಾಮುನಂ-ನ-೪-ಸೌವೀರಾಂಜನಸದಹೆಸರುಗಳು.

ತುತ್ಥಾಂಜನಂಶಿಖಿಗ್ರೀವಂ
ವಿತುನ್ನಕಮಯೂರಕೇ॥೭೭

ತುತ್ಥಾಂಜನಂ-ಶಿಖಿಗ್ರೀವಂ-ವಿತುನ್ನಕಂ-ಮಯೂರಕಂ ಕರ್ಪರೀ=ಸ್ತ್ರೀ೫ತುತ್ಥಾಂಜನದಹೆಸರು,ಅಂದರೆ,ಮೈಲುತುತ್ಥದಹೆಸರುಗಳು,

ದಾರ್ವಿಕಾಕ್ವಾಥೋದ್ಭವಂ
ತುತ್ಥಂರಸಾಂಜನಂ। ರಸಗ

ದಾರ್ವಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಕ್ವಾಥೋದ್ಭವಂ=ತುತ್ಥಂ ರಸಾಂಜನಂ ರಸಗರ್ಭಂ ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರ್ಭಂತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಶೈಲಂ

ಶೈಲಂ-ನ-೬-ರಸಾಂಜನದಹೆಸರುಗ
ಇಲ್ಲಿ ತುತ್ಥಾಂಜನ ಮೊದಲುಗೊಂಡು
ಶಬ್ದಗಳೂ, ಪ್ರೈಲುತುತ್ಥದಹೆಸರು
ದುಕೆಲವರನ್ನುವರು,

ಗಂಧಾಶ್ಮನಿತುಗಂಧಿಕಃ ಸೌ
ಗಂಧಿಕಶ್ಚ

ಗಂಧಾಶ್ಮ-ನ-ಗಂಧಕಃ-ಪು-ಗಂಧಿ
ಸೌಗಂಧಿಕಃ-ಪು ೩ಗಂಧಕದಹೆಸರು

ಚಕ್ಷುಷ್ಯಾಕುಲಾಲ್ಯೌತುಕು
ಲತ್ಥಿಕಾ॥

ಚಕ್ಷುಷ್ಯಾ=ಕುಲಾಲೀ=ಕುಳುತ್ಥಿ
ಸ್ತ್ರೀ-೩-ಕುಳುತ್ಥಾಂಜನದಹೆಸರು

ರೀತಿಪುಷ್ಪಂಪುಷ್ಪಕೇತುಃಪೌ
ಷ್ಪಕಂಕುಸುಮಾಂಜನಂ।

ರೀತಿಪುಷ್ಪಂ=ನ ಪುಷ್ಪಕೇತುಃ-ಪು-
ಪುಷ್ಪಕಂ-ಪೌಷ್ಪಕಂ-ಕುಸುಮಾಂ
ನ-೪_ಕುಸುಮಾಂಜನದಹೆಸರು,

ಪಿಂಜರಂಪೀತನಂತಾಲಮಾ
ಲಂಚಹರಿತಾಲಕೇ।

ಪಿಂಜರಂ=ಪೀತನಂ ತಾಲಂ ಆಲ
ರಿತಾಲಕಂ ನ ೫ಹರಿದಳದ ಹೆಸರು

ಗೈರೇಯಮರ್ಥ್ಯಂಗಿರಿಜಮ
ಶ್ಮಜಂಚಶಿಲಾಜತು ॥೬೪೧

ಗೈರೇಯಂ_ಅರ್ಥ್ಯಂ=ಗಿರಿಜಂ
ಶಿಲಾಜತು ನ ೫ ಶಿಲಾಜಿತ್ತು ಕಲ್
ಲಾಜಿತ್ತು, ಗೋಮೂತ್ರಶಿಲಾಜಿತ್ತು
ಹೆಸರುಗಳು.

ಬೋಲಗಂಧರಸಪ್ರಾಣಪಿಂಡ
ಗೋಪರಸಾಃಸಮಾಃ।

ಬೋಲಃ=ಗಂಧರಸಃ=ಪ್ರಾಣಃ=ಪಿಂ
ಗೋಪಃ=ಪು=ಗೋಪರಸಃ=ರಸಃ=ಪು
ಪು-೬-ಬೋಳದಹೆಸರುಗಳು ಬಾ
ಬೋಳ.

ಡಿಂಡೀರೋಽಬ್ಧಿಕಫಃಫೇನಃ

ಡಿಂಡೀರಃ=ಪು=ಅಬ್ಧಿಕಫಃ
ಫೇನಃ-ಪು-೩-ಸಮುದ್ರದ ನೊರೆ,

ಸಿಂಧೂರಂನಾಗಸಂಭವಂ।

ಸಿಂಧೂರಂ=ನಾಗಸಂಭವಂ=ನ
ಮೂರುಹೆಸರು. ಕೆಂಪಾದಸೀಸದ
ಸಿಂದ ಪುಡಿ.

ನಾಗಸೀಸಕಯೋಗೇಷ್ಟವ
ಪ್ರಾಣಿ

ನಾಗಂ-ಸೀಸಕಂ-ಯೋಗೇಷ್ಟಂ=ವ
ನ_೪=ಸೀಸದ ಹೆಸರುಗಳು.

ತ್ರಪುಪಿಚ್ಚಟಂ।ರಂಗವಂಗೇ।

ತ್ರಪು=ಪಿಚ್ಚಟಂ=ರಂಗಂ_ವಂಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶ್ಯ ಥಪಿಟಾಸ್ತೂಲೋ

ಶತವರದಹೆಸರುಗಳು.

ಏತೌ=ತೂಲಃ=ಪ್ರ-೧-ಅರಳೆ=ಹಾಸಿಗೆಯಾ ಅರಳೆ.

ಕಶಿಪುರ್ಲೋತ್ತ್ವರಂ ! ಸ್ಯಾತ್ಕುಸುಂಭಂ ವಹ್ನಿಶಿಖಂ ಮಹಾರಜನಮಿತ್ಯಪಿ।

ಕಮಲೋತ್ತರಂ-ಕುಸುಂಭಂ=ವಹ್ನಿಶಿಖಂ ಮಹಾರಜನಂ ನಸಕುಸುಂಬಾಬಣ್ಣದಹೂವ್ವು.

ಮೇಷಕಂಬಳ ಊರ್ಣಾಯುಃ

ಮೇಷಕಂಬಳಃ-ಊರ್ಣಾಯುಃ=ಪು-೨-ಕುರಿಯಕೂದಲಿಂದ ನೇಯಿದಕಂಬಳಿ.

ಶಶೋರ್ಣಂ ಶಶಲೋಮನಿ।

ಶಶೋರ್ಣಂ-ನ-೧=ಶಶಲೋಮನಿ ಮೊಲದಕೂದಲುಗಳಿಂದ ನೇಯಿದಕಂಬಳಿ.

ಮಧುಕ್ಷೌದ್ರಂ ಮಾಕ್ಷಿಕಾದಿ

ಮಧು-ಕ್ಷೌದ್ರಂ=ನ-೨ನ್ನು, ಮಾಕ್ಷಿಕಾದಿ ಮಾಕ್ಷಿಕ ಭ್ರಾಮರ ಪೌತ್ತಿಕಗಳೆಂಬ ೩ಬಗೆಜೇನುಗಳಿಗೂಪೆಸರು,

ಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ತು ಸಿಕ್ಥಕಂ।

ಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟಂ-ಸಿಕ್ಥಕಂ-ನ-೨=ಜೇನ್ನಮೇಣದಪೆಸರು,

ಮನಶ್ಶಿಲಾ ಮನೋಗುಪ್ತಾ ಮನೋಹ್ವಾ ನಾಗಜಿಹ್ವಿಕಾ।ನೈಪಾಲೀ ಕುನಟೀ ಗೋಲಾ

ಮನಶ್ಶಿಲಾ=ಮನೋಗುಪ್ತಾ=ಮನೋಹ್ವಾ=ನಾಗಜಿಹ್ವಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೮ ಮಣಿಶಿಲೆಯಪೆಸರುಗಳು ನೈಪಾಲೀ ಕುನಟೀ ಗೋಲಾ ೩ ನೇಪಾಳ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಮಣಿಶಿಲೆ,ಈ೩ವ ಣಿಶಿಲೆಯಾಹೆಸರುಗಳು.

ಯವಕ್ಷಾರೋ ಯವಾಗ್ರಜಃ, ಪಾಕ್ಯೋಥ

ಯಾವಕ್ಷಾರಃ=ಯವಾಗ್ರಜಃ=ಪಾಕ್ಯಃ-ಪು-೩-ಯಾವಕ್ಷಾರದಪೆಸರುಗಳು.

ಸರ್ಜಿಕಾಕ್ಷಾರಃ ಕಾಪೋತಸ್ಸುವರ್ಚಿಕಃ।೧೦೮।ಸೌವರ್ಚಲಂ ಸ್ಯಾದ್ರುಚಕಂ

ಸರ್ಜಿಕಾಕ್ಷಾರಃ=ಕಾಪೋತಃ=ಸುವರ್ಚಿಕಃ=ಪು-ಸೌವರ್ಚಲಂ=ನ-ರುಚಕಂ-ನ-೫=ಸರ್ಜಕ್ಷಾರದಹೆಸರುಗಳು,

ತ್ವಕ್ಷೀರಾ ವಂಶ ರೋಚನಾ।

ತ್ವಕ್ಕ್ಷೀರಾ=ಪು=ತ್ವಕ್ಕ್ಷೀರೀ=ಸ್ತ್ರೀ ತ್ವಕ್ಷೀರಂ=ನ-ವಂಶರೋಚನಾ-ಸ್ತ್ರೀ೩ ತ್ವಕ್ಕ್ಷೀರದಪೆಸರುಗಳು

ಶಿಗ್ರುಜಂ ಶ್ವೇತಮರಿಚಂ

ಶಿಗ್ರುಜಂ ಶ್ವೇತಮರಿಚಂ ನ ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬೀಜದಹೆಸರು.

ಮೋರಟಂಮೂಲಮೈಕ್ಷವಂ॥

ಮೋರಟಂ=ನ ೧ ಐಕ್ಷವಂಮೂಲ... ಬ್ಬಿನಬೇರುಗಳಿಗೆಹೆಸರು,

ಗ್ರಂಥಿಕಂಪಿಪ್ಪಲೀಮೂಲಂ ಚಟಕಾಶಿರಇತ್ಯಪಿ।

ಗ್ರಂಥಿಕಂ-ಪಿಪ್ಪಲೀಮೂಲಂ-ಚಟ... ಸಃ=ನ=ನ=ಪಾ=ಚಟಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ... ಪಾ-ಸಿರಃ-ಪು-೩-ಹಿಪ್ಪಲಿಯಬೇರು,

ಗೋಲೋಮೀಭೂತಕೇಶೋನಾ

ಗೋಲೋಮೀ ಸ್ತ್ರೀ ಭೂತಕೇ... ೨-ಜಟಾಮಾಂಸಿಯಹೆಸರುಗಳು, ಭೂ... ಕೇಶವೆಂಬ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆ... ನುವರು,

ಪತ್ರಾಂಗಂರಕ್ತಚಂದನಂ

ಪತ್ರಾಂಗಂ=ರಕ್ತಚಂದನಂ ನ... ಕ್ತಚಂದನದಹೆಸರು,

ತ್ರಿಕಟುತ್ರ್ಯೂಷಣಂ ವ್ಯೋಷಂ

ತ್ರಿಕಟು=ತ್ರ್ಯೂಷಣಂ=ಪಾ=ತ್ರ... ಣಂ=ವ್ಯೋಷಂ ನ ೩ ಶೊಂಠಿ ಹಿಪ್ಪ... ಣಸು,ತ್ರೀರಕೂಟಕ್ಕೆಹೆಸರುಗಳು

ತ್ರಿಫಲಾತುಫಲತ್ರಿಕಂ

ತ್ರಿಫಲಾ ಸ್ತ್ರೀ ೧ ಫಲತ್ರಿಕಂ... ಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗ... ತ್ರಿಫಲಗಳಿಗೆಹೆಸರು.

ಇತಿವೈಶ್ಯವರ್ಗಃ.

ವೈಶ್ಯವರ್ಗಃ=ವೈಶ್ಯರಿಂದೊಡಗೂ... ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿ=ಈ... ಮುಗಿದುದು,

ಶೂದ್ರಾಶ್ಚಾವರವರ್ಣಾಶ್ಚ ವೃಷಲಾಶ್ಚ ಜಘನ್ಯಜಾಃ।
ಆಚಂಡಾಲಾತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣಾ ಅಂಬಷ್ಠಕರಣಾದಯಃ॥

ಶೂದ್ರಃ=ಅವರವರ್ಣಃ=ವೃಷಲ... ನ್ಯಜಃ-ಪು=೪=ಶೂದ್ರರಹೆಸರುಗಳು

ಇವು ಮೊದಲು ಗೊಂಡು ಆಚಂ... ತ್-ಚಂಡಾಲ ಪರಿಯಂತರತ್ತ... ಳಿತಕ್ಕ ಅಂಬಷ್ಠಕರಣಾದಯಃ=ಅಂ... ಕರಣಾದಿ ಜಾತಿಗಳು,ಸಂಕೀರ್ಣಾ... ರಜಾತಿಗಳೆಂಬಲ್ಪಡುವವು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶೂದ್ರಾವಿಶೋಸ್ತು ಕರಣೋಂ
ಬಷ್ಠೋ ವೈಶ್ಯಾದ್ವಿಜನ್ಮನಃ ||೭೪೯

ಕರಣಃ=ಪು-೧-ಶೂದ್ರಸ್ತ್ರೀಗೂ,ವೈಶ್ಯನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು
ಅಂಬಷ್ಠಃ ಪು ೧ ವೈಶ್ಯಾದ್ವಿಜನ್ಮನಃ ವೈಶ್ಯಾ=ವೈಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಗೂ,ದ್ವಿಜನ್ಮನಃ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು,

ಶೂದ್ರಾಕ್ಷತ್ರಿಯಯೋರು
ಗ್ರಃ

ಉಗ್ರಃ=ಪು=೧=ಶೂದ್ರಾಕ್ಷತ್ರಿಯಯೋಃ,ಶೂದ್ರಾ=ಶೂದ್ರಸ್ತ್ರೀಗೂ.ಕ್ಷತ್ರಿಯಯೋಃ=ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೂಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು,

ಮಾಗಧಃಕ್ಷತ್ರಿಯಾವಿಶೋಃ

ಮಾಗಧಃ=ಪು=೧=ಕ್ಷತ್ರಿಯಾವಿಶೋಃ=ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ=ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ತ್ರೀಗೂ.ವಿಶಃ=ವೈಶ್ಯನಿಗೂ.ಹುಟ್ಟಿದವನ ಹೆಸರು.

ಮಾಹಿಷ್ಯೋರ್ಯಾಕ್ಷತ್ರಿಯ
ಯೋಃ

ಮಾಹಿಷ್ಯಃ-ಪು=೧=ಅರ್ಯಾಕ್ಷತ್ರಿಯಯೋಃ ಅರ್ಯಾ=ವೈಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಯೋಃ=ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು,

ಕ್ಷತ್ತಾರ್ಯಾಶೂದ್ರಯೋಃ
ಸುತಃ ||೭೫೦||

ಕ್ಷತ್ತಾ ಋ ಪು ೧ ಆರ್ಯಾಶೂದ್ರಯೋಃ ಆರ್ಯಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ತ್ರೀಗೂ,ಶೂದ್ರಯೋಃ ಶೂದ್ರನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು. ಈಬಳಿ ಆರ್ಯಾಶಬ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ತ್ರೀವಾಚಕವು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ
ತ್ಸೂತ

ಸೂತಃ-ಪು-೧-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾಂ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ.ಕ್ಷತ್ರಿಯಾತ್-ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಸೇರಿಂದಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು,

ಸ್ತಸ್ಯಾಂ ವೈದೇಹಕೋ ವಿ
ಶಃ

ವೈದೇಹಕಃ-ಪು ೧ ತಸ್ಯಾಂ=ಆಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ,ವಿಶಃ ವೈಶ್ಯನದೆಸೆಯಿಂದಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರು ವೈಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಗೂ ಶೂದ್ರನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದವನಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು,

ರಥಕಾರಸ್ತು ಮಾಹಿಷ್ಯಾ
ತ್ಕರಣ್ಯಾಂ ಯಸ್ಯ ಸಂಭವಃ||

ರಥಕಾರಃ-ಪು-೧-ಕರಣ್ಯಾಂ=ಕೆಳಗೆಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕರಣಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ.ಮಾಹಿಷ್ಯಾತ್=ಕೆಳಗೆಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಹಿಷ್ಯಪುರುಷನದೆಸೆಯಿಂದ,ಯಸ್ಯ=ಯಾವನಿಗೆ,ಸಂಭವಃ ಹು-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಣೆಗಾರನಪೆಸರು,

ಪಾದೂಕೃಚ್ಚರ್ಮಕಾರಸ್ಸ್ಯಾ

ಪಾದೂಕೃತ್ ಪಾದಕೃತ್ ... ಕಾರಃ-ಪು-೨-ಸಮ್ಮಗಾರನಪೆ... ರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಲೆಯುವವನು.

ದ್ವ್ಯೋಕಾರೋಲೋಹಕಾರಕಃ।

ವ್ಯೋಕಾರಃ-ಲೋಹಕಾರಕಃ-ಪು-... ಚಿಗಾನಪೆಸರು,ಗಣಿಯೊಳಗಿನ ಕ... ವತಂದುಶುದ್ಧಲೋಹವಮಾಡುವ ಕ... ಸಲಾದಿದೇಶಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಲೋಹ... ಜಾತಿಹೆಸರುಗಳಿಂದುಕೆಲವರು,

ನಾಡಿಂಧಮಸ್ಸ್ವರ್ಣಕಾರಃ ಕಲಾದೋರುಕ್ಮಕಾರಕಃ।

ನಾಡಿಂಧಮಃ ಸ್ವರ್ಣಕಾರಃ-ಕಲಾದಃ ರುಕ್ಮಕಾರಕಃ-ಪು-೪-ಅಗಸಾಲಿಗನಪೆ...

ಸ್ಯಾಚ್ಛಾಂಖಿಕಃ ಕಾಂಬವಿಕ

ಶಾಂಖಿಕಃ ಕಾಂಬವಿಕಃ ಪು ೨ ಶಂ... ದಕ್ಕೈಬಳೆಮೊದಲಾದನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾ... ವನಪೆಸರು, ಬೋಗಾರನೆನಿಸುವದು,

ಶ್ಶೌಲ್ಬಿಕಸ್ತಾಮ್ರಕುಟ್ಟಕಃ

ಶೌಲ್ಬಿಕಃ-ತಾಮ್ರಕುಟ್ಟಕಃ-ಪು-... ಚೆಂಬುಕುಟ್ಟಿಗನಪೆಸರುಗಳು,

ತಕ್ಷಾತುವರ್ಧಕಿಸ್ತ್ವಷ್ಟಾರಥಕಾರಶ್ಚಕಾಷ್ಠತಟ್ ॥೯॥

ತಕ್ಷನ್-ವರ್ಧಕಿಃ-ತ್ವಷ್ಟೃ-ರಥಕಾರಃ-ಕಾಷ್ಠತಟ್-ಪು- ... ಯುವನಪೆಸರು,

ಗ್ರಾಮಾಧೀನೋಗ್ರಾಮತಕ್ಷಃ

ಗ್ರಾಮತಕ್ಷಃ-ಪು-೧-ಗ್ರಾಮಾಧೀನ... ಗ್ರಾಮವೂರಿಗೆ,ಆಧೀನಃ-ಆಧೀನನಾಗಿ... ಯುವಬಡಿಗೆಯುವನ ಪೆಸರು,

ಕೌಟತಕ್ಷೋಽನಧೀನಕಃ।

ಕೌಟತಕ್ಷಃ-ಪು-೧-ಅನಧೀನಕಃ-... ನಆಧೀನವಾಗದೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಬ... ಯುವನಪೆಸರು.

ಕ್ಷುರೀಮುಂಡೀದಿವಾಕೀರ್ತಿನಾಪಿತಾಂತಾವಸಾಯಿನಃ

ಕ್ಷುರಿನ್-ಮುಂಡಿನ್-ದಿವಾಕೀರ್ತಿ... ನಾಪಿತಃ-ಅಂತಾವಸಾಯಿನ್-ಪು-... ಯಿಂದರವನಪೆಸರು,

ನಿರ್ಣೇಜಕಸ್ಸ್ಯಾದ್ರಜಕಃ

ನಿರ್ಣೇಜಕಃ-ರಜಕಃ-ಪು-೨-ಅಗಸ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಟ್ಟವಿಕೆಯುಂಟೋ ಅವನ ಹೆಸರು,
ಸ್ಯಾಚ್ಚಂಡಾಲಸ್ತು ಜನಿತೋ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾಂ ವೃಷಲೇನ ಯಃ	ಚಂಡಾಲಃ-ಪು-೧-ಇದು, ಯಃ-ಯಾವನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾಂ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ವೃಷಲೇನ=ಶೂದ್ರನಿಂದ ಜನಿತಃ=ಹುಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟನೋ ಅವನ ಹೆಸರು,
ಕಾರುಶ್ಶಿಲ್ಪೀ	ಕಾರುಃ=ಶಿಲ್ಪೀ=ನ್=ಪು-೨-ಅಗಸಾಲಿನಿಗೂ ನೆಯಿಗೆಯವನಿಗೂ ಕೇಶಿಗರವನಿಗೂ ಅಗಸನಿಗೂ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳು ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಹೆಸರು,
ಸಂಹತೈಸ್ತೈರ್ದ್ವಯೋಃ ಶ್ರೇಣಿಸ್ಸಜಾತಿಭಿಃ ॥೬೫॥	ಶ್ರೇಣಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಸಜಾತಿಭಿಃ ಸಜಾತೀಯರ್ಯ್ಯಗಳಾದ=ಸಂಹತೈಃ=ಕೂಡಿದ್ದ, ತೈಃ=ಆಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದಾದ ಸಮೂಹವು, ಶ್ರೇಣಿಯೆಂಬುಪ್ಪಡುವದು,
ಕುಲಿಕಸ್ಸ್ಯಾತ್ಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠೀ	ಕುಲಿಕಃ ಪಾ ಕುಲಕಃ ಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠೀ ನ್=ಪು=೨=ಶಿಲ್ಪಿಕುಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನಾದವನ ಹೆಸರು,
ಮಾಲಾಕಾರಸ್ತು ಮಾಲಿಕಃ ।	ಮಾಲಾಕಾರಃ-ಮಾಲಿಕಃ-ಪು-೨-ಹೂವಾಡಿಗನ ಹೆಸರು,
ಕುಂಭಕಾರಃ ಕುಲಾಲಃ	ಕುಂಭಕಾರಃ-ಕುಲಾಲಃ-ಪು-೨-ಕುಂಬಾರನ ಹೆಸರು,
ಸ್ಯಾತ್ಪಲಗಂಡಸ್ತು ಲೇಪಕಃ ॥	ಪಲಗಂಡಃ-ಲೇಪಕಃ-ಪು-೨-ಸುಣ್ಣದ ಗಾರೆ ಮಾಡುವವನ ಹೆಸರು,
ತಂತುವಾಯಃ ಕುವಿಂದಸ್ಸ್ಯಾತ್	ತಂತುವಾಯಃ=ಕುವಿಂದಃ=ಪು=೨=ನೇಯಿಗೆಯವನ ಹೆಸರು,
ತುನ್ನವಾಯಸ್ತು ಸೌಚಿಕಃ ॥	ತುನ್ನವಾಯಃ=ಸೌಚಿಕಃ=ಪು=೨=ಚಿಪ್ಪಿಗರವನ ಹೆಸರು,
ರಂಗಾಜೀವಶ್ಚಿತ್ರಕರಃ	ರಂಗಾಜೀವಃ=ಚಿತ್ರಕರಃ ಪು ೨ ಚಿತ್ರವ ಬರೆಯುವವನ ಹೆಸರು,
ಶಸ್ತ್ರಮಾರ್ಜೋಸಿಧಾವಕಃ	ಶಸ್ತ್ರಮಾರ್ಜಃ=ಅಸಿಧಾವಕಃ ಪು ೨ ಸಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೆಸರು,

ಶೌಂಡಿಕೋಮಂಡಹಾರಕಃ

ಶೌಂಡಿಕಃ-ಮಂಡಹಾರಕಃ-ಪು-ಹೆಂ
ಡಮಾರುವವನಹೆಸರು,

ಜಾಬಾಲಸ್ಸ್ಯಾದಜಾಜೀವಃ

ಜಾಬಾಲಃ-ಅಜಾಜೀವೀ-ನ-ಪು-ಅ
ಜೀವಃ-ಪು-೨-ಕುರುಬನಹೆಸರು,

ದೇವಾಜೀವಸ್ತು ದೇವಲಃ॥

ದೇವಾಜೀವಃ-ಪು-ದೇವಾಜೀವೀ-ನ-ದೇ
ವಲಃ-ಪು-೨-ಕೂಲಿಗೆ ದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ
ಹುವವನಹೆಸರು। ಪೂಜಾರೀ,

ಸ್ಯಾನ್ಮಾಯಾಶಾಂಬರೀ

ಮಾಯಾ-ಶಾಂಬರೀ ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಇಂದ್ರ
ಜಾಲಮೊದಲಾದ ಮಾಯೆಯಹೆಸರು,

ಮಾಯಾಕಾರಸ್ತು ಪ್ರತಿಹಾರಕಃ

ಮಾಯಾಕಾರಃ-ಪು-ಪ್ರತಿಹಾರಕಃ-ಪು
ಪ್ರತಿಹಾರಕಃ-ಪು-೩-ಮಾಯೆಮಾಡು
ವನಹೆಸರುಗಳು,

ಶೈಲಾಲಿನಸ್ತು ಶೈಲೂಷಾ ಜಾಯಾಜೀವಾಃ ಕೃಶಾಶ್ವಿನಃ ಭಾರತಾ ಇತ್ಯಪಿ ನಟಾಃ

ಶೈಲಾಲೀ-ನ-ಶೈಲೂಷಃ-ಜಾಯಾಜೀ
ವಃ ಕೃಶಾಶ್ವೀ ನ್ ಭಾರತಃ ನಟಃ-ನ
ವನಹೆಸರು,

ಚಾರಣಾಸ್ತು ಕುಶೀಲವಾಃ

ಚಾರಣಃ-ಕುಶೀಲವಃ-ಪು-೨-ಆಟಗಾರ
ನಹೆಸರುಗಳು,

ಮಾರ್ದಂಗಿಕಾ ಮೌರಜಿಕಾಃ

ಮಾರ್ದಂಗಿಕಃ-ಮೌರಜಿಕಃ-ಪು-ಮ
ದ್ದಳೆಬಡಿಯುವವನಹೆಸರುಮದ್ದ

ಪಾಣಿವಾದಾಸ್ತು ಪಾಣಿಘಾಃ

ಪಾಣಿವಾದಃ-ಪಾಣಿಘಃ-ಪು-೨-ಕೈ
ಹೊಡಿಯುವವನಹೆಸರು,

ವೇಣುಧ್ಮಾಸ್ಸ್ಯುರ್ವೈಣವಿಕಾಃ

ವೇಣುಧ್ಮಃ-ವೈಣವಿಕಃ-ಪು-೨-
ಶೃಂಗೋಗೋವಿ ಊದುವವನಹೆಸರು,

ವೀಣಾವಾದಸ್ತು ವೈಣಿಕಃ

ವೀಣಾವಾದಃ-ವೈಣಿಕಃ-ಪು-೨-ವೀಣೆ
ಯನ್ನು ನುಡಿಸುವವನಹೆಸರು,

ಜೀವಾಂತಕಶ್ಶಾಕುನಿಕೋ

ಜೀವಾಂತಕಃ-ಶಾಕುನಿಕಃ-ಪು-೨-ಹ
ಕ್ಕಿಯ ಬೇಟಗಾರ,

ದ್ವೌವಾಗುರಿಕಜಾಲಿಕೌ॥

ವಾಗುರಿಕಃ-ಜಾಲಿಕಃ-ಪು-೨-ಜಾಲಕಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಪು-೧-ಮೃಗದ ಬಲೆಗಾರನಪೆಸರು,
ವೈತಂಸಿಕಃ ಕೌಟಿಕಶ್ಚ ಮಾಂಸಿಕಶ್ಚ ಸಮಂ ತ್ರಯಂ	ವೈತಂಸಿಕಃ-ಕೌಟಿಕಃ-ಮಾಂಸಿಕಃ-ಪು-೩-ಕಟುಕಗಾರನಲ್ಲೂ, ಮಾಂಸ ಮಾರುವವನಲ್ಲೂ ವರ್ತಿಸುವದು,
ಭೃತಕೋ ಭೃತಿಭುಕ್ಕರ್ಮಕರೋ ವೈತನಿಕೋಽಪಿ ಸಃ	ಭೃತಕಃ-ಭೃತಿಭುಕ್-ಜ್-ಕರ್ಮಕರಃ ವೈತನಿಕಃ-ಪು-೪-ಕೂಲಿಯವನಪೆಸರು.
ವಾರ್ತಾವಹೋ ವೈವಧಿಕೋ	ವಾರ್ತಾವಹಃ-ವೈವಧಿಕಃ-ಪು-೨-ಕಾವಡಿಹೊರುವವನಪೆಸರು,
ಭಾರವಾಹಸ್ತು ಭಾರಿಕಃ	ಭಾರವಾಹಃ-ಭಾರಿಕಃ-ಪು-೨-ಹೊರೆಹೊರುವವನಪೆಸರು,
ವಿವರ್ಣಃ ಪಾಮರೋ ನೀಚಃ ಪ್ರಾಕೃತಶ್ಚ ಪೃಥಗ್ಜನಃ ನಿಹೀನೋಽಪಸದೋ ಜಾಲ್ಮಃ ಕ್ಷುಲ್ಲಕಶ್ಚೇತರಶ್ಚ ಸಃ ॥	ವಿವರ್ಣಃ-ಪಾಮರಃ-ನೀಚಃ-ಪ್ರಾಕೃತಃ-ಪೃಥಗ್ಜನಃ-ನಿಹೀನಃ-ಅಪಸದಃ-ಜಾಲ್ಮಃ-ಕ್ಷುಲ್ಲಕಃ-ಇತರಃ-ಪು-೧೦-ನೀಚನಪೆಸರು
ಭೃತ್ಯೇ ದಾಸೇರದಾಸೇಯದಾಸಗೋಪ್ಯಕಚೇಟಕಾಃ ನಿಯೋಜ್ಯಕಿಂಕರಪ್ರೈಷ್ಯಭುಜಿಷ್ಯಪರಿಚಾರಕಾಃ ।	ಭೃತ್ಯಃ-ದಾಸೇರಃ-ದಾಸೇಯಃ-ದಾಸಃ-ಗೋಪ್ಯಕಃ-ಚೇಟಕಃ-ನಿಯೋಜ್ಯಃ-ಕಿಂಕರಃ-ಪ್ರೈಷ್ಯಃ-ಭುಜಿಷ್ಯಃ-ಪರಿಚಾರಕಃ-ಪು-೧೧-ಬಂಟನಪೆಸರು ಚಾಕರಿಯವನು
ಪರಾಚಿತಪರಿಸ್ಕಂದಪರಜಾತಪರೈಧಿತಾಃ ॥೨೧॥	ಪರಾಚಿತಃ-ಪರಿಸ್ಕಂದಃ-ಪರಜಾತಃ-ಪರೈಧಿತಃ-ಪು-೪-ಹೆರವರಾಳುವವನಪೆಸರು
ಮಂದಸ್ತುಂದಪರಿಮೃಜ್ಯ ಆಲಸ್ಯಃ ಶೀತಕೋಽಲಸೋಽನುಷ್ಣಃ	ಮಂದಃ-ತುಂದಪರಿಮೃಜಃ-ಆಲಸ್ಯಃ-ಶೀತಕಃ-ಅಲಸಃ ಅನುಷ್ಣಃ-೬-ಆಲಸ್ಯದವನಪೆಸರು,
ದಕ್ಷೇ ತು ಚತುರಪೇಶಲಪಟವಃ ಸೂತ್ಥಾನ ಉಷ್ಣಶ್ಚ	ದಕ್ಷಃ-ಚತುರಃ-ಪೇಶಲಃ-ಪಟುಃ-ಸೂತ್ಥಾನಃ-ಉಷ್ಣಃ-ಪು-ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದವನಪೆಸರು,
ಚಂಡಾಲಪ್ಲವಮಾತಂಗದಿವಾಕೀರ್ತಿಜನಂಗಮಾಃ । ನಿಷಾದಶ್ವಪಚಾವಂತೇವಾಸಿಚಾಂಡಾಲಪುಕ್ಕಸಾಃ	ಚಂಡಾಲಃ-ಪ್ಲವಃ-ಮಾತಂಗಃ-ದಿವಾಕೀರ್ತಿಃ-ಜನಂಗಮಃ-ನಿಷಾದಃ-ಶ್ವಪಚಃ-ಅಂತೇವಾಸೀ-ಚಾಂಡಾಲಃ-ಪುಕ್ಕಸಃ-ಪು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲ್ಯಕಸಾಃ||

ಭೇದಾಃ ಕಿರಾತಶಬರಪುಲಿಂದಾ

ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತಯಃ

೧ ಹೊಲೆಯುವನ ಪೆಸರು.

ಕಿರಾತಃ=ಪು-೧-ನಮ್ರಲಾಗರಿರು ತನ ಪೆಸರು,ಶಬರಃ ಪು ೧ ಸೊಪ್ಪು ಸ ಬ್ಯಾಡನಪೆಸರು,ಪುಳಿಂದಃ=ಪು=೧=ಬ ರಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವನಪೆಸರು,ಭೇ ದಾಃ=ಚಂಡಾಲಭೇದಗಳಾದ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾ ತಿಗಳು,

ವ್ಯಾಧೋ ಮೃಗವಧಾಜೀವೋ

ಮೃಗಯುರ್ಲುಬ್ಧಕಶ್ಚ ಸಃ

ಕೌಲೇಯಕ ಸ್ಸಾರಮೇಯಃ

ಕುಕ್ಕುರೋ ಮೃಗದಂಶಕಃ। ಶ

ನಕೋ ಭಷಕಶ್ಶ್ವಾ ಸ್ಯಾ

ದಲರ್ಕಸ್ತು ಸಯೋಗಿತಃ||

ವ್ಯಾಧಃ ಮೃಗವಧಾಜೀವಃ=ಮೃಗಯು ಲುಬ್ಧಕಃ=ಪು=೪=ಬೇಡರವನಪೆಸರು

ಕೌಲೇಯಕಃ=ಸಾರಮೇಯಃ=ಕುಕ್ಕು ರಃ=ಮೃಗದಂಶಕಃ=ಶುನಕಃ=ಭಷಕಃ=ಶ್ವಾ ನ್=ಪು=೭-ನಾಯಿಯ ಪೆಸರು,

ಅಲರ್ಕಃ-ಪು-೧-ಸಯೋಗಿತಃ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದನಾಯಿ ಪೆಸರು,

ಶ್ವಾ ವಿಶ್ವಕದ್ರುರ್ಮೃಗಯಾ

ಕುಶಲಃ

ವಿಶ್ವಕದ್ರುಃ ಪು ೧ ಮೃಗಯಾಕು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲವಾದ-ಶ್ವಾ-ನಾಯಿ ಪೆಸರು,

ಸ್ಸರಮಾ ಶುನೀ।

ಸರಮಾ=ಶುನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೨=ಹೆಣ್ಣುನಾ ಯಿಯ ಪೆಸರು.

ವಿಟ್ಚರಸ್ಸೂಕರೋ ಗ್ರಾಮ್ಯೋ

ವರ್ಕರ ಸ್ತರುಣಃ ಪಶುಃ||

ವಿಟ್ಚರಃ-ಪು-೧-ಇದು-ಗ್ರಾಮ್ಯಸೂ ಕರಃ ಊರೊಳಗಿನ ಹಂದಿಯ ಪೆಸರು,

ಬರ್ಕರಃ=ಪು ೧ ತರುಣಃ-ಪ್ರಾ ಯಸ್ಸಿಕ್ತಪಶುಃ=ಪಶುಮಾತ್ರಕ್ಕೆ...

ಆಚ್ಛೋದನಂ ಮೃಗವ್ಯಂ ಸ್ಯಾ

ದಾಖೇಟೋ ಮೃಗಯಾ ಸ್ತ್ರಿ

ಯಾಂ।

ದಕ್ಷಿಣಾರುರ್ಲುಬ್ಧಯೋಗಾದ್ದ

ಕ್ಷಿಣೇರ್ಮಾ ಕುರಂಗಕಃ

ಆಚ್ಛೋದನಂ=ಮೃಗವ್ಯಂ-ನ-... ಪು_ಮೃಗಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ ೪ ಬೇಟೆಯ ಪೆ... ಗಳು,

ಲುಬ್ಧಯೋಗಾತ್=ಬೇಟೆಗಾರನ... ತಗಲುವದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾರುಃ=ಬಲ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯವೃಕ್ಷ, ಕುರಂಗಃ- ಮೃಗವು, ದಕ್ಷಿಣೆಯು.

ಐಕಾಗಾರಿಕಸ್ತೇನದಸ್ಯು
ತಸ್ಕರ . . . ಪ್ರತಿರೋಧಿ
ಪರಾಸ್ಕಂದಿಪಾಟಚ್ಚರ ಮಲಿ
ಮ್ಲುಚಾಃ ॥೨೦॥

ಎನಿಸಲ್ಪಡುವದು. ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಹೆಸರು.

ಚೋರಃ-ಪು-ಚೌರಃ=ಐಕಾಗಾರಿಕಃ=ಸ್ತೇನಃ-ದಸ್ಯುಃ-ತಸ್ಕರಃ=ಮೋಷಕಃ, ಪ್ರತಿರೋಧೀ-ನ್-ಪರಾಸ್ಕಂದೀ-ನ್-ಪಾಟಚ್ಚರಃ-ಮಲಿಮ್ಲುಚಃ ಪು ೧೦ ಕಳ್ಳನ ಹೆಸರುಗಳು

ಚೌರಿಕಾಸ್ತೈನ್ಯಚೌರ್ಯೇ ಚ ಸ್ತೇ
ಯಂ

ಚೌರಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಸ್ತೈನ್ಯಂ ಚೌರ್ಯಂ ಸ್ತೇಯಂ=ನ-೪-ಕಳ್ಳತನದ ಹೆಸರು

ಲೋಪ್ತ್ರಂತು ತದ್ಧನಂ। ವಿ
ತಂಸಸ್ತೂಪಕರಣಂ ಬಂಧನೇ
ಮೃಗಪಕ್ಷಿಣಾಂ

ಲೋಪ್ತ್ರಂ ನ ೧ ತದ್ಧನಂ ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ತಂದ ವಡವೆಯ ಹೆಸರು, ವಿತಂಸಃ-ಪು-ವೀತಂಸಃ ಪು ೧-ಮೃಗಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬಂಧನೇ=ಹಿಡಿಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪಕರಣಂ= ಸಾಧಕವಾದ ಉರುಲು ಮೊದಲಾದ್ದರ ಹೆಸರು,

ಉನ್ಮಾಥಃ- ಪು-ಕೂಟಯಂ
ತ್ರಂಸ್ಯಾ

ಉನ್ಮಾಥಃ-ಪು-ಕೂಟಯಂತ್ರಂ-ನ ಬೋನಿನ ಹೆಸರು, ಗಾಳದ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು,

ವಾಗುರಾಮೃಗಬಂಧಿನೀ।

ವಾಗುರಾ=ಮೃಗಬಂಧಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಮೃಗಗಳ ಹಿಡಿಯುವ ಬಲೆಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ಶುಲ್ಬಂ ವರಾಟಕಃ ಸ್ತ್ರೀತುರ
ಜ್ಜು ಸ್ತ್ರಿಷು ವಟೀಗುಣಃ

ಶುಲ್ಬಂ=ನ=ಶುಂಬಂ=ನ=ವರಾಟಕ ಪು=ರಜ್ಜುಃ=ಸ್ತ್ರೀ-ವಟೀ-ತ್ರಿ-ಗುಣಃ ಪು ಹಗ್ಗದ ಹೆಸರು. ಹುರಿ ಹಗ್ಗ.

ಉದ್ಘಾಟನಂ ಘಟೀಯಂತ್ರಂ
ಸಲಿಲೋದ್ವಾಹನಂ ಪ್ರಹೇಃ

ಉದ್ಘಾಟನಂ-ಘಟೀಯಂತ್ರಂ ನ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಹಃ ಸೇದುವ ಭಾವಿಯ ರಾಟೆಯಿಂದ ಸಲಿಲೋದ್ವಾಹನಂ-ನೀರು ಯೆತ್ತುವ ರಾಟೆಯ ಹೆಸರು,

ಪುಂಸಿವೇಮಾವಾಯದಂಡ

ವೇಮಾ-ನ್-ಪು-ವಾಯದಂಡಃ ಪು-೨ ನೆಯ್ಗೆಯವರ ಕಂಡಿಕೆ ಹಾಸಿಗೆ ನೇಯುವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪಕೊಳವಿಯುಪೆಸರು,

ಸೂತ್ರಾಣಿನಸಿತಂತವಃ॥

ಸೂತ್ರಂ=ನ-ತಂತುಃ-ಪು ೨ ನೂ ಪೆಸರು,

ವಾಣಿರ್ವ್ಯೂತಿಸ್ತ್ರಿಯೌತುಲ್ಯೇ

ವಾಣಿಃ-ವ್ಯೂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ನೇಯು ರಪೆಸರು,

ಪುಸ್ತಂಲೆಪ್ಯಾದಿಕರ್ಮಣಿ।

ಪುಸ್ತಂ ನ ೧ ಲೇಪ್ಯಾದಿಕರ್ಮ ೧ ... ಸಕೆಲಸ,

ಪಾಂಚಾಲಿಕ ಪುತ್ರಿಕಾಸ್ಯಾದ್ವಸ್ತ್ರದಂತಾದಿಭಿಃಕೃತಾ॥

ಪಾಂಚಾಲಿಕಾ=ಪುತ್ರಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಸ್ತ್ರದಂತಾದಭಿಃ=ವಸ್ತ್ರದಂತ ಕಾದ ಗಳಿ ದಕೃತಾ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬೊಂ ಪೆಸರು,

ಪಿಟಕಃಪೆಟಕಃಪೆಟಾಮಂಜೂಷಾ

ಪಿಟಕಃ-ಪೇಟಕಃ-ಪು-೨-ಪೇಟಾ ಸರುಗಳು, ಪೇಟಾ=ಪಾ=ಪೇಡಾ-ಮ ಷಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೨-ಮಂಡಾಸನದ ಪೆಸ ರ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳುಸಕೆಲಸರು.

ಥವಿಹಂಗಿಕಾ।ಭಾರಯಷ್ಟಿ

ಷ್ಟಿಗೆ ಗೌಣಿಗೆ.

ವಿಹಂಗಿಕಾ-ಪಾ=ವಿಹಂಗವಾ=ಭಾ ಷ್ಟಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಕಾವಡಿಯದಬ್ಬೆ

ಸ್ತದಾಲಂಬಿಶಿಕ್ಯಂಕಾಚ

ಶಿಕ್ಯಂ=ನ=ಕಾಚಃ-ಪು=೨ತದಾ ತ್=...ಕಾವಡಿ ದಬ್ಬೆ ಯಲ್ಲಿ ಆಲಂ ...ವಿನಪೆಸರುಕಾವಡಿಯುಲುಟ್ಟ,

ಥಪಾದುಕಾಪಾದೂರುಪಾನಟ್ ಸ್ತ್ರೀ

ಪಾದುಕಾ-ಪಾದೂಃ-ಉಪಾನಟ್- ಸ್ತ್ರೀ-೩-ಕೆರದಪೆಸರು.'ಮರದ ... ದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದು ಪಾದರಕ್ಷೆ

ಸ್ಯೈವಾನುಪದೀನಾಪದಾಯತಾ

ಅನುಪದಾಯತಾ ಕಾಲಿಗೆ ತಕ್ಕಂಥ ಸ್ಯೈವ=ಅದಕ್ಕೆ=ಅನುಪದೀನಾ ಎಂಸಲ್ಪ ಡು, ತದನುಪದೀನಾ=ಸ್ತ್ರೀ,

ನಧ್ರೀವಧ್ರೀವರತ್ರಾಸ್ಯಾ

ನಧ್ರೀ-ವಧ್ರೀ=ವರತ್ರಾ=ಸ್ತ್ರೀ ಗಡವಿ... ಯಪೆಸರುತೊಗಲಹ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಶ್ವಾದೇಸ್ತಾಡನೀ ಕಶಾ॥	ಕಶಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಅಶ್ವಾದೇಃ-ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ತಾಡನೀ-ಹೊಡಿಯುವ ಚಾಟೀಕೋಲಿನ ಪೆಸರು, ಕೋರಡೆ
ಚಾಂಡಾಲಿಕಾತು ಕಂಡೋಲ ವೀಣಾ ಚಂಡಾಲವಲ್ಲಕೀ॥	ಚಾಂಡಾಲಿಕಾ=ಕಂಡೋಲವೀಣಾ =ಪಾ=ಕಚೋಲವೀಣಾ=ಚಂಡಾಲವಲ್ಲಕೀ=ಸ್ತ್ರೀ ೩-ಮಾದಿಗರವನವೀಣೆಯಪೆಸರು.
ನಾರಾಚೀಸ್ಯಾದೇಷಣಿಕಾ	ನಾರಾಚೀ-ಏಷಣಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨-ತಾಸಿನ ಪೆಸರುಗಳು.
ಶಾಣಸ್ತು ನಿಕಷಃ ಕಷಃ॥	ಶಾಣಃ=ನಿಕಷಃ-ಕಷಃ-ಪು-೩ಒರಗಲ್ಲಿನ ಪೆಸರು, ಸಾಣೆಯು,
ವ್ರಶ್ಚನಃ ಪತ್ರಪರಶುಃ	ವ್ರಶ್ಚನಃ=ಪತ್ರಪರಶುಃ=ಪು ೨ಚೇಣಿದಪೆಸರು, ಅಗಸಾಲಿಗನಕೊರಮುಟ್ಟು.
ರೀಷಿಕಾ ತೂಲಿಕಾ ಸಮೇ	ಈಷಿಕಾ-ತೂಲಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಚಿತ್ರಬರೆಯುವವನಲೆಕ್ಕಣಿಕೆ,
ತೈಜಸಾವರ್ತನೀ ಮೂಷಾ	ತೈಜಸಾವರ್ತನೀ-ಮೂಷಾ=ಸ್ತ್ರೀ೨ ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ್ದು ಕರಗಿಸುವಮೂಸೆಯಪೆಸರು,
ಭಸ್ತ್ರಾ ಚರ್ಮಪ್ರಸೇವಿಕಾ॥	ಭಸ್ತ್ರಾ ಚರ್ಮಪ್ರಸೇವಿಕಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೨ ತಿದಿಯಪೆಸರು,
ಆಸ್ಫೋಟನೀ ವೇಧನಿಕಾ	ಆಸ್ಫೋಟನೀ=ಪಾ-ಆಸ್ಫೋಟನೀ-ವೈಧನಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ=ರತ್ನಾದಿಗಳಿಗೆಯಜ್ಜಗಳುಹಾಕುವಬೈರಗೆಯಪೆಸರು,
ಕೃಪಾಣೀ ಕರ್ತರೀ ಸಮೇ	ಕೃಪಾಣೀ-ಕರ್ತರೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ಕತ್ತರಿಯಪೆಸರು,
ವೃಕ್ಷಾದನೋ ವೃಕ್ಷಭೇದೀ	ವೃಕ್ಷಾದನಃ=ವೃಕ್ಷಭೇದೀ=ನ-ಪು-೨ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಡಿಯುವಉಳಿಯಪೆಸರು,
ಟಂಕಃ ಪಾಷಾಣದಾರಣಃ॥	ಟಂಕಃ-ಪಾಷಾಣದಾರಣಃ-ಪು-೨ಕಲ್ಲುಒಡಿಯುವಉಳಿಯಪೆಸರು,
ಕ್ರಕಚೋಸ್ತ್ರೀ ಕರಪತ್ರಂ ಸ್ಯಾ	ಕ್ರಕಚಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕರಪತ್ರಂ-ನ-೨-ಗರ

ಗಸಿಅವೆಸರು,

ದಾರಾಚರ್ಮಪ್ರಭೇದಿಕಾ।

ಆರಾ-ಚರ್ಮಪ್ರಭೇದಿಕಾ-ಪ್ರೆ- ಪ್ರಭೇದಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೨. ಕಾಚಿನಮೆ ತೋಗಲನ್ನು, ಉಜ್ಜುಕೆರುವ ಶಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಕಾರಾಯು.

ಸೂರ್ಮ್ಮಿ ಸ್ಥೂಣಾಯಃಪ್ರತಿಮಾ

ಸೂರ್ಮ್ಮಿಃ=ಪ್ರೆ=ರೂರ್ಮಿ-ಸ್ಥೂಣಾಯಃ ಪ್ರತಿಮಾ-ಸ್ತ್ರೀ ೩ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬೊಂಬೆಯು ಹೆಸರು.

ಶಿಲ್ಪಂ ಕರ್ಮ ಕಳಾದಿಕಂ॥

ಕರ್ಮ ಕಳಾದಿಕಂ-ಕಳಾ=ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಹೇಳಿದ ನೃತ್ತಗೀತಾದಿ ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅಲಿಂಗನ ಚುಂಬನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ೬೪ನ್ನೂ ಕಳೆಗಳೆನ್ನಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಂಥಾ ಕಳೆಗಳನ್ನು ಅದಪವಿದ್ಯೆ ನಕಾರಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶಿಲ್ಪವೆನಲ್ಪಡುವದು ಶಿಲ್ಪಂ-ನ,

ಪ್ರತಿಮಾನಂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ ಪ್ರತಿಮಾ ಪ್ರತಿಯಾತನಾ॥ ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯಾ ಪ್ರತಿಕೃತಿ॥ ರರ್ಚಾ ಪುಂಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

ಪ್ರತಿಮಾನಂ-ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ=ನ=ಪ್ರತಿಮಾ-ಪ್ರತಿಯಾತನಾ=ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯಾ ಪ್ರತಿಕೃತಿಃ ಅರ್ಚಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತಿನಿಧಿಃ ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದವರ ಆಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಶಿಲಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಮೆ ಹೆಸರು, ತಸ್ವೀರಿಗೂ ಹೆಸರು.

ರುಪಮೋಪಮಾನಂ ಸ್ಯಾತ್।

ಉಪಮಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಉಪಮಾನಂ=ನ ಕಿರಿಹೋಲಿಕೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸುವದಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಾಸ್ಸಮಸ್ತುಲ್ಯ ಸ್ಸದೃಕ್ಷಸ್ಸದೃಶಸ್ಸದೃಕ್। ಸಾಧಾರಣಸ್ಸಮಾನಶ್ಚ

ಸಮಃ-ತುಲ್ಯಃ-ಸದೃಕ್ಷಃ-ಸದೃಶಃ-ಸದೃಕ್ ಶ-ಸಾಧಾರಣಃ ಸಮಾನಃ ಈ ಸಮಾನವಾದವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರು, ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಾಃ=ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗವುಳ್ಳವುಗಳು,

ಸ್ಯುರುತ್ತರಪದೇತ್ವಮೀ।

ನಿಭಃ-ಸಂಕಾಶಃ=ನೀಕಾಶಃ-ಪ್ರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭ ಸಂಕಾಶಕನೀ ಕಪ್ರತೀಕಾ
ಪವಾದಯಃ

ಶಿ-ಪು-ಉಪಪದ-ಸ್ತ್ರೀ-ಞ-ನ್ನ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ, ಕಲ್ಪ, ಭೂತ, ರೂಪಶಬ್ದಗನ್ನು, ಅನಿಾ ನ್ನು ಉತ್ತರಪದೇಸ್ಯಾಂ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ತಾವಿ ಪದ ಗಳಾಗಿಯೇ ಸಮಾನತೆ ನ್ನು ವಿಸಹಿಸುಗಳಾಗುವವು, ಇದಕ್ಕೆ ಪಿಂಡ ಸಿಭಪದ್ಮ ಶಂಕಾ ಇವು ಮೊದಲಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು,

ಕರ್ಮಣ್ಯಾ ವಿಧಾ ಭೃತ್ಯಾ ಭೃತಿ-
ರ್ಭರ್ಮ ವೇತನಂ ॥ ಭರ
ಣ್ಯಂ ಭರಣಂ ಮೂಲ್ಯ ನಿರ್ವೇ
ಶಃ ಪಣ ಇತ್ಯಪಿ

ಕರ್ಮಣ್ಯಾ-ವಿಧಾ-ಭೃತ್ಯಾ-ಭೃತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಭರ್ಮ-ನ-ವೇತನಂ-ಭರಣ್ಯಂ-ಭರಣಂ-ಮೂಲ್ಯಂ-ನ-ನಿರ್ವೇಶಃ-ಪಣಃ-ಪು ಗೆಕೂಲಿಯಹೆಸರುಗಳುಮಜೂರಿಯುಕೂಲಿ ಮತ್ತು

ಸುರಾ ಹಲಿಪ್ರಿಯಾ ಹಾಲಾ
ಪರಿಸ್ರುದ್ವರುಣಾತ್ಮಜಾ ॥
ಗಂಧೋತ್ತಮಾ ಪ್ರಸನ್ನೇ
ರಾಕಾದಂಬರ್ಯಃ ಪರಿಸ್ರುತಾ ॥
ಮದಿರಾ ಕಶ್ಯಮದ್ಯೇ ಚಾ

ಸುರಾ-ಹಲಿಪ್ರಿಯಾ-ಹಾಲಾ-ಪರಿಸ್ರುತ್ ವರುಣಾತ್ಮಜಾ-ಗಂಧೋತ್ತಮಾ-ಪ್ರಸನ್ನಾ-ಇರಾ-ಕಾದಂಬರೀ ಪರಿಸ್ರುತಾ ಮದಿರಾ ಸ್ತ್ರೀ-ಕಶ್ಯಂ-ಮದ್ಯಂ-ನ-ಹೆಂಡ ದ ಹೆಸರು, ಹೇಯವಾದಮದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಪ್ಯವದಂಶಸ್ತು ಭಕ್ಷಣಂ ॥

ಅವದಂಶಃ-ಪು-ಉಪದಂಶಃ-ಪು-ನ-ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಾಗ್ಯೆ ಬಾಡಿಸಿಕೊಂಬುವ ಮಾಂಸವೊದಲಾದವರ ಹೆಸರು. ಭೋಜನದ ಬಾಡಿಸಿಕೊಂಬುವ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ನಂಚಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಡಾಪ ನಂಮಧುಸ್ಥಾನಂ

ಶುಂಡಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪಾನಂ-ಮದಸ್ಥಾನಂ ನ-ಮದ್ಯಪಾನಮಾಡುವಮನೆಯು ಹೆಸರು, ಗಿಡ್ಡಂಗಡಿ,

ಮಧುವಾರಾಮಧುಕ್ರಮಾಃ ।

ಮಧುವಾರಃ-ಮಧುಕ್ರಮಃ-ಪು-ಆ-ಹಲವುಸಾರಿ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವಕ್ರಮದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೆಸರು,

ಮಧ್ವಾಸವೋ ಮಾಧವಕೋ ಮಧು ಮಾರ್ದ್ವೀಕ ಮದ್ವಯೋಃ॥

ಮಧ್ವಾಸವಃ=ಮಾಧವಕಃ=ಪು-ಮಧು-ನ-೩=ಹಿಪ್ಪೆಹೂವಿನ ಹೆಂಡದ ಹೆಸರು, ಮಾರ್ದ್ವೀಕಂ -ನ- ದ್ರಾಕ್ಷೇ ಹಣ್ಣಿನ ಹೆಂಡದ ಹೆಸರು. ಈ ಬಳಿ ಮಾರ್ದ್ವೀಕ ವೆಂಬುವ ಶಬ್ದವುಂಟು. ಆಗ ನಾಲ್ಕು ಸ್ನ ಹಿಪ್ಪೆ ಹೂವಿನ ಹೆಂಡದ ಹೆಸರು.

ಮೈರೇಯಮಾಸವಶ್ಶೀಧು

ಮೈರೇಯಂ=ನ=೧=ಆರೆಹುವ್ವ ಚಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲ ಗಳ ಚೊಕ್ಕ ನೀರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೆಂಡ, ಆಸವಃ-ಪು=೧=ಪಕ್ವವಾದ ಕಬ್ಬಿನ ರಸದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೆಂಡ, ಶೀಧುಃ-ಪು=೧=ಪಕ್ವವಾದ ಕಬ್ಬಿನ ರಸದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೆಂಡ, ಸಾರಾಯಿ, ಕಲ್ಲು, ಬ್ರಾಂದೀ,

ರ್ಮೇದಕೋ ಜಗಲಸ್ಸಮೌ॥

ಮೇದಕಃ-ಜಗಲಃ=ಪು=೨-ಮದ್ಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಾನಾದ್ರವ್ಯಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಸುವ ಮುದ್ದೆಯ ಹೆಸರು,

ಸಂಧಾನಂ ಸ್ಯಾದಭಿಷವಃ

ಸಂಧಾನಂ=ನ-ಅಭಿಷವಃ=ಪು-೨-ಹೆಂಡ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ಕಿಣ್ವಂ ಪುಂಸಿತು ನಗ್ನಹೂಃ॥

ಕಿಣ್ವಂ-ನ-ನಗ್ನಹೂಃ ಪು ನಗ್ನಹೂಃ ಪು=೨ ಮದ್ಯದ ಹಿಪ್ಪಿಯಲ್ಲೂ ಮದ್ಯ ಮಾಡುವ ದ್ರೋಣಿಯಲ್ಲೂ ವರ್ತಿಸುವದು.

ಕಾರೋತ್ತರಸ್ಸುರಾಮಂಡ

ಕಾರೋತ್ತರಃ-ಪು-ಸುರಾಮಂಡಃ-೨-ಹೆಂಡದ ಮೇಲಣ ತಿಳಿಯ ಹೆಸರು

ಆಪಾನಂ ಪಾನಗೋಷ್ಠಿಕಾ।

ಅಪಾನಂ=ನ-ಪಾನಗೋಷ್ಠಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨-ಅನೇಕರು ಒಂದಿ ಕೂಡಿದ ಮದ್ಯ ಪಾನ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರು.

ಚಷಕೋ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾನಪಾತ್ರಂ ಸರಕೋಪ್ಯನುತರ್ಷಣಂ॥

ಚಷಕಃ-ಪು-ಪಾನಪಾತ್ರಂ ನ ಸರ ಕಃ-ಪು-ಅಪಿ ಶಬ್ದದಿಂದ-ಪು-ಅನುತರ್ಷಣಂ-ನ-೪=ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವ ಬಟ್ಟಲ ಹೆಸರು

	ಸರಕಾನುತರ್ಷಣ ಶಬ್ದ ಗಳು-೨-ನ್ನು ಮದ್ಯಬೊಡಿಸೋಣದ ಪಸರೆಂದು ಕೆಲವರು.
ಧೂರ್ತೋಕ್ಷದೇವೀ ಕಿತವೋ ಕ್ಷಧೂರ್ತೋ ದ್ಯೂತಕೃತ್ಸಮಾ	ಧೂರ್ತಃ-ಅಕ್ಷದೇವೀ-ನ-ಕಿತವಃ-ಅಕ್ಷಧೂರ್ತಃ-ದ್ಯೂತಕೃತ್-ಪು-೫-ಜೂಜು ಆಡುವವನ ಪೆಸರು.
ಸ್ಯುರ್ಲಗ್ನಕಾಃ ಪ್ರತಿಭುವಃ	ಲಗ್ನಕಃ-ಪ್ರತಿ ಭೂಃ-ಪು-೨-ಹೊಣೆಗಾರ,ಜಾಮೀನ್ದಾರ.
ಸಭಿಕಾ ದ್ಯೂತಕಾರಕಾಃ।	ಸಭಿಕಃ-ದ್ಯೂತಕಾರಕಃ-ಪು-೨-ಜೂಜು ಆಡಿಸುವವನ ಹೆಸರು.
ದ್ಯೂತೋ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಮಕ್ಷವತೀ ಕೈತವಂ ಪಣ ಇತ್ಯಪಿ ।	ದ್ಯೂತಃ-ಸ್ನ-ಅಕ್ಷವತೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕೈತವಂ-ನ-ಪಣಃ-ಪು-೪-ಜೂಜಿನ ಹೆಸರು ಆಟದಲ್ಲಿ ಮೋಜಿಡುವದು.
ಪಣೋಕ್ಷೇಷು ಗ್ಲಹೋ	ಗ್ಲಹಃ-ಪು-೧-ಅಕ್ಷೇಷು ಜೂಜದಲ್ಲಿ ಪಣಃ-ಪಂದ್ಯದ ಪೆಸರು,
ಕ್ಷಾಸ್ತು ದೇವನಾಃ ಪಾಶಕಾಶ್ಚತೇ!	ಅಕ್ಷಃ-ದೇವನಃ-ಪಾ-ದೇವನಃ-ಪಾಶಕಃ-ಪು-೩-ಪಾಚಿಕೆಗಳ ಹೆಸರು ಲೆತ್ತಗಳು
ಪರಿಣಾಯಸ್ತು ಶಾರೀಣಾಂ ಸಮಂತ ಾನ್ನಯಸ್ತ್ರಿ	ಶಾರಿಣಾಂ ಸಾರಿಗಳ, ಸಮಂತಾತ್ ಯಾಲ್ಲಾದರಲ್ಲು, ನಯನೇ-ನಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಪರಿಣಾಯಃ-ಪರಿಣಾಯ ಶಬ್ದವು ವರ್ತಿಸುವದು ಪರಿಣಾಯಃ-ಪು-ಪಗಡೇಕಾಯಿ ನಡಿಸವದು.
ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ। ಅಷ್ಟಾಪದಂ ಶಾರಿಫಲಂ	ಅಷ್ಟಾಪದಂ-ಶಾರಿಫಲಂ-ನ-೨-ನೆತ್ತ ವಾಡುವ ಹಲಿಗೆಯ ಹೆಸರು. ಲೆತ್ತ ಸಾಳಿ.
ಪ್ರಾಣಿದ್ಯೂತಂ ಸಮಾಹ್ವಯಃ॥೩೩॥	ಪ್ರಾಣಿದ್ಯೂತಂ ನ ಸಮಾಹ್ವಯಃ-ಪು-೨-ಕೋಳಿ ಮೊದಲಾದ ಜಂತುಗಳ ಪಂದ್ಯದ ಪೆಸರ

ಅವತರಣಿಕೆ॥ ಈಗ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಶೂದ್ರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಾ ಎಂಬುವ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಹೇಗಂದರೇ,–

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂ॥ ಉಕ್ತಾ ಭೂರಿಪ್ರಯೋಗತ್ವಾದೇಕಸ್ಮಿನ್ ಯೇತ್ರ ಯೌಗಿಕಾ।
ತಾದ್ಧರ್ಮ್ಯಾದನ್ಯತೋವೃತ್ತಾಸ್ತೂಹ್ಯಾಲಿಂಗಾಂತರೇಪಿತೇ॥

ಟೀಕೆ. ಅತ್ರ-ಈ-ಶೂದ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಯೌಗಿಕಾಃ-ಯೌಗಿಕಗಳಾದ ಯೇ-ಯಾವ, ಮಾಲಾಕಾರ, ಮಾರ್ದಂಗಿಕ, ವೈಣವಿಕಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಭೂರಿಪ್ರಯೋಗತ್ವಾತ್-ಪ್ರಯೋಗ ಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ, ಏಕಸ್ಮಿನ್-ಒಂದು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ, ಉಕ್ತಾಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೋ, ತೇ-ಆಶಬ್ದಗಳು, ತಾದ್ಧರ್ಮ್ಯಾತ್-ಆಯಾ ಧರ್ಮಗಳುಂಟಾಗುವದರಿಂದ. ಅನ್ಯತಃ-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ತ್ರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಃ-ವರ್ತಿಸುವವುಗಳಾಗಿ ಲಿಂಗಾಂತರೇಪಿ-ಸ್ತ್ರೀ-ಲಿಂಗನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ, ಎಂದು ಊಹ್ಯಾಃ-ತಿಳಿಯತಕ್ಕವುಗಳು, ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯೌಗಿಕಗಳಾದ ಕುಂಭಕಾರಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಶೂದ್ರಾದಿಶಬ್ದಗಳಹಾಗೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ* ಮಾಲಾಕಾರಃಪುರುಷಃ* ಮಾಲಾಕಾರೀಸ್ತ್ರೀ* ಮಾಲಾಕಾರಬೃಂದಂ* ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉದಾಹರಣಗಳನ್ನು ಊಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಇತಿ ಶೂದ್ರವರ್ಗಃ.

ಶೂದ್ರ-ಶೂದ್ರರಿಂ ದೊಡಗೂಡಿದ, ವರ್ಗಃ-
ಪದಸಮೂಹವು, ಇತಿ-ಈ ಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು,

—..*..—

ಮೂ॥ ಇತ್ಯಮರಸಿಂಹಕೃತೌ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೇ।
ಭೂಮಿಕಾಂಡೋದ್ವಿತೀಯೋಯಂ ಸಾಂಗಏವ ಸಮರ್ಥಿತಃ॥

ಟೀಕೆ॥ ಇತಿ-ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ, ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೇ-ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವೆಂಬ, ಅಮರಸಿಂಹಕೃತೌ-ಅಮರಸಿಂಹ-ಅಮರಸಿಂಹನ, ಕೃತೌ-ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ, ಅಯಂ-ಈ, ದ್ವಿತೀಯಃ-ಎರಡನೆಯದ, ಭೂಮಿಕಾಂಡಃ-ಭೂಮಿ ಕಾಂಡವು, ಸಾಂಗಏವ-ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೆ ಸಮರ್ಥಿತಃ-ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಯಿತು,

ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಕಾಂಡ
ಸಮಾಪ್ತವು,

—..*..—

—*ತೃತೀಯಕಾಂಡ ಪ್ರಾರಂಭಃ*—

ಅವತರಣಿಕೆ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

* ಅವತರಿಕೆ॥ ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲಿಂಗಾರ್ಥ ಪ್ರಯೋಗರೂಪ ಭೇದಾದ್ಯನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯೇತೃ ಜನಗಳು =ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಹಾಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಕಾಂಡ ವರ್ಗಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ,

ಮೂ॥ ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನೈಃ ಸಂಕೀರ್ಣೈರ್ನಾನಾರ್ಥೈರವ್ಯಯೈರಪಿ ಲಿಂಗಾದಿಸಂಗ್ರಹೈರ್ವರ್ಗಾಸ್ಸಾಮಾನ್ಯೇ ವರ್ಗಸಂಶ್ರಯಾಃ॥

ಟೀ॥ ಸಾಮಾನ್ಯೇ=ಪೂರ್ವ ಕಾಂಡಗಳಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಂಡದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನೈಃ=ವಿಶೇಷದ ಸಂಗಡ ಸಮಾನವಾದ ಲಿಂಗಾದಿಗಳುಳ್ಳ ಪದಗಳಿಂದಲೂ. ಸಂಕೀರ್ಣೈಃ=ಪರಸ್ಪರ ವಿಜಾತೀಯಾರ್ಥಗಳಾದ ಪದಗಳಿಂದಲೂ, ನಾನಾರ್ಥೈಃ=ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಾದ ಪದಗಳಿಂದಲು ಅವ್ಯಯೈರಪಿ=ಅವ್ಯಯಪದಗಳಿಂದಲೂ. ಲಿಂಗಾದಿ ಸಂಗ್ರಹೈಃ=ಲಿಂಗಸಂಗ್ರಹನಾಮ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಂದಲೂ, ವರ್ಗಾಃ=ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನವರ್ಗ. ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗ, ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗ. ಅವ್ಯಯವರ್ಗ ಲಿಂಗಾದಿಸಂಗ್ರಹವರ್ಗಗಳೆಂದೈದು ವರ್ಗಗಳು, ಉಚ್ಯಂತೆ-ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ-ಆವರ್ಗಗಳು, ವರ್ಗಸಂಶ್ರಯಾಃ=ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯಕಾಂಡದವರ್ಗಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವುಗಳು, ಇದಲ್ಲದೆ ತುಂಬಾ ತಂಮೊಳಗೆ ಅವಾಂತರ ವರ್ಗಗಳುವುಳ್ಳಂಥಾವುಗಳೆಂದಿರ್ಥವು, ಅದು ಯಾವಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ,—ವಿಶೇಷ್ಯ ನಿಘ್ನವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕ, ಸುಕೃತ್ಯಾಗಳು, ಸ್ವರ್ಗಾದಿವಿಶೇಷಣಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗದಲ್ಲಿಹೇಳತಕ್ಕ ಕರ್ಮಾದಿಗಳು ಅವುಗಳವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಈಪ್ರಕಾರವೇ ಕಡಿಮೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ, ಅವುಗಳಸಂಗಡ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾಂಡವು ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಂಡವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಎನೇ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನಾರ್ಥ ವರ್ಗದೊಳಗೆ ಕಾಂತಾದಿವರ್ಗಗಳೂ ಅವ್ಯಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಯವರ್ಗ ಅವ್ಯಯ ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗಗಳೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಲಿಂಗಾದಿ ಸಂಗ್ರಹವರ್ಗ ದಲ್ಲಿ ಯೂ ಇವೇ ಮುಂಬವಾಗಿತ್ತಿಳಿಯ ಬೇಕು.

ಅವತರಣಿಕೆ* ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶೋರೂಪಭೇದೇನ ಎಂಬುವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಂಕೇತದಿಂದ ಕೇವಲ ರೂಪಭೇದಗಳಿಂದಃಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕ
೧. ಈವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನವರ್ಗದಲ್ಲಿಆಪ್ರಕಾರವೇ ಎಂಬುವಭಾವವನ್ನು
ಗಳಾದಿರುವದಕೊಕ್ಕರ, (ಸ್ತ್ರೀದಾರಾದ್ಯೈಃ) ಎಂಬುವ ಶ್ಲೋಕ
ದಿಂದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ,--

ಮೂ॥ ಸ್ತ್ರೀದಾರಾದ್ಯೈರ್ಯದ್ವಿಶೇಷ್ಯಂಯಾದೃಶೈಃಪ್ರಸ್ತು
ಪದ್ಯೈಃ। ಗುಣದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಶಬ್ದಾಸ್ತಥಾಸ್ಯುಸ್ತಸ್ಯಭೇದಕಾಃ

ಟೀ॥ ಯದ್ವಿಶೇಷ್ಯಂ=ಯಾವ ವಿಶೇಷ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವು,ಯಾದೃಶೈಃ
ಯಾವಲಿಂಗಾದಿಗಳುಳ್ಳ,ಸ್ತ್ರೀದಾರಾದ್ಯೈಃಪದ್ಯೈಃ-ಸ್ತ್ರೀದಾರ, ಇವು ಮೊ
ದಲಾದ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗನಪುಂಸಕಲಿಂಗಪದಗಳಿಂದ, ಪ್ರಸ್ತು
ಪ್ರಕ್ರಿಯಿಸಲ್ಪಡುವದೋ,ತಸ್ಯ=ಆ ವಿಶೇಷ್ಯಕ್ಕೆ,ಭೇದಕಾಃ-ವಿಶೇಷಣ
ಳಾದ,ಗುಣವಾಚಕದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಶಬ್ದಗಳುತಥಾಸ್ಯುಃ-ಆವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗ
ಳುಳ್ಳಂಥಾವೇಆಗುವವು,ಅಂದರೆವಿಶೇಷ್ಯವುಯಾವಲಿಂಗವಾಗಿಪ್ರಸ್ತುತಿ
ಲ್ಪಡುವದೋ ಗುಣ ದ್ರವ್ಯ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕಗಳಾದಸುಕೃತ್ಯಾದಿವಿ
ಷಣಗಳೂಆಲಿಂಗಗಳುಳ್ಳಂಥಾವೇಆಗುವವಂಬುತಾತ್ಪರ್ಯವು,ಇದಕ್ಕೆ
ವೀಣಾಸ್ತ್ರೀ-ಪ್ರವೀಣಾಃದಾರಾಃ, ಪ್ರವೀಣಂಕಳತ್ರಂ,ಯೆಂದು ಗುಣ
ವಾಚಕಗಳಾದವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ * ಧನಿನೀಸ್ತ್ರೀ ಧನಿನೋದಾರಾಃ,ಧ
ಕಳತ್ರಂ ಯೆಂದು ದ್ರವ್ಯವಾಚಕಗಳಾದವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ,ಕ್ಷೇಮಂ
ಕರಾಃ =ಸ್ತ್ರೀ=ಕ್ಷೇಮಂಕರಾದಾರಾಃ,ಕ್ಷೇಮಂಕರಂ=ಕಳತ್ರಂಯೆಂದು
ಯಾವಾಚಕಗಳಾದವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ, ಈಮೇರೆಉದಾಹರಣಗಳು.

ಕ್ಷೇಮಂಕರೋರಿಷ್ಟತಾತಿಶ್ಶಿ
ವತಾತಿಶ್ಶಿವಂಕರಃ।

ಕ್ಷೇಮಂಕರಃ-ಅರಿಷ್ಟತಾತಿಃ-ಶಿವತಾತಿಃ
ಶಿವಂಕರಃ=೪=ಶುಭವನ್ನು ಮಾಡುವ
ನಹೆಸರು. ಈ ಅರ್ಧಶ್ಲೋಕವು ಪ್ರಕ್ಷಿ
ಪ್ತವೆಂದುಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು.

ಸುಕೃತೀಪುಣ್ಯವಾನ್ ಧನ್ಯೋ

ಸುಕೃತೀ=ನ್=ಪುಣ್ಯವಾನ್-ತ್=ಧನ್ಯ
ಃ=ಪುಣ್ಯವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು, ವಲ್ಲಭ
ಷ್ಟವಂತನು,

ಮಹೇಚ್ಛಸ್ತು ಮಹಾಶಯಃ

ಮಹೇಚ್ಛಃ=ಮಹಾಶಯಃ-೨-ಧನ
ದಾಸುಖವನ ಹೆಸರು. ಧಾರಾಳಿ
ಸರು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೃದಯಾಳುಸ್ಸುಹೃದಯೋ

ಹೃದಯಾಳುಃ=ಸುಹೃದಯಃ=೨=ಒಳ್ಳೇ ಮನಸುಳ್ಳವನ ಪೆಸರು. ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧನು.

ಮಹೋತ್ಸಾಹೋ ಮಹೋದ್ಯಮಃ

ಮಹೋತ್ಸಾಹಃ-ಮಹೋದ್ಯಮಃ=೨=ದುಷ್ಕರವಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವುಳ್ಳವನ ಪೆಸರು.

ಪ್ರವೀಣೇ ನಿಪುಣಾಭಿಜ್ಞವಿಜ್ಞನಿಷ್ಣಾತಶಿಕ್ಷಿತಾಃ ||೪|| ವೈಜ್ಞಾನಿಕಃ ಕೃತಮುಖಃ ಕೃತೀ ಕುಶಲ ಇತ್ಯಪಿ|

ಪ್ರವೀಣಃ=ನಿಪುಣಃ=ಅಭಿಜ್ಞಃ=ವಿಜ್ಞಃ=ನಿಷ್ಣಾತಃ= ಶಿಕ್ಷಿತಃ-ವೈಜ್ಞಾನಿಕಃ-ಕೃತಮುಖಃ ಕೃತೀ= ನ್ -ಕುಶಲಃ=೧೦=ಕೆಲಸದ ಉಪಾಯಗಾರನ ಪೆಸರು ಚತುರನು, ಜಾಣನು.

ಪೂಜ್ಯಃ ಪ್ರತೀಕ್ಷ್ಯಃ

ಪೂಜ್ಯಃ-ಪ್ರತೀಕ್ಷ್ಯಃ-೨-ಪೂಜ್ಯನ ಹೆಸರು,

ಸಾಂಶಯಿಕಸ್ಸಂಶಯಾಪನ್ನಮಾನಸಃ ||೫||

ಸಾಂಶಯಿಕಃ=ಸಂಶಯಾಪನ್ನಮಾನಸಃ-೨=ಸಂದೇಹಿಸುವವನ ಪೆಸರು, ಸಂಶಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರು,

ದಕ್ಷಿಣೀಯೋ ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಹಸ್ತತ್ರ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಇತ್ಯಪಿ

ದಕ್ಷಿಣೀಯಃ-ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಹಃ=ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಃ=೩=ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ, ಯೋಗ್ಯನಾದವನು. ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕೊಡತಕ್ಕವನು.

ವದಾನ್ಯಸ್ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯಃ ದಾನಶೌಂಡೋ ಬಹುಪ್ರದೇ ||೬||

ವದಾನ್ಯಃ=ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯಃ-ದಾನಶೌಂಡಃ ಬಹುಪ್ರದಃ-೪-ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಡುವವನ ಪೆಸರು. ಉಪಕಾರಿ.

ಜೈವಾತೃಕಸ್ಸ್ಯಾದಾಯುಷ್ಮಾನ್

ಜೈವಾತೃಕಃ=ಆಯುಷ್ಮಾನ್=೨=ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತನ ಪೆಸರು. ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕುವವನು.

ಅಂತರ್ವಾಣಿಸ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರವಿತ್|

ಅಂತರ್ವಾಣಿಃ=ಶಾಸ್ತ್ರವಿತ್=ಡ್-೨-ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವನ ಪೆಸರು||

ಪರೀಕ್ಷಕಃ ಕಾರಣಿಕೋ

ಪರೀಕ್ಷಕಃ=ಕಾರಣಿಕಃ-೨-ದಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದಗುಣಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವವನ ಹೆಸರು.

ವರದಸ್ತು ಸಮರ್ಧಕಃ ॥೩॥

ವರದಃ=ಸಮರ್ಧಕಃ_ಪು=ಸಮ
ನಃ=೨= ಕೇಳಿದವಸ್ತುಗಳಂ ಕೊ
ದೇವತಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು

ಹರ್ಷಮಾಣೋ ವಿಕುರ್ವಾ
ಣಃ ಪ್ರಮನಾ ಹೃಷ್ಟಮಾನಸಃ

ಹರ್ಷಮಾಣಃ=ವಿಕುರ್ವಾಣಃ=ಪ್ರಮ
ಸ-ಹೃಷ್ಟಮಾನಸಃ= ೪ = ಸಂತೋ
ದಿಂದ_ಕೂಡಿದಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು.

ದುರ್ಮನಾ ವಿಮನಾ ಅಂತರ್ಮ
ನಾಃ ಸ್ಯಾ

ದುರ್ಮನಾಃ_ಸ-ವಿಮನಾ_ಸ=ಅಂತ
ನಾಃ_ಸು_೩= ದುಃಖದಿಂದಕೂಡಿದಮ
ಸ್ಸು ಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು.

ದುತ್ಕ ಉನ್ಮನಾಃ ॥೪॥

ಉತ್ಕಃ=ಉನ್ಮನಾಃ=ಸ=೨= ಪ್ರಿ
ವಾದವಸ್ತು ಯಾವಾಗ ದೊರೆ
ದೋ ಯಂದು ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವನ ಹೆ

ದಕ್ಷಿಣೇ ಸರಳೋದಾರೌ

ದಕ್ಷಿಣಃ_ಸರಳಃ-ಉದಾರಃ=೩-ಕ
ವಾಗದೆ ನೆಟ್ಟಗಾದ ಮನಸುಳ್ಳವನ
ರು॥

ಸುಕಲೋ ದಾತೃಭೋಕ್ತರಿ ।

ಸುಕಲಃ=೧-ದಾತೃಭೋಕ್ತೃ
ಗೆ ಭೋಗಗಳುಎರಡೂ ಉಳ್ಳವನ

ತತ್ಪರೇ ಪ್ರಸಿತಾಸಕ್ತಾ

ತತ್ಪರಃ=ಪ್ರಸಿತಃ=ಆಸಕ್ತಃ=೩=
ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಗಲಿದ ಮನಸ್ಸು
ಹೆಸರುಗಳು,

ವಿಷ್ಟಾರ್ಥೋದ್ಯುಕ್ತ ಉ
ತ್ಸುಕಃ ॥೫॥

ಉತ್ಸುಕಃ=೧-ಇಷ್ಟಾರ್ಥೋದ್ಯುಕ್ತ
ಇಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲಿ ಉ
ಗವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು.

ಪ್ರತೀತೇ ಪ್ರಥಿತಖ್ಯಾತವಿತ್ತ
ವಿಜ್ಞಾತ ವಿಶ್ರುತಾಃ ।

ಪ್ರತೀತಃ-ಪ್ರಥಿತಃ-ಖ್ಯಾತಃ-ವಿ
ವಿಜ್ಞಾತಃ-ವಿಶ್ರುತಃ-೬=ಘನವಾದ
ಸಿದ್ಧನಾದವನ ಹೆಸರು,

ಗುಣೈಃ ಪ್ರತೀತೇ ತು ಕೃತಲ
ಕ್ಷಣಾಹತಲಕ್ಷಣೌ ॥೬॥

ಕೃತಲಕ್ಷಣಃ-ಆಹತಲಕ್ಷಣಃ
ಣೈಃ=ತ್ಯಾಗಶೌರ್ಯಾದಿಗುಣಗಳಿಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತೀತೆ-ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನ ಪೆಸರು,

ಇಭ್ಯೋಽಡ್ಯೋ ಧನೀ

ಇಭ್ಯಃ-ಆಡ್ಯಃ=ಧನೀ-ನ್-೩-ಧನವಂತ ನಪೆಸರು.

ಸ್ವಾಮೀತ್ವೀಶ್ವರಃ ಪತಿ ರೀಶಿ ತಾ ಅಧಿಭೂರ್ನಾಯಕೋ ನೇತಾ ಪ್ರಭುಃ ಪರಿವೃಢೋಧಿಪಃ॥

ಸ್ವಾಮೀನ್=ಈಶ್ವರಃ=ಪತಿಃ=ಈಶಿತೃ-ಋ=ಅಧಿಭೂಃ=ನಾಯಕಃ=ನೇತೃ-ಋ ಪ್ರಭುಃ=ಪರಿವೃಢಃ-ಅಧಿಪಃ=೧೦=ಆಳುವವನಪೆಸರುಗಳು.

ಅಧಿಕರ್ಧಿಸ್ಸಮೃದ್ಧಃ ಸ್ಯಾತ್

ಅಧಿಕರ್ಧಿಃ-ಸಮೃದ್ಧಃ-ಪ-ಸಮೃದ್ಧಿಃ-೨ ಅಧಿಕವಾದ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನ ಪೆಸರುಗಳು.

ಕುಟುಂಬವ್ಯಾಪೃತಸ್ತು ಯಃ॥ ಸ್ಯಾದಭ್ಯಾಗಾರಿಕಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನುಪಾಧಿಶ್ಚ ಪುಮಾನಯಂ

ಯಃ=ಯಾವನು=ಕುಟುಂಬವ್ಯಾಪೃತಃ-ಕುಟುಂಬ- ಕುಟುಂಬಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪೃತಃ-ಆಸಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೋ, ತಸ್ಮಿನ್-ಅವನಲ್ಲಿ, ಅಭ್ಯಾಗಾರಿಕಃ-ಉಪಾಧಿಃ-೨=ವರ್ತಿಸುವದು, ಈ ಉಪಾಧಿಶಬ್ದವು ನಿಯತಪುಲ್ಲಿಂಗವು.

ವರಾಂಗರೂಪೋಪೇತೋ ಯಃ ಸಿಂಹಸಂಹನನೋ ಹಿ ಸಃ।

ಸಿಂಹಸಂಹನನಃ-೧=ಯಃ-ಯಾವನು, ವರ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಅಂಗ-ಅವಯವದಿಂದಲೂ ರೂಪ- ಆಕಾರದಿಂದಲೂ, ಕೂಡಿಯಿರುವನೋ. ಸಃ=ಅಂಥಾವನಹೆಸರು,

ನಿರ್ವಾರ್ಯಃ ಕಾರ್ಯಕರ್ತಾ ಯಃ ಸಂಪನ್ನಃ ಸತ್ವಸಂಪದಾ

ನಿರ್ವಾರ್ಯಃ-೧= ಸತ್ವಸಂಪದಾ-ಆಪತ್ಸಂಪದಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದೇರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಧೈರ್ಯಸಂಪತ್ತುಗಳಸಂಗಡ, ಸಂಪನ್ನಃ-ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವನಾಗಿ, ಯಃ-ಯಾವನು ಕಾರ್ಯಕರ್ತಾ=ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನ ಪೆಸರು.

ಅವಾಚಿ ಮೂಕೋಥ

ಮೂಕಃ-೧=ಅವಾಚಿ=ಮಾತಿಲ್ಲದವ ಮೂಗೆನಹೆಸರು,

ಮನೋಜವಸಃ ಪಿತೃ ಸಂನಿ

ಮನೋಜವಸಃ=ಪಾ-ಮನೋಜವಾಃ=

ಭಃ|

ಸತ್ಕೃತ್ಯಾಲಂಕೃತಾಂಕ
ನ್ಯಾಂ ಯೋದದಾತಿ ಸಕೂ
ಕುದಃ|

ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಶ್ರೀ
ಲಃ ಶ್ರೀಮಾನ್

ಸ್ನಿಗ್ಧಸ್ತು ವತ್ಸಲಃ|

ಸ್ಯಾದ್ದಯಾಳುಃ ಕಾರುಣಿ
ಕಃ ಕೃಪಾಳುಸ್ಸೂರತಸ್ಸಮಾಃ
ಸ್ವತಂತ್ರೋಽಪಾವೃತಸ್ಸ್ವೈ
ರೀ ಸ್ವಚ್ಛಂದೋ ನಿರವಗ್ರಹಃ

ಪರತಂತ್ರಃ ಪರಾಧೀನಃ ಪರ
ವಾನ್ನಾಥವಾನಪಿ| ಅಧೀನೋ ನಿ
ಘ್ನ ಆಯತ್ತಃ ಅಸ್ವಚ್ಛಂದೋ
ಗೃಹ್ಯಕೋಽಪ್ಯಸೌ|
ಖಲಪೂಃ ಸ್ಯಾದ್ಬಹುಕರೋ

ದೀರ್ಘಸೂತ್ರಶ್ಚಿರಕ್ರಿಯಃ

ಜಾಲ್ಮೋಽಸಮೀಕ್ಷ್ಯಕಾರೀ
ಸ್ಯಾತ್

ಸ=ಮನೋಜವಃ=೧-ಪಿತೃಸನ್ನಿಭ...
ದೆಯನ್ನು ಹೋಲಿದವನ ಹೆಸರು.

ಕೂಕುದಃ-೧-ಯಃ-ಯಾವನು,ಸತ್ಕೃ
ತ್ಯ=ಸತ್ಕರಿಸಿ.ಅಲಂಕೃತಾಂ-ಅಲಂಕರಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟ, ಕನ್ಯಾಂ=ಕನ್ಯೆಯನ್ನು,
ದದಾತಿ-ದಾನಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಸಃ-ಅವನ
ಹೆಸರು,

ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್-೩-ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ-ಶ್ರೀಲಃ ಶ್ರೀ
ಮಾನ್=೩-೪=ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನ ಹೆಸ
ರು.

ಸ್ನಿಗ್ಧಃ=ವತ್ಸಲಃ-೧-ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವನ ಹೆ
ಸರು,

ದಯಾಳುಃ=ಕಾರುಣಿಕಃ-ಕೃ...
ಸೂರತಃ-೪-ದಯೆಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸ...

ಸ್ವತಂತ್ರಃ=ಅಪಾವೃತಃ=ಸ್ವೈ...
ಸ್ವಚ್ಛಂದಃ-ನಿರವಗ್ರಹಃ-೫=ಸ್ವ...
ನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪರತಂತ್ರಃ=ಪರಾಧೀನಃ=ಪರ...
ತ್ರ6=ನಾಥವಾನ್-೬-ಅಧೀನಃ-ನಿ...
ಆಯತ್ತಃ-ಸ್ವಚ್ಛಂದಃ-ಗೃಹ್ಯಕಃ...
ಧೀನನ ಹೆಸರು,

ಖಲಪೂಃ-೨= ಬಹುಕರಃ-...
ನ್ನು ಗುಡಿಸುವವನು.

ದೀರ್ಘಸೂತ್ರಃ-ಚಿರಕ್ರಿಯಃ...
ಚಾರಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾ...
ಹೆಸರು.

ಜಾಲ್ಮಃ=ಅಸಮೀಕ್ಷ್ಯಕಾರೀ-...
ಚಾರಿಸಿ ನೋಡದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ವವನ ಹೆಸರುಗಳು...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕುಂಠೋ ಮಂದಃ ಕ್ರಿಯಾಸು ಯಃ	ಕುಂಠಃ-೧-ಕ್ರಿಯಾಸು=ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಃ=ಯಾವನು,-ಮಂದಃ= ಆಲಸ್ಯವುಳ್ಳವನೋ ಅವನ ಹೆಸರು.
ಕರ್ಮಕ್ಷಮೋಽಲಂಕರ್ಮೀಣಃ	ಕರ್ಮಕ್ಷಮಃ=ಅಲಂಕರ್ಮೀಣಃ=೨- ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವವನ ಹೆಸರು. ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥನು.
ಕ್ರಿಯಾವಾನ್ ಕರ್ಮಸೂದ್ಯತಃ	ಕ್ರಿಯಾವಾನ್-೧-ಕರ್ಮಸು ಉದ್ಯತಃ=ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಿಸಿದವನ ಹೆಸರು.
ಸಕಾರ್ಮಃ, ಕರ್ಮಶೀಲೋ ಯಃ	ಕಾರ್ಮಃ-ಕರ್ಮಶೀಲಃ=೨-ಫಲವುಂಟಾದರೂ, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು॥
ಕರ್ಮಶೂರಸ್ತು ಕರ್ಮಠಃ॥	ಕರ್ಮಶೂರಃ=ಕರ್ಮಠಃ=೨=ಫಲವುಂಟಾಗುವವರೆಗೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವನ ಹೆಸರುಗಳು.
ಕರ್ಮಣ್ಯಾಭುಕ್ಕರ್ಮಕರಃ	ಕರ್ಮಣ್ಯಾ=ಅಂದರೆ, ಕೂಲಿ. ಅದರನ್ನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನು ಕರ್ಮಣ್ಯಾಭುಕ್-ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಮಕರನೆಂದು ಹೆಸರು. ಕೆಲವರು ಕರ್ಮಕರನೆಂದರೆ ಕೂಲಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನು, ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಮಣ್ಯಾಭುಕ್ಕೆಂದು ಹೆಸರೆಂದರು. ಕರ್ಮಣ್ಯಾಭುಕ್=ಜ್=ಕರ್ಮಕರಃ=೨.
ಕರ್ಮಕಾರಸ್ತು ತತ್ಕ್ರಿಯಃ	ತತ್ಕ್ರಿಯಃ-ತತ್ಕ್ರಿಯನೆಂದರೆ- ಕೂಲಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನು. ಕರ್ಮಕಾರನೆಂಸಲ್ಪಡುವನು. ಕರ್ಮಕಾರಃ.
ಅಪಸ್ನಾತೋ ಮೃತಸ್ನಾತ	ಅಪಸ್ನಾತಃ-೨-ಮೃತಸ್ನಾತಃ ಮರಣನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನ ಹೆಸರು. ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶವದ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂ	ಟೀ:
ಅವಿಷ್ಟಾಶೀತು ಶೌಷ್ಕಲಃ।	ಅವಿಷ್ಟಾಶೀ-ನ್-ಶೌಷ್ಕಲಃ-ಶೌ-ಷ್ಕಲಃ-೨-ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂಬುವನ ಹೆಸರು.
ಬುಭುಕ್ಷಿತಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕ್ಷುಧಿತೋ ಜಿಘತ್ಸುರಶನಾಯಿತಃ।	ಬುಭುಕ್ಷಿತಃ-ಕ್ಷುಧಿತಃ-ಜಿಘತ್ಸುಃ-ಅಶನಾಯಿತಃ-೪-ಹಸಿವುಗೊಂಡವನ ಹೆಸರು ಹಸಿದು ಇರುವವನು
ಪರಾನ್ನಃ ಪರಪಿಂಡಾದೋ	ಪರಾನ್ನಃ-ಪರಪಿಂಡಾದಃ-೨-ಪರಾನ್ನವನ್ನೆ ಭೋಜನಮಾಡುವವನ ಹೆಸರು.
ಭಕ್ಷಕೋ ಘಸ್ಮರೋದ್ಮರಃ	ಭಕ್ಷಕಃ-ಘಸ್ಮರಃ-ಅದ್ಮರಃ-೩-ಬಹಳ ತಿಂಡಿ ತಿಂಬುವವನ ಹೆಸರು.
ಆದ್ಯೂನಸ್ಸ್ಯಾದೌದರಿಕೋ ವಿಜಿಗೀಷಾವಿವರ್ಜಿತೆ	ಆದ್ಯೂನಃ-ಔದರಿಕಃ-೨-ಜಿಗೀಷೆಯಿಲ್ಲದ ತಾದ ಜೇತೆ ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರಕೊಂಬುವನ ಹೆಸರು.
ಉಭಾವಾತ್ಮಂಭರಿಃ ಕುಕ್ಷಿಂಭರಿಸ್ಸ್ವೋದರಪೂರಕೆ	ಆತ್ಮಂಭರಿಃ-ಕುಕ್ಷಿಂಭರಿಃ-ಈ-೨-ಸ್ವಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವೋದರಪೂರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರಕೊಂಬುವನ ಹೆಸರು,
ಸರ್ವಾನ್ನೀನಸ್ತು ಸರ್ವಾನ್ನ ಭೋಜೀ	ಸರ್ವಾನ್ನೀನಃ-ಸರ್ವಾನ್ನಭೋಜೀ-೨-ನಿಯಮ ವಿಲ್ಲದೆ ಯಲ್ಲಾನ್ನಗಳನ್ನೂ, ಭೋಜನ ಮಾಡುವವನ ಹೆಸರುಗಳು,
ಗೃಧ್ನುಸ್ತು ಗರ್ಧನಃ॥ ಲುಬ್ಧೋಭಿಲಾಷುಕಸ್ತೃಷ್ಣಕ್	ಗೃಧ್ನುಃ-ಗರ್ಧನಃ ಲುಬ್ಧಃ ಅಭಿಲಾಷುಕಃ-ತೃಷ್ಣಕ್-ಜ್-೫-ಆಶೆಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು
ಸಮೌ ಲೋಲುಪಲೋಲುಭೌ	ಲೋಲುಪಃ-ಲೋಲುಭಃ-೨-ಅತ್ಯಾಶೆಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು,
ಸೋನ್ಮಾದಸ್ತೂನ್ಮದಿಷ್ಣುಸ್ಸ್ಯಾ ದವಿನೀತಸ್ಸಮುದ್ಧತಃ ॥೨೩	ಸೋನ್ಮಾದಃ-ಉನ್ಮದಿಷ್ಣುಃ-೨-ಭೂತಾವೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಮರಳುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು. ಅವಿನೀತಃ-ಸಮುದ್ಧತಃ-೨-ವಿನಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ವಿಲ್ಲದವನಹೆಸರು,
ಮತ್ತಶ್ಶೌಂಡೋತ್ಕಟಕ್ಷೀಬಾಃ	ಮತ್ತಃ-ಶೌಂಡಃ-ಉತ್ಕಟಃ-ಕ್ಷೀಬಃ೪ ಮದ್ಯಪಾನಾದಿಗಳಿಂದಮೈಮರತ್ತವನ ಹೆಸರುಗಳು,
ಕಾಮುಕೇ ಕಮಿತಾನುಕಃ। ಕಮ್ರಃ ಕಾಮಯಿತಾಭೀಕಃ ಕಮನಃ ಕಾಮನೋಭಿಕಃ॥ ೨೪	ಕಾಮುಕಃ-ಕಮಿತಾ-ಋ-ಅನುಕಃ ಕಮ್ರಃ-ಕಾಮಯಿತಾ-ಋ-ಅಭೀಕಃ ಕಮನಃ-ಕಾಮನಃ-ಅಭಿಕಃ-೯-ಕಾಮುಕನ ಹೆಸರು, ಕೋರಿಕೆಯುಳ್ಳವನು, ನಾಯಕನು,
ವಿಧೇಯೋ ವಿನಯಗ್ರಾಹೀ॥	ವಿಧೇಯಃ-ವಿನಯಗ್ರಾಹೀ-ನ್-೨ ವಿನಯವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು.
ವಚನೇಸ್ಥಿತ ಆಶ್ರವಃ	ವಚನೇಸ್ಥಿತಃ-ಆಶ್ರವಃ-೨-ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಮಾಡುವವನ ಹೆಸರು, ಇವುನ್ನೂ ವಿನಯವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳೆಂದು ಕೆಲವರು
ವಶ್ಯಃ ಪ್ರಣೇಯೋ	ವಶ್ಯಃ ಪ್ರಣೇಯಃ-೨-ಔಷಧಾದಿಗಳಿಂದ ವಶ್ಯನಾದವನ ಹೆಸರು ಇವುನ್ನೂ ವಿನಯವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರೆಂದು ಕೆಲವರು,
ನಿಭೃತ ವಿನೀತಪ್ರಶ್ರಿತಾಸ್ಸಮಾಃ ॥೨೫॥	ನಿಭೃತಃ ವಿನೀತಃ-ಪ್ರಶ್ರಿತಃ ಪಾ-ಪ್ರಸ್ರುತಃ-೩-ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನ ಹೆಸರು,
ಧೃಷ್ಟೇ ಧೃಷ್ಣುರ್ವಿಯಾತಶ್ಚ	ಧೃಷ್ಟಃ-ಧೃಷ್ಣುಃ ವಿಯಾತಃ ೩ ದಿಟ್ಟತನವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು,
ಪ್ರಗಲ್ಭಃ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತೇ	ಪ್ರಗಲ್ಭಃ-ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತಃ-೨-ಆಗಾಗ್ಯೆ ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು,
ಸ್ಯಾದಧೃಷ್ಟೇತು ಶಾಲೀನೋ	ಅಧೃಷ್ಟಃ-ಶಾಲೀನಃ-೨-ದಿಟ್ಟತನ ಇಲ್ಲದವನ ಹೆಸರು,
ವಿಲಕ್ಷೋ ವಿಸ್ಮಯಾನ್ವಿತೇ ॥	ವಿಲಕ್ಷಃ-ವಿಸ್ಮಯಾನ್ವಿತಃ-೨-ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಾರ್ಥಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನ ಹೆಸರು.
ಅಧೀರೇ ಕಾತರ	ಅಧೀರಃ-ಕಾತರಃ ೨ ವ್ಯಸನಾದಿಗಳಿಂದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವ್ಯಾಕುಲ ಪಟ್ಟಂಥಾವನ ಹೆಸರು, ದವನ ಪೆಸರು,

ಸ್ತ್ರೀಸ್ಸ್ನಾಭೀರುರಭೀರುಕಭೀಲುಕಾಃ

ತ್ರಸ್ನುಃ-ಭೀರುಃ-ಭೀರುಕಃ-ಭೀಲುಕ ಈ ಹೆದರುವವನ ಪೆಸರು. ಭಯಪಡುವ ರಿಕೆ,

ಆಶಂಸುರಾಶಂಸಿತರಿ

ಆಶಂಸುಃ ಆಂಶಂಸಿತಾ ಋ ಪ್ರಿಯ ಸ್ತುವಿನನ್ನು ಬಯಸುವವನ ಹೆಸರು

ಗೃಹಯಾಳುರ್ಗ್ರಹೀತರಿ।

ಗೃಹಯಾಳುಃ=ಗ್ರಹೀತಾ-ಋ ಕೊಂಬುವಸ್ವಭಾವ ವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು

ಶ್ರದ್ಧಾಳುಶ್ರದ್ಧಯೋಯುಕ್ತೇ

ಶ್ರದ್ಧಾಳುಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತ ದ, ಯುಕ್ತೆ ಕೂಡಿರುವನಲ್ಲಿವರ್ತಿಸು

ಪತಯಾಳುಸ್ತು ಪಾತುಕೇ

ಪತಯಾಳುಃ=ಪಾತುಕಃ=ಬೀಳು ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರು,

ಲಜ್ಜಾಶೀಲಪತ್ರಪಿಷ್ಣುಃ

ಲಜ್ಜಾಶೀಲಃ=ಅಪತ್ರಪಿಷ್ಣುಃ- ನಾ ಚಿಪಡೊಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು

ವಂದಾರು ರಭಿವಾದುಕೇ।

ವಂದಾರುಃ=ಅಭಿವಾದಕಃ=ಕೈಮು ಯುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು, ಕೈಮುಗಿ ವವನು, ನಮಸ್ಕರಿಸುವವನು,

ಶರಾರುರ್ಘಾತುಕೋಹಿಂಸ್ರಃ

ಶರಾರುಃ=ಘಾತುಕಃ=ಹಿಂಸ್ರಃ= ಕೊ ಲ್ಲುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು

ಸ್ಯಾದ್ವರ್ಧಿಷ್ಣುಸ್ತುವರ್ಧನಃ

ವರ್ಧಿಷ್ಣುಃ-ವರ್ಧನಃ- ವೃದ್ಧಿ ದುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು

ಉತ್ಪತಿಷ್ಣುಸ್ತೂತ್ಪತಿತಾ

ಉತ್ಪತಿಷ್ಣುಃ-ಉತ್ಪತಿತಾ- ಹಾರುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು

ಲಂಕರಿಷ್ಣುಸ್ತುಮಂಡನಃ।

ಅಲಂಕರಿಷ್ಣುಃ=ಮಂಡನಃ ಶೃಂ ರಿಸುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು

ಭೂಷ್ಣುರ್ಭವಿಷ್ಣುರ್ಭವಿತಾ

ಭೂಷ್ಣುಃ-ಭವಿಷ್ಣುಃ-ಭವಿತಾ=ಋ ಃ=ಆಗಹೋಗುವಾತನಹೆಸರು, ಭಾ ಆಗೂಹುಟ್ಟುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವರ್ತಿಷ್ಣುರ್ವರ್ತನಸ್ಸಮೌ)

ದಿಗಳ ಹೆಸರೆನಿದು. ಕೆಲವರನ್ನುವರು.

ವರ್ತಿಷ್ಣು-ವರ್ತನಃ-೨-ವರ್ತನಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು. ಕಾಲಾದಿಗಳಿಗಳೆಂದು ಕೆಲವರು,

ನಿರಾಕರಿಷ್ಣುಃಕ್ಷಿಪ್ನುಃ ಸ್ಯಾ

ನಿರಾಕರಿಷ್ಣುಃಕ್ಷಿಪ್ನುಃ-೨-ತಿರಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನ ಪೆಸರುಗಳು

ತ್ಸಾಂದ್ರಸ್ನಿಗ್ಧ ಸ್ತು ಮೇದುರಃ ||೩೦||

ಸಾಂದ್ರ-ಸ್ನಿಗ್ಧಃಮೇದುರಃ ೩-ವ ತ್ತಾಗಿಯ್ಯೂ ಆಗೋವಾಗಿಯೂ ಇರು ಪದರ ಪೆಸರು,

ಜ್ಞಾತಾತು ವಿದುರೋವಿಂದು

ಜ್ಞಾತಃ-ಯು-ವಿದುರಃ-ವಿಂದುಃ-೩-ತಿಳಿಯುವ ಸ್ವಭಾವ ವುಳ್ಳವನಪೆಸರುಗಳು.

ರ್ವಿಕಾಸೀತುವಿಕಸ್ವರಃ ।

ವಿಕಾಸೀ=ನ್=ವಿಕಸ್ವರಃ ೨-ವಿಕಸಿಸುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು ಅರಳುವಂಥಾದ್ದು.

ವಿಸೃತ್ವರೋವಿಸ್ಮರಃಪ್ರ ಸಾರೀಚವಿಸಾರಿಣಿ॥

ವಿಸೃತ್ವರಃ-ವಿಸ್ಮರಃ=ಪ್ರಸಾರೀ=ನ್ ವಿಸಾರೀ=ನ್=೪-ನೆರೆಯುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ನೀಠವೇಲಿನತ್ತೇಬಿಂದುವೋದಲಾದದರ ಪೆಸರು, ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವದು,

ಸಹಿಷ್ಣುಸ್ಸಹನಃಕ್ಷಂತಾತಿ ತಿಕ್ಷುಃಕ್ಷಮಿತಾಕ್ಷಮಿ

ಸಹಿಷ್ಣುಃ=ಸಹನಃ=ಕ್ಷಂತಾ-ಋ-ತಿತಿಕ್ಷುಃ=ಕ್ಷಮಿತಾ=ಋ-ಕ್ಷಮೀ-ನ್-೬ಸ್ವಭಾವದಿಂದಸೈರಣೆಯುಳ್ಳವನು,

ಕ್ರೋಧನೋಽಮರ್ಷಣಃಕೋಪಿ

ಕ್ರೋಧನಃ=ಅಮರ್ಷಣಃ-ಕೋಪೀ-ನ್-೩ಸಹಜವಾದ ಸಿಟ್ಟು ವುಳ್ಳವನ ಪೆಸರುಗಳು ಮುಂಗೋಪಿ,

ಚಂಡಸ್ತ್ವತ್ಯಂತಕೋಪನಃ।

ಚಂಡಃ-ಅತ್ಯಂತಕೋಪನಃ=೨-ಬಹಳಸಿಟ್ಟುಗಾರ,

ಜಾಗರೂಕೋ ಜಾಗರಿತಾ

ಜಾಗರೂಕಃ-ಜಾಗರಿತಾ=ಋ=೨ಎಚ್ಚರಿಕೆಯುಳ್ಳವನು,

ಘೂರ್ಣಿತಃ-ಪ್ರಚಲಾಯಿತಃ

ಘೂರ್ಣಿತಃ ಪ್ರಚಲಾಯಿತಃ-೨-ತೂಕಡಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆತಿರುಗಿ ಬೀಳುವವನಪೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸರು,

ಸ್ವಪ್ನಕ್ಶಯಾಳುರ್ನಿದ್ರಾಳುಃ

ಸ್ವಪ್ನ-ಕ್-ಜ್ ಶಯಾಳುಃ ನಿದ್ರಾಳುಃ ೩ನಿದ್ರೆ ಗೈಯುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನ ೩ ಸರುಗಳು.

ರ್ನಿದ್ರಾಣಶ್ಶಯಿತೌಸಮೌ

ನಿದ್ರಾಣಃ-ಶಯಿತಃ=೨-ನಿದ್ದೆ(ಹೋ)ಗುವವನಹೆಸರು,

ಪರಾಙ್ಮುಖಃಪರಾಚೀನಸ್ಸ್ಯಾ

ಪರಾಙ್ಮುಖಃ=ಪರಾಚೀನಃ=೨-ಅಭಿಮುಖವಾಗದೇ ಹಿಂದೆತಿರುಗಿದವನಹೆಸರುಗಳು

ದವಾಙಪ್ಯಧೋಮುಖಃ।

ಅವಾಙ್-ಚ್=ಅಪಶಬ್ದದಿಂದಅವಾ ನಃ=ಅಧೋಮುಖಃ=೩-ತಲೆ ಬೊಗ್ಗಿ ಕೊಂಡವನಪೆಸರು.

ದೇವಾನಂಚತಿ ದೇವದ್ರ್ಯಙ

ದೇವದ್ರ್ಯಙ್-ಚ್=೧-ದೇವಾನ್-ಅಂಚತಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವವನಿ ಗಲಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವನಿಗಾಗ ಪೆಸರು,

ವಿಷ್ವದ್ರ್ಯಙ್ವಿಷ್ವಗಂಚತಿ

ವಿಷ್ವದ್ರ್ಯಙ್=ಚ್=೧-ವಿಷ್ವಕ್-ಅಂಚತಿ ಸಿಕ್ಕಿದಕಡೆಗೆಲ್ಲಾಹೋಗುವವನಪೆ

ಯಸ್ಸಹಾಂಚತಿ ಸಧ್ರ್ಯಙ್

ಸಧ್ರ್ಯಙ್=ಚ್-೧-ಸಹ=ಅಂಚತಿ- ಬ್ಬರಸಂಗಡಹೋಗುವವನಪೆಸರು

ಸ್ಸ್ಯಾತ್ತಿರ್ಯಙ್ ಯಸ್ತಿರೋಂಚತಿ

ತಿರ್ಯಙ್=ಚ್=೧-ತಿರಃ ಅಂಚತಿ ಅ ವಾಗಿನಡೆಯುವವನಪೆಸರು,

ವದೋವದಾವದೋವಕ್ತಾ

ವದಃ-ವದಾವದಃ-ವಕ್ತಾ=೩- ಮಾತುಕಲತವನಪೆಸರು,

ವಾಗೀಶೋವಾಕ್ಪತಿಸ್ಸಮೌ

ವಾಗೀಶಃ-ವಾಕ್ಪತಿಃ=೨=ನಿದ ವಾಗಿಮಾತುಕಲಿತವನಪೆಸರುಗಳು,

ವಾಚೋಯುಕ್ತಿಪಟುರ್ವಾಗ್ಮೀ

ವಾಚೋಯುಕ್ತಿಪಟುಃ=ವಾಗ್ಮೀ

ವಾವದೂಕೋತಿವಕ್ತರಿ।

ವಾವದೂಕಃ೩-ತಾನುಮಾತನಾಡಬೇಕಾ ಸಿದಅರ್ಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ಕೊಡುವಮಾತನಾಡುವವನಪೆಸರುಗಳು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ಯಾ ಜ್ಜಲ್ಪಾಕಸ್ತುವಾಚಾ ಲೋವಾಚಾಟೋಬಹುಗರ ಹ್ಯ ವಾಕ್ ‖೩೬‖	ಜಲ್ಪಾಕಃ-ವಾಚಾಲಃ=ವಾಚಾಟಃ-ಬಹುಗರ್ಹ್ಯವಾಕ್_ಚ್=೪-ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿಬಹಳವಾತುಗಳು ಆಡುವವನ ಹೆಸರುಗಳು,
ದುರ್ಮುಖೆ ಮುಖರಾಬದ್ಧ ಮುಖಾ	ದುರ್ಮುಖಃ-ಮುಖರಃ=ಅಬದ್ಧಮುಖಃ=೩ಅಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವನ ಹೆಸರುತಡೆಯಿಲ್ಲದನಿಷ್ಠುರವಾದಿ,
ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಃಪ್ರಿಯಂವದೆ।	ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಃವಾ ಶಕ್ಲಃ-ಪ್ರಿಯಂವದಃ=೨ಪ್ರಿಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವವನ ಹೆಸರುಗಳು,
ಲೋಹಲಸ್ಸ್ಯಾದಸ್ಫುಟವಾ	ಲೋಹಲಃ ಅಸ್ಫುಟವಾಕ್ ಚ್=೨=ವ್ಯಕ್ತವಾಗದೇತೊದಲು ಮಾತನಾಡುವವನ ಹೆಸರುಗಳು,
ಗರ್ಹ್ಯವಾತೇತುಕದ್ವದಃ	ಗರ್ಹ್ಯವಾದೀ=ನ್ ಕದ್ವದಃ ೨ನಿಂದಿಸತಕ್ಕಮಾತನಾಡುವವನಹೆಸರು,
ಸಮೌ ಕುವಾದ ಕುಚರೌ	ಕುವಾದಃ=ವಾ=ಕುವಾದಿಃ-ಕುಚರಃ ೨ಪರರದೋಷಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುವವನಹೆಸರು,
ಸ್ಯಾ ದಸೌವ್ಯಸ್ವರೊ ಅಸ್ವರಃ ।	ಅಸ್ವರಃ-೧=ಅಸೌವ್ಯಸ್ವರಃ-ಕಿವಿಗಳಿಗೆಇಂಪುಯಿಲ್ಲದಸ್ವರವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು,
ರವಣಃಶಬ್ದನೊ	ರವಣಃ_ಶಬ್ದನಃ_ಕೂಗುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರು,
ನಾಂದೀವಾದೀನಾಂದಿ ಕರಃಸಮೌ	ನಾಂದೀ=ವಾದೀ-ನ್=ನಾಂದೀಕರಃ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದಥೇವಾದಿಗಳಸ್ತೋತ್ರವನ್ನುಮಾಡುವವಾಠಕರು,
ಜಡಃ ಅಜ್ಞಃ	ಜಡಃ=ಅಜ್ಞಃ=೨=ತಿಳಿಯದ ಮೂಢನಹೆಸರುಗಳು,
ಅನೇಡಮೂಕ ಸ್ತುವಕ್ತುಂ ಶ್ರೋತುಮಶಿಕ್ಷಿತೇ।	ಅನೇಡಮೂಕಃ=೧=ವಕ್ತುಂಮಾತನಾಡುವದಕ್ಕೂ,ಶ್ರೋತುಂ ಕೇಳುವದಕ್ಕೂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತೂಷ್ಣೀಂಶೀಲಸ್ತು ತೂಷ್ಣೀ
ಕೋ
ನಗ್ನೋ ವಾಸಾದಿಗಂಬರಃ ॥

ನಿಷ್ಕಾಸಿತೋ ವಕೃಷ್ಟಸ್ಸ್ಯಾ

ದಪಧ್ವಸ್ತಸ್ತು ಧಿಕ್ಕೃತಃ। ಆ
ತ್ತಗಂಧೋಭಿಭೂತಸ್ಸ್ಯಾ

ದ್ದಾಪಿತಸ್ಸಾಧಿತ ಸಮೌ॥

ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟೋ ನಿರಸ್ತಸ್ಸ್ಯಾ
ತ್ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತೋ ನಿರಾಕೃತೇ

ನಿಕೃತಸ್ಸ್ಯಾ ದ್ವಿಪ್ರಕೃ
ತೋ
ವಿಪ್ರಲಬ್ಧಸ್ತು ವಂಚಿತಃ ॥

ಮನೋಹತಃ ಪ್ರತಿಹತಃ ಪ್ರ
ತಿಬದ್ಧೋ ಹತಶ್ಚ ಸಃ

ಅಧಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತೌ

ಅಶಿಕ್ಷಿತೇ- ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡದವನ ಹೆಸರು...
ರಶಿಪುಡನಿಗೂ ಮೂಗ ನಿಗೂ ಹೋ...
ಯಾದವನು,ವಿಷಮೂರ್ಕ- ಎಂಬ ...
ವನ್ನಂಗೀಕರಿಸಿ ಶಿಪುಡತನ, ಮೂಗತ...
ವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರೆಂದುಕೆಲವರು,

ತೂಷ್ಣೀಂಶೀಲಃ-ತೂಷ್ಣೀಕಃ...
ನಿರುವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು,

ನಗ್ನಃ-ಅವಾಸಾಃ-ಸ=ದಿಗಂಬ...
ದಿಗಂಬರನಹೆಸರು,ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ...
ನು,

ನಿಷ್ಕಾಸಿತಃ=ಅವಕೃಷ್ಟಃ=೨-ಹೊ...
ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವನು,

ಅಪಧ್ವಸ್ತಃ-ಧಿಕ್ಕೃತಃ-ಅತ್ತಗಂಧಃ=
ಆತ್ತಗರ್ವಃ=ಅಭಿಭೂತಃ_೪-ತಿರಸ್ಕರಿಸ...
ಲ್ಪಟ್ಟವನಹೆಸರು,

ದಾಪಿತಃ=ಸಾಧಿತಃ=೨=ತೆರಿಗೆ ...
ಲ್ಪಟ್ಟವನು.ಕೊಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು...
ವಹಾಗೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನು,

ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟಃ ನಿರಸ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯಾ...
ತಃ=ನಿರಾಕೃತಃ-೬-ನ್ಯಾಯದಿಂದ...
ಸಲ್ಪಟ್ಟವನಹೆಸರುಗಳು,

ನಿಕೃತಃ_ವಿಪ್ರಕೃತಃ=೨=ಪೀಡಿ...
ಟ್ಟವನಹೆಸರು,

ವಿಪ್ರಲಬ್ಧಃ-ವಂಚಿತಃ೨ವಂಚಿಸ...
ಡವನಹೆಸರು

ಮನೋಹತಃ-ಪ್ರತಿಹತಃ ಪ್ರತಿ...
ಹತಃ-೪_ಮನಸ್ಸಿನ ಉತ್ಸಾಹವು...
ನಹೆಸರು,ಮನಸಗೆಟ್ಟವನು,

ಅಧಿಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತಃ ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಲ್ಪಟ್ಟವನಪೆಸರು,
ಬದ್ಧೆಕೀಲಿತಸಂಯತಾ ೪೨	ಬದ್ಧಃ=ಕೀಲಿತಃ=ಸಂಯತಃ=೩=ಕಟ್ಟಿಸಿ
ಆಪನ್ನಆಪತ್ಪ್ರಾಪ್ತ	ಕೊಂಡವನುಆಪನ್ನಃ-ಆಪತ್ಪ್ರಾಪ್ತಃ
	ಆಪತ್ತುಹೊಂದಿದವನಹೆಸರು
ಸ್ಯಾತ್ಕಾಂದಿಶೀಕೊಭಯದ್ರು	ಕಾಂದಿಶೀಕಃಭಯದ್ರುತಃ-೨-ಭಯ
ತಃ	ದಿಂದಓಡಿಹೋದವನಪೆಸರುಗಳು,
ಆಕ್ಷಾರಿತಃ ಕ್ಷಾರಿತೋ ಭಿಶ	ಆಕ್ಷಾರಿತಃಕ್ಷಾರಿತಃಅಭಿಶಸ್ತಃ =೩=ಪ
ಸ್ತ	ರಸ್ತ್ರೀಗಮನಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿದೋಷಗ
	ಳಿಂದದೂರಲ್ಪಟ್ಟವನಪೆಸರು
ಸಂಕಸುಕೊಸ್ಥಿರೆ ।೪೩	ಸಂಕಸುಕಃಅಸ್ಥಿರಃ-೨ಯಾವದರಲ್ಲೂ
।	ಸ್ಥಿರವಿಲ್ಲದವನಪೆಸರುಗಳು,
ವ್ಯಸನಾರ್ತೋಪರಕ್ತೌ ದ್ವಾ	ವ್ಯಸನಾರ್ತಃಉಪರಕ್ತಃ=೨-ದೈವಕೃ
	ತಮನುಷ್ಯಕೃತಗಳಾದಶರೀರ ಪೀಡೆಯು
	ಳ್ಳವನ ಹೆಸರು ಜೂಜು ಮುಂತಾದ ವ್ಯ
	ಸನವುಳ್ಳವನಪೆಸರುಗಳು
ವಿಹಸ್ತೆವ್ಯಾಕುಲೌಸಮೌ	ವಿಹಸ್ತಃವ್ಯಾಕುಲಃ -೨-ಶೋಕಾದಿಗ
	ಳಿಂದಹಿಂದುಮುಂದು ತಿಳಿಯದವನಪೆ
	ಸರು
ವಿಕ್ಲಬೋವಿಹ್ವಲಃ	ವಿಕ್ಲಬಃವಿಹ್ವಲಃ-೨-ಭಯಾದಿಗಳಿಂದ
	ತನ್ನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲುಶಕ್ತಿಯಿ
	ಲ್ಲದವನಪೆಸರು
ಸ್ಯಾತ್ತುವಿವಶೊ ರಿಷ್ಟ	ವಿವಶಃ-೧-ಇದು-ಅರಿಷ್ಟದುಷ್ಟಧೀಃ-ಅ
ದುಷ್ಟಧೀಃ ।೪೪	ರಿಷ್ಟ-ಆಸನ್ನಮ ರಣದಿಂದ,ದುಷ್ಟ ಧೀಃ
	ದೂಷಿತವಾದಬುದ್ಧಿಯು ಳ್ಳವನಪೆಸರು,
ಕಶ್ಯಃಕಶಾರ್ಹೇ	ಕಶ್ಯಃ-ಕಶಾರ್ಹಃ-೨-ಅಪರಾಧದಿಂದಕ
	ಶಾಕೋಲಿನ ಪೆಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕವನಪೆಸ
	ರು,
ಸ್ಸನ್ನದ್ಧೆತ್ವಾತತಾಯಿನಾ	ಆತತಾಯೀ-೧-ಇದುವಧೋದ್ಯತಸಾ
ವಧೋದ್ಯತೆ।	ಯಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರಯತ್ನವುಳ್ಳಸ್ಥ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನ್ನು ಘಸಿದ್ದನಾಗಿರುವನಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದು,

ದ್ವೇಷ್ಯೇತ್ವಕ್ಷಿಗತೋ

ದ್ವೇಷ್ಯಃ-ಅಕ್ಷಿಗತಃ-೨-ದ್ವೇಷಿಸತಕ್ಕವನಹೆಸರು,

ವಧ್ಯಶ್ಶೀರ್ಷಚ್ಛೇದ್ಯಇಮೌಸಮೌ

ವಧ್ಯಃ ಶೀರ್ಷಚ್ಛೇದ್ಯಃ -೨- ನಾಯಕೊಲ್ಲತಕ್ಕವನ ಹೆಸರು,

ವಿಷ್ಯೋ ವಿಷೇಣಯೋವಧ್ಯೋ

ವಿಷ್ಯಃ-೧-ವಿಷೇಣಃವಿಷದಿಂದಯಃಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುವನುವಧ್ಯಃ- ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕವನೋ ಅವನ ಹೆಸರು,

ಮುಸಲ್ಯೋ ಮುಸಲೇನಯಃ

ಮುಸಲ್ಯಃ-೧-ಮುಸಲೇನಯಃ-ವಧ್ಯಃ ವನಿಕೆಯಿಂದಸಾಯುಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡತಕ್ಕವನ ಹೆಸರು,

ಶಿಶ್ವಿದಾನೋಕೃಷ್ಣಕರ್ಮಾ

ಶಿಶ್ವಿದಾನಃಅಕೃಷ್ಣಕರ್ಮಾ-ನ-೨-ಆಚಾರವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರು, ಅಲ್ಲ ಶಿಶ್ವಿದಾನಃಕೃಷ್ಣಕರ್ಮಾ ಎಂಬ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ದುರಾಚಾರವುಳ್ಳವನಹೆಸರು,

ಚಪಲಶ್ಚಿಕುರಸ್ಸಮೌ

ಚಪಲಃ-ಚಿಕುರಃ-೨-ದೋಷವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆವಧೆಬಧನಾದಿಗಳ ಮಾಡುವರ ಹೆಸರು,

ದೋಷೈಕದೃಕ್ಪುರೋಭಾಗೀ

ದೋಷೈಕದೃಕ್-ಶ-ಪುರೋಭಾಗೀ-ನ-೨-ದೋಷವನ್ನೇ ಹುಡುಕುವವನಹೆಸರು,

ನಿಕೃತಸ್ತ್ವನೃಜುಶ್ಶಠಃ

ನಿಕೃತಃ-ಅನೃಜುಃ-ಶಠಃ-೩-ಕುತ್ಸಿತನ ಹೆಸರು,

ಕರ್ಣೇಜಪಸ್ಸೂಚಕಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪಿಶುನೋ

ಕರ್ಣೇಜಪಃ-ಸೂಚಕಃ-ಪಿಶುನಃ-೩-ಚಾಡಿಹೇಳುವವನುಚ್ಛುಪ್ರಗಾರ,

ದುರ್ಜನಃಖಲಃ ॥೨೭॥

ದುರ್ಜನಃ-ಖಲಃ-ಪು-೨- ದುಷ್ಟನವೆಸರುಗಳು

ನೃಶಂಸೋಘಾತುಕಃ ಕ್ರೂರಃ ಪಾಪೋ

ನೃಶಂಸಃ-ಘಾತುಕಃ-ಕ್ರೂರಃ-ಪಾಪಃ-೪-ಪರರಿಗೆ ಬಾಧೆಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಹೆಸರುಗಳು,

ಧೂರ್ತಸ್ತು ವಂಚಕಃ

ಧೂರ್ತಃ-ವಂಚಕಃ=ಇವು-೨-ಮೋಸಮಾಡುವವನು,

ಅಜ್ಞೇ ಮೂಢ ಯಥಾಜಾತ ಮೂರ್ಖ ವೈಧೇಯ ಬಾಲಿಶಾಃ

ಅಜ್ಞಃ-ಮೂಢಃ-ಯಥಾಜಾತಃ-ಮೂರ್ಖಃ-ವೈಧೇಯಃ-ಬಾಲಿಶಃ=ಇವು=೬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನ ಹೆಸರುಗಳು,

ಕದರ್ಯೇ ಕೃಪಣ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಿಂಪಚಾನ ಮಿತಂಪಚಾಃ।

ಕದರ್ಯಃ-ಕೃಪಣಃ-ಕ್ಷುದ್ರಃ-ಕಿಂಪಚಾನಃ-ಮಿತಂಪಚಃ=ಇವು=೫=ಲೋಭಿಯ ಹೆಸರುಗಳು,

ನಿಸ್ಸ್ವಸ್ತು ದುರ್ವಿಧೋ ದೀನೋ ದರಿದ್ರೋ ದುರ್ಗತೋಪಿ ಸಃ ॥

ನಿಸ್ಸ್ವಃ-ದುರ್ವಿಧಃ-ದೀನಃ-ದರಿದ್ರಃ-ದುರ್ಗತಃ-ಇವು-೫-ದರಿದ್ರನ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು

ವನೀಪಕೋ ಯಾಚನಕೋ ಮಾರ್ಗಣೋ ಯಾಚಕಾರ್ಥಿನೌ

ವನೀಪಕಃ-ಯಾಚನಕಃ-ಮಾರ್ಗಣಃ-ಯಾಚಕಃ-ಅರ್ಥೀ-ಇವು-೫-ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳುವವನ ಹೆಸರು ಬೇಡುವವನು,

ಅಹಂಯುಃ ಸ್ಯಾದಹಂಕಾರೀ

ಅಹಂಯುಃ-ಅಹಂಕಾರೀ=ಇವು-೨ ಅಹಂಕಾರವುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು।

ಶುಭಂಯುಸ್ತು ಶುಭಾನ್ವಿತಃ

ಶುಭಂಯುಃ-ಶುಭಾನ್ವಿತಃ-ಇವು-೨-ಶುಭವುಳ್ಳವನು,

ದಿವ್ಯೋಪಪಾದುಕಾ ದೇವಾಃ

ದಿವ್ಯೋಪಪಾದುಕಾಃ-೧-ದೇವಾಃ - ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಮಾತೃಪಿತೃಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರು,

ನೃಗವಾದ್ಯಾ ಜರಾಯುಜಾಃ

ಜರಾಯುಜಾಃ-೧-ಇವು- ನೃಗವಾದ್ಯಾಃ ಮಾಸುಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯ ಪಶುವು ಮೊದಲಾದವುಗಳು,

ಸ್ವೇದಜಾಃ ಕ್ರಿಮಿದಂಶಾದ್ಯಾಃ

ಸ್ವೇದಜಾಃ-೧-ಕ್ರಿಮಿದಂಶಾದ್ಯಾಃ-ಬೆವರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹುಳುವುಗಳು-ನೊಣಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹೆಸರು,

ಪಕ್ಷಿಸರ್ಪಾದಯೋಂಡಜಾಃ

ಅಂಡಜಾಃ-೧-ಪಕ್ಷಿಸರ್ಪಾದಯಃ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಹಕ್ಕಿ, ಹಾವು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಉದ್ಭಿದಸ್ತರುಗುಲ್ಮಾದ್ಯಾ

ಉದ್ಭಿತ್ ॥ ದ್ ಪು-೧-ತರುಗುಲ್ಮಾದಿ ನೆಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಹುಲ್ಲು ಗಿಡ ಮರ ಬಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ್ದರ ಹೆಸರುಗಳು,

ಉದ್ಭಿದುದ್ಭಿಜ್ಜಮುದ್ಭಿದಂ

ಉದ್ಭಿತ್ = ದ್-ಉದ್ಭಿಜ್ಜಂ=ನ- ಆ ತರುಗುಲ್ಮಾದಿಗಳಿಗೇ ಹೆಸರುಗಳು,

ಸುಂದರಂರುಚಿರಂಚಾರುಸು ಷಮಂಸಾಧು ಶೋಭನಂ॥೫೨ ಕಾಂತಂಮನೋಹರಂರುಚ್ಯಂ ಮನೋಜ್ಞಂ ಮಂಜುಮಂಜುಳಂ॥

ಸುಂದರಂ=ರುಚಿರಂ ಚಾರು ಸುಷಮಂ ಸಾಧು ಶೋಭನಂ ಕಾಂತಂ ಮನೋಹರಂ-ರುಚ್ಯಂ-ಮನೋಜ್ಞಂ-ಮಂಜು-ಮಂಜುಳಂ=ನ=೧೨=ನೋಡಗನಾದದ್ದು ಚನ್ನಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು,

ತದಾಸೇಚನಕಂ ತೃಪ್ತೇರ್ನಾ ಸ್ತ್ಯಂತೋಯಸ್ಯದರ್ಶನಾತ್॥

ಆಸೇಚನಕಂ೧ ಯಸ್ಯದರ್ಶನಾತ್ ತೃಪ್ತಿರಂತೋನಾಸ್ತಿ ತತ್-ಯಾವದರ ನೋಡುವದರಿಂದ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹಾರೈಕೆ ತೀರಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಾದ್ದು ಅಂದರೆ, ಬಹಳಚೆಲುವಾದದ್ದು

ಅಭೀಷ್ಟೇಭೀಪ್ಸಿತಂಹೃದ್ಯಂದ ಯಿತಂ ವಲ್ಲಭಂ ಪ್ರಿಯಂ,

ಅಭೀಷ್ಟಂ-ಅಭೀಪ್ಸಿತಂ ಹೃದ್ಯಂ=ದಯಿತಂ ವಲ್ಲಭಂ ಪ್ರಿಯಂ-ನ=೬-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು, ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು,

ನಿಕೃಷ್ಟಪ್ರತಿಕೃಷ್ಟಾರ್ವರೇ ಫಯಾಪ್ಯಾವಮಾಧಮಾಃ ॥೫೪॥ ಕುಪೂಯ ಕುತ್ಸಿತಾವದ್ಯಖೇ ಟಗರ್ಹ್ಯಾಣಕಾಃ ಸಮಾಃ

ನಿಕೃಷ್ಟಃ ಪ್ರತಿಕೃಷ್ಟಃ ಅರ್ವಾ ನು ರೇಫಃ ಯಾಪ್ಯಃ=ಅವಮಃ-ಅಧಮಃ ಕುಪೂಯಃ-ಕುತ್ಸಿತಃ-ಅವದ್ಯಃ-ಖೇಟಃ ಗರ್ಹ್ಯಃ ಅಣಕಃ-ಪು-೧೨-ಜಾತ್ಯಾಚಾರಗುಣಾದಿಗಳಿಂದ ಕಡಮೆಯಾದಂಥಾ ಅಧಮರ ಹೆಸರುಗಳು,

ಮಲೀಮಸಂತುಮಲಿನಂಕ ಚ್ಚರಂಮಲದೂಷಿತಂ ॥೫೫॥

ಮಲೀಮಸಂ-ಮಲಿನಂ ಕಚ್ಚರಂ ಮಲದೂಷಿತಂ=೪=ನ=ಮಾಸಿದ್ದು, ಕೊಳೆಯಾದದ್ದು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪೂತಂಪವಿತ್ರಂಮೇಧ್ಯಂಚ | ಪೂತಂ-ಪವಿತ್ರಂ-ಮೇಧ್ಯಂ-ನ-ಸಿ- ಪವಿತ್ರವಾದಂಥಾದ್ದು, ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು ದೋಷವಿಲ್ಲದ್ದು,

ವೀಧ್ರಂತು ವಿಮಲಾರ್ಥಕಂ | ವೀಧ್ರಂ-ನ-ಸಿ=ವಿಮಲಾರ್ಥಕಂಸ್ವಭಾವದಿಂವನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಗಳಾದ ಸ್ಫಟಿಕಾದಿವಸ್ತುಗಳಹೆಸರು,

ನಿರ್ಣಿಕ್ತಂಶೋಧಿತಂಮೃಷ್ಟಂ ನಿಃಶೋಧ್ಯಮನವಸ್ಕರಂ|| | ನಿರ್ಣಿಕ್ತಂ ಶೋಧಿತಂ-ಮೃಷ್ಟಂನಿಶ್ಶೋಧ್ಯಂ-ಅನವಸ್ಕರಂ-ನ-ಸಿ= ಕಲ್ಮಷವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟದು,

ಅಸಾರಂಫಲ್ಗು | ಅಸಾರಂಫಲ್ಗು-ನ-೨-ಸಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹ. ಗರಣವಾದಂಥಾಬಲ್ಬಜಮುಂತಾದ್ದು,

ಶೂನ್ಯಂತುವಶಿಕಂತುಚ್ಛರಿಕ್ತಕೇ| | ಶೂನ್ಯಂ-ವಶಿಕಂ ತುಚ್ಛರಿಕ್ತಕಂ=ನ ಸಿ-ಬರಿದಾದವುನೆನುಡಿಕೆಮುಂತಾದದು ವಳಗೆವನೂಯಿಲ್ಲದ್ದು,

ಕ್ಲೀಬೆಪ್ರಧಾನಂಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವೇಕಾನುತ್ತಮೋತ್ತಮಾಃ ಮುಖ್ಯವರ್ಯವರೇಣ್ಯಾಶ್ಚಪ್ರಬರ್ಹೋನವರಾರ್ಧ್ಯವತ್ | ಪರಾರ್ಧ್ಯಾಗ್ರಪ್ರಾಗ್ರಹರಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಾಗ್ರ್ಯಾಗ್ರೀಯಮಗ್ರಿಯಂ|೫೪| | ಪ್ರಧಾನಂನಿಯತನಪುಂಸಕವು ಪ್ರಮುಖಃ-ಪ್ರವೇಕಃ=ಅನುತ್ತಮಃ-ಉತ್ತಮಃ ಮುಖ್ಯಃ=ವರ್ಯಃ=ವರೇಣ್ಯಃಪ್ರಬರ್ಹಃಅನವರಾರ್ಧ್ಯಃ-ಪು-ಪರಾರ್ಧ್ಯಂಅಗ್ರಂಪ್ರಾಗ್ರಂ-ಪ್ರಾಗ್ರಹರಂ-ಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಂ--ಅಗ್ರ್ಯಂಅಗ್ರೀಯಂ-ಅಗ್ರಿಯಂ-ನ-೧೭-ಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೂ,ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೂಇತರರಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿತಅಗ್ರಪ್ರಾಗ್ರಹರಂವಾಗ್ರ್ಯ ಅಗ್ರ್ಯ ಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂಇರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದಂಥಾದ್ದರಹೆಸರುಗಳು.

ಶ್ರೇಯಾನ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಃಪುಷ್ಕಲಃ ಸತ್ತಮಶ್ಚಾತಿಶೋಭನೆ | ಶ್ರೇಯಾನ್-ಸಿ-ಶ್ರೇಷ್ಠಃಪುಷ್ಕಲಃ-ಸತ್ತಮಃಅತಿಶೋಭನಃ-ಪು-೫-ಬಹಳಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನಹೆಸರುಗಳುಈ-೨-ಉತ್ತಮಪರ್ಯಾಯನಾಮಗಳೆಂದುಕೆಲವರುವರು

ಸ್ಯುರುತ್ತರಪದೇವ್ಯಾಘ್ರಪುಂಗವರ್ಷಭಕುಂಜರಾಃಸಿಂಹಶಾ | ವ್ಯಾಘ್ರಃ-ಪುಗಂವಃ-ಋಷಭಃ-ಕುಂಜರಃ=ಸಿಂಹಃಶಾರ್ದೂಲಃನಾಗಃ=ಪು=ಈ-೭

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಾರ್ದೂಲನಾಗಾದ್ಯಾಃ ಪುಂಸಿಶ್ರೇ ಷ್ಠಾರ್ಥಗೋಚರಾಃ	ಸ್ಸು ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದಚ, ದಾ... ನ್ನೂ, ಉತ್ತರಪದೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಾದಿಗಳ... ಸ್ಯಂತಃ ಪುಂಸಿಸ್ಯುಃ ಉತ್ತರ ಪದ... ಥನಿಗೆ ವಿಶೇಷ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ... ಷ್ಠವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾ... ತ್ತವೆ, ಉದಾಹರಣೆ ನರವ್ಯಾಘ್ರಃ ... ಪುಂಗವಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ ಗಜ ... ರಾಜಸಿಂಹಃ ರಾಜಚಂದ್ರಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾರ್ಥಗಳು.
ಅಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಂ ದ್ವಯಹೀನೇ ದ್ವೇ ಅಪ್ರಧಾನೋಪಸರ್ಜನೇ	ಅಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಂ ಅಪ್ರಧಾನಂ ಉಪ... ನಂ-೩- ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲದ್ದು ಇ... ಮುಖ್ಯಧಾಡಿಸರುಗಳು ಅಪ್ರಧಾನ... ರ್ಜನಕೆ ೨ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂ... ಲ್ಲಿಂಗಗಳಿಲ್ಲವು, ಅಂದರೆ ನಿತ್ಯನಪು... ಸನ್ನು ವಿಕ್ರತೆ
ವಿಶಂಕಟಂ ಪೃಥು ಬೃಹದ್ವಿ ಶಾಲಂ ಪೃಥುಲಂ ಮಹತ್ । ವಡ್ರೋರುವಿಪುಲಂ	ವಿಶಂಕಟಂ-ಪೃಥು-ಬೃಹತ್-ವಿ... ಪೃಥುಲಂ ಮಹತ್-ವಡ್ರ-ಉರು... ಲಂ-೧೦- ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು, ಅಗಲ... ದೊಡ್ಡದು
ಪೀನಂ ಪೀವ್ನೀ ತು ಸ್ಥೂಲಪೀವರೇ	ಪೀನ- ಪೀವ್ನ-ನ-ಸ್ಥೂಲ- ಪೀವ... ೩-ಬಲಿತದ್ದು.
ಸ್ತೋಕಾಲ್ಪಕ್ಷುಲ್ಲಕಾಃ ಶ್ಲ ಕ್ಷ್ಣಂ ದಭ್ರಂ ಕೃಶಂ ತ ನು	ಸ್ತೋಕಃ- ಅಲ್ಪ - ಕ್ಷುಲ್ಲ... ಕ್ಷ್ಣಂ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಂ-ದಭ್ರ-ಕೃಶ-ತನು... ಸಣ್ಣದು.
ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಮಾತ್ರಾ ತ್ರುಟಿಃ ಪುಂಸಿ ಲವಲೇಶ ಕಣಾಣವಃ ।	ಮಾತ್ರಾ ತ್ರುಟಿ- ನಿಯತಸ್ತ್ರೀ... ಲವಃ ಲೇಶಃ ಕಣಃ ಅಣುಃ ನಿಯ... ಲ್ಲಿಂಗ-೩-೮-ಅಲ್ಪವಾದದ್ದು ಕಣ... ನ್ನ, ತಟುಕು, ಸ್ವಲ್ಪವಾದದ್ದು
ಅತ್ಯಲ್ಪೇಲ್ಪಿಷ್ಠಮಲ್ಪೀಯಃ ಕಣೀಯೋಣೀಯ ಇತ್ಯಪಿ	ಅಲ್ಪಿಷ್ಠಂ ಅಲ್ಪೀಯಃ-ಸ- ... ಸ-ಅಣೀಯಃ-ಸ-೪-ಅಪಿಶಬ್ದ ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಅಣಿಷ್ಠಂ-ತು-ಅಂತೂ-ಏಸ-ಬ ಹಳಕೊಂಚವಾಗಿರುವದು
ಪ್ರಭೂತಂ ಪ್ರಚುರಂ ಪ್ರಾ... ಭೂಯಿಷ್ಠಂ ಪುರುಹಂ ಪುರು ಭೂಯಃ ಭೂರಿ ಚ	ಪ್ರಭೂತಂ-ಪ್ರಚುರಂ-ಪ್ರಾಜ್ಯಂ-ಅದಭ್ರಂ-ಬಹುಳಂಬಹುಪುರುಭೂಭೂಯಿ-ಷ್ಠ-ಪು ರುಹೂಃ-ಪುರುಹಂ-ಪುರು-ಭೂಯಿಷ್ಠಂ ಸ್ಫಿರಂಭೂಯಃ-ಭೂರಿ-ನ-೧೨-ಅಧಿಕ ವಾದಷ್ಟಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಬಹಳವಾದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾದ್ದು
...ತ್ಯಾತ್ವಂ... ...ಸಂಖ್ಯಾತಿಕ್ರಾಂತಂ	ಸಹಸ್ರಶತಂ ಪರಸ್ಸಹಸ್ರಂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಮೀಪಸಂಖ್ಯಾಶತಾಧಿಕಾತ್ಪ-ಸಕಾ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಲೆಕ್ಕವು ನೂರಕ್ಕಿಂ ತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಹೋ, ಅಂಥಾ ಹೆಸರುಗಳು
ಗುಣನೀಯೋಗಣೇಯಂ	ಗುಣನೀಯಂ-ಗಣೇಯಂ-ನ-ಗಣೇಯಂ ಎಣಿಕ್ಕೆ ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳು ಎಣಿಸತಕ್ಕವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.
ಸಂಖ್ಯಾತೇ ಗಣಿತಂ ಸಮಗ್ರ... ...ಸಮಸ್ತ... ...ನಿಃಶೇಷ... ...ಅಖಂಡ ಪೂರ್ಣ... ...ವಾನಕೇ	ಗಣಿತಂ-ನ-೧-ಎಣಿಕೆಯಾದದ್ದು ...ಸಮಸ್ತಂ... ...ನಿಖಿಲಂ ಅಖಿಲಂ ನಿಶ್ಶೇಷ ಸಮಗ್ರಂ ಸಕಲಂ ಅಖಂಡಂ ಪೂರ್ಣಂ ಅನೂನಕಂ-ನ-೧೮-ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ಪುಷ್ಕಲಂ ಅವಿಕಲಂ ಅಭಿನ್ನಂ ಇತ್ಯಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಕಡಮೆ ಇಲ್ಲದೇ ಪೂ ರ್ಣವಾದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಅಂದರೆ, ಎಲ್ಲ ಪೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಂದರ್ಥವು,
ಘನಂ ನಿರಂತರಂ ಸಾಂದ್ರಂ	ಘನಂ ನಿರಂತರಂ ಸಾಂದ್ರಂ-ನ-೩-ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿರು ವಂಥಾದ್ದು ಎಡೆಬಿಡದದ್ದು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪೇಲವಂವಿರಳಂ ॥೬೬॥

ಸಮೀಪೇನಿಕಟಾಸನ್ನಸನ್ನಿ
ಕೃಷ್ಟಸನೀಡವತ್, ಸದೇಶಾ
ಭ್ಯಾಶಸವಿಧಸಮರ್ಯಾದಸವೇಶ
ವತ್ ಉಪಕಂಠಾಂತಿಕಾಭ್ಯರ್ಣಾ
ಭ್ಯಗ್ರಾ ಅಪ್ಯಭಿತೋಽವ್ಯಯಂ॥

ಸಂಸಕ್ತೇತ್ವವ್ಯವಹಿತಮಪ
ದಾಂತರಮಿತ್ಯಪಿ

ನೇದಿಷ್ಠಮಂತಿಕತಮಂ

ಸ್ಯಾದ್ದೂರಂವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟ
ಕಂ,

ದವೀಯಂಚದವಿಷ್ಠಂಚ
ಸುದೂರಂ

ದೀರ್ಘಮಾಯತಂ

ವರ್ತುಲಂನಿಸ್ತಲಂವೃತ್ತಂ

ಬಂಧುರಂತೂನ್ನತಾನತಂ

ಉಚ್ಚಪ್ರಾಂಶೂನ್ನತೋ
ದಗ್ರೋಚ್ಛ್ರಿತಾಸ್ತುಂಗೇಥ

ವಾಮನೇ॥೭೦॥ನ್ಯಗ್ನೀಚ
ಖರ್ವಹ್ರಸ್ವಾಸ್ಯ

ಪೇಲವಂ=ವಿರಳಂ ತನು-ನ-೩- ಎಡೆಬಿ[illegible]
ದ್ದು, ವಿರಳವಾದದ್ದು ಥೆಳ್ಳಗಾದದ್ದು,

ಸಮೀಪಂ ನಿಕಟಂ-ಆಸನ್ನಂ-ಸನ್ನಿಕೃ
ಷ್ಟಂ ಸನೀಡಂ ಸದೇಶಂ ಅಭ್ಯಾಶಂ-ಸ[illegible]
ಭ್ಯಾಸಂ ಸವಿಧಂ ಸಮರ್ಯಾದಂ ಸವೇಶಂ[illegible]
ಉಪಕಂಠಂ ಅಂತಿಕಂ-ಅಭ್ಯರ್ಣಂ-ಅಭ್ಯ[illegible]
ಗ್ರಂ-ಅಭಿತಃ-ನ-೧೫-ಹತ್ತಿರದ [illegible]
ಗಳು ಬಳಿಸಮೀಪ ಅಭಿತಃ ಇವು[illegible]
ಯವು.

ಸಂಸಕ್ತಂ ಹಿ ಅವ್ಯವಹಿತಂ-ಅಪದಾಂ[illegible]
೩-ನ ಬೆರತುಕೊಂಡಂಥಾದ್ದು ಕೂ[illegible]
ಡಂಥಾದ್ದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವದು

ನೇದಿಷ್ಟಂ ಅಂತಿಕತಮಂ-೨-ಬಹ[illegible]
ತ್ತಿರವಾದದ್ದು ಕೇವಲಸಮೀಪವಾ[illegible]

ದೂರಂ ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟಕಂ=೨=ದೂ[illegible]
ದದ್ದು ಹತ್ತಿರವಲ್ಲದ್ದು,

ದವೀಯಃ=ನ.=ದವಿಷ್ಠಂ ಸುದೂ[illegible]
೩=ಬಹಳ ದೂರವಾದದ್ದು,

ದೀರ್ಘಂ=ಆಯತಂ=ನ=೨=ಉ[illegible]
ದದ್ದು ಕೋಲಾದ್ದು ನೀಳವಾದದ್ದು,

ವರ್ತುಲಂ ನಿಸ್ತಲಂ ವೃತ್ತಂ=ನ=೩
ಡಾದದ್ದು ದುಂಡಾದ್ದು ಉರು[illegible]

ಬಂಧುರಂ ಉನ್ನತಾನತಂ-ನ-೨-[illegible]
ವಾಗಿ ಬೆಳದು ಬಗ್ಗಿದಂಥಾದ್ದು

ಉಚ್ಚೈಃ-ಪ್ರಾಂಶುಃ ಉನ್ನತಃ [illegible]
ಉಚ್ಛ್ರಿತಃ=ತುಂಗಃ=ಪು=೬= ಎತ್ತ[illegible]
ರದದ್ದು, ಬಹಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬೆಳದದ್ದು,

ವಾಮನಃ-ನ್ಯಕ್=ಚ=ನೀಚ[illegible]
ಹ್ರಸ್ವಃ=ಪು=೫=ತಗ್ಗಾದ ಗುಜ್ಜ[illegible]

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರವಾಗೆ।ವನತಾನತಂ।

ಅರಾಳಂವೃಜಿನಂಜಿಂಹಮೂ
ರ್ಮಿಮತ್ಕುಂಚಿತಂನತಂ।ಆವಿ
ದ್ಧಂಕುಟಿಲಂಭುಗ್ನಂವೆಲ್ಲಿತಂ
ವಕ್ರಮಿತ್ಯಪಿ

ಋಜಾವಜಿಂಹಪ್ರಗುಣೌ

ವ್ಯಸ್ತೇತ್ವಪ್ರಗುಣಾಕುಲೌ

ಶಾಶ್ವತಸ್ತುಧ್ರುವೋ ನಿತ್ಯಃ
ಸದಾತನಸನಾತನಾಃ।

ಸ್ಥಾಸ್ನುಃಸ್ಥಿರತರಃಸ್ಥೇಯಾ

ನೇಕರೂಪತಯಾತುಯಃ।
ಕಾಲವ್ಯಾಪೀ ಸಕೂಟಸ್ಥಃ

ಸ್ಥಾವರೂಜಂಗಮೇತರಃ

ಚರಿಷ್ಣುಜಂಗಮಚರಂತ್ರಸ
ಮಿಂಗಂಚರಾಚರಂ॥

ಚಲನಂಕಂಪನಂಕಂಪ್ರಂ

ರುಚಾಕುಳ್ಳ,
ಅವಾಗ್ರಂ=ಅವನತಂ=ಆನತಂ-ನ-೩ ಬೊಗ್ಗಿದಂಥಾದ್ದು.
ಅರಾಳಂ-ವೃಜಿನಂ=ಜಿಂಹಂ-ಊರ್ಮಿ ಮತ್-ಕುಂಚಿತಂ-ಆವಿದ್ಧಂ-ಕುಟಿಲಂಭು ಗ್ನಂ ವೆಲ್ಲಿತಂ ವಕ್ರಂ-ನ-೧೧ನೊಟ್ಟಿಯಾ ಗಿರುವದರಹೆಸರುಗಳು
ಋಜುಃ=ಅಜಿಹ್ಮಃ=ಪ್ರಗುಣಃ-ಪು-೩ ನೆಟ್ಟಗಿರುವದರಹೆಸರು,
ವ್ಯಸ್ತಃ ಅಪ್ರಗುಣಃ=ಆಕುಲಃ-ಪು-೩ ಕೆದರಿದ್ದು,ಬಿನ್ನಿಸಿ ಹೋದದ್ದು, ಚದರಿ ಹೋದದ್ದು, ಕೆದರಿ ಕೊಂಡಿರುವದು.
ಶಾಶ್ವತಃ=ಧ್ರುವಃ ನಿತ್ಯಃ-ಸದಾತನಃ-ಸ ನಾತನಃ-ಪು=೫=ಎಂದಿಗೂನಾಶ ವಿಲ್ಲದ ದರಹೆಸರುಗಳು.
ಸ್ಥಾಸ್ನುಃ=ಸ್ಥಿರತರಃ-ಸ್ಥೇಯಾನ್ ಪು-೩ಬಹುಕಾಲದವರಿಗೂ ಚಲನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂಥಾವನು,
ಕೂಟಸ್ಥಃ=ಪು=೧= ಏಕರೂಪತಯಾ ಯಃ-ಕಾಲವ್ಯಾಪೀ ಯಾವಾಗಲೂಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿರುವ ಆತ್ಮಾದಿಗಳಹೆಸರು,-
ಸ್ಥಾವರಃ=೧=ಜಂಗಮೇತರಃ-ಚರಿಸ ವಂಥಾ ಜಂಗಮವಲ್ಲದೇಇರುವಗಿರಿವೃಕ್ಷಾ ದಿಸ್ಥಾವರಗಳ ಹೆಸರು,
ಚರಿಷ್ಣು-ಜಂಗಮ-ಚರಂ-ತ್ರಸಂ-ಇಂ ಗಂ=ಚರಾಚರಂ=೬-ತಿರುಗುವಂಥಾ ಪ ಶು ಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಜಂಗಮ ಪ್ರಾಣ್ಯಗಳಹೆಸರು.
ಚಲನಂ-ಕಂಪನಂ-ಕಂಪ್ರಂ ೩ಕಡಲಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಚಂಚಲೋಲಂಚಲಾಚಲಂ
ಚಂಚಲಂತರಳಂಚೈವ ಪಾರಿ
ಪ್ಲವಪರಿಪ್ಲವೆ. ||೭೫

ಡುವಂಥಾಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಅಶ್ವತ್ಥದೆಲೆ
ಳಹೆಸರುಗಳು,

ಚಲಂ=ಲೋಲಂ=ಚಲಾಚಲಂ=ಚಂಚಲಂ-ತರಳಂ-ಪಾರಿಪ್ಲವಂ-ಪರಿಪ್ಲವಂ ಕದಲಾಡುತ್ತಿರುವಂಥಾ ಚಂಚಲ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅತಿರಿಕ್ತಸ್ಸಮಧಿಕೊ

ಅತಿರಿಕ್ತಃ-ಸಮಧಿಕಃ=ಪು-೨-ಟಕ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವದ್ದರಹೆಸರುಗಳು.

ದೃಢಸಂಧಿಸ್ತು ಸಂಹತಃ||

ದೃಢಸಂಧಿಃ=ಸಂಹತಃ-ಪು-ದೃಢ ಕೀಲು ಉಳ್ಳದ್ದು. ಚೆನ್ನಾಗಿತಗಲಿ ದಿರುವದು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಬೆಸಿಗೆ ಗೊಂಡಿ ವದು,

ಕರ್ಕಶಂಕಠಿನಂಕೂರಂಕ
ಠೋರಂನಿಷ್ಠುರಂದೃಢಂ||೭೬|
ಜಠರಂಮೂರ್ತಿಮನ್ಮೂರ್ತಂ

ಕರ್ಕಶಂ=ಪು=ಕಠಿನಂ=ಕ್ರೂರಂ-ಕಠೋರಂ-ನಿಷ್ಠುರಂ-ದೃಢಂ-ಜಠರಂ-ಮೂರ್ತಿಮತ್-ಮೂರ್ತಂ-ಒರಟಾಗಿರುವದು, ಮುಟ್ಟದರೆ ಚುಚ್ಚುವದು,

ಪ್ರವೃದ್ಧಂಪ್ರೌಢಮೇಧಿತಂ

ಪ್ರವೃದ್ಧಂ=ಪ್ರೌಢಂ=ಏಧಿತಂ-ಬೆಳೆದಂಥಾದ್ದು,

ಪುರಾಣಪ್ರತನಪ್ರತ್ನಪುರಾ
ತನಚಿರಂತನಾಃ ||೭೭||

ಪುರಾಣಂ=ಪ್ರತನಃ ಪ್ರತ್ನಃ-ಪುರಾತನಃ-ಚಿರಂತನಃ-ಪು-೫-ಹಳೆಯದು, ಹಳೆದ್ದು,

ಪ್ರತ್ಯಗ್ರೋಭಿನವೋನವ್ಯೋನ
ವೀನೋನೂತನೋನವಃ|ನೂ
ತ್ನಶ್ಚ

ಪ್ರತ್ಯಗ್ರಃ=ಅಭಿನವಃ-ನವ್ಯಃ-ನವೀನಃ-ನೂತನಃ=ನವಃ-ನೂತ್ನಃ-ಪು-ಹೊಸ ದು,ಹೊಸ್ತು,

ಸುಕುಮಾರಂತುಕೋಮಲಂ
ಮೃದುಳಂಮೃದು||

ಸುಕುಮಾರಃ ಕೋಮಲಂ=ಮೃದುಲಂ-ಮೃದು=ನಯವಾಗಿರುವದು ಮೆತ್ತಗಿರುವದು,

ಅನ್ವಗನ್ವಕ್ಷಮನುಗೆ ಸುಪ

ಅನ್ವಕ್=ಅ-ಅನ್ವಕ್ಷಂ-ಅನುಗಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಂಕ್ಷ್ಣೇಬಹುವ್ಯಯಂ|

ಪದಂ=೮=ನ=ಅವ್ಯಯ= ಹಿಂಡೆ ಸಂಗಡ ಹೋಗುವಂಥಾದ್ದು, ಕೂಡ್ಲೆ ಇರುವದು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂಸ್ಯಾದೈಂದ್ರಿಯಕ

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಐಂದ್ರಿಯಕಂ ನ ೨ ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಬಹಿ ರಿಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ರೂಪಾದಿಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳಿಗೂಅಂತಃ ಕರಣದಿಂ ದುಂಟಾಗುವ ಸುಖಾದಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳಿಗೂಹೆಸರುವಿಷಯೇಂದ್ರಿಯಾಸನ್ನಿಕರ್ಷಜನ್ಯವಾದಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವಾತ್ಮಕಾಂತಃಕರಣವೃತ್ತಿ ಎಂಬಪ್ರಮಾಪ್ರಮಾಸಾಧಾರಣವಾದಅರುಹಾಅಂಥಾತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲೊಳುಗೋಚರಿಪವಿಷಯಾಳಿವ್ವುಗಳಗಪೆಸರು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮತೀಂದ್ರಿಯಂ

ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪು ಅತ್ಯದ್ಯಕ್ಷಂ=ಅತೀಂದ್ರಿಯಂ=೨=ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ=ಗೋಚರವಾಗದೆಯಿರುವಅನುಮೇಯಾದಿಗಳ ಹೆಸರುಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯ ಬಾರದೇಇರುವದು,

ಏಕತಾನೋನನ್ಯವೃತ್ತಿರೇಕಾಗ್ರೈಕಾಯನಾವಪಿ ಅಪ್ಯೇಕಸರ್ಗ ಏಕಾಗ್ರೋಪ್ಯೇಕಾಯನಗತೋಪಿಚ||

ಏಕತಾನಃ=ಅನನ್ಯವೃತ್ತಿಃ=ಏಕಾಗ್ರಃ ಏಕಾಯನಃ=ಏಕಸರ್ಗಃ=ಏಕಾಗ್ರ್ಯಃ ಏಕಾಯನಗತಃ=೭ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನ ಹೆಸರು. ಒಂದೇವಿಷಯದಲ್ಲಿವೃತ್ತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದೇಸ್ಥಿರವಾದ ಪರಿಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ಯೋಗಿ, ಕಾಪುರುಷಂತಾದವರು,

ಪುಂಸ್ಯಾದಿಃಪೂರ್ವಪೌರಸ್ತ್ಯಪ್ರಥಮಾದ್ಯಾ

ಆದಿಃ=ನಿಯತ ಪುಲ್ಲಿಂಗವು=ಪೂರ್ವಃ=ಪೌರಸ್ತ್ಯಃ=ಪ್ರಥಮಃ ಆದ್ಯಃ=ಪು=೫=ಮೊದಲನೇದರಹೆಸರು,

ಅಥಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂ|ಅಂತೋಜಘನ್ಯಂಚರಮ ಮಂತ್ಯಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಪಶ್ಚಿಮಾಃ|

ಅಂತಃ=ಪ್ನ-ಜಘನ್ಯಂ=ಚರಮಂ=ಸ= ಅಂತ್ಯಃ=ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಃ=ಪಶ್ಚಿಮಃ=೬= ಕಡೇದು, ತುದಿಯಾದ್ದು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೋಘಂ ನಿರರ್ಥಕಂ

ಮೋಘಂ ನಿ॰ರ್ಥಕಂ-ನ-೨ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ್ದು

ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಸ್ಫುಟಂ ಪ್ರವ್ಯಕ್ತ ಮುಲ್ಬಣಂ।

ಸ್ಪಷ್ಟಂ=ಸ್ಫುಟಂ=ಪ್ರವ್ಯಕ್ತಂ ಉಲ್ಬಣಂ೪=ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು

ಸಾಧಾರಣಂ ತು ಸಾಮಾನ್ಯ

ಸಾಧಾರಣಂ=ಸಾಮಾನ್ಯಂ-೨-ಅನೇಕರಿಗೆ ಸರಿಯಾದದ್ದು, ಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದು, ಬಹಳ ಜನಗಳ ಏಕವಿಧವಾದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವಾದದ್ದು,

ಮೇಕಾಕೀತ್ವೇಕ ಏಕಕಃ॥

ಏಕಾಕೀ=ನ್=ಏಕಃ=ಏಕಕಃ=೩=ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಇರುವವನು, ಒಂಟಿಗನು,

ಭಿನ್ನಾರ್ಥಕಾ ಅನ್ಯತರ ಏಕತ್ವಾನ್ಯೇತರಾವಪಿ

ಅನ್ಯತರಃ-ಏಕಃ-ತ್ವಃ=ಅನ್ಯಃ=ಇತರಃ-೫-ಭಿನ್ನಾರ್ಥಕಾಃ=ಪ್ರಕೃತಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದರ ಹೆಸರುಗಳು, ಇವು ಸರ್ವನಾಮಗಳು.

ಉಚ್ಚಾವಚಂ ನೈಕಭೇದಂ

ಉಚ್ಚಾವಚಂ-ನೈಕಭೇದಂ-೨-ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವಂಥಾ ಜಗದಿಂದ್ರಜಾಲ ಸ್ವಪ್ನ ಚಿತ್ರಾದಿ ನಾನಾ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಕಾರಗಳ ಹೆಸರುಗಳು। ಹಲವು ಬಗೆಯಾದದ್ದು

ಮುಚ್ಚಂಡ ಮವಿಲಂಬಿತಂ

ಉಚ್ಚಂಡಂ=ಅವಿಲಂಬಿತಂ-೨-ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವನ ಹೆಸರುಗಳು ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದ್ದು.

ಅರುಂತುದಸ್ತು ಮರ್ಮಸ್ಪೃ

ಅರುಂತುದಃ-ಮರ್ಮಸ್ಪೃಕ್ ೨-ಮರ್ಮವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಹೃದಯವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಹಂಗಿಸುವ ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳ ಹೆಸರು, ಗುಟ್ಟನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದದ್ದು ತಿವಿ ನುಡಿಗಾರ

ಗಬಾಧಂ ತು ನಿರರ್ಗಳಂ।

ಅಬಾಧಂ=ನಿರರ್ಗಳಂ=೨=ತಡೆಯಿಲ್ಲದ್ದು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲದದ್ದು

ಪ್ರಸವ್ಯಂ ಪ್ರತಿಕೂಲಂ ಸ್ಯಾ

ಪ್ರಸವ್ಯಂ=ಪ್ರತಿಕೂಲಂ=ಅಪಸವ್ಯಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

...ಕಂಪಿತಧೂತೇ||
...ತ್ತನುನ್ನಾಸ್ತನಿಷ್ಠ್ಯೂತಾ
...ವಿದ್ಧಕ್ಷಿಪ್ತೇರಿತಾಃ ಸಮಾಃ|
ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂತುನಿವೃತಂ||
...ಷಿತಂಮುಷಿತಾರ್ಥಕಂ
...ವೃದ್ಧಪ್ರಸೃತೇ
...ಸ್ತನಿಸೃಷ್ಟ
...ಣಿತಾಹತೇ|
...ದಿಗ್ಧೋಪಚಿತೇ
...ಢಗುಪ್ತೇ
...ಠಿತರೂಷಿತೇ ||೪೯||
...ತಾವದೀರ್ಣೇ
...ಗೂರ್ಣೋದ್ಯತೇ
...ಚಿತಶಿಕ್ಯಿತೇ|
...ಣಘ್ರಾತೇ

ಆಕಂಪಿತಃ ಧೂತಃ-೨-ಕದಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತಾ
ದ್ದು: ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.
ನುತ್ತಃ-ನುನ್ನಃ ಅಸ್ತಃ=ನಿಷ್ಠ್ಯೂತಃ
ವಿದ್ಧಃ=ಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಈರಿತಃ ೭=ನೂಕಲ್ಪಟ್ಟ
ದ್ದು ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.
ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ=ನಿವೃತ್ತಂ=೨=ಸುತ್ತಿಕೊ
ಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು
ಮೂಷಿತಂ=ಮುಷಿತಂ=೨=ಕದಿಯಲ್ಪ
ಟ್ಟದ್ದು
ಪ್ರವೃದ್ಧಂ=ಪ್ರಸೃತಂ=೨-ಕಡೆಗೂ
ಬೆಳದಿರುವದು.
ನ್ಯಸ್ತಂ-ನಿಸೃಷ್ಟಂ-೨-ಇಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು
ಗುಣಿತಂ-ಆಹತಂ ೨ಗುಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು
ಹೆಚ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಹೊಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು
ನಿದಿಗ್ಧಃ ಉಪಚಿತಃ-೨ ಅಳತೆಹೆಚ್ಚಿದಧಾ
ನ್ಯಾದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು, ವೃದ್ಧಿಯಾದದ್ದು
ಗೂಢಃ-ಗುಪ್ತಂ-೨-ಬಚ್ಚಿಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು
ಗುಂಠಿತಂ=ರೂಷಿತಂ=೨=ಧೂಳಿಮುಂ
ತಾದವುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.
ದ್ರುತಂ=ಅವದೀರ್ಣಂ೨=ಕರಗಿಸಲ
ಟ್ಟದ್ದು.
ಉದ್ಗೂರ್ಣಂ-ಉದ್ಯತಂ=೨=ಉದ್ಧವಾ
ಗಿಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರ ಹೆಸರುಗಳು
ಕಾಚಿತಂ=ಶಿಕ್ಯಿತಂ=೨=ಉಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಡ
ಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಚಿಕ್ಕದರಲ್ಲಿಇಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಕಾ
ರಿತಶಿಕ್ಷಿತ ಎಂಬುವ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ
ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಾಭ್ಯಾಸವೆಂದ
ರ್ಥವು.
ಘ್ರಾಣಂ=ಘ್ರಾತಂ=೨=ಮೂಸಿನೋಡ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಷ್ಟವಾದ ನಿಂದೆಯುಳ್ಳವನು|

ವಿವಿಧಃಸ್ಯಾದ್ಬಹುವಿಧೋ
ನಾನಾರೂಪಃ ಪೃಥಗ್ವಿಧಃ ||

ವಿವಿಧಃ=ಬಹುವಿಧಃ=ನಾನಾರೂಪಃ=ಪೃ
ಥಗ್ವಿಧಃ=೪=ಬೇರೆಬೇರೆ ರೂಪವುಳ್ಳದ್ದು
ನಾನಾ ರೂಪವಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು

ಅವರೀಣೋಧಿಕ್ಕೃತಃ (ಸ್ಯಾ)

ಅವರೀಣಃ=ಧಿಕ್ಕೃತಃ=೨ ಧಿಕ್ಕರಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟವನು.ಜರಿದಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನು,

ಅವಧ್ವಸ್ತೋವಚೂರ್ಣಿತಃ||

ಅವಧ್ವಸ್ತಃ=ಅವಚೂರ್ಣಿತಃ=೨=ಪುಡಿ
ಯಾಗುವಹಾಗೆಕುಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.ಪುಡಿ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅನಾಯಾಸಕೃತಂಫಾಂಟಂ

ಫಾಂಟಂ=೧=ಅನಾಯಾಸಕೃತಂ ಆಯಾ
ಸವಿಲ್ಲವೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಷಾ ಯಾದಿಗಳ
ಹೆಸರು.

ಸ್ವನಿತಂಧ್ವನಿತಂ (ಸಮೇ||)

ಸ್ವನಿತಂ-ಧ್ವನಿತಂ=೨=ಕೂಗುತ್ತಿರು
ವಂಥಾದ್ದು.ಮೊರೆಯುತ್ತಿರುವಂಥಾದ್ದು

ಬದ್ಧೇಸಂದಾನಿತಂ ಮೂತ
ಮುದ್ದಿತಂಸಂದಿತಂಸಿತಂ||

ಬದ್ಧಂ ಸಂದಾನಿತಂ ಮೂತಂ ಉದ್ದಿತಂ
ಸಂದಿತಂ ಸಿತಂ೬ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರ ಹೆಸರು

ನಿಷ್ಪಕ್ವಂಕ್ವಥಿತಂ

ನಿಷ್ಪಕ್ವಂ-ಕ್ವಥಿತಂ-೨-ಎಂಬನೆಭಾಗ
ವುಳಿಯುವಂತೆಕಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.ಪ್ರ
ಮಾಣವಶಿಷ್ಟವಾದಕಷಾಯಾದಿಗಳ ಹೆ
ಸರುಗಳು

ಪಾಕೇಕ್ಷೀರಾಜ್ಯಹವಿಷಾಂ)
ಶೃತಂ||

ಶೃತಂ=೧-ಕ್ಷೀರಾಜ್ಯ ಹವಿಷಾಂ ಪಾಕೆ
ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಅನ್ನ, ಮುಂತಾದವುಗಳ
ನ್ನು ಬೆಂಕೀ ಕೆಂಡವನ್ನುಲಿಟ್ಟು ಕಡನಾಗಿ
ಕಾದಿಸುವದಕ್ಕೆಹೆಸರು,

ನಿರ್ವಾಣೋಮುನಿವಹ್ನ್ಯಾದೌ

ನಿರ್ವಾಣಃ=೧-ಮುನಿವಹ್ನ್ಯಾದೌ
ತಪ್ಯಾವುಕರನಾದಯೋಗಿಗೂ,ಆರಿಹೋದ
ಬೆಂಕಿಮೊದಲಾದ್ದಕ್ಕೂಹೆಸರು

ನಿರ್ವಾತಸ್ತುಗತೇನಿಲೆ ||೬೬||

ನಿರ್ವಾತಃ=೧_ಗತೇಅನಿಲೆ=ನಿಂತುಹೋದ
ವ ಗಾಳಿಯುಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪಕ್ವಂ ಪರಿಣತೇ	ಪಕ್ವಂ. ಪರಿಣತಂ-೨- ಕಾಲವಶದಿಂದ ಪಕ್ವವಾಗಿ ಹಣ್ಣುಬಾರಿದ ಥದ್ದು.
ಗೂನಂ ಹನ್ನೇ	ಗೂನಂ=ಹನ್ನಂ-೨ ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಲದ ಹೆಸರು ನಗಣಿತೋಪ್ಪವಾಂತಾದ್ದು,
ವಿಧುತ್ತ ಮೂತ್ರಿತೇ	ವಿಧುತ ಮೂತ್ರಿತಂ--ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂತ್ರದ ಹೆಸರುಗಳು. ಗಂಜಳವಾಂತಾದ್ದು.
ಪುಷ್ಪಂ ಪುಷ್ಪಿತಂ	ಪುಷ್ಪಂ ಪುಷ್ಪಿತಂ-೨-ಸಹಾಪ್ಪಟ್ಟಕ್ಕ ಮಂತ್ರಾದವುಗಳು, ಪೋಣಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು
ಸೋಢೇ ಕ್ಷಾಂತಂ	ಸೋಢಂ ಕ್ಷಾಂತಂ ೧-ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಬೇಯಿ. ಉಪಶೋಡತಮಾಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರು
ಉದ್ವಾಂತ ಮುದ್ಗತೇ ‖	ಉದ್ವಾಂತಂ ಉದ್ಗತ-೨=ಬಂದರಿಂದ ಕೆಳಗೆ-ಹೊರಟದ್ದು ಬಂದನ್ನ ವಡಕೊಂಡು ಹೊರಹೊರಟದ್ದು, ವಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವಿಕೆ.
ದಾಂತಸ್ತು ದಮಿತೇ	ದಾಂತಃ ದಮಿತಃ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನಿಗೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,
ಶಾಂತಶ್ಶಮಿತೇ	ಶಾಂತಃ-ಶಮಿತಃ-೨-ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನಿಗೂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವವನಿಗೂ ಹೆಸರು,
ಪ್ರಾರ್ಥಿತೇರ್ಥಿತಃ	ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ-ಅರ್ಥಿತಃ-೨-ಬೇಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಚನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟವಯವು,
ಜ್ಞಪ್ತಸ್ತು ಜ್ಞಪಿತೇ	ಜ್ಞಪ್ತಃ-ಜ್ಞಪಿತಃ---ಅರಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನಿಗೂ ಅರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು. ಜ್ಞಪಿತ-ಜ್ಞ-ಪಾಠವಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವನಿಗೂ ಹಿಂಸೆಯುಳ್ಳವನಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು

ಛನ್ನಚ್ಛಾದಿತೇ — ಛನ್ನಃ ಛಾದಿತಃ ೨ ಹೊದಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು,

ಪೂಜಿತೇಂಚಿತೇ — ಪೂಜಿತಃ ಅಂಚಿತಃ — ೨ — ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ಪೂರ್ಣಸ್ತು ಪೂರಿತೇ — ಪೂರ್ಣಃ — ಪೂರಿತಃ — ೨ — ತುಂಬಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ತುಂಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ಕ್ಲಿಷ್ಟಃ ಕ್ಲಿಶಿತೇ — ಕ್ಲಿಷ್ಟಃ ಕ್ಲಿಶಿತಃ — ೨ — ದುಃಖಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು

ಅವಸಿತೇ ಸಿತಃ — ಅವಸಿತಃ ಸಿತಃ — ೨ — ಮುಗಿದುಹೋದದ್ದು ಕಡೆಗಂಡದ್ದು ಆಗಿಹೋದದ್ದು

ಪ್ರುಷ್ಟ ಪ್ಲುಷ್ಟೋಷಿತಾ ದಗ್ಧಾ — ಪ್ರುಷ್ಟಃ ಪ್ಲುಷ್ಟಃ ಉಷಿತಃ ದಗ್ಧಃ ೪ — ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ತಷ್ಟ ತ್ವಷ್ಟೌ ತನೂಕೃತೇ — ತಷ್ಟಃ — ತ್ವಷ್ಟಃ — ತನೂಕೃತಃ — ೩ — ಕೆತ್ತು ಕೊಡಲಿ ಹಿಡಿದು, ಕೆರೆದು, ಕೆರದು, ಜಿದ್ದ ಹೊಸ್ತು ಹಿಂಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಹಿಸಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಮಾನು,

ವೇಧಿತಚ್ಛಿದ್ರಿತೌ ವಿದ್ಧೇ — ವೇಧಿತಃ — ಛಿದ್ರಿತಃ ವಿದ್ಧಃ — ೩ — ತೂತುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ತೂತುಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ವಿನ್ನ ವಿತ್ತೌ ವಿಚಾರಿತೇ — ವಿನ್ನಃ ವಿತ್ತಃ ವಿಚಾರಿತಃ — ೩ — ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ನಿಷ್ಪ್ರಭೇ ವಿಗತಾರೋಕೌ — ನಿಷ್ಪ್ರಭಃ — ವಿಗತಃ — ಅರೋಕಃ — ೩ — ಪ್ರಕಾಶ ಕಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವದು ತಳಕು ಕಳೆ ಇಲ್ಲದೇ ಮಾಸಿದೆ

ವಿಲೀನೇ ವಿದ್ರುತದ್ರುತೌ — ವಿಲೀನಃ — ವಿದ್ರುತಃ — ದ್ರುತಃ — ೩ — ಕರಗಿ ಸೇರಿ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು

ಸಿದ್ಧೇ ನಿರ್ವೃತ್ತ ನಿಷ್ಪನ್ನೌ — ಸಿದ್ಧಃ — ನಿರ್ವೃತ್ತಃ ನಿಷ್ಪನ್ನಃ — ೩ — ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು, ಅಯಾತ್ನವಾಗಿ ಮಾಡಿದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಾರಿತೇಭಿನ್ನಭೇದಿತೌ

ಊತಂಸ್ಯೂತಮುತಂ ಚೇತಿ ತ್ರಿತಯಂ ತಂತುಸಂತತೇ

ಸ್ಯಾದರ್ಹಿತೇ ನಮಸ್ಯಿತನಮ ಸಿತಮಪಚಾಯಿತಾರ್ಚಿತಾಪ ಚಿತಂ

ವರಿವಸಿತೇ ವರಿವಸ್ಯಿತಮುಪಾಸಿತಂ ಚೋಪಚರಿತಂ ಚ

ಸಂತಾಪಿತಸಂತಪ್ತೌ ಧೂಪಾಯಿತಧೂಪಿತೌ ಚ ದೂನಶ್ಚ

ಹೃಷ್ಟೇ ಮತ್ತಸ್ತೃಪ್ತಃ ಪ್ರಹ್ಲನ್ನಃ ಪ್ರಮುದಿತಃ ಪ್ರೀತಃ

ಛಿನ್ನಂ ಛಾತಂ ಲೂನಂ ಕೃತ್ತಂ ದಾತಂ ದಿತಂ ಛಿತಂ ವೃಕ್ಣಂ

ಸ್ರಸ್ತಂ ಧ್ವಸ್ತಂ ಭ್ರಷ್ಟಂ ಸ್ಕನ್ನಂ ಪನ್ನಂ ಚ್ಯುತಂ ಗಲಿತಂ

ಲಬ್ಧಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ವಿನ್ನಂ ಭಾವಿತಮಾಸಾದಿತಂ ಚ ಭೂತಂ ಚ

ಅನ್ವೇಷಿತಂ ಗವೇಷಿತಮನ್ವಿಷ್ಟಂ ಮಾರ್ಗಿತಂ ಮೃಗಿತಂ ॥

ರುವದು,

ದಾರಿತೇ ಭಿನ್ನಃ-ಭೇದಿತಃ-ಇ ೨-ಸೀಳುವ ವಸ್ತು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವದು, ಕಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಸೀಳಲ್ಪಟ್ಟದು.

ಊತಂ-ಸ್ಯೂತಂ-ಉತಂ-ಈ ೩ ನ್ನು ತಂತು ಸಂತತಿದ್ವಾರದಿಂದ ಹೊಲಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ನೂಲು ಪೋಣಿಸಿರುವದು,

ಅರ್ಹಿತಂ-ಅರ್ಚಿತಂ ಅಪಚಾಯಿತಂ ಅಪಚಿತಂ ಅರ್ಚಿತಂ-ನಮಸ್ಯಿತಂ-೬ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದು.

ವರಿವಸಿತಂ-ವರಿವಸ್ಯಿತಂ-ಉಪಾಸಿತಂ-ಉಪಚರಿತಂ-೪-ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು,

ಸಂತಾಪಿತಃ-ಸಂತಪ್ತಃ ಧೂಪಾಯಿತಃ ಧೂಪಿತಃ-ದೂನಃ ೫-ಬಿಸಿಲು ಸೆಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ನೋಯುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು,

ಹೃಷ್ಟಃ-ಮತ್ತಃ ತೃಪ್ತಃ ಪ್ರಹ್ಲನ್ನಃ ಪ್ರಮುದಿತಃ-ಪ್ರೀತಃ-೬-ಸಂತೋಷಪಡುವವನು

ಛಿನ್ನಃ ಛಾತಃ ಲೂನಂ ಕೃತ್ತಂ-ದಾತಂ ದಿತಂ ಛಿತಂ ವೃಕ್ಣಂ ೮ ಕೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು,

ಸ್ರಸ್ತಂ ಧ್ವಸ್ತಂ-ಭ್ರಷ್ಟಂ ಸ್ಕನ್ನಂ ಪನ್ನಂ ಚ್ಯುತಂ ಗಲಿತಂ-೭-ಜಾರಿಬಿದ್ದದ್ದು ಕಳಚಿಕೊಂಡುಬಿದ್ದದ್ದು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿರುವದು.

ಲಬ್ಧಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ವಿನ್ನಂ ಭಾವಿತಂ ಆಸಾದಿತಂ ಭೂತಂ ೬-ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ದೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಲಭಿಸಿದುದು

ಅನ್ವೇಷಿತಂ ಗವೇಷಿತಂ ಅನ್ವಿಷ್ಟಂ ಮಾರ್ಗಿತಂ ಮೃಗಿತಂ-೫ ಹುಡುಕಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಆರ್ದ್ರಂ ಸಾರ್ದ್ರಂ ಕ್ಲಿನ್ನಂ ತಿ
ಮಿತಂ ಸ್ತಿಮಿತಂ ಸಮುನ್ನ
ಮುತ್ತಂ ಚ

ಆರ್ದ್ರಂ ಸಾರ್ದ್ರಂ ಕ್ಲಿನ್ನಂ ತಿಮಿತಂ
ಸ್ತಿಮಿತಂ ಸಮುನ್ನಂ ಉತ್ತಂ ಈ ಏಳು
ನೆನೆದದ್ದು ನೆಂದಂಥಾದ್ದು ಕರಗಿದ

ತ್ರಾತಂ ತ್ರಾಣಂ ರಕ್ಷಿತಮವಿ
ತಂ ಗೋಪಾಯಿತಂ ಚ ಗುಪ್ತಂ

ತ್ರಾತಂ ತ್ರಾಣಂ ರಕ್ಷಿತಂ ಅವಿತಂ ಗೋ
ಪಾಯಿತಂ ಗುಪ್ತಂ ಈ ಆರು ಕಾಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ಅವಗಣಿತಮವಮತಾವಜ್ಞಾ
ತೇಽವಮಾನಿತೇ ಚ ಪರಿಭೂತೇ

ಅವಗಣಿತಂ-ಅವಮತಂ-ಅವಜ್ಞಾತಂ-ಅ
ವಮಾನಿತಂ ಪರಿಭೂತಂ-ಈ ಐದು ತಿರಸ್ಕರಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಅವಮಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ತ್ಯಕ್ತಂ ಹೀನಂ ವಿಧುತಂ ಸಮು
ಜ್ಝಿತಂ ಧೂತಮುತ್ಸೃಷ್ಟೇ

ತ್ಯಕ್ತಂ ಹೀನಂ ವಿಧುತಂ ಸಮುಜ್ಝಿತಂ
ಧೂತಂ ಉತ್ಸೃಷ್ಟಂ-ಈ ಆರು ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ಉಕ್ತಂ ಭಾಷಿತಮುದಿತಂ ಜಲ್ಪಿ
ತಮಾಖ್ಯಾತಮಭಿಹಿತಂ ಲಪಿತ
ತ

ಉಕ್ತಂ ಭಾಷಿತಂ ಉದಿತಂ ಜಲ್ಪಿತಂ ಆ
ಖ್ಯಾತಂ ಅಭಿಹಿತಂ ಲಪಿತಂ-ಈ ಏಳು ಹೇ
ಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ನುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ಬುದ್ಧಂ ಬುಧಿತಂ ಮನಿತಂ ವಿದಿ
ತಂ ಪ್ರತಿಪನ್ನಮವಸಿತಾವಗ
ತೇ

ಬುದ್ಧಂ ಬುಧಿತಂ ಮನಿತಂ ವಿದಿತಂ ಪ್ರ
ತಿಪನ್ನಂ ಅವಸಿತಂ ಅವಗತಂ-ಈ ಏಳು ತಿಳಿ
ಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಅರಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.

ಊರೀಕೃತಮುರರೀಕೃ
ತಮಂಗೀಕೃತಮಾಶ್ರುತಂ ಪ್ರತಿ
ಜ್ಞಾತಂ ಸಂಗೀರ್ಣವಿದಿತಸಂಶ್ರು
ತಸಮಾಹಿತಮುಪಶ್ರುತ
ಮುಪಗತಂ ೧೦೯

ಊರೀಕೃತಂ-ಉರರೀಕೃತಂ ಅಂಗೀ
ಕೃತಂ ಅಂಗೀಕೃತಂ ಆಶ್ರುತಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ
ತಂ-ಸಂಗೀರ್ಣಂ-ವಿದಿತಂ-ಸಂಶ್ರುತಂ ಸ
ಮಾಹಿತಂ ಉಪಶ್ರುತಂ ಉಪಗತಂ ೧೨-
ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ
ದ್ದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ
ದ್ದು.

ಈಲಿತಶಸ್ತಪಣಾಯಿತಪನಾ
ಯಿತಪ್ರಣುತಪಣಿತಪನಿತಾ
ನಿಅಪಿಗೀರ್ಣ ವರ್ಣಿತಾಭಿಷ್ಟು
ತೇಳಿತಾನಿ ಸ್ತುತಾರ್ಥಾನಿ

ಈಲಿತಂ ಶಸ್ತಂ ಪಣಾಯಿತಂ ಪನಾಯಿ
ತಂ ಪ್ರಣುತಂ ಪಣಿತಂ ಪನಿತಂ ಗೀ
ರ್ಣಂ ವರ್ಣಿತಂ ಅಭಿಷ್ಟುತಂ ಈಳಿ
ತಂ ೧೧-ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ಸ್ತು
ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.

ಭಕ್ಷಿತಚರ್ವಿತಲಿಪ್ತಪ್ರತ್ಯ

ಭಕ್ಷಿತಂ ಚರ್ವಿತಂ ಲಿಪ್ತಂ-ಪ್ರತ್ಯವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನವಸಿತಾಶಿತಕಳಾದಿಕಂ ಚ
ಅಭ್ಯುಹ್ಯತಾನ್ನ ಜಗ್ಧ
ಸ್ವಸ್ತಿತಂ ಭುಕ್ತೆ

ಶ್ರವಸಿತಂ - ಇಳಿತಂ - ಬಿದಿತ್ತ - ಅಷ್ಟ
ಂ ಸ್ಯ ಹ ತಂ ಸ್ನಂಪೃಗ್ಧಂಗ ಸ್ತ್ರಂ
ಶ್ರ ಅಶಿತಂ ಜಗ್ಧಂ ಗ್ರಸ್ತ ಭುಜಗಲ್ಪಪ್ರ
ದಉಕ್ತಂ ಪದ್ದ ದ್ದ ತಿಸ್ಸ ಲಬ್ದ ಅಗ
ಜಾಪ್ಪದ್ದ ವಾಂಗಪ್ಪತ್ರ ವ್ಯ ವಾಡ್ಡದು
ಕ್ಷೇಪಿಪ ಶಬ್ದಗಳು ಟೀಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ಷೆ
ಪಾದ ತಿಳಿವು ತಿಳಿಯಗಳಿಗೆ ಜೀವಗಳ

ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಕ್ಷೇಪದಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಿಷ್ಟಂ
ಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಶ್ರೀ ಹಿತಂ ಕ್ಷೆ
ಕ್ಷಪಿತ ಧೃಷ್ಟತಷ್ಟ ಧಿಪ
ಪಾಣ ಪ್ರಕಷಃ ಥಾಃ ॥

ಪ್ರ ಪದ ಕೇ ಲ ವೇ ತ್ವಕ್ಷ್ಯದ್ದ ಕ್ಷೇಪಿತ
ವ-ಕೇವಲ ಕ್ಷಾಪ ವಾದದ್ದು ಕ್ಷೇಪದಿಷ್ಟ
ವ-ಬಹಳಪ್ರಯವಾದದ್ದು, ಪ್ರಿಷ್ಟಧೃತ
ಸ್ಯಂತಕೆ ಗ್ರಸ್ತ ವಾದದ್ದು, ಸ್ಪೃಷ್ಟಪ್ರೇರಿತ
ಗಲಿತದ್ದು. ಧೃಷ್ಟವ್ರತೇ ಲಬ್ಧಿತವಾ
ದದ್ದು, ಬಹಿಷ್ಕೃತ-ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ-
ಸಾಧಿಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ
ಬಧ್ಧ ಪಗಳು ಅಕ್ಷರಗಳು, ಅದ್ದ
ಕೆಲವು ಲವಲ್ಲದ ಸಾಧಿಷ್ಟ ಪ್ರಬಲನಿ

ಸಾಧಿಷ್ಠಂ ಭ್ರಷ್ಟಂ ಗಲಿತ ಸ್ಪೃಷ್ಟ
ಸುಪ್ತಂ ಪ್ರಪನ್ನಂ ಬ
ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ರಿಪ ವಾ
ವ್ಯಂಭಕ್ಷಿತಾಶಿತಯೋಃ ॥೧॥

ಳವದ್ದು, ಧೃಷ್ಟವೃತ್ತ್ಯಂತಾಧಿಕವಾ
ದ್ದದ, ಸ್ಪೃಷ್ಟವು-ಬಹ ಭಾವವಾದುದು
ರಿಷ್ಟ-ಬಹಿಗತ ದುದು, ಪ್ರಸ್ಪಷ್ಟವು
ಬಹಳವ-ನೀರೆತರವಾದುದು ಖಂಡಿತ
ವು-ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ.

ಇತಿ ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನವರ್ಗಃ ೪.
—*—

ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನ - ವಿಶೇಷ್ಯವನ್ನಂದಕೊಂಡಿರು
ವವು, ಅಂದರೆ ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನವಾಗಿ
ಲಿಂಗಗಳುಳ್ಳ ಪದಗಳ, ವರ್ಗವೆಂಬ
ಪ್ರಕರಣವು, ಇತಿ-ಈ ರೀತಿ ಮುಗಿದುದು.

ಅವತರಣಿಕೆ * ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು, ಈ ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದ
ಗಳನ್ನು ಹೇಳ್ದ ಪದರೂಪ ಭೇದದಿಂದಲೇ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ
ದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಾದಿಭೇದಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಲಿಂಗವು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿ ಬರುವುದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಮೂ. ॥ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಾದ್ಯೈಸ್ಸಂಕೀರ್ಣೇ ಲಿಂಗಮುನ್ನಯೇತ್ ।

ಟೀಕೆ॥ ಸಂಕೀರ್ಣೇ-ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಾದ್ಯೈಃ- ನಾಮಧಾತುಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥವಿಭೇದವೆಂಬ ಸಾಹಚರ್ಯಗಳಿಂದ, ಲಿಂಗವನ್ನು-ಶಬ್ದಲಿಂಗವನ್ನು, ಉನ್ನಯೇತ್-ಊಹಿಸಬೇಕು, ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ ಉದಾಹರಣೆ ನಾಮಾರ್ಥದಿಂದ, ಅಪಸ್ಕರಃ-ಕ್ರಿಯಾಪದ-ಶ್ರೀ ಸ್ತ್ರೀಯಾ-ಅಪಸ್ಕರಣಿರಾಲಯಾನಿ-ಇವುಗಳೆ ಊಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥದಿಂದ ಕಾಂತಿ ಕಿಂಶುಕ (ಸ್ತ್ರೀ) ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಬೋಧಕವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳೆಂದು ಊಹಿಸಬೇಕು. ಈರೀತಿ ಭೇದ ಸಾಹಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಿ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣ ಶೈಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅಪ್ರಕಿ(?)ಯಾ	ಅಪಾನ-ನ-ಪು-ನ-ಪುಶಿ(?)ಯಾಸ, ಮಾಡುವದು, ಕೆಲಸದಹೆಸರುಗಳು.
ತತ್ರಾನ್ಯತ್ರಗವ್ಯಾ ಸ್ಯೂರಪರಸ್ಕರಾಃ ॥೧೮॥	ಅಪಸ್ಕರಃ-ತ್ರಿ-ಗತ್ರಾಸ್ಪತ್ಯ ಎಂಬಿವುಗಳ ತಿಳಿಯುವದು ರಥಾಂಗವೆಂಬ ಸರ್ವಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಭಾಗಾದಿಗಳ ಹೆಸರು.
ಸಾಕಲ್ಯಾಸಂಗವಚನೇ ಪಾರಾಯಣಪರಾಯಣೇ ।	ಪಾರಾಯಣಂ-ನ-ಪರಾಯಣಂ-ನ-ರಾಯಣಂ-ತ್ರಿ-ಇವನ್ನು, ಸಾಕಲ್ಯಾಸಂಗವಚನ-ಪ್ರಮಾಣ ಎಲ್ಲವೂ ಓದು ತಕ್ಕೊಂಡುವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು.
ಯದೃಚ್ಛಾ ಸ್ವೈರಿತಾ	ಯದೃಚ್ಛಾ-ಸ್ವೈರಿತಾ-ಸ್ತ್ರೀ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಬಿಟ್ಟಲಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.
ಹೇತುಶೂನ್ಯಾ ತ್ವಾಸ್ಥಾ ವಿಲಕ್ಷಣಂ ॥೧೧॥	ವಿಲಕ್ಷಣಂ-ನ-೧-ಹೇತುಶೂನ್ಯಾಸ್ಥಾ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಾಗುವದಾದರು ಇರುವಿಕೆ ಹೆಸರು.
ಶಮಥಸ್ತು ಶಮಃ ಶಾಂತಿ	ಶಮಥಃ ಶಮಃ-ಪುಂ-ಶಾಂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಾರುಣ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ [illegible] ಶ್ರುತಿಯಾಗಿರುವಿಕೆ.

ಪರಿಸ್ತುದಮದೋದಮ್ಯಃ — ದಾಂತಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ದಮಃ [illegible] ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು [illegible] ದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಅಪದಾನ (ಕರ್ಮವೃತ್ತಂ — ಅಪದಾನಂ-ನ-ಪೂರ್ವವೃತ್ತಂ [illegible] ದಲ್ಲಿ [illegible] ಪರಿಶುದ್ಧಕ್ರಿಯೆ.

[illegible]ದಾನ) ಪ್ರವಾರಣಂ। — ಪ್ರವಾರಣಂ-ನ-[illegible] ವ್ಯವಸಾಯ-ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

([illegible]) ಸಂವನನಂ — ಸಂವನನಂ-ನ-ಸಂವದನಂ-ನ [illegible] ಮಂತ್ರ [illegible] ತರನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು,

ಮೂಲಕರ್ಮತು ಕಾರ್ಮಣಂ। — ಮೂಲಕರ್ಮ-ನ-ಕಾರ್ಮಣಂ-ನ-[illegible] ಮೂಲಿಕೆ [illegible] ಮಂತ್ರ [illegible] ದಿಂದ ವಶೀಕರಣಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಿಧೂನನಂ ವಿಧುವನಂ॥ — ವಿಧೂನನಂ-ವಿಧುವನಂ-ನ-[illegible] ಕೊಡೆ [illegible] ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದು

ತರ್ಪಣಂ ಪ್ರೀಣನಾವನಂ॥ — ತರ್ಪಣಂ-ಪ್ರೀಣನಂ-ಅವನಂ-ನ [illegible] ತೃಪ್ತಿ [illegible] ಪಡಿಸುವಿಕೆ

ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ(ಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪರಿತ್ರಾಣಂ) ಹಸ್ತವಾರಣಮಿತ್ಯಪಿ — ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪರಿತ್ರಾಣಂ-ಹಸ್ತವಾರಣಂ-ನ-ಹಸ್ತಧಾರಣಂ [illegible] ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ [illegible] ತಡೆ [illegible] ಕೊಲ್ಲ [illegible] ಗಿದ್ದವನನ್ನು ಕೊಲೆಗೆ [illegible] ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಿವಸಂಸೇವನಸಂಪ್ರೀತಿ	ಶಿವಸಂ-ಸೇವನಂ-ಸಂಪ್ರೀತಿ ಬಾಹ್ಯಪಿಪಾಸಾಭ ...ಹೇ... ಉಚಿತ ...ತೆ ... ದು. ... ಮಂತ್ರಾನ್ನದೆ ಹೆಸರುಗಳು
ಶ್ರುತಿಶಿರಸ್ಸುವಚನಾಭಿರಾ।	ವಿದಾಃ ಶ್ರುತಿ ... ವಚನಂ-ಸ-ಭಿದಾ ... ಶಿ-ವಡದು ಹೆ ... ಗುವದಕ್ಕೆ ... ತಡಗುವ್ಯಕ್ತಿನಿದನ್ನು ಹೆ... ರಂಗಳು,
ಅಕ್ರೋಶನ ಪಿಶುನಸಂಗ	ಆಕ್ರೋಶನಂ-ನ-ಭಿ ... ಖಂಗೆಲಂಕಿಂಕಪಿಸುವಿಕೆ, ಕೇಳದು ಬೆಯಿಲು, ಬೊಧ್ಯುಪಿಕೆ.
ಸ್ವಾಂಪಪೋಪಿಪಸಾ ... ಸಿವಾ।	ಸಂವೇದ-ಶಿರು ವೇದ ... ಸ್ನ-ಸ... ಖಾಬಿ ವಿಷ ... ಕವಾದವಾಸನೆಕಾಸು ವ ಹೆಸರುಗಳು, ವಳಿಅನುಭವ.
ಸಂತಾರ್ಭನಾಭಿವ್ಯಾಪ್ತಿ	ಸಂತಾರ್ಭನಂನೀಭಿವ್ಯಾಪ್ತಿ ... ಪ-ಸರ್ವಾತ್ರವ್ಯಾಪಿಸುವಿಕೆ, ... ಯಾಕಾರವಿಕೆಗಳನ್ನು ... ದೇಹಸು
ಯಾಚ್ಞಾ ಭಿಕ್ಷಾ ಭಾಷ ದರ್ಶನಾ ॥೧೧॥	ಯಾಚ್ಞಾ ಭಿಕ್ಷಾ - ಥಾವಾ-ಆದ... ... ಶ-ಬೇಡುವಿಕೆ, ಕೇಳುವಿಕೆ, ... ತುವಿಕೆ.
ವರ್ಧನ ಭಿಸಸೇ	ವರ್ಧನಂ-ಭಿದನಂ-ಸ-ಕಡಿಯು ... ಕೊಂಡ್ಯುಪಿಕೆ.
(ಭವ್ಯ) ಆನಂದನಸಭಾಜನ। ಅಪ್ರಚ್ಛನ	ಆನಂದಸಂಪಾ-ಅಪ್ರಂತ ... ಸಾಅಪ್ರಚ್ಛಾ ... ಪಿತ್ರು ವಿಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ... ಗಲು ತ ಭು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಗಳ ... ಚ ಗಳ ದ ಸನ್ಮಾನಗೊಳಿಸು ಸುವಿಕೆ.
ಶುಭಾ ಹ್ವಾಯ ... ಸಂಪ್ರದಾ ಯುಕಿ	ಆಹ್ವಾನ ... ಸಂಪ್ರದಾಯ ... ವ್ಯುತ್ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಪೇದಗಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

೧೧೨ || ಕ ಪದ್ಧತಿವಿಡಿದ ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಗಳು

ಕ್ಷಯಃ-ಪು-ಕ್ಷಯಃ=ಸ್ತ್ರೀ-ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ನಾಶವಾಗಿಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವಿಕೆ.

ಗ್ರಹಃ-ಗ್ರಾಹಃ-ಪು-ಎತ್ತಿಗೆ ತುಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು, ಹಿಡುಕೊಳ್ಳುವದು, ತಿಳುಕೊಳ್ಳುವದು, ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ.

ವಶಃ-ಪು-ಕಾಂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಮನಸ್ಸಿನ ಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂಬುದಾಗುವಿಕೆ, ತನ್ನ ಭಾಗತ್ತೋ ಚೆನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫುರಿಸುವಿಕೆ, ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಕೆ.

ಪ್ರಕ್ಷ್ವೇಡಃ-ಪು-ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯ-ಕ್ಷೆಪಣದು ಹೊರಡದು, ಪರಿಣಾಮವು, ನಿಲಹುವಿಕೆ,

ರಣಃ-ಕ್ವಣಃ-ಪು-ಶಬ್ದಮಾಡಯಾಗುವಿಕೆ ಕೇಳುವಿಕೆ.

ಲೀಲಾ=ವಿಲಾಸಃ=ಪು=ಬಿನ್ನಾಣಾದೊಣ ವು, ಶೋತುಕ್ಕೊಡದ ವಿಕೆ||ಚಂಚಲ್ಬವಿಕೆಯು

ಪಚಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪಾಕಃ-ಪು-ಅಡಗೆಣ ವು,ಅಡಿಮಾಡುವಿಕೆ-ಡಿಗೆ.

ಹವಃ-ಪು-ಹೂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಕರೆಕಳು

||೧೨೧ ಸುವಿಕೆ, ಕರೆಯುವಿಕೆ;

ವರಃ=ಪು-ವೃತಿಃಸ್ತ್ರೀ=ವರಿಸುವಿಕೆ ನನಗೆಯಿದು ಇರಲಿಯೆಂದುಬಪ್ಪಿಕೊಂಡು ರಿಸುವಿಕೆ,

ಓಷಃ-ಪ್ಲೋಷಃ ಪಾ-ಪ್ಲೋಷ=ಪು=ಸು ಡುವದಕ್ಕೂ,ಸುಡುವಿಕೆಗೂ,ಬಾಡಿಸು ವುದಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು,

ನಯಃ ನಿಯಾಃ-ಪು-ನ್ಯಾಯಿಯನೀ ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿ ಹೊಂದಿಕೆಮಾಡುವಿಕೆ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೊಂದಿರುವಿಕೆ.

ಜಾನಿರ್ಜೀರ್ಣೌ

ಜಾನಿಃಜೀರ್ಣಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಮುಪ್ಪು
ಮುದುಕತನ. ಮುಪ್ಪು,ಶಿಥಿಲವಾಗು

ಭ್ರಮೋಭ್ರಮಾ

ಭ್ರಮಃ-ಪು--ಭ್ರಮಿಃ ಪು-ಭ್ರ
ಸ್ತ್ರೀ-ತಿರುಗುವಿಕೆ,ಸುತ್ತುವಿಕೆ

ಸ್ಫಾತಿರ್ವೃದ್ಧೌ

ಸ್ಫಾತಿಃ-ವೃದ್ಧಿಃಸ್ತ್ರೀ-ಬೆಳೆಯು
ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ,

ಪ್ರಥಾಖ್ಯಾತೌ

ಪ್ರಥಾ-ಖ್ಯಾತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪ್ರಸಿ
ಹೆಸರುಗಳು। ಬಹುಮಂದಿಗೆತಿಳಿಯು
ಹೆಸರುವಾಸಿ

ಸ್ಪೃಷ್ಟಿಃಪೃಕ್ತೌ

ಸ್ಪೃಷ್ಟಿಃ-ಪೃಕ್ತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸ್ಪರ್ಶ
ಮುಟ್ಟುವಿಕೆ,ಸೇರಿಕೆಯಾಗುವಿಕೆ.

ಸ್ನವಸ್ಸ್ರವೇ ೧೨

ಸ್ನವಃ-ಸ್ರವಃ-ಪು-ಸೋರುವಿಕೆ
ಯುವಿಕೆ ಸೋರಾಟ.

ವಿಧಾಸಮೃದ್ಧೌ

ವಿಧಾ-ಸಮೃದ್ಧಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ
-ಸಮೃದ್ಧಿ ಪದಾರ್ಥಗಳುತುಂಬಿ
ಗೆಬೇಕಾದಷ್ಟುಇರುವಿಕೆ

ಸ್ಫುರಣಂಸ್ಫುರಣೇ

ಸ್ಫುರಣಂ-ಸ್ಫುರಣಂ ನ ಅದುರು
ಕಂಪಿಸುವುದು,ಪಣಕಾಡುವ ಕದಲು

ಪ್ರಮಿತೌಪ್ರಮಾ

ಪ್ರಮಿತಿಃ ಪ್ರಮಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸರಿಯಾ
ಗಿಯುವಿಕೆ,ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಪ್ರಮಾ
ಸ್ವಜ್ಞಾನಯಥಾರ್ಥಾನುಭವ!

ಪ್ರಸೂತಿಃಪ್ರಸವೇ

ಪ್ರಸೂತಿಃಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಸವಃ-ಪು-
ರುವಿಕೆಹಡೆಯುವಿಕೆಈದುವಿಕೆ

ಶ್ಚ್ಯೋತೇಪ್ರಾಘಾರಃ

ಶ್ಚ್ಯೋತಃ ಪ್ರಾಘಾರಃ-ಪು-
ಹೊಗುವಿಕೆ, ಸೋರುವಿಕೆ, ಜಿನಿಯು
ಕೆಜಾರಿಹೋಗುವಿಕೆತುಳುಕುವಿಕೆ,

ಕ್ಲಮಥಃಕ್ಲಮೇ ॥೧೨೩॥

ಕ್ಲಮಥಃಕ್ಲಮಃ-ಪು-ಬಳಲುವಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬಳಲೋಣವು,

ಉತ್ಕರ್ಷೋಽತಿಶಯೇ

ಉತ್ಕರ್ಷಃ ೧. ಅತಿಶಯಃ ೨ ಪು-೨-ದೊಡ್ಡತನ . ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವಿಕೆ, ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಿಕೆ

ಸಂಧಿಃ ಶ್ಲೇಷೇ

ಸಂಧಿಃ ಶ್ಲೇಷಃ=ಪು=ಸಂಬಂಧಿಸೋಣವು ಕೂಡಿಬರತಂತಸೆ ೨.ವಿಕೆ,

ವಿಷಯ ಆಶ್ರಯೇ।

ವಿಷಯಃ-ವಿಷಯಃ=ಆಶ್ರಯಃ ಆಶ್ರಯಃ-ಪು-೨-ಗೊತ್ತಾಗಿರುವಸ್ಥಳದಹೆಸರುಗಳು ವಿಪತ್ತಿಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಉಪಭೋಗ್ಯವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸತಕ್ಕದೇಶ ಮಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು

ಕ್ಷಿಪಾಯಾಂ ಕ್ಷೇಪಣಂ

ಕ್ಷಿಪಾ ಸ್ತ್ರೀ ಕ್ಷೇಪಣಂ ನ-೨-ಪ್ರೇರೇಪಿಕೆ, ತಳ್ಳುವಿಕೆ ನೂಕುವಿಕೆ,

ಗೀರ್ಣಿರ್ಗಿರೌ

ಗೀರ್ಣಿಃ ಗಿರಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ ೨ ನುಂಗುವಿಕೆ

ಗುರಣಮುದ್ಯಮೇ ॥೧೪॥

ಗುರಣಂ ಪಾಗೋರಣಂ ನ ಉದ್ಯಮಃ ಪು= ಉದ್ಯೋಗದಹೆಸರುಗಳು,

ಉನ್ನಾಯ ಉನ್ನಯೇ

ಉನ್ನಾಯಃ=ಉನ್ನಯಃ-ಪು-೨-ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತುವದಕ್ಕೂ ಊಹಿಸುವದಕ್ಕೂ ಹೆಸರುಗಳು

ಶ್ರಾಯಃ ಶ್ರಯಣೇ

ಶ್ರಾಯಃ-ಪು-ಶ್ರಯಣಂ-ನ-೨-ಆಶ್ರಯಿಸುವಿಕೆ. ಅವಲಂಬಿಸುವಿಕೆ, ಅನುಸರಿಸಿಯಿರುವಿಕೆ,

ಜಯನೇ ಜಯಃ

ಜಯನಂ-ನ-ಜಯಃ-ಪು-೨ ಗೆಲುವಿಕೆ.

ನಿಗಾದೋ ನಿಗದೇ

ನಿಗಾದಃ-ನಿಗದಃ=ಪು-೨-ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿನುಡಿಯುವಿಕೆ, ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವಿಕೆ.

ಮಾದೋ ಮದ

ಮಾದಃ-ಮದಃ-ಪು-೨-ಗರ್ವವು, ಅಹಂಕಾರವು.

ಉದ್ವೇಗ ಉದ್ಭ್ರಮೇ ॥೧೫॥

ಉದ್ವೇಗಃ-ಉದ್ಭ್ರಮಃ-ಪು-೨-ಊರ್ಧ್ವಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಸುವಿಕೆ. ಮೇ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲಣಗತಿವಿಶೇಷಬನ್ನಿ ಕ್ಕ್ವ್ಯ

ವಿಮರ್ದನಂ ಪರಿಮಳಃ

ವಿಮರ್ದನಂ-ನ-ಪರಿಮಳಃ-ಪು-ಎರ ಕುಂಕುಮಾದಿಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅರೆ ಟ್ಟುವಿಕೆ, ಇಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ ಸುಗಂಧಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಭ್ಯುಪಪತ್ತಿ ರನುಗ್ರಹಃ

ಅಭ್ಯುಪಪತ್ತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಅನುಗ್ರಹಃ-ಪು- ದಾನಾದ್ಯುಪಕಾರ ರೂಪವಾದ ಕೃಪಾ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷದ ಹೆಸರುಗಳು.

ನಿಗ್ರಹಸ್ತದ್ವಿರುದ್ಧಃ ಸ್ಯಾ

ನಿಗ್ರಹಃ-ಪು-೧-ತದ್ವಿರುದ್ಧಃ ಅನು ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು ಅಪಕಾರ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಮುಂ ದ ದುಃಖಜನಕ ನಿಗ್ರಹವ ದ ಅಪ ಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ದಭಿಯೋಗಸ್ತ್ವಭಿಗ್ರಹಃ

ಅಭಿಯೋಗಃ ಅಭಿಗ್ರಹಃ-ಪು- ದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಗೆಯುವರಿಗೆ ಎದುರಾ ಹಕ್ಕೆ ಆಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧೈರ್ಯದಿಂ ಪಾಯುಪ್ರಯತ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡ

ಮುಷ್ಟಿಬಂಧಸ್ತು ಸಂಗ್ರಾ ಹೋ

ಮುಷ್ಟಿಬಂಧಃ- ಸಂಗ್ರಾಹಃ-ಪು- ಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ ಹಿಡಕೆ ಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಹಿಡಿಯೊ ಹಿಡಿ.

ಡಿಂಬೆ ಡಮರವಿಪ್ಲವೌ।

ಡಿಂಬಃ=ಡಮರಃ=ವಿಪ್ಲವಃ-ಪು= ಳ್ಳೀ ಮೊದಲಾದದೇಶೋಪದ್ರವ ರಾಜಕೀಯದ ಕಷ್ಟ.

ಬಂಧನಂ ಪ್ರಸಿತಿ ಶ್ಚಾರಃ

ಬಂಧನಂ-ನ-ಪ್ರಸಿತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ ಚಾರಃ-ಪು-ಕಟ್ಟುವಿಕೆ, ಕಟ್ಟ

ಸ್ಪರ್ಶಃ ಸ್ಪ್ರಷ್ಟೋಪತಪ್ತ ರಿ॥

ಸ್ಪರ್ಶಃ-ಸ್ಪ್ರಷ್ಟಾ-ಋ- ಉಪತಪ್ತಾ ಋ-ಕಂದಿ ಒಳಲ ಹುವ ರೋಗಾದಿಗಳ ಹೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಲುವಿಕೆ.
ನಿಕಾರೋವಿಪ್ರಕಾರಸ್ಸ್ಯಾ	ನಿಕಾರಃ = ವಿಪ್ರಕಾರಃ = ಪು = ೨ ಜನನಿಂದೆ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಪಕಾರ ಮಾಡುವಿಕೆ.
ದಾಕಾರಸ್ತ್ವಿಂಗಇಂಗಿತಂ	ಆಕಾರಃ = ಇಂಗಃ = ಪು = ಇಂಗಿತಂ ನ ೩ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಚೇಷ್ಟೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.
ಪರಿಣಾಮೋವಿಕಾರೇ	ಪರಿಣಾಮಃ=ಪು-೨=ವಿಕಾರಃ- ಹಾಲಾಗಿದ್ದದ್ದು ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ಮೊಸರಾದ ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣಾಗಿದ್ದದ್ದು ಗಡಿಗೆ ಆದ ಹಾಗೂ ಬೀಜವೃಕ್ಷವಾದ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಾಗುವ ಆಕಾರ ವಿಶೇಷದ ಹೆಸರು.
ದ್ವೇಸಮೇವಿಕೃತಿವಿಕ್ರಿಯೇ।	ವಿಕೃತಿಃ-ವಿಕ್ರಿಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೨ ಕಾರಣದ ದೋಷವಾಗಲಿ, ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾದಿ ವಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರ್ಯಪ್ರಪಂಚಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.
ಅಪಹಾರಸ್ತ್ವಪಚಯಃ	ಅಪಹಾರಃ=ಅಪಚಯಃ=ಪು=೨ ಕುಂದುವಿಯ ಹೆಸರು, ಕೊರೆಯುವು, ಕಸಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ತಗ್ಗುತ್ತ ಬರುವಿಕೆ.
ಸಮಾಹಾರಸ್ಸಮುಚ್ಚಯಃ	ಸಮಾಹಾರಃ=ಸಮುಚ್ಚಯಃ=ಪು-೨ ಒಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜೊತೆಗೂಡಿಸುವಿಕೆ.
ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಉಪಾದಾನಂ	ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಃ=ಪು=ಉಪಾದಾನಂ ನ ರೂಪರಸಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಬಲೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆದು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ. ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಬಾಯ ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ.
ವಿಹಾರಸ್ತು ಪರಿಕ್ರಮಃ	ವಿಹಾರಃ=ಪರಿಕ್ರಮಃ-ಪು=೨ ಸುತ್ತಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವಿಕೆ
ಅಭಿಹಾರೋಭಿಗ್ರಹಣಂ	ಅಭಿಹಾರಃ-ಪು=ಅಭಿಗ್ರಹಣಂ=ನ.ಪು ದುರಾಗಿಯೇ ಕದ್ದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ.
ನಿರ್ಹಾರೋಭ್ಯವಕರ್ಷಣಂ	ನಿರ್ಹಾರಃ-ಪು=ಅಭ್ಯವಕರ್ಷಣಂ=ನ.ಪು=ಈಚೆಗೆ ತೆಗದು ಹಾಕುವಿಕೆ. ಪ್ರೇತ ಕ್ಕೆಯುಳವಮಹಾಕುವಿಕೆ ಪಿಷಿಪು ಕಲದ್ತಿ ಬಿಸಾಡುವಿಕೆ,
ಅನುಹಾರೋನುಕಾರಸ್ಸ್ಯಾ	ಅನುಹಾರಃ=ಅನುಕಾರಃ-ಪು=ಪು=ಸರಿ ಹೋಲುವಿಕೆ, ಅದರಹಾಗೆ ಮಾಡುವಿಕೆ ಅದರಂತೆ ಆಗಿರುವಿಕೆ
ದರ್ಥಸ್ಯಾಪಗಮೋವ್ಯಯಃ	ವ್ಯಯಃ-ಪು=೧-ಅರ್ಥಸ್ಯ ಅಪಗಮ ನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದೇವ್ಯಯ ವಾಗಿ ಹೋಗುವಿಕೆ. ನಾಶವು. ಖರ್ಚು
ಪ್ರವಾಹಸ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ಸ್ಯಾ	ಪ್ರವಾಹಃ=ಪು=೧=ಪ್ರವೃತ್ತಿಃಸ್ತ್ರೀ೧ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರುಮುಂ ತಾದವುಗಳ ಪರಂಪರೆ, ಪ್ರಕರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವದ,
ತ್ಪ್ರವಹೋಗಮನಂ ಬಹಿಃ	ಪ್ರವಹಃ-ಪು ೧ ಬಹಿಃಗಮನಂ ಗೃಹಾ ದಿಗಳಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬರುವಿಕೆ, ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಿಕೆ,
ವಿಯಾಮೋ ವಿಯಮೋಯಾಮೋ ಯಮಸ್ಸಂಯಾಮ ಸಂಯಮೌ ॥೧೩೧	ವಿಯಾಮಃ=ವಿಯಮಃ=ಪು=೧ಶರೀ ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡುವಿಕೆ ಯಾ ಮಃ ಯಮಃ=ಪು=೧ಸಾಕುಮಾಡುವದು ಸಂಯಾಮಃ-ಸಂಯಮಃ೧ಚಂಚಲಗಿಸಾ ಕುಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡುವದು. ಈ ೬ ಸ ಮಾನಾರ್ಥಕಗಳಾದ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳು ತಲೂ ಕೆಲವರನ್ನು ಪರು,
ಹಿಂಸಾಕರ್ಮಾಭಿಚಾರಃ	ಅಭಿಚಾರಃ=ಪು=೧=ಹಿಂಸಾದಿಕರ್ಮಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸನಲಿ

ಯಾಕೆಲ್ಲವದಕ್ಕೆ ನಾವಿಷವ-ಂತ್ರತಂತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ, ಮಾಟ, ಶಕುನ,

ಜಾಗರ್ಯಾಜಾಗರಾದ್ವಯೋಃ।

ಜಾಗರ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=ಜಾಗರಾ=ಪ್ಸ =ಎಚ್ಚರಿಕೆ,

ವಿಘ್ನೋಂತರಾಯಃ ಪ್ರತ್ಯೂಹ

ವಿಘ್ನಃ=ಅಂತರಾಯಃ_ಪ್ರತ್ಯೂಹಃ=ಪು=ವಿಘ್ನದ ಹೆಸರುಗಳು. ಕೆಲಸದಮಧ್ಯೆ ಬಾದ ಅಡ್ಡಿ, ಅನಪಲ್ಯ.

ಸ್ಸ್ಯಾದುಪಘ್ನೋಂತಿ ಕಾಶ್ರಯಃ

ಉಪಘ್ನಃ-ಪುಂ-ಅಂತಿಕಾಶ್ರಯೋಬಳಿಗೆ ಮುಂದ ಭಾಗಸವಿಾಪದಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬವಾಗಿರುವ ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ನಿರ್ವೇಶಉಪಭೋಗಸ್ಸ್ಯಾತ್

ನಿರ್ವೇಶಃ=ಉಪಭೋಗಃ_ಎರಡು=ಪು_ಭೋಗಿಸುವಿಕೆ, ಅನುಭವ.

ತ್ಪರಿಸರ್ಪಃಪರಿಕ್ರಿಯಾ

ಪರಿಸರ್ಪಃ=ಪು-ಪರಿಕ್ರಿಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಅಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಬರುವಿಕೆ, ಸುತ್ತಿಸುವಿಕೆ

ವಿಧುರಂತುಪ್ರವಿಶ್ಲೇಷೊ

ವಿಧುರಂ=ನ=ಪ್ರವಿಶ್ಲೇಷಃ ಪು=ಜೊತೆಯಾಗಿದ್ದವ್ದರಿದ ಬೇರ್ಪಡುವಿಕೆ. ವಿಯೋಗಪಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟುಕೋವನು, ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನು ವಿಲ್ಲದೆ ಉಳಿದವನು, ವಿಧುರಂ = ವಿಧುರಃ=ವಿಧುರಾ=ತ್ರಿ.

ಭಿಪ್ರಾಯಶ್ಛಂದಆಶಯಃ॥

ಅಭಿಪ್ರಾಯಃ=ಛಂದಃ_ಛಂದಃ=ಆಶಯಃ=ಪು=ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಹೆಸರುಗಳು, ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿರುವ ಭಾವ,

ಸಂಕ್ಷೇಪಣಂ ಸಮಸನಂ

ಸಂಕ್ಷೇಪಣಂ=ಸಮಸನಂ-ನ =ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವದನ್ನು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿಮಾಡುವಿಕೆ, ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ,

ಪರ್ಯವಸ್ಥಾ ವಿರೋಧನಂ

ಪರ್ಯವಸ್ಥಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ವಿರೋಧನಂ-ನ-ಹಗೆಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ,

ಪರಿಸರ್ಯಾಪರೀಸಾರ

ಪರಿಸರ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಪರೀಸಾರಃ-ಪುಂ-ತ್ರಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಕುಷುವಿಗೆ,
(ಶಾಸ್ತ್ರ)ಸಾಕ್ಷ್ಯೇತ್ವಾಸವಾಸ್ಥಿತಿಃ ೧೩೪	ಆಸ್ವಾ-ಆಸವಾಸ್ಥಿತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಶಿಂಕಟಿ ಗುವಿಕೆ,
ವಿಸ್ತಾರೋವಿಗ್ರಹೋವ್ಯಾಸ	ವಿಸ್ತಾರಃ-ವಿಗ್ರಹಃ-ವ್ಯಾಸಃ-ಪು-ಕಿ ರಿಶಾಗಿರುವವನ್ನು ಹಿರಿದಾಗಿ ಮಾಡುವಿಕೆ, ವಿಸ್ತಾರ.ವಿಶಾಲತೆ
(ಸ್ಸತುಶಬ್ದಸ್ಯ)ವಿಸ್ತರಃ	ವಿಸ್ತರಃ-ಪು-೧ಶಬ್ದಸ್ಯ-ಶಬ್ದ ಬಾಧವಾದ ವಿಸ್ತಾರ ಅಂದರೆ-ವಿವ ವಿಗಳು,
ಸ್ಯಾನ್ಮರ್ದನಂಸಂವಾಹನಂ	ಮರ್ದನಂ-ಸಂವಾಹನಂ-೨-ಗುದ್ದು ಹಿಸುಕುವಿಕೆ,
ವಿನಾಶಸ್ಸ್ಯಾದದರ್ಶನಂ	ವಿನಾಶಃ-ಅದರ್ಶನಂ-ನ-೨-ಕಾಣಿ ಸದಿರುವಿಕೆ, ಗೋಚರವಾಗದೇಇರುವಿ
ಸಂಸ್ತವಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಚಯಃ	ಸಂಸ್ತವಃ-ಪರಿಚಯಃ-ಪು-೨-ಬಹು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದಾನ ಸಂಭಾಷಣಾದಿಸಂಬಂ ಧ, ಗುರ್ತುಪರಿಕೆ,
ಪ್ರಸರಸ್ತು ವಿಸರ್ಪಣಂ	ಪ್ರಸರಃ ಪು-ವಿಸರ್ಪಣಂ-೨ ಲವು ಬ್ಯಾಧಿಗಳುಜಲಾದಿಗಳಲ್ಲೀ ಹರಿ ವಿಕೆ. ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ,
ನೀವಾಕಸ್ತು ಪ್ರಯಾಮಸ್ಸ್ಯಾ	ನೀವಾಕಃ ಪ್ರಯಾಮಃ-ಪು-೨-ವ್ಯವ ಹಾರಾದಿಗಳಲ್ಲುಂಟಾದದ್ದನ್ನು ನುಡಿಯು ಕೆ, ಹೆಚ್ಚುಬೆಲೆಯುಳ್ಳಧಾನ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲೀ ರತಿಶಯವೆಂದುಕೆಲವರನ್ನುವರು
ತ್ಸನ್ನಿಧಿಸ್ಸನ್ನಿಕರ್ಷಣಂ	ಸನ್ನಿಧಿಃ-ಪು-ಸನ್ನಿಕರ್ಷಣಂ-ನ-೨ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಿಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದದ್ದು
ಲವೋಭಿಲಾವೋ ಲವನಂ	ಲವಃ-ಅಭಿಲಾವಃ-ಪು-ಲವನಂ-ನ ಕೊಯಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಿಕೆ, ಛೇದಿಸುವಿಕೆ,
ನಿಷ್ಪಾವಃ ಪವನಂ ಪವಃ	ನಿಷ್ಪಾವಃ-ಪು-ಪವನಂ-ನ-ಪವಃ-ಪು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	-ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೊಡ್ಡುವಿಕೆ ತೂರುವಿಕೆ
ಪ್ರಸ್ತಾವಸ್ಸ್ಯಾದವಸರ	ಪ್ರಸ್ತಾವಃ ಅವಸರಃ–ಪು–೨ ಸಮಯವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಸೂಚನೆ. ಸೂಚನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯ ಅವಸರವಿಶೇಷ.
ಸರ ಸ್ಸೂತ್ರವೇಷ್ಟನಂ	ತ್ರಸರಃ–ಪಾ–ತಸರಃ–ಪು–ಸೂತ್ರವೇಷ್ಟನಂ–ನ–೧–ನೇಯಗೆಯವರ ಸೂಲು ಸುತ್ತುವಅಂಟಿ
ಪ್ರಜನಸ್ಸ್ಯಾದುಪಸರಃ	ಪ್ರಜನಃ–ಉಪಸರಃ–ಪು–೨–ದನಗಳ ಮೇಲೆಗೂಳಿಗಳು ಹಾ ರಾವಸ್ಸಾಯದ್ಯಗೂಳಿಬಸರು ಮಾಡುವಿಕೆ, ಪೆಂಣು ಪಶುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಗಂಡುಪಶುವು ಕಾಮಾತುರವಾಗಿ ಸೇರುವಿಕೆ,
ಪ್ರಶ್ರಯಪ್ರಣಯೌಸಮೌ	ಪ್ರಸರಃ–ಪಾ–ಶ್ರಯಃ–ಪ್ರಣಯಃ ಪು–೨–ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಿಕೆ ವಿನಯ,
ಧೀಶಕ್ತಿ ರ್ನಿಷ್ಕ್ರಮೋ	ನಿಷ್ಕ್ರಮಃ–ಪು–೧–ಧೀಃಶಕ್ತಿಃ–ಗ್ರಹಣಧಾರಣಸ್ಸ್ಮರಣಾದಿ ಬುದ್ಧಿಸಾಮರ್ಥ್ಯದಪೆಸರು,
ತುಸಂಕ್ರಮೋದುರ್ಗ ॥೧೩೪	ಸಂಕ್ರಮಃ–ಸ್ನ–ದುರ್ಗಸಂಚರಃ–ಪು–೨–ಹೊಳೆ, ಕಂದಕ ಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿದಾಟುವ ಕಟ್ಟು, ಸೇತುವೆ ಮುಂತಾದ ಗಮನ ಸಾಧನದ ಪೆಸರು ದುರ್ಗವನ್ನು ಕಡೆಹಾಯುವಿಕೆ।
ತ್ಯುತ್ಕ್ರಮಃಪ್ರಯೋಗಾ	ಪ್ರತ್ಯುತ್ಕ್ರಮಃ–ಪು–೧–ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸೈನಿಕರು ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡಸುವಿಕೆ, ತಾನು ನಡದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇತರರಲ್ಲಿಯೂ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರುವಿಕೆ
ಮಸ್ಸ್ಯಾದುಪಕ್ರ	ಪ್ರಕ್ರಮಃ–ಉಪಕ್ರಮಃ–ಪು–೨–ಕೆಲ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮ॥	ಕೈಮೊದಲುಮಾಡುವಿಕೆ. ಪ್ರಾರಂಭ
	ಪ್ರಥಮಪ್ರಯತ್ನ,
ಸ್ಯಾದಭ್ಯಾದಾನಮುದ್ಘಾತ	ಅಭ್ಯಾದಾನಂ-ನ-ಉದ್ಘಾತಃ-ಆರಂ
ಆರಂಭ	ಪು-೩.. ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಿಕೆ ಬೀಗ ಬೀ
	ನ್ನು ಬಿತ್ತುವಹಾಗೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮೊದ
	ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆ,
ಸ್ಸಂಭ್ರಮಸ್ತ್ವರಾ॥	ಸಂಭ್ರಮಃ-ಪು-ತ್ವರಾಸ್ತ್ರೀ--
	ರಪಡುವಿಕೆ.ತ್ವರೆಪಡುವಿಕೆ, ಉತ್ಸಾ
	ದಬ್ಬಗೆಮಾಡೋಣ,
ಪ್ರತಿಬಂಧಃಪ್ರತಿಷ್ಟಂಭೋ	ಪ್ರತಿಬಂಧಃ ಪ್ರತಿಷ್ಟಂಭಃ-ಪು-
	ರ್ಯವಿಘಾತವು.
ವಸಾಯಸ್ತುನಿಯಾತನಂ	ಅವಸಾಯಃ-ಪು-ನಿಯಾತನಂ-
	ಪಾತನಂ-ನ-೨-ಕೆಳಕ್ಕೆಕೆಡಹುವಿ
	ಲಿನಿಂದಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಬಿಡುವಿಕೆ,
ಉಪಲಂಭಸ್ತ್ವನುಭವ	ಉಪಲಂಭಃ ಅನುಭವಃ-ಪು-
	ಭವಿಸುವಿಕೆಸಪ್ರಕಾರವಾಗಿತಿಳಿಯು
ಸ್ಸಮಾಲಂಭೋವಿಲೇಪನಂ	ಸಮಾಲಂಭಃ-ಪುವಿಲೇಪನಂ-ನ
	ಚ್ಚುವಿಕೆ॥ ಬೊಳಿಯುವಿಕೆ, ಪೂಸು
	ತೊಡೆಯುವಿಕೆಮೆತ್ತುವಿಕೆ,
ವಿಪ್ರಲಂಭೋವಿಪ್ರಯೋಗೋ	ವಿಪ್ರಲಂಭಃ-ವಿಪ್ರಯೋಗಃ-ಪು-
	ಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರುಅಗಲಿರುವಸ್ತ್ರೀ
	ರುಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಷಾದಕರವಾ
	ಗಾರಾದ್ಯಲಂಕಾರದಹೆಸರು,
ವಿಲಂಭಸ್ತ್ವತಿಸರ್ಜನಂ	ವಿಲಂಭಃ-ಪು-ಅತಿಸರ್ಜನಂ-ನ-
	ರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು
	ಹುಟ್ಟುಸುವದಕ್ಕಾಗಿಕೊಡುವಿಕೆ,
ವಿಶ್ರಾವಸ್ತುಪ್ರತಿಖ್ಯಾತಿ	ವಿಶ್ರಾವಃ-ಪು-ಪ್ರತಿಖ್ಯಾತಿಸ್ತ್ರೀ
	ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಶಬ್ದದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹಾಸಿ,

ಕ್ಷಾಪ್ರತಿಜಾಗರಃ

ಆವೇಕ್ಷಾ-ಸ್ತ್ರೀ।ಪ್ರತಿಜಾಗರಃ-ಪು-೨-ಎಚ್ಚರಿಕೆ,ನಿಗೇವಾನಿ,

ತಸಿರ್ಪಾಠಃ ಠೆ

ನಿಪಾಠಃನಿಪಠಃಪಾಠಃ-ಪು-೩-ಓದುವಿಕೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿಓದುವಿಕೆ,ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆನುಡಿಯುವಿಕೆ

ಸ್ತ್ರೀಮಾಸಮಾಂದನೆ ॥

ತೆಮಃ-ಸ್ತ್ರೀ।ಮಃ-ಪು-ಸಮಾಂದನಂ-ನ-೩-ನೀರುಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲನೆನೆಯುವಿಕೆ

ಸವಾಸ್ರವಾಕ್ಲೇಶೆ

ಆದೀನವಃ।ಆಸ್ರವಃಕ್ಲೇಶಃ-ಪು-೩-ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ರೂಪವಾದ ದುಃಖಃ ಸಾಧನವೆನಿಸುವಅಂತಃಕರಣದೋಷಗಳು,

ಕಸಂಗಸಂಗಮಃ

ಮೇಳಕಃಸಂಗಃಸಂಗಮಃ-ಪು-೩-ಕೂಡಿಕೆಸೇರಿಕೆ.

ಕ್ಷಣಂವಿಚಯನಂಮಾ।

ಅನ್ವೇಷಣಂ-ವಿಚಯನಂ-ಮಾರ್ಗಣಂ

ಮೃಗಣಾಮೃಗಃ

ನ-ಮೃಗಣಾ - ಸ್ತ್ರೀ।-ಮೃಗಃ-ಪು೫-ಹುಡುಕಿನೋಡುವಿಕೆ

ರಿರಂಭಃಪರಿಷ್ವಂಗಸ್ಸಂ

ಪರಿರಂಭಃ-ಪರಿಷ್ವಂಗಃ-ಸಂಶ್ಲೇಷಃ

ಉಪಗೂಹನಂ ೧೮೩

ಪು-ಉಪಗೂಹನಂ-ನ-೪ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ।ಆಲಿಂಗನ,

ರ್ಣನಂತುನಿಧ್ಯಾನಂದ

ನಿರ್ವರ್ಣನಂ-ನಿಧ್ಯಾನಂ-ದರ್ಶನಂ -ಆ

ಲೋಕನಕ್ಷಣಂ ॥

ಲೋಕನಂ-ಈಕ್ಷಣಂ-ನ-೫-ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ,ಚನ್ನಾಗಿನೋಡುವಿಕೆ,

ತ್ಯಾಖ್ಯಾನಂನಿರಸನಂ

ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ-ನಿರಸನಂ-ನ-ಪ್ರ

ತ್ಯಾದೇಶೋನಿರಾಕೃತಿಃ

ತ್ಯಾದೇಶಃ-ಪು-ನಿರಾಕೃತಿಃಸ್ತ್ರೀ-೪-ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಿಕೆ,

ಶಾಯೋವಿಶಾಯಶ್ಚಪ

ಉಪಶಾಯಃವಿಶಾಯಃ-ಪು-೨-ಪರ್ಯಾ

ಶನಾರ್ಥಕಾ

ಯಶಯನಾರ್ಥಕಾಪಹರೇತಿರಾಗುವ ಕಾವಲುಗಾರರುಸರಿದೀವೋರೆಬಬ್ಬ ನಿದ್ದಾ ,ಸ್ವಯ್ಯಲುವಹೊತ್ತುಬ್ಬನು ಎಚ್ಚರವಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅರ್ತ್ತಸಂಚಯಿತೀಯಾಚಿತಿ
ಣೀಯಾಚ(ಕ್ಷಣಾರ್ತ್ಥಕಾಃ॥

ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯತ್ಯಾಸೋವಿಪರ್ಯಾ
ಸೋವ್ಯತ್ಯಯಶ್ಚವಿಪರ್ಯಯೇ।

ಪರ್ಯಯೋತಿಕ್ರಮಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನ
ತಿಪಾತಉಪಾತ್ಯಯಃ ॥

ಪ್ರೇಷಣಂಯತ್ಸಮಾಹೂ
ಯತತ್ರಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಶಾಸನಂ।

ಸ ಸಂಸ್ತಾವಃ ಕ್ರತುಷು
ಯಾಸ್ತುತಿಭೂಮಿರ್ದ್ವಿಜನ್ಮ
ನಾಂ॥ ॥೧೪೨॥

ನಿಧಾಯತಕ್ಷ್ಯತೇಯತ್ರಕಾ।
ಷ್ಠೇಕಾಷ್ಠಂಸಉದ್ಘನಃ

ಬಳಿಕವ ಲಗುವದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಗಳು
ಆರ್ತ್ತಸಂಚಯನಾಯುತಿಯಾಚಿ
ಸ್ತ್ರೀ-೩-ಬೇಚಾರು ಕೈಲಾಗದೆನಾಚಿ
ಟ್ಟು ಅಳುವಿಕೆ, ಮನಸ್ಸು
ಗುವಿಕೆ. ದಯೆಯಿಂದ ಅನುತಾಪಗು
ವಿಕೆ,

ವ್ಯತ್ಯಾಸಃ-ವಿಪರ್ಯಾಸಃ-ವ್ಯತ್ಯಯಃ-ವಿಪ
ರ್ಯ್ಯಯಃ-ಪು-೪-ಕ್ರಮತಪ್ಪುವಿಕೆ, ತ
ತಳ್ಳಿಕೆಳಕು.

ಪರ್ಯ್ಯಯಃ-ಅತಿಕ್ರಮಃ-ಅತಿಪಾತಃ-ಉ
ಪಾತ್ಯಯಃ-ಪು-೪- ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನು
ಹೋಗುವಿಕೆ.

ಪ್ರತಿಶಾಸನಂ -೧-ಸಮಾಹೂಯ
ಣಂಯತ್ರ ಸ್ಯಾತ್ ಭೃತ್ಯರನ್ನು
ಹೀಗೆಮಾಡು ಎಂಬದಾಗಿ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು
ರೂಬರೂ ಹುಕುಂ ಜಬಾಸೀ.

ಸಂಸ್ತಾವಃ-ಪು-೧-ಕ್ರತುಷು ದ್ವಿಜನ್ಮ
ಯಾಜ್ಞಾಭೂಮಿರ್ಯ್ಯಾ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ
ತ್ರಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸಾಮಗಾನ
ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥ
ಮಾಗಾನ್ನು ವೆಸಿಪ ಪ್ರತಿಸ್ತೋತ್ರ
ರಾಗುತ್ತೆ.

ಉದ್ಘನಃ-ಪು-೧-ಯತ್ರಕಾಷ್ಠೇ ಕಾ
ನಿಧಾಯತಕ್ಷ್ಯತೇ ಸಃ ಉದ್ಘನಃ ಕಟ್ಟಿಗೆ
ಲಿಮಾತ್ರ ದುಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂಟ್ಟುಕೆತ್ತು
ತ್ತೊ ಅಂಥಾ ಕೆಳಗಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆಯು
ಅಂದರೆ ಬಡಿಗಿಯುವನು ಮರ ಕೆಲಸ
ವದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರುವ ಮಾಗಪಟ್ಟದಿಯೆಂಬ ಆದಿತ್ಯಂಡು.

...ಘ್ನಸ್ತು ಸ್ತಂಬಘನಃ ಸ್ತಂ-
ಬೋ ಯೇನ ಸಹನ್ಯತೇ ॥ ೪೮

ಸ್ತಂಬಘ್ನಃ-ಸ್ತಂಬಘನಃ-ಪು-೨-ಯೇನ. ಸ್ತಂಬೋ ಸಹನ್ಯತೇ-ಯಾವದರಿಂದ ಹುಲ್ಲು ಮುಂತಾದಗಿಡಗಳು ಅಗಿಯಲ್ಪಡುತ್ತೊ ಅಂಥಾಗುದ್ದಲಿ, ದೋಕರಿ, ಪಿಕಾಸಿ.

ಆವಿಧೋ ವಿಧ್ಯತೇ ಯೇನ ತತ್ರ

ಆವಿಧಃ-ಪು-೧-ಯೇನವಿಧ್ಯತೇತತ್ರ-ಯಾವದರಿಂದ ತೂತು ಕೊರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತೊ, ಅದರ ಹೆಸರು-ಅಂದರೆ ರತ್ನಾದಿಗಳಿಗೆ ಬೈರಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ವಜ್ರ, ಸಲಾಕೀ ಮುಂತಾದ್ದು.

ವಿಷ್ವಕ್ಸಮೇ ನಿಘಃ ।

ನಿಘಃ-ಪು-೧-ವಿಷ್ವಕ್ಸಮೇ-ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದರೆ ಅಗಲ ಉದ್ದಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಬ್ಬು ತಗ್ಗುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಂಥಾದ್ದರ ಹೆಸರು.

ಉತ್ಕಾರಶ್ಚ ನಿಕಾರಶ್ಚ ದ್ವೌ
ಧಾನ್ಯೋತ್ಕ್ಷೇಪಣಾರ್ಥಕೌ ॥

ಉತ್ಕಾರಃ ನಿಕಾರಃ-ಪು-೨-ಇವೆರಡು ಧಾನ್ಯೋತ್ಕ್ಷೇಪಣಾರ್ಥಕೌ-ಧಾನ್ಯ-ಭತ್ತ ಮುಂತಾದವುಗಳ, ಉತ್ಕ್ಷೇಪಣ-ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾಕುವಿಕೆ ಯೆಂಬ ಅರ್ಥಕೌ-ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಉಳ್ಳವುಗಳು. ಅಂದರೆ, ಧಾನ್ಯವನ್ನು ತೂರಿರಾಶಿ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಕಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕಿಬಂದಿಗಳನ್ನು ರಾಶಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುವಿಕೆ.

ನಿಗಾರೋದ್ಗಾರವಿಕ್ಷಾವೋದ್ಗ್ರಾ-
ಹಾಸ್ತು ಗರಣಾದಿಷು।

ನಿಗಾರಃ-ಉದ್ಗಾರಃ-ವಿಕ್ಷಾವಃ-ಉದ್ಗ್ರಾಹಃ-ಪು-೪-ಗರಣಾದಿಷು-ಕ್ರಮಾತ್-ಅಂದರೆ-ನಿಗಾರಃ-ನುಂಗುವಿಕೆ, ಉದ್ಗಾರಃ-ತೇಕರಿಕೆ, ಉಗುಳುವಿಕೆ, ವಿಕ್ಷಾವಃ-ತೀಗುವಿಕೆ, ಉದ್ಗ್ರಾಹಃ-ಉಬ್ಬಳಿಕೆ, ಹಾಕಿ, ಹಾಕಿ ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ. ಕ್ರಮಾತ್.

ಆರತ್ಯವರತಿವಿರತಯ ಉಪ-
ರಾಮೇ

ಆರತಿಃ-ಅವರತಿಃ ಪು೩=ಉಪರತಿಃ ವಿರತಿಃ ಸ್ತ್ರೀ- ಉಪರಾಮಃ-ಪು-೧=ಉಪರಮಃ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂತ್ರುನಿಷ್ಠೇವಃ
ನಿಷ್ಠ್ಯೂತಿರ್ನಿಷ್ಠೀವನಷ್ಠೇವ
ನಮಿತ್ಯಭಿನ್ನಾನಿ |

ಲ-ಮುಗಿಯುವಿಕೆ. ಅವಸಾನ ಪೆಸ

ನಿಷ್ಠೇವಃ=ಪು=ನಿಷ್ಠ್ಯೂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=ನಿಷ್ಠೀವನಂ=ನಿಷ್ಠೇವನಂ=ನ=ಕೇಕರಿಕೆ, ಉಗುಳುವಿಕೆ, ಥೂಕರಿಸುವಿಕೆ.

ಜವನೇಜೂತಿ

ಜವನಃ= ಜೂತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=ಬೇಗಬೇಗ ಹೋಗುವಿಕೆ,

ಸಾತಿಸ್ತ್ವವಸಾನೆ ಸ್ಯಾ

ಸಾತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=ಅವಸಾನಂ-ನ=ಕೆಲಸದ ತುದಿ,

ದಥ ಜ್ವರೇಜೂರ್ತಿಃ

ಜ್ವರಃ-ಪು-ಜೂರ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ=ಜ್ವರವು-ಅಜೀರ್ಣದಿಂದ ಪೈಬಸ ಯಾಗುವಿಕೆ,

ಉದಜಸ್ತು ಪಶುಪ್ರೇರಣ

ಉದಜಃ-ಪು=ಪಶುಪ್ರೇರಣಂ-ದನಗಳನ್ನು ಗಮನಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಿಕೆ

ಮಕರಣಿರಿತ್ಯಾದಯಶ್ಶಾಪೇ |

ಅಕರಣಿಃ-ಅಜನೀ-ಅವಗ್ರಹಃ ಇವು ಮೊದಲಾದಶಬ್ದಗಳು ಶಾಪದಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವದು ತಿಂದರೆ ಬೈಯುಗಳು ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ ಅಕರಣಿಃ-ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವೈರಿಗಳು ಮಕ್ಕ, ಅಜನಿಃ=ತಬ್ಬಲಿಹುಟ್ಟು, ಅವಗ್ರಹ ಬೇಖೂಪ,

(ಗೋತ್ರಾಂತೇಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯಬೃಂದ
ಮಿತ್ಯೌಪಗವಕಾದಿಕಂ||

ಗೋತ್ರಾಂತೇಭ್ಯಃ-ಅಪತ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದ ಔಪಗವಾದಶಬ್ದಗಳ ಮೇಲೆ ತಸ್ಯ ಬೃಂದಮಿತಿ-ಅದರ ಗುಂಪು ಎಂಬುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಔಪಗವಕಾದಿಕಂ=ಔಪಗವಕಂ ಗಾರ್ಗಕಂ-ದಾಕ್ಷಕಂ-ನ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದರೂಪಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ *ಉದಾಹರಣೆ* ಉಪಗೋರ್ಗೋತ್ರಾಪತ್ಯಾನಿ ಪುಮಾಂಸಃ ಔಪಗವಾಃ-ಔಪಗವಾನಾಂ, ಬೃಂದಂ ಔಪಗವಕಂ=ಉಪಗೋರ್ಗೋತ್ರಾಪತ್ಯಾನಿ ಪುಮಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಃ=ರಾಘವಾಃ ರಾಘವಾಣಾಂ ಬೃಂದಂ ರಾಘವಕಂ.

ಆಪೂಪಿಕಂ ಶಾಷ್ಕುಲಿಕ(ಮೇವಮಾದ್ಯಮಚೇತಸಾಂ) ।

ಅಚೇತಸಾಂ ಪ್ರಾಣಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತಗಳಾದ, ಅಪೂಪಗಳು ಶಷ್ಕುಲಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಅಪೂಪಾನಾಂ ಬೃಂದಂ ಆಪೂಪಿಕಂ ಕಜ್ಜಾಯಗಳಗುಂಪು ಶಷ್ಕುಲೀನಾಂ ಬೃಂದಂ= ಶಾಷ್ಕುಲಿಕಂ ಚಕ್ಕುಲಿಗಳಗುಂಪು, ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಭೇದಗಳು ಪುಂಸ್ತ್ವತ್ತ್ವೈ ಇವು ನ,

(ಮಾಣವಾನಾಂ ತು ಮಾಣವ್ಯಂ

ಮಾಣವ್ಯಂ=ನ=೧=ಮಾಣವಾನಾಂ ಬೃಂದಂ-ಹುಡುಗರಗುಂಪು,

ಸಹಾಯಾನಾಂ ಸಹಾಯತಾ

ಸಹಾಯತಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧ ಸಹಾಯಾನಾಂ ಬೃಂದಂ- ಹಿಮ್ಮತ್ತಾಗಿ ಸಂಗಡ ಬಾಡಹತಗುಂಪು

ಹಲ್ಯಾ ಹಲಾನಾಂ

ಹಲ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧ ಹಲಾನಾಂ ಬೃಂದಂ ನೇಗಲಗುಂಪು,

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಬಾಡಬ್ಯೇ ತು ದ್ವಿಜನ್ಮನಾಂ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ ಬಾಡಬ್ಯಂ=ಷಾಬಾಡವ್ಯಂ ನ=ದ್ವಿಜನ್ಮನಾಂ ಬೃಂದಂ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗುಂಪು,

ದ್ವೈಪರ್ಶುಕಾನಾಂ ಪೃಷ್ಠಾನಾಂ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಪೃಷ್ಠ್ಯಮನುಕ್ರಮಾತ್ ॥೧೪೭॥

ಪಾರ್ಶ್ವಂ-ಪೃಷ್ಠ್ಯಂ=ಈಯೆರಡು ನ, ಅನುಕ್ರಮಾತ್ ಪರ್ಶುಕಾನಾಂ ಪೃಷ್ಠಾನಾಂ ಸಮೂಹಾ-ಪಕ್ಕೆಯೆಲುವುಗಳ ಗುಂಪು, ಪಾರ್ಶ್ವ ಪೃಷ್ಠಗಳೆಂಬ ಯಾಜ್ಞಸಂಬಂಧಗಳಾದ ಸ್ತೋತ್ರ ವಿಶೇಷಗಳ ಸಮೂಹವು, ಪೃಷ್ಠ್ಯ

ಖಲಾನಾಂ ಖಲಿನೀ ಖಲ್ಯಾ ಮಾನುಷ್ಯಕಂ ನೃಣಾಂ

ಖಲಿನೀ=ಖಲ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೨ ಖಲನಾಂ ಕಣಗಳಗುಂಪು, ಮಾನುಷ್ಯಕಂ- ನ=೧=ನೃಣಾಂ=ಮನುಷ್ಯರಗುಂಪು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗ್ರಾಮತಾಜನತಾಧೂಮ್ಯಾ ಪಾಶ್ಯಾಗಲ್ಯಾ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್

ಗ್ರಾಮತಾ=ಜನತಾ ಧೂಮ್ಯಾಪಾಶ್ಯಾಗಲ್ಯಾ-ಇತ್ಯೇತೇ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ಬೃಂದಾರ್ಥಾಃ ಗ್ರಾಮತಾ=ಹಳ್ಳಿಗಳಗುಂಪು, ಜನತಾ=ಮನುಷ್ಯರಗುಂಪು, ಧೂಮ್ಯಾ=ಹೊಗೆಗಳಗುಂಪು, ಪಾಶ್ಯಾ=ಕಟ್ಟುಹಗ್ಗಗಳಗುಂಪು, ಗಲ್ಯಾ=ಜಂಬು ಹುಲ್ಲುಗಳಗುಂಪು, ಅಥವಾ [illegible] ಗಳಗುಂಪು,

ಪಿಟಸಾಹಸ್ರ ಕಾರೀಷವಾರ್ಮಣಾಥರ್ವಣಾದಿಕಂ।

ಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಬೃಂದಂ (ಸಾಹಸ್ರಂ) ಸಾವಿರಗಳಗುಂಪು, ಕರೀಷಾಣಾಂ ಬೃಂದಂ (ಕಾರೀಷಂ) ಸಗಣಿ ಕೊಪ್ಪೆ ಬೆರಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಗುಂಪು, ವರ್ಮಣಾಂ ಬೃಂದಂ ವಾರ್ಮಣಂ ಕೆರಮುಂತಾದ ಚರ್ಮಕವಚಗಳಗುಂಪು, ಅಥರ್ವಣಾಂ ಬೃಂದಂ (ಆಥರ್ವಣಂ) ಅಥರ್ವಣ ಮಂತ್ರಗಳಗುಂಪು, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಅಂಗಾರಾಣಾಂಬೃಂದಂ (ಆಂಗಾರಂ) ಬೆಂಕಿಯ ಕೆಂಡಗಳ ಗುಂಪು, ಚರ್ಮಣಾಂ ಬೃಂದಂ (ಚಾರ್ಮಣಂ) ತೊಗಲುಗಳಗುಂಪು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು। ನ.

=*ಇತಿ ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗಃ* =

ಸಂಕೀರ್ಣ=ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಾದಿಗಳಿಂದ ಲಿಂಗಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾನಾವಿಧಶಬ್ದಗಳ ವರ್ಗಃ=ಸಮೂಹ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಈ ವರ್ಗವಾಗಿದುದು,

ಅಥನಾನಾರ್ಥವರ್ಗಃ

ಅವತರಣಿಕೆ=ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಇದುವರೆವಿಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಗಳೊಂದರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆಯೊಂದೊಂದು ಪದಗಳಿಗೆ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ. ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದಗಳು ಪೂರ್ವೋಕ್ತಗಳಾದ ಸ್ವರ್ಗಾದ್ಯವಂತದೇ ವಟುತ್ತನ್ನು ಶಂಕಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಹ್ಯಾಗಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ॥ ನಾನಾರ್ಥಾಃ ಕೇಽಪಿ ಕಾಂತಾದಿವರ್ಗೇಷ್ವೇವಾತ್ರ ಕೀರ್ತಿತಾಃ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection: Digitized by eGangotri

ಭೂರಿಪ್ರಯೋಗಾಯೆಯೆಷುಪರ್ಯಾಯಷ್ವಪಿತೇಷುತೆ

[illegible] ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಕೇಪಿ_

[illegible] ರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ [illegible] ಪ್ರಯೋಗವಿಲ್ಲದಕೆಲವುಪದಗಳು, ಕಾಂ

[illegible] ರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಂತ,ಖಾಂತ, ಗಾಂತ, ಘಾಂತ, ದಾಂತವಾದ ಪದ ಸ

[illegible] ಲ್ಲಿ [illegible] ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಯೆ=ಯಾವಶಬ್ದಗಳು, ಯೆ

[illegible] ಪ್ರಚುರವಾದಪ್ರಯೋಗವುಳ್ಳ

[illegible] ಪ್ರಸಿದ್ಧ [illegible] ಯೋಗವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳು ತೇಷುಪರ್ಯಾ

[illegible] ರ್ಥವುಳ್ಳ [illegible] ಶಬ್ದಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಳಗ

ಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವಂತೆತಿಳಿಯಿ

ಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ, ತಾತ್ಪರ್ಯ, ಇದುವರಿವಿಗೆಪರ್ಯಾ

[illegible] ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ ಇದ [illegible] ಪದಗಳು ಕೆಲವು,ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ

[illegible] ವು, ಈ [illegible] ಗೆಯಾವವುಗಳೂ [illegible] ಅವುಗಳ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳು

[illegible] ಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಬರುವಂತೆಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತೇವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಅಪ್ರ

[illegible] ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪದಗಳೂಕೆಲವು,ಹೇ

ಳಲ್ಪಡಬೇಕಾಯಿತು,

ಮುಂಡೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ [illegible] ಪೃಥಗ್ಯಾಂತಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಂತಪದಾರ್ಥ

[illegible] ಕ್ರಮದಿಂದಅನೆ

[illegible] ತಿಳಿಯಬರುವಾಗ [illegible] ರ್ಥ [illegible] ಕ್ತ ಸಪ್ತ

ಮ್ಯಾಂತ ಪದಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ [illegible] ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾ

[illegible] ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥದೊಂ

[illegible] ಮೂಲ ಶ್ರುತಿಪದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರೆಲ್ಲ

[illegible] ನೋಡಬಹುದು.

ಆಕಾಶೆ ತ್ರಿದಿವೇನಾಕೋ [illegible] | ನಾಕಃ=ಪು-೧ ಆಕಾಶೆ=ಗಗನದಲ್ಲಿಯೂ

ತ್ರಿದಿವೆ=ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ, ವರ್ತಿಸುವದು,

[illegible] ಭುವನೇಜನೆ | [illegible] ಪು-೧-ಭುವನೇ=ಸ್ವರ್ಗಾದಿ

ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಜನೆ=ಮನುಷ್ಯಾದಿಪ್ರಾ

ಣಿವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವದು

[illegible] ೩ | ಶ [illegible] ಪು ೧-ಪದ್ಯೇ-ವಾಲ್ಮೀಕಿಪ್ರಾಪಗ

[illegible] ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ [illegible]

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶರೇಖಡ್ಗೇಚಸಾಯಕಃ

ಜಂಬುಕೌಕ್ರೋಷ್ಟುವರುಣ

ಪೃಥುಕೌಚಿಪಿಟಾರ್ಭಕೌ
ಆಲೋಕೌದರ್ಶನದ್ಯೋತೌ

ಭೇರಿಪಟಹಮಾನಕೌ
ಉತ್ಸಂಗಚಿಹ್ನಯೋರಂಕಃ
ಕಳಂಕೋಂಕಾಪವಾದಯೋಃ
ತಕ್ಷಕೋನಾಗವರ್ಧಕ್ಯೋ

ರರ್ಕಸ್ಸ್ಫಟಿಕಸೂರ್ಯಯೋಃ
ಮಾರುತೇವೇಧಸಿಬ್ರಧ್ನೇಪುಂಸಿ
ಕಃಕಂಶಿರೋಂಬುನೋಃ

ಸ್ಯಾತ್ಪುಲಾಕಸ್ತುಚ್ಛಧಾ
ನ್ಯೇಸಂಕ್ಷೇಪೇಭಕ್ತಸಿಕ್ಥಕೇ

ಉಲೂಕೇ ಕರಿಣಃ ಪುಚ್ಛ
ಮೂಲೋಪಾಂತೇಚಪೇಚಕಃ
ಕಮಂಡಲೌ ಚಕರಕಃ

ಶ್ರೇಯಲ್ಲಿಯೂ ವಾಚಕ ಸಂಬಂಧದಿ[illegible] ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮೇರೆ ಕಡೆಗೂ ಸ[illegible] ನಾನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಸಾಯಕಃ=ಪು=೧=ಶರ(ಬಾಣ)ಕ್ಕೂ, ಖಡ್ಗ-ಕತ್ತಿಗೂ ಹೆಸರು, ಚಕಾರದಿಂ ನಾಶಕವಾದುದಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಜಂಬುಕಃ-ಪು-೧=ಕ್ರೋಷ್ಟು(ನರಿ)ವ[illegible] ರುಣನಿಗೂ ಹೆಸರಾಗುತ್ತ[illegible] ಮೇ[illegible]ವು,

ಪೃಥುಕಃ=ಪು-ಅವಲಕ್ಕಿ, ಮೊ[illegible]

ಆಲೋಕಃ-ಪು-೧- ನೋಡುವಿಕೆ, ಬೆಳಕು.,

ಆನಕಃ=ಪು=೧=ಭೇರೀ ತಮಟೆ[illegible]

ಅಂಕಃ=ಪು-೧-ತೊಡೆ, ಗುರುತು,[illegible]

ಕಳಂಕಃ ಪು-೧-ಗುರುತು ಅಪವಾ[illegible]

ತಕ್ಷಕಃ=ಪು-೧=ತಕ್ಷಕನೆಂಬ ಹಾವು[illegible] ಡಿಗ, ೨

ಅರ್ಕಃ-ಪು-೧- ಸ್ಫಟಿಕ ಸೂರ್ಯ[illegible]

ಕಃ=ಪು=೧=ಗಾಳಿ, ಬ್ರಹ್ಮನು, ಸೂ[illegible] ಪುರುಷ ೪(ಕಂ)ನ=ತಲೆ, ನೀರು [illegible] ಅಂತೂ ೬ ಅರ್ಥಗಳು

ಪುಲಾಕಃ-ಪು=೧=ಜಳ್ಳು ಭತ್ತ ಮುಂತಾ[illegible] ದ ಕ್ಷುದ್ರ ಧಾನ್ಯ. ಸಂಕ್ಷೇಪ ಅನ್ನದ[illegible] ಅಗುಳು,

ಪೇಚಕಃ-ಪು=೧-ಗೂಗೆ. ಆನೆ(ಬಾಲ[illegible] ದ ಬುಡವು. ಸಮೀಪವು.

ಕರಕಃ-ಪು=೧=ಕಮಂಡಲು, ಚಕಾರದಿಂ ದ ಪಕ್ಷಿ ವಿಶೇಷ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಿನಾಯಕೌ ... ವಿನಾಯಕಃ-ಪು-೧=ಬುದ್ಧದೇವರು,ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ೨,

ಕಿಷ್ಕುರ್ಹಸ್ತೇ ವಿತಸ್ತೌ ಚ ... ಕಿಷ್ಕುಃ-ಪು=೧ಮೊಳ, ಗೇಣು, ಪುಂ. ಸ್ತ್ರೀ ಕಾಂತ್ರಿಸಿ, ೪,

ಶೂಕಕೀಟೇಪಿ ವೃಶ್ಚಿಕಃ॥ ವೃಶ್ಚಿಕಃ-ಪು-೧-ಮುಳ್ಳುಹುಳ,ಚೇಳು ಆಕಾರವಿಂದ ಕೂಡಿದಹುಳು,ವೃಶ್ಚಿಕರಾಶಿ,ಚೇಳು,ಕೊಂಡಿಗಿಡ. ೩,

ಪ್ರತಿಕೂಲೇ ಪ್ರತೀಕಸ್ತ್ರಿ ... ಪ್ರತೀಕಃ=ತ್ರಿ=ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದದ್ದು

ಷ್ವೇಕದೇಶೇ ತು ಪುಂಸ್ಯಯಂ ॥ ಪ್ರತೀಕಃ ಪು=೧=ಅವಯವವು,

ಸ್ಯಾದ್ಭೂತಿಕಂತು ಭೂನಿಂಬೇ ... ಭೂತಿಕಂ=ನ=೧=ನೆಲಬೇವು, ಕಾಚು

ಕತ್ತೃಣೇ ಭೂಸ್ತೃಣೇಪಿ ಚ ಹುಲ್ಲು,ಹಚ್ಚೆಹುಲ್ಲು,

ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಿಕಾಯಾಂ ಚ ಘೋಷೇ ಚ ಕೋಶಾತಕೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಕಡವಲಗಿಡ

ಕೋಶಾತಕ್ಯ ಅವ್ರುಡಲಗಿಡ, ೨,

ಸ್ವಪ್ನಸ್ತ್ರಿ ... ಸೋಮವಲ್ಕಃ=ಪು=೧=ಕಾಚುಬಳಗಿಡ,

ಕಟ್ಫಲೇ ... ಬಿಳೀತಾರೆಗಿಡ,

... ॥೧೬೮॥ ದೇಶ ... ಪಿಣ್ಯಾಕಃ=ಪು ೧=ತಾಂದಿಕೆ ನಸೆ ಪೂರಕಸಾ

... ಣದ ಎಳ್ಳು ಹಿಪ್ಪಿ,

ಬಾಹ್ಲೀಕಂ ರಾಮಠೇಪಿ ಚ ಬಾಹ್ಲೀಕಂ,ಬಾಹ್ಲೀಕಂ_ನ_೧-ಕುಂ

ಗು,ಇಂಗು ... ಬಾಹ್ಲೀಕಃ ದೇಶ,

ದುರೆ,ಕುದುರೆ ... [illegible]

... ಗಂಧ ... ಕಾಶಿಕಃ=ಪು=೧=ಅರಡ ... ಗಂಗ್ಗಳು

... ಕಾಶಿಕಃ ಗಂ ... ವಾಣಿಗ,೪,

... ಸ್ವಾರ್ಥಕ ಅತ್ರ ಕಃ=ಪು=೧ ... ,ಫಲಾಕ

... ಕ್ಷುಲ್ಲಕಸ್ತ್ರಿಷು ... ಕ್ಷುಲ್ಲಕಃ=ತ್ರಿ=ಸ್ವಲ್ಪ,ಹಗರಣಕ್ಷು

... ದ್ರ ೩,

ಜೈವಾತೃಕಶ್ಶಶಾಂಕೇಪಿ ಜೈವಾತೃಕಃ=ಪು-ಚಂದ್ರ ... ಆ

ಯುಷ್ಮಂತ,೨,

... ವರ್ತಕಃ ವರ್ತಕಃ=ಪು=೧=ಕುದುರೆಯ ... ಕಾಲು.

CC-0: Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಗೋರಸು ಅಪಿಶಬ್ದದಿಂದ ಕೆಂದಲ್ಲಿ
	ಪ ನಡಹಾಳು.೧.
ವ್ಯಾಘ್ರೇಪಿ ಪುಂಡರೀಕೋನಾ	ಪುಂಡರೀಕಃ-ಪುಂ-ಹುಲಿ, ಅಪಿಶಬ್ದ
	ಪ್ರದಿಗ್ಗಜ-೧-ಪುಂಡರೀಕಂ ನ-೧-
	ಬಿಳಿದಾವರೆ ಬಿಳಿಕೊಡೆ.೨
ಯವಾನ್ಯಾಮಪಿ ದೀಪಕಃ	ದೀಪಕಃ=ಪು=೧=ಓಮಕಾಳು.ಜ
	ಗೆ.೨,
ಸಾಲಾವೃಕಾಃ ಕಪಿಕ್ರೋಷ್ಟು	ಸಾಲಾವೃಕಃ=ಪು-೧ಕಪಿ=ಕ
ಶ್ವಾನಃ	ಕ್ರೋಷ್ಟಾನರಿ=ಶ್ವಾ-ನಾಯಿ ೩
	ಹೆಸರು.
ಸ್ವರ್ಣೇಪಿ ಗೈರಿಕಂ	ಗೈರಿಕಂ=೧=ಸ್ವರ್ಣಂ೧ಚಿನ್ನ ಗೈ
	ವಿಧಾತು.೨!
ಪೀಡಾರ್ಥೇಪಿ ವ್ಯಲೀಕಂ ಸ್ಯಾ	ವ್ಯಲೀಕಂ=ನ-೧=ಪೀಡಾರ್ಥ=
	ಸುಷ್ಠುನಾಚಿಕೆ ಕಲ್ಪಿತ ಅತ್ಯಂತಾ
	ಪ್ರೀತಿಭಾಸಿಕ, ಒಕ್ಕ ಹೆಸರುಗಳು,
ದಲೀಕಂ ತ್ವಪ್ರಿಯೇನೃತೇ ।	ಅಲೀಕಂ- ನ=೧=ಅಪ್ರಿಯವಲ್ಲದ್ದು।
ಶೀಲಾನ್ವಯಾವನೂಕೇ ದ್ವೇ	ಅನೂಕಂ=ನ-೧ಶೀಲಂ=ಸ್ವಭಾ
	ನ್ವಯಃ-ಕುಲ.
ಶಲ್ಕೇ ಶಕಲವಲ್ಕಲೇ	ಶಲ್ಕಂ-ನ-೧-ಶಕಲಂತುಂಡು
	ನಾರ ಶಿಕೆ.೨।
ಸಾಷ್ಟೇ ಶತೇ ಸುವರ್ಣಾನಾಂ ಹೇ	ನಿಷ್ಕಃ ಪ್ನ-೧ಸುತೆಂಟುಸಾರ
ಮ್ನ್ಯುರೋಭೂಷಣೇ ಪಲೇ।ದೀ	ದರೆವಟ್ಟಂ ಗುಲಿಗಂಜಿ ತೂಕದ
ನಾರೇಪಿ ಚ ನಿಷ್ಕೋಸ್ತ್ರೀ	ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವ ಪದಿವೆ.ಪಲ
	೩೦ ಗುಲಗಂಜೀ ತೂಕದ್ದು
	ಬೆಸೆಯುವಟಂಕ ಚಿಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,
ಕಲ್ಕೋಸ್ತ್ರೀ ಶಮಲೈನ	ಕಲ್ಕಃ-ಪ್ನ-೧-ಶಮಲಂ-ಆವೆಂಗ
ಸೋಃ।೧೫॥ದಂಭೇಪ್ಯ	ಮಲ್ಲ,ಏನಃ=ಪಾತಕ,ದಂಭ
	ಹೆಸರು,
ಥಪಿನಾಕೋಸ್ತ್ರೀ ಶೂಲಶಂ	ಪಿನಾಕಃ-ಪ್ನ-೧-ಶೂಲ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕರಧನ್ವನೋಃ॥ ಯುಧ, ಶಂಕರಧನ್ವ-ಶಿವನಬಿಲ್ಲು-೨ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಧೇನುಕಾತು ಕರೇಣ್ವಾಂಚ ಧೇನುಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕರೇಣುಃ-ಹೆಣ್ಣಾನೆ ಆಕಳು,೨

ಮೇಘಜಾಲೇಪಿಕಾಳಿಕಾ॥ ಕಾಳಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಮೇಘಗಳಗುಂಪು ಶಿವಶಕ್ತಿ,ಯೋಗಿನಿಧಾತುಭೇದ ೪ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಕಾರಿಕಾಯಾತನಾವೃತ್ತ್ಯೋಃ ಕಾರಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಯಾತನಾ-ತೀವ್ರವಾದ ವೇದನೆ ಮಾಡುವಿಕೆ,ವೃತ್ತ್ಯೈಃ-ಎಂಬ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕಾರಿಕಾಶ್ಲೋಕ,೩,

ಕರ್ಣಿಕಾಕರ್ಣಭೂಷಣೇ ಕರ್ಣಿಕಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕಿವಿಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಒಡವೆ ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲತುದಿ ,ಪದ್ಮ

ಕರಿಹಸ್ತೇಂಗುಳೌಪದ್ಮಬೀಜಕೋಶ್ಯಾಂ ಬೀಜಕೋಶಃ-ತಾವರೆಯ ಬೀಜವಿರುವ ಹೂವಿನೊಳಗಿನ ಎಂಬ ೩ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

೧೩೧ ತ್ರಿಷೂತ್ತರೇ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಬೃಂದಾರಕಶಬ್ದಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕಾಂತವರ್ಗ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ತ್ರಿ,

ಬೃಂದಾರಕೌರೂಪಿಮುಖ್ಯೌ ಬೃಂದಾರಕಃ-೨-ರೂಪೀ-ಚಲುವಾದವನು, ಮುಖ್ಯಃ-ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನುಗೊತ್ತಾಗಾರಸೇರಿತೆ ೨ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು

ಏಕೇಮುಖ್ಯಾನ್ಯಕೇವಲಾಃ ಏಕಃ-೧-ಮುಖ್ಯಃ-ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು ಅನ್ಯಃ-ಇತರವಾದದ್ದು ಕೇವಲಃ-ಒಂಟಿ ೩ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಸ್ಯಾದ್ದಾಂಭಿಕಃಕೌಕ್ಕುಟಿಕೋಯಶ್ಚಾದೂರೇರಿತೇಕ್ಷಣಃ। ಕೌಕ್ಕುಟಿಕಃ-೧-ಡಾಂಭಿಕನು,ದೂರೇರಿತೇಕ್ಷಣಃ-ಬಹಳ ದೂರದವರೆಗೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ನಡೆಯುವ ಭಿಕ್ಷುಗಾರ,೨

ಲಲಾಟಿಕಃಪ್ರಭೋರ್ಭಾಲದರ್ಶೀಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಶ್ಚಯಃ। ಲಲಾಟಿಕಃ ೧-ಪ್ರಭೋಃ-ದೊರೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನು,ಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಃ-ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರದವ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭೋ ಭ್ರೂನ್ನಿತ ಖವಲಂಜ
ಕೈನಾಕವಕೋಸ್ಸಿಯಾಂ

ಸೂಚ್ಯಗ್ರಕ್ಷುದ್ರಶತ್ರಾ
ತೋವಾಶಕೋಚ ಕಂಟಕಃ||

ಇತಿ ಕಾಂತವರ್ಗಃ

ಮಯಾಖಸ್ವ ವ್ಯಾಕ್ಕೋ
ಅಸ್ವಿಬಾಣಾ
ಶಿಖಿಸಾಖ

ಶಂಖ-ಸಿಧ್ಮಲಲಾಟಾಸ್ಥಿ
ಕಂಬೌಸಸ್ವ

ದಿಶಿಖಿ

ಘೃಣಿಜ್ವಲಂಶಿಶಿ

-* ಇತಿಖಾಂತವರ್ಗಃ *

ಶೈಲವೃಕ್ಷಾನಗಾನಗಾ|

ಆಶುಗೌವಾಯುವಿಶಿಖಾಶರಾ

ಅಸನಘನ ನಾ-೨ ಕರ್ಮದೇರು,
ಕವಕಃ=ಪ್ಸ=೧=ಭೂಭ್ರನ್ನಿ ಶಂಬ
ಷ್ಟಸಜರಿ, ಇಲ ಸಾಕಕಡಗವು, ಚಕ್ರ
ಷ್ಟಇ ಕರ್ಮಕವೆಸರು
ಕಂಟಕಃ ೧. ಸೂಚ್ಯಗ್ರ-ಸೂಜಿ
ಕೆತ, ಕ್ಷುದ್ರಶತ್ರು - ಅಲ್ಪನಾದ
ಯವವ ಶತ್ರುವು ಕರ್ಮಃ-ಸಂನಂತ
ದಿಬವೆಕ್ಕಂಡಲು ಕೆದಶಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ,
ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆರು,
ಕಾಂತವರ್ಗಃ- ಕಕಾರಾಂತವೇಕನ
ಗಳ್ಳ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿ-
ಮೀರೆಗಾಗವಿದು.
ಮಯೂಖಃ=ಪು=೧-ತ್ವಿಟಿ. ಕಾಂತಿ
ಃ=ಕಿರಣ ಉರಿ=೨,
ಶಿಖಿಸ್ಸಾಖಃ-ಪು ೧-ಪ್ರಳಿ-ತುಂಬಿ,ಬಾ
ಣ,೨.
ಶಂಖಃ-ಪ್ನ-೧-ಶಂಖವೆಂಬ್ಯಾಕವು
ರಸುತಸಿಧ್ಮಲಲಾಟ ಸ್ಥಿ ಹಣೆಯು
ಕಂಬಃ-ಶಂಖ,೩,
ಖಂ-ನ-೧-ಚಕ್ಷುರಾದಿಇಂದ್ರಿಯಗಳು
ಲಕಾಶ.೨,
ಶಿಖೀ=ಸ್ತ್ರೀ=ಘೃಣಿಃ=ಕಿರಣ,ಉ
ಮ್ಮುಟ್ಟ,೩,
ಖಾಂತವರ್ಗಃ= ಖಕಾರಾಂತವಾದ
ಗಳ್ಳಪದಗಳಸಮೂಹವು, ಇತಿಕಾವ
ಮುಗಿದುದು,
ನಗಃ-ಅಗಃ ಪು-೨-ಶೈಲವೃಕ್ಷಾವಿಷ್ಟ
ಗಳು,ಗಿಡಗಳು,
ಆಶುಗಃ=ಪು_೧=ಗಾಳಿ.ನೂ ಬಾಣ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

...ವಿಹಗಾಃ ಖಗಾಃ ॥	ಹೆಸರು, ಖಗಃ-ಪು-೧= ಬಾಣ, ಗೂರ ಪಕ್ಷಿ, ೩ ಕ್ಕೂಹೆಸರು
ಪತಂಗೌ ಪಕ್ಷಿ ಸೂರ್ಯೌ ಚ ...ಗಃ ಕ್ರಮುಕ ಬೃಂದಯೋಃ ಪಶ್ವೋಪಿ ಮೃಗಾಃ	ಪತಂಗಃ-ಪು-೧-ಹಕ್ಕಿ ಸೂರ್ಯ,೨ ಪೂಗಃ-ಪು-೧-ಅಡಿಕೆ, ಗುಂಪು,೨ ಮೃಗಃ=ಪು=೧=ಪಶುವು, ಜಿಂಕೆ ಮೃಗಶಿರವೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರ ಗಜಯೋನಿ ವಿಶೇಷ, ಹುಡುಕುವಿಕೆ, ೫ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು
...ಗಃ ಪ್ರವಾಹ ಜವಯೋರಪಿ,	ವೇಗಃ=ಪು-೧-ಪ್ರವಾಹಃ=ಹರಿದುಹೋಗುವ ನದಿ, ಜವಃ-ವೇಗ-ಅಪಿಶಬ್ದದಿಂದ ಉಮಾತಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ,೩,
ಪರಾಗಃ ಕೌಸುಮೇ ರೇಣೌ ಸ್ನಾನೀಯಾದೌ ರಜಸ್ಯಪಿ।	ಪರಾಗಃ=ಪು=೧=ಕೌಸುಮರೇಣು ಪೂಧೂಳು, ಸ್ನಾನೀಯಾದಿ=ಸ್ನಾನದ ಹಿಟ್ಟು, ರಜಃ-ಧೂಳು,೩,
...ಜಪನಾಗಂ ನಾಗಾಃ ಗಜಾ	ನಾಗಃ=ಪು-ಹಾವು ೨, ಆನೆಗೂ ಹೆಸರು ಮಾತಂಗಃ-ಪು-೧-ಆನೆಗ ಹೊಲೆಯನಿಗೂ ಹೆಸರು,
...ಗಸ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪಿಚ್॥	ಅಪಾಂಗಃ-ಪು=೧=ಕಡೇನೋಟ, ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ...
...ರ್ಗಃ ಸ್ವಭಾವ ನಿರ್ಮೋಕ್ಷ... ...ಧ್ಯಾಯಸೃಷ್ಟಿಷು ॥	ಸ್ವರ್ಗಃ=ಪು=೧ ಸ್ವಭಾವಃ-ಸ್ವ... ... [illegible] ಹೆಸರು,
...ಗಸ್ಸನ್ನಹನೋಪಾಯ... ...ಸಂಗತಿಯುಕ್ತಿಷು॥	ಯೋಗಃ-ಪು-೧-ಸನ್ನಹನಂ-ಕಟ್ಟುವಿಕೆ ಉಪಾಯ ... ಧ್ಯಾನ ಸಂಗತಿಃ=ಸರಿಯಾಗಿ ಸೇರುವಿಕೆ, ಯುಕ್ತಿಃ=ಹೊಂದಿಕೆ ಮಾಡುವ ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ೫ ಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭೋಗಸ್ಸುಖೇಸ್ತ್ರ್ಯಾದಿಭೃತಾ ತಾವಹೇಶ್ಚಫಣಾಕಾಯಯೋಃ

ಭೋಗಃ=ಪು=೧ಸುಖಂ೨ಸ್ತ್ರ್ಯಾದಿಭೃತಿಃಹೆಂಗಳು ಆನೆಗಳು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ ಅಹೇಃ ಹಾವಿನಹೆಡೆ,ಅಹೇಃಕಾಯಃ=೧=ಹಾವಿನಮೈ,೪,

ಚಾತಕೇಹರಿಣೇಪುಂಸಿಸಾರಂಗ ಶ್ಶಬಲೇತ್ರಿಷು ॥

ಸಾರಂಗಃ=ಪು=೧ಚಾತಕ=ಚಕ್ಕವಕ್ಕಿ ಹರಿಣಃ=ಜಿಂಕೆ, ೨ ಈ ಎರಡು ಹೆಸರು ಸಾರಂಗಂ=ತ್ರಿ೧=ಶಬಲಂ=ಹಲವು ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಕೆಲೋಶಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆನೆಗೂ ತುಂಬಿ ಳುವಿಗೂ ಸಾರಂಗಾ ಶಿಗೂ ಹೆಸರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಕಪಾಚೆಸ್ಸ್ಲವಗ

ಪ್ಲವಂಗಃ=ಪು=೧ಕೋತಿ-ಕಪ್ಪೆ ಹಾರುವಗೋಂದು,೩

ಶಾಪೇಷ್ವಭಿಷಂಗಃ...

ಅಭಿಷಂಗಃ-ಪು-೧ಶಾಪಃಹಾನಿಯುಂ ಟಾಗುವ ಬೊಯಿಲು ಪರಾಭವಃ= ಸೋಲ,ಅಪವಾದ,೩

ಯಾನಾದ್ಯಂಗೆಯುಂಗೇಪುಂಸಿ ಯುಗಂಯುಗ್ಮೇ ಕೃತಾದಿಷು

ಯುಗಃ=ಪು=೧=ಬಂಡಿಯನೊಗ,ಯುಗಂ=ನ=೧=ಜಂಟಿ ಜೊತೆ, ಪರಿಮಿತ ಹಾಕಾಲವಾದ ಕೃತಾದಿಯುಗ,೩।

ಸ್ವಗೇ ಷುಪಶುವಾಗ್ವಜ್ರದಿ ಗ್ನೇತ್ರಘೃಣಿಭೂಜಲೇ ॥೧೮೧॥ ಲಕ್ಷ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾಸ್ತ್ರಿಯಾಂಪುಂಸಿಗೌಃ

ಗೌಃ=ಪು=೩=೧ಸ್ವರ,ಬಾಣವು, ...ಸಿಡಿಲು, ದೆಸೆ ಕಣ್ಣು, ಕಿರಣ, ...ಮಿ,ನೀರು, ೧೦ ಲಕ್ಷ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾ ... ಯಾಂ ಪುಂಸಿಚಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ... ಡಿಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೋ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ... ತಿಳಿ ...ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಕೋಶಾಂತ ... ಲ್ಲಿಗಾಃ ಪು=೧=ಸೂರ್ಯ,ಎತ್ತು ಯಜ್ಞ ... ಕೇಷ=೪=ಋಷಭವಿಶೇಷ, ಗಾವಃ ... ಬಾಣಗಳು, ಅಶ್ವಗಳು ... ಮೋಡಗಳು, ಪಾತ್ರೆಗಳು, ನೀರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಈ ಗೋಶಬ್ದವು (ಸ್ವರ್ಗೇಷುಪಶುವಾಗ್ವಜ್ರದಿಙ್ನೇತ್ರಘೃಣಿಭೂಜಲೇ | ಲಕ್ಷ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಪುಂಸಿ ಗೌಃ) ಎಂಬದಾಗಿ ತ್ರಿಕಾಂಡಶೇಷದಲ್ಲಿಯೂ ಗೌರ್ನಾದಿತ್ಯೇ ಬಲೀವರ್ದೇ ಕ್ರತುಭೇದರ್ಷಿಭೇದಯೋಃ | ಸ್ತ್ರೀ ತು ಸ್ಯಾದ್ದಿಶಿ ಭಾರತ್ಯಾಂ ಭೂಮೌ ಚ ಸುರಭಾವಪಿ ಎಂದು ಕೋಶಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತೂ ೧೮.

ಲಿಂಗಂ ಚಿಹ್ನೇ ಶೇಫಸೋಃ

ಲಿಂಗಂ-ನ-೧ಗುರ್ತಿಗೂ,ಶಿಶ್ನಕ್ಕೂ ಹೆಸರು, ೨.

ಶೃಂಗಂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಸಾನ್ವೋ

ಶೃಂಗಂ-ನ-ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ-ಮುಖಂಡನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಸಾನುಃ-ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರ,ಕೊಂಬು, ಜೀವಕವೆಂಬುವ ಗ್ರಂಥಿಕ, ೪.

ವರಾಂಗಂ ಮೂರ್ಧ ಗುಹ್ಯಯೋಃ ॥೧೯॥

ವರಾಂಗಂ-ನ-ಮೂರ್ಧಾ- ತಲೆ ಗುಹ್ಯಂ-ಉಪಸ್ಥ.೨ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ಭಗಃ ಶ್ರೀಕಾಮಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವೀರ್ಯಯತ್ನಾರ್ಕ ಕೀರ್ತಿಷು

ಭಗಃ-ಪು-೧-ಶ್ರೀಃ-ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕಾಮಃ-ಸಫಲೇಚ್ಛೆ, ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ-ದೊಡ್ಡತನ ವೀರ್ಯಂ-ನಿಗ್ರಹಶಕ್ತಿ, ಯತ್ನಃ-ಕಾರ್ಯಸಾಧನವ್ಯಾಪಾರ,ಅರ್ಕಃ-ಸೂರ್ಯ,ಕೀರ್ತಿಃ-ಯಶಸ್ಸು ೭ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು. ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೂ ಉಪಸ್ಥಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,ಅಂತು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳು.

ಇತಿ ಗಾಂತವರ್ಗಃ —೦—

ಇತಿ ಗಾಂತವರ್ಗಃ ಗಕಾರವೇ ಕಡೆಯಾಗುಳ್ಳ ಪದಗಳಗುಂಪು, ಇತಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಮುಗಿದುದು.

ಪರಿಘಃ ಪರಿಘಾತೇಽಸ್ತ್ರೇ

ಪರಿಘಃ-ಪು-೧-ಪರಿಘಾತಃ-ಹಿಂಸೆ, ಅಸ್ತ್ರಂ-ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ದೊಡ್ಡ ದೊಣ್ಣೆ, ಪರಿಘವೆಂಬ ಯೋಗ, ೩.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಓಘೋ ವೃಂದೇಽಂಭಸಾಂ ರಯೇ ।

ಮೂಲ್ಯೇ ಪೂಜಾವಿಧಾವರ್ಘಃ [illegible]

ಅಂಹೋದುಃಖವ್ಯಸನೇಷ್ವಘಂ ।

ತ್ರಿಷ್ವಿಷ್ಟೇಽಲ್ಪೇ ಲಘುಃ

== ಇತಿ ಘಾಂತವರ್ಗಃ ==

ಕಾಚಾಃ [illegible]

ಗ್ರುಜಃ ॥[illegible]॥

ವಿಪರ್ಯಾಸೇ [illegible] ಪ್ರಪಂಚಃ

ಪಾವಕೇ ಶುಚಿಃ [illegible]

ಶ್ರೈಷ್ಠ್ಯ [illegible]

ತ್ರಿಷು ॥[illegible]॥ ಅಭಿಷ್ವಂಗೇ

ಸ್ಪೃಹಾಯಾಂ [illegible]

ಗಭಸ್ತೌ ಚ [illegible] ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥

== ಇತಿ ಚಾಂತವರ್ಗಃ ==

ಓಘಃ-ಪು-೧-ವೃಂದಂ-ಗುಂಪು, ಸ[illegible] ಗ-೨.

ಅರ್ಘಃ-ಪು-೧-ಮೂಲ್ಯ- ಬೆಲೆ, ಪೂಜಾವಿಧಿ, ೨.

ಅಘಂ-ನ-೧-೩-ಅಂಹಃ-ಪಾಪವು, ದುಃಖ, ವ್ಯಸನಂ-ಜೂಜುಮೊದಲಾದವು ಇವುಗಳ ಹೆಸರು,

ಲಘುಃ-ಪು-೧-ಬೇಕಾದದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪವಾದದ್ದು, ಹಗುರ, ೩.

ಘಾಂತವರ್ಗಃ-ಘಕಾರವೇ, ಕಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿದುದು.

ಕಾಚಃ-ಪು-೧-ಶಿಕ್ಯ-ನೆಲುವು, ಮೃದ್ಭೇದ-[illegible]ಗಾಜು, ದೃಗ್ರುಕ್-ನೇತ್ರರೋಗ ಇವುಗಳ ಹೆಸರು.

ಪ್ರಪಂಚಃ-ಪು-೧ವಿಪರ್ಯಾಸಃ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿರುವಿಕೆ. ಬೇಕಾದದ್ದು, ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟದ್ದು ಆಗುವಿಕೆ, ವಿಸ್ತರಃ ಬಹಳವಾಗಿ ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ೨.

ಶುಚಿಃ-ಪು-೧-ಬೇಸಿಗೆ, ಆಷಾಢಮಾಸ, [illegible]೦ತಿ, [illegible] ಉಪಧಾಸಂಪದೆ, ಧರ್ಮಾದಿಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನು, ೪.

ಶುಚಿಃ-ತ್ರಿ-೧-ಪರಿಶುದ್ಧವಾದವಸ್ತು ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವುದು.

ರುಚಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಅಭಿಷ್ವಂಗಃ ಆಸಕ್ತಿ, ಸ್ಪೃಹಾ-ಇಚ್ಛೆ, ಗಭಸ್ತಿಃ ಕಾಂತಿ ಇವುಗಳ ಹೆಸರು.

ಚಾಂತವರ್ಗಃ-ಚಕಾರವೇ, ಕಡೆಯವರ್ಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಈವೆರಡು [illegible] ಗಿದುದು.
ಕೇಕಿತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಾವಹಿಭುಜೌ	ಅಹಿಭುಕ್ ಪು-ನ= ನವಿಲು, ಗರುಡ, ಎರಡ್ಕೆ ಪೆಸರು.
ದಂತವಿಪ್ರಾಂಡಜಾ ದ್ವಿಜಾಃ।	ದ್ವಿಜಃ ಪು-ನ ಹಲ್ಲು, ಹಾರುವ, ಹಕ್ಕಿ, ಹಾವು, ೪
ಅಜಾ ವಿಷ್ಣುಹರಚ್ಛಾಗಾ	ಅಜಃ ಪು- [illegible] ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಆಡು [illegible] ಯೋ=ಆಡು ಕೆರೆ ಹೆಸರು.
ಗೋಷ್ಠಾಧ್ವನಿವಹಾ ವ್ರಜಾಃ	ವ್ರಜಃ ಪು-ನ ಆಕಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ದಾರಿ, ಗುಂಪು, ೩
ಧರ್ಮರಾಜೌ ಜಿನಯಮೌ	ಧರ್ಮರಾಜ ಪು-ನ ಜಿನದೇವರು, ಯಮದೇವ—೨.
ಕುಂಜೋ ದಂತೇಽಪಿ ನ ಸ್ತ್ರಿಯಾಮ್	ಕುಂಜಃ [illegible] ಆನೆಯ ಕೋರೆ, ಬಳ್ಳಿ ಮನೆ, ಎರಡ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ವಲಜಂ ಕ್ಷೇತ್ರಪೂರ್ದ್ವಾರೇ ವಲಜಾ ವಲ್ಗುದರ್ಶನಾ	ವಲಜಂ [illegible] ಊರ ಬಾಗಿಲು [illegible] ಚೆಲುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸು [illegible].
ಸಮೇ ಕ್ಷ್ಮಾಂಶೇ ರಣೇಽಪ್ಯಾಜಿಃ	ಆಜಿಃ [illegible] ಸಮವಾದ ಭೂಮಿ [illegible], ಯುದ್ಧ [illegible] ಭೂಮಿಯ ಕಡೆಯಭಾಗ, [illegible] ಯುದ್ಧಭೂಮಿ, ಎರಡ್ಕೆ ಹೆಸರು.
ಪ್ರಜಾ ಸ್ಯಾತ್ಸಂತತೌ ಜನೇ	ಪ್ರಜಾ [illegible] ಸಂತತಿ, ಜನಗಳು, ೨.
ಅಬ್ಜೌ ಶಂಖಶಶಾಂಕೌ ಚ	ಅಬ್ಜಃ ಪು-ನ [illegible] ಶಂಖ, ಚಂದ್ರ, ಧನ್ವಂತರಿ, ೪.
ಸ್ವಕೇ ನಿತ್ಯೇ ನಿಜಂ ತ್ರಿಷು॥	ನಿಜಂ=ತ್ರಿ [illegible] ತನ್ನ, [illegible] ನಿತ್ಯ—೨.
ಇತಿ ಜಾಂತವರ್ಗಃ	ಜಾಂತವರ್ಗ [illegible] ಮುಗಿದುದು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಾತ್ರಪದಗಳಸಮೂಹವು, ಇತೀಃಕ್ಷೇತ್ರ
ವಾಗಿದುದು

ಖಂ ಸ್ಯಾತ್ಮನಿಪ್ರವೀಣೇತಾಕ್ಷೇ
ತ್ರಜ್ಞೋವಾಚ್ಯಲಿಂಗಕಃ॥
ಸಂಜ್ಞಾಸ್ಸ್ಯಾಚ್ಚೇತನಾನಾ
ಹಸ್ತಾದ್ಯೈಶ್ಚಾರ್ಥಸೂಚ
ನಾ

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ-ಪು-ತ್ರಿಆತ್ಮನು.ಜಾಣನು
ಗೆಹೆಸರಾಪಾಗತ್ರಿ,
ಸಂಜ್ಞಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಬುದ್ಧಿ ಹೆಸರು.ಹ
ಸ್ತಾದಿನಯೊದಿಗಳಿಂದಅರ್ಥವನ್ನುಸೂ
ಚಿಸುವಿಕೆ ಈ ೨. ಅರ್ಥಗಳು,

ಇತಿಕ್ಷಾಂತವರ್ಗಃ

ಕ್ಷಾಂತವರ್ಗಃಶಬ್ದಾಕಾರಂತವೇಕಡೆಯೊಳು
ಪದಗಳುಳ್ಳ ಗುಂಪು, ಇತೀ=ಈ ಪ್ರ
ಕಾರವಾಗಿದುದು

ಶೌಕಭಗಂಡೌಕರಟೌ

ಕರಟಃ-ಪು=೧ಕಾಗೆ|ಆನೆಯಕಟವಾ
ಯಿ, ೨.

ಗಜಗಂಡಕಟೇಕಟೌ

ಕಟಃ-ಪು-೧-ಆನೆಯಕಟವಾಯಿಸ್ರೋ
ಟ,೨.

ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಸ್ತು ಖಲತಾದುಶ್ಚ
ರ್ಮಣಿಮಹೇಶ್ವರೇ।

ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಃ-ಪು೧ ಖಲತಿ=ಬಟ್ಟತಲೆಯ
ವನು, ದುಶ್ಚರ್ಮ=ದದ್ರು ಇಷ್ಟುಳ್ಳ
ಮಹೇಶ್ವರಃ=ಶಿವನು ೩ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು

ದೇವಶಿಲ್ಪಿನ್ಯಪಿತ್ವಷ್ಟಾ

ತ್ವಷ್ಟಾ-ಋ-ಪು-೧-ದೇವಶಿಲ್ಪಿವಿಶ್ವಕ
ರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ., ಬಡಿಗಕೆಲಸ
ದವನು ೨ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು.

ದಿಷ್ಟಂದೈವೆಪಿನಷ್ವಯೋಃ

ದಿಷ್ಟಂ-ನ=ದೈವವೆನಿಪ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ
ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ, ದಿಷ್ಟಃ-ಪು-೧ಕಾಲ
೨ಕ್ಕೂ ದಿಷ್ಟವೆಂದು ಹೆಸರು.

ರಸೇಕಟುಃಕಟ್ವ ಕಾರ್ಯೇತ್ರಿ
ಷುಮತ್ಸರತೀಕ್ಷ್ಣಯೋಃ॥

ಕಟುಃ-ಪು=೧ಖಾರದರುಚಿ, ಕಟು=ನ
೧-ಮಾಡಬಾರದಕೆಲಸ, ಮತ್ಸರಕ್ಕೂತೀ
ಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾಪ್ಸಾಗತ್ರಿ

ರಿಷ್ಟಂಕ್ಷೇಮಶುಭಾ ಭಾವೇ

ರಿಷ್ಟಂ-ನ-೧=ಕ್ಷೇಮ=ಅಶುಭಇಲ್ಲದಿ
ರುವಿಕೆ,೨.

ಷ್ವರಿಷ್ಟೇತುಶುಭಾಶುಭೇ॥

ಅರಿಷ್ಟಂ-ಶುಭಕ್ಕೂ ಅಶುಭಕ್ಕೂ ಹೆಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

...ಜಾನಿಷ್ಠ್ಯಲಯಾಂತ್ರಮುಕೆ
...ತ್ರರಾಶಿಷು ಅಯೋಘನೇ
...ಶೃಂಗೇ ಸೀರಾಂಗೇ ಕೂಟಮ್
...ಯಾಂ ।೧೯೩।

...ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಲಾಯಾಂ ತ್ರುಟಿ
...ಸ್ಯಾತ್ ಅಲ್ಪೇ ಸಂಶಯೇ)

...ತ್ಕರ್ಷಾಶಕ್ತ್ಯೋರ್ಅಭಿ...

...ಲಗ್ನ ಕಚೇ ಜಟಾ।

...ಃ ಫಲೇ ಸಮೃದ್ಧೌ ಚ

...ಜ್ಞಾನೇ ಚಕ್ಷುರ್ದರ್ಶನೇ

...ರ್ಯಾಗ ಚೇಷ್ಟಾ ...
...ನಿಶ್ಚಿತೇ ಬಹು ಕಾಲತ್ರ...

...ಕೃಛ್ರಗಹನೇ

ರಾ. ೨.

ಕೂಟಂ-ನ್ಪ ೧=ಮಾಯಾ-ಇಂದ್ರಜಾಲಾದಿಭ್ರಾಂತಿ, ನಿಶ್ಚಲಂ- ಚಲನವಿಲ್ಲದ ಆಕಾಶ ಮುಂತಾದದ್ದು, ಯಂತ್ರ-ಬೋನು ಉರುಲು, ಪಂಜರ ಮುಂತಾದದ್ದು, ಕೈತವಂ-ಕಪಟ, ಅನೃತಂ-ಸುಳ್ಳು, ರಾಶಿ-ಗುಪ್ಪೆ, ಅಯೋಘನಂ- ಚಮ್ಮಟಿಗೆ, ಶೈಲಶೃಂಗಂ-ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿ, ಸೀರಾಂಗ ಗಾ ೪.೭

ತ್ರುಟಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಲಾ-ಸಣ್ಣಯಾಲಕ್ಕಿ, ಅಲ್ಪಕಾಲಃ-ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಅಂದರೆ, ಲವಕಾಲದಲ್ಲಿ ೧೦೦ನೇ ಅಂಶ

ಸಂಶಯ... ಸಂದೇಹ-೩-ಅರ್ಥ ಕಿನ...

ಕೋಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧ ಅತಿಶಯ ಬಿಲ್ಲತುದಿ ಉತ್ಕರ್ಷಃ-ಅತಿಶಯ, ಶಕ್ತಿ, ಅಂಚು ... ಹೆಸರು. ಗೋಪಿ... ೧೦೦ ಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ ಹೆಸರಾಗುತ್ತದೆ

ಜಟಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧- ಮೂಲಂ-ಆಲದಮರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಿಳಲು, ಲಗ್ನಕಚಾಃ ರಾಳು ಹಣಿದ ಜಡೆ, ೨.

ವ್ಯುಷ್ಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಮೃದ್ಧಿ ೨.

ದೃಷ್ಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಕಣ್ಣು ನೋಟ-೩.

ಇಷ್ಟಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧ ಯಾಗವಿಶೇಷ, ಇಚ್ಛೆ-೨.

ಸ್ಪಷ್ಟಂ-ತ್ರಿ-೧=ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಬಹಳವಾದದ್ದು, ೨.

ಕಷ್ಟಂ-ನ-೧- ದುಃಖವು, ದುಃಖಕರ ಪ್ರವೇಶನಾದದ್ದು ... ಕೃಚ್ಛ್ರ ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಕ್ಷಾ [illegible] ಪೇ [illegible]

ಇದ್ [illegible]

ಇತಿ ಟಾಂ [illegible] ಗ [illegible]

ನೀಲಕಂಠಕ್ಕೆ [illegible]

ಘ್ರಾಸಿಕೆ [illegible]

ಉಸೂಲ [illegible]

ನಿಷ್ಠಾ [illegible]

[illegible] ತ್ರಿ [illegible]

ತ್ರಿ [illegible] ತ್ರಿ [illegible]

ಕಸಿಷ್ [illegible] ತ್ರಿಯು [illegible]

ಇತಿ [illegible] ಶಾಂತವರ್ಗ [illegible]

[illegible]

ದ [illegible] ಗೆ [illegible]

[illegible] ಕ್ಯ. ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಆಕಶ್ಯ [illegible] =ಪ್ರುಂ೧-ಸಮಾರ್ಥ [illegible] ಸು, ಬೋಗವಿಲ್ಲದವನು [illegible] ರು,

[illegible] ಗಗೆ=೩-ಪಕಾರಾಂತಃ [illegible] ಉಳ್ಳ ಪದಗಳ [illegible] ಕೇವ [illegible] ಗದುದು।

[illegible] ಕಂರಕ=ಪ್ರುಂ೧-ತಿಕವನು [illegible] ದೆ [illegible]

[illegible] =ಪ್ರುಂ೧ [illegible] ಲುವಾಡಗಳಿಗಿಂತ [illegible] ಳವಂತೆ, ೩,

[illegible] -೧-ನಿಕ [illegible] ನಾ [illegible] ಕಾರಣದೇ [illegible] ವೆಶೋಗಕೆ, ೨,

[illegible] ೧ ಹೆಚ್ಚಿ [illegible] ಪಿಕ್ಕ ೩.

ಜ್ಯೈ [illegible] =ಪ್ರುಂ೧ ಅತಿಕ [illegible] ಸಾದವನು. ವಡಪುಟ್ಟ [illegible] ೩ ಕಶ್ [illegible] ಹೆಸರು.

ಕನಿಷ್ಠ [illegible] ತ್ರಿ [illegible] ೧ ಅತಿಯುವಾ [illegible] ಕ್ಕವಾ [illegible] ಯಾದಪುದಾಗ, ಅಲ್ಪ [illegible] ೨ಕಶ್ಯಕ ಹೆಸರು.

ಶಾಂತತವರ್ಗ [illegible] ಕಾರವೇ [illegible] ದವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಪದಗಳ [illegible] ಈ ವೋರ ಮುಗಿದುದು.

ದ [illegible] ಡ [illegible] -೧-ದೊಂ [illegible] ಕಾ [illegible] ಪಾಕ್ಯ [illegible] ಚನಾದವಂತಹ [illegible] ಕೈಕ್ಕೆ, ಕಕ್ಕ, [illegible]

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತೆಗೊಳಕ್ಷುವಾಕಶಿರೋ

ಸಾನಸ್ ಪ್ರಶ್ನವ್ಯಾವ

ಪಾಚಸ್ತು ಪ್ರಡಾಣಿಲೋ

ಶಲಾಕಾಪಿ

ಕಾಲಪಿಷಟ್ಕ್ಷಣೇ॥

ಸ್ತ್ರೀಡಂಡಬ ಣ್

ಗನಸಂವಾ

ಡಮಕಾ ಪ್ರಭಗಣ

ಮಾಲಪಿಸಿಗ ಧನೇ॥

*

ತನಿಣ = ೪

ಯೋರ್ ಬಡ

ಕಕ್ಷ್ಯ ಛ ಂತಿರ

ದೇವ = ಫು ಂಗೇ ಳ = ಉಂಡೆ ಇಷ್ಟು ಬಲ್ಲ ೨,

ವ್ಯಸ = ಫು = ಂ ಪ್ರಹಾವ್ಯ, ಮಾಸ ಪ್ರಾವಮಾ ನವನ್ನು ತನ್ನ ಪಡೂವ್ಷ ಕ್ಷಣ ಎಕಲ್ಯ ಪೆಸರು.

ಇಡಾ - ಇಲ್ಲಾ - ಸ್ತ್ರೀ - ... ಗೋದು ಕತೆ, ವ ರವಾಣ ...

ಕ್ಷೇಡಿ ... ಸನಾದ, ೨,

ವಾದೀ ... = ಂ = ಪಂಕ್ತಣ ಕಾಲ ... ಪಕ ವಿಶಲಾತ್ಮ ಕಕ್ಷಣ ಕಾಲಗಳು ... ಯೊಳಗೆ ಸೂಪ್ಪನೆ ಬಂಬು, ಕ್ಷುಟ್ಟ ಸರ ಇಕಲ್ಯ ... ಸರುಗಳು,

... ನಗಳು, ... ಬಡೆ, ಕಾ ... ... ಮ ... ಈ ೬,

... ವರಿಸ್ಯ ವದಿವೆ, ... ಧ ... ಬಡವಾ ... ೩

... ವ ... ರ ... ಗಾ ... ಮಾಡಿದಾನು,

... ಕವಾವಾ ... ನ್ನವ ... ತ ... ಮಾಡು ...

...

ಘ್ರಾಣಪ್ರವೇಶಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾದ[illegible] ಕಟ

ಶಕ್ತೇ ಸ್ಥೌಲ್ಯೇ ತ್ರಿಷು ದೃಢಃ

ದೃಢಃ-ತ್ರಿ-೧-ಶಕ್ತಃ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ[illegible]ವನು, ಸ್ಥೌಲಃ-ಬಲಿತಾತಶರೀರವುಳ್ಳ[illegible]ವನು, ೨.

ವ್ಯೂಢೋ ವಿನ್ಯಸ್ತ ಸಂಹತೌ॥

ವ್ಯೂಢಃ- ಪು-೧-ವಿನ್ಯಸ್ತಃ-ರಚನಾ[illegible] ಶೇಷದಿಂದ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಸೇನೆ, ಸಂಹತ[illegible] ವಂದಕ್ಕೊಂದು ತಗಲಿದ್ದು, ೨.

ಇತಿ ಢಾಂತವರ್ಗಃ,

ಢಾಂತವರ್ಗಃ-ಢಕಾರವೇ ಕಡೆ[illegible]ಗುಳ್ಳ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತ್ತ[illegible]ರೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಭ್ರೂಣೋರ್ಭಕೇ ಸ್ತ್ರೈಣಗರ್ಭೇ

ಭ್ರೂಣಃ-ಪು-೧-ಅರ್ಭಕಃ-ಮ[illegible] ತೆಂಗಳ ಬಸುರು, ೨,

ಬಾಣೋ ಬಲಿಸುತೇ ಶರೇ ।

ಬಾಣಃ-ಪು-೧- ಬಲಿಪುತ್ರನಾದ ಬಾಣಾಸುರ, ಬಾಣವು.

ಕಣೋತಿಸೂಕ್ಷ್ಮೇ ಧಾನ್ಯಾಂಶೇ

ಕಣಃ-ಪು-೧-ಬಹಳ ಕೊಂಚವಾದ[illegible] ನುಚ್ಚು, ೨.

ಸಂಘಾತೇ ಪ್ರಮಥೇ ಗಣಃ ॥

ಗಣಃ-ಪು-೧-ಸಮೂಹವು, ಪ್ರಮಥ[illegible]ವು, ೨.

ಪಣೋ ದ್ಯೂತಾದಿಷೂತ್ಸೃಷ್ಟೇ ಭೃತೌ ಮೂಲ್ಯೇ ಧನೇಪಿ ಚ

ಪಣಃ-ಪು-೧- ದ್ಯೂತಾದಿಷು ಉ[illegible] ಷ್ಟಃ-ಜೂಜು, ಕೋಳಿಪಂದ್ಯಮು[illegible] ಪಂದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಡುವ ಪಣವು, ಭೃತಿಃ-ಕೂಲಿ, ಮೂಲ್ಯಂ-ಬೆಲೆ, ಧನಂ-[illegible] ಧ್ಯಾದಿಗಳ ಸಾಮ್ಯವತ್ತು, ಕಡುಗುಲಗ[illegible] ತೂಕ, ತಾಮ್ರದಕಾಸು, ೪,

ಮೌರ್ವ್ಯಾಂ ದ್ರವ್ಯಾಶ್ರಿತೇ ಸತ್ವಶೌರ್ಯಸಂಧ್ಯಾದಿಕೇ ಗುಣಃ।

ಗುಣಃ-ಪು-೧-ಮೌರ್ವೀ-ಬಿಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗ, ದ್ರವ್ಯಾಶ್ರಿತಃ-ರೂಪಾದಿ ಗುಣ[illegible] ದ್ರವ್ಯಗಳ ಶೌರ್ಯಾದಿಗುಣಗಳು ಸತ್ವಶೌ[illegible] ಸಂಧ್ಯಾದಿಕಂ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮಸ್ಸು[illegible]

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪು-ಕಪ್ಪು=ಮುಂತಾದ ಬಣ್ಣಗಳು,ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಾದಿ ಷಡ್ಗುಣೋಪಾಯಗಳೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪೆಸರು,

ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥಿತೌ ಕಾಲವಿಶೇಷೋತ್ಸವಯೋಃ ಕ್ಷಣಃ।

ಕ್ಷಣಃ-ಪು-೧ ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥಿತಿ=ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೇ=ಸುಮ್ಮನೇ ಯಿರುವಿಕೆ=ಕಾಲವಿಶೇಷಃ=ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಂಶಾಂಶ,ಉತ್ಸವ=ಸಂತೋಷದ ಕೆಲಸ,೩.

ವರ್ಣೋ ದ್ವಿಜಾದೌ ಶುಕ್ಲಾದೌ ಸ್ತುತೌ ವರ್ಣಂತು ವಾಕ್ಷರೇ॥

ವರ್ಣಃ=ಪು=೧=ದ್ವಿಜಾದಿಃ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಂತಾದಜಾತಿ,ಶುಕ್ಲಾದಿಃ - ಬಿಳುಪು ಮುಂತಾದಬಣ್ಣ,ಸ್ತುತಿಃ=ಕೊಂಡಾಡುವಿಕೆ,೩,ವರ್ಣಂ=ನ್ಪ=೧=ಅಕ್ಷರ.೪.

ಅರುಣೋ ಭಾಸ್ಕರೇಪಿ ಸ್ಯಾದ್ವರ್ಣಭೇದೇಪಿ ಸತು ತ್ರಿಷು।

ಅರುಣಃ=ಪು=೧=ಸೂರ್ಯನು,=ಸೂರ್ಯನಸಾರತಿಯಾದ ಅನೂರು=೨ -ಕೆಂಪಾದ ದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಾಗ,ತ್ರಿ.

ಸ್ಥಾಣುಶ್ಶರ್ವೇಪ್ಯಥ ದ್ರೋಣಃ ಕಾಕೇಽಪಿ

ಸ್ಥಾಣುಃ-ಪು= ಶಿವನು,ಮೋಟುಮರ,೨

ದ್ರೋಣಃ-ಪು=೧=ಕರಿಕಾಗಿ,ನಾಗಳತುಂಬೆಗಿಡ,೩,

ಆಜೌ ರಣಃ ॥೨೦೫॥

-ರಣಃ-ಪು=೧=ಧ್ವನಿ=ಯುದ್ಧ=೨-ಪೂರ್ವೋಕ್ತಗಳಾದ,ಅಪಿಚ=ಅವ್ಯಅನುವರ್ತಿಸಿ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಬಲದಿಂ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ,

ಗ್ರಾಮಣೀರ್ನಾಪಿತೇ

ಗ್ರಾಮಣೀಃ=ಪು-೧-ನಾಯಿಂದರವನ ಪೆಸರು,

ಪುಂಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಗ್ರಾಮಾಧಿಪೇ ತ್ರಿಷು

ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನಿಗೂ ಗ್ರಾಮಾಧಿಪತಿಗೂ ಪೆಸರಾದಾಗ, ತ್ರಿ,

ಊರ್ಣಾ ಮೇಷಾದಿಲೋಮ್ನಿ ಸ್ಯಾದಾವರ್ತೇ ಚಾಂತರಾಭ್ರುವೋಃ ॥

ಊರ್ಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಕುರಿಬಡಮೆ ಮುಂತಾದ ಕೂದಲು, ಕಣ್ಣುಹುಬ್ಬುಗಳನಡುವೆಯಿರುವ ಸುಳಿ, ಈ ೨.

ಹರಿಣೀ ಸ್ಯಾನ್ಮೃಗೀ ಹೇಮ

ಹರಿಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಹೆಣ್ಣುಜಿಂಕೆ,ಚಿನ್ನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರತಿವಾಹರಿತಾಚಯಾ। ತ್ರಿಷುಪಾಂಡೌಚಹರಿಣಃ	ದಪ್ರತಿಮ. ಹಳದೀಬಣ್ಣವುಳ್ಳದ್ದು, ಹರಿಣಃ-ತ್ರಿ-೧-ಬಿಳುಪು ಹಳದಿ ಬೆರತಪದಾರ್ಥ, ಜಿಂಕೆಗೆ ಪೆಸರಾದಾಗ, ಪು
ಸ್ಥೂಣಾಸ್ತಂಭೆ ಪಿವೆಶ್ಮನಃ	ಸ್ಥೂಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಮನೆಯಕಂಬ, ಕಬ್ಬಿಣ ಗೊಂಬೆ. ೨.
ತೃಷ್ಣೆಸ್ಪೃಹಾಪಿಪಾಸೆದ್ವೆ	ತೃಷ್ಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಹಾರೈಕೆ-ನೀರಡಿಕೆ ೨.
ಜುಗುಪ್ಸಾಕರುಣೆಘೃಣೆ। ವಣಿಕ್ಪಥೆಚವಿಪಣಿ	ಘೃಣಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಜಿಹಾಸೆ, ದಯೆ, ೨ ವಿಪಣಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಅಂಗಡಿ ಕೇರಿ, ಅಂಗಡಿ ೨,
ಸ್ಸುರಾಪ್ರತ್ಯಕ್ಚವಾರುಣೀ।	ವಾರುಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಹೆಂಡ. ಪಡುವಲುಕಡೆ-೨
ಕರೇಣು ರಿಭ್ಯಾಂಸ್ತ್ರೀನೆಭೆ	ಕರೇಣುಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಹೆಣ್ಣಾನೆ, ಗಂಡಾನೆಪೆಸರು, ಪು.
ದ್ರವಿಣಂತುಬಲೆಧನೆ ಶರಣಂಗೃಹರಕ್ಷಿತ್ರೋಃ ಶ್ರೀಪರ್ಣಂಕಮಲೆಪಿಚ॥	ದ್ರವಿಣಂ-ನ-೧-ಬಲ, ಧನ, ೨. ಶರಣಂ-ನ-೧-ಮನೆ. ರಕ್ಷಕನು. ೨ ಶ್ರೀಪರ್ಣೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ತಾವರೆಹುವ್ವು ನೆಲ್ಲೀಮರ
ವಿಷಾಭಿಮರಲೋಹೆಷುತೀ ಕ್ಷ್ಣಂಕ್ಲೀಬೆಖರೆತ್ರಿಷುತ್ರ,।	ತೀಕ್ಷ್ಣಂ-ನ-೧-ವಿಷ. ಅಭಿಮರಃ-ಯುದ್ಧ. ಉಕ್ಕು ಹರಿತವಾಗಿರುವ ಆಯುಧಾದಿಗಳ ಪೆಸರಾದಾಗ. ತ್ರಿ.
ಪ್ರಮಾಣಂಹೆತುಮರ್ಯ್ಯಾದಾ ಶಾಸ್ತ್ರೇಯತ್ತಾಪ್ರಮಾತೃಷು॥	ಪ್ರಮಾಣಂ-ನ-೧-ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣ. ಮರ್ಯ್ಯಾದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಳತೆ. ಆರೂಕ, ಮುಂತಾದಗೊತ್ತು, ದಿಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವವನು, ಈ ೬.
ಕರಣಂಸಾಧಕತಮಕ್ಷೆತ್ರ ಗಾತ್ರೆಂದ್ರಿಯೆಷ್ವಪಿ।	ಕರಣಂ-ನ-೧-ಮುಖ್ಯವಾದಸಾಧಕ. ಅಂದರೆ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳಕಾರಣ ಮನೆಹೊಲಮುಂತಾದದ್ದು. ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಈ ೪ ಕ್ಕೂ ಪೆಸರು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರಾಣ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ ಸಂಸರಣ ಮಸಂಬಾಧೇಚಮೂಗತೌ॥	ಸಂಸರಣಂ-ನ-೧-ಪ್ರಾಣಿಗಳಉತ್ಪತ್ತಿ ರೂಪ ಸಂಸ್ಕಾರ.ವಿರಳವಾಗಿ ದಂಡು ನ ಡಿಯುವಿಕೆ,ದೊಡ್ಡಬೀದಿ. ೩.
ಘಂಟಾಪಥೆ ಘನಾಂತಾನ್ನೆ ಸಮುದ್ಧರಣ ಮುನ್ನಯೆ।	ಸಮುದ್ಧರಣಂ=ನ-೧=ಕಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಅನ್ನ,ಎತ್ತುವಿಕೆ. ೨.
ಅಥತ್ರಿಷು	ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಣಾಂತದಕಡೆಗೂಹೇಳಲ್ಪ ಡುವ ಶಬ್ದಗಳು ತ್ರಿ॥
ವಿಷಾಣಂಸ್ಯಾತ್ಪಶುಶೃಂಗೆ ಭದಂಯೋ:--೧೨॥	ವಿಷಾಣಂ=ನ-೧=ದನದಕೊಂಬು. ಆನೆ ದಂತ.
ಪ್ರವಣಃಕ್ರಮನಿಮ್ನೋ ರ್ವ್ಯಾಂಪ್ರಹ್ವೇ ನಾತುಚತು ಷ್ಪಥೆ।	ಪ್ರವಣ:-೧= ಕ್ರಮದಿಂದ ವಾಟವಾಗಿ ಇಳಿಯತಕ್ಕನೆಲ. ಬೊಗ್ಗಿದವನು. ಈ ಕ್ಕೂಪೆಸರು,ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಗಳೂ ಸೇರುವ ಚೌಕಕ್ಕೆಪೆಸರಾದಾಗ ಪು.
ಸಂಕೀರ್ಣೌನಿಚಿತಾಶುದ್ಧಾ	ಸಂಕೀರ್ಣಃ=೧-ಸೇರಿದದ್ದು. ಬೆರೆತದು ೨=*ಉದಾಹರಣ*ಮ್ಲೇಚ್ಛಸಂಕೀರ್ಣೋ ದ್ದೇಶಃ-ಸಂಕೀರ್ಣಜಾತಿ:.
ವಿರಿಣಂಶೂನ್ಯಮೂಷರಂ	ಇರಿಣಂ-ಪು-ಈರಣಂ-೧-ಪಾಳು,ನಿ ರಿಲ್ಲದದಿಣ್ಣೆ। ೧.
ಇತಿಣಾಂತವರ್ಗಃ --*--	ಣಾಂತವರ್ಗಃ=ಣಕಾರವೇಕಡೆಯಾಗಿವು ಳ್ಳಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿ=ಈಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು,
ದೇವಸೂರ್ಯೌ ವಿವಸ್ವಂತೌ ಸರಸ್ವಂತೌನದಾರ್ಣವೌ।	ವಿವಸ್ವಾನ್-ತ್-೧- [illegible] ಸರಸ್ವಾನ್=ತು-ಪು-೧=ಗಂಡುಹೊಳೆ ಗುಕಡಲಿಗೂಹೆಸರುಗಳು,
ಪಕ್ಷಿತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೌ ಗರುತ್ಮಂತೌ। ಶಕುಂತೌಭಾಸಪಕ್ಷಿಣೌ ಅಗ್ನ್ಯುತ್ಪಾತೌ ಧೂಮಕೇತೂ ಜೀಮೂತೌ ಮೇಘಪರ್ವತೌ ಹಸ್ತೌ ಪಾಣಿನಕ್ಷತ್ರೆ	ಗರುತ್ಮಾನ್-ತ್=ಪು=೧-ಹಕ್ಕಿ, ಗರುಡ ಶಕುಂತಃ=ಪು-೧-ಚೆಂಬಾರಕಾಗಿ,ಹಕ್ಕಿ ೨ ಧೂಮಕೇತುಃ-ಪು-೧-ಅಗ್ನಿ.ಉತ್ಪಾತ ೨ ಜೀಮೂತಃ=ಪು=೧-ಮೋಘ,-ಬೆಟ್ಟ ಹಸ್ತಃ=ಪು-೧=ಕೈಯಿ. ಹಸ್ತನಕ್ಷತ್ರ-೨

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮರುತ್ಪವನಾಸುರೌ।	ಮರುತ್-ತ್-ಪು-೧-ಗಾಳಿ,ದೇವತೆ. ೨
ಯಂತಾಹಸ್ತಿಪಕೆಸೂತ	ಯಂತಾ-ಋ=ಪು-೧=ಆನೆ ಮಾವಟಿಗ ಸಾರಥಿ. ೨
ಭರ್ತಾಧಾತರಿಪೋಷ್ಟರಿ।	ಭರ್ತೃ, ಋ-ಪು-೧=ಹೊರುವವನು ಪೋಷಿಸುವವನು.
ಯಾನಪಾತ್ರೆಶಿಶೌಪೋತಃ	ಪೋತಃ=ಪು-೧-ಹರಿಗೋಲು,ಮರಿ. ೨
ಪ್ರೇತಃಪ್ರಾಣ್ಯಂತರೆಮೃತೆ॥	ಪ್ರೇತಃ-ಪು-೧-ನರಕಯಾತನೆಪಡುವ ಪ್ರಾಣಿ. ಸತ್ತು ಹೆಣ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಯಿರುವವನು, ೨
ಗ್ರಹಭೆದೆಧ್ವಜೆಕೆತುಃ	ಕೇತುಃ=ಪು=೧=ಕೇತುವೆಂಬ ಗ್ರಹ.ಧ್ವಜ,ಉತ್ಪಾತ, ೩
ಪಾರ್ಥಿವೆತನಯೆಸುತಃ।	ಸುತಃಪು-೧=ಅರಸು. ಮಗ. ೨
ಸ್ಥಪತಿಃಕಾರುಭೇದೆಪಿ	ಸ್ಥಪತಿಃ=ಪು-೧-ಶಿಲ್ಪಿ-ಬೃಹಸ್ಪತಿ.ಸವನಯಾಜಿ. ೨.
ಭೂಭೃದ್ಭೂಮಿಧರೆನೃಪೆ।	ಭೂಭೃತ್-ತ್=ಪು=೧-ಬೆಟ್ಟ-ಅರಸನು
ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತೊಭೂಪೆಪಿ	ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತಃ=ಪು=ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದ ಅರಸು, ಪಟ್ಟಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆತಕ್ಕ ಅರಸ, ೨ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,
ಋತುಸ್ತ್ರೀಕುಸುಮೆಪಿಚ	ಋತುಃ=ಪು-೧=ಹೆಂಗಳುತಿಂಗಳುತಿಂಗಳಿಗೂ ಮೈ ನೆರೆಯುವಿಕೆ, ೬ಕಾಲ,ಈ ೨ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,
ವಿಷ್ಣಾವಪ್ಯಜಿತಾವ್ಯಕ್ತೌ	ಅಜಿತಃ=ಪು=೧=ವಿಷ್ಣು.ಗೆಲ್ಲಲ್ಪಡದಿರುವವನಿಗೆ ಹೆಸರಾದಾಗ ತ್ರಿ। ಅವ್ಯಕ್ತಃ ಪು-೧=ವಿಷ್ಣು,ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೇ ಇರುವದಕ್ಕೆಹೆಸರಾದಾಗ ತ್ರಿ।
ಸೂತಸ್ತ್ವಷ್ಟರಿಸಾರಥೌ	ಸೂತಃ=ಪು=೧=ಬಡಿಗೆಯವನು,ರಥನಡಿಸುವಸಾರಥಿ,
ವ್ಯಕ್ತಃಪ್ರಾಜ್ಞೇಪಿ	ವ್ಯಕ್ತಃ ಪು ೧-ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನುಸ್ಪಷ್ಟವಾದದ್ದು,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಷ್ಟಾಂತಾವುಭೌಶಾಸ್ತ್ರ
ರ್ಶನೇ॥

ದೃಷ್ಟಾಂತಃ-ಪು-೧=ಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶನ ಉದಾಹರಣೆ|| ೨.

ಕ್ಷತ್ತಾ ಸ್ಯಾತ್ಸಾರಥೌದ್ವಾ
ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಯಾಂಚಶೂ
ದ್ರಜೇ॥

ಕ್ಷತ್ತಾ-ಋ=ಪು=೧=ಸಾರಥಿ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಯಿದುಕೊಂಡಿರುವವನು, ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಬೀಜಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು, ೩ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ವೃತ್ತಾಂತಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಕ
ಪ್ರಕಾರೇಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯವಾ
ರ್ತಯೋಃ

ವೃತ್ತಾಂತಃ-ಪು=೧-ಪ್ರಕರಣ=ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತೋಚಿತ ಪ್ರಸ್ತಾವ, ಪ್ರಕಾರ ಅಂದರೆ, ಬಗೆ, ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯಂ-ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಂಬಳಕೆ. ವಾರ್ತೆ ೪ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ಆನರ್ತಸ್ಸಮರೇನೃತ್ತಸ್ಥಾ
ನೀವೃದ್ವಿಶೇಷಯೋಃ॥

ಆನರ್ತಃ-ಪು-೧-ಯುದ್ಧ, ನಾಟ್ಯರಂಗಸ್ಥಳ, ನೀವೃದ್ವಿಶೇಷ, ಅಂದರೆ ಪಡುವಲ ಕಡಲ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ದೇಶವಿಶೇಷ, ೩

ಕೃತಾಂತೋಯಮಸಿದ್ಧಾಂ
ದೈವಾಕುಶಲಕರ್ಮಸು।

ಕೃತಾಂತಃ-ಪು=೧-ಯಮ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಅಬಾಧಿತವಾದ ಅರ್ಥ, ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ, ಅಕುಶಲಕರ್ಮ, ಅಂದರೆ, ಪಾಪದ ಕೆಲಸ, ೪ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ಶ್ಲೇಷ್ಮಾದಿರಸರಕ್ತಾದಿಮ
ಭೂತಾನಿತದ್ಗುಣಾಃ।
ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಶ್ಮವಿಕೃತಿಶ್ಶ
ಯೋನಿಶ್ಚಧಾತವಃ

ಧಾತುಃ-ಪು-೧-ವಾತಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳು, ರಸ ರಕ್ತ ಮುಂತಾದ ಧಾತುಗಳು, ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಭೂತಗಳು, ಗಂಧ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು, ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಕಾವಿ ಮುಂತಾದ ಶಿಲಾವಿಕಾರಗಳು, ಭೂ ಏಧ ಸ್ಪರ್ಧ ಗಾಧೃ-ಓಭೃ-ಇತ್ಯಾದಿ ಪದ ರೂಪ ಕಾರಣಗಳು ಈ ೭ ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ಕ್ಷಾಂತರೇಪಿಶುದ್ಧಾಂತೋ
ನೃಪಸ್ಯಾಸರ್ವಗೋಚರೇ॥

ಶುದ್ಧಾಂತಃ-ಪು-೧-ಅಸರ್ವಗೋಚರೋ ನೃಪಸ್ಯ ಕಕ್ಷ್ಯಾಂತರಃ-ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಬಾರದೇ ಇರುವ ಅರಸಿನ ಅಂತಃಪುರ, ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು-೨ಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,

ಕಾಸೂಸಾಮರ್ಥ್ಯಯೋ

ಶಕ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕಾಸೂ-ಭಲ್ಲೆಯಂಬ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶ್ಯಕ್ತಿ | ಅಸಾಧಾರಣ ವಿಶೇಷ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯಾದಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮ, ಶಕ್ತಿ,

ಮೂರ್ತಿಃಕಾಠಿನ್ಯಕಾಯಯೋಃ ವಿಸ್ತಾರವಲ್ಲ್ಯೋರ್ವ್ರತತಿರ್ವಸತೀರಾತ್ರಿವೇಶ್ಮನೋಃ ಕ್ಷಯಾರ್ಚನಯೋರಪಚಿತಿ ಸ್ವಾತಿರ್ದಾನಾವಸಾನಯೋಃ|

ಮೂರ್ತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಕಠಿನತ್ವ...
ವ್ರತತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ವಿಸ್ತಾರ...
ವಸತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ರಾತ್ರಿ...
ಅಪಚಿತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಹಾನಿ...
ಸಾತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಕೊಡು... ಹೋಗುವಿಕೆ,೨,

ಆರ್ತಿಃಪೀಡಾಧನುಃಕೋಟ್ಯೋ

ಆರ್ತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಪೀಡೆ,ಬಿಲ್ಲಿನ...

ರ್ಜಾತಿಸ್ಸಾಮಾನ್ಯಜನ್ಮನೋಃ

ಜಾತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧ನಿತ್ಯವಾಗಿ ... ವ್ಯಗುಣ ಕರ್ಮಗುಣಂಗಳಲ್ಲಿ... ನ್ಯಧರ್ಮ, ಅಂದರೆಗೋತ್ವಬ್ರಾಹ್ಮ... ತ್ವಾದಿಗಳುಹುಟ್ಟುವಿಕೆ,ಎರ...

ಪ್ರಚಾರಸ್ಯಂದಯೋರೀತಿ

ರೀತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ವ್ಯಾಪಕವಾದ... ವಾಗಿರುವಿಕೆ,ಜಾರುವಿಕೆ, ಹಿತ್ತಾಳೆ... ರಕ್ಕೊಡೆಸರು

ರೀತಿರ್ಡಿಂಬಪ್ರವಾಸಯೋಃ|

ರೀತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧ಡಿಂಬ,ಅತಿವೃಷ್ಟಿ... ತಾದಬಾಧೆ,ಎಲೆಮಕ್ಕಳು ಪಡಿಸು... ಪರಸ್ಥಳವಾಸ,೩,

ಉದಯೇಧಿಗಮೇಪ್ರಾಪ್ತಿಃ

ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಲಾಭ–ಹು... ಪಡೆಯುವಿಕೆ,೨,

ಸ್ತ್ರೇತಾತ್ವಗ್ನಿತ್ರಯೇಯುಗೇ||

ತ್ರೇತಾ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ಮೂರಗ್ನಿಗಳು... ತ್ರೇತಾಯುಗ,೨

ವೀಣಾಭೇದೇಪಿಮಹತೀ

ಮಹತೀ–ಸ್ತ್ರೀ–೧–ನಾರದನ... ಧಿಕವಾದದ್ದು,೨

ಭೂತಿರ್ಭಸ್ಮನಿಸಂಪದಿ|| ನದೀನಗರ್ಯೋರ್ನಾಗಾನಾಂ ಭೋಗವತ್ಯ

ಭೂತಿಃ–ಸ್ತ್ರೀ–೧ಭೂದಿ,ಸಂಪ...
ಭೋಗವತೀ–ಸ್ತ್ರೀ–೧ ಹಾವುಗಳ... ರು, ಅಂದರೆ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಳನಡೀ,ಹಿಂದಕವಿಷದಹೊಳಿ,೩,

ಸಂಗರೇ॥ ೨೦೬ ॥ ಸಂಗೆ ಸ ... ಸಮಿತಿಃ ... ಯುವಾ ಸಾವಪಿಕ್ಷಿತಿಃ॥

ಸವಿತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಯುದ್ಧ,ಕೂಡಿಕೆ ಸಭೆ,೩,

ಕ್ಷಿತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ನಾಶ, ಇರುವಿಕೆ.ಭೂಮಿ,೩

ರವೇರರ್ಚಿಶ್ಚ ಶಸ್ತ್ರಂಚೆವ ... ಜ್ವಾಲಾ ಚ ಹೇತಯಃ॥

ಹೇತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಸೂರ್ಯಕಿರಣ,ಶಸ್ತ್ರ. ಬೆಂಕಿಯುರಿ,೩

... ಜಗತಿ ಜಗತಿ ಛಂದೋವಿಶೇಷೆ ... ಪಿ।

ಜಗತೀ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಲೋಕ. ಪಾದ ೧೨ಕ್ಕೆ ೧೨ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳಛಂದಸ್ಸು,ಭೂಮಿ,೩

ಪಂಕ್ತಿ ಛಂದೋಪಿದಶಕಮ್ ...

ಪಂಕ್ತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಪಾದ ೧೦ಕ್ಕೆ ೧೦ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳಛಂದಸ್ಸು।ಜನಸ್ತಾಗಿರುವಿಕೆ,ಹತ್ತನೇದು,ಶ್ರೇಣಿ,೪

... ಪ್ರಭಾವೇಪಿಚಾಯತಿ ...

ಆಯತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಪ್ರಭಾವ.ಭವಿಷತ್ಕಾಲ,ನೀಳ,೩

... ಪತ್ತಿ ರ್ಗತೌ ಚ ...

ಪತ್ತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ನಡಿಕೆ,ಕಾಲುನಡಿಜನ,ಸೇನಾಭೇದ,೩

... ಪಕ್ಷತಿಃ ಪಕ್ಷಭೇದ ...

ಪಕ್ಷತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಅರ್ಧತಿಂಗಳು,ರೆಕ್ಕೆ ರೆಕ್ಕೆಯುಬುಡ,ಪಾಡ್ಯದಿವಸ,೪

... ಪ್ರಕೃತಿ ಯೋನಿಲಿಂಗೆ ಚ ...

ಪ್ರಕೃತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಯೋನಿ—ಪರಿಣಾಮ್ಯುಪಾದಾನಕಾರಣ,ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ. ಘಟಾದಿಪ್ರಕೃತಿಭೂತಮೃಗಾದಿಗಳುಲಿಂಗ—ರಾಜ್ಯಾಂಗ, ಪ್ರಧಾನಗುಣಸಾಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವ. ೭

... ವ್ಯಾಖ್ಯಾವೃತ್ತಯಃ ...

ವೃತ್ತಿಃ—ಸ್ತ್ರೀ—೧—ಅಲಂಕಾರಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಕೈಶಿಕ್ಯಾದಿವೃತ್ತಿಗಳು,ಕೃಷ್ಯಾದಿ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿವಿವರಣಗ್ರಂಥ, ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿಹುಟ್ಟುವನಾನಾಜ್ಞಾನಗಳು,ಶಕ್ಯಲಕ್ಷಣಾನ್ಯತರಸಂಬಂಧಇರುವಿಕೆ,೬

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಿಕತಾಸ್ಸ್ಯುರ್ವಾಲುಕಾಪಿ
ವೇದೇಶ್ರವಸಿಚಶ್ರುತಿಃ।
ವನಿತಾಜನಿತಾತ್ಯರ್ಥಾನುರಾ
ಗಾಯಾಂಚಯೋಷಿತಿ।
ಗುಪ್ತಿಃಕ್ಷಿತಿವ್ಯುದಾಸೇಪಿ
ಧೃತಿರ್ಧಾರಣಧೈರ್ಯಯೋಃ
ಬೃಹತೀಕ್ಷುದ್ರವಾರ್ತಾಕೀ
ಛಂದೋಭೇದೇಮಹತ್ಯಪಿ
ವಾಸಿತಾಸ್ತ್ರೀಕರಿಣ್ಯೋಶ್ಚ
ವಾರ್ತಾವೃತ್ತೌಜನಶ್ರುತೌ
ವಾರ್ತಂಫಲ್ಗುನ್ಯರೋಗೇಚ
ತ್ರಿಷ್ವಪ್ಸುಚಘೃತಾಮೃತೇ
ಕಲಧೌತಂರೂಪ್ಯಹೇಮ್ನೋ
ರ್ನಿಮಿತ್ತಂಹೇತುಲಕ್ಷ್ಮಣೋ
ಶ್ರುತಂಶಾಸ್ತ್ರಾವಧೃತಯೋ
ರ್ಯುಗಪರ್ಯಾಪ್ತಯೋಃಕೃತಂ
ಅತ್ಯಾಹಿತಂಮಹಾಭೀತಿಃ
ಕರ್ಮಜೀವಾನಪೇಕ್ಷಿಚ॥
ಯುಕ್ತೇಕ್ಷ್ಮಾದಾವೃತೇಭೂ
ತಂಪ್ರಾಣ್ಯತೀತೇಸಮೇತ್ರಿಷು

ಸಿಕತಾಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ನಿತ್ಯಬಹುವಚನಸ್ತ್ರೀ
ಈಶಬ್ದವುಮರಳಿಗೂ ಮರಳು ನೆಲಕ್ಕೂ
ಸರು,
ಶ್ರುತಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ- ೧-ವೇದ,ಕಿವಿ,ಸ್ಮೃತಿ
ತಕೇಳುವಿಕೆ,೩
ವನಿತಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಪ್ರೇಮ ವನ್ನು
ಮಾಡುವಳು,ಹೆಂಗಸು;
ಗುಪ್ತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೧ ನೆಲಹೊಳಿಗ,
ಸೆರೆಮನೆ,೩
ಧೃತಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಧರಿಸುವಿಕೆ,ಧೈರ್ಯ
ಬೃಹತೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ರಾಮಗುಳ್ಳ
ಬಾದಂಗಿ ೯ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಛಂದ
ಅಧಿಕವಾದ್ದು, ಉತ್ತರಿಯ್ಯ, ೪,
ವಾಸಿತಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧ಹೆಂಗಸು,ಹೆಣ್ಣಾ
ವಾರ್ತಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಜೀವನೋಪಾ
ಜನವಾರ್ತೆ.
ವಾರ್ತಂ-ತ್ರಿ-೧-ತುಚ್ಛ,ರೋಗವಿಲ್ಲ
ಘೃತಂ-ನ-೧=ನೀರು,ತುಪ್ಪ,ತೇಜ
೩=ಅಮೃತಂ-ನ-೧-ನೀರು,ವೆಕ್ಷ
ಚಿತ,ಹಾಲು,ಸುಧೆ೫
ಕಲಧೌತಂ-ನ=೧ಬೆಳ್ಳಿ ಭಂಗಾರ
ನಿಮಿತ್ತಂ-ನ-೧-ಕಾರಣ ಗುರುತು
ಶ್ರುತಂ=ತ್ರಿ-೧ಶಾಸ್ತ್ರ,ವುಕೇಳಿಲ್ಪ
ಕೃತಂ-ನ=೧ಕೃತಯುಗ,
ವಿಕೆ,ಅತ್ಯಾಹಿತಂ=ನ=ಮಹಾಭಯ
ವದವೋಲಣಆಶೆಯಿಲ್ಲದೇ ದುಡುಕು
ಲಸ ಭೂತಂ-ನ-ಯೋಗ್ಯ
ಪಂಚಭೂತ ಭೌತಿಕಸತ್ಯ
ಅತೀತಕಾಲಸಮಾನೋತ್ತರ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವೃತ್ತಂ ಪದ್ಯೇ ಚರಿತ್ರೇ ತ್ರಿಷ್ವತೀತೇ ದೃಢನಿಸ್ತಲೇ॥	ವೃತ್ತಂ-ನ=೧=ಪದ್ಯ, ಚರಿತ್ರ ೨ ಕಳೆದುಹೋದದ್ದಕ್ಕೂ, ಗುಂಡಾದದ್ದಕ್ಕೂ ಆಳವಾದದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾದಾಗ ತ್ರಿ
ಮಹದ್ರಾಜ್ಯಂ ಚಾ	ಮಹತ್-ತ್ರಿ-ನ-೧-ರಾಜ್ಯ, ದೊಡ್ಡದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು-೨
ವಗೀತಂ ಜನ್ಯೇ ಖ್ಯಾತೇ ಗರ್ಹಿತೇ ತ್ರಿ	ಅಪಗೀತಂ-ನ=೧ ಅಪವಾದ, ನಿಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ತ್ರಿ
ಶ್ವೇತರೂಪ್ಯೇಪಿ	ಶ್ವೇತಂ-ನ-೧=ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಿಳುಪಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಾಗ ತ್ರಿ
ರಜತಂ ಹೇಮ್ನಿ ರೂಪ್ಯೇ ಸಿತೇ ಚ	ರಜತಂ=ನ=೧-ಬೆಳ್ಳಿ, ಭಂಗಾರ, ಬಿಳುಪಾದ್ದೆ ತ್ರಿ
ತ್ರಿಷ್ವಥೋ	ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಾಂತಗಳಾಗುವಂಥ ಪರಿಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಾನಾರ್ಥಕಗಳು ದಳಬದ್ಧಗಳು ತ್ರಿ
ಜಗದಿಂಗೇಪಿ	ಜಗತ್=ತ್ರಿ ೧ ಇಂಗವೆಂದರೆ, ಸಂಚರಿಸುವದು, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಾಗ-ನ- ಗಾಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದಾಗ-ಪು-
ನೀಲ್ಯಾದಿ ರಾಗೇ ಚ	ರಕ್ತಂ=೧=ನಿಲಿ ಮುಂತಾದ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಾಣಬರುವದು, ರಕ್ತ, ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು
ದಾತಸ್ಸಿತೇ ಪೀತೇ ಶುದ್ಧೇ	ಅವದಾತಃ-ತ್ರಿ ೧-ಬಿಳುಪಾದ್ದು, ಹಳದಿಯಾದದ್ದು ಪಾಪ ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ್ದು, ೩
ಬದ್ಧಾರ್ಜುನೌ ಸಿತೌ	ಸಿತಃ-ತ್ರಿ ೧ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಬಿಳುಪಾದ್ದು-೨
ಯುಕ್ತೇ ಸಂಸ್ಕೃತೇವ ಅಭಿನೀತೋ	ಅಭಿನೀತಃ-ತ್ರಿ ೧ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಸಿಟ್ಟುಳ್ಳದ್ದು
ಸಂಸ್ಕೃತಂ॥ ಕೃತ್ರಿಮೇ ಲಕ್ಷಣೋಪೇತೇಪ್ಯ	ಸಂಸ್ಕೃತಂ-ತ್ರಿ ೧ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ ಕಾಣಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಪಸಲಕ್ಷ್ಮ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗಿನುಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಗೀರ್ವಾ ಣಶಬ್ದ
ಕ್ಕಾಗಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವಸ್ತು ೩.

ನಂತೋನವಥಾವಪಿ

ಅನಂತಃ=ತ್ರಿ=೧ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ್ದು
ಸವಿಷ್ಣ=ಪು-ಆಕಾಶ,ನ-ಭೂಮಿ

ಖ್ಯಾತೆಹೃಷ್ಟೆಪ್ರತೀನೊಭಿ
ಜಾತಸ್ತುಕುಲಜೆಬುಧೆ

ಪ್ರತೀತಃ=ತ್ರಿ=೧ಪ್ರಸಿದ್ಧಸಂತ
ಪಟ್ಟದ್ದು=ಅಭಿಜಾತಃ=ತ್ರಿ
ಉಪ್ರಸೂತಪಂಡಿತ,೨

ವಿವಿಕ್ತೌ ಕ್ರೂತವಿಜನೌ

ವಿವಿಕ್ತಃ-ತ್ರಿ=೧=ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ
ಕಾಂತಸ್ಥಳ,೨,

...೧ಪ್ರಜ್ಜಿತಪ್ಪದ್ದ
ಳಿತದ್ದು,

ಮೂರ್ಛಿತೌ ಮೂಢಸೆ
ಭ್ರಾಯು
ಪ್ಯಾಜಾವ್ಲು ಪರುಷಾ
ಶುಕ್ಲಾ
ಶಿತೀಧವಳಮೆಚಕೌ॥
ಸತ್ಯೆಸಾಥೌ ವಿದ್ಯಮಾನೆಪ್ರ
ಶಸ್ತೆಭ್ಯರ್ಹಿತೆಚಸತ್,

ಶುಕ್ತಃ-ತ್ರಿ-೧-ಹುಳಿತದ್ದು,
ವಾದದ್ದು೨
ಶಿತಿಃ-ತ್ರಿ೧-ಬಿಳುಪಾದ್ದುಕಪ್ಪ
ಸತ್-ತ್ರಿ=೧ಯಥಾರ್ಥವಚ
ಧುಪುರುಷ, ಇರುವಂಥಾದ್ದು
ದಂಥಾದ್ದುಪೂಜ್ಯವಾದ್ದು,೫

ಪುರಸ್ಕೃತಃಪೂಜಿತೆರಾತ್ಯ
ಭಿಯುಕ್ತೆಪ್ರತಃಕೃತೆ।೨೪೦।

ಪುರಸ್ಕೃತಃ-ತ್ರಿ-೧ ಪೂಜಿತನು
ಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟದು. ಮು
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

ನಿವಾತಾವಾಶ್ರಯಾವಾತೌಶ
ಸ್ತ್ರಾಭೇದ್ಯಂ ಚವರ್ಮಯತ್,

ನಿವಾತಃ-ತ್ರಿ-೧=ಇರುವಸ್ಥಳ,ಗ
ಗಳಿಯುದಸ್ಥಳಆಯುಧಗಳಿಂದ
ಕೂಡದಕವಚ೩,

ಜಾತೊನ್ನತಪ್ರವೃದ್ಧಾಸ್ಸ್ಯು
ರುಛ್ರಿತಾ
ಉಥಿತಾಸ್ತ್ವವಿ॥ವೃದ್ಧಿ
ಮತ್ಪ್ರೊದ್ಯತೊತ್ಪನ್ನಾ
ವಾದೃತೌಸಾದರಾರ್ಚಿತಾ ॥

ಪುಛ್ರಿತಃ-ತ್ರಿ-೧ ಹುಟ್ಟಿರು
ದ್ದವಾಗಿರುವದು,ಹೆಚ್ಚಾಗಿಬೆಳೆದ
ಉದಿತಃ=ತ್ರಿ-೧-ಎದ್ದದ್ದು
ಉಳ್ಳದ್ದುಹುಟ್ಟಿದ್ದು೩.
ಆದೃತಃ-ತ್ರಿ-೧ಆದರಣೆಯು
ಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಇತಿ ತಾಂತವರ್ಗಃ

ಅರ್ಥೋಭಿಧೇಯರೈವಸ್ತು ಪ್ರಯೋಜನನಿವೃತ್ತಿಷು
ನಿಪಾನಾಗಮಯೋಸ್ತೀರ್ಥ ಮೃಷಿಜುಷ್ಟಜಲೇಗುರೌ
ಸಮರ್ಥಸ್ತ್ರಿಷುಶಕ್ತಿಷ್ಠೇ ಸಂಬಂಧಾರ್ಥೇಹಿತೇಪಿಚ

ದಶಮೀಸ್ಥೌಕ್ಷೀಣರಾಗ ವೃದ್ಧೌ
ವೀಥೀಪದವ್ಯಪಿ
ಆಸ್ಥಾನೀಯತ್ನಯೋರಾಸ್ಥಾ
ಪ್ರಸ್ಥೋಸ್ತ್ರೀಸಾನುಮಾನಯೋಃ

ಇತಿ ಥಾಂತವರ್ಗಃ

ಅಭಿಪ್ರಾಯವಶೌಛಂದ
ಅಬ್ದೌಜೀಮೂತವತ್ಸರೌ
ಅಪವಾದೌತುನಿಂದಾಜ್ಞೆ
ದಾಯಾದೌಸುತಬಾಂಧವನ
ಪಾದಾರಶ್ಮ್ಯಂಘ್ರಿತುರ್ಯಾಂಶ
ಚಂದ್ರಾಗ್ನ್ಯರ್ಕಾಸ್ತಮೋನುದಃ
ನಿರ್ವಾದೋಜನವಾದೇಗಿ

ತಾಂತವರ್ಗಃ=ತಕಾರವೇ ಅಂತವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ನಾನಾರ್ಥಕಪದಗಳಸಮೂಹವು-ಇತಿ-ಈಮೇರೆಮುಗಿದುದು,

ಅರ್ಥಃ=ಪು-೧-ವಾಚ್ಯವು,ಧನ,ವಸ್ತು ಪ್ರಯೋಜನ,ಆಜಹೊಗುವಿಕೆಃ.

ತೀರ್ಥಂ=ನ-೧ನೀರುತೊಟ್ಟಿಶಾಸ್ತ್ರ ಋಷಿಗಳಿಂದಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಜಲಾಧಾರಗುರುಗಳ

ಸಮರ್ಥಃ=ತ್ರಿ-೧=ಶಕ್ತಿಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನುಅನ್ವಯಕ್ಕೆಯೋಗ್ಯವಾದಅರ್ಥ ಉಳ್ಳದ್ದು,ಹಿತವಾದದ್ದುಳ.

ದಶಮೀಸ್ಥಃ-ಪು=೧ನಷ್ಟವೀರ್ಯನುಮು ದುಕನು೧

ವೀಥೀಸ್ತ್ರೀ=೧ಕಪದಯೊಪಂತಿ| ೨||

ಆಸ್ಥಾನೀ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಆಸ್ಥಾನ,ಯತ್ನ.

ಪ್ರಸ್ಥಃ=ಗ್ನ-೧ಬೆಟ್ಟದಜರಿ,ಬಳ್ಳ ೧

ಥಾಂತವರ್ಗಃ= ಥಕಾರವೇಕಡೆಯೊಳ ಗುಳ್ಳಪದಗಳಸಮೂಹವು=ಇತಿ=ಈಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು,

ಛಂದಃ-ಪು=೧=ಅಭಿಪ್ರಾಯ,ಅಧೀನ||೧

ಅಬ್ದಃ=ಪು=೧-ಮೇಘ,ಸಂವತ್ಸರ|೨|

ಅಪವಾದಃ=ಪು=೧-ನಿಂದೆ. ೩|

ದಾಯಾದಃ=ಪು=೧=ಮಗ,ದಾಯಾದಿ-ಭಾಗಸ್ತ೩

ಪಾದಃ-ಪು-೧-ಕಿರಣಕಾಲುನಾಲ್ಕನೆಅಂಶಪೂಜ್ಯ

ತಮೋನುತ್-ಪು-ಚಂದ್ರ-ಅಗ್ನಿ|ಸೂರ್ಯರುಳ

ನಿರ್ವಾದಃ=ಪು=೧=ಅಪನಿಂದೆ,ನಿಶ್ಚಯವಾದ ವಾದಿಸುವಿಕೆವಾಪ್ಪಿಲ್ಲವೇಯೆಂಬಿಕೆ೩

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಾದೋಜಂಬಾಲಶಷ್ಪಯೋಃ

ಶಾದಃ- ಪು-೧-ಕೆಸರು. ಎಳೇಹುಲ್ಲು

ಸ್ಯಾರಾವೇರುದಿತೇತ್ರಾತರ್ಯಾ

ಕ್ರಂದೋದಾರುಣೇರಣೇ

ಕ್ರಂದಃ=ಪು=೪ ಧ್ವನಿಯಿಂಕರೆ[illegible] ಳುವಿಕೆ ರಕ್ಷಕಭಯಂಕರವಾದಯುದ್ಧ

ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯೇಪ್ರಸಾದೋನುರೋಧೇಪಿ

ಪ್ರಸಾದಃ=ಪು=೧=ಅನುಸರಿಸುವಿಕೆ [illegible] ರ್ಮಲ್ಯಪಿ ರೀತಿಕಾವ್ಯಗುಣ

ಸೂದಸ್ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯಂಜನೇಪಿಚ

ಸೂದಃ=ಪು=೧-ಅನ್ನದಪರಿಕರ [illegible] ಯುಪನು॥

ಗೋಷ್ಠಾಧ್ಯಕ್ಷೇಪಿಗೋವಿಂದೋ

ಗೋವಿಂದಃ-ಪು=೧=ಗೋಪಾಲಕ [illegible] ವಿಷ್ಣು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ೩,

ಹರ್ಷೇಪ್ಯಾಮೋದವನ್ಮುದಃ

ಆಮೋದಃ ಪು೧-ಸಂತೋಷಪರಿಮಳ

ಮುದಃ=ಪು=೧ ಸಂತೋಷಗರ್ವ

ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇರಾಜಲಿಂಗೇಚವೃ

ಷಾಂಗೇಕಕುದೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಕಕುದಃ-ನ್ಪು-ಪು-ಕಕುತ್-ದಸ್ತ್ರೀ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ರಾಜಚಿಹ್ನೆ. ಎತ್ತಿನ ಡಿಳು

ಸ್ತ್ರೀಸಂವಿಜ್ಞಾನಸಂಭಾ

ಷಾಕ್ರಿಯಾಕಾರಾಜಿನಾಮಸು

ಸಂವಿತ್-ದಸ್ತ್ರೀ=೧ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸ[illegible] ಸಂಭಾಷಣೆ ನಿಶ್ಚಯ ಯುದ್ಧ ಹೆಸರು

ಧರ್ಮೇರಹಸ್ಯುಪನಿಷ

ಉಪನಿಷತ್-ದಸ್ತ್ರೀ=೧=ಧರ್ಮ ರಹಸ್ಯ

ತ್ಸ್ಯಾದೃತೌವತ್ಸರೇಶರತ್

ಶರತ್-ದಸ್ತ್ರೀ=೧=ಶರತ್ಕಾಲ ಸಂವತ್ಸರ

ಪದಂವ್ಯವಸಿತತ್ರಾಣಸ್ಥಾನ

ಲಕ್ಷ್ಮಾಂಘ್ರಿವಸ್ತುಷು

ಪದಂ=ನ= ಉದ್ಯೋಗ ರಕ್ಷಣ ಸ್ಥಾನ ಗುರ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ವಸ್ತು ೭

ಗೋಷ್ಪದಂಸೇವಿತೇಮಾನೇ

ಗೋಷ್ಪದಂ-ನ-೧ ಗೋವುಗಳು ತಿರುಗುವ ಪ್ರದೇಶ ಗೋವುಗಳ ಕಾಲುಗೊರಸೆಗಳ ರಿನಗುಂಡಿ ೨

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕೃತ್ಯಮಾಸ್ಪದಂ

ಆಸ್ಪದಂ-ನ೧-ಸ್ಥಾನ ಮಾಡುತಕ್ಕ ಕೆಲಸ

ತ್ರಿಷ್ವಿಷ್ಟಮಧುರೌಸ್ವಾದೂ

ಸ್ವಾದು-ತ್ರಿ=ಇಷ್ಟವಾದ್ದು ಸಿಹಿಯಾದು

ಮೃದೂಚಾತೀಕ್ಷ್ಣಕೋ

ಮಲೌ

ಮೃದುಃ-ತ್ರಿ-೧-ಸೌಮ್ಯವಾದ್ದು ಕೋಮಲ ೨

ಮೂಢಾಲ್ಪಾಪಟುನಿರ್ಭಾ

ಗ್ಯಾಮಂದಾಸ್ಸ್ಯುಃ

ಮಂದಃ-ತ್ರಿ-೧-ಮೂಢನು ಕೊಂಚ ವಾದು ಸಮರ್ಥನಲ್ಲದವನು ಭಾಗ್ಯಹೀನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದೌವ್ರತುಶಕಾರದ ಜ/
ನಪಾತಿಭಾ
ವಿದ್ವತ್ಸುಪ /ಗಲ್ಭಾ ವಿಶಾರದ
ಇತಿ ದಾಂತವರ್ಗಃ

=

ನ್ಯಾಯೋಪಜಶ್ಚ ಸ್ನ /ಭಾ
ವೃತ್ಸೆಧಃಕಾಯಉಸ್ನತಿಃ
ಪರ್ಯಾಹಾರಶ್ಚ ಮಾರ್ಗಶ್ಚ ವಿ
ವಥೋವೀಥ ಧ ಚತ

ಪರಿಧಿರ್ಯಜ್ಞಿಯತರೋಶಾ
ಬಾಯಾಮಪಸೂರ್ಯಕೆ॥
ಬಧಕಂವ್ಯಸನಂಚೆತ
ಡಾಧಿಷ್ಠಾನಮಾಧಯಃ

ನ್ಯಸ್ವಮರ್ಥಸಸೀಮಾಕನಿ
ಮಮಾಶ್ಚಸಮಾಥಯಃ॥

ಕೋತ್ಪಾದೆನುಬಂಧಸ್ಯಾ
ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಪ-ನಶ್ವರಮ್
ನನುಯಾ ಲ ನಿಶಿಕ್
ಸುರ್ಜಶ್ಚಸ

ದ ಸ॥
[illegible] ಪಾದ್ಯ
ಸಾ [illegible]
ವಿಶಾರದ-ತ್ರಿ /-ವಿದ್ವಾಂಸನು [illegible]
ದಾಂತವರ್ಗ-ದಕಾರವೇ ಆಂತವಾಗಿ
ಉಳ್ಳನಾನಾರ್ಥ ಪದಗಳಸಮೂಹಪ್ರತಿ
ಈ ವೋರೆವು ಗಿದುದು

ನ್ಯಗ್ರೋ [illegible]
ಉತ್ಸೆಧಃ-ಪು-೧-ಶರೀರಪ್ರಳುದ್ದ
ವಿವಧಃ-ವೀವಧಃ-ಪು-೨-ಹೊರಗಿನಿಂದ
ಊರೊಳಕೆಧಾನ್ಯಾದಿಗಳು ಬರುವಿಕೆ
ಪುರೊಬಿಗೆಬಂದಿರುವಅನುಜು ಕಾವಡಿ
ದಾರಿ॥೪॥
ಪರಿಧಿಃ-ಪು-೧-ಯಜ್ಞಕ್ಕೆತಕ್ಕಂಥಾಅತ್ತಿ
ಗಿಡವೊದಲಾದದರಕೊಂಬೆಪರಿವೇಷ ೨
ಆಧಿಃ-ಪು-ಅಡವುಮುಂತಾದದ್ದು॥
ಜೂಜು ಪಂದ್ಯ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಸನ ಮ
ನೋರೋಗಅಶ /ಯ॥೪॥
ಸಮಾಧಿಃ-ಪು-೧-ಸಿದ್ಧಾಂತಂಗೊ
ಳಿಸುವಿಕೆ ನೀವಾಕ ಎಂದರೆ ಮಹಾನ
ಪ-ಅಪ್ಪಮಾದಾಧಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿಜನರಿಗುಂಟಾ
ದ ಅದರಹೆನ ತೋಪವಾ ಸಾಧಿಸಿಯುವ
ಪ-ಅಂಗೀಕಾರವು ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರ್ಯ ಪ್ರ
ಕಾರ೭ಕ್ಕೂಹೆಸರು

ಅನುಬಂಧಃ-ಪು-೧ದೋಷವನ್ನು ಹುಟ್ಟ
ಸುವಿಕೆಪ /ಕೃತಿ [illegible] ದಿಗಳಿಂದಗಳತ
ಪ [illegible] ದನ್ನು ಅನುಸ
ರಿ [illegible] ದನ್ನು ವಿ
ಬಿಸದೆಅನುಸರಿಸುವಿಕೆ [illegible] ಹೆಸರು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ವಿಧುರ್ವಿಷ್ಣೌಚಂದ್ರಮಸಿ
ಪರಿಚ್ಛೇದೆಬಲೆವಧಿಃ
ವಿಧಿರ್ವಿಧಾನೇದೈವೆಪಿ
ಪ್ರಣಿಧಿಃಪ್ರಾರ್ಥನೆಚರೆ
ಬುಧವೃದ್ಧೌಪಂಡಿತೆಪಿದೆ
ಸ್ಕಂಧಸ್ಸಮುದಾಯೆಪಿಚ
ದೇಶೇನದವಿಶೇಷೇಬ್ಧೌಸಿಂಧು
ರ್ನಾಸರಿತಿಸ್ತ್ರಿಯಾಂ
ವಿಧಾವಿಧೌಪ್ರಕಾರೆಚ
ಸಾಧೂರಮ್ಯೇಪಿಚತ್ರಿಷು
ವಧೂರ್ಜಾಯಾಸ್ನುಷಾಸ್ತ್ರೀ
ಚ
ಸುಧಾಲೇಪೋಮೃತಂಸ್ನುಹೀ
ಸಂಧಾಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮರ್ಯಾದಾ
ಶ್ರದ್ಧಾಸಂಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಪೃಹಾ

ವಿಧುಃ=ಪು=೧_ವಿಷ್ಣು ಚಂದ್ರ.
ಅವಧಿಃ-ಪು-೧=ಮರ್ಯಾದೆಯೆಂಬ
ಬಲ.೨
ವಿಧಿಃ=ಪು=೧_ಮಾಡುವಿಕೆ. ಪ್ರಾರಬ್ಧ
ಪುಣ್ಯಭಗವಂತ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಧಾಯಕವಾ
ಕ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದತಂತ್ರ
ಪ್ರಣಿಧಿಃ-ಪು=೧= ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಭಟ
ಗೂಢಾಚರ.೨.
ಬುಧಃ=ಪು=೧-ಪಂಡಿತನು ಜ್ಞಾನಿ
ವರು.೨ವೃದ್ಧಃ-ತ್ರಿ-೧-ಅಧಿಕನು ಮು
ಕನು,೨,
ಸ್ಕಂಧಃ=ಪು=೧=ಅಧ್ಯಾಯಾದಿಗಳ ಸ
ಮೂಹ ಭುಜ ಬೌದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಗಳ
ರೂಪ ವೇದನಾ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಂಜ್ಞಾ
ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಂಬ ಪಂಚಸ್ಕಂಧಗಳು
ಸಿಂಧುಃ=ಪು=೧=ಸಿಂಧುದೇಶ ಸಿಂಧು
ದ, ಸಮುದ್ರ ೩ ಹೊಳೆಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ
ದಿವಾಗ,ಸ್ತ್ರೀ
ವಿಧಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಮಾಡುವಿಕೆ=ಪ್ರಕಾ
ಗಜಕಬಳ,ಕೂಲಿ,ಬಗೆ೪
ಸಾಧುಃ-ತ್ರಿ=೧-ಮನಸ್ಸಿಗೆವಡಂಬಟ್ಟ
ಸಜ್ಜನ,೨,
ವಧೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಹೆಂಡತಿ ಸೊಸೆ
ಗಸುಸ್ತ್ರೀಕ್ಕೆಯೆಂಬುವಗ್ರಂಥ್ಯಪ್ರ
ಸುಧಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧_ಸುಣ್ಣ ಅಮೃತ
ಮುಂಡುಗಳ್ಳಿ,೩.
ಸಂಧಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮರ್ಯಾದೆ
ಶ್ರದ್ಧಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ನಿಶ್ಚಯ ಅಪವಾದಸಂಬ
ಹಾರೈಕೆ,೨,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಧುಮದ್ಯೇಪುಷ್ಪರಸೇಕ್ಷೌ
ದ್ರೇಪ್ಯಂ
ಶ್ವಾಂತಮಸ್ಯಪಿ ೩೪೯

ಮಧು-ನ-೧-ಮದಜನಕವಸ್ತು, ಮಕರಂದ, ಜೇನುವರ್ಧುಚೈತ್ರಮಾಸ. ಮಧುವೆಂಬರಾಕ್ಷಸಹಿಪ್ಪೆಗಿಡ.೬

ಅಂಧಂ-ನ-ಕತ್ತಲು ಅಂಧ-ಪು-ಜಕುರುಡ೪.೨.

ಅಥತ್ರಿಷು

ಮುಂದೆಧಾಂತಗಳು ಮುಗಿಯುವವರಿವಿಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಾನಾರ್ಥ ಶಬ್ದಗಳು ತ್ರಿ

ಸಮುನ್ನದ್ಧಃ ಪಂಡಿತಂಮನ್ಯಃ ಪ್ರಬ್ಧಿತಾ

ಸಮುನ್ನದ್ಧಃ-ತ್ರಿ-೧-ತಾನು ಪಂಡಿತನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ, ಮೂಢನು ಅಹಂಕಾರಿ,೨,

ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುರಧಿಕ್ಷೇಪೇ ನಿರ್ದೇ

ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುಃ-ತ್ರಿ-೧-ಕರ್ಮಶೂನ್ಯನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಅನಿಷ್ಟವಾದ ಹೆಸರು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟವನು೨.

ಕಥಾವಲಂಬಿತೇ ೩೫೦ ಅವಿ
ದೂರೇಪ್ಯವಷ್ಟಬ್ಧಃ
ಪ್ರಸಿದ್ಧೌಖ್ಯಾತಭೂಷಿತೌ

ಅವಷ್ಟಬ್ಧಃ-ತ್ರಿ-೧-ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಗರ್ವಿಸಿದ,೪

ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ-ತ್ರಿ-೧-ಖ್ಯಾತಿಯುಳ್ಳವನು ಅಲಂಕೃತನು,

ಇತಿಧಾಂತವರ್ಗಃ

ಧಾಂತವರ್ಗಃ=ಧಕಾರಾಂತವಾಗುಳ್ಳನಾನಾರ್ಥಕಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ=ಈ ಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು

ಸೂರ್ಯವಹ್ನೀಚಿತ್ರಭಾನೂ
ಭಾನೂರಶ್ಮಿದಿವಾಕರೌ
ಭೂತಾತ್ಮಾನೌಧಾತೃದೇಹೌ
ಮೂರ್ಖನೀಚೌಪೃಥಗ್ಜನೌ
ಗ್ರಾವಾಣೌಶೈಲಪಾಷಾಣೌ
ಪತ್ರಿಣೌಶರಪಕ್ಷಿಣೌ
ತರುಶೈಲೌಶಿಖರಿಣೌ
ಶಿಖಿನೌವಹ್ನಿಬರ್ಹಿಣೌ

ಚಿತ್ರಭಾನುಃ-ಪು-೧-ಸೂರ್ಯ ಅಗ್ನಿ೨

ಭಾನುಃ-ಪು-೧-ಕಿರಣ ಸೂರ್ಯ೨

ಭೂತಾತ್ಮಾ=ಪು=೧=ಬ್ರಹ್ಮ ಶರೀರ೨

ಪೃಥಗ್ಜನಃ=ಪು=೧=ಮೂರ್ಖ ಹೀನಜಾತಿಗುಣವನು೨

ಗ್ರಾವಾ-೧-ಪು-೧-ಬೆಟ್ಟ ಕಲ್ಲು೨

ಪತ್ರೀ-ನ್-ಪು-೧-ಬಾಣ ಹಕ್ಕಿ೨

ಶಿಖರೀ-ನ್-ಪು-೧-ಬೆಟ್ಟ ಗಿಡ ೨ ಶಿಖೀ-ನ್-ಪು-೧-ಬೆಂಕಿ ನವಿಲು ಬ್ರಹ್ಮ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪ್ರತಿಯತ್ನಾವುಭೌಲಿಪ್ಸೋಪ ಗ್ರಹಾ

ವಥಸಾದಿನೌ॥ದ್ವೌ

ಸಾರಥಿಹಯಾರೋಹೌ

ವಾಜಿನೋಶ್ವೇಷು ಪಕ್ಷಿಣಃ

ಕುಲೇಪ್ಯಭಿಜನೋ ಜನ್ಮ

ಭೂಮ್ಯಾಮಪ್ಯ

ಥಹಾಯನಾಃ॥

ವರ್ಷಾರ್ಚಿರ್ವ್ರೀಹಿಭೇದಾಶ್ಚ

ಚಂದ್ರಾಗ್ನ್ಯರ್ಕಾವಿರೋ

ಚನಾಃ

ಕೇಶೇಪಿವೃಜಿನೋ

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾರ್ಕಸುರಶಿ

ಲ್ಪಿನೋಃ

ಆತ್ಮಾಯತ್ನೋಧೃತಿರ್ಬುದ್ಧಿಃ

ಸ್ವಭಾವೋಬ್ರಹ್ಮವರ್ಷ್ಮಚ

ಶಕ್ರೋಘಾತುಕಮತ್ತೇಭವರ್ಷು

ಕಾಬ್ದೋಘನಾಘನಾ

ಅಭಿಮಾನೋಽರ್ಥಾದಿದರ್ಪೆ

ಜ್ಞಾನೇಪ್ರಣಯಹಿಂಸಯೋಃ

ಘನೋಮೇಘೇಮೂರ್ತಿಗುಣೆ

ತ್ರಿಷುಮೂರ್ತೆನಿರಂತರೆ

ಇನಸ್ಸೂರ್ಯೆಪ್ರಭೌ

ಪ್ರತಿಯತ್ನಃ=ಪು=೧=ಅಭಿಲಾಷೆಸೆ...
ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ೨

ಸಾದೀ-ನ್-ಪು-೧=ಕುದುರೆಯಸಾರ...
ಸಾರಥಿ೨

ವಾಜೀ=ನ್=ಪು=ಕುದುರೆಬಾಣಪಕ್ಷಿ...

ಅಭಿಜನಃ=ಪು=೧ವಂಶಜನ್ಮಭೂಮಿ
ಕೀರ್ತಿ=ಬಿದುರು೪

ಹಾಯನಃ=ಪು=೧=ಸಂವತ್ಸರಕಿರಣ
ರೂಪಕೆಯ್ಯಂದಿಸು ರಿಬೆಳೆಯುವನೆಲ್ಲು ೩

ವಿರೋಚನಃ=ಪು=೧=ಚಂದ್ರ,ಅಗ್ನಿ
ಸೂರ್ಯ ೩.

ವೃಜಿನಃ=ತ್ರಿ=೧=ಕೂದಲುಪಾಪ...
ಹೆಳರಾದಾಗ=ಪು=೨

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ-ನ್-ಪು=೧=ಸೂರ್ಯ...
ಶಿಲ್ಪಿ ೨

ಆತ್ಮಾ=ನ್=ಪು=ಪ್ರಯತ್ನಧೈರ್ಯಬು...
ದ್ಧಿ ಸಭಾವ ಪರಬ್ರಂಹಶರೀರಶ್ವಾ...
ಜೀವ ಈಶ್ವರ೮.

ಜನಾಘನಃ=ಪು=೧ಇಂದ್ರನುಕೊ...
ವವನ್ನು,ಮದ್ದಾನೆಮಳೆಸುರಿಯುವ, ಮು...
ಗಿಲು೪

ಅಭಿಮಾನಃ-ಪು_೧-ಧನಾದಿಗಳಿಂದು...
ಟಾದ ಅಹಂಕಾರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪ್ರೀ...
ತಿಹಿಂಸೆ೪

ಘನಃ-ಪು-೧_ಮೇಘಃ ಕಾಠಿನ್ಯ...
ಹೆಸರು ಕಠಿನವಾದ ವಸ್ತುವಿಗೂ ...
ದ್ರವಾದವಸ್ತುವಿಗೂಹೆಸರಾದಾಗ (ತ್ರಿ)
ತಾಳಾದಿಕಂಸ್ಯವಾದ್ಯಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,
ಇನಃ-ಪು-೧-ಸೇಸೂರ್ಯ ಪ್ರಭು...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಜಾವೃಗಾಂಕೆಕ್ಷತಿ)ಯನ್ನೃ	ರಾಜಾ-ನ್-ಪು-೧-ಚಂದ್ರಕ್ಷತಿ)ಯ್ಯನ ರಪತಿ, ೩
ವಾಣಿನ್ಯೌನರ್ತಕೀನೂತೌ	ವಾಣಿನೀಸ್ತ್ರೀ-೧-ನಟ್ಟುವಪೆಣ್ಣುದೂತಿಕೆ, ೨
ಸ್ರವಂತ್ಯಾಮಪಿವಾಹಿನಿಕೆ	ವಾಹಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಹೊಳೆದಂಡು ೨
ಹಾದಿನ್ಯೌವಜ್ರತಡಿತೌ	ಹ್ಲಾದಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸಿಡಿಲುಮಿಂಚು, ೨
ವಂದಾಯಾಂ ಅಪಿಕಾಮಿನಿ	ಕಾಮಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಗಿಡಬದದಿಕೆಕಾಮವುಳ್ಳಹೆಣ್ಣು ೨
ತ್ವಗ್ದೇಹಯೋರಪಿತನು	ತನುಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಚರ್ಮವೈಸಂಣದು, ೨
ಸ್ಸೂನಾಧೋಜಿಹ್ವಿಕಾಪಿಚ೧	ಸೂನಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕಿರುನಾಲಿಗೆಹತಾಸ್ಥಾನದೋಷ ೨
ಕ್ರತುವಿಸ್ತಾರಯೋರಸ್ತ್ರೀ)ವಿ	ವಿತಾನಂ-ಪ್ಲ-೧-ಯಜ್ಞವಿಶೇಷವಿಸ್ತಾರತ್ರುಚ್ಛವಾದ್ದಕ್ಕೂಮುಂದನಾದವನಿಗೂ ಹೆಸರಾದವಾಗ.ತಿ)೩
ತಾನಂತ್ರಿಷು ಚ್ಛೌಚಿ ಮಂ ನೆ	
ತಕೇತನಂಕೃತ್ಯೇಕೇತಾವುಪಸಿ	ಕೇತನಂ-ನ-೧-ಮಾಡತಕ್ಕಕೆಲಸಧ್ವಜ
ಅತ)ಣ॥೨೭೦॥	ಚಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ)ಯಾವಾಗಿಕಳಯುವಿಕೆಳ
ವಕ್ತ್ರತ್ವಂತಪೋಬ್ರಹ್ಮ	ಬ್ರಹ್ಮ-ನ್-ಪ-ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಾಥರ್ವಣವೇದಗಳುಪರಮಾತ್ಮತಪಸ್ಸು,
ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಪ್ರಪ್ರಜಾಪತಿಃ	ಬ್ರಹ್ಮಾ-ನ್-ನ-ಪು-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಬ್ರಹ್ಮದೇವರು,
ಉತ್ಸಾದನೇಚಹಿಂಸಾಯಾಂ	
ಸೂಚನೇಚಾಪಿಗಂಧನಂ	ಗಂಧನಂ-ನ-೧-ಉರುಠಣಿಯಿಡುವಿಕೆಹಿಂಸೆಪಡಿಸುವಿಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವಿಕೆಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಿಕೆ ಘಾಡಿಕೆ
ಆತಂಚನಂಪ್ರತೀವಾಪಜವನ	ಆತಂಚನಂ ನ-೧-ಕರಿಗಿದಬಂಗಾರಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೂವೇಗಕ್ಕೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವದಕ್ಕೂ ಹೆಸರು, ೩, ಪ್ರತೀವಾಪಕ್ಕೆಹೆಪ್ಪುಕುಂದರೆಹೆಪ್ಪಿಡುವಿಕೆ
ಪ್ಯಾಯನಾರ್ಥಕಂ॥	
ವ್ಯಂಜನಂಲಾಂಛನೆಶ್ಮಶ್ರುನಿ	ವ್ಯಂಜನಂ-ನ-೧-ಗುರ್ತುಗಡ್ಡಮೀಸೆ
ಷ್ಠಾನಾವಯವೇಷ್ವಪಿ	

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನುಜ್ಜಿಗೆಪಳಿದ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಗುಹ್ಯ ಯುವತಿಕ್ಷರಣ

ಸ್ಯಾತ್ ಕೌಲೀನಂಲೋಕವಾದೆ ಯುನ್ಧೆ ಪಶ್ವಹಿ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ

ಕೌಲೀನಂ-ನ-೧ಲೋಕಾಪವಾದ, ಶ್ವಾತಿಯುದ್ಧ.೨,

ಸ್ಯಾದುದ್ಯಾನಂನಿಸ್ಸರಣೆವನ ಭೇದೆಪ್ರಹೋಜನೆ।೨೩।

ಉದ್ಯಾನಂನ-೧-ಮನೆಯಿಂದಹೊರಡುವಿಕೆಶೃಂಗಾರವನಪ್ರಯೋಜನ

ಅವಕಾಶೆಸ್ಥಿತೌಸ್ಥಾನಂ ಕ್ರೀಡಾದಾವಪಿದೇವನಂ

ಸ್ಥಾನಂ-ನ-೧-ಸ್ಥಳಇರುವಿಕೆ, ದೇವನಂ-ನ-೧-ಕ್ರೀಡಿಸುವಿಕೆಗೆಲ್ಲಲಿಚ್ಛಿಸುವಿಕೆ ವ್ಯವಹರಿಕೆಪ್ರಕಾಶಿಸೋಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವಿಕೆ ಸಂತೋಷಿಸುವಿಕೆ ಗರ್ವಿಸುವಿಕೆ ಕನಸು ಕಾಣುವಿಕೆ ಬೆಳಗುವಿಕೆ ಗಮಿಸುವಿಕೆ ವಿಲಾಸ ಜಾಡುವಿಕೆ೧೨

ಉತ್ಥಾನಂಪೌರುಷೆತಂತ್ರೆ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟೋದ್ಗಮೇಪಿಚ ।೨೪

ಉತ್ಥಾನಂ=ನ=೧=ಆಳುದ್ಧೈನ್ಯಸ್ಥಿತವನುಮೇಲಕ್ಕೆ ಯೇಳುವಿಕೆ ಮನ್ನು ಬಿಡುವಿಕೆ ಸಂತೋಷ ಉದ್ಯೋ ಸಮಾಪ್ತಿಃ೭

ಉತ್ಥಾನಂಪ್ರತಿರೊಧೆಚವಿರೋಧಾಚರಣೆಪಿಚ

ಉತ್ಥಾನಂ=ನ=೧=ಅಡ್ಡವಿಡುವಿಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ನಡದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಸಮಾಧಿಯುನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇಳುವಿಕೆ೩

ಮಾರಣೆಮೃತಸಂಸ್ಕಾರೆಗತೌದ್ರವ್ಯೆರ್ಥದಾಪನೆ॥೨೫ ನಿವರ್ತನೋಪಕರಣಾನುವ್ರಜಾಸುಚಸಾಧನಂ

ಸಾಧನಂ-ನ-೧-ಕೊಲ್ಲುವಿಕೆ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಗಮನ ಧನ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಿಕೆ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವಿಕೆ. ಉಪಾಯ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಹೋಗುವಿಕೆ ಕಾರಣ ಯುವಿಕೆ,೧೦

ನಿರ್ಯಾತನಂವೈರಶುದ್ಧೌ ದಾನ್ಯಾಸಾರ್ಪಣೆಪಿಚ

ನಿರ್ಯಾತನಂ-ನ-೧-ಹಗೆತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆದಾನ-ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ದಕ್ಕೆಕೊಡುವಿಕೆಸಾಲ ತೀರುಸುವಿಕೆ

ವ್ಯಸನಂವಿಪದಿಭ್ರಂಶೆದೋಷೆ

ವ್ಯಸನಂ-ನ-೧-ಆಸತ್ತು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಜಕೋಪಜೆ	ಕಾವ ೧ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದದ್ಯೂತಪಾನಸಪ್ತವ್ಯಸನಗಳು,೩
ಪಕ್ಷಾಕ್ಷಿಲೋಮ್ನಿ ಕಿಂಜಲ್ಕೆ ತಂತ್ವಾದ್ಯಂಶೆಪ್ಯಣಿಯಾಸಿ	ಪಕ್ಷ್ಮ-ನ್-ನ-೧ಕಂಣಿಕೂದಲು,ಹುವ್ವಿನ ಕೇಸರ, ಭಿನ್ನ ತಂತ್ವಾದಿ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶ ರೆಕ್ಕೆಯುಬಟ್ಟೂ,೪.
ತಿಥಿಭೇದಕ್ಷಣೆಪರ್ವ	ಪರ್ವ-ನ್-ನ-೧ಪರ್ವದಿನಗಳುಉತ್ಸವಪ್ರತಿಪತ್ಪರ್ವಸಂಧಿಗೆಣ್ಣು ಭಾರತವಿಚ್ಛೇದ,ಪ್ರಸ್ತಾಪ,೬
ರ್ತ್ಮನಿತ್ರಘಟಧ್ವನಿ	ವರ್ತ್ಮ-ನ್-ನ೧-ಕಣ್ಣರಪ್ಪೆಹಾದಿಯು೨
ಅಕಾರ್ಯಗುಹ್ಯೆಕೌಪೀನ	ಕೌಪೀನಂ-ನ-೧ವಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸ ಗುಹ್ಯಾಂಗ, ಲಂಗೋಟಿ,೩ ಪಟಂಗತನ ಕ್ಕೂಹೆಸರು.
ವೈಥುನಂಸಂಗತೆರತ್	ಮೈಥುನಂ-ನ-೧-ಕಂಬಂಳಸಾತ್ರಸುರತ ಕ್ರೀಡೆ,೨
ಪ್ರಧಾನಂಪರಮಾತ್ಮಾಧೀಃ॥	ಪ್ರಧಾನಂ-ನ-೧ಪರಮಾತ್ಮ, ಬುದ್ಧಿ, ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಮುಖ್ಯನಾದವನುಸಾಂಖ್ಯಜಗತ್ಕಾರಣ.೬
ಪ್ರಜ್ಞಾನಂಬುದ್ಧಿ ಚಿಹ್ನಯೋ	ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ-ನ-೧-ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಗುರ್ತು.೨
ಪ್ರಸೂನಂಪುಷ್ಪಫಲಯೋ	ಪ್ರಸೂನಂ-ನ-೧-ಹೂವ್ವು ಹಂಣು, ೨
ಧನಂಕುಲನಾಶಯೋಃ॥	ನಿಧನಂ-ನ-೧-ವಂಶ ಕ್ಷಯು,೨
ಕ್ರಂದನೆರೋದನಾಹ್ವಾನೆ	ಕ್ರಂದನಂ-ನ-೧ಅಳುವಿಕೆಕರೆಯುವಿಕೆ೨
ವರ್ಷ್ಮದೇಹಪ್ರಮಾಣಯೋಃ।	ವರ್ಷ್ಮ-ನ್-ನ-೧= ವೈ, ಅಳತೆ ೨
ಗೃಹದೇಹತ್ವಿಟ್ಪ್ರಭಾವಾ ಮಾನ್ಯ	ಧಾಮ-ನ್-ನ-೧ಮನೆ, ಮೈಕಾಂತಿ,ಪ್ರಭಾವ೪
ಘಟತ್ವಪೃಥೌ॥೨೪೦॥ ಸನ್ನಿವೇಶೇಸಂಸ್ಥಾನಂ	ಸಂಸ್ಥಾನಂ-ನ-೧-ಬೀದೀಬಾಕಆಕೃತಿ ಮಾರಣ,೩
ಲಕ್ಷ್ಮಚಿಹ್ನಪ್ರಧಾನಯೋಃ।	ಲಕ್ಷ್ಮ-ನ್-ನ೧-ಗುರ್ತು ಪ್ರಧಾನವು ೨.
ಆಚ್ಛಾದನೆಸಂಪಿಧಾನವಾ	ಸಂಪಿಧಾನಂ ನ-೧-ಒಟ್ಟೆಮುಚ್ಚುವಿಕೆ೨
ವಾರಣೇಪಿತ್ಸ್ಯಭಿಧೆ॥೨೪೧॥	ಅಪವಾರಣಂ-ನ-೧-ಒಟ್ಟಿತೆಗೆಯುವಿಕೆ೨

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಆರಾಧನಂಸಾಧನೇಸ್ಯಾದವಾ ಪ್ತೌತೋಷಣೇಪಿಚ।	ಆರಾಧನಂ-ನ-೧-ಸಾಧಿಸುವಿಕೆ ದೊ ರೆಯುವಿಕೆ,ಸಂತೋಷಿಸುವಿಕೆ,ಪೂಜಿಸುವಿಕೆ, ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆ,೪
ಆಧಿಷ್ಠಾನಂಚಕ್ರಪುರಪ್ರ ಭಾವಾಧ್ಯಾಸನೇಷ್ವಪಿ॥೨೮೨॥	ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ-ನ-೧=ಬಂಡಿಯಗಾಲಿ, ಪಟ್ಟಣ,ಪ್ರಭಾವ,ಅಧಿಷ್ಠಿಸುವಿಕೆ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಭು,೭
ರತ್ನಂಸ್ವಜಾತಿಶ್ರೇಷ್ಠೇಪಿ	ರತ್ನಂ-ನ=೧-ಸ್ವಜಾತಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಾಣಿ.
ವನೇಸಲಿಲಕಾನನೇ	ವನಂ-ನ-೧=ನೀರು,ಕಾಡು
ತಲಿನಂವಿರಳೇಸ್ತೋಕೇ	ತಲಿನಂ-ನ-೧-ಸಣ್ಣಗಿರುವುದು ಕೆ ವಾದದ್ದು,ವಿರಳವಾದದ್ದು,ನಿರ್ಮಲ,೪.
ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಾಸ್ತ್ವಥೋತ್ತರೇ	ಮುಂದೆ ನಾಂತಗಳು ಮುಗಿಯುವ ಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿ ಶ್ಯಲಿಂಗವುಳ್ಳವುಗಳು
ಸಮಾನಾಸ್ಸತ್ಸಮೈಕೇಸ್ಯುಃ	ಸಮಾನಃ-೧-ಸಜ್ಜನಸದೃಶವಾದ್ದು ದಾದ್ದು,೩
ಪಿಶುನೌಖಲಸೂಚಕೌ ಹೀನನ್ಯೂನಾವೂನಗರ್ಹ್ಯೌ ವೇಗಿಶೂರೌತರಸ್ವಿನೌ	ಪಿಶುನಃ-೧-ದುರ್ಜನ.ಛಾಡೀಕೋ ಹೀನಃ-೧-ಕೀಳಾದದ್ದು,ನಿಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ತರಸ್ವೀ-ಸ-೧-ವೇಗವುಳ್ಳ,ಶೂರವಾದ
ಅಭಿಪನ್ನೋಽಪರಾದ್ಧೋಽಭಿ ಗ್ರಸ್ತವ್ಯಾಪದ್ಗತಾವಪಿ	ಅಭಿಪನ್ನಃ-೧-ತಪ್ಪುಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಶತ್ರುಗಳಕೈಗೆಸಿಕ್ಕಿದ,ಆಪತ್ತುಹೊಂದಿದ
ಇತಿನಾಂತವರ್ಗಃ	ನಾಂತವರ್ಗಃ-ನ ಕಾರವೇ ಕಡೆಯಕ್ಷ ರವಾಗಿರುವ ನಾನಾರ್ಥಪದಗಳಸಮೂಹ ವು,ಇತಿ-ಈಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು.
ಕಲಾಪೋಭೂಷಣೇಬರ್ಹೇತೂ ಣೀರೇಸಂಹತೇಪಿಚ॥೨೪೩॥	ಕಲಾಪಃ-ಪು-೧-ಒಡವೆ,ತೊಡಿಗೆ,ನವಿ ಲುಗರಿ,ನವಿಲಬತ್ತಳಿಕೆ ಹಿಂಡು,೪-ಭೂ ಷಣವಾದದ್ದು,ಕಟ್ಟು,ಹೆಸರು,
ಪರಿಚ್ಛದೇಪರೀವಾಪಃಪರ್ಯು ಪ್ತೌಸಲಿಲಸ್ಥಿತೌ॥	ಪರೀವಾಪಃ-ಪು-೧-ಗುಡಾರ ಮುಂತಾದ ನ ಜೋಡಿಕೆ,ಬೀಜಬಿತ್ತುವಿಕೆ, ನೀರುನಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಗೋಧುಗೋಪಪ್ರವತೀಗೋ

ಹಂವಿಷ್ಣೌವೃಷಾಕಪೀ॥

ಬಾಷ್ಪಮೂಷ್ಮಾಶ್ರು

ಕಶಿಪುಸ್ತ್ವನ್ನವಸ್ತ್ರಾಚ್ಛಾದ

ನಾದ್ವಯಂ॥

ತಲ್ಪಂಶಯ್ಯಾಟ್ಟದಾರೇಷು

ಸ್ತಂಬೆಪಿವಿಟಪೋಸ್ತ್ರಿಯಾ

ಪ್ರಸ್ತರೋಪಸ್ಸರೋಪಾ

ಧಿರೂಪಾಬಂಧ ಪಂಸೋಜನ್ಮ

ಯೋಃ। ಭೇದ್ಯಲಿಂಗಾಅವಿ

ಕೂರ್ಮೀಪಿಣಾಭೆದಶ್ಚಕಚ್ಛ

ಪೀ

* ಇತಿಪಾಂತವರ್ಗಃ *

ಅಂತರಾಭವಸತ್ವೆಶ್ವೆಗಂಧ

ರ್ವೋದಿವ್ಯಗಾಯನೆ।

ಕಂಬುರ್ನಾವಲಯೆಶಂಖೆ

ದ್ವಿಜಿಹ್ವಾಸರ್ಪಸೂಚಕೌ।

ಪೂರ್ವೋಪ್ಯಲಿಂಗಃ ಪ್ರಾ

ಗಾಹ ಪುಂಬಹುತ್ವೇಪಿ ಪೂರ್ವ

ಜಾಃ॥

* ಇತಿಭಾಂತವರ್ಗಃ *

ತಿರುವಿಕ್ರಮ,೩।

ಗೋಪಃ=ಪು=೧=ಗೊಲ್ಲನವ, ಗೋಪಾ ಲಕ,ಅರಸು,ಅನೇಕಗ್ರಾಮಾಧಿಪತಿ,೪,

ವೃಷಾಕಪಿಃ-ಪು=೧-ಶಿವ,ವಿಷ್ಣು, ಅ ಗ್ನಿ,ಇಂದ್ರ,೪

ಬಾಷ್ಪಂ=ಪು=೧-ಸೆಕೆಯುಹವೆ,ಕಣ್ಣೀರು

ಕಶಿಪುಃ=ಪು=೧-ಅನ್ನ, ವಸ್ತ್ರ, ೨,ಅ ನ್ನವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮ,

ತಲ್ಪಂ=ನ=ಪ=ಪು-೧=ಹಾಸಿಗೆ,ಮಾಳಿ ಗೆಹೆಂಡತಿ,೩

ವಿಟಪಃ=ಪುಂ=ಹುಲ್ಲುಗಂಟೆ,ಚಿಗುರು ಕೊಂಬೆ,೨

ಪ್ರಸ್ತರಃ= ಸ್ತರಃ=ಅಧಿರೂ ಪಃ=ಈ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೂ, ಸಂದಿವಿಗೂ ಹೆಸರುಗಳು, ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗವು॥

ಕಚ್ಛಪೀ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಹೆಣ್ಣಾಮೆ,ಸರಸ್ವ ತಿಯವೀಣೆ,೨

ಪಾಂತವರ್ಗಃ = ಪಕಾರವೇಅಂತವರ್ಣ ವಾಗುಳ್ಳನಾನಾರ್ಥಪದಸಮೂಹವು, ಇತಿ ಈಮೊತನುಗಿದಂದು,

ಗಂಧರ್ವಃ=ಪು=೧=ಅಂತರಪಿಶಾಚ, ಕ ದುರೆ, ದೇವಲೋಕದ ಸಂಗೀತಗಾರ,೩

ಕಂಬುಃ=ಪು-೧-ಕಡಗ,ಶಂಖ,೨

ದ್ವಿಜಿಹ್ವಃ=ಪು=೧= ಹಾವು, ಸುಳ್ಳುಹೇಳು ವಿಕಾರ,೨

ಪೂರ್ವಃ-೧-ಪೂರ್ವದಲಲ್ಲಿಂಪುತ್ರಾದುದ್ದ, ಪೂರ್ವಕಾಲ. ಮೂಡಲಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿದವರು.ಪೂ ರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿದವರು,

ಭಾಂತವರ್ಗಃ-ಭಕಾರವೇ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರ

ಕುಂಭೌ ಘಟೇಭಮೂರ್ಧಾಂಶೌ
ಡಿಂಭೌ ತು ಶಿಶುಬಾಲಿಶೌ।
ಸ್ತಂಭೌ ಸ್ಥೂಣಾಜಡೀಭಾ
ವೌ ಶಂಭೂ ಬ್ರಹ್ಮತ್ರಿಲೋಚ
ನೌ ಕುಕ್ಷಿಭ್ರೂಣಾರ್ಭಕಾ ಗ
ರ್ಭಾ
ವಿಸ್ರಂಭಃ ಪ್ರಣಯೇಪಿ ಚ

ಸ್ಯಾದ್ಭೇರ್ಯಾಂ ದುಂದುಭಿಃ ಪುಂ
ಸಿ ಸ್ಯಾದಕ್ಷೇ ದುಂದುಭಿಃ ಸ್ತ್ರಿ
ಯಾಂ।

ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾರಜನೇ ಕ್ಲೀಬಂ
ಕುಸುಂಭಂ ಕರಕೇ ಪುಮಾನ್॥
ಕ್ಷತ್ರಿಯೇಪಿ ಚ ನಾಭಿರ್ನಾ

ಸುರಭಿರ್ಗವಿ ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಸಭಾ ಸಂಸದಿ ಸಭ್ಯೇ ಚ

ತ್ರಿಷ್ವಧ್ಯಕ್ಷೇಪಿ ವಲ್ಲಭಃ।

ಇತಿ ಭಾಂತ ವರ್ಗಃ,

ಕಿರಣಪ್ರಗ್ರಹೌ ರಶ್ಮಿ

ವಾಗುಳ್ಳ ನಾನಾರ್ಥ ಪದ ಸಮೂಹವು
ಇತಿ=ಈಮೇರೆಯಾಗಿದುದು,
ಕುಂಭಃ=ಪು=೧-ಗಡಿಗೆ.ಆನೆಕುಂಭಸ್ಥಳ
ಡಿಂಬಃ=ಪು=೧-ಮೊಗವು,ಮೂರ್ಖನು
ಸ್ತಂಭಃ-ಪು-೧-ಕಂಭ,ಜಡವಾಗಿರುವಿಕೆ,
ಶಂಭುಃ=ಪು=೧=ಬ್ರಹ್ಮ,ಶಿವ.
ಗರ್ಭಃ=ಪು೧= ಬಸುರು. ಮೊಗವು
ಹೊಟ್ಟೆ,೩
ವಿಸ್ರಂಭಃ-ಪು- ೧ -ಪರಿಚಯಾ-ಕ್ರಿ
ಯೊಳಗಣ ಕಲಹ,ವಿಶ್ವಾಸ,ನಂಬಿಕೆ,೪
ದುಂದುಭಿಃ=ಪು=೧-ಭೇರೀವಾದ್ಯ,ಬಿ
ದಲತ್ತು ಕಳ್ಳು,ಪಾಚಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ
ಗ,ಸ್ತ್ರೀ,
ಕುಸುಂಭಂ=೧-ಕುಸುಂಬೇಬಣ್ಣದ
ವ್ವ. ನ=ಕಮಂಡಲವೆಂಬಪಾತ್ರೆ,ಪು=
ನಾಭಿಃ-ಪು=೧= ಕ್ಷತ್ರಿಯನು,ಹೊ
ಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದಾಗ,ಪ್ನ=ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಹೆಸ
ದಾಗ,ಸ್ತ್ರೀ,೩
ಸುರಭಿಃ=೧=ಆಕಳು,ಸ್ತ್ರೀ-ವಸಂತ
ತು,ಪು=ಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾದ್ದು
ತ್ರಿ ೩=
ಸಭಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಸಭಾಜ,ಸಜ್ಜನ
ಭಿಕ,ಸಮೂಹ.ದ್ಯೂತ.ವಾದಸ್ಥಾನ
ವಲ್ಲಭಃ-ತ್ರಿ-೧- ಗೋತ್ರಾಗಾರ.ಪ್ರಿ
ವಾದ್ದು,
ಭಾಂತವರ್ಗಃ- ಭವರ್ಣವೇ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷ
ರವಾಗುಳ್ಳ ನಾನಾರ್ಥಪದಸಮೂಹವು
ಇತಿ ಈಮೇರೆ ಯಾಗಿದುದು.
ರಶ್ಮಿಃ=ಪು=೧-ಕಿರಣ ಹಗ್ಗ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕ್ರಾಂತೌಚವಿಕ್ರಮಃ।
ಗುಲ್ಮಾರುಕ್‌ಸ್ತಂಬಸೇನಾ
ಶ್ಚಜಾಮಿಃಸ್ವಸೃಕುಲಸ್ತ್ರಿ
ಯೋಃ
ಕ್ಷಿತಿಕ್ಷಾಂತ್ಯೋಃಕ್ಷಮಾಯುಕ್ತೇ
ಕ್ಷಮಂಶಕ್ತೇಹಿತೇತ್ರಿಷು।
ತ್ರಿಷುಶ್ಯಾಮೌಹರಿತ್ಕೃಷ್ಣೌ
ಶ್ಯಾಮಾಸ್ಯಾಚ್ಛಾರಿಬಾ
ನಿಶಾ
ಲಲಾಮಂಪುಚ್ಛಪುಂ
ಡ್ರಾಶ್ವಭೂಷಾಪ್ರಾಧಾನ್ಯಕೇ
ತುಷು।
ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಧ್ಯಾತ್ಮಮಪ್ಯಾ
ದ್ಯೇಪ್ರಧಾನೇಪ್ರಥಮಂತ್ರಿಷು
ವಾಮೌವಲ್ಗುಪ್ರತೀಪೌದ್ವಾ
ವಧಮೌನ್ಯೂನಕುತ್ಸಿತೌ
ಜೀರ್ಣಂಚಪರಿಭುಕ್ತಂಚ
ಯಾತಯಾಮಮಿದಂದ್ವ
ಯಂ॥

ಇತಿಮಾಂತವರ್ಗಃ.

ವಿಕ್ರಮಃ= ಪು=೧= ಆಕ್ರಮಿಸುವಿಕೆ ಪರಾಕ್ರಮ ೨

ಗುಲ್ಮಃ=ಪು=೧=ಗುಲ್ಮರೋಗಹೊದೆಸೆನಾವಿಶೇಷ,

ಜಾಮಿಃ=ಪು=ಯಾಮಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು, ಕುಲಸ್ತ್ರೀ. ಆಲಸ್ಯ.೩

ಕ್ಷಮಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧=ಭೂಮಿ,ಸೈರಣೆ,ಉಚಿತವಾದ್ದಕ್ಕು,ಸಮರ್ಥ=ನಿಗೂಹಿತನಾದವನಿಗೂ ಹೆಸರಾದಾಗ, ತ್ರಿ,

ಶ್ಯಾಮಃ-೧-ಹಳದೀ, ಕಪ್ಪು ತ್ರಿ ಪ್ರಾಯದವಳು, ನೊಗದೇ ಬೇರು, ರಾತ್ರಿ ಸ್ತ್ರೀ=೫,

ಲಲಾಮಂ-ಪು-ಲಲಾಮ.ನ-ನ-೧-ಬಾಲತಿಲಕ, ಕದುರೆಯ ವಡಿವೆ, ಪ್ರಧಾನವಾದ್ದು, ಧ್ವಜ।೫,

ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ=ತ್ರಿ=೧-ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯ ಬಹಳಸಣ್ಣದು, ೨,

ಪ್ರಥಮಂ-ತ್ರಿ-೧-ಮೊದಲನೇಮುಖ್ಯವಾದ್ದು, ೨

ವಾಮಃ-ತ್ರಿ-೧=ಸುಂದರವಾದ್ದು, ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ್ದು,೨

ಅಧಮಃ-ತ್ರಿ-೧-ಕೊರತೆಯಾದ್ದು,ನಿಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ೨

ಯಾತಯಾಮಂ-ನ-೧- ಹಳಸಿಹೋದ್ದು, ಅನುಭವಿಸಿಯಾದ್ದು, ತಿಂದುಜೀರ್ಣಿಸಿಹೋದದ್ದು. ೩

ಮಾಂತವರ್ಗಃ=ಮಾವರ್ಣವೇಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರವಾಗಿಉಳ್ಳನಾನಾರ್ಥ ಪದಸಮೂಹವು

ಇತಿ=ಈಮೇರೆಯುಗಿದುದು.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಪಿಭೇಕಾವಪ್ಲಂಗವಮಾ

ಇಚ್ಛಾಮವೇಂಭವಾಕಾಮಾ

ಶಾರ್ತ್ಯಾವೇ ವ್ಯಾಗನಷ...

ವ್ಯಾ

ಧರ್ಮಾಃ ಪುಣ್ಯ ಯಮ...

ಯಾಸ್ವಭಾವಾಚಾರ...

ಪಾಃ

ಉಪಾಯ ಪೂರ್ವ ಆರಂಭಃ

ಪಧಾ ಚಾಪ್ಯುಪಕ್ರಮಃ

ವಣಿಕ್ಪಥಃ ಪುರಾಪೇಶೋ ವಿಗ

ಮೋ

ನಾಗರೋವಣಿಕ್ ನೈಗಮಾ

ದ್ವ್ಯಾಬಲರಾಮೋ ದಸೀಲಚಾರು

ಸಿತತ್ರಮ ॥೨೯॥

ಶಬ್ದಾದಿ ಪೂರ್ವೋಬೃಂದೆ

ಫಿಗ್ರಾಮಃ

ಪ್ಲವಂಗಮಃ=ಪು-೧=ಮಂಗ ಕಪ್ಪೆ ಹಾರುವದು

ಕಾಮಃ-ಪು-೧- ಇಚ್ಛೆ ಮನ್ಮಥ ... ಕೆಟ್ಟವಸ್ತು,

ಪರಾಕ್ರಮಃ=ಪು=ಶೂರತ್ವ ... ಗಳ ... ಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ... ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ

ಧರ್ಮಃ=ಪು-೧- ಪುಣ್ಯ,ಯಮನೀತಿ, ಭಾವ,ಆಚಾರ,ಸೋಮಯಾಜಿಯ ... ಅಹಿಂಸೆ ಧ್ಯಾನ, ಜ್ಞಾನ,೧೧-ತ್ರಿಸ್ವ ಕ್ಷೇಪಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ದ ಅಪಿಶಬ್ದಾರ್ಥ ... ಪತ್ರ

ಉಪಕ್ರಮಃ=ಪು-೧=ಉಪಾಯದ ಅರಿತು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾಡು ಮುಂತಿ ... ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ ... ಪಿಶಬ್ದದಿಂದ ಕ್ರಮಕೆಲಸಕ್ಕಿದೇ ಮೊದಲಿ ಟ್ಟಿಕೆ

ವಿಗಮಃ=ಪು=೧= ಅಂಗಡಿಬೀದಿ, ... ಣ ಪೇಟ ೩

ನೈಗಮಃ=ಪು=೨ ನಾಗರೀಕನು,ವ ... ಸು೨

ರಾಮಃ=ಪು-೧-ಬಲರಾಮನು ದಾ ... ಥಿರಾಮನು ಪರಶುರಾಮನು ೩ಕ ... ರುಮದಕ್ಕೂ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವದ ... ಬಿಳಿಪಾದ್ದಕ್ಕು ಹೆಸರಾದಾಗ ತ್ರಿ

ಗ್ರಾಮಃ=ಪು=೧-ಶಬ್ದ ಮೊದಲಾದ ... ಲೆಪ್ರಥಮ ಸಮೂಹ ಅಂದರೆ ಶಬ್ದಗ್ರಾ ... ಮ ಗುಣಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಗ್ರಾಮ ಮುಂ ... ಮಗಳಿಗು ... ಗ್ರಾಮಕೆ ಗಂಪು ೩

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತುರಂಗಗರುಡೌತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೌ
ನಿಲಯಾಪಚಯೌಕ್ಷಯೌ
ಶ್ವಶುರ್ಯ್ಯೌದೇವರಸ್ಯಾಲೌ
ಭ್ರಾತೃವ್ಯೌಭ್ರಾತೃದ್ವಿಜ
ದ್ವಿಷೌ
ಪರ್ಜನ್ಯೌರಸದಬ್ದೇಂದ್ರೌ
ಸ್ಯಾದರ್ಯಃಸ್ವಾಮಿವೈಶ್ಯಯೋ
ತಿಷ್ಯಃಪುಷ್ಯೇಕಲಿಯುಗೇ
ಪರ್ಯ್ಯಾಯೋವ ಸರೇಕ್ರಮೇ
ಪ್ರತ್ಯಯೋಽಧೀನಶಪಥಜ್ಞಾ
ನವಿಶ್ವಾಸಹೇತುಷುರಂಧ್ರಶಬ್ದೇ
ಅನುಶಯೋದೀರ್ಘದ್ವೇಷಾನು
ತಾಪಯೋಃ ॥೩೦೩॥
ಸ್ಥೂಲೋಚ್ಚಯಸ್ತ್ವಸಾಕ
ಲ್ಯೇಗಜಾನಾಂಮಧ್ಯಮೇಗತೇ॥
ಸಮಯಾಃಶಪಥಾಚಾರಕಾಲ
ಸಿದ್ಧಾಂತಸಂವಿದಃ ॥೩೦೪
ವ್ಯಸನಾನ್ಯಶುಭಂದೈವಂವಿಪ
ದಿತ್ಯನಯಾಸ್ತ್ರಯಃ
ಅತ್ಯಯೋತಿಕ್ರಮೇಕೃಚ್ಛ್ರೇ
ದೋಷೇದಂಡೇಪ್ಯ
ಥಾಪದಿ॥೩೦೫॥ಯುದ್ಧಾಯ

ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಃ-ಪು-೧-ಕುದುರೆ,ಗರುಡ,೨
ಕ್ಷಯಃ-ಪು-೧-ಮನೆ,ನಾಶ,೨.
ಶ್ವಶುರ್ಯ್ಯಃ-ಪು-ಗಂಡನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನು,೨
ಭ್ರಾತೃವ್ಯಃ-ಪು-೧-ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನು ಹಗೆಯವನು.೨
ಪರ್ಜನ್ಯಃ-ಪು-೧-ಮೇಘದಗುಡುಗು ಗುಡುಗುವ ಮೇಘ ಕೂಡ,ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಹೆಸರು, ೩,
ಅರ್ಯಃ-ಪು-೧-ಪ್ರಭು.ವೈಶ್ಯ,೨
ತಿಷ್ಯಃ-ಪು-ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರ.ಕಲಿಯುಗ,೨
ಪರ್ಯಾಯಃ-ಪು-೧-ಕಾಲಕ್ರಮ.ದಕ್ಕೆಗಳಕ್ರಮ,೨
ಪ್ರತ್ಯಯಃ-ಪು-೧-ಅಧೀನ,ಶಪಥ ತಿಳುವಳಿಸುವಿಕೆ,ವಿಶ್ವಾಸ,ಕಾರಣ ಅವಕಾಶ ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಾದಿಪ್ರತ್ಯಯ,೭
ಅನುಶಯಃ-ಪು-೧-ದೀರ್ಘದ್ವೇಷ,ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ
ಸ್ಥೂಲೋಚ್ಚಯಃ-ಪು-೧-ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗದೇ ... ಸಾಧಾರಣವಾದ ನಡಿಗೆ,೨
ಸಮಯಃ-ಪು-೧-ಶಪಥ,ಆಚಾರ,ಕಾಲ,ಸಿದ್ಧಾಂತ,ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸಂಕೇತ,೬
ಅನಯಃ-ಪು-೧-ಅನ್ಯಾಯ,ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವಾ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ,ಆಪತ್ತು,೩
ಅತ್ಯಯಃ-ಪು-೧-ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವಿಕೆ ದುಃಖ ದೋಷ ದಂಡ ನೆನಾಶ,೫
ಸಾಂಪರಾಯಃ-ಪು-೧-ಆಪತ್ತು,ಯುದ್ಧ,ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ ೩
ಪೂಜ್ಯಃ-ಪು-೧-ಮಾವ,ಪೂಜಾಯೋಗ್ಯ,೨

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ರ್ಯಸಾಂಪರಾಯಃ
ಪೂಜ್ಯಸ್ತು ಶ್ವಶುರಪಿಚ
ಪಕ್ಷ ದವಸ್ಥಾಯಿರಲಂಸವು
ವಿರುದ್ಧ ಸನ್ನಿಯಾ।
ಸಂಘೋಕೆಸನ್ನಿವೇಶಚಸಂಸ್ತ್ಯಾಯ
ಯಃ
ಪ್ರಣಯಾಸ್ತ್ವಮಿ।ವಿಸ್ರಂಭ
ಯಾಚ್ಞಾ ಪ್ರೇಮಾಣೋ
ವಿರೋಧೆಪಿಸಮುಛ್ರಯು
ವಿಷಯೊಯಸ್ಯಯೊಜ್ಞಾತ
ಸ್ತತ್ರಶಬ್ದಾದಿಕೆಷ್ವಪಿ.
ನಿರ್ಯಾಸೆಪಿಕಷಾಯೊಸ್ತ್ರೀ
ಸಭ್ಯಾಯಾಂಚಪ್ರತಿಶ್ರಯು
ಪ್ರಾಯೊಭೂಮ್ನ್ಯ
ಮನ್ಯುರ್ದೈನ್ಯೆ ಕ್ರತೌ ಕ್ರುಧಿ
ಶಪಸ್ತ್ಯಾ
ಸತ್ಯಂಶಪಥತಥ್ಯಯೋಃ
ವೀರ್ಯಂಬಲೆಪ್ರಭಾವೆಚ

ಪನ್ನ ಯಃ_ಪು_೧_ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದು ಕುಂಮುಕ್ಕಾಗಿರುವ ಹಿಂಮುತ್ತು ಮೊದಲ
ಮೂರು ಸಂಬಂಧ.೩,
ಸಂಸ್ತ್ಯಾಯಃ=ಪು=೧=ಸಮೂಹ
ಮತ್ತು ಣಬೈಲುವುದು.
ಪ್ರಣಯಃ-ಪು-೧-ಸಂಬಿಕೆಯ
ಪ್ರೇಮ.೩
ಸಮುಛ್ರಯಃ-ಪು-೧ವೈರ
ವಿಷಯಃ-ಪು-೧-ಯಾವನಿಂದ
ಪದುತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟದೆ ಯೋಅವನಿಗೆ
ವಿಷಯ,ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶರೂಪ ರಸಗಂಧ
ಳುಸ್ವವೃ.೩
ಕಷಾಯಃ-ಪು-೧-ದ್ರವ್ಯ
ಕಾಯಿಸಿದನಿರುಮ್ಯಗೆಲಿ ಪಿನತ
ಪರಿಮಳಿಸುವ ವಗರುರುಚಿ.೩
ಪ್ರತಿಶ್ರಯಃ-ಪು=೧-ಸಭೆ
ಳಮನೆ
ಪ್ರಾಯಃ=ಪು=೧-ಬಾಹುಳ್ಯ
ವಿಗೂ ಕಪಿಥಎಂಬ ಉಪಾಸ
ಮಾಡಿಕಡಹಾಯಿಸುವಿಕೆ.
ಮನ್ಯುಃ=ಪು=೧=ದೈನ್ಯ
ಸಿಟ್ಟು.೩
ಶಪಥ್ಯಂ=ತ್ರಿ-೧-ಬಚ್ಚೆ
ಹೆಸರಾದಾಗ=ನ=
ರು.೩
ಸತ್ಯಾ=ತ್ರಿ=ಆಣೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳು
ಹೆಸರಾದಾಗ= ನ _ಯಥಾರ್ಥ
ಪರಿಶಾಲ್ಲಾಗ=ತ್ರಿ= ಬ್ರಹ್ಮ
ತ್ಯಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾದಾಗ-ಪು=
ವೀರ್ಯಂ=ನ-೧ಬಲ ದ್ರವ್ಯ
ಪ್ರ ತೇಜಸ್ಸು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದ್ರವ್ಯಂ ಭವ್ಯೇ ಗುಣಾಃ ಶ್ರೇಂ ॥

ಸ್ಥಿರಂ ಸ್ಥೇಯಂ ಸ್ಪೃಹೇ ಭಗಃ

ಭಾಗ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಂ ॥

[illegible] ಗಾಃ [illegible]

ಶಿಲ್ಪಂ [illegible] ತ್ರಿಕೇ ಪಿಟಃ

ಪಾಕ ಸಮಯ [illegible]

[illegible]

ಆರಂಭೋ [illegible]

[illegible]

[illegible] ಚೇಷ್ಟಾ [illegible]

ವನದ [illegible] ॥

ಛಾಯಾ ಸೂರ್ಯ [illegible]

[illegible] ಪ್ರತಿಬಿಂಬ [illegible]

ಕಕ್ಷ್ಯಾ [illegible]

ಕಾಂಚ್ಯಾಂ ಮಧ್ಯೇಭಬಂ

ಕೃತ್ಯಾ [illegible] ದೇವತಯೋಃ

ಸುಭವ್ಯೇ ಧನಾದಿಭಿಃ ॥

ದ್ರವ್ಯಂ-ನ-೧-ವಲ್ಲೀ ಪದಾರ್ಥಗಳು [illegible] ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಗಳು ಭಾಗ್ಯಶಿ.

ಧಿಷ್ಣ್ಯಂ=ನ=೧=ಸ್ಥಳ ವಾಸನ ಕ್ಷತ್ರ [illegible] ಗೃಹ [illegible]

ಭಾಗ್ಯಂ=ನ=೧ =ಶುಭಕರ್ಮ ಅಶುಭಕರ್ಮ [illegible]

[illegible] ನ-೧-ತಾವರೆ ನೈದಿಲೆ ಮ [illegible] ಗಳು ಚಿನ್ನ

[illegible] ಪಾಳದಗಿಡ ಅಪಿ ಕ [illegible] ಗಿಡ ಎಲುವ್ರಸಂ. [illegible]

[illegible] =ಸ್ತ್ರೀ=೧= ಕ್ಷೇ [illegible]

[illegible] =ಹೆಸರು. ಕಾಂತಿ.

[illegible] =೧=ಉದ್ಯೋಗ. [illegible] ಪ್ರೋಜಿ, ವ್ಯಾಪಾರದ [illegible] ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಲಿಖಿತಾದಿಗಳು [illegible]. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದಕೆಲಸ, [illegible], ರೋಗಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಚಕಾರದಿಂ ಮಧ್ಯತ್ವ ಧರ್ಮಾದಿಗಳು, ೧೦.

ಛಾಯಾ= =ಸ್ತ್ರೀ=೧- ಸೂರ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ, ಬೆಳಕು, ಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ನೆರಳು.

ಕಕ್ಷ್ಯಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧-ಉಪ್ಪರಿಗೆ, ಮನೆಗಳ ನಡುತೊಟ್ಟಿ, ಉಡಿಧಾರ, [illegible] ನ [illegible]

ಕೃತ್ಯಾ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಮಾಡುವಿಕೆ. [illegible] ಚಾರಿ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇವತೆ, ದಾನಸೋಪಾಯದಿಂದವಳ ಪಡಿಶಿಕ್ಕೊ [illegible] ಕ್ಷತ್ರರಾಜನಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಹೆಸ್ಸರ ಆಡಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಗ, ತಿ),
ಜನ್ಯಂಸ್ಯಾಜ್ಜನವಾದೇಪಿ	ಜನ್ಯಂ-೧ನ-ಜನಾಪವಾದ. ಯು... ಮದವಣಗನಸಂಗಾತಿಗೂವದ... ಯುಭ್ಯತ್ಯರಿಗೂ (ಹೆಸರಾದಾಗ,...)
ಜಘನ್ಯೋಂತ್ಯಧಮೇಪಿಚ।	ಜಘನ್ಯಃ-ತ್ರಿ)-೧-ಕಡೇಲಿ ಹುಟ್ಟಿ...ನು, ಅಧಮನು. ಭಾಲನ್ರ, ಶಿಕ್ಷ,೪
ಗರ್ಹ್ಯಾಧೀನೌಚವಕ್ತವ್ಯೌ	ವಕ್ತವ್ಯಃ-ತ್ರಿ)-೧-ಕುತ್ಸಿತನು, ... ದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಅಧೀನನು, ... ಕ್ಕ ಮಾತಾಡುವುಂತಾದ್ದು,
ಕಲ್ಯೌಸಜ್ಜನಿರಾಮಯೌ	ಕಲ್ಯಃ-ತ್ರಿ)-೧-ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ... ರೋಗವಿಲ್ಲದವನು,
ಆತ್ಮವಾನನಪೇತೋರ್ಥಾದರ್ಥ್ಯೌ	ಅರ್ಥ್ಯಃ-ತ್ರಿ)-೧-ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ...ನು, ಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ಎಡಬಿಡದವ... ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು.೩
ಪುಣ್ಯಂತುಚಾರ್ವಪಿ॥೪೧೫॥	ಪುಣ್ಯಂ-ನ-೧-ಸುಂದರವಾದದ್ದು... ಕೃತ,೨
ರೂಪ್ಯಂಪ್ರಶಸ್ತರೂಪೇಪಿ।	ರೂಪ್ಯಂ-ತ್ರಿ)-೧-ಸೌಂದರ್ಯ ಉಳ್ಳದ್ದು, ಬೆಳ್ಳಿ ಭಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸ... ದಾಗ,ನ೨
ವದಾನ್ಯೋವಲ್ಗುವಾಗಪಿ	ವದಾನ್ಯಃ-ತ್ರಿ)-೧-ಚೆನ್ನಾಗಿಮಾತಾ...ದವನು,ಉರಿ,೨
ನ್ಯಾಯ್ಯೇಪಿಮಧ್ಯ	ಮಧ್ಯಃ-ತ್ರಿ)-೧-ಉಚಿತವಾದುದು...ಟ, ನಡಿವೆ,೩
ಸೌಮ್ಯಂತುಸುಂದರೇಸೋಮದೈವತೇ ॥೨೧೬॥	ಸೌಮ್ಯಂ-ತ್ರಿ)-೧-ಪ್ರಸನ್ನವಾದ...ಪಉಳ್ಳದ್ದು. ಸೋಮದೇವತಾಕವಾದ...
ಇತಿ ಯಾಂತವರ್ಗಃ	ಯಾಂತವರ್ಗಃ-ಯಕಾರವೇ ಅಂತ್ಯಾ...ಕ್ಷರವಾಗುಳ್ಳ ನಾನಾರ್ಥ ಪದಸಮೂಹ... ಇತಿ ಈ ಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು.
ನಿವಹಾವಸರೌವಾರೌ	ವಾರಃ-ಪು-೧-ಸಮೂಹ. ಅವಸರ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ತ್ರಪರಿಮಿತಕಾಲ, ೨
ಸಂಸ್ತರೌಪ್ರಸ್ತರಾಧ್ವರೌ	ಸಂಸರಃ =ಪು-೧= ದರ್ಭೆಯಹಾಸಿಗೆ, ಯಜ್ಞವಿಶೇಷ ೨
ಗುರೂಗೀಷ್ಪತಿಪಿತ್ರಾದ್ಯೌ	ಗುರುಃ=ಪು=೧=ಬೃಹಸ್ಪತಿ,ತಂದೆಉಪದೇಶಕರ್ತ, ಭಾರವಾದ್ದು,ದೊಡ್ಡದು,೫
ದ್ವಾಪರೌಯುಗಸಂಶಯೌ	ದ್ವಾಪರಃ-ಪು=೧=ದ್ವಾಪರಯುಗ,ಸಂದೇಹ ೨
ಪ್ರಕಾರೌಭೇದಸಾದೃಶ್ಯೆ	ಪ್ರಕಾರಃ=ಪು-೧- ಬೇರೆಯಾಗಿರುವಿಕೆ, ಹೋಲ್ವಿಕೆ ೨
ಆಕಾರಾವಿಂಗಿತಾಕೃತೀ।	ಆಕಾರಃ-ಪು-೧ಅಭಿಪ್ರಾಯಸೂಚಕವಾದಚೇಷ್ಟೆ, ತಾತ್ಪರ್ಯವ್ಯಂಜಕ, ಮುಖವಿಕಾರಮೂಪ, ೩
ಕಿಂಶಾರೂಧಾನ್ಯಶೂಕೇಷೂ	ಕಿಂಶಾರುಃ-ಪು-೧=ನೆಲ್ಲು. ಊಬುಮುಳ್ಳು,ಬಾಣ ೩
ಮರೂಧನ್ವಧರಾಧರೌ।	ಮರುಃ-ಪು-೧-ನಿರ್ಜಲಭೂಮಿ.ಬೆಟ್ಟ ೨
ಅದ್ರಯೂದ್ರುಮಶೈಲಾರ್ಕಾ	ಅದ್ರಿಃ=ಪು-೧=ಗಿಡ=ಪಟ್ಟಸೂರ್ಯ,೫
ಸ್ತ್ರೀಸ್ತನಾಬ್ದೌಪಯೋಧರೌ।	ಪಯೋಧರಃ =ಪು=೧- ಹೆಂಗಸಮೊಲೆ ಮೇಘ,೨
ಧ್ವಾಂತಾರಿದಾನವಾವೃತ್ರಾ	ವೃತ್ರಃ-ಪು-೧-ಕತ್ತಲೆ,ಶತ್ರು,ವೃತ್ರಾಸುರ,೩
ಬಲಿಹಸ್ತಾಂಶವಃಕರಾಃ।	ಕರಃ-ಪು-೧-ಕಾಣಿಕೆ,ಸೈಯ್ಯ,ಕಿರಣ ೩
ಪ್ರದರಾಭಂಗ ನಾರೀ ರುಗ್ಬಾಣಾ	ಪ್ರದರಃ-ಪು-೧-ಮುರಿಯುವಿಕೆ,ಆಸುಮಜಾಡ್ಯ,ಬಾಣ,೩
ಅಸ್ರಾಃಕಚಾಅಪಿ।	ಅಸ್ರಃ-ಪು=ಅಸ್ರಃ- ಪ್ರಕೂಡದ,ರಕ್ತ, ಸ=೩
ಅಜಾತಶೃಂಗೋಗೌಃಕಾಲೇ	ತೂಬರಃ-ಪು-೧-ಕೊಂಬುಗಳುಹುಟ್ಟತಕ್ಕವಯಸ್ಸುಬಂದಾಗ್ಯೂ ಹುಟ್ಟದೇ ಇರುವಗೋವು,ಅಶ್ಮಶ್ರುಎಂದರೆ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳಹುಟ್ಟದೆಇರುವವನು ೨
ಶ್ಮಶ್ರುರ್ನಾತೂಬರೌ ಚತೂ	

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ವರ್ಣೇಪಿರಾಃ
ಪರಿಕರಃ ಪ್ರಗ್ರಾಹಕಪರಿವಾರ
ಯೋಃ॥
ಮುಕ್ತಾಶುದ್ಧೌಚ ತಾರ
ಸ್ಸ್ಯಾ

ಚ್ಛಾರೋವಾಯೌಸತುತ್ರಿ
ಷು॥ ಕರ್ಬುರೇಥ
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಜಿಸಂವಿದಾಪತ್ಸು
ಸಂಗರಃ॥
ವೇದಭೇದೇಗುಪ್ತವಾದೇಮಂ
ತ್ರೋ
ಮಿತ್ರೋರವಾವಪಿ॥
ಮಖೇಷುಯೂಪಖಂಡೇಪಿಸ್ವ
ರುः
ಗುರ್ಣ್ಯಪ್ಯವಸ್ಕರಃ
ಆಡಂಬರಸ್ತೂರ್ಯರವೇಗಜೇಂ
ದ್ರಾಣಾಂಚಗರ್ಜಿತೇ॥
ಅಭಿಹಾರೋಭಿಯೋಗೇಚಚೌ
ರ್ಯೇಸನ್ನಹನೇಪಿಚ॥
ಸ್ಯಾಜ್ಜಂಗಮೇಪರೀವಾರಃ
ಖಡ್ಗಕೋಶೇಪರಿಚ್ಛದೇ॥
ವಿಷ್ಟರೋವಿಟಪೀದರ್ಭಾ

ರಾಃ-ಪು-೧-ಭಂಗಾರ, ರಜಿತಾದ...
ಪರಿಕರಃ-ಪು-೧-ಪ್ರಾಚಪ್ಪರಿವಾ...

ತಾರಃ-ಪು-೧-ಶುದ್ಧವಾದ ಮುತ್ತಿ...
ಷ್ಟ. ... ಶುದ್ಧಿ ... ಹೆಸರಾ...
ಗ... ...ಶಬ್ದ ದಷ್ಟಿ...
ಶಾರಃ-ಪು=೧-ವಾಯು. ನಾನಾ ಬಣ್ಣ
ಗಳುಳ್ಳದ್ದು, ತ್ರಿ ॥
ಸಂಗರಃ=ಪು=೧-ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ, ಯುದ್ಧ,
ನಿಶ್ಚಯ. ಆಪತ್ತು ॥೪-
ಮಂತ್ರಃ-ಪು ೧= ವೇದದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ
ಭಾಗ, ಗಾಯತ್ರ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗ...
ರಹಸ್ಯವಾದ ಆಲೋಚನೆ ೩
ಮಿತ್ರಃ-ಪು-೧=ಸೂರ್ಯನು, ಸ್ನೇಹಿತ
ಹೆಸರಾದಾಗ! ಸ
ಸ್ವರುಃ-ಪು-೧-ಯಜ್ಞ, ಹಾ...
ಮಳಕಲ. ಸಿಡ್ಲು, ೪
ಅವಸ್ಕರಃ-ಪು=೧=ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಗು...
ಪ್ರದೇಶ, ಮಲ, ಗುಡಿಸುವ ಪಾತ್ರೆಗಳ
ಳದುಸಿ, ೩
ಆಡಂಬರಃ-ಪು=೧-ವಾದ್ಯರವ, ಗಜ...
ನಿ, ಸಂರಂಭ, ಚಕಾರದಿಂದಡಂಬ...
ಕಕ್ಕ ಹೆಸರು,
ಅಭಿಹಾರಃ=ಪು=೧=ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥ...
ಗಿ ಎದುರುಬೀಳುವಿಕೆ. ಕಳವು ಆಯತ್ತ...
ಮಾವಿಕೆ, ಕಟ್ಟುವಿಕೆ ೪
ಪರೀವಾರಃ=ಪು-೧=ಸಂಚಾರವುಳ್ಳದ್ದು
ಕತ್ತಿಯುವರೆ ಪರಿಜನರು. ಸುತ್ತಮುತ್ತ...
ಲುವವರು, ೪

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮುಷ್ಟಿಪೀಠಾದ್ಯಮಾಸನಂ

ಪ್ಯಾರಿದ್ವಾಃಸ್ಥೇ ಪ್ರತೀಹಾ

ಪ್ರತಿಹಾರ್ಯಪ್ಯನಂತರೇ॥

ವಿಪುಲೇನಕುಲೇವಿಷ್ಣೌ ಬಭ್ರು

ಸ್ಯಾತ್ಪಿಂಗಳೇತ್ರಿಷು॥

ಸಾರೋಬಲೇಸ್ಥಿರಾಂಶೇ ಚ

ನ್ಯಾಯ್ಯೇಕ್ಲೀಬಂವರೇತ್ರಿಷು

ದುರೋದರೋದ್ಯೂತಕಾರೇ

ಪಣೇದ್ಯೂತೇದುರೋದರಂ।

ಮಹಾರಣ್ಯೇದುರ್ಗಪಥೇಕಾಂ

ತಾರಂಪುನ್ನಪುಂಸಕಂ॥

ಮತ್ಸರೋನ್ಯಶುಭದ್ವೇಷೇ ತ

ದ್ವತ್ಕೃಪಣಯೋಸ್ತ್ರಿಷು।

ದೇವಾದ್ವೃತೇವರಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೇತ್ರಿ

ಷುಕ್ಲೀಬೆಮನಾಕ್ಪ್ರಿಯೇ॥

ವಂಶಾಂಕುರೇಕರೀರೋಸ್ತ್ರೀ॥

ತರುಭೇದೇಘಟೇಚನಾ।

ನಾಚ ತುಜಘನೇಹಸ್ತಸೂ

ತ್ರೇಪ್ರತಿಸರೋಸ್ತ್ರಿಯಾಂ।

ಯಮಾನಿಲೇಂದ್ರಚಂದ್ರಾರ್ಕ

ವಿಷ್ಣುಸಿಂಹಾಂಶುವಾಜಿಷು। ಶು

ಕಾಹಿಕಪಿಭೇದೇಷು ಹರಿರ್ನಾಕ

ಪಿಲೇತ್ರಿಷು ॥೩೩॥

ಶರ್ಕರಾ ಕರ್ಪರಾಂಶೇಪಿಯೋಷಾ

ತಾಸ್ಯಾದ್ವ್ಯಾಪನೆಗತ್ರಾ

ವಿಷ್ಟರಃ=ಪು=೧-ಮರ ದರ್ಭೆ ಮುಷ್ಟಿ ಪೀಠ ಆಸನವು ಮೊದಲಾದದ್ದು. ೩

ಪ್ರತಿಹಾರಃ=ಪು=೧-ಬಾಗಿಲು ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುವವನಿಗೆ ಹೆಸರಾದಾಗ ಪ್ರತಿ ಹಾರೀ. ಸ್. ೨

ಬಭ್ರುಃ=ಪು=೧-ಕಪಿಲ ವರ್ಣ, ಮುಂಗಿಸಿ. ವಿಷ್ಣು. ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಾಗ, ತ್ರಿ

ಸಾರಃ-ಪು=೧-ಬಲ, ಸ್ಥಿರಾಂಶ. ಯುಕ್ತವಾದ್ದಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಾಗ, ತ್ರಿ

ದುರೋದರಃ=ಪು=೧-ಜೂಜಾಡುವವನು ಪಂಣ್ಯ. ನ ೨

ಕಾಂತಾರಃ=ಪ್ನ-೧-ಹೆಗ್ಗಾಡು, ದುರ್ಗವಾದದಾರಿ. ೨

ಮತ್ಸರಃ-ಪು=೧-ಅಸೂಯೆ ಅಸೂಯೆಯುಳ್ಳದ್ದು ತ್ರಿ

ವರಃ=ಪು=೧-ದೈವ ಪ್ರಸಾದ ಲಬ್ಧವಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ್ದಕ್ಕೆ. ಸಲ್ಪ ಇಷ್ಟವಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಾಗ ತ್ರಿ

ಕರೀರಃ ಪ್ನ=೧-ಬಿದುರುಮೊಳಕೆ ಮುಳ್ಳುಗಿಡ ಗಡಿಗೆ ೩

ಪ್ರತಿಸರಃಪ್ನ=೧- ಸೈನ್ಯದಹಿಂಬಾಗ ಕಂಕಣಸೂತ್ರ ಕೈಗೆ ಕಟ್ಟುವದಾರ. ಸ್ತ್ರೀ,

ಹರಿಃ=ಪು=೧=ಯಮ. ವಾಯು. ಇಂದ್ರ ಚಂದ್ರ. ಸೂರ್ಯ. ವಿಷ್ಣು. ಸಿಂಹ ಕಿರಣ, ಕುದುರೆ, ಗಿಳಿ, ಹಾವು. ಕಪಿ. ಕಪ್ಪೆ ಹಸುರು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಾಗ ತ್ರಿ। ೧೪

ಶರ್ಕರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಹೆಂಚಿನ ಚೂರು ಮರಳು ಸಕ್ಕರೆ, ಯಾತ್ರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಭೋಜನವುಂತಾದನಡತೆಗಮನ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಇರಾಭೂವಾಕ್ಸುರಾಪ್ಸುಸ್ಯಾ

ಇರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಭೂಮಿವಾಕ್ಕುಹೆ ಡನೀರುಳ೪,

ತ್ತಂದ್ರೀನಿದ್ರಾಪ್ರಮೀಲಯೋಃ

ತಂದ್ರೀ-ಪಾ-ತಂದ್ರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ನಿದ್ರೆ ಮೂರ್ಛೆ.೨

ಧಾತ್ರೀಸ್ಯಾದುಪಮಾತಾಪಿ ಕ್ಷಿತಿರಪ್ಯಾಮಲಕ್ಯಪಿ

ಧಾತ್ರೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಸಾಕಿದತಾಯಿ,ಭೂಮಿ, ನೆಲ್ಲಿಮರ.೩,

ಕ್ಷುದ್ರಾವ್ಯಂಗಾನಟೀವೇಶ್ಯಾ ಸರಘಾಕಂಟಕಾರಿಕಾಃ॥೩೩॥

ಕ್ಷುದ್ರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಅಂಗಹೀನಳು,ನಟಿ ವಳು ಸೂಳೆ ಜೇನುನೊಣ ರಾಮುಳ್ಳದಗಿಡ,೫, ತುಚ್ಛಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾಗಾಗ,೩,

ತ್ರಿಷುಕ್ರೂರೇಧಮೇಲ್ಪೇಪಿಕ್ಷುದ್ರಂ

ಮಾತ್ರಾಪರಿಚ್ಛದೇಲ್ಪೇಚಪರಿಮಾಣೇಮಾತ್ರಂ ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇ ವಧಾರಣೇ ॥೩೪॥

ಮಾತ್ರಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧ ಪರಿವಾರ,ರಕೆ ವಾದ್ದು. ಅಳತೆಯುವಿಶೇಷ,ಹ್ರಸ್ವ ೪। ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದಕ್ಕೂ ನಿಶ್ಚಯವಾದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾದಾಗ,ನ,

ಆಲೇಖ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಯೋಶ್ಚಿತ್ರಂ ಕಲತ್ರಂ ಶ್ರೋಣಿಭಾರ್ಯಯೋಃ

ಚಿತ್ರ-ನ-೧-ಬರೆದಚಿತ್ರ,ಆಶ್ಚರ್ಯ

ಕಳತ್ರಂ-ನ-೧-ಅಂಡು,ಹೆಂಡತಿ,

ಯೋಗ್ಯಭಾಜನಯೋಃ ಪಾತ್ರಂ

ಪಾತ್ರಂ-ನ೧-ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ಳಿಗೆಮುಂತಾದಪಾತ್ರ ಹೊಳೆಮುಂತಾದ ವುಗಳ ಎರಡುದಡಗಳನಡುವೆ.೩

ಪತ್ರಂ ವಾಹನಪಕ್ಷಯೋಃ

ಪತ್ರಂ-ನ-೧-ವಾಹನ,ಎಲೆ,ರೆಕ್ಕೆ,

ನಿದೇಶಗ್ರಂಥಯೋಃ ಶಾಸ್ತ್ರಂ

ಶಾಸ್ತ್ರಂ-ನ-೧-ಆಜ್ಞೆ-ಶಿಕ್ಷಾಗ್ರಂಥ

ಶಸ್ತ್ರಮಾಯುಧಲೋಹಯೋಃ

ಶಸ್ತ್ರಂ-ನ-೧-ಆಯುಧಲೋಹ

ಸ್ಯಾಜ್ಜಟಾಂಶುಕಯೋರ್ನೇತ್ರಂ

ನೇತ್ರಂ-ನ-೧-ಬಿಳಲು ಶೀರೆ ಕಣ್ಣು ಕಡೆಯುವವನು

ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಪತ್ನೀಶರೀರಯೋಃ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಂ-ನ- ಹೆಂಡತಿ ಶರೀರ ಸ್ಥಳ.೩,

ಮುಖಾಗ್ರೇಕ್ರೋಡಹಲಯೋಃ ಪೋತ್ರಂ

ಪೋತ್ರಂ-ನ-೧-ಹಂದಿಯಮುಂಗಡೆ ಗಲಮೂಗು,೨,

ಗೋತ್ರಂತು ನಾಮ್ನಿ ಚ

ಗೋತ್ರಂ-ನ-೧-ಹೆಸರುಕಾಲ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ರಮಾದನಯಜ್ಞೌಸಚ್ಛಾಭ
ಡಾನೆಸಚೆದಾ
ಅಜಿರಂವಿಷಯೆಕಾಯೆ
ಮ್ಯಂಬರಂವ್ಯೋಮ್ನಿವಾಸಸಿ
ಕ್ರಂರಾಷ್ಟ್ರೇಪ್ಯ
ಅಂತಾವೆೋಕ್ಷೇಪಿ
ರಮಪ್ಸುಚ ॥೩೭೨॥
ರ್ಥೇಪಿಭರಿ
ಂದ್ರವ್ವೆ
[illegible] ನಾಕೀ [illegible] ಗೆ ಪುರಂ
ಹಾದಂಹರ್ವೆಭದ್ವೆ
ರಹೊಂತಿಕಮುಪಹ್ವರೆ
ಪುರೋಧಿಕಮು. ಪರ್ಯಗಾರ
ಗಾರೆನಗರಪುರಂ
ಂದಿರಂಚಾ
ರಾಷ್ಟ್ರೋಸ್ತ್ರೀವಿಷಯೆ
ದುಪದ್ರವೆ ॥೩೭೮॥
ಸ್ತ್ರಿಯಾಂಯೊಶ್ವಭ್ರೆ
ಜ್ರೊಸ್ತ್ರೀಹೀರಕೆಪವೌ
ತ್ರಂಪ್ರಧಾನೆಸಿದ್ಧಾಂತೇಣ
ಯೆಪರಿಚ್ಛಂದೆ

ಬಟ್ಟಕ್ಕೆಹೀನರಾದಾಗ,ಪು,ಜೊವಿಂಗಳ ಸ
ರಾವಾಗಸ್ತ್ರೀ,ಶಿ.

ಸತ್ರಂ-ನ-೧-ಮನೆ,ಯಜ್ಞ,ಸವಾಕೆ,ಆ
ಡಾವಿಕೆ,ಕಾಡು೪

ಅಜಿರಂ-ನ-೧-ಶಬ್ದಾದವಿಷಯ,ಶರೀರ
ಮಂಗಳ.೩,

ಅಂಬರಂ-ನ-೧-ಆಕಾಶವಸ್ತ್ರ.೨,

ಚಕ್ರಂ-ನ-೧-ದೇಶಸ್ಸೈನ್ಯ.ಬಂಡಿಗಾಂ
ಪು,ಚಕ್ರವಕ್ಕಿ,

ಅಕ್ಷರಂ-ನ-೧-ಮೋಕ್ಷ,ಅಕಾರಾದಿಗಳ,
ಬ್ರಹ್ಮ.೩,

ಕ್ಷೀರಂ-ನ-೧-ನಿರು.ಹಾಲು.೨

ಭೂರಿ-ನ-೧..ಭಂಗಾರಬಹಳ,ತ್ರಿ.೨

ಚಂದ್ರಂ-ನ-೧-ಭಂಗಾರ-ಚಂದ್ರನ್ನು ಪ
ಚ್ಚಕರ್ಪೂರ,ಪು

ಗೋಪುರಂ-ನ-೧-ಬಾಗಿಲು.ಊರ ಬಾ
ಗಿಲು ಕಂಗೆಗಡ್ಡೆ

ಗಹ್ವರಂ-ನ-೧-ಗುಹೆ-ಕಪಟ.೨,

ಉಪಹ್ವರಂ-ನ-೧-ಏಕಾಂತಸಮೀಪ.೨

ಅಗ್ರಂ-ತ್ರಿ-೧-ಊರೊಳಗೆಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು
ಮೇಲಾದದ್ದು.೨

ಪುರಂ-ನ-೧ಪನೆಪಟ್ಟಣ.೨

ಮಂದಿರಂ-ನ-೧-ಮನೆ,ನಗರ.೨.

ರಾಷ್ಟ್ರಃ-ಪು-೧-ದೇಶ [illegible] ದ್ರವ.೨

ದರಃ-ಪು-೧-ಅಂಜಿಕೆಗುಳಿ [illegible] ೨,

ವಜ್ರಃ-ಪು-೧ವಜ್ರಮಣಿ,ವಜ್ರಾಯುಧ.೨

ತಂತ್ರಂ-ನ-೧-ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು,ಸಿದ್ಧಾಂ
ತ,ನೂಲಹಂಸು,ಪರಿವಾರ.ಪಿ [illegible] ಸೇ
ಜ್ಯೋತಿಷ,೬

CC-0: Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಶಾಶಿರಃಶ್ಯಾಮರೇದಂಡಿಪ್ಯಾಶಿ
ರಂಕಯಾನಾಸನೆ
ಪುಷ್ಕರಾಕರಿಹಸ್ತಾಗ್ರೇವಾ
ದ್ಯಭಾಂಡಮುಖೇಜಲೇವ್ಯೋಮ್ನಿ
ಖಡ್ಗಫಲೇಪದ್ಮೇತೀರ್ಥೌಷಧವಿಶೇ
ಷಯೋಃ
ಅಂತರಮವಕಾಶಾವಧಿಪರಿ
ಧಾನಾಂತರ್ಧಿಭೇದತಾದರ್ಥ್ಯೇ
ಛಿದ್ರಾತ್ಮೀಯವಿನಾಬಹಿರವ
ಸರಮಧ್ಯೇಂತರಾತ್ಮನಿಚ
ಮುಸ್ತೇಪಿಪಿಠರಂ

ರಾಜಕಶೇರುಣ್ಯಪಿನಾಗರಂ

ಶಾರ್ವರಂತ್ವಂಧತಮಸೇಘಾ
ತುಕೇಚಾಭಿದ್ಯಲಿಂಗಕಂ
ಗೌರೋರುಣೇಸಿತೇಪೀತೇ

ವ್ರಣಕಾರ್ಯಪ್ಯರುಷ್ಕರಃ

ಜಠರಃಕಠಿನೇಪಿಸ್ಯಾ
ದಧಸ್ತಾದಪಿಚಾಧರಃ

ಅನಾಕುಲೇಪಿಚೈಕಾಗ್ರೋ

ವ್ಯಗ್ರೋವ್ಯಾಸಕ್ತಆಕುಲೇ

ಉಪರ್ಯುದೀಚ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠೇ

ಶಾಶಿರಃ-ಪು-೧=ಚಂರಿ.ಕೊಲ್ಲ॥ಹಾ
ಸಿಗೆ,ಗದ್ದಿಗೆ.ನ,
ಪುಷ್ಕರಂ=ನ=೧ಆನೆಸೊಂಡಿಲತುದಿ.ಕೊ
ಲು ಮದ್ದಲೆ ಘಡಾ,ಮುಂತಾದವಾದ್ಯಗ
ಳಬಾಯಿ ನೀರು ಆಕಾಶ. ಕತ್ತಿಯಫಲ
ತಾವರೇಹೂವ್ವು.ತೀರ್ಥನೈದಲೆಗಡ್ಡೆ
ಅಂತರಂ=ನ_ಅವಕಾಶಹದ್ದುವುಟ್ಟಬ
ಟ್ಟೆ.ವ್ಯವಧಾನ. ಬೇರೆ ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ
ದೇಂಬುವಿಕೆ ತೂತುತನ್ನದು ಬಿಟ್ಟುಹೊ
ರಗೆ.ಅವಸರ ನಡುವೆ. ತನ್ನೊಳಗ
ಪಿಠರಂ=ನ=೧=ತುಂಗೇಗಡ್ಡೆ ಮಡಿಕೆ
ಡಗೋಲು.೩
ನಾಗರಂ-ನ_೧-ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ,ಕೊ
ನಗರಸಂಬಂಧಿ.
ಶಾರ್ವರಂ-ನ..೧-ಕರುಗತ್ತಲುಘಾತುಕ
ಕ,ತ್ರಿ.೨
ಗೌರಃ-ತ್ರಿ೧-ಕೆಂಪಾದ್ದುಬಿಳುಪಾದ್ದು
ಹಸುರಾದ್ದು
ಅರುಷ್ಕರಃತ್ರಿ-೧-ಮಣ್ಣು ಮಾಡುವ
ಪೇರಿಡುವದು
ಜಠರಃ-ತ್ರಿ೧-ಕಠಿನವಾದ್ದುಹೊಟ್ಟೆ
ಅಧರಃ-ತ್ರಿ=೧-ಕೆಳಗಿರುವದುಹೇ
ತುಟಿಪು.೩
ಏಕಾಗ್ರಃ-ತ್ರಿ-೧-ಕದಲದೇಯಿರುವ
ಸಾವಧಾನನು॥೨
ವ್ಯಗ್ರಃ-ತ್ರಿ_೧-ಆಸಕ್ತನು,ತ್ವರೆ
ವನು.೨
ಉತ್ತರಃ-ತ್ರಿ=೧=ಮೇಲನದು
ಲದು.ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು.ಪ್ರತ್ಯುತ್ತ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ತ್ತರಸ್ಯಾ | ಹೆಸರಾದಾಗ,ನ
ಅನುತ್ತರಃ=ತ್ರಿ=೧=ಉತ್ತರವಾದದ್ದು
ಅನುತ್ತರಃ ಪಿಷ್ಟಾಂವಿಪರ್ಯ | ಯಾವದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಉತ್ತರವಾಗಿಲ್ಲವೊ
ಯೋಕ್ರಿಷ್ಟೆ | ಅದು ಅಂದರೆಸರ್ವೋತ್ತಮ
ಪರಃ=ತ್ರಿ=೧-ದೂರಇತರ-ಉತ್ತಮ-೩-
ದೂರಾನಾತ್ಮೋತ್ತಮಾಃಪರಾ | ಮಧುರಃ-ತ್ರಿ-೧-ಸಿಯಾದ್ದು ಇಷ್ಟವಾ
ಸ್ವಾದುಪ್ರಿಯೌತುಮಧುರಾ | ದ್ದು-೦
ಕ್ರೂರಃತಿ=೧=ಕಠಿಣವಾದಕರುಣೆ
ಕ್ರೂರೌಕಠಿನನಿರ್ದಯೌ | ಯಿಲ್ಲದವನು,೨,
ಉದಾರಃ=ತಿ=೧=ಕೊಡುವವನುದೊ
ಉದಾರೋದಾತೃ ಮಹತೋ | ಡ್ಡವನು೨
ಇತರಃತ್ರಿ-೧-ಬೇರ್ಪಟ್ಟವನುನೀಚನು೨
ರಿತರಸ್ತ್ವನ್ಯನೀಚಯೋಃ | ಸ್ವೈರಃ=ತ್ರಿ=೧=ಅಲಸ್ಯಗಾರಸ್ವತಂತ್ರ
ಮಂದಸ್ವಚ್ಛಂದಯೋಃಸ್ವೈರ | ನು.೨,
ಶುಭ್ರಮುದ್ದೀಪ್ತಶುಕ್ಲಯೋಃ | ಶುಭ್ರಂ=ತ್ರಿ=೧=ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವದುಬಿ
ಳುಪಾದ್ದು೨
ಇತಿ ರಾಂತವರ್ಗಃ | ರಾಂತವರ್ಗಃ=ರಕಾರಾಂತನಾನಾರ್ಥಪದ ವ
ರ್ಗವು,ಇತಿ=ಈವರೆಗೆ ಮುಗಿದುದು
ಚೂಡಾಕಿರೀಟಂಕೇಶಾಶ್ಚ ಸಂ | ಮೌಳಿಃ=ಪು-೧=ಜುಟ್ಟು ಕಿರೀಟಜಡೆ
ಯತಾಮೌಳಯಸ್ತ್ರಯಃ | ಮುಡಿ೩,
ದುಮಪ್ರಭೇದಮಾತಂಗ | ಪೀಲುಃ=ಪು=೧=ಪುಡಿಗೀಗಿಡಆನೆಹೂ
ಕಾಂಡಪುಷ್ಪಾಣಿಪೀಲವಃ। | ಸರಳಾಹಾವ್ವು,೪
ಕೃತಾಂತಾನೇಹಸೋಃಕಾಲ | ಕಾಲಃ=ಪು=೧=ಯಮಹೊತ್ತು,೨
ಶ್ಚತುರ್ಥೇಪಿಯುಗೇಕಲಿಃ॥ | ಕಲಿಃ=ಪು=೧=ನಾಲ್ಕನೇಯುಗಕಲಹ.೩
ಸ್ಯಾತ್ಕುರಂಗೇಪಿಕಮಲಃ॥ | ಕಮಲಃ=ಪು=೧=ಕಡಬತಾವರೆನೀರು
ಜಿಂಕೆ-ನ-ಸ್ತ್ರೀ
ನಾರೇಪಿಚಕಂಬಳಃ | ಕಂಬಳಃ=ಪು=೧-ಅಂಗೋಸ್ತ್ರ-ಕಂಬಳಿ
-ಗಂಗದೊಗಲು,೩
ಕರೋಪಹಾರಯೋಃಪುಂಸಿ | ಬಲಿಃ-ಪು-೧-ಕೊಣಿಕೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಅಂ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಬಲಿಃಪುಂಸ್ಯಾಗಜೇಸ್ತ್ರೀಯಾಂ | ಗದಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅಂದರೆ ತ್ರಿವಳಿಯುಂ ... ದ್ದು. ಸ್ತ್ರೀ-ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಪು

ಪ್ರಾಬಲ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಪುಂಬಲಂನಾಕಾಕಸೀರಿಣೋಃ॥ | ಬಲಂ=ನ=೧-ಬಲಿತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ... ಸೇನೆ ಕಾಗಿಗೂ ಬಲರಾಮನಿಗೂ ... ರಾದಾಗ!ಪು,

ವಾತೂಲಃಪುಂಸಿವಾತ್ಯಾಯಾ ಮಪಿವಾತಾಸಹೇತ್ರಿಷು | ವಾತೂಲಃ-ಪು-೧=ಗಾಳಿಗಹೆಸರಾದಾಗ ಪು-ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಾದ್ದು ತ್ರಿ,

ಭೇದ್ಯಲಿಂಗಶ್ಶಠವ್ಯಾಳಃಪುಂಸಿಶ್ವಾಪದಸರ್ಪಯೋಃ | ವ್ಯಾಳಃ-ಪು-೧-ದುರ್ಜನನನ್ನು ಹುಲಿ ... ಪು,೩

ಮಲೋಸ್ತ್ರೀಪಾಪವಿಟ್ಕಿಟ್ಟಾಸ್ವ | ಮಲಃಪ್ನ-೧-ಪಾಪ ಅಮೇಧ್ಯ ಕಿ... ಕೊಳೆ ೪

ಸ್ತ್ರೀಃಶೂಲಂರುಗಾಯುಧಂ। | ಶೂಲಂ=ಪ್ನ-೨-ಶೂಲರೋಗ ... ಯುಧ ೨.

ಶಂಕಾವಪಿದ್ವಯೋಃಕೀಲ | ಕೀಲಃ=ಪ್ನ-೧=ಗೊಟಡವೊಳೆ,... ಬೇಲ ಉರಿ,೩,

ಪಾಳಿಸ್ತ್ರ್ಯಶ್ರಂಕಪಜ್ತ್ರಿಷು। ಕಾಲಶಿಲ್ಪೇಕಾಲಭೇದಪಾ | ಪಾಳಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಅಂಚುಗುರುತ... ಕಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕೆಲಸದಚಮತ್ಕಾರ ... ೩೦ಕಲಂರವಷ್ಟುಪಾಟುಗಳ ಹೊತ್ತು, ... ಷೋಡಶಭಾಗ,೪,

ಆಲಿಸ್ಸಖ್ಯಾವಳೀಅಪಿ ಅಬ್ಧ್ಯಂಭುವಿಕೃತಾವೇಲಾ ಕಾಲ ... ತೇ ... | ಆಳಿಃ-ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಸಖಿಯಳು,ಪಂಕ್ತಿ ... ವೇಲಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಕಡಲುಕ್ಕಿ ಮೇಲ್ಗಾ... ದತಡೆ, ದಡ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಸವ... ದ್ಯಾದೆ,ನೀರಕಟ್ಟೆ,೫

ಬಹುಲಾಃಕೃತ್ತಿಕಾಗಾವೋ ಬಹುಲೋಽಗ್ನೌಸಿತೇತ್ರಿಷು | ಬಹುಳಾಃ-ಸ್ತ್ರೀ-ಬ=೧=ಕೃತ್ತಿಕಾನ... ತ್ರ, ಗೋವುಗಳು, ಇಲ್ಲಿ೩ ಕಪ್ಪೆನಿಪ... ವಿಶೇಷಣವಾದಾಗ ತ್ರಿ॥೫

ಲೀಲಾವಿಲಾಸಕ್ರಿಯಯೋ ರುಪಲಾಶರ್ಕರಾಪಿ ಚ | ಲೀಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟೆ ... ಉಪಲಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಮರಳು,ಕಲ್ಲು...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಳ.ವಿ..ಜಿ ...ಂಡಿಗೆ

...ಷ್ಯ...ಲಂಜಪಿ:

...ತ್ರ...ಪುಂಕನ..ಬಲಿತಾಡೆ.ಪ್ರವಾದಸನು..,

ಕರಾಳೊಡಂತಾರೆತಂಗೆ

ಕರಾಳಃ=ತ್ರಿ—೧— ...ಟ್ಟದಿಣ್ಣೆಉದ್ದವಾದವನು.,

...ರ್ಗದಷ್ಟೈಚಪೇಶಲಃ

ಪೇಶಲಃ—ತ್ರಿ—೧—ಮನೋಹರನಾ:ಚತುರನು,ವನಿ ಕ್ಕೆ,೩

...ರ್ಜರ್ಭಕೆಪಿಬಾಲಃಸ್ಯಾ

ಬಾಲಃ—ತ್ರಿ—೧—ಮೂರ್ಖನುಹುಡುಗಲಾ...ಚಕ್ಕೈಪೆಸರಾದಾಗ—ನ—ಬಾಲದ ಕೂದಲಿಗೆಹಸರಾಡಾಗ—ಪು—,

...ಲಶ್ಚಲಸತೃಷ್ಣಯೋಃ।

ಲೋಲಃ=ತ್ರಿ—೧—ಚಂಚಲವಾದ್ದು,ಆಶೆಯುಳ್ಳದ್ದು,

ಇಂತಿಲಾಂತವರ್ಗಃ,

ಲಾಂತವರ್ಗಃ—ಲಕಾರಾಂತ ನಾನಾರ್ಥಕಪದಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇ ತಿ—ಕ ಪೇ(ರ ...ಗಿದುದು

...ವಾ...ವಾರಣ್ಯ...

ದವಃ—... ...=ಪು=...ಕಾ ...ಕಾ... ಕಿಚ್ಚು,

...ಹರಾಭವ...ಕ್ಷಿ—೧॥

ಭವಃ—ಪು—೧—ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ.ಶಿವನು...

...ಂತಿ ...ನಹಾ ...

...ಕೆ ಃ—ಪು—೧— ...ಂತಿ ...ಸಹಾಯವಾಗಿರ...ವನು.,

...ತಿಶಾವಿನರಾಧವಃ ೩

ಧ...=ಪು=೧ ...ತನುಃಕಗ್ಗಲೀಪಾಳ್ಯ, ...ನ. ಷ್ಯ,೩

...ವಯುಕ್ಯೈ ...ಲಮೊಷ...

... ...ಚಿಟ್ಟಕಾರಿಸೂರ್ಯ,...

...ಹ...

... ...ಕರಯುವಿಕೆಯುಜ್ಞ,೩

ಭಾವ...ತ್ತ ಸ್ವಭಾವ...

ಭಾ...—ಪು—೧— ...ಣಾವುದಆವಿರ್ಭಾವ.ಸ್ವಭಾವತಾತ್ಪರ್ಯ, ಭಾತುವಾಚ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಆತ್ಮನು,ಉತ್ಪತ್ತಿ,ಮನೋವಿಕಾರ ಆಗುವಿಕ,ಸದ್ಭಾವ—

...ಚೇಷ್ಟ...

...ಸ್ಯಾದುತ್ಪ ಲೆಫಲೆಪ್ರಸ್ಪೆಪ...

ಪ್ರಸವಃ=ಪು—೧—ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ,ಹಂ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರುಜಾಸಲ,ವು

ಶೋಣಿತೇಂಭಸಿಕೀಲಾಲಂ
ಮೂಲಮಾದ್ಯೇಶಿಫಾಭಯೋಃ

ಕೀಲಾಲಂ-ನ-೧- ರಕ್ತ, ನೀರು

ಮೂಲಂ-ನ-೧-ಮೊದಲು ಬೇರು ಬ

ಬು ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರ

ಜಾಲಂಸಮೂಹಆನಾ ಯೊ
ಗವಾಕ್ಷಕ್ಷಾರಕಾವಪಿ॥

ಜಾಲಂ=ನ=೧=ಗುಂಪು, ಬಲೆ,
ಸರುವುಗ್ಗು,ಡಂಭ. ಹಡುವಣಗಿ

ಶೀಲಂಸ್ವಭಾವೇಸದ್ವೃತ್ತೇ
ಸಸ್ಯೇ ಹೇತುಕೃತೇಫಲಂ।

ಶೀಲಂ=ನ=೧=ಸ್ವಭಾವವಳ್ಳೆನಡತೆ

ಫಲಂ=ನ=೧=ಬೆಳಡಧಾನ್ಯದಿಫಲ

ಯೋಜನ,೨

ಛದಿರ್ನೇತ್ರರುಜೋಃಕ್ಲೀಬಂ
ಸಮೂಹೇಪಟಲಂನನಾ
ಅಧಸ್ಸ್ವರೂಪಯೋರಸ್ತ್ರೀ
ತಲಂ
ಸ್ಯಾಜ್ಜ್ಯಾಮಿಷೇಪಲಂ

ಪಟಲಂ=ನ=೧=ಮನೇಹೊದಿಕೆ,ನ

ರೋಗ. ಗುಂಪು,ನ

ತಲಂ=ಪ್ನ=೧=ಕೆಳಗಡೆ,ಸ್ವರೂ

ಗ್ಯೆಪೆಟ್ಟು,೩

ಪಲಂ=ನ=೧=ಮಾಂಸ ೩೦ ಗು

ಜೀತೂಕ,೦

ಐರಾವನಲೇಪಿಪಾತಾಳಂ

ಪಾತಾಳಂ=ನ=೧=ಬಡಬಾಗ್ನಿ ನ

ಲೋಕ,೦

ಚೇಲಂವಸ್ತ್ರಮಧಮೇತ್ರಿಷು

ಚೇಲಂ=ನ-೧=ವಸ್ತ್ರ ಅಧಮವಾದದು

ತ್ರಿ,೨,

ಕಾಕೋಲ ಶಂಕಾಭಿಕೀರ್ಣ
ಶ್ವಭ್ರೇನಾತಂತುಷಾನಲೇ। ೩೩೪

ಬಾರಕುಕೂಲಂ=ನ-೧-ದನಗಳು

ಸುತ್ತಲೂಗೂಟಗಳು ನೆಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ

ಪೊಳ್ಳುಕಿಚ್ಚು.ಪು

ನೀಣಿತೇಕೇವಲಮಿತಿತ್ರಿಲಿಂ
ಗಾತ್ವೇಕಕೃತ್ಸ್ನಯೋಃ॥

ಕೇವಲಂ=ನ=೧=ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಇದುಅವ್ಯಯವೆಂದು ಕೆಲವು

ಳ್ಳವು।ಬಹಳ, ಒಂದೇ ೨,ತ್ರಿ,೪

ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಕ್ಷೇಮಪುಣ್ಯೇಷುಕು
ಶಲಂಶಿಕ್ಷಿತೇ ತ್ರಿಷು ।೩೩೫।

ಕುಶಲಂ-ನ-೧=ಸಾಕಾದಮಟ್ಟ

ಬದ್ದು ಉಂಟಾಗಿರುವಿಕೆ. ಸುಕ್ಷೇಮವಾ

ರುವಿಕೆ,ಪುಣ್ಯ,ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ.ತ್ರಿ

ಪ್ರನಾಳೀಮುಕಸ್ಯಸ್ತ್ರೀ

ಪ್ರನಾಳೀ=ನ=೧=ಮೋರಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲೋಗರ್ಭವೋಚನೆ॥	೫೨, ಹುವ್ವು, ಹೆರುವಿಕೆ೪.
ವಿಶ್ವಸೆಪಹ್ನವೆಪಿನಿಕೃತಾ	ನಿಹ್ನವಃ-ಪು ೧-ಅವಿಶ್ವಾಸ, ಬಚ್ಚಿಡುವಿಕೆ
ಪನಿಹ್ನವಃ!	ತಿರಸ್ಕಾರಅಪಲಾಪಗೋಳಸುವಿಕೆ, ಹಂಜಂ
ಸ್ಕಾಮರ್ಷಯೆರಿಚ್ಛಾ	ಉತ್ಸವಃ-ಪು-೧-ಉಕ್ಕುವಿಕೆ. ಕೋಪ
ಸವೆಮಹಉತ್ಸವಃ॥	ಚ್ಛ, ಹೆರುಪಕೆ, ಹಬ್ಬ, ೫,
ಅನುಭಾವಃಪ್ರಭಾವೇಚಸ	ಅನುಭಾವಃ-ಪು-೧-ಪ್ರಭಾವಹಿರಿಯ
ಾಂಚಮತಿನಿಶ್ಚಯೆ	ರಬುಧ್ಧಿನಿಶ್ಚಯು.೨.
ಜನ್ಮಹೇತುಃ ಪ್ರಭವಃ	ಪ್ರಭವಃ-ಪು-೧-ಜನನಕಾರಣ. ತಿಳಿರ
ನಂಚಾದ್ಯೋಪಲಬ್ಧಯೆ	ಪಳಿಕೆಗೆಸ್ಥಳ॥ ಪ್ರಭಪಸಂವಸ್ಸರ ಸಮ
	ರ್ಥ. ೫
ವೂಪಬದೆಕ್ಲೀಬಂತು ನಿ	ಧ್ರುವಃ-ಪು-೧-ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರನಿಶ್ಚಯಿ
ತಶಾಶ್ವತೆತಿತ್ರಿಮ	ಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೂ ಶಾಶ್ವತವಾದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಸ
	ರಾದಾಗತಿತ್ರಿ
ಸ್ವೋಜ್ಞಾತಾವಾತ್ಮನಿಸ್ವ	ಸ್ವಃ-೧-ಜ್ಞಾತಿತನ್ನವನು, ೨-ಪು-ತಾ
ಷ್ವಾತ್ತ್ರೀಯೆಸ್ವೋಸ್ತ್ರಿ	ನೇ, ಪ್ನ-ತನ್ನಸಂಬಂಧವಾದದುದ್ರವ್ಯ ಧನ
ಯಾಂಧನೆ ೩೬೬	ಪ್ನ, ೫
ಸ್ತ್ರೀಕಟೀವಸ್ತ್ರಬಂಧೆಪಿನಿ	ನೀವೀ-ಸ್ತ್ರೀ-ಹೆಂಗಳಸೀರೆ, ಸೆರಗಿನ
ಪರಿಪಣೆಪಿಚ	ಗಂಟು, ಬಂಡವಾಳದವಡವೆ ಮಂಡ್ಯಕಟ್ಟ
	ಕೊಂಡವಡಿವೆ, ೩
ವಗೌರೀಫಲವಯೊಃ	ಶಿವಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಗೌರೀದೇವಿನರಿ, ಅಳ
	ಲೇಗಿಡ ನೆಲ್ಲಿಗಿಡ, ಶಿವಂ-ನ-೧- ಶುಭವು
ದ್ವಂದ್ವಂಕಲಹೇಯುಮ	ಶಿವಃ-ಪು-ಜಗದೀಶ್ವರ.೬
ಯೋಃ ೩೬೭	ದ್ವಂದ್ವಂ-ನ-೧- ಜಗಳ, ಜೊತೆ, ಕೂ
ನ್ಯಾಸುವ್ಯವಸಾಯಿಷುಸ	ಡಿದ್ದು ರಹಸ್ಯ೪
ತ್ವಮಸ್ತ್ರೀಮಜಂತುಷು	ಸತ್ವಂ-ನ-೧-ಭೂತವು, ಪ್ರಾಣ. ಉ
ಕ್ಲೀಬಂನಪುಂಸಕೆಷಂಡೆವಾ	ದ್ಯೋಗ. ಜಂತು
ಲಿಂಗಮವಿಶ್ರಮ	ಕ್ಲೀಬಂ-ನ-೧-ನಪುಂಸಕ, ಹೇಡಿಗೆ
	ಸರಿಾದಾಗತಿತ್ರಿ
ಇತಿ ವಾಂತವರ್ಗಃ	ವಾಂತವರ್ಗಃ ಪೂರ್ಣವಾಶಾಂತನಾನಾರ್ಥ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದ್ವಾವಿಶಾವೈಶ್ಯೇ ... ಸು
ದ್ವಾಚಾರಾಭಿಮಾರ್ಪ್ಪಶಾ ॥

ಷ್ಟಾರಿಕೀಪುಂ ಪಮಾ ...
ದವಾಶ ಕಾಲ್ಕಾ ...
ರಹಃಪ್ರಕಾಶಾ ...

ನಿರ್ವೇಶೋಭೃತಿಭೋಗಯೋಃ ॥
ಕೃತಾಂತೆಪುಂ ... ಶಃಕ್ರ
ದ್ರಾರ್ಷಿ ... ಪ್ರ
ಪದೆಲಕ್ಷ್ಮೆ ... ತ್ಮೆ ...

ಪ್ಸ್ಯೃತ್ ... ಚ
ದಶಾ ... ಪ್ಯಾ

ಕಾತ್ಯಪ್ರಾ ... ಚಾಯು ತಾ
ವಶಾ ... ಥ್ಯಾ

ದ್ವಗಾ ... ತರಿತಿ ಪ್ರ

ಸ್ಯಾತ್ ... ಸಃಕ
ತೋರವುಸ್ಯಣಾ ... ಪಿ!!
ಪ್ರಕಾಶೋತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ

ಕಿಶ ... ಜ್ಞಾಪಿಬಾಲಿಶಃ

ಕೆ ... ಶೋಪ್ತಿ ... ಕೊಟ್ಮ ... ಲಖಶ್ತ್ನ
ಪಥಾನೆರೌ ... ದಿವ್ಯಯೋಃ ॥

ಕಪದಗಳಸಮೂಹವು ಇತೀ ... ಶನು
... ದು.

... ಪು=೧=ಸ್ತ್ರ ... ಸ್ತ್ರ
... ಪು=೧= ... ಯು ... ಹ
... ೩
... ಪು=೧=ಗುಪ್ತ ...
... ಪು=೧= ... ಬಿದು
... ಪು=೧= ...
...
... ಪು=೧= ...
... ಪು-೧= ...
... ೩
... ಪು=೧= ...
... ತ್ತಪ್ರಸಿದ್ಧ.೫
... ನ=೧=ನೀರು ...
ದಶಾ=ಸ್ತ್ರೀ ... ಬಗೆ ...
ಬತ್ತಿಬದ್ದಿಗೆ,
ಅಶಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಬಹಳ ಆಚ್ಚೆ ...
ವಶಾ=ಸ್ತ್ರೀ= ...
ಹಸು.೩
ದ್ವಕ್-ಶ=ಸ್ತ್ರೀ=೧= ...
ಹೆಸರಾದಾಗ,ಪು
... ಶಃ=ತ್ರಿ=೧= ...
ವ್ಯಾಪ್ತ
... ತ್ರಿ ...
...
... ಶಃ=ತ್ರಿ=೧=ಹುಡುಗ, ...
... ಖರನು.೩
ಕೋಶಃ=ಪ್ನ=೧=ವೊಗ್ಗೆ ಕತ್ತಿ ...

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕ್ಯಸಗುಂಪು, ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿಸುವಿಕೆ,೩.

-*ಇತಿಶಾಂತವರ್ಗ:*-

ಶಾಂತವರ್ಗ: ಕಾರಾಂತ ನಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳಸಮೂಹವು, ಇತಿ-ಈವಿಧವಾಗಿ ಮುಗಿದುದು,

ಸುರಮತ್ಸ್ಯಪಕ್ಷೆನಿಮಿಷ ಪುರುಷಾವಾತ್ಮಮಾನವಾ

ಅನಿಮಿಷ:=ಪು=೧-ದೇವತೆ,ಮೀನು.೨

ಪುರುಷ:=ಪು=೧=ಆತ್ಮನು.ಮನುಷ್ಯನು,೨.

ಕಮತ್ಸ್ಯಲತ್ಸ್ವಗೌ ಧ್ವಾಂಕ್ಷ

ಧ್ವಾಂಕ್ಷ:=ಪು=೧-ಕಾಗೆ,ಮೀನುತಿಂನುವ ಕೊಕ್ಕರೆ೨

ಕಕ್ಷಸ್ತುಚೆತೃಣವಿರುಧಃ

ಕಕ್ಷ:=ಪು=೧=ಹುಲ್ಲು,ಬಳ್ಳಿಗಳಹೊಪ್ಪು ಕಂಕಳು,ಒಣಗಿದಕಾಡು

ಅಭೀಷು:-ಪ್ರಗ್ರಹರಶ್ಮಿ ಪ್ರೈಷಃಪ್ರೇಷಣಮರ್ದನೆ

ಅಭೀಷು:=ಪು=೧-ಹಗ್ಗ,ಕಿರಣ,೨

ಪ್ರೈಷ:=ಪು=೧-ಕಳಿಸುವಿಕೆ,ಪೀಡಿಸುವಿಕೆ.೨॥

ಕ್ಷಸ್ಸಹಾಯೆಪು

ಪಕ್ಷ:-ಪು-೧-ಸಹಾಯ,ಶುಕ್ಲಾದಿ ಪಕ್ಷ ರೆಕ್ಕೆ,ಪಕ್ಕ,೪,

ಉಷ್ಣೀಷಸ್ತ್ರೈರೂವೆಷ್ಟಕಿರೀಟ

ಉಷ್ಣೀಷ:=ಪು-೧-ತಲೆಸುತ್ತು,ಕಿರೀಟ ಮುಂಡಾಸು,೩

ಶುಕ್ರಶ್ರೇಷ್ಠಸು ತವೃಷಭೆವೃಷಃ

ವೃಷಃ=ಪು=೧=ವೀರ್ಯಪುಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನೆ ಇಲಿ. ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಪುಣ್ಯ. ಎತ್ತು ನಂದಿ ಶ್ವರ,ಅಡ್ಡಸರದಗಿಡ೭

ಶ್ಚತೆಷ್ಟೆಶಾರಿಫಲಕೆಪ್ಯಾಕ್ಷ

ಆಕರ್ಷ:-ಪು=೧=,ಜುಜು.ಪಗಡೆಕಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ತ್ತ,ಜೂಜಾಡುವಹಲಿಗೆ ಎಳಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ,೪-

ಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯೆ ॥೩೭॥

ಅಕ್ಷ-ನ-೧=ಇಂದ್ರಿಯವು,ಪಗಡೆಯಲತ

ನ್ಯೂತಾಂಗೆಕರ್ಷಕೆವ್ಯವ ಕೆಲಿವು್ರ್ಯವೆ

ಕವ್ವ,Vo ಗುಲಗಂಜೀ ತೂಕಕ್ಕೂ ಬಡೀಕಂಡಿಗೂ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ತಾರೇವೆತ್ತ ರಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾದಾಗ-ಪು.೬

ಕ್ಷೀರ್ಷ್ವಾರ್ಣ್ವ ಕರೀಷಾಗ್ನಿಃ ಕ್ಷಿಕಾಲ್ಯಾಭಿಧಾಯಿನೀ!

ಕರ್ಷೂ:-ಊ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಕೃಷಿ,ಬೆರಣಿವ ಯಬೆಂಕಿಗೆಹೆಸರಾದಾಗ.-ಪು-ಕಲ್ಯಾಸದ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

	ಗೆಹೆಸರಾಗಿಗ. ಸ್ತ್ರೀ೩
ಪುಂಭಾವೇತತ್ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಚಪೌರುಷಂ	ಪೌರುಷಂ=ನ=೧_ಗಂಡುಸುತನ,ಗಂಡು ಕೆಲಸ ಆಳೂಕೈಯುದ್ಧದ ಅಳತೆಗೂ ಹೆಸರು,೩,
ವಿಷಮುಪ್ಸುಚ	ವಿಷಂ=ನ=೧=ನೀರುನಂಜು,೨
ಉಪದಾವೇಪ್ಯಾಮಿಷಂಸ್ಯಾದಪರಾಧೇಪಿಕಿಲ್ಬಿಷಂ	ಆಮಿಷಂ=ನ=೧=ಕಾಣಿಕೆಮಾಂಸ... ಕಿಲ್ಬಿಷಂ=ನ=೧_ತಪ್ಪು ಪಾಪ ...ಪಾಪ,೨
ಸ್ಯಾದ್ವೃಷ್ಟೌಲೋಕಧಾತ್ರ್ವಂಶೇವತ್ಸರೇವರ್ಷಕಪಸ್ತ್ರಿಯಾಂ॥	ವರ್ಷಂ=ನ=೧=ಮಳೆಭೂಖಂಡ... ತ್ಸರ,೩
ಪ್ರೇಕ್ಷಾನೃತ್ತೇಕ್ಷಣಪ್ರಜ್ಞಾ	ಪ್ರೇಕ್ಷಾ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ನಾಟ್ಯ। ನೋಟ ಕುಶಲಬುದ್ಧಿ. ನಾಟ್ಯದೊಳಗೆಭಾವನು... ರವಾಗಿನೋಡುವಿಕೆ.೪,
ಭಿಕ್ಷಾಸೇವಾನಾಭೃತಿಃ॥	ಭಿಕ್ಷಾ-ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಸೇವೆಬೇಡುವಿಕೆ ಕೂ...
ತ್ವಿಟ್ತ್ವಿಬಾಪಿ ತ್ರಿಷುಪರೇ	ತ್ವಿಟ್=ಷ್=ಸ್ತ್ರೀ೧ಕಾಂತಿ,ಕಿರಣ... ಮುಂದೆಷಾಂತಗಳುಮುಗಿಯುವ... ಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಾನಾರ್ಥಕಪದಗಳ ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳು.
ನ್ಯಕ್ಷಂಕಾತ್ಸ್ನ್ಯೇನಿಕೃಷ್ಟಯೋಃ	ನ್ಯಕ್ಷಂ=ತ್ರಿ=೧=ಎಲ್ಲವೂ ಎಂಬಅರ್ಥ... ಳಾದ್ದು
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಧಿಕೃತೇಧ್ಯಕ್ಷೋ	ಅಧ್ಯಕ್ಷಃ=ತ್ರಿ=೧=ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿತಿಳಿಯ... ಲ್ಪಟ್ಟದ್ದುಗಾ್ರಮಾಧಿಕಾರಿಮುಂತಾದ... ಖಂಡಸಿಗೂಹೆಸರು,೨
ರೂಕ್ಷಸ್ತ್ವಪ್ರೇಮ್ಣಿಚಿಕ್ಕಣೇ	ರೂಕ್ಷಃ=ತ್ರಿ=೧=ಪ್ರೇಮವಿಲದವನು... ರಿನ,೨,
ಇತಿಷಾಂತವರ್ಗಃ	ಷಾಂತವರ್ಗ=ಷಕಾರಾಂತನಾನಾ... ಕಪದಗಳಸಮೂಹವು, ಇತಿ=ಈಮಾ... ಮುಗಿದುದು
ರವಿಶ್ವೇತಚ್ಛದೌಹಂಸೌ ಚ್ಛ...	ಹಂಸಃ ಪು-೧- ಸೂರ್ಯ,ಅಂಚೆಹಕ್ಕಿ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲೋಭವಿಲ್ಲದಅರಸು. ಜ್ಞಾನಾಧಿಕದಾದವಿರಕ್ತನು.ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು, ಪರಮಾತ್ಮ, ಜೀವಾತ್ಮ.ಯೋಗಿ ೪.

ಸೂರ್ಯವಹ್ನೀವಿಭಾವಸೂ ವತ್ಸರೇ ... ದಿವಾಕರಃ।

ವಿಭಾವಸುಃ=ಪು=೧=ಸೂರ್ಯ.ಅಗ್ನಿ.೨, ವತ್ಸರಃ=ಪು=೧=ಕರುವು, ಸಂವತ್ಸರ.೨ ದಿವಾಕರಾಃ-ಸ-ಪು-೧-ಚಕ್ರವಕ್ಕಿ.ದೆ. ವತೆ.೨.

...ಗಾರಾದೌ ವಿಷೇವೀರ್ಯ್ಯೇಗುಣೇ ... ರಸಃ

ರಸಃ=ಪು=೧=ಶೃಗರಾಗಿರಸಗಳು, ನಂಜು,ವೀರತ್ವ, ಸುಗುಣ॥ ಅಭಿಲಾಷೆ ತ್ಯಾ. ನೀರು॥ ನೀರಹಾಗೆಯಿರುವದು ಪಾದರಸ ರುಚಿ,ಪರಮಾತ್ಮನು,೧೧,

ಪುತ್ತಂಸಾವತಂಸೌ ... ಪೂರೆಪಿಶೇಖರೇ॥೪೮೦

ಉತ್ತಂಸ.ಅವತಂಸಪ್ನ =೨= ಕಣಾಭೂಷಣ. ಶಿರೋಭೂಷಣವಾದ ಪಾಗ ಮುಂತಾದ್ದು.೨

...ಭೇದೇನಲೆಶ್ಮೌವಸೂ ... ನವಸು.

ವಸುಃ=ಪು=೧=ವಸುದೇವತೆಗಳುಅಗ್ನಿ. ಕಿರಣ,೩,ರತ್ನಕ್ಕೂ,ಧನಕ್ಕೂಹೆಸರಾದೂ ದಾಗ. ನ೫

...ವೇಧಾಃ

ವೇಧಃ=ಸ=ಪು=೧=ವಿಷ್ಣು.ಬ್ರಹ್ಮ,ವಿದ್ವಾಂಸನು,೩

...ಶೀರ್ಹಿತಾಶಂಸಾಹಿ ...ಯೋಃ

ಆಶೀಃ=ಷ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಹಿತವಾಗಲೆಂಬಹಾರೈಕೆ, ಹಾವಿನಕೋರೆದಾಡೆ, ಆಶೀರ್ವಾದದಮಂತ್ರಗಳು,೩,

...ಪ್ರಾರ್ಥನಾತ್ತ ...

ಲಾಲಸಂ=ಪ್ನ-೧ಪ್ರಾರ್ಥನೆಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೊಳು ತ್ವರೆಯೊಡಗೂಡಿದಆಶೆ.ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು,೩

...ಚಾರ್ಯ್ಯವೇಕಪುಂಚ

ಹಿಂಸಾಸ್ತ್ರೀ=೧=ಕೊಲೆಮುಂತಾದ್ದು ಬೊಯಿಲು.

...ಸ್ವಾಪಿ

ಪ್ರಸೂಃ=ಸ್ತ್ರೀ=೧=ಹೆಣ್ಣುಕುದುರೆ, ತಾಯಿ.೨.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಭೂದ್ಯಾವಾರೋದಸ್ಯೌ	ರೋದಶೀ– ಸ್ತ್ರೀ ... ಕಾಶ. ... ಎರಡಕ್ಕೂ ಹೆಸರು,
ರೋದಸೀ ಚತೆ	ರೋದಃ=ಸ–ನ–ಗ–ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ
ಜ್ವಾಲಾಭಾಸೋರ್ನಪುಂಸ್ಯರ್ಚಿ	ಅರ್ಚಿಃ=ಸ್ತ್ರೀ–ಗ–ಉರಿ, ಬೆಳಕು
ಜ್ಯೋತಿರ್ಭದ್ಯೋತದೃಷ್ಟಿಷು	ಜ್ಯೋತಿಃ=ಸ=ನ=ಗ=ನಕ್ಷತ್ರ, ತೇಜಸ್ಸು, ದೃಷ್ಟಿ. ಸೂರ್ಯ. ಚಂದ್ರ. ಅಗ್ನಿ ... ತ್ಮ. ೪
ಪಾಪಾಪರಾಧಯೋರಾಗ	ಆಗಃ=ಸ=ನ=ಗ=ಪಾಪವು, ಅಪರಾಧ
ಖಗಬಾಲ್ಯಾದಿನೋರ್ವಯಃ	ವಯಃ=ಸ=ನ=ಗ=ಬಾಲ್ಯವು ಮೊದಲಾದ ... ಯುಸ್ಸು, ಹಕ್ಕಿಯು,
ತೇಜಃಪುರೀಷಯೋರ್ವರ್ಚೋ	ವರ್ಚಃ–ಸ=ನ=ಗ=ತೇಜಸ್ಸು, ಅಮೇಧ್ಯ
ಮಹಸ್ತೂತ್ಸವತೇಜಸೋಃ॥	ಮಹಃ=ಸ=ನ=ಗ=ಹಬ್ಬ, ತೇಜಸ್ಸು
ರಜೋಗುಣೇಪಿಸ್ತ್ರೀಪುಷ್ಪೇ	ರಜಃ=ಸ=ಗ=ರಜೋಗುಣ, ಹೊಲೆಧೂಳು
ರಾಹೌಧ್ವಾಂತೇಗುಣೇತಮಃ	ತಮಃ–ಸ–ನ=ಗ ರಾಹು, ಕತ್ತಲೆ, ...
ಛಂದಃಪದ್ಯೇಭಿಲಾಷೇಚ	ಛಂದಃ–ಸ=ನ–ಗ ಉಕ್ತಾತ್ಯುಕ್ತಾ ... ಧಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಗಾಯತ್ರ್ಯಾದಿ ಛಂದಸ್ಸು, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ವೇದ, ಪು, ಇ.
ತಪಃಕೃಚ್ಛ್ರಾದಿಕರ್ಮಚ	ತಪಃ=ಸ=ನ=ಗ ... ಧರ್ಮ ... ಮಾಸ, ಪು, ೩
ಸಹೋಬಲಂಸಹಾ ಮಾರ್ಗೋ	ಸಹಃ=ಸ–ನ=ಗ=ಬಲ, ಮಾರ್ಗಶಿರ ... ಸು, ೨
ನಭಃಖಂಶ್ರಾವಣೋನಭಾಃ॥	ನಭಃ=ಸ=ಆಕಾಶ ಶ್ರಾವಣ ... ಸ, ಪು, ೨
ಓಕಸ್ಸದ್ಮಾಶ್ರಯೇಶ್ಚೋಕಃ	ಓಕಃ=ಸ=ಗ=ಮನೆ ...
ಪಯಃಕ್ಷೀರಂಪಯೋಂಬುಚ	ಪಯಃ=ಸ=ನ=ಗ=ಹಾಲು, ನೀರು
ಓಜೋದೀಪ್ತೌಬಲೆ	ಓಜಃ=ಸ=ನ=ಗ=ತೇಜಸ್ಸು, ಬಲ
ಸ್ರೋತ ಇಂದ್ರಿಯೇನಿಮ್ನಗಾ ರಯೇ	ಸ್ರೋತಃ=ಸ=ನ=ಗ=ಇಂದ್ರಿಯ, ... ಹೊಳೆಯವೇಗ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

...	... ಇಂ ... ಸ ... ಸ್ಯಾಂತ ...
...	ಇವು ... ಸಕಾಂತಗಳಾಗುವವು ವವಳಿಗೂ, ತ್ರಿ॥ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಸ್ವ ಶಬ್ದಹೊರತು ವಿಶ್ವಾದ್ಧ ಈಕಾರಾಂತ,
ವಿದ್ವಾನ್ವಿದಂಶ್ಚ	ವಿದ್ವಾನ್ = ಸ = ಸ್ತ್ರೀ-೧-ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ,
ಬೀಭತ್ಸುಹಿಂಸ್ರೋಽಪ್ಯ	ಬೀಭತ್ಸುಃ-ತ್ರಿ-೧ ಕೊಲ್ಲುವವನು ಅರ್ಜುನನು,
ತಿಶಯಿತ್ವಮೀ ॥೩೪೯	ಮುಂದಿನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥ ಅತಿಶಯವಾಚಕಗಳು,
ವೃದ್ಧ ಪ್ರಶಸ್ಯ ಯೋರ್ಜ್ಯಾಯಾನ್	ರಜ್ಯಾಯಾನ್-ಸ-ತ್ರಿ-೧ ಬಹಳವೃದ್ಧ ಬಹಳಶ್ರೇಷ್ಠ
ಕನೀಯಾಂಸ್ತು ಯುವಾಲ್ಪಯೋಃ	ಕನೀಯಾನ್-ಸ-ತ್ರಿ-೧ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕ ಯುವ ಅಲ್ಪ
ವರೀಯಾಂಸ್ತೂರುವರಯೋ	ವರೀಯಾನ್ ಶ-ತ್ರಿ-೧ ಬಹಳ ಘನ ಬಹಳಶ್ರೇಷ್ಠ
ಸ್ಸಾಧೀಯಾಂಸ್ತು ಸಾಧು ಬಾಢಯೋಃ ॥೩೫೦॥	ಸಾಧೀಯಾನ್ ಸ-ತ್ರಿ-೧ ಬಹಳವಳ್ಳೆದು ಬಹಳದೃಢ
ಇತಿಸಾಂತವರ್ಗಃ	ಸಾಂತವರ್ಗಃ-ಸಕಾರಾಂತನಾನಾರ್ಥಕಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ=ಈವರೆಗೆ ಮುಗಿದುದು
ದಳಪಿಬರ್ಹಂ	ಬರ್ಹಂ=ನ-೧=ಎಲೆ ನವಿಲುಬಾಲ ಹ.
ನಿರ್ಬಂಧೋಪರಾಗಾರ್ಕ್ಕಾದಯೋಗ್ರಹಾಃ	ಗ್ರಹಃ=ಪು=೧-ನಿರ್ಬಂಧ ರಾಹುಕೇತುಗ್ರಹಣ ಸೂರ್ಯಾದಿಗ್ರಹಗಳು ವೈಷಮ್ಯ ಕಪ್ರಜ್ಞಾನಳ,
ದ್ವಾರ್ಯಾಪೀಡೇ ಕ್ವಾಥರಸೇ ನಿರ್ವ್ಯೂಹೋನಾಗದಂತಕೇ	ನಿರ್ವ್ಯೂಹಃ=ಪು=೧=ಬಾಗಿಲು ಪುಂಡೆಯೊಳು ಮುಡಿದ ಪೂಸರ ಕಷಾಯ ಗಜದಂತ ,ಳ
ತುಲಾಸೂತ್ರೇ ಶ್ವಾದಿರಶ್ಮೌ ಪ್ರಗ್ರಾಹಃ ಪ್ರಗ್ರಹೋಪಿಚ ಪ	ಗ್ರಾಹಃ ಪ್ರಗ್ರಹಃ=ಪು=೨-ತ್ರಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಧಿಙ್ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸನನಿಂದಯೋಃ ಚಾನ್ವಾಚಯಸಮಾಹಾರತ ರತೇಸರಿಸ್ಮುಚ್ಚಯೇ।

ಕು=೧=ಪಾಪವು. ನಿಂದೆ. ಕೋಂಚ,೩,

ಧಿಕ್=೧=ಬೆದರಿಸುವಿಕೆ॥ನಿಂದಿಸುವಿಕೆ,೩,

ಚ=೧=ಎರಡರೊಳಗೊಂದರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಅನ್ವಾಚಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಅವಯವತಾರತಮ್ಯ ವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬ ಸಮಾಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಸ್ಪರಸಾಪೇಕ್ಷಗಳಾಗದ ಪದಗಳನ್ನು ಏಕಕ್ರಿಯಾನ್ವಯಕ್ಕೆತರುವ ಇತರೇತರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ನಿರಪೇಕ್ಷಗಳಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ಏಕಕ್ರಿಯಾನ್ವಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವದು.

ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾಶೀಃಕ್ಷೇಮಪುಣ್ಯಾದೌ

ಸ್ವಸ್ತಿ=೧=ಆಶೀರ್ವಾದ. ಕ್ಷೇಮ. ಧರ್ಮ ಕಂಥರ

ಪ್ರಕರ್ಷೇಲಂಘನೆಪ್ಯತಿ॥ ಸ್ವಿತ್ಪ್ರಶ್ನೆ ಚವಿತರ್ಕೆಚ ತುಸ್ಯಾದ್ಭೇದೇವಧಾರಣೆ

ಅತಿ=೧=ಹೆಚ್ಚಾಗೆ, ಹಾರುವಿಕೆ, ಪೂಜೆ,೩,

ಸ್ವಿತ್=೧=ಪ್ರಶ್ನೆ, ಊಹೆ,೨,

ತು=೧=ಭೇದ ನಿಶ್ಚಯ,೨

ಸಕೃತ್ಸಹೈಕವಾರೆ ಸ್ಯಾ ದಾರಾದ್ದೂರಸಮೀಪಯೋಃ

ಸಕೃತ್=೧=ಸಂಗಡ, ಒಂದುಸಾರಿ,೨,

ಆರಾತ್=೧=ದೂರ, ಹತ್ತಿರ,೨,

ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂಚರಮೇ ಪಶ್ಚಾ ದುತಾಪ್ಯರ್ಥವಿಕಲ್ಪಯೋಃ

ಪಶ್ಚಾತ್=೧=ಪಡವಲ್ಲಲ್ಲಿ, ಹಿಂದುಗಡೆ,೨,

ಉತ=೧=ಉನ್ಮೂ, ಸಂಶಯ, ವಿಕಲ್ಪ,೩,

ಪುನಸ್ಸದಾರ್ಥಯೋಶ್ಶಶ್ವ ತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತುಲ್ಯಯೋಃ, ೩೯V

ಶಶ್ವತ್=೧=ಮತ್ತು, ಎಲ್ಲಾಗಲೂ, ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ,೩,

ಸಾಕ್ಷಾತ್=೧=ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿ,೨,

ಖೇದಾನುಕಂಪಾಸಂತೋಷ ವಿಸ್ಮಯಾಮಂತ್ರಣೆಬತ

ಬತ=೧=ದುಃಖ, ದಯೆ, ಸಂತೋಷ, ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಕರೆಯುವಿಕೆ,೫,

ಹಂತಹರ್ಷೇನುಕಂಪಾಯಾಂ ವಾಕ್ಯಾರಂಭವಿಷಾದಯೋಃ

ಹಂತ=೧=ಹರುಷ, ಕೃಪೆ, ವಾಕ್ಯಾರಂಭ, ದುಃಖ,೪,

ಪ್ರತಿಪ್ರತಿನಿಧೌ ವೀಪ್ಸಾಲಕ್ಷಣಾದೌಪ್ರಯೋಗತಃ

ಪ್ರತಿ=೧=ಸಮಾನವಾಗಿರುವವನು,ತೆ,೦

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪತ್ನೀಪರಿಜನಾದಾನಮೂಲಶಾಪಾಃ ಪರಿಗ್ರಹಾಃ ॥೩೯॥

ದಾರಕಾಕರವೆಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ

ಪರಿಗ್ರಹಃ=ಪು=೧= ಹೆಂಡತಿ ಪರಿವಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮೊದಲು ಬೊಯ್ಯುವ ಶಾಪವು

ದಾರೇಷ್ವಪಿ ಗೃಹಾಃ ಶ್ರೋಣ್ಯಾಮಪ್ಯಾರೋಹೋ ವರಸ್ತ್ರಿಯಾಃ।

ಗೃಹಾಃ=ಪು=ನಿತ್ಯ-ಬ-೧-ಹೆಂಡತಿ ಮನೆ

ಆರೋಹಃ= ಪು =೧= ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಶಂಸಸ್ಥಳ ಆನೆ ಮಾವಟಿಗ

ವ್ಯೂಹೋ ಬೃಂದೇಪ್ಯಹಿರ್ವೃತ್ರೇಪ್ಯಗ್ನೀಂದ್ವರ್ಕಾಸ್ತಮೋಪಹಾಃ

ವ್ಯೂಹಃ ಪು-೧-ಗುಂಪು ಸೇನಾವಿನ್ಯಾಸ

ಅಹಿಃ=ಪು=೧-ವೃತ್ರಾಸುರ ಹಾವು

ತಮೋಪಹಃ=ಪು=೧=ಅಗ್ನಿ ಇಂದ್ರ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರು

ಪರಿಚ್ಛದೇ ನೃಪಾರ್ಹೇರ್ಥೇ ಪರಿಬರ್ಹಃ

ಪರಿಬರ್ಹಃ=ಪು=೧=ಪರಿವಾರ ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದುದು

ಇತಿ ಹಾಂತವರ್ಗಃ

ಹಾಂತವರ್ಗಃ=ಹಾಕಾರಾಂತನಾನಾರ್ಥಕಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಇತಿ==ಈ ಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು

ಅವ್ಯಯಾಃ ಪರೇ

ಮುಂದೆ ಲಿಂಗಾದಿಸಂಗ್ರಹವರ್ಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರಿವಿಗೂ ಅವ್ಯಯಗಳ ಅರ್ಥಗಳೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ,

ಇತಿ ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗಃ

ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗಃ-ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು। ಇತಿ=ಈ ಮೇರೆ ಮುಗಿದುದು

ಆಙೀಷದರ್ಥೇಭಿವ್ಯಾಪ್ತೌ ಸೀಮಾರ್ಥೇ ಧಾತುಯೋಗಜೇ

ಆಙ್=೧=ಕೊಂಚ. ಈ ಕೆಲಸ ಇದುವರಿಗೂ ಎಂಬ ಹದ್ದು. ಇದರೊಂದಿಗೇ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥದ್ಯೋತಕತ್ವವು

ಆ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಃ ಸ್ಮೃತೌ ವಾಕ್ಯೇಪ್ಯಾಸ್ತು ಸ್ಯಾತ್ಕೋಪಪೀಡಯೋಃ

ಆ-೧-ನೆನಹು, ವಾಕ್ಯಪೂರಣ, ಈ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಆ ಎಂಬುದು ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಭಾವವು

ಪಾಪ ಕು ತ್ಸೇಷದರ್ಥೇ ಕು

ಆಃ-೧=ಕೋಪ ಪೀಡೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಟೀ

ಇತಿಹೇತುಪ್ರಕಣಪ್ರಕಾ
ರಾದಿಸಮಾಪ್ತಿಷು ೪೦೦
ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂಪುರಸ್ತಾತ್ಪ್ರಥಮೇ
ಪುರಾರ್ಥೇಗ್ರತಇತ್ಯಪಿ

ಯಾವತ್ತಾವಚ್ಚಸಾಕಲ್ಯೇವ
ಧೌಮಾನೇಪಧಾರಣೆ

ಮಂಗಳಾನಂತರಾರಂಭಪ್ರ
ಶ್ನಕಾತ್ಸ್ನ್ಯೇಷ್ವಥೋಅಥ
ವೃಥಾನಿರರ್ಥಕಾವಿಧ್ಯೋ
ರ್ನಾನಾನೇಕೋಭಯಾರ್ಥಯೋ
ನುಪ್ರಚ್ಛಾಯಾಂವಿಕಲ್ಪೇಚ
ಪಶ್ಚಾತ್ಸಾದೃಶ್ಯಯೋರನು

ಪ್ರಶ್ನಾವಧಾರಣಾನುಜ್ಞಾನು
ನಯಾಮಂತ್ರಣೇನನು

ಗರ್ಹಾಸಮುಚ್ಚಯಪ್ರಶ್ನೆ
ಶಂಕಾಸಂಭಾವನಾಸ್ವಪಿ

ಉಪಮಾಯಾಂವಿಕಲ್ಪೇವಾ
ಸಾಮಿತ್ವರ್ಥೇಜುಗುಪ್ಸನೇ
ಅಮಾಸಹಸಮೀಪೇಚ
ಕಂ... ... ...
ಇವೇತ್ಥಮರ್ಥಯೋರೇವಂ

... ...

ತೂಷ್ಣೀಮರ್ಥೇಸುಖೇಜೋಷಂ

ವ್ಯಾಪಕತ್ವ, ಅಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮ
ಮೂಬಡಲೆ.ಎದುರಿಡಲ್ಪಡುವ,೩|
ಇತಿ=೧=ಕಾರಣ, ಪ್ರಕರಣ ಬಗೆ, ಪ
ಕ್ಷ್ಯಮಾಣ,ಉಕ್ತ, ಆದಿಮುಗಿಯುವಿಕೆ,
ಪುರಸ್ತಾತ್=೧=ಮೂಡಲುದೆಸೆಯಲ್ಲಿ
ಮೊದಲು ಮುಂಚೆ ಪೂರ್ವಕಾಲವ
ಮುಂದೆಳು

ಯಾವತ್=೧ತಾವತ್=೧=ಪಠಉಎಲ್ಲಾ
ಪರಿವಿಗೂಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೂ,ನಿಶ್ಚಯ,೪
ಅಥೋ=೧-ಅಥ=೧=ಶುಭಮಂಗಳ
ಬಗೆಳಿಕ.ಪ್ರಾರಂಭ,ಕೇಳುವಿಕೆ.ಎಲ್ಲಾ
ವೃಥಾ=೧=ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ,೨
ನಾನಾ=೧=ಬಹುವಾಗಿಎರಡು,೨,
ನು=೧=ಪ್ರಶ್ನ|ವಿಕಲ್ಪಪೂರ್ವವಕ್ಷ
ಅನು=೧-ಹಿಂದೆ, ಹೋಲ್ವಿಕೆ. ಲಕ್ಷಣ
ಸಂಭೂತಾಖ್ಯಾನ ಭಾಗವಿಪ್ಸಾದಿಗಳು
ನನು=೧=ಪ್ರಶ್ನನಿಶ್ಚಯಅಪ್ಪಣೆ
ಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವಿಕೆ, ಕರೆಯುವ ಸ
ಬೋಧನೆ,೩.

ಅಪಿ=೧=ನಿಂದೆಅದನ್ನೂ ಇತ್ಯಾದಿ
ಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥಪ್ರಶ್ನ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು
ಸುವಿಕೆ,ನಿಶ್ಚಯವಾದಲೂಹೆ|
ವಾ=೧=ಹೋಲ್ವಿಕೆಸಂಶಯ|೨
ಸಾವಿ=೧=ಅರ್ಧಭಾಗ|ನಿಂದೆ.೨
ಅಮಾ=೧=ಒಂದಿಗೆಹತ್ತಿರ,೨
ಕಂ=೧=ನೀರು|ತಲೆಸುಖ.೩.
ಏವ=೧=ಹೋಲ್ವಿಕೆ,ಹೀಗೆ ಕ್ರಮ
ರೆಯಾಗಿ,೩
ನೂನಂ=೧=ಸಕಾರಣವಾದಲೂಹೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಹೀಗೆಸರಿ ಸಂಬನಿಶ್ಚಯ,ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ೩

ಜೋಷಂ=೧—ಮೌನವಾಗಿ,ಸುಖವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ.೩,

ಕಿಂಪೃಚ್ಛಾಯಾಂಜುಗುಪ್ಸನೆ

ಕಿಂ=೧=ಪ್ರಶ್ನೆ,ನಿಂದೆ.೨ ಯಾಸಾಹ್ಯಾಗ

ನಾಮ ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯಸಂಭಾವ

ನಾಮ=೧=ಪ್ರಕಟಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ

ಕ್ರೋಧೋಪಗಮಕುತ್ಸನೇಕೆ

ಹೀಗಾದೀತು. ಸಿಟ್ಟು ಅಂಗೀಕಾರ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಅಂಗೀಕರಿಸುವಿಕೆನಿಂದೆ.೬

ಅಲಂಭೂಷಣ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಶಕ್ತಿ

ಅಲಂ=೧=ಅಲಂಕಾರವಾಪಿಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಸಮರ್ಥನಾಕುಸಾಲಿಸು

ವಾರಣವಾಚಕಂ

ಹುಂವಿತರ್ಕೆ ಪರಿಪ್ರಶ್ನೆ

ಹುಂ=೧=ಕಾರಣಬಲಸಾಲದ ಪೂಹೇ ಆಶಕ್ತಿನಿಂದಕೇಳ್ವಿಕೆ,ಬೆಸರಣೆ, ೩, ವಿದ್ವೇಷಕ್ಕೂ ಪಸಂ

ಸಮಯಾಂತಿಕಮಧ್ಯಯೋಃ

ಸಮಯಾ=೧=ಸವಿಾಪನಡಿವೆ.೨

ಪುನರಪ್ರಥಮೇಭೇದೆ

ಪುನಃ=೧=ಮತ್ತೂ,ಮತ್ತೆಯೂ,ಬೇರೆಯಾಗಿ,ವಿಶೇಷ,ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರ, ೫

ನಿರ್ನಿಶ್ಚಯನಿಷೇಧಯೋಃ

ನಿಃ=೧=ನಿಶ್ಚಯ,ಬ್ಯಾಡ!ವಲ್ಲ.ಸಾಕು ಬಹಳ,೫,

ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಬಂಧೇಚಿರಾತೀತೇನಿಕಟಾಗಾಮಿಕೇಪುರಾ

ಪುರಾ=೧=ವಾಕ್ಯರಚನೆ,ಕಳದಕಾಲ. ಬಹಳ, ಪೂರ್ವಕಾಲ, ಸವಿಾಪ, ಮುಂಬರುವಆಗಾಮಿ೬೪

ಊರರ್ಯುರೀಚೋರರೀಚವಿಸ್ತಾರೇಂಗೀಕೃತೌತ್ರಯಂ

ಊರರೀ=ಉರೀ=ಪಾ=ಊರೀಉರರೀ೩ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ,ಅಂಗೀಕಾರವಾಗಿ.೨

ಸ್ವರ್ಗೇಚಪರಲೋಕಸ್ವ

ಸ್ವಃ=ಸ್ವರ್=೨-ದೇವಲೋಕಜನ್ಮಾಂತರದಲೋಕ ಪರಂಧಾಮ ಸುಖಅಕಾಶ,೫

ವಾರ್ತಾಸಂಭಾವ್ಯಯೋಃಕಿಲ

ಕಿಲ=೧=ಜನವಾರ್ತೆ, ಹೀಗಾದೀತಂಬ ಪೂಹೆಅಸತ್ಯ ಹೀಗಷ್ಟೆ. ಹೀಗಲ್ಲವೇ,೫

ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರಜಿಜ್ಞಾಸಾನುನಯೇಖಲು

ಖಲು=೧=ವಲ್ಲ, ಬ್ಯಾಡ, ಕೂಡದು ಆಗನು.ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರ!!ಹೀಗೆತಾನೆ.ಹ್ಯಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸಮಾಪೋಭಯತಃಶೀಘ್ರಸಾ
ಕಲ್ಯಾಭಿಮುಖೆಭಿತಃ

ನಾಮಪ್ರಕಾಶ್ಯಯೋಃಪಾದು

ರ್ಮಿಥೋನ್ಯೋನ್ಯಂರಹಸ್ಯಪಿ

ತಿರೋಂತರ್ಧೌತಿರ್ಯಗರ್ಥೆ
ಹಾವಿಷಾದಶುಗಾರ್ತ್ತಿಷು
ಅಹಹೇತ್ಯದ್ಭುತೇಖೇದೆ
ಹಿಹೇತಾವವಧಾರಣೆ
ಇತಿನಾನಾರ್ಥಾವ್ಯಯವರ್ಗಃ

ಚಿರಾಯಚಿರರಾತ್ರಾಯಚಿ
ರಸ್ಯಾದ್ಯಾಶ್ಚಿರಾರ್ಥಕಾಃ

ಮುಹುಃಪುನಃ ಪುನಶ್ಶ ಶ್ವದ
ಭೀಕ್ಷ್ಣಮಸಕೃತ್ಸಮಾಃ

ಪ್ರಾಗ್ಝಡಿತ್ಯಂಜಸಾಹ್ನಾ
ಯದ್ರಾಙ್ಮಂಕ್ಷುಸಪದಿದ್ರುತೆ

ಬಲವತ್ಸುಷ್ಠುಕಿಮುತಸ್ವತ್ಯ
ತೀವಚ ನಿರ್ಭರೆ|

ಗೆತಾನೆ.ಹ್ಯಾಗೆ,ಪಡೆಂಬಡಿಸುವಿಕೆ.

ಅಭಿತಃ=೧-ಹತ್ತರ ಎರಡುಕಡೆಯೂ ಬ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಎಲ್ಲವೂ. ಎವ ರಾಗಿ,೬.

ಪ್ರಾದುಃ=೧=ಹಸರು|ಊಹೆಬೆಳದಿ ತುವ.೩.

ಮಿಥಃ=೧=ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ. ಏಕಾಂತ ವಾಗಿ,೩|

ತಿರಃ=ತಿರಸ್೦ಮುಚ್ಚುವಿಕೆಅಡ್ಡವಾಗಿ,
ಹಾ-೧-ವಧೆ,ದುಖಃ,ಅಳುವು ಪೀಡೆ,೪,
ಅಹಹ-೧-ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಅತಿದುಃಖ,೨.
ಹಿಃ೧-ಕಾರಣ,ನಿಶ್ಚಯ.೨
ನಾನಾರ್ಥಾವ್ಯಯವರ್ಗಃ--ಅನೇಕಾ ರ್ಥಗಳುಳ್ಳಅವ್ಯಯಗಳಸಮೂಹವು
ಇತಿ--ಈವರೆಗೆನುಗಿದುದು

ಚಿರಾಯಚಿರರಾತ್ರಾಯಚಿರಸ್ಯಇ ಈ೩ಆದ್ಯಶಬ್ದದಿಂದಂಚಿರಂ ಚಿರೇಣ,ಚಿ ರಾತ್ರ,೭ ಬಹುಕಾಲವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ ರ್ತಿಸುವವು.

ಮುಹುಃ-ಪುನಃಪುನರ್-ಶಶ್ವತ.ಅಭೀ ಕ್ಷ್ಣ೦ಅಸಕೃತ-ಆ=೫ಸಮಾಃ=ಸಮಾ ನಾರ್ಥ=ಕಗಳು|| ಅಂದರೆ ಭಾರಿಭಾರಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವವು

ಪ್ರಾಕ್=ಝಡಿತಿ=ಸಾ-ಝಟಿತಿ=ಅಂಜ ಸಾಅಂಹ್ನಾಯ-ದ್ರಾಕ್ಮಂಕ್ಷುಸಪದಿ ೭-ದ್ರುತೆ,ಶೀಘ್ರವೆಂಬ,ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿ ಸುವವು

ಬಲವತ್-ಸುಷ್ಠು-ಕಿಮುತ-ಸು-ಅತಿ
ಅತೀವ=೬=ಬಹಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪೃಥಗ್ವಿನಾಂತರೇಣರ್ತೇಹಿ	ಪೃತಕ್- ವಿನಾ-ಅಂತರೇಣ= ಋತೇ=
ರುಙ್ನಾನಾಚವರ್ಜನೆ	ಹಿರುಕ್=ನಾನಾ- ಅ೬=ವರ್ಜನೆ. ಅದ ನ್ನು ಭೇರೆತಪ್ಪಿಸಿ ಯೆಂದರ್ಥವು
ಯತ್ತದ್ಯತಸ್ತತೋಹೇತಾ	ಯತ್=ತತ್-ಯತಃ-ತತಃ=ಅ=೪-ಕಾರಣಾರ್ಥವು,
ವಸಾಕಲ್ಯೇತುಚೇಚ್ಚನಃ।	ಚೆತ್=ಚ-ನ=ಅ-೨=ಅಸಾಕಲ್ಯೇ ಕಲವುಎಂಬಅರ್ಥ,
ಕದಾಚಿಜ್ಜಾತು	ಕದಾಚಿತ್- ಜಾತು-ಅ-೨- ಒಂದಾನೊಂದು ವೇಳೆ,
ಸಾರ್ಧಂತು ಸಾಕಂಸತ್ರಾಸಮಂಸಹ ॥೪೧॥	ಸಾರ್ಧಂ-ಸಾಕಂ-ಸತ್ರಾ- ಸಮಂ-ಸಹ ಅ-೫-ಕೂಡೆ,
ಆನುಕೂಲ್ಯಾರ್ಥಕಂ ಪ್ರಾಧ್ವಂ।	ಪ್ರಾಧ್ವಂ=ಅ-೧ಬಂಧನಂಹೇತು ವಾದ ಅನುಕೂಲತೆ,
ವ್ಯರ್ಥಕೇತುವೃಥಾಮುಧಾ	ವೃಥಾ-ಮುಧಾ-೨-ವ್ಯರ್ಥತೆ. ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನ.
ಆಹೋಉತಾಹೋ ಕಿಮುತ ವಿಕಲ್ಪೇಕಿಂಕಿಮೂತಚ॥	ಆಹೋ-ಪಾ=ಅಹೋ=ಉತಾಹೋ=ಕಿಮುತ-ಕಿಂ-ಕಿಮು=ಉತ-ಅ=೬-ವಿಕಲ್ಪ ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೋ,ಹೀಗೋ.
ತುಹಿಚಸ್ಮಹವೈ ಪಾದಪೂರಣೆ	ತು=ಹಿ-ಚ=ಸ್ಮ-ಹ-ವೈ=ಅ=೬-ಪಾದ ಪೂರಣೆ=ಪಾದಪೂರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವವು,
ಪೂಜನೇಸ್ವತಿ	ಸು-ಅತಿ-ಅ-೨-ಪೂಜನೆ- ಪೂಜಾರ್ಥ, ಚೆನ್ನಾಗಿ.
ದಿವಾಹ್ನೀತ್ಯ	ದಿವಾ-ಅ=೧=ಅಹ್ನೀತಿ=ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಎಂಬಅರ್ಥ,
ಥದೋಷಾಚನಕ್ತಂಚ ರಜನಾವಿತಿ॥	ದೋಷಾ-ನಕ್ತಂ=ಅ-೨-ರಜನಾವಿತಿ ರಾತ್ರಿಯೊಳು ಎಂಬಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವವು,
ತಿರ್ಯಗರ್ಥೆ ಸಾಚಿತಿರೋಪ್ಯ	ಸಾಚಿ-ತಿರಃ=ಅ=೨-ತಿರ್ಯಕ್-ಅಡ್ಡವಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಥಸಂಭೊಧನಾರ್ಥ ಕಾಃ॥	ಗಿ, ಅರ್ಥವಾಗಿ. ಪ್ಯಾಟ್-ಪಾಟ್-ಪಾ
ಸ್ಯುಃಪ್ಯಾಟ್ಪಾಡಂಗಹೆಹೈಭೊ	ಫಾಟ್-ಅಂಗಹೆ-ಹೈ=ಭೋಃ=ಪಾ-ಭೋ
	ಅ-೬=ಸಂಭೋಧನಾರ್ಥಕಾಃ- ಸಂಬೋ
	ಧಿಸಿಕರೆಯುವದರಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವವು,ಓಯ,
	ಏ,
ಸ್ಸಮಯೊನಿಕಷಾಹಿರುಕು	ಸಮಯಾ-ನಿಕಷಾ-ಹಿರುಕ್-ಅ=
	ಸಮೀಪಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವವು. ಸಮ
	ಯಾ-ನಿಕಷಾ ೨ ಮಧ್ಯೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ
ಅತರ್ಕಿತೆತು ಸಹಸಾ	ಸಹಸಾ= ಅ೧-ಅತರ್ಕಿತೆ-ವಿಚಾರಿಸ
	ತ್ವರಯಾಗಿ,
ಸ್ಯಾತ್ಪುರಃಪುರತೊಗ್ರತಃ	ಪುರಃ-ಪುರತಃ=ಅಗ್ರತಃ=ಅ=೩=ಮು
	ದೆ,ಮುಂದ-ಕಡ,
ಸ್ವಾಹಾ ದೇವಹವಿರ್ದಾನೆ	ಶ್ವಾಹಾ=ಶ್ರೌಷಟ್-ವೌಷಟ್-ವ
ಶ್ರೌಷಡ್ವೌಷಡ್ವಷಟ್ಸ್ವಧಾ	ಟ್=ಸ್ವಧಾ-ಅ-೫=ದೇವಹವಿರ್ದಾನ-ವ
	ವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿರ್ಭಾಗ ಕೊಡುವಿಕೆ
ಕಿಂಚಿದೀಷನ್ಮನಾ ಗಲ್ಪೆ	ಕಿಂಚಿತ್-ಈಷತ್-ಮನಾಕ್=ಅ=೩-
	ಲ್ಪ=ಕೊಂಚವು,
ಪ್ರೆತ್ಯಾಮುತ್ರಭವಾಂತರೆ	ಪ್ರೆತ್ಯ=ಅಮುತ್ರ-ಅ=೨-ಭವಾಂತರ
	ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ,
ವದ್ವಾಯಥಾ ತಥೆವ್ಯೆವಂ	ವತು-ವಾ=ಯಥಾ-ತಥಾ=ಇವ=ಏವ
ಸಾಮ್ಯೆ	ಅ-೬-ಹಾಗೆ.
ಹೊಹಿ ಚವಿಸ್ಮಯೆ॥	ಅಹೋ-ಹಿ=ಅ=೨=ವಿಸ್ಮಯೆ,ಆಶ್ಚರ್ಯ
ಮೌನೆತು ತೂಷ್ಣೀಂತೂ	ತೂಷ್ಣೀಂ-ತೂಷ್ಣೀಕಾಂ-ಅ-೨-ಮೌ
ಷ್ಣೀಕಾಂ	ನದಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವವು,
ಸದ್ಯಃಸ್ಸಪದಿತತ್ಕ್ಷಣೆ॥	ಸದ್ಯಃ-ಸಪದಿ-ಅ=೨-ತತ್ಕ್ಷಣೆ, ಆಗ
	ಎಂಬಅರ್ಥವು,
ದಿಷ್ಟ್ಯಾಸಮುಪ ಜೋಷಂ	ದಿಷ್ಟ್ಯಾ=ಸಮುಪಜೋಷಂ=ಅ-೧=
ಚೆತ್ಯಾನಂದೆ	ಆನಂದ-ಸಂತೋಷವು
ಅಂತರೆಂತರಾ॥ ಅಂತರೆಣ	ಅಂತರೆ-ಅಂತರಾ-ಅಂತರೆಣ=ತ್ರಿ=

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮಧ್ಯೆಸ್ಯೃಃ	ಮಧ್ಯೆಸ್ಯೃಃ=ನಡುವ ಎಂಭರ್ಥದಲ್ಲಿವರ್ತಿ ಸುವವು
ಪ್ರಸಹ್ಯತುಹಠಾರ್ಥಕಂ॥	ಪ್ರಸಹ್ಯ-ಅ=೧- ಹಠಾರ್ಥಕಂ- ಬಲಾತ್ಕಾರವು,
ಯುಕ್ತೇದ್ವೆಸಾಂಪ್ರತಂಸ್ಥಾನ	ಸಾಂಪ್ರತಂ-ಸ್ಥಾನೆ=ಅ_ದ್ವೆ-೨ ಯುಕ್ತೆ, ಪ್ರಚಿತವು,
ಭೀಕ್ಷ್ಣಂಶಶ್ವ ದನಾರತೆ	ಅಭೀಕ್ಷ್ಣಂ-ಶಶ್ವತು=ಅ=೨-ಅನಾರತೆ=ಎಡೆಬಿಡದೆ। ಬಹಳ,
ಅಭಾವೆ ನಹ್ಯನೊನಾಪಿ	ನ=ಹಿ-ನೊ-ನ-ಅ=ಈ೪ ಅವ್ಯಯಾಗಳೊಆಪಿಶಬ್ದದಿಂದ=ಅಪ-ಆದು ೫ಹ-ಅಭಾವವಲ್ಲಿಯೂ ? ಷೇಧದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವವು, ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ,
ಮಾಸ್ಮಮಾಲಂಚವಾರಣೆ	ಮಾಸ್ಮ-ಮಾ- ಅಲಂ-ಅ=೩-ವಾರಣೆ=ಬೇಡ ಕೂಡದು,
ಪಕ್ಷಾಂತರೆ ಚೆದ್ಯದಿಚ	ಚೆತು-ಯದಿ-ಅ-೨-ಪಕ್ಷಾಂತರೆ-ಈಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ-ಆದರೆ,
ತತ್ವೆತ್ವದ್ಧಾಂಜಸಾದ್ವಯಂ	ಅದ್ಧಾ=ಅಂಜಸಾ_ಅ_೨-ತತ್ವೆ- ಸತ್ಯವಾಗಿ, ಬ್ಯಾಗ,
ಪ್ರಾಕಾಶವ್ರಾದುರಾವಿಸ್ಸ್ಯಾ	ಪ್ರಾದುಃ=ಆವಿಃ=ಅ-೨-ಪ್ರಕಾಶೆ=ಕಾಣಬರುವಂತೆ,
ಓಮೆವಂಪರಮಂ ಮತೆ	ಓಂ=ಏವಂ=ಪರಮಂ=ಅ-೩-ಮತೆ=ಅಂಗೀಕರಿಸುವಿಕೆ,
ಸಮಂತತಸ್ತು ಪರಿತಃಸ ರ್ವತೊವಿಷ್ವಗಿತ್ಯಪಿ ।೪೦೪॥	ಸಮಂತತಃ-ಪರಿತಃ-ಸರ್ವತಃ-ವಿಷ್ವಕ್ ಈ೪-ಸಮಂತಾತು-ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ
ಅಕಾಮಾನುಮತೌ ಕಾ	ಕಾಮ ೨ಂ=.=೧=ಅಕಾಮಾನುಮತೌ=ಮನಸ್ಸುಬಾರದೆಪರೇಚ್ಛೆಯುಂಬಡಂಬಡುವಿಕೆ,
ಅಸೂಯೊಪಗಮೆ ಸ್ತುಚ	ಅಸ್ತು=ಭವತು-೨-ಸಿಟ್ಟುನಿಂದ ಒಡಂಬಡುವಿಕೆ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನನುಚಸ್ಯಾದ್ವಿರೋಧೋಕ್ತೌ

ನನು ಚ-ಅ-೧=ವಿರೋಧೋಕ್ತೌ ವಿ ರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುವಿಕೆ,

ಕಚ್ಚಿ ತ್ಕಾಮಪ್ರವೇದನೇ॥

ಕಚಿತ್=ಅ=೧=ಪ್ರವೇದನೇ=ಬೇಕಾದ ನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವಿಕೆ,

ನಿಷ್ಷಮಂದುಷ್ಷಮಂಗರ್ಹ್ಯ

ನಿಷ್ಷಮಂ=ದುಷ್ಷಮಂ=ಅ-೨ ಗರ್ಹ್ಯ ನಿಂದಿಸತಕ್ಕದ್ದು,

ಯಥಾಸ್ವಂತುಯಥಾಯಥಂ॥

ಯಥಾಸ್ವಂ=ಯಥಾಯಥಂ-ಅ- ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವಡಿವೆಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥ ತಾವ ತಾವೆಂಬಅರ್ಥ,ಹ್ಯಾಗೆ ಹ್ಯಾಗೊ

ಮೃಷಾಮಿಥ್ಯಾ ಚವಿತಥೇ

ಮೃಷಾ-ಮಿಥ್ಯಾ=ಅ=೨=ವಿತಥ, ಅಸ ತ್ಯವು=ಸುಳ್ಳು, ಭ್ರಾಂತಿಕಲ್ಪಿತ, ಪ್ರಾ ಭ್ರಾ~ಕ, ವ್ಯವಹಾರಿಕ,ಸಟೆ,

ಯಥಾರ್ಥಂತುಯಥಾತಥಂ

ಯಥಾರ್ಥಂ-ಯಥಾತಥಂ-ಅ=೨-ಸ ತ್ಯವು, ದಿಟ,

ಸ್ಯುರೇವಂತು ಪುನರ್ವೈವೇ ತ್ಯವಧಾರಣವಾಚಕಾಃ॥

ಏವಂ=ತು=ಪುನಃ-ವಾ-ಏವ-ಅ-೫ [illegible] ನ್ನು=ಅವಧಾರಣ ವಾಚಕಾಃಸ್ಯುಃ [illegible] ಯೇಸರಿಯೆಂಬುವಿಕೆ ನಿಶ್ಚಯ,

ಪ್ರಾಗತೀತಾರ್ಥಕಂ

ಪ್ರಾಕ್=ಅ=೧=ಅತೀತಾರ್ಥಕಂ-ಕಳೆ ದುಹೋದದ್ದು,

ನೂನಮವಶ್ಯಂ ನಿ ಶ್ಚಯೇದ್ವಯಂ ॥೪೧೬॥

ನೂನಂ-ಅವಶ್ಯಂ=ಅದ್ವಯಂ-ಅ-೨ ನಿಶ್ಚಯ, ನಿರ್ಣಯವಾದತಿಳುವಳಿಕೆ ಎರಡಿಲ್ಲದ ನಿಜ

ಸಂವದ್ವರ್ಷೇ

ಸವತ್=ಅ-೧-ವರ್ಷೇ=ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ತ್ಪ-ಸುವ[illegible],

ಅವರ್ತ್ವರ್ವಾ

[illegible]=ಅ-೧- ಅವರೇ- ವೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವಸ್ತುಗಳಿಗಳಿಗನಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇಶಕ್ಕೂಕೂಡಿಸರು,

ಗಾಮೇವಂ

ಆಂ-ಏವಂ=ಅ=೨-ಒಬ್ಬನುಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಡಂಬಡುವಿಕೆ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಸ್ವಯಮಾತ್ಮನಾ॥	ಸ್ವಯಂ-ಅ-೧-ಆತ್ಮನಾ-ತನ್ನಿಂದತನಾಗಿ,
ಅಲ್ಪೇ ನೀಚೈ	ನೀಚೈಃ-ಅ-೧-ಅಲ್ಪಕೊಂಚವಾದದ್ದು
ರ್ಮಹ ತ್ಯುಚ್ಚೈಃ	ಉಚ್ಚೈಃ-ಅ-೧-ಮಹತಿ-ಅಧಿಕವಾಗಿ,
ಪ್ರಾಯೋಭೂಮ್ನ್ಯ	ಪ್ರಾಯಃ-ಅ-೧-ಭೂಮ್ನಿ-ಬಹುವಾಗಿ
ದ್ರುತೇ ಶನೈಃ ॥೪೨೪॥	ಶನೈಃ-ಅ-೧-ಅದ್ರುತೇ-ಮೆಲ್ಲಗೆ,
ಸನಾ ನಿತ್ಯೇ	ಸನಾ-ಅ-೧-ನಿತ್ಯೇ-ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ, ಸರ್ವದಾ,
ಬಹಿರ್ಬಾಹ್ಯೇ	ಬಹಿಃ-ಅ-೧-ಬಾಹ್ಯೇ, ಹೊರಗೆ.
ಸ್ಮಾತೀತೇ	ಸ್ಮ-ಅ-೧-ಅತೀತೇ-ಕಳದುಹೋದದ್ದು
ಸ್ತ ಮದರ್ಶನೇ।	ಅಸ್ತಂ-ಅ-೧-ಅದರ್ಶನೇ-ಕಾಣಬಾರದೆ ಹೋಗುವಿಕೆ,
ಅಸ್ತಿ ಸತ್ತ್ವೇ	ಅಸ್ತಿ-ಅ-೧-ಸತ್ವೇ-ಉಂಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥ.
ರುಷೋಕ್ತಾವೂ	ಊಂ-ಅ-೧-ರುಷೋಕ್ತೌ-ಕೋಪದಿದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಾಮದು ಹೂಂ ಎಂತಲೂ ಪಾಠವಿದೆ,
ಮುಂ ಪ್ರಶ್ನೇ	ಉಂ-ಅ-೧-ಪ್ರಶ್ನೇ-ಕೇಳುವಿಕೆ,
ನುನಯೇ ತ್ವಯಿ॥೪೨೫।	ಅಯಿ-ಅ-೧-ಅನುನಯೇ-ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವಿಕೆ,
ತರ್ಕೇ ನು ಸ್ಯಾ	ನು-ಅ-೧-ತರ್ಕೇ-ಊಹಿಸುವಿಕೆ, ಸ್ಯಾತ್ ಅಂದರೆ ವೂಹೆ,
ದುಷಾ ರಾತ್ರೇ ರವಸಾನೇ	ಉಷಾ-ಅ-೧-ರಾತ್ರೇರವಸಾನೇ-ಬೆಳಗಿನಝಾವ.
ನಮೋ ನತೌ	ನಮಃ-ಅ-೧-ನತೌ-ನಮಸ್ಕಾರವು,
ಪುನರರ್ಥೇಂ ಗ	ಅಂಗ-ಅ-೧-ಪುನಃ-ಮತ್ತೂ-ಎಂಬರ್ಥ
ನಿಂದಾಯಾಂದುಷ್ಠು	ದುಷ್ಠು-೧-ನಿಂದಾಯಾಂದೂಷಣೆನ
ಸುಷ್ಠು ಪ್ರಶಂಸನೇ॥	ಸುಷ್ಠು-ಅ-೧-ಸಾಗುಣ್ಯೇ-ಅನುಕೂಲಾರ್ಥವು,
ಅಥಾ ಸಾಗುಣ್ಯೇ	
ಸ್ಮರಣೇ ಯೇ	ಯೇ-ಅ-೧-ಸ್ಮರಣೇ-ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಷ ಡ್ವಿಷ್ಣ ನಿರಾಕೃತೌ

ಷಟ್=ಅ=೧-ವಿಘ್ನನಿರಾಕೃತೌ-ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗೆಲಿಸುವಿಕೆ, ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ

ಅಂಗೀಕೃತಾವಸ್ತ್ಯಸಾ ದಥಕಿಂ

ಅಥಕಿಂ-ಅ-೧-ಅಂಗೀಕೃತೌ=ಪಡೆಬಡಿಕೆ. ಒಪ್ಪಂದ,

ಹೀ ನ ಸಂಬೋಧನೇತ್ಯರೆ

ರೆ=ಅ=೧=ಹೀನಸಂಬೋಧನೆ=ಕೀಳದವನನ್ನು ಕಲವೆಯಾಗಿ ಕರೆಯುವಿಕೆ,

ಸಾಯಂ ಸಾಯೆ ।

ಸಾಯಂ=ಅ-೧-ಸಾಯ-ಸಾಯಂಕಾಲವು।

ಪ್ರಗೆಪ್ರಾತಃ ಪ್ರಭಾತೆ

ಪ್ರಗೆ-ಪ್ರಾತಃ-ಅ-೨-ಪ್ರಭಾತೆ-ಪ್ರಾತಃಕಾಲವು,

ನಿಕಷಾಂತಿಕೆ

ನಿಕಷಾ=ಅ=೧=ಅಂತಿಕೆ-ಸಮೀಪವು

ಪರುತ್ಪರಾರ್ಯೈಷಮೋಬ್ದೆ ಪೂರ್ವೆಪೂರ್ವತರೆ ಯತಿಕ್ರಮಾತ್

ಪರುತ್=ಪರಾರಿ-ಐಷಮಃ=ಅ-೩-ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಪೂರ್ವೇಬ್ದೆ ಕಳೆದವರುಷದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರ್ವತರೆ ಬ್ದೆ=ಆದಕ್ಕೂ ತಲೂ ಹಿಂದಣ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿಯೂ, ಯತಿ-ನಡಿಯುತ್ತಿರುವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವವು,

ಸದ್ಯಸ್ಸಮಕ್ಷ ಇ

ಅದ್ಯ=ಅ-೧-ಅತ್ರ-ಅಹ್ನಿ-ನಡೆಯುವಹಗಲು.

ಥಪೂರ್ವೇಹ್ನೀತ್ಯಾದೌಪೂರ್ವೋತ್ತರಾ ಪರಾತು॥ತಥಾಧರಾನ್ಯಾನ್ಯತರೆ ತರಾತ್ಪೂರ್ವೆದ್ಯುರಾದಯಃ ।೪೩೩॥

ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಪರಾತ್=ಅಧರಾನ್ಯತತರೇತರಾತ್-ಪೂರ್ವ-ಉತ್ತರ-ಅಪರ-ಅಧರ=ಅನ್ಯ-ಅನ್ಯತರ=ಇತರ=ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಾದ ಅವ್ಯಯಗಳು ಕಾಲವಾಚಿಗಳು ಹೇಗಂದರೆ, ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಃ-ಹಿಂದಣ ದಿನ, ಉತ್ತರೆದ್ಯುಃ-ಮಾರನೆಯದಿನ, ಅಪರೇದ್ಯುಃ=ಮುಂತೊಂದುದಿನ, ಅಧರೇದ್ಯುಃ-ಕೆಳಗಣದಿನ ಅನ್ಯೇದ್ಯುಃ=ಬೇರೊಂದುದಿನ ಅನ್ಯತರೇದ್ಯುಃ=ಅದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೊಂದುದಿನ, ಇತ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂ.	ಟೀ.
	ದ್ಯುಃ=ಇನ್ನು ಬೇರೆಯೊಂದುದಿನ. ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ,
ಉಭಯದ್ಯುಶ್ಚೋಭಯೇದ್ಯುಃ	ಉಭಯದ್ಯುಃ=ಉಭಯೇದ್ಯುಃ=ಅ=೨=ಎರಡು ದಿನಗಳು
ಪರೇತ್ವಹ್ನಿ ಪರೇದ್ಯವಿ	ಪರೇದ್ಯವಿ=ಅ=೧=ಅಹ್ನಿ ಪರೇ=ಮರುದಿನ=
ಹ್ಯೊಗತೆ	ಹ್ಯಃ=ಅ=೧=ಗತೇಽಹ್ನಿ=ಹಿಂದಣದಿನ. ಕಳೆದದಿನ.
ನಾಗತೆಹ್ನಿ ಶ್ವಃ	ಶ್ವಃ-ಅ-೧-ಅನಾಗತೆ-ಬಾರದೇಇರುವ ದಿನ. ಮುಂದೆ ಬರುವದಿನ ನಾಳೇದಿನ,
ಪರಶ್ವಸ್ತತ್ಪರೆಹನಿ।	ಪರಶ್ವಃ=೫=೧-ತತ್ಪರೆ ಅಹನಿ=ಆಚೆ ದಿನ ನಾಳಿದ್ದು,
ತದಾತದಾನೀಂ	ತದಾ-ತದಾನೀಂ=ಅ=೨-ಆಗ, ಆವಾಗ.
ಯುಗಪದೆಕದಾ	ಯುಗಪತು=ಏಕದಾ=ಅ=೨=ಒಂದು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ.
ಸರ್ವದಾಸದಾ	ಸರ್ವದಾ=ಸದಾ=ಅ=೨=ಯಾವಾಗಲೂ,
ಏತರ್ಹಿಸಂಪ್ರತೀದಾನೀ ಮಧುನಾಸಾಂಪ್ರತಂತಥಾ	ಏತರ್ಹಿ=ಸಂಪ್ರತಿ=ಇದಾನೀಂ-ಅಧುನಾ=ಸಾಂಪ್ರತಂ-ಅ-೫-ಈಗ,ಈವಾಗ,
ದಿಗ್ದೆಶಕಾಲಪೂರ್ವಾದಾ ವುಗುದಕ್ಪ್ರತ್ಯಗಾದಯಃ	ಪ್ರಾಗುದಕ್ಪ್ರತ್ಯಗಾದಯಃ=ಪೂರ್ವಾದೌದಿಗ್ದೇಶಕಾಲೆ-ಪ್ರಾಕ್-ಅ-೧-ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೂ ಪೂರ್ವ ದೇಶಕ್ಕೂ. ಪೂರ್ವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೆಸರು. ಉದಕ್=ಅ=೧=ಬಡಗಲ ದೆಸೆಗೂ ಬಡಗಲ ಕಡೆಗೂ ಉತ್ತರ ಕಾಲಕ್ಕು ಹೆಸರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್-ಅ= ಪಡವಲದೆಸೆಗೂ ಪಡವಲದೇಶಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಾತ್ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೆಸರು. ಆದಿಪದದಿಂದ ಅವಾಕ್=ಅ=೧=ತೆಂಕಲದೆಸೆಗೂ,ತೆಂಕಲದೇಶಕ್ಕೂ.ದಕ್ಷಿಣಾಯನಕ್ಕೂಹೆಸರು
ಇತ್ಯವ್ಯಯವರ್ಗಃ	ಅವ್ಯಯವರ್ಗಃ-ಅವ್ಯಯಗಳ ಸಮೂಹವು, ಇತಿಈಮೇರೆಮುಗಿದುದ್ದು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಅಥ ಲಿಂಗಾದಿಸಂಗ್ರಹವರ್ಗಃ

ಅವತರಣಿಕೆ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ತಾನು ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪೂರ್ಣಮುಚ್ಯೈತೆವರ್ಗ್ಯೈರ್ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಂ ಎಂಬುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಯುಪ್ರಕಾರಲಿಂಗಗಳ ಸಂಗಡ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಶಾಸನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದ ಗ್ಯೂ ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನೆನದು ಲಿಂ ಗಾನುಶಾಸನಕ್ಕೊಸ್ಕರವರ್ಗಾಂತರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ,

ಮೂ॥ ಸಲಿಂಗಶಾಸ್ತ್ರೈಸ್ಸನಾದಿಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸಜೈಃ।
ಅನುಕ್ತಂಸಂಗ್ರಹೇಲಿಂಗಂಸಂಕೀರ್ಣವದಿಹೋನ್ನಯೇತ್॥

ಟೀ॥ಇಹಸಂಗ್ರಹೇ-ಈಲಿಂಗಸಂಗ್ರಹ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಸಲಿಂಗಶಾಸ್ತ್ರೈ ಲಿಂಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂದರೆ ಪಾಣಿನಿ. ವರರುಚಿ. ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಹೇ ಲ್ಪಟ್ಟ ಲಿಂಗಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರಿಯಾಮೀ ದೂದ್ವಿರಾಮೈಕಾಚ್ ಬುವದುಮೊದಲಾದವಾಕ್ಯಗಳು ಅವುಗಳ ಸಂಗಡ ಕೂಡಿದಂಥ ಸನಾ ದಿಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸಜೈಃ ಸನಾದ್ಯಂತ ಧಾತುವುಗಳಮೇಲಣಪ್ರ ಯಮೊದಲಾದ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಂದಲೂ, ಕೇವಲ ಧಾತುಗಳ ಮೇ ಲೆ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಂದಲೂ. ತದ್ಧಿತಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಂದಲೂ, ಸಮಾ ಸಗಳಿಂದಲೂ. ಹುಟ್ಟಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ (ಸ್ತ್ರೀಭಾವಾದಾ ಕ್ತಿಃ ಇವುಮೊದಲಾದಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಸಂಗಡಕೂಡಿದವಾಕ್ಯಗಳಿಂ ಲೂತದ್ಬೃಂದೇಯೆನಿಕಟ್ಯಚಾತ್ರಇವು ಮೊದಲಾದ ತದ್ಧಿತಪ್ರತ್ಯಯ ಳಸಂಗಡ ಕೂಡಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಅದಂತ್ಯೈ ದ್ವಿಗುರೇಕಾರ್ಥ ಇವು ಮೊದಲಾದ ಸಮಾಸಗಳ ಸಂಗಡ ಕೂಡಿದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಮಹಾ ದರ್ಥವು, ಅನುಕ್ತಂ, ಪೂರ್ವವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡದ ಥಾ, ಲಿಂಗಂ,ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. ಪುಲ್ಲಿಂಗ, .ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳನ್ನು, ಉನ್ನ ಯೇತ್-ತಿಳಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದಲೂ. ಲಿಂಗ ಸ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಕೀರ್ಣವ ಎಂದು.ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೋಪಾದಿಯಾಗಿಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥ ಗಳಿಂದಲೂ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಅರ್ಥವು,

ಅವತರಣಿಕೆ॥ ಈವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಲಿಂಗಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಹೇಳಿದ ವಿಶೇಷವಿಧಿಗಳ ಸಂಗಡ ವಿರೋಧವು ಬಂದರೆ ಅಗಲ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ನಾಮ=ಹೆಸರುಗಳು. ವಿಶೇಷವಿಧಿಬಾಧೆ ಇಲ್ಲದಂಥಾವು,ಸ್ತ್ರೀಬಳಿ...
ಪರ್ಯಾಯಗಳಿಗೂ-ತ್ರಿಪರ್ಯಾಯಗಳಿಗೂ ಚಾಬೂಜಂತಂಕ್ಷಾದೂದ್ವಿರಾ
...ಕಾಚ್‌ಯೆಂಬುವವಿಧಿಗಳಿಂದಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವುಸಿದ್ಧಿಸಿದರು ವಿಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥ
...ಗಿಹೇಳಿಇದ್ದಾನೆ.ಕೆಲವರು(ಪಾಣೀದಿಗೂಘನವೀಥಿಯಾಂ)ಯೆಂದುಪಾ
...ವ್ಯಂಬೆದರು, ಮೊದಲುಪಕ್ಷದಲ್ಲಿತ್ರಿಪರ್ಯಾಯಗಳಾದಮುಂದಾಕ್ಷವಿಳಾ
...ವ್ವುಗಳುವಿಶೇಷವಿಧಿಬಾಧೆಯುಂಟಾದವುಗಳಾದ್ದರಿಂದಅಲ್ಲಿಈವಿಧಿಇಲ್ಲವು

ಮೂ|ಆದಂತ್ಯೈದ್ವಿಗುರೇಕಾರ್ಥೋ

ಟೀ|ಆದಂತೆ ತ್ರಿ:ಅಕಾರಾಂತಗಳಾದಉತ್ತರಪದಗಳಸಂಗಡಕೂಡಿ
ಕೂಡಿದ್ದ ಏಕಾರ್ಥೋ=ದ್ವಿಗು:ಸಮಾಹಾರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸವುಸ್ತ್ರೀ
ದ್ವಿಗುಸಮಾಸವೆಂದರೆಸಂಖ್ಯಾಪೂರ್ವ ಪದಸಮಾಸವುಉದಾಹರಣಗಳು
ಪಂಚಾನಾಂಪೂಲಾನಾಂಸಮಾಹಾರಃ ಪಂಚಪೂಲೀದಶಪೂಲೀ ಪಂಚವಟೀ
ಇತ್ಯಾದಿಗಳು,

ಮೂ||ನಸಪಾತ್ರಯುಗಾದಿಭಿಃ

ಟೀ||ಪಾತ್ರಯುಗಾದಿಭಿಃ_ಉತ್ತರಪದಗಳಾದಪಾತ್ರಯುಗಾದಿಶಬ್ದಗಳ
ಸಂಗಡ ಕೂಡಿದ್ದ ಸಃ_ಆದ್ವಿಗುಸಮಾಸವು.-ನ-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಲ್ಲಉದಾ
ಹರಣಗಳು* ಪಂಚಪಾತ್ರಂ-ಚತುರ್ಯುಗಂ-ತ್ರಿಭುವನಂ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದು

ಮೂ||ತಲ್.

ಟೀ||ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂಸಮೂಹಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂಸ್ವಾರ್ಥದ
ಲ್ಲಿಯೂವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟತಲ್‌ಪ್ರತ್ಯಯವುಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳಶಬ್ದಗಳುಸ್ತ್ರೀ ಉದಾ
ಹರಣಗಳು*ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಪುರುಷಸ್ಯಭಾವಃ-ಪುರುಷತಾ,ಅಶ್ವತಾ, ಸ
ಮೂಹಾರ್ಥದಲ್ಲಿಗ್ರಾಮಾಣಾಂಸಮೂಹಃಗ್ರಾಮತಾಜನತಾ,ಬಂಧುತಾ
ಸಹಾಯತಾಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿದೇವಏವದೇವತಾ

ಮೂ||ಬೃಂಹೆಯೆನಿಕಡ್ಯಚಾತ್ರ

ಟೀ|ಬೃಂದೆ_ಸಮೂಹಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಯ_ ಇನಿಕಡ್ಯಚ್
ಕಟ್ಯಚ್-ತ್ರಯೆಂಬುವಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಅಂತಗಳಾಗಿವುಳ್ಳಶಬ್ದಗಳ_
...ಉದಾಹರಣೆಗಳು* ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಕ್ಕೆ ಪಾಶಾನಾಂಸ ಮೂಹಃ
ಪಾಶ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರವೇಇನಿಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಕ್ಕೆ ಖಲಿನಿಕಡ್ಯಚ್‌ಪ್ರತ್ಯಯಾಂ
ತಕ್ಕೆ ರಥಕಡ್ಯಾ-ಪಾ-ರಥಕಟ್ಯಾ-ತ್ರಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಕ್ಕೆ ಗೋತ್ರಾ

ಮೂ||ಪ್ರೈಧಮೈಥುನಿಕಾದಿವುನ್ !೪೫||

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಟೀ।ವೈರ-ವಿರೋಧದಲ್ಲೂ,ಮೈಥುನಿಕಾ-ವಿವಾಹದಲ್ಲೂ.ಆದಿಶಬ್ದದಿಂ ದವೀಪ್ಸೆಯಲ್ಲೂ. ದಂಡದಲ್ಲೂ ದಾನದಲ್ಲು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವುನ್ ಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳಶಬ್ದಗಳುಸ್ತ್ರೀ--ಉದಾಹರಣೆಗಳುವಿರೋಧದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮಹಿಷಯೋಃ ವಿರೋಧಃ_ಅಶ್ವಮಹಿಷಿಕಾ. ಕಾಕೋಲೂ ದಾವಿವಾಹಾರದಲ್ಲ ಅತ್ರಿಭರದ್ವಾಜಯೋಃವಿವಾಹಃಅತ್ರಿಭರದ್ವಾಜಿ ವಸಿಷ್ಠಕುಶಿಕಿಕಾವೀಪ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವೌದ್ವೌಪಾದೌದದಾತಿ, ದ್ವಿಪದಿಕಾ ದಂಡಿತಃ ದ್ವಿಶತಿಕಾಂ ದಂಡಿತಃದಾನದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪಾದೌ ವ್ಯವಸೃಜತಿ ಪದಿಕಾಂವ್ಯವಸೃಜತಿ ,ನ್ವಿಶನಿಕಾವ್ಯವಸ್ಕಜತಿ-ವುನ್‌ಪ್ರತ್ಯಯವು ವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆಉಪಲಕ್ಷಣಕವಾದದ್ದರಿಂದ ವುಞ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗುವವುಭವಕ್ಕೆ--ಉದಾಹರಣಗಳು=-ಶಿಷ್ಯೋ ಪಾಧ್ಯಾಯಯೊರ್ಧರ್ಮಃ ಶೈಷ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯಿಕಾಯಿತ್ಯಾದಿಗಳು

ಮೂ॥ಸ್ತ್ರೀಭಾವಾದಾವನಿಕ್ತಿನ್ಣ್ವುಲ್ಣಚ್ಣ್ವಕ್ಯಬ್ಯುಜಿಞ್ಞಃ

ಟೀ॥ಸ್ತ್ರೀಭಾವಾದೌ-ಸ್ತ್ರ್ಯಧಿಕಾರದೊಳಗೆಭಾವಾದ್ಯರ್ಥಗಳಲ್ಲಿವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಅನಿ-ಕ್ತಿನ್-ಣ್ವುಲ್ಣಚ್ಣ್ವಕಯ್ಯಪ್-ಯುಜ್ಅಞ್ ಅ-ಇ ಕ ಎಂಬುವಪ್ರತ್ಯಯಗಳುಅಂತವಾಗುಳ್ಳಶಬ್ದಗಳು=ಸ್ತ್ರೀ--ಉದಾಹರಣೆಗಳು=ಅಜನನಿಃಅಕರಣಿಃಈಬಳಿಆಕ್ರೋಶದಲ್ಲಿ ಅನಿಪ್ರತ್ಯಯವು ಕೃತಿಃ-ಇಲ್ಲಿಭಾವಾರ್ಥದೊಳಗೆಕ್ತಿನ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಪ್ರವಾಹಿಕಾ ಪ್ರ ದಿಕಾಇಲ್ಲಿರೋಗಾಖ್ಯದೊಳಗೆಣ್ವುಲ್ ಕಾರಿಕಾ-ಜೀವಿಕಾ-ಇಲ್ಲಿಧಾತ್ವ ದಲ್ಲಿಣ್ವುಲ್ವ್ಯಾಕ್ರೋ-ಶೀಬಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಬೈಯು ಕೊಂಬುವ ವ್ಯಾವೃತ್ಯುಕ್ಷೀಒಬ್ಬರಮೇಲೆಯೊಬ್ಬರುನಿರುಚಲ್ಲಿಕೊಂಬುವದುಇಲ್ಲಿಕವ್ಯತಿಹಾರದೊಳಗೆ-ಣಚ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು,ಭವತಃಶಾಯಿಕಾ-ಭವತಃಆಸಿ ಇಲ್ಲಿಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥದೊಳಗೆಣ್ವುಚ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು,ಭವಾನಹರ್ತಿಇಕ್ಷುಭ ಕ್ಷಾಂಪಯುಃಪಾಯಿಕಾಂಈಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಅರ್ಹಾರ್ಥದೊಳಗೆಣ್ವುಚ್ ಪ್ರತ್ಯ ಕ್ಷಿಕಾಂಮೊಧಾರಯುಸಿ-ಓದನಭಕ್ಷಿಕಾಂ..ನೆಲ್ಲಿ ಋಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿಣ್ವು ಇಕ್ಷುಭಕ್ಷಿಕಾಮೇಉದಪಾದಿಓದನ ಭಕ್ಷಿಕಾ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೊಳಗಣ್ವುಚ್ ಣಬ್ ವ್ರಜ್ಯಾ ಇಜ್ಯಾ ಬಾವಾರ್ಥ ದವಳಗೆ ಕ್ಯಪ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸಮಜ್ಯಾನಿಷದ್ಯಾಇಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞೆಯೊಳಗೆಕ್ಯಪ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಆಸನಾ ಶಿಸ್ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಚ್. ಪಚಾ ಭಿದಾವ್ಮೃಜಾ ಇಲ್ಲಿಭಾವಾರ್ಥದೊಳಗೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಲಕ್ಷಣವು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದೆಂಬುವ ಶಂಕೆ ಬರಲಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಂಹೇಳುತಿದ್ದಾನೇ ಹೇಗಂದರೆ,

ಮೂ॥ ಲಿಂಗಶೇಷವಿಧಿರ್ವ್ಯಾಪೀವಿಶೇಷೈರ್ಯದ್ಯಬಾಧಿತಃ ॥೮೩೭॥

ಟೀ॥ ಲಿಂಗಶೇಷವಿಧಿಃ ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದಲಿಂಗಲಕ್ಷಣವು. ವಿಶೇಷೈಃ=ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಗಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಶೇಷವಿಧಿಗಳಿಂದ, ಅಬಾಧಿತಃಯದಿ-ಬಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾದರೆ ವ್ಯಾಪಿ=ತಾನು ವರ್ತಿಸುವಂಥಾದ್ದಾಗುವದು ಅಂದರ, ಈವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಲಿಂಗಲಕ್ಷಣವು, ಪೂರ್ವವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುವದೆಂಧು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದು ಹೇಗಂದರೆ, ಈ ವರ್ಗದಸ್ವರ್ಗ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾಗುವವೆಂಬ ವಿಧಿಯು, ದ್ಯೋದಿವೌದ್ವೇಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಯೆಂಬುವ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯಿಂದಲ್ಲಿಬಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ। ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಾರದು,

ಮೂ ॥ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ

ಟೀ॥ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಎಂಬುವ ಪದವು, ಪುಂಸ್ಯರ್ಧರ್ಚಾ... ಮುಂಬುವ ಪುಲ್ಲಿಂಗಾಧಿಕಾರ ಪರ್ಯಂತವೂ, ಅನುವರ್ತಿಸಿ ಬರುವದಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರಿನಿಗು ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗಿರತಕ್ಕವು,

ಮೂ॥ ಮೀಮಾದೂದ್ವಿ ರಾಮ್ಯೇಕಾಚ್

ಟೀ॥ ಏಕಾಚು,ಒಂದು ಅಚ್ಚುಳ್ಳ, ಈ ದೂ ... ಮಾಂತಊಕಾರಾಂತಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳು,ಉದಾಹ ... ಭೂಃ, ಭ್ರೂಃ, ಇತ್ಯಾದಯಃ,

ಮೂ॥ ಯೋನಿ ... ಜಾನಿ

ಟೀ॥ ಯೋನಿಯುಳ್ಳಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ... ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವವು!ಉದಾಹರಣಗಳು * ಮಾತಾ ... ಸ್ತ್ರೀ ... ಕರೇಣುಃ, ಇತ್ಯಾದಯಃ

ಮೂ॥ ನಾಮವಿದ್ಯುನ್ನಿಶಾವಲ್ಲೀವೀಣಾದಿಗ್ಭೂನದೀಹ್ರಿಯಾಂ॥೮೩೮॥

ವಿದ್ಯುತ್-ಮಿಂಚು ನಿಶಾ-ರಾತ್ರಿ ವಲ್ಲಿ-ಹಂಬು. ವೀಣಾ- ವೀಣೆ,ದಿಕ್-ದೆಸೆ, ಭೂಃ=ಭೂಮಿ. ನದೀ-ಹೊಳೆ, ಹ್ರೀಃ -ನಾಚಿಕೆ,ಈ ೮ವಸ್ತುವುಗಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಜಾಟಿಕೀಷ್ಠಾರ್ಜಿತಿಃ ವಾರ್-ಅಲ್ಲವನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದ ಮೋಲಿವಾಪಾರ್ಥದಲ್ಲಿ
ಆಪ್ರತ್ಯಯವು-ಶಾಂಕರಿದಾಕ ರ್ಹಿಃ ಅವಾಂಕಾರಿವಾಕರ್ವಂ ಇಲ್ಲಿಪ್ರ
ಶ್ನಾಖ್ಯಾನಗಳೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಜ್ಯಾನಿಃವ್ಯಾಸೀಗ್ಲಾನಿಃ-ಇಲ್ಲಿಬಾಧಾವಾರ್ಥದೊ
ಳಗೆನಿಪ್ರತ್ಯಯವುಶಪ್ರತ್ಯಂತಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾಇಚ್ಛಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಮೂ॥ಉಣಾದಿಷುನಿರೂರೀಕ್ಷ್ಯಃ

ಟೀ॥ಉಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿ-ಊ-ಈ ಎಂಬುವ ಈ ೩ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಅಂ
ತವಾಗಿಉಳ್ಳಶಬ್ದಗಳುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವವು- ಉದಾಹರಣಗಳು-ನಿ
ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ, ಶ್ರೇಣಿಃ-ಶ್ರೋಣಿಃ-ಊಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ, ಖರ್ಜೂಃ-ಕಂ
ಡೂಃ-ಚಮೂಃಈಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ, ತಂದ್ರೀಃ-ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳು
ಗ್ನಿ ವಹ್ನಿ-ಯೋನಿಪಾರ್ಷ್ಣಿ ಶಬ್ದಗಳುನಿಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದಾಗ್ಯೂ
ವರ್ಷಾಪಾರ್ಷ್ಣಿ ಇತ್ಯಾದಿವಿಶೇಷವಿಧಿಯಿಂದಬಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗತ್ವ

ಮೂ॥ಜ್ಯಾಬೂಪಂತಂಚೆಲಂಸ್ತ್ರಿರಂ॥೪೮೦

ಟೀ॥ಜಾಅಂದರೆಜಂಷುಜಿನ್ಎಂಬುವಪ್ರತ್ಯಯಗಳುಅವ್
ಚರಟಾವಡಾವಚಾವ್ಎಂಬುವಪ್ರತ್ಯಯಗಳೂಈಗಊಜ್ಎಂಬು
ವಪ್ರತ್ಯಯವುಅಂತವಾಗಿಉಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳುಚೆಲಂವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನಗಳಾದವು
ಳುಸ್ತ್ರೀರಂ-ನಿಯತಲಿಂಗಗಳಾದವುಗಳೂಸಹಸ್ತ್ರೀ ಉದಾಹರಣ-ವಿಶೇಷ್ಯ
ನಿಘ್ನಗಳಾದ- ಜ್ಯಾಂತಗಳಿಗೆ-ಪುಂಸಃಇಯಂಪೌಂಸ್ನೀಉಪಗೋರಿಯಂ
ಪಗವೀನಿಯತಲಿಂಗಗಳಾದಜೀಬಂತಗಳಿಕೆಕರಿಣೀಕರ್ತ್ರೀಈಬಳಿ ಬೇಪ್
ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ಗೌರೀಈಬಳಿಶಾರ್ಙ್ಗರವೀ-ಬೈದೀ- ಈಬಳಿಃಬರ್-
ಜಾವಿದಶಾರ ಸಾ-ಈಬಳಿಟಾವ್ಸುರಾಜಾ-ಬಹುಸೀವಾ-ಈಬಳಿಡಾವ್
ಕಾರೀಷಗಂಧ್ಯಾವಾರಾಹ್ಯಾಈಬಳಿಚಾಪ್ ರಂಭೋರೋಃಈಬಳಿಊಙ್

ಮೂ॥ತತ್ಕ್ರೀಡಾಯಾಂಪ್ರಹರಣ ಚೇನ್ಮೌಷ್ಟಾಪಾಲ್ಲವಾಣದಿಕ್

ಟೀ॥ತತ್-ಅಮುಷ್ಟಿ ಪಲ್ಲವಾದಿಗಳು-ಕ್ರೀಡಾಯಾಂಈಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿಪ್ರಹ
ರಣಂಚೇತ್ಅಯುಧವಾಯಿತೆಂಬಅರ್ಥದಲ್ಲಿವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಣಪ್ರತ್ಯಯಾಂ
ತಶಬ್ದಗಳು-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿವರ್ತಿಸುವವು-ಉದಾಹರಣಗಳು-ಮುಷ್ಟಿಃಪ್ರ
ಹರಣಮಸ್ಯಾಂಕ್ರೀಡಾಯಾಂ ಮೌಷ್ಟಾ ಈಪ್ರಕಾರವೇಪಾಲ್ಲವಾ
ಕ್ಂಅದದ್ದರಿಂದದಾಂಡಾದಿಗಳುತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು

ಮೂ॥ಘಞಾಜಿಲ್ಲಾಸ್ಸ್ತ್ರೀಕ್ರಿಯಾಯಾಂಚೆದ್ದಾಂಡಪಾತಾಕಿಘಾಲ್ಗುನೀ
ಕ್ಯೈನಂವಟ್ಟತಾಹಿಮ್ಮಾಗಂಧಾತ್ಯೈಲಂಪಾತಾಸ್ಫೆತಿಶಿಕೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಟೀ॥ಸಾಕಿ ್ರಯರಾಳದಂತಪಾತ್ರಾದಿಕಿ ್ರಯೆಂ... ಅನ... ಟೇ... ಘ್ನ
ನ್ಯಾದಿಗೆ ಇಲ್ಲವುಂಟಾಯುತೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ... ... ವಿಧಿ
ಸಪ್ತ್ರೈಪ್ಪ - ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳು ಸ್ತ್ರೀ... ಗಳಂದಪಾ
ತ್ರೀಸಾನ್ಯಂ ಫಾಲಗ್ನ ನ್ಯಾಯಿಂತ್ರಿದಿರಾಂದ ... ಸಾನ್ಯಂ
ವ್ಯಗಯಾ ಮಾಮಿತಿಶ್ಯೈಸಂಪಾತ್ರಾನ್ಯಗಯಾತಿಲಪಾತ್ರೀ ನಾಳಸ್ವಧಾ
ಯಾನಿತಿತ್ರೈಲಂಪಾತ್ರಾಸ್ವಧಾದಿಶ್ಶಬ್ದದಿಂದಮಾನ್ಯಪಾತ್ರಾದಿಗಳು ಕ್ತ
ಪ್ರಕಾರವೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವಾಗಿವೆ

ಮೂ॥ ಸ್ತ್ರೀಸಾನ್ಯತ್ಕಚಿನ್ಮೃಣಾಳ್ಯಾದಿರ್ವಿವಕ್ಷಾಪಚೆಯೊಯದಿ೪೪೦

ಟೀ॥ ಅಲಾಪ್ರರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿವಕ್ಷೆಯುಂಟಾದಹಾಗಾದರೆ ಮೃಣಾಳೀಶಬ್ದವು
ಮೊದಲಾದಕೆಲವುಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗುವವು-ಉದಾಹರಣಆಲ್ವಂ
ಮೃಣಾಳಂಮೃಣಳೀ ಆಲೋಪ್ಪಘಟಿಘಟೀ ಈಪ್ರಕಾರವೇಸ್ತ್ರೀ-ವಿಷಾ
ಣೀಪೀಃ ಶೀಖಜೂರೀ ಎಂಬುವವು ಮೊದಲಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಕೆಲವು
ಎಂದದ್ದರಿಂದ ಆಲೋಪ್ಪೇನ್ನೃಕ್ಷಃ ವೃಕ್ಷಕೇಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಈ
ಬಳಿ ಕೆಲವರು ಅಪಚೆಯುವೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವೆಂದಹೆಳಸ್ತ್ರೀತ್ವ ವಿವಕ್ಷೆಯು
ಳ್ಳಮೃಣಾಳ್ಯಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳೆಂಬುವರು

ಅವತರಣಿಕೆ॥ ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಲಕ್ಷಣದಿಂದಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳಿ
ಇನ್ನುಮೇಲೆಕಕಾರಾಂತಾದಿಕ್ರಮದಿಂದಲಿಂಗನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ
ನೆಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ

ಮೂ॥ ಲಂಕಾಶೆಫಾಲಿಕಾಟೀಕಾಧಾತಕೀಪಂಜಿಕಾಘಿಕೆ॥ ಸಿಧ್ರಕಾಶಾ
ರಿಕಾಹಿಕ್ಕಾಪಾ್ರಚಿಕೋಲ್ಕಾಪಿಪೀಲಿಕಾ।೪೪೩। ತಿಂದಂಕೀಕಣಿಕಾಭಂಗೀಸು
ರಂಗಾ ಸೂಚಿವಾಚಯಃ। ಪಿಚ್ಛಾವಿತಂಡಾಕಾಕಣ್ಯಾಶ್ಯೂರ್ಣಿಶಾಣೀದ್ರು
ಣೀದರಶ್।೪೪೪। ನಾತಿಃಕಂಥಾಕಥಾಸಂಥೀನಾಭೀ ರಾಜಸಭಾಪಿಚ॥ ಝಲ್ಲ
ರೀಚರ್ಚರೀಪಾರೀಹೋರಾಟ್ಯಾಚಸಿಧ್ಮಲಾಚರ್ಚರೀಪಾಹೋರಾಲಟ್ವ
ಚಸಿಧ್ಮಲಾ॥೪೦೫। ಲಾಕ್ಷಾಲಿಕ್ಷಾಚಂಗಡೂಷಾಗೃಧ್ರಸೀಚಮಸೀಮಸಿ

ಇತಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಗಶೇಷಃ

ಟೀ॥ ಲಂಕಾಶಬ್ದವುಮೊದಲುಮಸೀಶಬ್ದದಪರಿಯಂತ ಪೂರ್ವಶಬ್ದಗ
ಳುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳು ಈಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವು ಲಂಕಾರಾವಣಪಟ್ಟಣವು ಶೆ
ಫಾಲಿಕಾ-ಲಕ್ಕಿಗಿಡಟೀಕಾವಾ ಖ್ಯಾನಗ್ರಂಥವು ಧಾತಕೀ ಆರೇಗಿಡವಂ
ಜಿಕಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗ್ರಂಥವಿಶೇಷವು ಅಥಕಿ ೯ ತಾವರಿಮಣಿ ಸಿಧ್ರಕಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಾಡುನೊಣ. ಉಲ್ಕಾ— ಕೊಳ್ಳಿ, ಪಿಪೀಲಿಕಾ—ಇರಿವೆ ಎಂದು—ಕ್ರಿತ್ರಾಂಬರಿ
ಗಿತ ಕಣಿಕಾ=ಪರಿಮಾಣವಿಶೇಷವು ವ್ರೀಹಿವಿಶೇಷವು ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟೆಂ
ದು ಕೆಲವರು. ಭಂಗೀ—ರಚನಾ ಪ್ರಕಾರವು, ಸುರಂಗಾ—ಕನ್ನವು, ಸೂ
ಚೀ=ಸೂಜಿ, ಮಾಚೀ=ದೇಶ ವಿಶೇಷವು, ಪಿಚ್ಛಾ=ಗ್ವಜಿ, ಬೂರುಗಬಂಕೆ
ವಿತಂಡಾ—ಸ್ವಪಕ್ಷಸ್ಥಾಪನ ವಿಲ್ಲದವಾದವು, ಕಾಕಣೀ= ಕರ್ಷತೂಕದಲ್ಲಿ
ನಾಲ್ಕನೇಪಾಲು, ಹಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾಲೆಂದು ಕೆಲವರು! ಚರ್ಣಿ
ಭಾಷ್ಯವು, ಶಾಣೀ=ಸಾಣೆ, ದ್ರೂಣೀ=ಕಿವಿ ಹೋಗುವ ಹಾವು, ಆಮೆಯೆಂ
ಕೆಲವರು. ದರತ್—ವಿಷಹುಟ್ಟುವ ದೇಶ, ಜರಿಯೆಂದು ಕೆಲವರು, ಸಾ
ತಿಃ=ದಾನವು, ತೀವ್ರವೇದನೆಯೆಂದು ಕೆಲವರು. ಕಂಥಾ=ಬೊಂತೆ,
ಘಾ=ಚರಿತ್ರೆ, ಆಸಂದೀ—ಹಸೆಯಮಣೆ. ಶವವಾಹನವೆಂದು ಕೆಲವರು,
ನಾಭೀ=ಹೊಕ್ಕುಳು, ರಾಜಸಭಾ=ಅರಸಿನ ಓಲಗದಸ್ಥಳ, ಝಲ್ಲರೀ=ವಾ
ದ್ಯವಿಶೇಷವು, ಚರ್ಚರೀ=ನೃತ್ತವಿಶೇಷವು, ಪಾರೀ=ಪಾಲು ಕರೆಯು
ವ ಮಡಿಕೆ. ಹೋರಾ=ಲಗ್ನಾರ್ಧವು, ಲಟ್ವಾ=ಹಿಟ್ಟನಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ,
ಧ್ಮಲಾ=ಪ್ರೋತಿಮತ್ಸ್ಯಭೇದವು. ಪಿಚ್ಛವುಂಟಾದ್ದು, ಲಾಕ್ಷಾ=ಅರ
ಲಿಕ್ಷಾ=ಹೇನು. ಗಂಡೂಷಾ—ಮುಕ್ಕುಳಿಸುವಿಕೆ. ಗೃಧ್ರಸೀ=ನಡುವಿನ
ವಾಯು ರೋಗವು. ಚಮಸೀ=ಸೋಮದ ಪಾನಪಾತ್ರ, ಮಸೀ=ಮಸಿ,
ವು.

ಅಥಪುಂಲ್ಲಿಂಗಸಂಗ್ರಹಃ.

ಮೂ॥ ಪುಂಸಿ,

ಟೀ॥ ಮುಂದೆ ಸಪ್ತಮೀಲಿಂಗಗಳನು ಆರಂಭಿಸುವವರಿವಿಗೆ
ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವವೆಂದು ತಿಳಿಯ
ತಕ್ಕದ್ದು ಹ್ಯಾಗಂದರೆ.

ಮೂ॥ ಸಭೇದಾನುಚರಾಸ್ಸಪರ್ಯಾಯಾಸ್ಸುರಾಸುರಾಃ ॥೪೪

ಟೀ॥ ಸಪರ್ಯಾಯಾಃ=ಅಮರ ನಿರ್ಜರಾದಿ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಸಂ
ಗಡಲೂ. ದೈತ್ಯದೈತೇಯಾದಿ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಸಂಗಡಲೂ, ಕೂಡಿಕೊಂ
ಡಿದ್ದ ಸುರಾಸುರಾಃ—ಸುರಶಬ್ದವೂ, ಅಸುರಶಬ್ದವೂ. ಸಭೇದಾನುಚ
ರಾಃ—ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ವಿಶೇಷಗಳಾದ ಇಂದ್ರಾಗ್ನ್ಯಾದಿದೇವತೆಗಳ ಹೆ
ಸರುಗಳಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮತಮ್ಮನುಚರರಾದ ಹಾಹಾಹೂಹೂ=ಮಾ
ಬಿಲ್ಲಮಾರಶಾರಿಕಾ= ಗೊರವಂಕೆ, ಹಕ್ಕಿ, ಹಿಕ್ಕಾ=ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ,

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಕಂಗಳಾದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಂನ್ನು ಅಚಂಡಮುಂಡಸ್ರಹಸ್ರಾದಿಗಳ ಹೆಸರ್ನು ... ಪುಲ್ಲಿಂಗ... ಗುವವು ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಕ್ಕಾದರು ಲಿಂ... ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿಯಿದ್ದ ಕಡೆ ಈ ವಿಧಿಯು ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಾರದೆಂದು: ತಿ ... ಬೇಕಾಗುದಕ್ಕಾಗಿ ...ದೇವತಾಯಾಂ ಎಂಬುವ ವಿಶೇಷವಿಧಿ ಇರುವದ್ದ... ದ ಸುರ ಪರ್ಯಾಯವಾದ ದೇವತಾಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗವಲ್ಲ,

ಸೂ॥ ಸ್ವರ್ಗಯಾಗಾದಿ ಮೋಕ್ಷಾಬ್ಧಿದ್ರುಕಲಾಶಿರಾರಯಃ।
ಕರಗಂಡೌಷ್ಠದೋರ್ದಂತಕಂಠಕೇಶನಖಸ್ತನಾಃ ॥೪೭॥

ಟೀ॥ ಸ್ವರ್ಗವು, ಯಾಗಃ= ಯಜ್ಞವು, ಅದ್ರಿಃ ಪರ್ವತವು, ಮೋಕ್ಷಃ=ಮೋಕ್ಷವು, ಅಬ್ಧಿಃ-ಸಮುದ್ರವು. ದ್ರುಃ=ವೃಕ್ಷವು, ಕಾಲಃ=ಕಾಲವು, ಅಸಿಃ=ಖಡ್ಗವು. ಶರಃ=ಬಾಣವು, ಅರಿಃ-ಶತ್ರುವು, ಕರಃ=ಹಸ್ತವು ... ಕಿರಣವು। ಗಂಡಃ_ಕಪೋಲವು, ಓಷ್ಠಃ=ಅಧರವು, ದೋಃ ಬಾಹುವು. ದಂತಃ=ಹಲ್ಲು, ಕಂಠಃ=ಕೊರಳು, ಕೇಶಃ-ಕೇಶಗಳು, ನಖಃ ಉಗುರುಗಳು, ಸ್ತನಃ-ಸ್ತನಗಳು.ಈ ೧೬ ವಸ್ತುವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ... ಹೇಳಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷಗಳ ಹೆಸರು, ಪುಂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವುಂಟೋ ಅಬಳ ಈ ವಿಧಿಯು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಇದು ಹೇಗಂದರೆ,--ಸ್ವರ್ಗವಾಚಕಗಳಾದ ದ್ಯೋದಿವ ಶಬ್ದಗಳು ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷವಾಚಕಗಳಾದ ಹರಿಚಂದನಶಿಂಶುಪಾಶಬ್ದಗಳು, ಕಾಲವಿಶೇಷವಾಚಕಗಳಾದ ತಿಥಿ ಪ್ರತಿಪದಾದಿಗಳೂ, ಬಾಣವಾಚಕವಾದ ಇಷು ಶಬ್ದವು ಕಿರಣವಾಚಕಗಳಾದ ದೀಧಿತ್ಯಾದಿಗಳೂ, ಓಷ್ಠವಾಚಕ ದಶನವಾಸಶ್ಶಬ್ದವು. ಬಾಹುವಾಚಕಗಳಾದ ಭುಜ ಬಾಹುಶಬ್ದಗಳು ದಂತವಿಶೇಷವಾಚಕಗಳಾದ ದಂಷ್ಟ್ರಾಸೀರ್ವಿಷಾಣ ಶಬ್ದಗಳೂ। ಕೇಶವಿಶೇಷವಾಚಕಗಳಾದ ಜಟಾಸಟಾಶಬ್ದಗಳೂ ನಖವಾಚಕಗಳಾದ ನಖನ ...ರಶಬ್ದಗಳೂ ವಿಶೇಷವಿಧಿ ಯುಂಟಾಗಿವೆ ಯಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಸೂ॥ ಅಹ್ನಾಹಾಂತಾಃ

ಟೀ॥ ಅಹ್ನಾಂತಗಳಾದ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣ ಪರಾಹ್ಣಾದಿಶಬ್ದಗಳೂ ಹಾಂತಗಳಾದ ವ್ಯೂಹತ್ರ್ಯಹಾದಿಶಬ್ದಗಳು ವು, ಅತ್ಯಹ್ನ ಭೋಜನಂ, ನಿ ಹ್ನೋ ವೇಲಾ ಎಂಬುವ "ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥವು ನಪುಂಸಕವಾ ...ಊ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾದರೂ ಅಹ್ನಾಂತಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳೇ ಹೊ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದು ಕೆಲವರುಹೇಳುವರು,

ಮೂ॥ ಕ್ಷ್ವೇಳಭೇದಾ

ಟೀ॥ ವಿಷವಿಶೇಷವಾಚಕಗಳಾದ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಿಕ, ಶೌಕ್ಲಿಕೇ ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಪು, ಕಾಕೋಲಕಾಲಕೂಟಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಿಧಿಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಅಲ್ಲಿಈ ವಿಧಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲ,

ಮೂ॥ ರಾತ್ರಾಂತಾಪ್ರಾಗಸಂಖ್ಯಕಾಃ

ಟೀ॥ ಪ್ರಾಗಸಂಖ್ಯಕಾಃ=ಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ವಪದಗಳಾದರೋ, ರಾತ್ರಾಂತಾಃ=ರಾತ್ರಾಂತಗಳಾದ, ಪೂರ್ವರಾತ್ರ, ಅರ್ಧರಾತ್ರಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು, ಪು=ರಾತ್ರಾಂತ ಗಳಾದರೂ ಸಮಾಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಹೋರಾತ್ರ ಎಂದು ನಪುಂಸಕವೂ ಉಂಟು। ಅತಿರಾತ್ರಃ ಎಂಬುವಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅ ನ್ಯಪದಾರ್ಥ ಭಿನ್ನಲಿಂಗವಾದರು ಪು ಲ್ಲಿಂಗವೆಂದು ಕೆಲವರು. ಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ವಪದವಾದರೆ.ತ್ರಿರಾತ್ರ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ಎಂದು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

ಮೂ॥ ಶ್ರೀವೇಷ್ಟಾದ್ಯಾಶ್ಚನಿರ್ಯಾಸಾ

ಟೀ॥ ಶ್ರೀವೇಷ್ಟಃ=ಶ್ರೀವಾಸಃ-ಸರಳದ್ರುಮಃ=ಎಂಬುವವು ಮೊದ ಲಾದ, ನಿರ್ಯಾಸಾಃ=ಮರದ ಬೊಂಕೆಯು ಹೆಸರುಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳು

ಮೂ॥ ಅಸನ್ನಂತಾ ಅಬಾಧಿತಾಃ

ಟೀ॥ ಅಬಾಧಿತಾಃ=ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಗಳಿಂದಬಾಧಿಸಲ್ಪಡದ ಅಸ ನ್ನಂತಾಃ=ಅಂಗಿರಸ್=ಪುರೋಧಸ್=ಮೊದಲಾದ ಅಸಂತಗಳೂ. ಸ ಪರ್ಯನ್-ಪೀಹನ್-ಮೊದಲಾದ ಅನ್ನಂತಗಳೂ,ಪು, ಅಬಾಧಿತಾಃ-ಎಂದ ದ್ದರಿಂದ, ಯಶಸ್=ಪಯಸ್=ನಾಮನ್-ಎಂಬುವಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ. ಈವಿ ಧಿಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲ

ಮೂ॥ ಕಶೇರುಜತುವಸ್ತೂನಿಹಿತ್ವಾತುರುವಿರಾಮಕಾಃ।

ಟೀ॥ ಕಶೇರು=ಜತು=ವಸ್ತು ಎಂಬುವಶಬ್ದಗಳನ್ನು,ಹಿತ್ವಾ= ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು. ತುರುವಿರಾಮಕಾಃ=ತು ಎಂಬುವವರ್ಣವು ಅಂತವಾಗಿ ವುಳ್ಳ, ಹೇತುಃ=ಸೇತು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳೂ ರು=ಎಂಬುವ ವರ್ಣ ವು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳ, ಚರುಃ=ಗುರುಃ-ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳೂ_ಪು=ಕಶೇ ರುಜತುವಸ್ತು ಶಬ್ದಗಳಾದರೋ ನಪುಂಸಕಗಳು,ಇದುಉಪಲಕ್ಷಣವಾ ದ್ದರಿಂದ ದಾರೀ ಶ್ಮಶ್ರು-ಅಶ್ರು=ಕುಸ್ತುಂಬರು_ಮಸ್ತು ಎಂಬುವ ಶಬ್ದಗಳೂ ನಪುಂಸಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಪೆ॥ ಕಷಣಭಮಟೋಪಾಂತಾಯದ್ಯದಂತಾಆಪಿಾಅಥ।
ಪಥೆನಯಸರೋಪಾಂತಾ

ಟೀ॥ ಕ, ಷ, ಣ, ಭ, [illegible] ರ, ಪ, ಥ, ನ, ಯ, ಸ, [illegible] [illegible] ವರ್ಣಗಳು ಉಪಾಂತಗಳಾಗ [illegible] ಅಕಾರಾಂತವಾಗಿಯೂ, [illegible] ಶಬ್ದಗಳು=ಪು_[illegible] [illegible] ಕ್ಷರಗಳು* ಅರ್ಕಃ= ಸ್ತುಪ [illegible] [illegible] ಭಃ=ಕಲಭಃ=ವ್ಯಾಮಃ= [illegible] ಹಾರಃ-ಸಾರಃ=ಧೂಪಃ [illegible] ಶಪಥಃ=ಸ್ತನಃ= [illegible] ನಃ=ಕಲಾಯಃ=ರಸಃ=ದಾಸಃ=ಘಟಃ =ಪಟಃ=ಇತ್ಯಾದಿಗಳು_ಪು= ಭೂಷಣಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಿಂದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ,

ಮೂ॥ ಗೋತ್ರಾಖ್ಯಾಶ್ಚರಣಾಹ್ವಯಾಃ।

ಟೀ॥ ಗಾರ್ಗ್ಯಃ= ವಾಸಿಷ್ಠಃ ಎಂಬುವವುಮೊದಲಾದ ಗೋತ್ರಾಪತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಹೆಸರುಗಳೂ–ಕಠಃ=[illegible]ಚಃ=ಛಂದೋಗಃ ಎಂಬುವವು ಮೊದಲಾದ ವೇದಶಾಖಾಧ್ಯೇತೃಗಳ ಹೆಸರುಗಳು,ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳು,

ಮೂ॥ ನಾಮ್ನ್ಯಕರ್ತರಿಭಾವೇಚಘಞಜಬ್ನಙ್ಘಾದಯಃ॥೪೫೧।

ಟೀ॥ ನಾಮ್ನಿ–ಸಂಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯೂ. ಅಕರ್ತರಿ–ಕರ್ತ್ರರ್ಥವ್ಯತಿರಿಕ್ತಕಾರಕದಲ್ಲಿಯೂ. ಭಾವೇ=ಧಾತ್ವರ್ಥಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ,ಯಥಾಸಂಭವವಾಗಿವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ=ಘಞ್= ಅಚ್=ಅಪ್=ನಙ್–ಙ–ಘ–ಅ ಥುಚ್ = ಎಂಬುವ–ಈ–=ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು=ಅಂತವಾಗಿ ಪುಳ್ಳಶಬ್ದಗಳೂ=ವಿಶೇಷವಿಧಿಯಿಲ್ಲದಕಡೆ=ಪು=*ಉದಾಹರಣಗಳು *ಸಂಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಘಞಗೆ,ಪ್ರಾಪ ರೋಗಃ, ವೇಶಃ_ಕರ್ತೃವ್ಯತಿರಿಕ್ತಕಾರಕದಲ್ಲಿ ಘಞಗೆ=ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಪ್ರಕಾರಃ-ಪ್ರಸೀದಂತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿಪ್ರಸಾದಃ=ರಜ್ಯತೆಅನೇನೇತಿರಾಗಃ= ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಘಞಗೆ, ತ್ಯಾಗಃ=ಭೋಗಃ=ಅಚ್ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ನಯಃ. ಜಯಃ–ಚಯಃ–ಅಪುಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಕರಃ–ಗರಃ–ಲವಃ–ನಙ= ಪ್ರತ್ಯಯಕೆ ಯಜ್ಞಃ=ಯತ್ನಃ=ಙಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ನ್ಯಾದಃ–ಘ= ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಉರಚ್ಛದಃ–ದಂತಚ್ಛದಃ=ಅಥುಚು ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆವೇಪಥುಃ=ಇತ್ಯಾದಿಗಳು,

ಮೂ॥ ಲ್ಯುಃಕರ್ತರಿ

ಟೀ॥ ಕರ್ತರಿ_ಕರ್ತ್ರರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಲ್ಯುಃ= ಲ್ಯುಪ್ರತ್ಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯಾಂತಗಳಾದ, ನಂದನಃ ರಮಣಃ, ದಹನಃ ಎಂಬುವು, ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು, ಪು.

ಮೂ॥ ಮನಿಗ್ಭಾವೆ

ಟೀ॥ ಭಾವೆ-ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇಮನಿಚ್-ಇಮನ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದ ಪ್ರಥಿಮಾ, ಗರಿಮಾ, ಲಘಿಮಾ, ಎಂಬುವವು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳು,

ಮೂ॥ ಕೋಘೋಕಿಃಪ್ರಾದಿತೋನ್ಯತಃ॥

ಟೀ॥ ಕಃ-ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಕ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದ, ಪ್ರಸ್ಥಃ, ವಿಘ್ನಃ, ಆಖೂತ್ಥಃ-ಶೈನೋತ್ಥಃ. ಎಂಬುವವು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳೂ, ಪ್ರಾದಿತಃ-ಬೇರೆಯಾದ ಸುಬಂತವನ್ನ ಕನ್ನು ಪದದಹಾಗೆವುಳ್ಳ, ಘೋಃ-ಘುಸಂಜ್ಞಕ ಧಾತುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಕಿಃ-ಕಿಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದ, ಅಂಬುಧಿಃ ಇಷುಧಿಃ ಎಂಬವವು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳು,

ಮೂ॥ ದ್ವಂದ್ವೇಶ್ವಬಡಬಾನ ಸಮಾಹೃತೌ॥೪೫೦॥

ಟೀ॥ ಸಮಾಹಾರವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಅಶ್ವಬಡಬಾ ಎಂಬುವದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸರೂಪವಾದಶಬ್ದವು- ಪು-ಈ ಬಳಿ(ಪೂರ್ವಪದಶ್ವಬಡಬೌ ಎಂಬುವಸೂತ್ರದಲ್ಲಿದ್ವಿವಚನವು ವಿವಿಕ್ಷಿತ ವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯ ಮಾಡುವದಕಾರ್ಕಗಿ ಅಶ್ವಬಡಬಾಃಎಂದು ಬಹುವಚನವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಇದ್ದಾನೆ,ಸಮಾಹಾರದಲ್ಲಿ-ನ-ಪು,

ಮೂ॥ ಕಾಂತಸ್ಸೂರ್ಯೇಂದುಪರ್ಯ್ಯಾಯಪೂರ್ವೋಯಃಪೂರ್ವಕೋಪಿಚ॥

ಟೀ॥ಸೂರ್ಯಪರ್ಯ್ಯಾಯಶಬ್ದಗಳೂ ಚಂದ್ರಪರ್ಯ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅಯಃಶಬ್ದವೂ ಪೂರ್ವಗಳಾಗಿಉಂಟಾದರೆ ಕಾಂತಶಬ್ದವು-ಪು-ಉದಾಹರಣಗಳು* ಸೂರ್ಯಕಾಂತಃ, ಇಂದುಕಾಂತಃ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಃ,ಅಯಸ್ಕಾಂತಃ, ಅಪಿಚ ಅಂದದ್ದರಿಂದ ಲೋಹಕಾಂತ ಶಬ್ದವೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರು,

ಅವತರಣಿಕೆ॥ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಕಕಾರಾದಿ ತಾದಿಕ್ರಮದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ,

ಮೂ॥ ವಟಕೇಶ್ಚ ನುಪಾಕಶ್ಚ ರಲ್ಲಕಶ್ಚ ಸಮುಂಗಕಃ। ಪುಂಖಿನ್ಯೋಂಖಿನವಹುದ್ಗಶ್ಚ ವಿಟಪಟ್ಟಭಟಾಃಖಟಾಃ । ಕೊಟ್ಟಾರಘಟ್ಟಹಟ್ಟ

ಕ್ಷಪಿಂಡಗೋಂಡಪಿಚಂಡವತ್ || ಗಡುಃ ಕರಂ ಡೋಲಗುಡೋದರಂ ಸ್ಫಟಿಕಣೋಘೋಣಾಃ | ದೃತಿರ್ನಿವಂತ ಹರಿತಾ ಕೋಮಂಥೋದ್ಗೀಥಬುದ್ಬುದಾಃ || ಕಾಸಮರ್ದೋರ್ಬುದಃ ಕುಂದಃ ಫೇನಃಸ್ತೂಪಃಸಯೂಪಕಃ ತಪಃ ಕ್ಷತ್ರಯೋನಾಭಿಃಕಣಯಃಕ್ಷುರಕೆದರಾಃ |೪೫೫|| ಪುರೋಕ್ಷಾಶ ಪ್ರಚುಕಾಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಗೋಲಹಿಂಗುಲಪುದ್ಗಲಾಃ| ವೇತಾಳವಲ್ಲಭಲ್ಲಾಶ್ಚ ಪುರೋಡಾಶೋಪಿಪಟ್ಟಸಃ ||೪೫೬|| ಕುಲ್ಮಾಸೋಥ ಭಸಶ್ಚೈವ ವಸಕಟಾ ಹಃಪತದ್ಗ್ರಹಃ|

ಟ|| ವಟಕಶಬ್ದವು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಪತದ್ಗ್ರಹಶಬ್ದದ ಪರಿಯಂತರವೂ ಆದಶಬ್ದಗಳು ಎಲ್ಲವೂ—ಪು-ಈಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ.., ಕುಡುಂಗಳಃ—ಪೊದೆ ನ್ಯೂಂಖಃ- ನಿರಂತರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಆರು ಓಂಕಾರಗಳು, ಧಟಃ-ತಕ್ಕಡಿ, ಖಟಃ—ತೃಣವಿಶೇಷವು. ಕೋಟ್ಟಃ ದುರ್ಗವು, ಅರಘಟ್ಟಃ—ದೊಡ್ಡಭಾವಿ. ಹಟ್ಟಃ- ಅಂಗಡೀಬೀದಿ, ಗೋಡಃ—ದೇಶವಿಶೇಷವು, ವಕಂಡಃ—ಮುಖರೋಗವು, ಧೃತಿಃ—ತೊಗಲಚೀಲ, ಉದ್ಗೀಥಃ-ಸಾಮವೇದ ಪ್ರಣವವು, ಕಾಸಮರ್ದಃ—ನಸುಗುಂನ್ನಿ, ಸ್ತೂಪಃ-ಮಂಣು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ದಿಂಣೆ, ಕಣಯಃ-ಆಯುಧವಿಶೇಷವು, ಕೆದರಃ—ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷವು, ಪಶುವಿಶೇಷವು. ಹಿಂಗಳಕ— ಇಂಲೀಕವು, ಪುದ್ಗಲಃ—ಜೀವನು, ಪರಮಾಣುವು, ಕುಲ್ಮಾಸಃ-ಅರ್ಧ ಪಕ್ವಾಗಳಾದ ಮುದ್ಗಗೋಧೂಮಾದಿಗಳು,

ಇತಿಪುಲ್ಲಿಂಗಶೇಷಃ,

ಮೂ|| ನಪುಂಸಕೇನ್ಯ

ಟೀ|| ಅನ್ಯತ್-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದವುಂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದರೂಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಪುಂಸಕದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದು, ತ್ರಿಂಶ್ಯನ್ಯಚ್ಚ ಎಂಬುವಪಾಠವಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತು,

ಮೂ||| ತ್ವಾರಣ್ಯಪರ್ಣಶ್ವಭ್ರಹಿಮೋದಕಂ||೪೫೭|| ಶೀತೋಷ್ಣಮಾಂಸರುಧಿರಮುಖಾಕ್ಷಿದ್ರವಿಣಂಬಲಂ ಫಲಹೇಮಶುಲ್ಬಲೋಹಸುಖದುಃಖಶುಭಾಶುಭಂ ||೪೫೮|| ಜಲಪುಷ್ಪಾಣಿಲವಣಂವ್ಯಂಜನಾನ್ಯನುಲೇಪನಂ||

ಟೀ|| ಖಂ—ಆಕಾಶವು, ಇಂದ್ರಿಯವು, ಈ ಆಕಾಶಾದಿ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷಗಳ ಹೆಸ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ರುಗಳೂವಿಶೇಷವಿಧಿಯಿಂದ ಬಾಧಿತಗಳಾಗದಂಥಾವಾಗಿದ್ದರೆ ನಪುಂಸಕ
ಲಿಂಗವು,

ಮೂ॥ ಭಯರಾಷ್ಟ್ರಾತಕ್ಷ್ಯಸೂತ್ರಜಾವಾಭರಣಲಾಂಛನ
ಖರ್ಹ॥ ದಾರಿಶ್ವಿಷವಸ್ತುಘಾಪತ್ಯಹೃದಯೋದರಕಾಕುದಂ। ಪತ್ರ
ರಕ್ಷ್ಯಂಗಾವರ್ಮದ್ವಾರಬಹೋರ್ಡುಮಾಸಸಂ॥ ೪೭೦॥ ಧ್ಯಾತಂ

ಟೀ॥ ಈ ಯೆರಡುಶ್ಲೋಕಗಳು ಅಧಿಕಗಳು ಆದರೆ
ಳಿಗೆ ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಮಾಡಿಸರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ
ಯೆವುವೊವಲಾದಂಥ ವಸ್ತುವುಗಳು ಹೆಸರುಗಳುವಿಶೇಷವಿಧಿಯಿಂದ
ಧಿಸಲ್ಪಡದೇ ಯಿದ್ದರೆ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಮೂ॥ ವ್ಯಕ್ತಲಿಂಗಸ್ಯಪಣಿತೌಯತ್ಪ್ರಯುಜ್ಯತೆ।

ಟೀ॥ ಅವ್ಯಕ್ತಲಿಂಗಸ್ಯ=ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದಾಗಲೀ ಪುರುಷನೆಂದಾ
ಲಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದ ವಸ್ತುವಿನ, ಪಣಿತೌ- ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ, ಯತ್
ಯುಜ್ಯತೆ-ಯಾವಶಬ್ದವುಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೊ ಅದು-ಉ*ಸ್ತ್ರೀ
ಪೂರ್ವಾಕಿಂತಸ್ಯಜಾತಂಕದಬ್ರೂಹಿಪಂಡಿತ॥

ಮೂ॥ ಕೋಟ್ಯಾಃಶತಾದಿಸಂಖ್ಯಾನ್ಯಾ

ಟೀ। ಕೋಟಿಗಿಂತಲೂ ಇತರವಾದ ಶತಸಹಸ್ರಾದಿಸಂಖ್ಯಾ
ಚಕಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಿಧಿ ಇಲ್ಲದ್ದು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವು. ಕೋಟಿ
ವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ಮೂ॥ವಾಲಕ್ಷಾನಿಯುತಂಚತತ್॥೪೭೧॥

ಟೀ॥ ಲಕ್ಷಶಬ್ದವು ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ-ನ-ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಅಲಕ್ಷ
ಯುತವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು,

ಮೂ॥ ದ್ವ್ಯಚ್ಕಮಸಿಸುಸನ್ನಂತಂ

ಟೀ॥ ಎರಡು ಅಚ್ಚುಗಳುಳ್ಳ ಅಸ್=ಇಸ್=ಉಸ್=
ಬವುಗಳು ಅಂತವಾಗಿ ಉಳ್ಳಶಬ್ದಗಳು-ನ=ಉದಾಹರಣಗಳು ಅಸ
ಕ್ಕೆ=ಸರ್ಪಿಸ್-ಇಸಂತಕ್ಕೆ ಹವಿಸ್-ಉಸಂತಕ್ಕೆ=ವಪುಸ್- ಧನುಸ್
ಅನ್ನಂತಕ್ಕೆ=ನಾಮನ್=ರೋಮನ್-ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಮೂ॥ ಯದನಾಂತಮಕರ್ತರಿ।

ಟೀ॥ ಕರ್ತೃ=ಧರ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತಗಳಾದ ಕರಣಾಧಿಕರಣ ಭಾವಾರ್ಥ
ರ್ಥಗಳಲ್ಲಿವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ=ಲ್ಯುಟ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಮೊದಲಾದಪ್ರತ್ಯಯ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಆದೇಶವಾದ ಅನ ಎಂಬುವದು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳಶಬ್ದಗಳು=ನ_ಕರ ರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯತೆನೇನೆತಿ ಸಾಧನಂ. ಅಧಿಕರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ್ರಿಯ ಸ್ಮಿನ್ನಿತಿಅಧಿಕರಣಂ, ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಚನಂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು, ಉ ದಾಹರಣಗಳು

ಮೂ॥ ತ್ರಾಂತಂಸಲೋಪಧಂಶಿಷ್ಟಂ

ಟೀ॥ ತ್ರಾಂತಂ-ತ್ರಾಎಂಬುವ ಅಕ್ಷರವು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳಪತ್ರ ಪಾತ್ರಕಳತ್ರಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಸಲೋಪಧಂ ಲಕಾರೋಪಧಳಾದಕುಲ=ಫ ಜಲಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಶಿಷ್ಟಂ-ವಿಶೇಷಾದಿಬಾಧಿತಗಳಲ್ಲದಂಥಾವು,ನ-ಗಲವ ರು,ಸಲೋಪಧಬುವಂಥಾದ್ದಕ್ಕೆನಕರೋಪಧಗಳುಲಕಾರೋಪಧಗೆಳುಎಂ ಬುಅರ್ಥವಂಹೇಳಿ, ಯವಸ,ಬಸಾದಿಗಳು.ನ ಎಂಬುವರು, ಕೆಲವರು ತ್ರಾಂತಂ=ಸನೋಪಧಂ ಯೆಂದು ಪಾಠವಂ ಹೇಳಿ ಕೇವಲ ತ್ರಾಂ ತಗಳಾದ ಪಾತ್ರಕಳತ್ರಾದಿಗಳು ಸಕಾರೋಪಧಗಳಾಗಿ ತ್ರಾಂತಗಳಾ ತ ವಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಾದಿಗಳು ಸಕಾರೋಪಧೆಗಳಾಗಿ ತ್ರಾಂತಗಳಾದ ಅಂ ತ್ರ=ತಂತ್ರಾದಿಗಳು_ನ=ಈವೋರೆ ಹೇಳುವರು.

ಮೂ॥ ರಾತ್ರಂಪ್ರಾಕ್ಸಂಖ್ಯಯಾನ್ವಿತಂ॥೪೬॥

ಟೀ॥ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಾದ ಪೂರ್ವಪದ ದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ರಾತ್ರಿ ಶಬ್ದವು-ನ=ಉದಾಹರಣಗಳು ಗಣರಾತ್ರಂ= ತ್ರಿರಾತ್ರಂಇತ್ಯಾದಿ ಗಳು,

ಮೂ॥ ಪಾತ್ರಾದ್ಯದಂತೈರೇಕಾರ್ಥೋದ್ವಿಗುರ್ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರತಃ

ಟೀ॥ ಪಾತ್ರಶಬ್ದವು ಮೊದಲಾಗಿವುಳ್ಳ ಅಕಾರಾಂತಗಳಾದ ಉ ತ್ತರಪದಗಳಸಂಗಡ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿ, ಏಕಾರ್ಥಃ-ಸಮಾಹಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ ರ್ತಿಸಿದ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸವು, ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರತಃ- ಪ್ರಯೋಗಾನುಸಾರ ವಾದ, ನ=ಉದಾಹರಣ ಪಂಚರಾತ್ರಂ=ತ್ರಿಭುವನಂ- ಚತುರ್ಯುಗಂ= ಇತ್ಯಾದಿಗಳು,

ಮೂ॥ ದ್ವಂದ್ವೈಕತ್ವಾವ್ಯಯೀಭಾವೌ

ಟೀ॥ ದ್ವಂದ್ವೈಕತ್ವ-ಸಮಾಹಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದದ್ವಿ ಸಮಾಸವು ಅವ್ಯಯೀಭಾವ ಸಮಾಸವೂ-ನ- ಉದಾಹರಣಗಳುಸಮಾ ಹಾರ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ. ಪಾಣಿಪಾದಂ=ಅಶ್ವಬಲೀವರ್ದಂ= ಅವ್ಯಯೀಭಾವ ಕ್ಕೆ ಉಪಕುಂಭಂ=ಯಥಾವಿಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಮೂ॥ ಪಥಸ್ಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯಾತ್ಪರಃ ।

ಟೀ॥ ಸಂಖ್ಯಾ-ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳು, ಅವ್ಯಯ-ಅವ್ಯಯಪದಗಳು, ಇವುಗಳಿಗಿಂತಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೃತವಾಗಿರುತವಾದ ಪಥಶಬ್ದವು ವಿಶೇಷವಿಧಿ ಬಾಧಿತವಲ್ಲದಂಥಾದ್ದು, ನ-ಉಕ್ತ ಸಂಖ್ಯಾಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತ್ರಿಪಥಂ-ಚತುಷ್ಪಥಂ-ಅವ್ಯಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ವಿಪಥಂ-ದುಷ್ಪಥಂ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳು,

ಮೂ॥ ಷಷ್ಠ್ಯಾಃ ಛಾಯಾಬಹೂನಾಂಚೇದ್ವಿಚ್ಛಾಯಂ

ಟೀ॥ ಷಷ್ಠ್ಯಾಃ-ಎಂಬುವ ಪದವು ಕಂಥೋಶೀನರನಾಮಸು ಎಂಬುವಪರಿಯಂತವೂ, ಅನುವರ್ತಿಸುವದು. ಷಷ್ಠ್ಯಂತ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರವಾದ ಛಾಯಾಶಬ್ದವು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸವು ಛಾಯೆಯು ಬಹುವಸ್ತುವುಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾದರೆ-ನ-ವಿಚ್ಛಾಯಂ ಎಂಬುವದು ಉದಾಹರಣ ವೀನಾಂಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಛಾಯಾ-ವಿಚಾಯಂ ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು,

ಮೂ॥ ಸಂಹತೌ ಸಭಾ। ಶಾಲಾರ್ಥೇ-ಪಿ ಪರಾರಾಜಾಮನುಷ್ಯಾರ್ಥಾದರಾಜಕಾತ್॥ ೪೬೪॥ ದಾಸೀಸಭಂ ನೃಪಸಭಂರಕ್ಷಸ್ಸಭಮಿಮಾದಿಕಃ॥

ಟೀ॥ ಷಷ್ಠ್ಯಂತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರವಾಗಿ, ಸಂಹತೌ ಸಭಾ-ಸಮೂಹಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದ ಸಭಾಶಭಾಶಬ್ದವು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸವು-ನ-ಷಷ್ಠ್ಯಂತಗಳಾಗಿ ರಾಜಶಬ್ದವ್ಯತಿರಿಕ್ತಗಳಾದ ರಾಜಪರ್ಯಾಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಅಮನುಷ್ಯಾರ್ಥವಂದರೆ ರಕ್ಷಃಪಿಶಾಚಾದಿವಾಚಕಗಳು ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪರವಾಗಿವುಳ್ಳ ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸವು-ನ-ದಾಸೀಸಭವೆಂಬುವದು ಮೊದಲು-ಕಿ-ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉದಾಹರಣಗಳು ಮಾದಿಕಃ-ಅಂದದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಉದಾಹರಣಾಂತರಂಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮೂ॥ ಉಪಜ್ಞೋಪಕ್ರಮಾಂತಶ್ಚತದಾದಿತ್ವಪ್ರಕಾಶನೇ॥ ೪೬೫॥ ಕೋಪಜ್ಞಕೋಪಕ್ರಮಾದಿ

ಟೀ॥ ಒಬ್ಬರು ಹೇಳದೆ ತನ್ನಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವಸ್ತು ಉಪಜ್ಞಾವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು, ಒಬ್ಬರೂಹೇಳದೇತನ್ನಿಂ ದಲೇ ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವು ಉಪಕ್ರಮ ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು॥ ಇಂಥಾ-ಉಪಜ್ಞೋಪ ಕ್ರಮಶಬ್ದಗಳು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳ ಷಷ್ಠೀತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸಗಳು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ದಕಾಪರ್ಣಸಂಪಾರಾ ವಾಕಂಯುಗಂಧರಂ! ಪ್ರಾಯಂ ಪ್ರಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀವಪ್ರಾ
ಪ್ತಾದಿತ್ವಪ್ರಕಾಶನೆ-ಅಉಪಜ್ಞೋಪಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ತಿಳಿ
ದಾಗ=ನ-ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣಗಳು ಕೋಪಜ್ಞಂ-ಕೋಪಕ್ರಮಂ
ಈಬಳಿ ಕಸ್ಯಉಪಜ್ಞಾ ಕೋಪಜ್ಞಂ-ಕಸ್ಯಉಪಕ್ರಮಃ-ಕೋಪಕ್ರಮಂ,
ಎಂದು ವಿಗ್ರಹಗಳು, ಇದಕ್ಕೆ-ಕ=ಅಂದರೆಬ್ರಂಹ. ಆತನಿಂದಬಬ್ಬರೂ
ಹೇಳದೆ ಮೊದಲು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟದು ಅಂದುನ್ನೂ ಆತನಿಂದ ಒಬ್ಬ
ರೂ ಹೇಳದೆಮೊದಲೇ ಅರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಎಂತಲೂ ಅರ್ಥವು, ಅಕ್ರ
ಕ್ರಮವಾಗಿ ವೇದವೂ ಸರ್ಗವೂ ವಿಶೇಷ್ಯಗಳು ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಪ್ರಾ
ಚೇತಸೋಪಜ್ಞಾ? ರಾಮಾಯಣಂ=ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸೂ॥ ಕಂಥೋಶೀನರಸಾಮಾಸು।

ಟೀ॥ ಉಶೀನರ ದೇಶಪಲ್ಲಿಯು = ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಷಯಕವಾದಾಗ.
ಕಂಥಾ ಶಬ್ದವು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳ ಷಷ್ಠೀತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸವು, ನ-ಉ
ದಾಹರಣಗಳು ಸೌಶಮಿನಾಂಕಂಥ ಸೌಶಮಿಕಂಥಂ. ಆಹ್ವರಕಂಥಂ
ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಸೂ॥ ಭಾವೇಸಣ ಕಚಿದ್ಬಬ್ಯೆ ನ್ಯಸಪಾಕಭ್ರಾಪಕಪರ್ಣಣೋಃ,
ಅದಂತಪ್ರತ್ಯಯಾಃ

ಟೀ॥ ನಣಕಚದ್ಬ್ಯಕಿ-ನಪ್ರತ್ಯಯಾ॥ ಣಪ್ರತ್ಯಯ, ಕಪ್ರತ್ಯಯ
[illegible] ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಅನ್ಯ=ಇತರಗಳಾದ ಭಾವೇ=ಭಾತ್ವ
[illegible] ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವ
[illegible] ರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅದಂತಪ್ರತ್ಯಯಾಃ=ಅಕಾರಾಂತ
ದ್ಧಿತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳು= ನ-ಉದಾಹರಣ
ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗೆ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಸ್ತವ್ಯಂ-ಈ ಬಳಿ ತವ್ಯ
ಪ್ರತ್ಯಯವು ಚೆ[illegible]-ಈಬಳಿ [illegible]-ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಂ-ಈ ಬಳಿ-ಕ್ಯ
ಪ್- ನಾಂರಾವಿಣಂ [illegible] ಈ ಬಳಿ-[illegible]-[illegible] ರಾಂತತದ್ಧಿತಗಳಿಗೆ
[illegible] ರ್ಥದಲ್ಲಿ [illegible] [illegible] ಕಾರ್ಷ್ಣ್ಯಂ- ಗಾರ್ಭಿಣ್ಯಂ=
[illegible] ತಂ,- ಈಬಳಿ-[illegible] [illegible] ರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲಸ್ವಭಾವಃ
[illegible] ಶೌಕ್ಲ್ಯಂ, ಬ್ರಾ[illegible]-ಈ ಬಳಿಷ್ಯಞ್-ಯತ್ನಿ-ನ್ಯಾಪಃ
[illegible]-ಚಲಯಃ-ಇವುಮೊದಲಾದ [illegible] ತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದರೆ, ವು;

ಸೂ॥ ಪುಣ್ಯ[illegible]ಪರಂ॥

ಟೀ॥ ಪುಣ್ಯ[illegible] ಶಬ್ದ[illegible]-ಪರವಾಗಿರುವ ಕೃತಸು
ನಾಂತವಾ· ದಅಹಶಬ್ದವು ನ-[illegible] ಪುಣ್ಯಾಹಂ-ಸ ಂ-
-ಈ ಬಳಿ ವಸಸುದಿನಶಬ್ದವು ಸ-[illegible].

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಯಾಬೇಕು ಈಬಳಿ,ವಾ-ಆ-ದದ್ದರಿಂದ,ನೃಸೇನಾಪೃಷ್ಠಥಾಯರಾಗೀಡ
ಲಾಯಾವಸುಧಾ-ಶ್ವನಿಶಾ-ಎಂದುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗೋದಾಹರಣಗಳನ್ನತೇಯ
ಬೇಕು,ಕೃನಿಶವೆಂದರೆಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶೀ.

ಮೂ॥ ಆಬನ್ನಂತೋತ್ತರಪದೋನ್ವಿಗುಶ್ಚಾಪುಂಸಿನಕ್ಬಲಃ
ತ್ರಿಖಟ್ವಂ ಚತ್ರಿತಕ್ಷಂಚತ್ರಿತಕ್ಷ್ಯಪಿ
ಇತಿಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಲಿಂಗಶೇಷಃ

ಗುಡಿಸಲು,

ಇತಿ ಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶೇಷಃ
ಮೂ॥ ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಯೋ

ಕಾರದವೆರಿವಿಗೆ ಅನುವರ್ತಿಸುವದು,

ಗೆ ಪುರುಷಃ-ಪುರುಷೀ, ಕುಕ್ಕುಟಃ-ಕುಕ್ಕುಟೀ, ಚತುಷ್ಪದಜಾತಿಗೆ-
ಮೃಗಃ-ಮೃಗೀ, ಷಟ್ಪದಜಾತಿಗೆ. ಭ್ರಮರ-ಭ್ರಮರೀ,ಸರ್ಪವಾಚಕರು
ಗಳಿಗೆ,ಉರಗಃ-ಉರಗೀ, ದ್ವಿಪದಜಾತಿಗಳಿಗೆ. ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗ್ರಿಂನ
ಪ್ರೃಷಿಮತ್ತಿಸ್ಸೀ, ಇತ್ಯಾದಿ,ಪ್ಸ್ಸ,

ಮೂ॥ ಪುಂಸಾಖ್ಯಾಶ್ಚಸ್ತ್ರೀಯೋಗ್ಯೈಸ್ಸಹ

ಟೀ॥ ಪುಮಾಖ್ಯಾಃ-ಪುರುಷವಾಚಕಗಳಾದ. ಪ್ರಷ್ಠಗೋಪ
ಸೂರ್ಕಾದಿಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯೋಗ್ಯೈಸ್ಸಹ =ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧ
ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಷ್ಠಿ, ಗೋಪಾಲಿ, ಗಣಕೀ ಇತ್ಯಾದಿಶ
ಬ್ದಗಳ ಸಂಗಡ=ಪ್ಸ=ಈಬಳಿ ಮತ್ತೊಂದುವ್ಯಾಖ್ಯಾನವುಸ್ತ್ರೀ
ಸ್ತ್ರೀಸ್ಯಕ್ತಿಯೋಗ್ಯೈ-ಪುರುಷಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಪುಮಾಖ್ಯಾಃಪ್ರಸ
ಗೋಪಾಲಾದಿ ಪುರುಷ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವವಂದು ಈ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ. ಪ್ರಷ್ಠಗೋಪಾಲಾದಿ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಗಳು ಪು
ಷರನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೇಳಿ, ದ್ವಿಲಿಂಗಗಳಾಗುವವೆಂದು ತಾತ್
ಪರ್ಯವು. ಎರಡೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಲ್ಲಿ=ಪಶು=ಎಂಬುವ ಪದವು, ಮುಂದಿನ
ಶ್ಲೋಕ ಪದವೊಂದಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ,

ಮೂ॥ ಮಲ್ಲಕಃ॥ ಯೆಜುಪಶಕಾಟಕಸ್ತ್ರಿಕೌಶ
ಮಾನೋ॥೨೩॥ ಮುಷ್ಟಾಪ್ಸಪಾಟೀಕರ್ಕಾಥರ್ಮೃಷ್ಟ್ಯಾಟೀಃ ಕಟಃ ಕಾಷ್ಠೆ

ಟೀ॥ ಮಲ್ಲಕಶಬ್ದವುವೊದಲು ಕಾಟೀಶಬ್ದಪರ್ಯಂತಗಳಾದಕಟ
ಪರ್ಯಂತಗಳಾದ ಶಬ್ದಗಳು=ಪ್ಸ-ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅರ್ಥವು,ಮಲ್ಲಕ
ಶಬ್ದಕ್ಕೆ, ಪಾತ್ರೆ=ಪೀಲಿವೊದಲಾದ ಬಾಣಗಳು, ಪಾ-ಮಲ್ಲಕಃ-ಮಲ್ಲಿಕೆ
ಪುಷ್ಪ-ಎಕ್ಕೇಯಂ ಇರುಂಬುರು-ಮನುವಿನ ಹೆಂಡತಿ, ಸಾ-ಇ
ಮುಂದಾನಿ-ಕವಸ್ತ್ರವಿಶ್ವಸಾಟೀಪತಿಪರ್ಣಾವಿಶೇಷವು, ನುವಿಶೇಷವು ಕು

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ಟೀ॥ ಆಬಂತವು, ಅನ್ನಂತವು ಉತ್ತರಪದವಾಗಿವುಳ್ಳ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸವು ಅಪುಂಸಸ್ತ್ರನಕ್ಕ ಲುಕ್ ಅಂದರೆ ಅನ್ನಂತದ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಬರುತ್ತದೆ ಪ್ಪವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣ ತ್ರಿಖಟ್ವಂ ಮೊದಲಾದವುಗಳು

ಇತಿ ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಲಿಂಗಶೇಷಃ

ಮೂ॥ ತ್ರಿಷುಪಾತ್ರೀಪುಟೀಪೇಟೀವಾಟೀಕುವಲದಾಡಿಮಮ್॥೪೭॥

ಟೀ॥ ಪಾತ್ರೀ ಶಬ್ದವು ಮೊದಲು=ಲ=ತ್ರಿ ಉದಾಹರಣಪಾತ್ರೀ=ಪಾತ್ರಃ-ಪಾತ್ರ ಭೋಜನಾದಿ ಪಾತ್ರ ಪುಟೀ-ದೊಂನೆ. ಪೇಟೀ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ವಾಟೀ ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಣವುಳ್ಳ ಸ್ಥಲವಿಶೇಷವು ಕುವಲಃ ಬೋರೆಗಿಡ ದಾಡಿಮಃ=ದಾಳಿಂಬೇಗಿಡ ಕುವಲವಾಡಿಮ ಶಬ್ದಗಳು ನಪುಂಸಕಗಳಾದ ಫಲವಾಚಕಗಳು.

ಇತರೇಚ ಅಂದದ್ದರಿಂದ. ವೃಕ್ಷ ಛಾಯಾಂ ವಸುರಂ=ಎಂಬುವುಗಳು ತಿಳಿ

ಟೀ॥ ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಯೋಃ-ಎಂಬುವ ಪದವು ತ್ರಿಲಿಂಗಾಧಿಕಾರದ ವರಿವಿಗೂ ಅನುವರ್ತಿಸ-ಪದು,

ಮೂ॥ ಭಾವಕರ್ಮಣ್ಯಯಿಂಷ್ಯಞ್ ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಪ್ರಾಙ್॥೪೭॥ ಔಚಿತ್ಯಮೌಚಿತೀಮೈತ್ರ್ಯಂ ಮೈತ್ರೀ ವುರಙ್ ಪ್ರಾಗುದಾಹೃತಃ।

ಟೀ॥ ಭಾವಕರ್ಮಣ್ಯಯೋಃ-ಭಾವಾರ್ಥ ಕರ್ಮಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಷ್ಯಞ್ ಅ ಷ್ಯಞ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳನ್ನು, ಕ್ವಚಿತ್-ಒಂದಾನೊಂದು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಷ್ಯ ಷ್ಯಞ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣ ಔಚಿತ್ಯಂ=ಔಚಿತೀ-ಮೈತ್ರ್ಯಂ=ಮೈತ್ರೀ-ಎಂಡು ಇದು ದಿಕ್ಪ್ರದರ್ಶನವಾದುದರಿಂದ ವೈದಗ್ಧ್ಯಂ=ವೈದಗ್ಧೀ, ಆನುಪೂರ್ವ್ಯಂ-ಆನುಪೂರ್ವೀ, ಇವು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ತಿಳಿಯುತಕ್ಕದ್ದು. ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಅಂದದ್ದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯಂ-ದಾರ್ಢ್ಯಂ=ಶಾಕ್ಲ್ಯಂ_ಮೊದಲದವುಗಳು ನಪುಂ ... ವುಞ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳು. ಪ್ರಾಕ್-ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂಥರೆ ಮನುಷ್ಯವರ್ಗಾವಸರಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ಇವೆ, ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಕೌರಿಕಾ-ಆಹೋಪುರುಷಿಕಾ=ವಾರ್ಥಕಂಯೆಂದು ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಅಂದ್ದರಿಂದ ವುಞ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳು ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳೇ. ಕೆಲವು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳ, ಕೆಲವು ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳ. ಆವರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತಕ್ಕದ್ದು,

ಮೂ॥ ಷಷ್ಠ್ಯಂತಪ್ರಾಕ್ಪದಾಸ್ಸೇನಾಛಾಯಾಶಾಲಾಸುರಾನಿಶಾಃ। ಸ್ಯುರ್ವಾನೃಪಸೇನಂ ಶಂಗೇಶಾಲಮಿತರೇಷ್ವಿತ್॥

ಟೀ॥ ವುದ್ಧೂರ್ವಪದವಾಗಿವುಳ್ಳ ಸೇನಾಛಾಯಾಶಾಲಾಸುರಾನಿಶಾ ಶಬ್ದ= ಸ್ಯುಃ-ಆಗೋಣ, ನೃಸೇನನಿತ್ಯಾದಿಗಳು, ಉದಾಹರಣಗಳ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

LIBRARY
Jangamwadi Math, Varanasi
Acc. No. 334

ಯತ್ಕಾಂಡ

ಇತಿತ್ರಿಲಿಂಗಶೇಷಃ

ಸೂ॥ಪರಲಿಂಗಂಸ್ವಪ್ರಧಾನೆದ್ವಂದ್ವತತ್ಪುರುಷೆಪಿಚ

ಟೀ॥ ಸ್ವಪ್ರಧಾನೆದ್ವಂದ್ವೆಇತರೇತರಯೋಗದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ತತ್ಪುರುಷೇಪಿಚ-ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂಪರಲಿಂಗಂಪರಪದ ವುಳ್ಳದು ಉದಾಹರಣೆ ಇತರೇತರ ಯೋಗದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ಕು ಮಯೂರ್ಯೌ ಮಯೂರೀಕುಕ್ಕುಟೌ-ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆಅರ್ಧಪಿ ತಿಸಲಯುಂ

ಇತಿಪರಲಿಂಗಶೇಷಃ

ಸೂ॥ಅರ್ಥಾಂತಾಃಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಾಲಂಪ್ರಾಪ್ತಾಪನ್ನಪೂರ್ವಾಃಪರ

ಟೀ। ಅರ್ಥವು ಅಂತವಾಗಿವುಳ್ಳ ಸಮಾಸಗಳೂಪ್ರಾದ್ಯಾಇಸ ಅಲಂಶಬ್ದಪೂರ್ವಪ್ರಾಪ್ತಶಬ್ದವುಆಪನ್ನಶಬ್ದಪೂರ್ವವಾಗಿವುಳ್ಳ ಗಳುತತ್ಪುರುಷಗಳಾದರೂ ಪರೋಪಗಾಃ- ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗವ ಉದಾಹರಣೆ ಅರ್ಥಾಂತಗಳಿಗೆಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯೆಯಂ-ಬ್ರಾಹ್ಮ ಸೂಪಃ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥಾಯವಾಗೂಃ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥಂಪಯ ಗಳಿಗೆಅತಿಕ್ರಾಂತಃ-ಖಟ್ವಾಂ-ಅತಿಖಟ್ವಃಪುರುಷಃಅತಿಖಟ್ವಾ- ಖಟ್ವಂ-ಕುಲಂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳುಅಲಂಪೂರ್ವಕ್ಕೆಅಲಂಜೀವಿಕಾ ಜೀವಿಕಃ-ಅಲಂಜೀವಿಕಾ-ಅಲಂಜೀವಿಕ ಂಆಪನ್ನಾತವೆಪ್ರಾ ಕಃ-ಆಪನ್ನಜೀವಿಕಃಎಂಬವುಗಳು

ಸೂ।ತದ್ಧಿತಾರ್ಥೆದ್ವಿಗು

ಟೀ॥ತದ್ಧಿತಾರ್ಥದಲ್ಲ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸವು ವಿಶೇಷ್ಯ ಲಿಂಗವಾದ್ದು ಉದಾಹರಣೆ ಪಂಚಸುಕಪಾಲೇಷುಸಂಸ್ಕೃತಃ- ಪಾಲಃಪುರೋಡಾಶಃ-ಪಂಚಕಪಾಲಾಯವಾಗೂಃಪಂಚಕಪಾ

ಸೂ॥ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮ್ನಾತಡಂತಕಾಃ

ಟೀ॥ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಶಬ್ದಗಳುಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದಗಳು ಳಾಗಿರುವಶಬ್ದಗಳುವಿಶೇಷವಿಧಿಇಲ್ಲದಂಥಾವು ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗವು ಗುತ್ತವೆ ಉದಾಹರ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳಿಗೆ- ಏಕಃ-ಪುರುಷ ಸ್ತ್ರೀಏಕಂಕುಲಂಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸರ್ವನಾಮ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆಸಃ ಸಾ-ಸ್ತ್ರೀತತ್-ಕುಲಂಇತ್ಯಾದಿಗಳು,ಸಂಖ್ಯಾಂತಗಳಿಗೆಪರ ಪರಮೈಕಾಪರಮೈಕಂಇತ್ಯಾದಿಗಳುಸರ್ವನಾಮಾಂತಗಳಿಗೆ ಪರಮಸರ್ವಾಪರಮಸರ್ವಂಇತ್ಯಾದಿಗಳು

ಸೂ॥ ಬಹುವ್ರೀಹಿರದಿಜ್ಞ್ವಾಪನ್ನಾ ಮಾನ್ನೆ ಯಂತದ

ಟೀ॥ದಿಗ್ವಾಚಕಶಬ್ದಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದಶಬ್ದಗಳ ಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸವುವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗವುಳ್ಳದ್ದಾಗುವದುತ್ತದುಪಾ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY.
Jangamwadi Math, VARANASI.
Acc. No. 2044

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri